

Xavier, Hieronymus
داستان مسیح = Historia Christi/ persice conscripta, simulque multis modis contaminata a P. Hieronymo Xavier, latine reddita & animadversionibus notata a Ludovico de Dieu .— Lugduni Batavorum· Ex Officina Elseviriana, 1639.

[22], 636p.

Bound with two others books.

Persian-Latin.

1. Jesus Christ - Biography. I. Dieu, Ludovicus de, the Elder. tr. II. Title.

۱. عیسی مسیح. الف. ویه، یرونیموس. داستان مسیح. ب. عنوان: داستان مسیح.

داستان مسیح

HISTORIA CHRISTI

PERSICE

Conſcripta, ſimulque multis modis
contaminata,

A

P. HIERONYMO XAVIER, Soc. Jeſu.

LATINE

Reddita & Animadverſionibus notata

A

LUDOVICO DE DIEU.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officina Elſeviriana, A° CIↃ IↃ CXXXIX.

Amplissimo, Consultiss. ac Spectatiss.

REIP. FLISSINGANAE
MAGISTRATUI,

D. BONIFACIO CAEW, J. U. D. atq; Urbis Prætori.

D. PETRO CASPARI, } CONSULIBUS.
D. IACOBO SCHOT, J. U. D. }

D. NICOLAO IOHANNIS Honich, }
D. CASPARO DE MAECHT, Societatis Indiæ Occid. Curatori, }
D. ARNOLDO LONQUE, }
D. CORNELIO LAMPSENS, }
D. BALDUINO MELSEN SCHOT, Societatis Indiæ Occident. Curatori, } SCABINIS.
D. IOHANNI CARDON, }
D. MICHAELI à GOCH, J. U. D. }
D. ADRIANO ALTENA, J. U. D. }
D. ANTONIO COPPAL, J. U. D. }

DENIQUE

D. ARNOLDO ALTENA, J. U. D. ac Urbis Secretario. Societatisq; Indiæ Orientalis Curatori.

S. P.

Ampliſſimi, Conſultiſſ. Prudentiſſimiq; Viri,

ETſi vigeſimus jam agatur annus, ex quo Leydenſi Eccleſiæ, quæ tum graviter laborabat, inſigni quadam veſtra charitate conceſſus, à vobis, id eſt, à patria urbe abſum, atque in Batavis dego, dulcis tamen ſemper fuit, atque etiamnum eſt, patriæ memoria. quæ ut arcana cunctos dulcedine quadam ducit, ſic me immemorem ſui eſſe hactenus non ſivit, nec ſinet unquam. ſic enim eſt ſententia, ſummas in affectu partes jure ſibi uſurpare terram quæ genuit, eâque nihil charius in vita eſſe oportere, præſertim ſi cum vita, magna etiam beneficia dederit. Veſtra urbs eſt, quæ parentem meum piæ memoriæ Danielem de Dieu Bruxellanum, virum piis omnibus atque eruditis charum, quum annos aliquot Bruxellis miniſterio verbi functus, expugnatâ à duce Parmenſi urbe, alias quærere ſedes cogeretur, benignè excepit, ad miniſterium Eccleſiæ ſuæ vo-

cavit, viginti duos annos, donec mors vitam clauderet, amanter habuit, ac munifice fovit. Quæ filium ejus primogenitum, Davidem de Dieu, juvenem doctiſſimum, ſed funeſta phtiſi brevi extinctum, ſucceſſorem patri in ſacro miniſterio accepit. Quæ me non tantum in lucem edidit, ſed & in ſtudiis, publicis ſumtibus, benignè aluit, tandemque Eccleſiæ paſtorem vocavit, ac per biennium tenuit atque amavit, donec à Lugduno-Batava Eccleſia vocatum, veſter in publicum Eccleſiæ bonum amor dimittendum eo judicaret. neque tædet fratris mei minoris natu recordari, Cornelii de Dieu, qui in urbe veſtra vitam nactus ac educatus, quum decennium Eccleſiam Chriſti verbo Dei in Batavis paviſſet, ibidem vitam cum morte commutavit. Juvat quoque, oblectatque animum meminiſſe ſuaviſſimæ illius atque arctiſſimæ amicitiæ, quæ inter præfatum meum patrem, & honeſtum urbis veſtræ civem ac Scabinum, Henricum Bogardum, dum viveret uterque, interceſſit. cujus ego poſt parentis obitum hæres factus, & per filiæ conjugium in familiam aſcitus, eo ſæpius & ſuavius de urbe veſtra cogito, quod in ea, & vicinis locis, non pauci re-

ſtent ex eadem familia affines, uxoris fratres, cum quibus, ut eſt aëris veſtri genius, tam ſuavis eſt & liberalis convictus, ut nihil dici poſſit dulcius. Vtinam vero in vivis ſupereſſet illorum unus, ille alter ego, indivulſus meus à teneris Achates, Guilielmus Bogardus, qui ſtudiorum meorum, tum trivialium, tum Academicorum ſocius, ac deinde peregrinationis meæ per Galliam individuus comes, mihi Lugdunum dimiſſo, in Eccleſiæ veſtræ miniſterio ſucceſſerat. Quæ omnia, ut potenter animum meum atque affectum in urbem veſtram trahunt, ſic nullum grati in eam animi documentum extare haud ſiverunt. Neque enim ea eſt, Viri Ampliſſimi, urbis veſtræ obſcuritas atque ignobilitas, ut me ei ortum meum atque educationem debere aut pœniteat aut pudeat. Quin glorior potius, ex ea me civitate genus ducere, quæ prima tyrannidis Hiſpanicæ jugum excutere auſa, Ducis Albani conſanguineum patibulo decoravit, & Belgicæ libertatis, qua adhuc felices vivimus, fons exſtitit atque origo. eamque deinceps non minori conſtantia quam fælicitate ita juvit ac promovit, ut prœliis navalibus, quæ & plurima & maximis auſis ſic ſuſcepit, ut ſemper feliciſſimè

confe-

confecerit, quam plurimũ de Confœderatarum Provinciarum incolumitate ſit merita, immortale ſibi per omnes orbis gentes nomen acquiſierit, & ſola ſui memoria hoſtium terror evaſerit. Quocirca, committendum non duxi, ut tam præclaram, tantiſque meritis ornatam matrem, prolis ſuæ, quam genuit atque educavit, pæniteret ac puderet. Sed eo ſemper animum meum ac ſtudia converti, ut haberem quo illuſtrem meam patriam illuſtrare & ipſe poſſem. Ereptus vobis nimis immaturè jam dudum pręclarus ditionis veſtræ fœtus Adrianus Guilielmi, quem ut intimum habuit, ac cordis ſui inſtar amavit magnum illud Reipubl. literariæ lumen Iſaacus Caſaubonus, ſic Academiæ noſtræ olim decus, & Arabizantium princeps Thomas Erpenius, abſtinere in ſua ad Proverbiorum Arabicorum centurias duas præfatione non potuit, quin debitas ei laudes daturus, *Juvenem* diceret, *cum propter inſignem probitatem, & omnigenam eruditionem, tum propter admirandos in Arabiſmo progreſſus, & laudabiles conatus, longiori vita digniſſimum.* Vixiſſet certè per ipſum veſtra urbs, ſi vivere ipſi per ſupremi numinis voluntatem licuiſſet. ut ergo vivat tam præclara meditantis, & ad

ſumma

ſumma annitentis juvenis memoria, noſtrum eſt curare. Hoc enim divitiis ac voluptatibus præſtat virtus, quod hæc etiam poſt funera vivat, illæ nunquam. neque immortalis hominis animus aſſurgere unquam ſupra vulgus, & ſapere æterna volet, ſi laudem magnorum conatuum delere valet mors, & cum vita nomen demere. quod niſi æternum ſit, magno viro, qui ſe Dei genus eſſe gaudet, non eſt dignum. Quod cum juvenis iſte præclaris ſuis auſis ſpectarit, officii noſtri, noſtræq; patriæ intereſſe putavimus, ut quanti apud doctos fuerit, atque adhuc apud nos habeatur, neutiquam celaremus. Vtinam noſtratium plures virtutem ejus atque erectum animum æmulentur! Nobis certe eos ſtimulos addidit, ut non modo in aliis Orientalium linguis, quæ non infeliciter hactenus à diverſis Europæis excultæ fuere, aliquid ante hac tentaverimus, ſed & Perſicæ, quæ nova hactenus & Europæo orbi inuſitata extitit, animum adjecerimus. ut Belgæ noſtri, qui nuſquam fere peregrini eſſe didicerunt, quid in intima Perſia, & Mogolenſi agatur regno, inveſtigare etiam & pertentare queant. Irrepunt quaquaverſum, & omnes orbis regiones, omnia regna pervadunt

Ieſuitæ.

Ieſuitæ. & indefeſſo labore quaſvis, etiam maximè peregrinas, edocti linguas, qui Sacro-ſanctum Dei verbum in omnes linguas transferri, & vernaculo idiomate plebi legendum dari vetant, ſuos libros, humanis commentis plenos, Barbaris obtrudunt, & vernaculè legendos ſedulo curant, ut dum multos Eccleſiæ Chriſtianæ proſelytos ſummo parare ſtudio videntur, filios Gehennæ eos duplo ſe magis reddant. Detegendæ ſunt hæ fraudes, comprimenda eſt horum hominum audacia. quod, niſi peregrinæ, quibus intrepidè inter Barbaros quævis, etiam ſuperſtitioſiſſima & nugaciſſima conſcribunt, addiſcantur linguæ, fieri nunquam poterit. Inciderat in manus noſtras hic ab Hieronymo Xaverio Ieſuita, in gratiam Mogolenſium, Perſica lingua conſcriptus de rebus Servatoris noſtri Chriſti liber. quem ut fabulis ac ſuperſtitionibus idololatricis refertum eſſe ſuſpicabamur, ita eas Orbi Chriſtiano nunc detegimus. quod ſicut à munere noſtro non eſt alienum, ſic nec Reipub. Chriſtianæ inutile, nec patriæ noſtræ ignominioſum fore confidimus. Vobis, viri Ampliſſimi, novum hunc laborem offerimus, ut & quo affectu in patriam urbem ſimus, &

** quan-

quantum Vestris Amplitud. pro tot in nos nostramq; familiam collatis beneficiis debere nos agnoscamus, publico testimonio testatum faciamus. Exiguum pretio scriptum damus, sed amplum gratitudine animum. quem si respicere, & quantulumcunque est quod proficisci à nobis potuit, serena fronte intueri ac suscipere dignemini, erit cur nobis laborem nostrum gratulemur. pro quo etsi nullas Authori debeatis gratias, quippe jam pridem de ipso quam plurimum meriti, ignoscite tamen, si hoc sibi deberi existimat, ut, quo eum hactenus amore estis prosecuti, deinceps prosequi non dedignemini. Faveat regimini vestro Deus Opt. Max. vosque diu Reipubl. vestræ sospites atque incolumes conservet. Datum Lugd. Batavorum, 12. Martii, Anno 1639.

Obsequio vestro devotissimus

LVDOVICVS de DIEV.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

INstituti nostri causas, hujusque scripti argumentum & modum exponere necesse duximus, benevole Lector. Quum Clarissimus summusque Theologus D. D. Franciscus Gomarus, Theologiæ Sanctæq; linguæ in Groeningensi Academia Professor, translationis novæ S. Bibliorum revidendæ gratia Lugduni Batavorum ad tempus degens, Pentateuchum Hebræum cum Chaldaico Onckeli, Arabico Rabbi Saadiæ, Persico Iacobi Tavvusi Targumin, ac R. Salomonis Iarchi commentariis, Constantinopoli editum, cujus usus ab Amplissimo Illustrissimorum Ordinum Zelandiæ Syndico D. Iohanne Borelio, vita nunc functo, sed apud eruditos, de quibus plurimum est meritus, nunquam morituro, indultus ipsi ad vitam fuerat, singulari quadam in me benevolentia, eadem qua acceperat lege, mihi offerret, neque destitissem donec ab ejusdem Borelii hæredibus, literarum ac literatorum fautoribus & promotoribus, id impetrassem, committendum non putavi ut tantus in Bibliotheca mea thesaurus inutilis lateret, tantumque in me collatum beneficium sine fructu foret. Primus is

fuit stimulus, qui ut in Persismo nonnihil tentarem impulit. Vix dum Genesin magno cum tædio, quia Persica Hebræis characteribus obscurè, inconstanter & incongruè exprimuntur, absolveram, quum è Dania redit summus amicus meus Iohannes Eligmannus, Medicus eximius, Chymicus absolutus, multarum linguarum, atque inter eas (quo in isthoc hominum genere nihil rarius) Arabicæ ac Persicæ probe callens, qui sibi, ex Bibliotheca Clarissimi & utrique nostrum amicissimi viri D. Iacobi Golii, in manibus esse ait Historiam Euangelicam, à Iesuita Persico idiomate contextam, magnoque Mogolensium Imperatori Acabaro oblatam. Efferbuit ilico animus, & qua fide (meruit enim ea gens, ut suspectæ ubique fidei habeantur) res sacras ignota Europæis lingua apud Gentem remotam tractasset, investigare gestiit. Obstabat tantum peregrinæ linguæ imperitia. Sed multa erant quæ animum adderent & spem facerent. quod Arabica Persicis essent inspersa: quod res pleræque quæ occurrerent essent obviæ: quodque in difficilioribus Dictionarii loco esset amicus noster præfatus, à quo non parum me in hoc opere adjutum fateor. Digna videbatur res quæ tentaretur. tantusque animum fervor egit, ut ne sævissima quidem lues, quæ sex intra menses ad sexdecim hominum millia tumulo in nostra urbe condidit, aut absterrere aut segnem reddere potuerit. Absolvimus cum desæviente lue translationem, concinnato etiam Persicorum vocabulorum Dictionariolo, cujus auxilio totum opus recognoscentes, simulque adjuti Glossario quodam Cl. Iac. Golii, in quo non pauca vocabula Persica explicantur, quæ nos primum fugerant emendavimus. Sic autem in Authore nostro versati sumus, ut textum Persicum (quia Manuscriptum, ob scripturæ inconcinnitatem, punctorumque

diacriticorum dislocationem legi à Typothetis non potuisset) fideliter manu nostra descripserimus, ac deinde cum M. S. contulerimus. quæ amanuensis incuria mendum in Autographo habere videbantur, emendata in margine versionis nostræ annotaverimus. Versionem ita adaptaverimus, ut in studiosorum gratiam, tum ut fidem nostram melius probaremus, Persismo potius exprimendo, quam Latinitati studentes, verbum fere verbo, servato etiam, quantum fieri potuit, verborum situ & ordine, reddiderimus. Ad Autorem libri venimus, ipsumq; librum. Ipse se in Præfatione atq; Epilogo Patrem Ieronimum Xavier, aut Sciavier, Prædicatorem nominat. Natione Francum ait, id est, Europæum. à tempore enim belli sacri, quod sub duce Godefrido Bullionæo à Francis sive Gallis in Asia, ad exturbandos è Terra Sancta Saracenos, gestum fuit, Europæis omnibus Francorum nomen ab Asiaticis est attributum. Aliöqui Navarrum fuisse, ex Pourchassio post liquebit, sed qui Lusitanica usus sit lingua. Petrum enim semper dicit پیدرو Piedro. Infernum انفیرن Infierno. quæ pure sunt Lusitana. pro Iesus ژیسوس Siesus, pro Iulius ژیولیوس Siulius. quia i consonans Lusitani ut & Galli sic pronunciant. Religione fatetur se esse è cætu Societatis Iesu. qui quum hoc opus capesseret, 40 annos in his rebus, & septem octove in lingua Persica addiscenda triverat. Non se privato consilio, sed ab Imperatore Acabar, apud quem in gratia fuit, jussum, gloriatur hunc librum concinnasse, in urbe totius regni Metropoli Agra, sede Chaliphatus, lingua, ut videtur, Lusitanica, quam, ipso præside, in Persicam transtulit Magister ejus Abdel Senarin Kasen Laboræus, id est ex Lahore, provinciæ Bangabensis, quæ & ipsa Magno Mogo-

lenſium Imperatori cum aliis multis paret, metropoli, & totius Orientis civitate longe maxima oriundus. Facta hæc anno milleſimo ſexcenteſimo ſecundo à nato Chriſto, quadrageſimo autem ſeptimo imperii Acabari. Nec eſt quod miretur quiſquam, gloriari hîc Xaverium, fuiſſe ſe in pretio apud Regem Mogolenſium. nam apud Harluitum Poſthumum ſive Pourchaſſium, in Anglorum aliorumque peregrinationibus, Anglice Londini editis an. 1625. lib. 4. c. 16. ſect. 10. Thomas Roe literis ex ditione Mogolenſi an. 1616. ad Regem Angliæ datis ſcribit, Regem Acabar, quippe novarum rerum ſtudioſum, advocaſſe Goâ tres Ieſuitas, quorum præcipuus erat Hieronymus Xavier Navarrus. atque huic juſſiſſe, librum ſcriberet, in quo Religionem Chriſtianam adverſus Mauros ac Gentiles tueretur. Præterea, literas patentes conceſſiſſe, quibus publica venia Ieſuitis daretur ædificandi, concionandi, docendi, convertendi, utendi omnibus ſuis ritibus ac ceremoniis, eadem libertate qua Romæ. addito etiam amplarum facultatum dono, quibus templa exſtruerent. atque ita Ieſuitas in quibuſdam civitatibus templa ſibi prius, quam Eccleſiam paraſſe. Manſiſſe autem Regem Acabarem Mahometanum. ſic tamen ut, conſiderans Mahometem præter hominem & regem nihil fuiſſe, ſe quoq; Prophetam haberi poſſe & debere contenderit, ut nihil illo inferiorem. *Quia autem de progreſſu Chriſtianiſmi, in ipſa aula à ſe facto, multa jactare ſolent Ieſuitæ, pergit idem narrare ibidem,* Filium iſtius Acabari, cui nomē Ghe-hangier-sha, quique tum temporis regebat, hominem atheum, quique ſe majorem Mahometo Prophetam diceret, ſimulaſſe inſignem in Chriſtianam Religionem

affectum

affectum, adeoque non tantum exſtructam recens Eccleſiam confirmaſſe, omniaque ſua privilegia conceſſiſſe, ſed & annum integrum ſingulis noctibus duas horas audiendis diſputationibus impendiſſe, atque interdum dubiis verbis converſionem ſuam ad Chriſtianiſmum ſubindicaſſe. Quin imo multos tyrones, atque inter eos fratris ſui duos filios, inſtituendos in Religione Chriſtiana Ieſuitis tradidiſſe, qui deinde publicis ceremoniis ac maximis ſolemnitatibus, Agræ in templo Chriſtianorum ſacro Baptiſmo initiati fuerint. Sed ficta fuiſſe omnia. iſthoc enim ſcopo hæc à Rege facta, ut fratris filios Mahometanis exoſos redderet, adeoque regno ineptos. *cujus cauſam Capitaneus VVilhelmus Havvkins, apud eundem Pourchaſſium lib. 3. c. 7. ſect. 4. hanc fuiſſe tradit,* quia à Vatibus fuerat monitus, filiis ſuis exhæredatis, fratris filios ſucceſſores fore. *Quamobrem addit dicto loco Thomas Roe,* detecto Regis animo, omnem Chriſtianiſmi ſpem ac progreſſum brevi evanuiſſe. *Vt autem de libri hujus, quem edimus, authore Hieronymo Xavier nullum ſit dubium, viſum fuit miſſionem ejus in ditionem Mogolenſem hic addere, ex rebus Iaponicis, Indicis &c. Antverpiæ apud Nutium editis an. 1605. ubi pag. 709. Epiſtola Provincialis, ſuper hac re ad Generalem Aquavivam an. 1595. data, ſic habet:* Cum in deliberationem vocaretur, quis in miſſionem ad magnum Mogor ablegandus eſſet, ſors tam fœlix, cum multorum, ut ita dicam, invidia ſancta, incidit in P. Hieronymum Sciavier, qui tunc erat Goanæ domus Præpoſitus. quam ſortem, ajebat, in ſe caſuram, jam multo ante intimo quodam animi ſenſu ominatum fuiſſe. Vt conditionem acceptavit, adjuncti ſunt

illi

illi comites duo, P. Emmanuel Pinnerus, & Benedictus de Gois frater. *Refert Nicolaus Trigautius de Christiana Expeditione apud Sinas lib.5. cap. undecimo*, Benedictum Goesium à Rege Mogorum, Acabar nomine, sociorum amico, præcipue vero ipsius Benedicti, varia ad regulos varios diplomata, qui vel ei vectigales vel amici esse sciebantur, misisse. *Addit*, adhibitos illi fuisse à P. Hieronymo Xaverio, qui missioni Mogorensi jam multos annos præfuerat, socios duos Natione Græcos, locorum peritos. *Habes hic & Regem sociis amicum, & Xaverium nostrum, hominem non è trivio, sed Mogorensi missioni præfectum, penes quem Benedicto ad Sinense iter socios adjungere potestas erat. Monemus quoque in majorem fidem, extare inter Iaponica, Sinensia & Mogorana, Leodii anno hujus seculi primo edita, duas Epistolas, ex Mogorana ditione ann.* 1598 *datas, unam hujus nostri Xaverii, alteram memorati in Provincialis Epistola sodalis ejus Emmanuelis Pigneiro. quas ambas Animadversionibus nostris in Historiam Petri subjungemus, ut hominum illorum ingenium, & quanta sint Idololatriæ mancipia agnoscatur. Quod si quis, artes eorum, quibus in locis istis usi sunt, cognoscere plenius avet, Harluitum Posthumum, sive Pourchassii Peregrinationes, quarum jam ante à nobis facta mentio, legat. ubi l.3. c.7. sect.1 & 2. Capitaneus VVilhelmus Haukins narrat, Patrem Peignero Iesuitam, Surattæ apud Vice-Regem Mocreb-chan, omni conatu hoc egisse, ut aut trucidaretur, aut veneno tolleretur. fuisseque jam ad id suum Interpretem pecunia conductum, an.* 1608. *ac multis narrat, quanto molimine, quantisque sumtibus obstiterint Iesuitæ progressibus rerum Anglicarum apud magnum Mogolem. Ejusdem argumenti est, quod*

apud

apud eundem Pourchassium l. 4. c. 4. sect. 3. narrat VVilhelmus Finch, Patrem Peinero Iesuitam obtulisse Mocrebcano, sive Mocreb Bowcano, monile ducenties mille Regalium, ut se ac Capitaneum Haukins proderet. Quandoquidem autem in hac Christi Historia videbis passim, Christiane Lector, quam sit Virginis Mariæ εἰδωλομανής Xaverius, addimus libenter, quod apud eundem Pourchassium lib. 4. c. 17. legimus, Thomam Coryatum, qui aliquot annos apud Mogolenses degit, inter varias observationes narrare, Mendicos in ista regione stipem à Christiano petere, in nomine Bibee Maria, non autem in nomine Hazanet Eesa. atque inde colligi posse, Iesuitas Mariam magis quam Christum prædicasse. *ubi obiter monemus*, Bibee Maria, *Persice dici* بيبي مَرْيَمْ *id est*, Domina Maria. *quod autem hic est* Hazaneth Eesa, *legendum esse* Hazareth *per* r. *Persicè enim est* حَضْرَتْ عِيسَى Dominus Iesus, *propriè* Majestas Iesu. حَضْرَة *Arabicè* præsentiam *significat. deinde* præsentiam regiam *speciatim, id est* Majestatem. *Vt autem ad librum, quem in manibus habemus, veniamus, Manuscriptus est in Quarto, quem à Mercatore, è Persia reduce, acceperat Amplissimus ac Magnificus Vir, D. Laurentius Reael, Societatis Indiæ Orientalis, quæ apud Foederatas Provincias est, Præfectus olim Generalis. ab hoc autem dono habet Clarissimus, doctiss. nobisque amiciss. vir D. Iacobus Golius, Matheseos, Arabicæque linguæ apud nos Professor dignissimus, qui etiamnum possessor libri manet. Monet vero in præfatione ejus Author*, non omnia quæ

*** circa

circa hanc rem ſcribi potuiſſent, à ſe hîc eſſe congeſta. Sed partem factorum dictorumque Chriſti enarrari, quæ tamen ſatis ſibi ſint viſa, ut quis Chriſtus ſit cognoſcatur, quemadmodum Elephas è veſtigiis pedum, & leo ex unguibus cognoſcitur. *Hæc igitur 4. Euangeliſtarum hiſtoria, quam hic congeſſit, veſtigia ſolum Chriſti, & leonis iſtius ungues exhibet? longe pluris S. Iohanni eſt ſolum ſuum Euangelium, ubi cap.* 20.℣.30.31. *plurima quidem à ſe præterita eſſe fatetur, ſed quæ ſcripſerat tamen ſufficere, ut credamus Ieſum eſſe Chriſtum filium Dei, & credentes habeamus vitam æternam. At cavere noſter voluit, ne cæteras Romanæ Eccleſiæ traditiones frivolas ac ſuperfluas haberet, qui ſat multa ad ſalutem comprehendi hoc libro arbitraretur. quocirca* Alium ſibi in manibus librum ait, & ad umbilicum fere perductum, qui, Speculum veritatem monſtrans, nominetur, in quo, quæ hîc obſcura ſunt, plenius enodantur, & quomodo Apoſtoli, in fines mundi diſperſi, Euangelium Chriſti prædicarint, multoſque auxiliante Deo, & virtute editorum à ſe miraculorum, ad fidem ejus pertraxerint, diſtinctè declaratur. *Quem quidem librum ſi videre contingeret, mendaciorum farraginem, & turpiſſimarum fabularum colluviem procul dubio proderemus. Quid enim ibi non faciat, qui hîc à mendaciis & fabulis abſtinere nequivit? Quin autem nobis aliiſve contingat is aliquando, nullus dubito. Evulgatum enim eſſe liquet ex tractatu quodam de Saracenis, Gallicè Pariſiis à Petro Bergerone, anno hujus ſeculi* 34. *edito, cujus verba Latinè ſic reddimus*: Ingenioſiſſimus quidam Perſa, cui nomen Ahmed filius Sin Alabedin Spahanenſis, viſo tractatu cujuſdam Patris Ieſuitæ, cui titulus, Specu-

lum veritatem monſtrans, reſpondere ei voluit alio Tractatu, cui titulus, Deterſor ſpeculi, in quo, quicquid pro Mahometiſmo adverſus ſacram noſtram Religionem poteſt, in medium profert. ad quæ exacte reſpondit Pater Gadagnol, Monachus Franciſcanus, libro Romæ impreſſo an. 1631. *Vides ibi in lucem miſſum*, Speculum veritatem monſtrans, *quod hic promittit Xaverius. Operam damus, ut una cum Ahmedis libro ex Oriente adferatur, ut quomodo & ille Religionem Chriſtianam, & hic Mahometicam tueantur, orbi Chriſtiano innoteſcat. ut autem ad librum, quem in manibus habemus, revertamur, indigetat eum Hiſtoriam Chriſti, in* 4. *partes diſtributam. quarum prima procedat a Nativitate ejus uſque ad publicam docendi functionem. Secunda, inde ad mortem. Tertia, inde ad Reſurrectionem. Quarta, Reſurrectionem Chriſti, Adſcenſionemque in cælum pertexat.* In his omnibus vera ſe protuliſſe ait, pleraque ex Sacro Euangelio deſcripta, oculis ab aliis ſcriptis averſis. *At cur pleraque? cætera ergo unde deprompta? docebit Epilogus, ubi ſe hæc* è Sacro Euangelio, & aliis libris Prophetarum collegiſſe affirmat. *Exſpectabis ergo, Candide Lector, ut promiſſis res candidè reſpondeat, & quæcunque hic enarrantur, ex Euangelio ſint aut ex Prophetis. ſed præmonendus es, Apocryphorum librorum ſcriptores Prophetas quoque ipſi haberi. Tobiam enim Prophetam vocat. cumque ex Ioſepho hiſtorico, Ieronimo, Euſebio, Nicephoro, Sibyllis, & Legendarum ſcriptoribus non pauca in medium adferat, aut hos quoque in Prophetarum numero cenſere, aut fraudulenter agere dicendus eſt. Tanto autem hunc librum honore dignum judicat*, ut ex omnibus quæ ſub Rege Acabaro in linguam Perſicam ſunt tranſlata,

hunc demum librum dignum esse dicat ob quem Rex ipse superbiat. postulare se, ut publico edicto sanciatur, ut in sacris cœtibus iterato legatur. esse enim mensuram omnis justitiæ, oblectationem cordis, & medicinam spiritus: asserente ipso Christo, Sermo meus refectio animæ est & vita æterna. *quam sententiam, etsi veritatem rei complectatur, nemo tamen Euangelistarum istis verbis Christo tribuit. Exiguam habes audaciæ scintillam, quæ in majorem deinceps erumpet flammam. Nos quædam solummodo, in Animadversionibus calci libri additis, delibabimus, relictis infinitis, sacro scriptore prorsus indignis, quæ ab accurato lectore observari & notari poterunt. Nobis Capita ad id sufficiet præcipuarum rerum, quæ tum extra, tum contra S. Scripturam hic dicuntur, eo quo sunt apud Authorem ordine, breviter recensere, & perstringere. Videbis illorum pleraque, non tantum ex Euangelio & Prophetis non depromta, sed apocrypha, spuria, nullis fide dignis testimoniis nixa, falsa, ad stabiliendum Anti-Christi regnum, fulciendasque inanes ejus superstitiones, composita. Sordent huic homini, quæ simpliciter, breviter, & nervose admodum à Spiritu Sancto fuere enarrata. quæ paßim sic amplificat, exornat, & expolit, ut ludicra ea reddat, vereque enervet & Majestate exuat. Nec dubito, quin cujusquepii, religiosique lectoris conscientia mihi hîc testis sit futura. Faxit Deus, ut labor hic noster Ecclesiæ utilis sit, quodque potissimum hic spectavimus, veritati adversus Pontificias superstitiones tuendæ serviat. Votum nostrum est, ut hisce nostris primis conatibus præclara ingenia ad plenam harum literarum culturam excitentur. quod futurum minime dubitamus. quia præter nos sunt alii qui id agunt. Inter quos eminent, quos*

jam ante aliquoties memoravimus, D. Iacobus Golius, & D. Iohannes Elichmannus, viri longa vita digni, à quorum præclarâ eruditione magna aliquando in hoc genere exspectamus. Nec prætereundus nobis egregius juvenis Antonius Deusingius Medicus, qui Cl. Iacobi Golii ædibus, adeoque ipso domestico præceptore per multos annos usus, in Arabicis & Persicis sic profecit, ut de Republ. literaria plurimum hîc mereri poßit. Celebrandus quoque nobis hîc est Clariss. vir VVilhelmus Lyel Danus, mercator, qui, etsi alioqui illiteratus, eum tamen supra mercatorum vulgus erectum habuit animum, ut dum in Persia degeret, Persicè non tantum loqui, sed & legere ac pingere exactißime didicerit. qui jam serenißimo Daniæ Regi in rebus Orientalis Indiæ curandis est à consilio. quem coram hic de dubiis quibusdam consulere, ejusque consuetudine frui, magno nostro bono licuit. Hi spem faciunt, plures deinceps fore, qui has literas ament, curent, promoveant, ne soli hic Iesuitæ sapere videantur, & in remoto isto orbe quidvis scripto divulgare audeant. Vale, Candide Lector, & si quid de te meriti sumus, studiis nostris fave.

Ne vacarent hæ paginæ, ſequentia adjunximus.

I.

PSAL. 101. 5. pro מְלָשְׁנִי בַסֵּתֶר רֵעֵהוּ, *Qui obtrectat in occulto proximum ſuum*, Chaldæus Paraphraſtes habet דִמְשַׁתְּעֵי לִישָׁן תְּלִיתָי עַל חַבְרֵהּ, *Qui narrat* (vel *loquitur*) *linguâ tertiâ de proximo ſuo*. Similiter Pſal. 140. 12. pro אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ *Vir linguæ* (id eſt *obtrectator*) *non confirmabitur in terra*, habet גְּבַר דִמְשַׁתְּעֵי לִישָׁן תְּלִיתָי לָא אֶפְשַׁר דְיִתְכַּן בְּאַרְעָא דְחַיֵּי *Vir qui narrat* (vel *loquitur*) *linguâ tertiâ, impoſſibile eſt ut confirmetur in terra viventium*. Obtrectator dicitur tertia lingua uti, vel quia tribus nocet, ſibi, audienti, & ei quem obtrectat. Vel quia lingua ejus inter duos, ex. gr. inter me ſcribentem, & te legentem, tertia intervenit, ut famam lædat, aut animos divellat. Vel quia duorum amicorũ verba deferens ac calumnians, lingua utriuſq; abutitur, ſuamq; tertiam admiſcet.

II.

Rectè ac pręclarè dixit Imperator Arabum Ali, بَشِّرْ نَفْسَكَ بِالظَّفَرِ بَعْدَ الصَّبْرِ *Euangeliza tibi ipſi victoriam poſt patientiam*. Attamen,

III.

Merito reſtringunt Doctores Hebræorum, בכל דבר הוא הסבל הטוב אלא על האוהב: *In omni re patientia bona eſt, præterquam in iis quæ amicum ſpectant*. Quocirca nemo ægrè ferat, ſi injurias, quas Chriſto ac veritati non raro Xaverius noſter intulit, impatienter aliquando feramus.

IV.

Etſi ſæpe, non ubique tamen ineptiunt Hebræorum Magiſtri. Non ſane, cum dixerunt, אין נקב המחט צר לשני אוהבים ואין רחב העולם לשני שונאים *Nullum foramen acus anguſtum eſt duobus amicis. Nec ſatis latus eſt univerſus mundus duobus inimicis*. Vt nec in illo: מי מבני אדם תאהב יותר' אמר מי שרבו טובותיו אצלי ואם לאו מי שרבו עוונותי אצלו *Quemnam hominum diliges maximè? Reſponſio. Eum cujus multa ſunt beneficia erga me. quod ſi talis non detur, contra quem ſunt multa delicta mea.*

Ad Celeberrimam FLISSINGENSIVM Rempublicam, de eximio hoc viri eximii LUDOVICI de DIEU Opere, eidem dedicato atque inſcripto.

Magna maris vaſti domitrix, & terror Iberi,
Nunc magis & nati laude ſuperba tui,
Qui genitus felixque tuis eductus in ulnis,
Et doctor populi deliciæque tui,
Ipſe Oriens totus, linguasque Orientis & artes
Edoctus, tantas qui tibi mittit opes,
Non gazas gemmasque tibi, quæ Perſia quondam
Regibus & dives munera miſit Arabs,
Sed procul Indorum venientem è littore Chriſtum,
Perſarum qui nunc maluit ore loqui,
Quem didicit docuitque, tua dum vixit in urbe,
Omni victurum tempore mittit opus.
Sit ſatis hoc. cum nec majus tibi mittere Perſa,
Nec tibi quid majus mittere poſſit Arabs.

DANIEL HEINSIVS.

داستان

داستان مسيح

اما آلوده *

HISTORIA

CHRISTI,

Sed contaminata.

Monitio & directorium
Tranſlatoris pro Lectoribus.

CHariſſimi ac dilectiſſimi mei, Hanc Hiſtoriam Chriſti P. Hieronymus Xavier purè non ſcripſit, quia terminos librorum Euangelii egreſſus, multa peregrina addidit, quæ aut incerta ſunt, aut falſa ſunt, aut gloriæ Dei & integritati Sanctæ Doctrinæ Euangelicæ adverſantur. imo ipſas illas res, quas ex libris S. Euangelii protulit, adeo contaminavit, ut puritatem, & efficaciam, & perfectionem ſuam amiſerint. Quapropter in ſummitate cujuſq; paginæ hanc hiſtoriam contaminatam vocavimus, ne quiſquã ſeduceretur. itaq; Lectores diligenter diſcernere oportet, quęnam ex his recepturi ſint, nempe, quicquid cum libris S. Euangelii convenit. Hujus memores eſtote, & Deum cuſtodem habete.

راهنموني وهدايت صاحب ترجمه
براي خوانندكان *

اي عزيزان ومحبوبان من اين داستان مسيح را پادري ژيرونيمو شوير بپاكيزكي ننوشت زيرا كه از حدود كتب انجيل بر آمده بسيار چيزها بيكانه افزود انكه يا نا يقين اند يا دروغ اند يا ببزركواري خدا وبه اخلاص دين انجيل مقدس مخالفت مينمايند بلكه همان چيزهارا آنكه از كتابهاي انجيل مقدس آورده است آنطور پليد ساخت كه پاكيزكي واثر وقيمت خودرا تلف كردند بنابرين دراعلي هر روي كاغذ اين داستانرا آلوده خوانديم تا هيچكس از راه برده نشود پس خوانندكان را خوب تميز كردن بايد كه ازينها چه چيزهارا قبول خواهند كرد يعني هر چه بكتب انجيل مقدس موافقت ميدارد اينرا ياد بكنيد ودر حفظ خدا بشويد *

بسم الاب والابن والروح القدس الاه واحد ۞

مرات القدس

که دران کزارش مي يابد داستان احوال
عجيب حضرت ايشوع کريستس وبيان باره
تعليم اسماني ومعجزاي بزرك قدر او ۞

کفتار

اندر خطاب زمين بوس ۞

چون آوازه عجايبات مسيح بلند کرديد ودر روي
زمين پراکنده شد ابکر پادشاه اديشه را
از بختمندي آرزو جوشيد که ديدار مبارك
او در يابد پس ايلچي دانا فرستاد وپيغام داد که
اکر در ملك من آيد نيمه پادشاهي در خدمت او
باشد ونيز مصور نادره کار همراه ساخت که اکر
آن قدسي جناب را سر آمدن نباشد وميل بدين
زمين نفرمايد هراينه اين يکتاي بي همتا صورت او
کشيده براي اين آرد تا اورا که بديکر طور ديدن
نميتوانست باشد که بدين روش به بيند وآرزوي

IN NOMINE
PATRIS, & FILII, & SPIRITVS
SANCTI, DEI VNICI.

Speculum Sanctitatis,

In quo exhibetur Hiſtoria rerum mirabilium Majeſtatis Ieſu Chriſti, & manifeſtatio partis doctrinæ cœleſtis & miraculorum maximorum ejus.

PRÆFATIO.

* Inter alloquendum terram oſculare.

**ſignificat, Regi dicatã eſſe præfationem, quem qui alloquitur, terram oſculari id eſt adorare tenetur.*

QUum fama mirabilium Chriſti divulgata eſſet, & in ſuperficie terræ diſperſa, Agbarum Regem Edeſſæ[1] felicitatis deſiderium coxit, ut conſpectum benedictum ipſius conſequeretur. Legatum itaque ſapientem miſit, & nunciandum dedit: ſiquidem in terram meam venit, dimidium regni in miniſterium ejus erit. Pictorem quoque eximium artificem, comitem fecit, ut ſi illum Sanctiſſimum advenire non contingeret, ſeque propenſum ad hanc terram neget, [2] unicam duntaxat effigiem ejus extrahens, in hunc finem apportaret, ut eum quem alio modo videre non poſſet, contingeret hoc modo videre, & deſiderium

[1] i.e. Felicitatẽ eam ſummopere deſideravit.

[2] ad verb. ecce hoc ſimplex ſine multiplici.

ſuum ſedare. Legatus felicitatem Chriſto ſiſtendi ſe nactus eſt, & nuncium domini ſui tranſegit. quumque perſpectum eſſet, adventum iſtius Glorioſi in iſtam terram difficilem eſſe, ille ſingularis Magiſter ſeipſum collegit, & omnem ſcientiam ſuam impendens, quantum potuit optimè & præſtantiſſimè extraxit, & lætatus eſt. quum poſtridie collationem faceret, operis ſui eum puduit. at reparatione defectuum ſuorum facta, [1] è pudore exiit, & Deo benedixit. rurſus quum die ſecundo & tertio bene eſſet intuitus, magis erubuit, & opus denuo aggreſſus eſt. adeo ut ter ſimiliter fecerit. Sed quicquid hodie perfectum & integrum vidit, poſtridie defectuoſum & imperfectum reperit. Quum de arte ſua deſperabundus factus eſſet, atque totum ipſum dolor ac pudor invaſiſſet, Dominus Ieſus ſtatus ipſius miſertus eſt, & tempore valedictionis linteum ab ipſo poſtulavit, & ſuper faciem ſuam tranſire faciens, ei tradidit. ille figuram venerandam in eo linteo rectam, & ſine defectu reperit, & voti compos factus eſt, & ad dominum ſuum tulit. Is cum omni honore, & ſumma ſubmiſſione ac lætitia excepit, & in honore ac in cuſtodia habuit: & per hanc in difficultatibus ſuis victoriam nactus eſt. Nunc hanc hiſtoriam propterea attuli, quia, quoniam Rex, mundi aſylum, hiſtoriam perfectionis D. Ieſu, & magnitudinis ejus [2] diverſimodè narrari audiens, [3] deſideravit ut pars benedictorum geſtorum ejus, quemadmodum ſunt, ad aurem Majeſtatis veniret, ex veritatis

deſiderio,

[1] *id eſt, deſiit erubeſcere.*

[1] *ad verb. cum diverſitate narrationum.*
[3] *propriè deſiderarunt. ſic de magnis in plurali honoris gratia loqui ſolent.*

خودرا فرو نشانند ایلجي سعـــادت ملازمت دریافت
وپیام خداوند خود کذرانید وچون دانسته شد که رفتن
آن بزرکوار بدان سر زمین دشوارست آن یکانـــه
استاد خودرا جمع ساخت وهمکي دانـــش خودرا کار
فرموده از انچه بارای او بود بهتر وخوبتر کشید
وشادي نمود چون روز دیکر مقابل ساخت از کار خود
خجل شد وچاره تقصیرهای خویش کرده از شرمساري
برامد وخدای را افرین کرد باز چون روز دوم وسیوم
نیک نکریست شرمسارتر شد وکار از سر کرفت حاصل
که سه بار اینچنین کرد وهر چه امروز کامل وتمام دید
فردا ناقص ونـــاتمام یافت چون از هنر خود مایوس
کردید وسراپاي اورا اندوه وشرمساري کرفت حضرت
ایشوع را بر حالـــ او مهر آمد وهنکام وداع جامه
ازو درخواست وبر روي مبارک کزرانیده بوي سپرد
او صورت کرامي در ان جامه درست وبي تفاوت یافت
وکامیاب کردید وپیش خداوند خود برد او بتمام عزت وبغایت
نیازمندي وشادي بر کرفت وبحرمت ونکاه داشت
وبوسیله او در مهمات خود ظفر یافتي اکنون این قصه
از جهت آن آوردم که چون بادشاه جهان پناه داستان
کمالات حضرت ایشوع وسر بزرکـــي او باختلاف روایات
شنوده آرزو فرمودنـــد که پـــاره از خجسته احوال
او چنـــانچه هست بکوش همـــایون رسد از حـــق

جوبي

جوبي ودانش دوستي باين كمترين دعاكويان پادري
ژيرونيمو شوير كه باستان بوسي روشن پيشاني است
اشارت شد كه هر انچه از گفتار وكردار آنحضرت در
كتب خود داريم بفارسي كزارش دهيم بگمان انكه شايد
همچون كسي كه چهل سال درين شغل بسر برده
وهفت يا هشت سال در اموختن فارسي صرف كرده
اين خدمت را بجا آرم وسعادت اندوزم سراپا دل
شدم وكمر همت بر ميان بستم روزها بسر بردم ودل
از آسايش زندكي وسامان ضروريات بر كرفتم تا فرمايش
ظل الاهي بجا آرم كه احكام مقدس را كم ازين ارجمند
نتوان داشت خاصه در چيزها كه نهفتن آن بر آدمي
زادكان ستمست وپيدا كردن ان عبادت خدا چنانچه رفيل
فرشته بطوبيا پيغبر كفت راز پادشاهان پوشيده
داشتن نيكست اما اسرار الاهي بيان كردن واشكارا
ساختن چيزي است ستوده وپسنديده همكنان واكر
در آوردن اين كتاب وشبيه ان دير كردم براسيي ازين
بود كه چند دفع ترتيب دادم وبطور خود تمام ساختم
ليكن هر بار كه تمام كرده از مسوده بپاكيزكي
آوردم چون فارسي را بكتابهاي لطين مقابله كردم
دل را تسلي نشد وانچه كامل بود ناقص نمود تا
انكه خودرا از كار خود خجل يافتم واز كم مايكي ونا
رساي نا اميد شدم پس از دعاي فراوان ونياز بسيار

deſiderio, & ſcientiæ amore, huic minimo Concionatorum Patri Jeronymo Xauier,[1] qui in limine oſculi lucidæ frontis eſt, author fuit, ut quicquid de dictis & factis iſtius Domini in libris noſtris habemus, in linguam Perſicam transferremus, [2] ratus fore ut fortaſſis, tanquam vir qui 40 annos in hoc negocio transegi, & ſeptem aut octo annos in diſcenda lingua Perſica occupatus fui, hoc miniſterium præſtarem, & fortunam faventem haberem. [3] plenus animo factus ſum, & cingulum ſollicitudinis lumbis accinxi: dies impendi, & cor ab oblectamentis vitæ, & ordine rerum neceſſariarum ſuſtuli, ut præceptum [4] Regis præſtarem, qui mandata ſancta [5] minus eo æſtimabilia non poteſt habere: præſertim in rebus, quas non revelare hominum filiis injuria eſt, & manifeſtare eas cultus Dei eſt, quemadmodum Raphaël Angelus Tobiæ Prophetæ dixit, Arcanum regum occultum habere bonum eſt: verum myſteria Dei manifeſtare & palam facere, res eſt laudanda & decens omnes. Quod ſi in proferendo hoc ſcripto ejuſque exemplari diu moratus ſum, id revera inde factum, quod aliquoties diſpoſitionem dederim, & in ordinem ſuum perfectum poſuerim. Sed quotieſcunque abſolutum ex lituris in nitorem redegi, ubi Perſicum cum ſcriptis Latinis conferrem, cordi quies non fuit, & quod perfectum erat, defectuoſum videbatur: adeo ut ipſummet operis mei puderet, & ob defectum facultatis & non aſſecutionem deſperabundus fierem. poſt preces multiplices & rogationes multas

[1] *ideſt, qui in bona gratia eſt apud Regem.*

[2] *cum opinione ea quod conveniret.*

[3] *propr. totus quantus quantus à capite ad pedem cor factus ſum.*

[4] *ad verbum, umbra Dei.*

[5] *nempe, ut eorũ gratia cor ab oblectamentis mundi avertere nollem.*

gratia Dei & aſſiſtentia Majeſtatis Regis auxilio fuit. atque hac vice ultima acquievi, & cor firmitatem ſumpſit, adeoque audaciam : &[1] hinc initio facto vera protuli. Voluntas Majeſtatis Ieſu ſit, ut Majeſtatem (nempe regis) & alios auditores (hic liber) oblectet. poſſum dicere, ex his omnibus quæ[2] tempore Majeſtatis regiæ in linguam Perſicam tranſlata fuere, hoc quidem dignum eſſe ob quod[3] ſuperbiat. (quoniam notum non eſt, id alio tempore in Perſicam linguam veniſſe: quia aut Perſicè ſciens linguæ latinæ fuit ignarus, aut qui Latinè ſciebat, Perſicam non intellexit: aut[4] Męcenatem,[5] qualis eſt hic Rex, qui cupidus ſcientiæ eſt, & tantopere ſe eò convertit,[6] Mater mundi non perit.) [7] quod honorifica acceptione dignum ducat, & tanquam rem, quam poſt laborem magnum, & amorem multiplicem, & ſinceritatem omnimodā hic[8] ſervus protulit, excipiat, imo veluti rem, quę ipſa prodit, benedictum Ieſum fuiſſe qui talia docuit & fecit. Latere non debet, hunc librum in 4 partes eſſe diſpoſitum. In parte prima à tempore nativitatis Majeſtatis Ieſu uſq; ad principium docendi, ſtatus ejus manifeſtatur. in parte ſecunda, ſtupenda & mirabilia ejus, quæ fecit, & pars eorum quæ docuit. In parte tertia mors, & perpeſſiones & moleſtiæ, quas pro ſalute hominum & tranquillitate ipſorum paſſus eſt. In parte quarta modus reſurrectionis ejus ex ſepulchro, & profectio ejus ſupra cœlos. Non ſcripſi quicquid potuiſſem ſcribere: ſed ad cognoſcendum, & notificandum Regi, Sanctiſſimus ille quis ſit, hic modus mihi ſufficiens viſus eſt: ſicut

elephantem

[1] propr. cum hoc i mine.
[2] id eſt, imperante hoc rege.
[3] propriè ſuperbiant. plurali numero, honoris gratia. ut ſupr.
[4] ad verb. dominū ſubſidii.
[5] ad verb. ſicut Majeſtas.
[6] id eſt, terra.
[7] ad verb. cui honorem acceptionis digna tribuant.
[8] ſeipſum per humilitatem indigetat.

عنايت الاهي واقبال حضرت ظل الاهي يـاور شد ودرين مرتبه
بهين تسلي شدم ودل قرار كرفت بنابرين دليري وبدين
آستان راستان اوردم خواست حضرت ايشوع باشد كه حضرت را
وديكر سامعان را خوش وقت سازد ميتوانم كه بكويم كه ازين
همه چيزها كه در زمان حضرت بفارسي ترجمه شده اند اينست
سزاوار انكه بدان نازش فرمايند چون معلوم نيست كه در ديكر
زمان بفارسي امده باشد يا از انكه فارسي دان از زبان لطين
بيخبر بود يا آنكه لطين ميدانست فارسي را نميفهميد يا صاحب
اقبالي همچون حضرت كه آرزومند دانش باشد واينچنين
توجه فرمايد مادر كيتي نزاد كه اين را عزت قبول ارزاني فرمايند
وهمچون چيزي كه پس از محنت بسيار وشوق فراوان
واخلاص تمام اين بنده آورده است بر كيرند بل مانند چيزي
كه همان مي نمايد كه خجسته ايشوع بود كه چنين چيزها
مي آموخت وميكرد پوشيده نماند كه اين كتاب بر چهار
باب ترتيب يافت در باب نخستين از كاه ولادت حضرت
ايشوع تـا اغاز تعليم حال او بيان ودر باب دوم معجزهاي
وعجايبات او كه نمود پاره از آنچه اموخت ودر باب سيوم
مرك او وجفاها ومحنتهـا كه بجهت سلامتي مردم ومحنت
ايشان كشيد ودر باب چهارم كيفيت برخاستن او از قبر
ورفتن او بر آسمان ننوشتم آنچه مي توانستم كه نويسم
امـا براي شناختن ومعلوم فرمودن به حضرت كه آن
قدسي جناب كه بوده است اين قدر مرا بس نمود چنانچه

فيل

فیل را از نشان پاي او بشناسند وشیر را از پنجه واکنون
التماس این فقیر آن است که ازین محنت اندازه آرزوي
خدمت کزاري من بر کیرند دیکر آن که فرمان شود که
در محفل قدسي مکرر خوانده شود وچون اینست مایه تعلیم
هر نیکوکاري وآرامش دل وعلاج روح که اکر آن دیکري
مي کفت که کتابها داروي جانند این براي جان کرامي ان
حضرت از همه بیشتر خواهد بود که خود همان حضرت ایشوع
مي فرماید که کفتار من داروي جانست وزندکي جاوید
وبجهت افزوني اعتقاد این چیزها واجب شد که آکاه
سازم که بیشتري ازین چیزها از انجیل مقدس نوشتم
واز نوشته دیکران چشم بستم وتا نیک معلوم شود ما
حضر هر سخن در حاشیه این کتاب نوشتم وتا باساني
یافته شود خلاصه متن نیز در حاشیه مرقوم کردید
وبعضي ازین سخنان مسیح بدان پایه هستند که عقل بشري
در ادراک آن عاجز ومدهوش مي شود لیکن این وامثال
این چیزها کم در کتاب آینه حق نما که اکثر آن شده
ونزدیک است که انشا الله تعالي تمام شود بیان روشن یافته
اند ایشوع خداوند حضرت را در حفظ خود دارد وشناساي
خود که براي سلامتي جان واجب ولازم است بطوري که
آرزوي این بندهست کرامت فرماید در دار الخلافت
اکره بتاریخ پانزدهم اردي بهشت سن هزار وششصد ودوازده
ولادت حضرت خداوند ما اختتام *

elephantem ex veſtigio pedum ejus cognoſcent, & leonem ex planta. Nunc petitio [1] hujus pauperis eſt, ut ex hoc labore menſuram deſiderii mei in officio præſtando æſtimet. deinde, ut mandatum fiat, ut in ſancta congregatione iteratò legatur: idque quoniam hic liber eſt radix doctrinæ omnis juſtitiæ, & tranquillitas cordis, & medicina Spiritus. Si enim id alius quidam dixit, libros eſſe medicinam animæ, hic liber pro anima venerandæ iſtius Majeſtatis præ omnibus id multo magis futurus eſt. ipſemet enim D. Ieſus dicit, Sermo meus medicina animæ eſt & vita æterna. Et ut major fides hiſce rebus adhiberetur, conveniens fuit me indicare, pleraſque harum rerum ex ſancto Euangelio me deſcripſiſſe, & ab aliis ſcriptis oculos clauſiſſe. & ut rectè cognoſceretur, quodnam argumentum ſit ſingulorum dictorum, in margine hujus libri id notavi. & ut facile inveniretur, aſſignatio textus etiam in margine depicta eſt. Quædam autem horum dictorum Chriſti in eo gradu ſunt, ut mens humana in aſſequendis iis impotens & ſtupeſcens ſit. Sed hæc & his ſimilia pretioſa, in libro, Speculum veritatem repræſentans dicto, cujus maxima pars facta eſt & [2] brevi volente ſummo Deo completus erit, explicationem reperiunt. Dominus Ieſus regem in protectione ſua habeat, & cognitionem ſui, quę ad ſalutem animę conveniens & neceſſaria eſt, quemadmodũ deſiderium [3] hujus ſervi eſt, liberaliter largiatur. [4] In loco Chalifatus Agra, æra xv diei [5] Ardibeheſt, anno [6] cIↃIↃcII à nativitate Majeſtatis Domini noſtri. Finis.

[1] *ſeipſum per humilitatem indigetat.*

[2] *ad verb. prope eſt ut ſit.*

[3] *id eſt, meum.*

[4] *id eſt, in urbe imperiali.*

[5] *nomen menſis reſpondentis Niſan Hebræorum.*

[6] *pro* دوازده *duodecimo legendum* دواز *ſecundo* à. *patet ex epilogo, ubi ſic ſcribitur. ut & ex eo quod ibi additur, finitũ fuiſſe hunc librum anno regni Acabar 47. mortuus autem eſt anno hujus ſeculi quarto.*

PARS PRIMA.

DE INFANTIA CHRISTI.

Nativitas Mariæ, & educatio ejus.

QUandoquidem Christus sine medio viri ex Sancta Maria natus est, prima pars à qualitate rerum istius Virginis, optimè conscribitur. Maria ex nobilibus fuit, è stirpe Davidis prophetæ. Pater ejus Ioachim, natus ex urbe Nazareth, pertinente ad regionem Galilææ. Matrem ejus Annam nominabant, ex urbe Bethlehem Iehudæ, quæ patria Davidis Prophetæ est. Cum[1] sinceritate omni in urbe Nazareth vixerunt, in justitia & cultu Dei, secundum legem, quæ per Mosem Prophetam ad filios Israël devenit. Divites fuerunt, & opes suas sapienter expenderunt, atque à Deo datum in tres partes distribuentes, unam partem ejus pauperibus & viduis fœminis & peregrinantibus Hierosolymam dederunt. partem pro templo & ministris ejus servarunt. & aliam pro se expenderunt. Hoc modo viginti annos transegerunt: & quamvis causæ jucunditatis & gaudii essent, tamen quia filium non habebant, perpetuo tristes vivebant, & ad acquisitionem istius fructus benedicti eleemosynas dabant, & devotionem ac petitionem ostendebant, Deoq; promiserunt, si nobis filium das, eum cum votis aliis in templum sanctum portabimus, & servitio tuo trademus. Quum autem quotannis ter diebus festis

secundum

Nomen Patris & Matris Mariæ.

[1] *vel abstinētia summa, utrūq; enim* اخلاص *significat.*

Quomodo opes suas expēderint.

A Deo filium petunt.

باب اول

در طفولیت مسیح *

ولادت مریم وپرورش یافتن او ،

چون مسیح بیواسطه مرد از مریم مقدس زاده شد نخستین پاره از چگونگی احوال آن دوشیزه بهتر که نوشته می شود ، مریم از مردم شریف بود از نسل داود پیغمبر پدر او شوکین نام زاده شهر ناصره از توابع ولایت جلیل مادر اورا بنانه میخواندند شهر بیت لحم جهودا که زاد بوم داود پیغمبر است ، باخلاص تمام در شهر ناصره بسر می بردند به نیکو کاری وبندگی خدا موافق دینی که بواسطه موسی پیغمبر به بنی اسراییل رسیده بود ، دولتمند بودند ومال خود را دانایانه خرج می کردند وداده خدارا سه حصه نمودند یک حصه ازان بفقرا وبیوه زنان ومسافران بیت المقدس می دادند وبخش برای پرستش خانه وخادمان آن نگاه می داشتند ودیگر برای خود خرج می کردند ، باین روش بیست سال گذرانیدند وبا آنکه اسباب تنعم وشادمانی بود اما چون فرزند نداشتند دایم غمناک میزیستند ودر طلب آن ثمره برکت صدقها میدادند وعجز وزاری می نمودند وعهد بخدا داده بودند که اگر ما فرزند می دهی اورا بنذرهای دیگر بعبادت خانه پاک می بریم وبه بندگی تو می سپاریم ، وچون هر سال سه مرتبه در روزهای عید

موافق

نام پدر ومادر مریم

خرج مال ایشان

از خدا پسر می خواهند

موافق دین خود بعبادت خانه بیت المقدس نذرها میبردند روز عید پرستش خانه در بیت المقدس آمده بودند شوکین تحفهای خود چنانکه معتاد بود بعبادت خانه برد چون دیگر کدخدایان ایسه کار بزرگ کاهنان بهم بر امد وبار گردانید وگفت خدا که در چندین سال بشما میوه برکت نداده است البته یک آلودگی باطن داشته باشید که خدا بسبب آن از شما نارضامند است این گفت واز پیشگاه خود به بیحرمتی تمام دور کرد شوکین ازین شرمساری وخجالت رو بصحرا نهاد وبخانه نرفت همانجا در شبانان خود می بود وتنها شده بتمام عجز وشکستگی خدارا بندگی کردی وانه از دیدن بی عزتی که بر شوکین رفت واز مفارقت او در دوچندان غم افتاد این در بیت المقدس واو در صحرا اندوه ناک بسر می بردند اما در عبادت خدا کمی نمیکردند بلکه افزودند همچون آنانکه محتاج ترند وخدا که علاج درماندگان است نالش بشنید وفرشته نورانی پیش شوکین فرستاد که بدو مژده دهد که خدا عاجزی ترا قبول کرد ونظر رحمت بر گریه تو وصدقهای تو انداخت وآن صبری که کردی پسندیده افتاد مرا فرستاده است تا ترا تسلی کنم وبشارت دهم که خدا ترا یک دختر از انه خواهد بخشید واورا مریم نام خواهی کرد آن دختر از گاه پیدای در شکم پر از روح القدس خواهد بود وعده خود را بجا خواهید آورد تا در عبادت خانه از مردم جدا برید ودر بندگی

رانده شد پدر مریم

خبر میدهد فرشته از دختر

secundum legem suam in templum Hierosolymitanum vota ferrent, & die festo ad templum Hierosolymam venissent, Joachimus munera sua, quemadmodum solitus erat, in templum portavit, sicut alii patres familiarum. Issachar princeps Sacerdotum in iram ascendit, eumque amovit, & dixit: Quia Deus tot annis vobis fructum benedictum non dedit, omnino aliquam pollutionem occultam habetis, ob cujus causam Deus vos gratos non habet. hoc dixit, & à præsentia sua cum ignominia summa ejecit. Joachim ob hanc ignominiam & pudorem faciem rus versus posuit, & domum non ivit. ibi inter pastores suos fuit, & solus existens cum summa devotione & contritione Deo serviit. Et Anna, quia vidit dedecus quod Joachimo evenerat, & ob discessum ejus, in duos tantos dolores incidit. Hæc Hierosolymis, ille ruri tristes degerunt. verumtamen in cultu Dei non deficiebant, sed addebant, sicut illi qui egentissimi sunt. Et Deus, qui medicina debilium est, clamorem audivit, & Angelum lucidum ad Joachimum misit, ut eum certiorem redderet, dicens, Deus devotionem tuam acceptam habuit, & oculum misericordem super fletum tuum & eleemosynas tuas conjecit, & illa patientia quam exercuisti, convenienter cecidit. Me mittit, ut te consoler, & annunciem, Deum tibi filiam unam ex Anna largiturum, & eam Mariam nominabis. illa filia à tempore conceptionis in utero plena spiritus sancti futura est. promissionem vestram præstabitis, ut in templum ab hominibus separatim portetis, & in cultu

Abactus fuit pater Mariæ.

Annunciat Angelus de filia.

Dei educetur. Magna futura eſt. & recordare, homines magnos plerumq; [1] quum nulla ſpes eſſet natos fuiſſe: ut Iſaac, Iacob, Ioſeph,[2] Simſon & Samuel. Ob hanc cauſam Deus voluit, hanc filiam in ſenectute veſtra naſci, eo tempore quum ſpes veſtra defeciſſet. Et ut ne dubites de eo quod tibi dico, urbem verſus ambula. Nam in porta[3] Aurea, id eſt auro obducta, uxorem tuam reperies, ad quærendum & inveſtigandum te venientem. & ubi te videbit, læta & admirabunda erit. Hoc dixit, atque ex oculis ejus abſens factus ad Annam venit, eamq; eodem nuncio læto, etiam ſpei plenam reddidit: & addidit, ex iſta filia tua Chriſtus reſtaurator mundi naſcetur. & ad maritum mittens, ipſe inviſibilis factus eſt. Anna præ lætitia ad quærendum maritum aſcendit. in eadem porta ſummo cum gaudio ſe mutuo invenerunt, & domum ſuam venerunt, & poſt aliquot dies ad urbem Nazareth, quę patria ipſorum erat, iverunt. ibi die Iovis, computo menſis Decembris, qui reſpondet decimo ſexto menſis Deima, Anna concepit, & poſt novem menſes die Veneris, octavo menſis Septembris, qui eſt undecimus menſis Siaheriurma, filiam protulit. Hominibus admiratio & lætitia obvênit. Nomen iſtius filiæ Mariam fecerunt. & hoc vocabulum aliquot ſignificationes habet: Alta, Maris amaritudo, Magiſter ſive Dominus maris. Hoc die quo Sancta Maria nata fuit, Chriſtiani feſtum celebrant. Primi id non fecerunt, quia voluntas Dei hac in parte nota ipſis non erat. Verùm Deus eam manifeſtavit eo modo qui dicetur. Vir quidam

[1] *ad verb. in ſtatu deſperationis.*

[2] *in autore eſt Sinſan.*

[3] *In Perſico eſt Latina vox* اوریا aurea. *quaſi Angelus Latino vocabulo portam iſtam nuncupaſſet. ridiculum.*

Nativitas Mariæ & feſtum ejus.

خدا پرورش یابد ، بزرک خواهد بود ویاد دار که مردم بزرک
بیشتر در حالت نومیدي معولد شده اند مثل اسحاق
ویعقوب ویوسف وسمسان وشمویل باین واسطه خدا خواست
که این دختر در پیري شما تولد یابد وقتي که امید
شما کمتر شد وتا شک نداشته باشي در انچه ترا مي
کویم بجانب شهر راهي شو که در دروازه اوریا یعني
زر اندوده کوچ خودرا خواهي یافت که در جست وجوي
تو مي آید وچون ترا مي بیند شاد وشکفته مي شود این کفت
واز چشم وي غایب شده پیش انه رفت واورا بهمان
خبر خوش نیز امیدوار ساخت وهم کفت از ان دختر تو
مسیح چاره عالم پیدا خواهد شد وپیش شوهر فرستاده خود
نا پدید شد انه از خوشحالي درجستن شوهر برامد درهمان
دروازه بتمام خوشي یک دیکررا دریافتند وبخانه خود آمدند
وبعد از چند روز بشهر ناصره که وطن ایشان بود رفتند
همانجا روز پنجشنبه بتاریخ ماه دزنبر موافق شانزدهم
دي ماه انه بار کرفت وپس از نه ماه روز جمعه هشتم
ماه ستنبر یازدهم شهریورماه دختر آورد مردمان را تعجب
وخوشي روي داد نام آن دختر مریم کردند واین لفظ
چند معني دارد بلند دریاي تلخي استاد صاحب دریا،
درین روز که مریم مقدس زاده شد نصرانیان عید مي کنند
اول نمیکردند از انکه رضاي خدا درین باب معلوم ایشان
نبود اما خدا ظاهر ساخت بطوري که کفته می شود مردي

ولادت مریم وعیدش

از خدا پرستان در صحرا می بود وپیوسته در عبادت الاهی
میگذرانید این مرد هر سال در هشتم روز از ماه ستنبر
یک نغمه شادی عجیب در آسمانها می شنید روزی
فرشته را پرسید که سبب این نغمه وشادی سرایی چیست
او جواب داد که درین روز مریم مادر مسیح زاده شده است
آن مرد ازین قصه خبر داد وبعد از تفحص کتابها یافتند
که براسی در همین روز متولد شده است واز ان وقت
بر حضت پاپه اینوه سینسو چهارم در سال هزار ودوصد
وپنجاه از ولادت مسیح عید کردن عالم فرمود وسبب آن
بود که بعد از مردن پاپه سلستین چهارم همه کردیاس
جمع شدند که پاپه دیگر بجای او نصب کنند بهیچ طریق
رایها موافق نمی امد وکارگر نمیشد یک سال وهشت ماه
درین گذشت کردیاس ودیگر نصرانیان بسیار دلگیر
وغمناک می بودند یکی گفت عهد کنیم که انکه پاپه شود
بفرماید که در روز تولد دوشیزه مقدس همه نصرانیان عید
کنند وهشت روز بشادی گذرانند تا درین کار مددکاری
کند اینچنین قرار یافت وهمین که این پیمان بسته شد بر
اینوسینسو چهارم رایها اتفاق گرفت واورا پاپه کردند
واو این عیدرا اواج داد، خجسته مریم چون سه ساله شد
در روز جمعه تاریخ بیست ویکم ماه نونبر موافق بیست
ونهم آبان اورا با دیگر نذرها پرستش خانه برده
بخدا سپردند تا در جای خاص در هما عبادت خانه با دیگر

[4] religiosus in deserto erat, & continuò cultui Dei vacabat. Hic vir quotannis octavo die mensis Septembris melodiam quandam gaudii admirandi in cœlis audiebat. die quodam Angelum interrogavit, causa hujus melodiæ & gaudii Musices quænam est? Is respondit: quia hoc die Maria mater Christi nata fuit. ille vir hanc historiam narravit. & post investigationem librorum repererunt, revera eodem die natam fuisse. Ab isto tempore inita ratione, Papa Innocentius quartus anno millesimo ducentesimo quinquagesimo à nativitate Christi festum facere mundo præcepit. Causa ejus fuit, quod post mortem Papæ Cælestini quarti omnes Cardinales convenerunt, ut Papam alium in locum ejus sufficerent. nullo modo suffragia convenerunt, neq; quicquam effectum fuit. annus unus & octo menses in eo transierunt. Cardinales & alii Christiani admodum turbati animo ac tristes fuerunt. Vnus quidam dixit, fœdus faciamus, ut qui Papa futurus est, præcipiat ut die nativitatis Sanctæ Virginis omnes Christiani festum faciant, & octo dies in gaudio transigant: ut hoc modo negocium promoveret. ita decretum est. & simul ac hoc pactum conclusum esset, super Innocentium quartum suffragia consenserunt, eumque Papam fecerunt, & ille huic festo solemnitatem dedit. Benedicta Maria quum trium annorum esset, die Veneris, computo vicesimi primi mensis Novembris, qui respondet vicesimo nono Abanæ, ipsam cum aliis votis in templum portatam Deo tradiderunt, ut in loco [5] peculiari in [6] ipso templo cum cæteris

[4] prop. Dei cultor.

[5] Sanctum Sanctorum videtur innuere.

[6] هما *pro* همان *usitata apocope.*

filiabus nobilibus educaretur, & à bonis fœminis, quæ huic operi vacabant, instituerctur, donec adolevisset. Quum in portam templi venissent, Issachar cum reliquis Sacerdotibus pro more suo supra portam ascendit. illa porta altitudinem quindecim graduum habebat. eratque stabilis iste ritus, ut quum infantem deferrent, super singulum gradum ubi pedes consistebant, Sacerdotes unum caput ex Psalmis legerent. at hic infans, simulac pedes super gradum primum posuit, manum istius viri, qui ipsam tenebat, extendit, & absque ut versus ullum latus respiceret, uno ordine in summum ascendit, nec usquam constitit. omnes attoniti fuerunt. Mater & Pater munera pro more obtulerunt, eamque portarunt in templum. filias enim, ad præstandum promissum, templo illi tradebant, ut Deo servirent.

Portant Mariam in templum.

Benedicta Virgo, quantumcunque paucorum annorum esset, tamen ut [1] annosa cultui Dei vacavit, & propositum firmum apud se fecit, ut loco Matris & Patris omnes res Dei haberet, & [2] placando Deo, supra quam modus ejus ferebat, studuit. à Deo petitione multa auxilium hujus rei postulavit, ut ipsum supra res omnes amaret, & cor suum à rebus mundi purum teneret. Perpetuo cum devotione & petitione à Deo salutem hominum postulavit, & adventum Messiæ desideravit. apud Deum, semper in cultu fuit: & apud homines, humiliter oculos super terram tenuit, multum silens, multum patiens. sine occasione convenienti verbum non loquebatur. Sodalibus [3] libenter ministravit. Se præ omnibus contemptam [4] habuit. integritatem

Mariæ educatio & vivendi modus.

[1] *ad verb. co ætta annis.*
[2] *vel barbarè, contentando Deo.*
[3] *ad verb. cum gustu.*
[4] *propr. vidit, i. videbatur sibi præ omnibus vilis.*

Virgi-

دختران اصیل تربیت یابد واز نیك زنان كه درین كار
مقرر بودند تعلیم كیرد تا زماني بالغ شود، چون بدر
عبادتخانه رسیدند ایسه‌كار با دیكر كاهنان برسم خویش
بالاي در بر امد آن در بلند پانزده پایه داشت وقاعده
آن بود كه چون طفل را مي آوردند بر هر پایه كه قدم
ماندي كاهنان یك باب از زبور ميخواندند اما این طفل
همین كه قدم را در پایه اول نهاد دست آن كسي كه اورا
كرفته بود كشید وبي انكه نكاهي بهیچ جانب كند یك
مرتبه بالا برامد وهیچ جا نه ایستاد همه حیران شدند مادر
وپدر تحفهاي موافق رسم كذرانیدند واورا بردند بخانه
كه دختران را بجهت وفاي عهد بدانخانه مي سپردند تا خدا
را بندكي كنند، خجسته مریم هر چند كه خوردسال بود اما
چون پخته سالان بعبادت خدا مشغول ساخت ونیت درست
با خود كرد كه بجاي مادر وپدر همه چیز خدارا داشته باشد
ودر خشنودي خدا زیاده بر انچه مقدور او بود كوشش مي
كرد از خدا بزاري بسیار توفیق این ميخواست كه اورا بر
همه چیز دوست داشته باشد ودل را از چیزهاي دنیا پاك
دارد، پیوسته بعجز وزاري از خدا سلامتي مردم خواستي
وآرزوي آمدن مسیح كردي بخدا همیشه در بندكي بود وبا
خلق در فروتني چشم بر زمین داشتي بسیار خاموش بسیار
متحمل بي تقریب پسندیده سخن نمیكفت هم صحبتان
را بذوق خدمت كردي خودرا از همه حقیر دیدي جمال

میبرند مریم را بهیكل

تربیت وسیرت مریم

دختري

دختري را دوست میداشت محبوب وعزیز همه بود وهمه حیران
میبودند از دیدن چندان نیکوبي درو که در خوردسالي
چندان کارهـــا در پیراستن خویش میکرد که اکر کسي
در پیرانه سري کند مردم را بحیرت برد، وقت را همچنین
قسمت کرده بود که پاس اول در پرستش خدا وتصور چیزها
الاهي بسر برود ویاس دیکر بکزراند بکارهاي که
بدست تعلق دارند همچون دوختن وشستن چیزهاي
پرستشخانه وخوردني نیز درین دو پاس میخورد بتمام پرهیز
کاري وبیشتر اوقات از آسمان براي او روزي آوردي ودیکر
وقت در خواندن کتابهاي مقدس بسر بردي چون آیات آمدن
مسیح وآموختن او راه سلامتي بمردم در نظر او مي آمد بسیار
خوشحال مي شد ومکرر میخواند ومي کفت اي کاش من داه
آن زن باشم که مسیح فرزند او خواهد بود اکثر شب بیدار
مي بود ودر فکر اسرار خداي مي کزرانید واندک غنودي
چندان دوستدار عصمت بود که بي انکه پیشواي درین
کار داشته باشد بخدا وعده کرد که اورا بجمال دختري
وعصمت پیوسته بندکي کند، این عهد وطور زیستن که او
قرار داد چیزي بود که تا این زمان بوقوع نیامده بود اول زني
است که بخدا عهد کرد که جمال دختري نکاه دارد، وهر کاه
کسي اورا مي ستود او آن ستایش را بخدا راجع کردي وهمیشه
بر زبان او کراسیس میرفت یعني شکر بخدا وبهمین
لفظ سلام میکرد از ان باز این روش سلام در تارکان

Virgineam amavit. dilecta & honorata omnibus fuit. & omnes attoniti erant, quod viderent tantam bonitatem in ea. In tenera enim ſua ætate talia opera proprio ſuo motu faciebat, quæ ſi quis in Senectute præſtaret, homines in admirationem raperet. Tempus ita diſtribuit, ut partem primam cultui Dei & contemplationi rerum divinarum traderet: partem aliam tranſigeret in operibus [2] manualibus, qualia ſunt ſarcire, & lavare res templi. cibum quoque in his duabus [3] partibus ſumebat cum ſumma temperantia. & plurimo tempore è cœlo ipſi cibus afferebatur. reliquum tempus legendis libris ſacris impendit. Quum ſigna adventus Meſſiæ, quodque ipſe doceret ſalutem homines, in mentem ipſi venirent, multum lætabatur, & iterato clamabat ac dicebat: ô utinam ego Ancilla iſta mulier ſim, cujus Meſſias filius futurus eſt. plurimam noctis partem vigilans erat, & in cogitatione myſteriorum Dei tranſigebat, parumque requieſcebat. Adeo amans caſtitatis fuit, ut, abſque quod præeuntem ullum in hoc opere haberet, Deo votum fecerit, ſe ipſi integritate Virginis & caſtitate perpetua ſerrituram. Hoc votum & modus vivendi quem illa firmiter propoſuit, res fuit quæ ad hoc uſque tempus uſu non venerat. prima fœmina fuit quæ Deo votum fecit, ſe integritatem Virginis ſervaturam. Quandocunque quis eam laudabat, ipſa iſtam laudem ad Deum referebat, & ſemper ſuper linguam ejus [4] gratias veniebat, id eſt, Gratia Deo: atque eadem illa dictione ſalutabat. ab eo tempore hic mos ſalutandi inter præcipuos

[1] *ad verb. quæ in manu ſuſpenſionem habent. i. quæ à manu pendent.*

[3] *partes temporis jam dictas intelligit.*

[4] *Latinam vocem exprimit, quaſi virgo dixiſſet Latinè, Gratias.*

& religiosos[1] Christianorum manet. In eodem illo templo sacro fuit, donec tredecim annos nata fuit. voluerunt eam bono cuidam ex consanguineis suis matrimonio jungere. non consensit, & in causa necessitatis votum suum manifestavit. Zacharias & alii Sacerdotes, quum viderent hujusmodi castimoniam, & votum novum quod unquam non viderant, admirati sunt, & in cogitationem longam inciderunt. Et quando quidem sciebant, nativitatem Messiæ ex Virgine futuram, apud se cogitarunt: [2] fortasse hæc filia est electa in matrem ejus, cujus tantam exspectationem habemus. Summus Sacerdotum omnes doctores convocavit, & quæsivit, quid in hoc negocio utile esset, & quid conveniret facere. Et quum nihil statueretur, ad Deum suum se converterunt, ut quicquid à parte Dei super ea manifestaretur, negocium declaratum esset. Uni cuidam divinitus inspiratum est: Etsi virgo Deo hoc votum habet, tamen voluntas Domini de hac re est, ut ei patrem familias faciatis. rursus in cogitationem inciderunt, quid conveniret facere. Deus dixit, omnes viri ex semine Davidis, qui patres familias non sunt in templum conveniant, & quisque baculum in manu[3] portet: & cujus baculus aperietur & flores faciet, illum Mariæ patrem familias facite. ita factum. Inter eos unus fuit nomine Ioseph filius Iacobi filii Mathan. ille quoque venit, & baculum suum sicut reliqui portavit. & quum à precibus cessarunt, tunc baculus Iosephi floruit. cognoverunt itaque voluntatem Dei esse, ut filia huic personæ jungeretur non alii.

[1] *propr. Iesuanorum, sic alibi sæpe.*

[2] *ad verb. convenit ut hæc sit. descriptio passim est adverbii fortasse.*

[3] *legendum puto* بیارد

وعابدان عیسویان مانده است، در همین عبادتخانه مقدس
می بود تا آنکه سیزده ساله شد خواستند که اورا بیکی از
خویشان خود نسبت کنند راضی نشد وبحکم ضرورت عهد
خودرا ظاهر کرد وذکریا نام ودیگر کاهنان از دیدن
این طور عصمت وعهد نو که هرگز ندیده بودند در تعجب
شدند ودر اندیشه دراز افتادند وچون دانسته بودند که
تولد مسیح از دوشیزه خواهد بود می اندیشیدند شاید که
این دختر بر گزیده شده باشد بمادری آنکه چندان انتظار
او داریم، بزرگ کاهنان همه دانایان را جمع کرد وپرسید
که درین کار مصلحت چیست وچه باید کرد وچون بهیچ
چیز قرار داده نشد بخدای خود متوجه شدند که هر
چه از جانب خدا پدید آید برو عمل نموده شود بر یکی
الهام شد اگر چه دوشیزه بخدا این عهد دارد اما رضای
خداوند درینست که اورا کدخدا کنید باز در فکر
افتادند که باید کرد خدا فرمود که همه مردان از ذات
داود که کدخدا نشده باشد در پرستش-خانه فراهم شوند
هر کدام عصای در دست بیاورد وانکه عصای او بشکفد
وگل کند اورا مریم کدخدا کنید اینچنین شد در میان ایشان
یکی بود یوسف نام پسر یعقوب بن متان او هم آمد وعصای
خویش مثل دیگران آورد وچون از نماز فارغ شدند ناگاه
عصای یوسف گل کرد پس دانستند که خواست خدا
اینست که دختر باین شخص پیوند کرده شود بدیگر،

يوسف از همان ذات بود كه دختر يعني از نسل داود پيغمبر خوي
چنانچه كفته شد تهي دست بود نجاري كردي وهمان يوسف
قدر كه اورا پسند كند بدست آوري در چهل سالكي
كدخدا كرديد درين مدت خودرا بصحبت زنان نيالوده بود
اكر چه كدخدا شد بمريم مقدس اما بياوري خدا آنچنان
دلنشين او كردانيد كه او نيز بخدا عهد داد كه تا زنده
است خودرا همچون مريم نكاه دارد وبرادرانه زندكاني
كردند زنان شوهري در ميا نيامد ازين روي اورا مصوران
بصورت پيري مي نكارند نه از كهن سالي وپيري او
وكرامي كه دران عصا ظاهر شد اورا بيشتر بعصاي شكفته
تصوير مي كنند مردي بود پاكيزه باطن بزرك پيش
خدا چنانكه از بزركي بركزيده شد براي همراهي آنچنان دختر
مقدس وبراي انكه مسيح رستكاري دهنده عالم
وچشمه عصمت در خانه او تولد يابد، حكمت دركدخداي سبب
دختر كه معلوم توان كرد آنست كه چون خواست عروسي
خدا بود كه پسر از مريم متولد شود اكر شوهر نميداشت مريم
مردم برو بهتان ميكردند خدا نخواست كه تا هنكام
روشن شدن حقيقت وراستي عصمت تهمت آلوده باشد
ديكر انكه چون مسيح فرزند او خواهد بود وبساين
سبب محنتها خواهد كشيد ويكجا قرار نخواهد كرفت
بلكه بيشتر اوقات دركردش وپريشاني خواهد كزرانيد
اورا بصحبت مرد احتياج نخواهد شد وهمراهي دختر

Ioseph ex eadem ſtirpe erat ex qua filia, nempe ex proſapia Davidis prophetæ, quemadmodum dictum fuit. [1] Inops fuit; artem fabrilem exercuit, & quantum ipſi ſufficeret [2] acquiſivit ſibi. quadrageſimo ætatis anno pater familias factus eſt. Interea ſe conſortio mulierum non polluerat. Quamvis pater familias Sanctæ Mariæ factus eſſet, tamen aſſiſtentia Dei adeo cor ſuum ſedatum reddidit, ut ipſe quoque Deo promiſerit, ſe dum viveret, ſeipſum, ad inſtar Mariæ, cuſtoditurum. Fraternam vitam egerunt: uxoralis maritatio non intervênit. hinc vultum ejus pictores figura ſenis exornant, non ob vetuſtatem annorum & ſenectutem ejus. Et venerabilitatem quæ in iſto baculo apparuerat ipſi, plerumque baculo flores aperiente effingunt. Vir fuit intimè ſanctus, magnus coram Deo: adeo ut ob magnitudinem electus fuerit in comitem tam Sanctæ Virginis, & ut Chriſtus Servator mundi ac fons ſanctimoniæ domi ejus naſceretur. Cauſa cur patri familias commiſſa ſit virgo, quam notam liceat reddere, hæc eſt, quoniam voluntas Dei fuit ut filius ex Maria naſceretur, ſi maritum non habuiſſet, homines eam ignominia affeciſſent. Noluit Deus, ut, uſque ad tempus quo illuceſceret certitudo & veritas ſanctimoniæ ejus, ſuſpicione pollueretur. Deinde, ut, quoniam Chriſtus filius ejus futurus eſſet, & ob hanc cauſam moleſtias eſſet paſſura, & in uno loco conſtans non eſſet manſura, ſed plurimum temporis in circumeundo & vagando impenſura, ipſi ſocietatis viri indigentia non foret. comitari autem Virginem

Conditio Ioſephi.

[1] *ad verb. vacuus manu.*

[2] *legendum puto* آوردي

Cauſa deſponſationis Mariæ.

virum peregrinum, hominibus [1] ſomnium non fuiſſet viſum. Adde, quod voluerit Deus,per hanc patris familias habitionem arcanum Meſſiæ Diabolo occultum manere, qui ex Scripturis jam ante cognoverat, nativitatem ejus ex Virgine eſſe. & ob hanc cauſam, [2] poſtquam illa patri familias commiſſa fuit, veniam non eſt nactus in domum Mariæ intrandi. adeo ut propter has & alias utilitates, [3] voluntas Dei ſuper patris familias habitionem venerit. & quoniam benedicta Maria etiam ex Deo cognovit,ſc., id quod intentũ tuum eſt per deſponſationẽ,è manu non elabetur,ſed idem ille maritus [4] obſequens & complacentia deſiderii tui futurus eſt, conſenſit & in domum Ioſephi ivit. Diebus aliquot Hieroſolymæ in eadem domo fuerunt. Poſtea in urbem Nazareth, quæ patria Ioſephi erat, venerunt. & quamvis abundantiam mundanam tantam non habuerunt, tamen mundè & unanimiter & amabiliter, ſecum invicem vitam egerunt. Maria filia fuit mediocris ſtaturæ, triticei coloris, extenſa facie. Oculi ejus magni & vergentes ad cæruleum. capillus ejus aureus. Manus & digiti ejus longi. pulchra forma. in omnibus proportionata. loquela ejus admodum conveniens. proſpectus ejus ex vultu verecundus & honeſtus. amictus ejus pauperculus & mundus. tanta gloria & Majeſtas in [5] forma ejus apparebat, ut improbus [6] terribilis, quum in faciem ejus viſus inciderat, ſeipſum collegerit & retraxerit, & vir alius factus ſit. ob bonitatem, & ſuavem conditionem & humilitatem, eam omnes amabant, & laudabant,

&

[1] *id eſt, non tanquam ſomnium contemſiſſent, ſed ut in rem ſeriam animadvertiſſent.*

[2] *fortaſſe legendũ* بعد از کدخدایي او

[3] *id eſt, Deus hanc deſponſationem voluerit.*

[4] *lego* تابع

Forma Mariæ.

[5] *pro* جره *legendum puto* چهره

[6] *propr. attonitum reddens cor, qui aliorum corda terrebat.*

مرد بیکانه مردم را خواب نمنمود ، دیکر آنکه خدا خواست
که باین کدخدایي سر مسیح از شیطان بوشیده ماند که
از کتب پیش دانسته بود که تولد او از دختریست
وازین جهت بعد ازو کدخدایي رخصت نیافت که بخانه
مریم درآید حاصل که براي این ودیکر مصلحتهای
خواست الاهي بر کدخدایي رفت وچون خجسته مریم نیز
از خدا دانسته بود که آنچه مقصود تست بکدخدایي
از دست نمیرود بلکه همان شوي تانع ورضا جوي
تو خواهد بود راضي شد وبخانه یوسف رفت ، روزي
چند در بیت المقدس بخانه بودند بعد از ان در شهر
ناصره که وطن کاه یوسف بود رفتند وهر چند فراخي
دنیوي چندان نداشتند اما از روي پاکیزکي
وموافقت ومحبت بهمدیکر زندکاني میکردند ، مریم
دختري بود میانه بالا کندم کون کشیده رو
وچشمهاش کلان ومایل بکبودي مویش طلارنک
دست وانکشتان دراز خوش صورت در همه چیز
متناسب کفتارش بغایت ملایم نکاهش از روي
شرم وآزرم لباسش فقیرانه وپاکیزه چندان بزرکي
وشکوه در چرهء او پیدا بود که بدکار پریشان دل
را که بر روي او نکاه مي افتاد خودرا جمع کردي
وکشیدي ، وکس دیکر شدي از خوبي وخوش خوبي
وتواضع اورا همه دوست میداشتندي ومي ستودند

وبزرک

حلیه مریم

وبزرك مي انديشيدند آخر سخن در ظاهر وباطن آن بود
كه از خوبي وسزاواري مادري مسيح كزيده شد ،

پيدايش مسيح در شكم ٥

چون خانه ساخته شد خداي خواست كه خداوند
خانه بيايد وچون دختر بسر حد مادري رسيد يعني كه سيزده
سالة وشش ماهنه شد خداي تعالي ديكر نخواست كه امدن
مسيح بدير كشد وتا اورا از امدن او خبر دهد
وخشنود سازد بدين كه مسيح پسر او خواهد بود فرشته
را از آسمان بدين خبر پيش او فرستاد دريں هنكام كه
دختر مقدس در خلوتخانه مي بود در شهر ناصره در
ولايت جليل فرشته جبرييل نام پيش او امد كه جون
مسيح بي پدر شدني بود خدا خواست كه فرشته
از امدن او اكاهي بخشد نه آدمي وجون كار اين همه بزرك
بود از فرشتهاي بزرك آسماني يكي را باين مژده فرستاد
چنانكه از نام او يافته مي شود جبرييل يعني قدرت خدا ،
وبودن دوشيزه در شهر ناصره بي حكمت نبود كه ناصره
يعني كلست وازان دوشيزه همچون از عصاي كل تمام
خوبي بر امد چنانچه ايشعيا پيغمبر ازين خبر داده بود
وترجمه سخن او اينست شاخ راست از بيخ
يشي سر برزند وازان شاخ كلي پيدا شود كه در
ان روح خداوند قرار كيرد اين شهر ناصره در ولايت

جليل

اوقا فصل اول

& magna cogitabant. Postremo, sermo palam & clam iste erat, ob bonitatem & dignitatem, in Matrem Messiæ esse electam.

Conceptio Christi in utero.

Quum domus esset confecta, Deus voluit Dominum domus venire. & quoniam filia ad extremum terminum maternitatis venerat, id est, quum tredecim annos & sex menses nata esset, summus Deus noluit amplius adventum Christi differre. & ut ipsi hunc adventum indicaret, eamque contentam redderet de eo quod Christus filius ipsius futurus esset, Angelum è cœlo ad hoc nuncium ad ipsam misit. Hoc tempore quum sancta Virgo in secessu domus esset, in urbe Nazareth, in ditione Galilææ, Angelus nomine Gabriel ad eam venit. Quoniam enim Christus sine copulatione patris ortus est, voluit Deus Angelum de adventu ejus indicium dare, non hominem. Et quoniam opus hoc totum magnum erat, ex Angelis maximis cęlestibus unum ad hoc nuncium misit: sicut ex nomine ejus [1] colligitur, Gabriel, id est, potentia Dei. Quodque fuerit Virgo in urbe Nazareth, sine causa non est factum. Nazareth enim significatione flos est. & ex ista virgine tanquam ex stipite Christus flos summæ bonitatis egressus est. Quemadmodum Esaias Propheta de hoc prædicavit, & interpretamentum sermonis ejus hoc est: surculus verus ex radice Iesse [2] exsurget, & ex illo surculo flos nascetur, in quo spiritus Domini habitabit. Illa urbs Nazareth in ditione

[1] *ad verb. invenitur.*

[2] *ad verb. caput sursum verberabit.*

Galilææ erat, quæ significatione circuitio est. eo innuitur, fore ut ab adventu Messiæ mundus versus Deum iterum convertatur, & peccatores innumeri ad Creatorem suum redeant. Quo tempore Gabriel è cœlo descendit, solus non venit, sed cum Angelis multis. Verum ubi virgo erat, ipse solus comparuit. Virgine in secessu domus suæ conclusa, in negocio cultus Dei dejecta, in mentem ascendit illud dictum Esaiæ, cujus argumentum hoc est: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, [1] quatenus virgo illa virgo est, & nomen istius filii Emanuel erit, cujus interpretamentum est Deus noster nobiscum. ac multum videre Virginem istam beatam desiderabat, & dicebat, Vtinam famula ejus vilissima essem. & corde suo isti matri mille laudes faciebat. & emolumenta quæ ex eo filio mundo ventura essent, ob oculos habebat. Virgo in hac cogitatione erat, quum repente Angelus Gabriel per januam intravit forma viri juvenis, pulchræ faciei, mundus, plenus gloria, plenus luce. [2] super genua stetit, & oculos in terram defigens, admirando vultu devotè salutavit, & dixit, Pax tibi ô plena gratia: Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Virgo ex visis & auditis obstupuit, & cogitabat, quid rei est hæc salutatio? Hæc obstupefactio non inde quod vidisset & audivisset Angelum orta est, nam jam antea sæpe angelos viderat: sed quod vidisset humilitatem & demissionem, quam in eo sermone exhibuerat, & quod audivisset verba, quæ cum tanto honore ipsi dixerat. adeo sibi in oculis suis vilis visa est, ut,

[1] *ad verb. statu eo quo.*

[2] *id est, in genua procidit.*

جلیل بود که معني کردش است درین اشارتیست باین که از
امدن مسیح عالم بجانب خدا باز مي کردد وکنه کاران
بیشمار بخالق خود رجوع مي کنند، وقتي که جبریل از
آسمان فرود امد تنها نیامد بلکه با فرشتهاي بسیار اما جاي
که دوشیزه بود خود یک تنه ظاهر شد، دوشیزه در خلوتخانه
خود بسته در مشغولي پرستش خدا فرو رفته در فکر بلند
ان سخن ایشعیا که مضمون او اینست هر اینه دوشیزه بار
کیرد وزاید پسر حال انکه ان دوشیزه بکرست ونام ان پسر
عمانویل خواهد بود که ترجمه آن باشد خداي ما با ما وبسیار
آرزوي دیدن آن دوشیزه سعادتمند مي کرد ومي کفت کاشکي
پرستار زبون او باشم وبدل خود آن مادر را هزار ستایش مي
کرد وفایدها که ازان پسر بدنیا خواهد رسید در نضور
داشت دوشیزه درین فکر بود که یکایک جبریل فرشته از
در درامد بصورت مرد جوان خوش روي پاکیزه پر وقار پر
نور وبر سر زانو ایستاد وچشم بر زمین نهاده شکفته روي
نیازمندانه سلام داد وکفت سلام ترا اي پر از نعمت خداوند
با تو خجسته تو در زنان، دوشیزه ازین دیدن وشنیدن برهم
خورد وفکر مي کرد که چه چیزست این سلام این برهم خوردن
نه از دیدن وشنیدن فرشته بود که پیش ازین بسیار بار
فرشتکانرا دیده بود بلکه از دیدن تواضع وفروتني که بان
سخن مي کرد واز شنیدن سخنان که بچندان حرمت
باو مي کفت آن قدر خودرا در نظر خود حقیر دیده بود که

*چنانكه متكبر از شنيدن مذمت ونكوهش خود در هم مي شود او همچنان از شنيدن ستايش خويش بر هم مي خورد وجبرييل بوي كفت مترس اي مريم بدانكه من فرستاده خدا ام پيش پروردكار خويش مقبول شدي آكاه باش كه بار خواهي كرفت وپسري خواهي زاد واورا ژيسوس نام خواهي نهاد در نام كفتن اكاهي بود برين كه دريابد كه چه مايه قبول پيش صاحب خود يافته است چنانكه خداي خواست كه سلامتي دهنده از روي زاده شود كه معني ژيسوس اينست ، وتا بهتر شناخته كردد كه بتحقيقت مسيح است كفت او بزرك باشد وخوانده شود اعلي علمين را پسر واورا صاحب كرسي داود پدر او دهد ودرين كه ميكويد بر تخت داود مي نشيند پادشاهي ظاهر نه خواهد كه بر تنهاي مردم بود بلكه مراد پادشاهي است معنوي كه بر جانها خواهد داشت ونيز همون معني دارد وآنچه بعد ازين مي كويد كه در خانه يعقوب پادشاهي خواهد كرد چرا كه بر همه كزيدكان خدا مراد مي دارد ، وهم كفت اين پادشاهي او هر كز آخر نميشود كه پيوسته بر كزيدها او در دنيا خواهند ماند واو سرور ايشان خواهد بود ، اين كفت كوي فرشته دختر را بيشتر در فكر انداخت چون اورا كفت كه پسر خواهي آورد چرا كه اين چيز چندان بزرك بود كه هر كز بكمان او نيامده بود ، فرشته را كفت اين چه كار خواهد شد كه من مرد را ندانم كه دوستدار جمال دختري بود بمجرد شنيدن نام پسر در پاسباني عصمت خود شد وآن وعده كه با خدا كرده بود ززود[2] نظر آورد ،

اكر

quemadmodum ſuperbus audiens vituperium & reprehenſionem ſui iraſcitur, ita hæc audiens laudes ſuas obſtupuerit. Gabriel ipſi dixit, ne time Maria: quia ego miſſus à Deo ſum.. coram Deo tuo accepta fuiſti. ſcias quod gravida fies, & filium paries, eumque Ieſum nominabis. In nominis expreſſione indicatum fuit id quo intelligeret, quam præſtantiam acceptationis coram Domino ſuo nacta ſit: adeo ut Deus voluerit, Servatorem [1] ex ipſa naſci: ſignificatio enim vocis Ieſus hæc eſt. & ut melius cognoſceretur, revera Meſſiam eſſe, dixit: Ille magnus erit, & vocabitur Altiſſimo Filius, & ipſi Dominus thronum Davidis patris ipſius dabit. Et in eo quod dicit, ſuper thronum Davidis ſedebit, regnum externum non vult, quod in corpora hominum fuerit: ſed mens eſt regnum ſignificare quod in animas eſſet habiturus. atque etiam eundem ſenſum habet & illud quod poſtea dicit, ſuper domum Iacobi regnabit: nam de omnibus electis Dei intelligitur. Addidit, Hujus regni ejus unquam finis non erit: quia perpetuo Electi ejus in mundo manſuri ſunt, & ipſe gaudium ipſorum futurus eſt. Hic ſermo Angeli virginem admodum in cogitationem conjecit, quoniam ipſi dixit, Filium produces. Etenim hæc res adeo magna erat, ut unquam in opinionem ejus non veniſſet. Angelo dixit, Hoc quo modo futurum eſt? ego enim virum non novi. quandoquidem amans integritatis virginitatis fuit, ſimpliciter audiendo nomen filii, in cuſtodienda caſtitate ſua fuit, & promiſſionem quam Deo fecerat [2] feſtinanter in memoriam revocavit.

[1] *pro* از روي *legendum puto* ازوي

[2] زود در *valet* زود در *sic ut* د *in* در *geminandum, euphoniæ gratia. ut alibi ſæpe.*

Etſi

Conceptio Chriſti ſine patre.

Etſi de eo quod Angelus ipſi annunciaverat, quoad rem ipſam ullam dubitationem non habuerit, tamen deſideravit ſcire, hoc negocium mirandum quomodo futurum eſſet. propterea quod ipſamet probè ſciret, Deum potentia & ſcientia immenſa ſua rem unam facturum, ut, ſcilicet, abſque quod votum ſanctimoniæ ipſius frangeretur, mandatum Dei compleretur. Gabriel dixit ipſi, Spiritus S. veniet ſuper te, & potentia Altiſſimi te obumbrabit. ob hanc cauſam illud ſanctum quod ex te egredietur, filius Dei vocabitur. quaſi indicaſſet, modum eventus hujus operis intellectu humano ſuperiorē eſſe: eum qui poteſt facere, ſolum ſcire quomodo futurum ſit. Perrexit dicere, ecce Cognata tua Elizabetha gravida eſt filio, hoc tempore ſenectutis ſuæ. & hic menſis ſextus eſt ei quæ ſterilis vocatur: propterea quod Deo ulla res impoſſibilis non eſt. Hoc tempore [1] via ſermonis non manſit, & cogitationibus plena facta eſt de re tam admiranda, qualis hæc eſt, quod cum filio habitura eſſet Chriſtum. & in hac cogitatione uſque ad mediam noctem fuit. Quoniam ſciebat decretum Dei hoc eſſe, & hoc negocium magni eventus eſſe, poſt meditationem multam acquievit. Hoc meditandi modo nos docuit, ut in operibus magnis multum conſiderationis adhibeamus, & audacter non agamus, præſertim in operibus dignitatis, quæ adeo [2] timenda ſunt multis hominibus. antequam haberent dignitatem & gloriam, Deo conſtanti animo ſerviebant. [3] (ſed poſtquam dignitatem nacti ſunt,) nocentes facti ſunt, & ſeduxerunt.

[1] *id eſt, finis dicendi factus eſt.*

[2] *leg. puto* خطرناک

[3] *hiat hic oratio autoris. quamobrem hæc addimus, quæ Perſicè ſonant* لیکن پس از یافتن عزت

پیدایش مسیح بی پدر

اگر چه در انچه فرشته باو رسانید در شدن ان هیچ شک نداشت لیکن آرزوی آن کرد که بداند که این کار عجب بچه روش خواهد بود زیرا که خود خوب می دانست که خدا بقدرت ودانش بیحد خویش یک چیزی خواهد کرد که بی آنکه عهد عصمت او شکسته شود حکم خدا بجا خواهد امد ، جبریل گفت باو روح القدس خواهد آمد بر تو وقدرت اعلی علیین ترا سایه خواهد کرد باین سبب ان پاک که از تو خواهد برامد پسر خدا خوانده خواهد شد گویا که او نمود که طور بودن این کار از دریافت آدمی بلندترست او که میتواند کردن تنها می داند که چطور خواهد بود ، وهم گفت اینک خویشاوند تو الیصابات بار دار شده است به پسری درین وقت پیری خود واین ماه ششم است اورا که نازاد خوانده می شود از برای انکه بر خدا هیچ چیز محال نیست ، درین هنگام راه سخن نماند وبفکرها پر گشت از چنین چندان عجیب مثل این که به پسری داشته باشد مسیح را ودرین اندیشه تا نیم شب بود ، چون دانست که قضای الاهی این است واین کار بزرگ شدنیست پس از تامل بسیار راضی شد درین تامل کردن مارا اموخت که در کارهای بزرگ بسیار ملاحظه باشیم وجرات نکنیم خاصه در کارهای عزت که آن قدر حطرناک اند بسیار مردم را پیش از داشتن عزت وبزرگی خدارا بقرار دل بندگی می کردند زیان کار شدند واز راه بردند ،

پس از کذاشتن چند ساعت در نقطهٔ نیم شب دوشیزهٔ
مقدس بر سر زانو ایستاده وسر خودرا نزدیک زمین
رسانیده وهر دو دست پیش سینه خود بهم پیوسته
چشمها پر از اشک بتمام فروتني وبندکي کفت اینک
کنیز خداوند بـاشد مرا موافق کفتار تو ، همان زمان
که آري کرد جبریل بشادي تمام از پیش وي نـاپدید
کشت ودر حال خدا صاحب ما آن سر بزرک زادر کوشت
کرفتن وآدم شدن آورد چرا که آن خدا که بقدرت مطلق
خویش آدم را از پارهٔ کل ساخت وحوارا از استخوان او بر
اورده وبعد از ان جانرا که از هیچ پیدا کرده بود در آنها در
آورد همان خدا از خون پاک دختر ین خاص را پیدا کرد
وهمان زمان جانرا آفریده ودرو نهاد واز جان وتن وآدمیت
کامل ساخته شده ، دریں هنکام شش ماه کذشته بود که
الیصابات در زمان پیري خود بار داشت پسر چنانچه فرشته
اکاهي داد واین پسر یوحنا بوده است وپیدایش او عجیب
بود چرا که همان جبریل بذکریـا پدر او شوهر الیصابات از
ولادت او بشارت داد ذکریـا کاهن بود از نسل ابیه وکوچ او
الیصابات از فرزندان هارون هر دو نیکوکار بودند ودر
پیروي احکام واداي حقهاي پروردکار بي نقصان امـا ازین
که پسر نداشتند بناخوشي مي زیستند وپیوسته در عبادتهـا
ودر وقتهاء خوش از خدا فرزند مي طلبیدند ودرین آرزو عمر
بکذشت تـا انکه پیر شدند وامید پسر کمتر شد ، وچون

Poſtquam tranſiiſſent aliquot horæ, in puncto mediæ noctis, ſancta virgo genibus incumbens, & caput ſuum prope terram inclinans, & ambas manus ante pectus ſuum ſimul jungens, oculis plenis lachrymarum, ſumma cum humilitate & ſervitio dixit, Ecce ancilla Domini: fiat mihi ſecundum verbum tuum. ſimulac annuiſſet, Gabriel ſummo cum gaudio [1] ab ea diſparuit. & ſtatim Deus Dominus noſter myſterium illud magnum de carne aſſumenda, quodque homo fieret, produxit. propterea quod is Deus, qui potentia abſoluta ſua Adamum ex particula luti fecit, & Evam ex oſſibus ejus produxit, ac deinde animam, quæ ex nihilo producta fuit, in eos intulit, idem Deus ex ſanguine mundo Virginis [2] corpus ſanctum produxit, & eodem tempore animam creavit eique impoſuit, & ex anima & corpore [3] natura humana integra extitit. Hoc tempore ſex menſes præterierant, quod Elizabeth tempore ſenectutis ſuæ conceperat filium, quemadmodum Angelus indicaverat. Hic filius Iohannes erat, & conceptio ejus admiranda fuit. quia idem Gabriel Zachariæ patri ejus, marito Elizabethæ, de nativitate ejus nuncium dedit. Zacharias ſacerdos fuit ex proſapia Abiæ, & uxor ejus Elizabeth ex filiabus Aaronis. ambo juſti erant, & in ſecutione præceptorum, & præſtatione ſtatutorum Dei inculpati. Sed quia filium non habebant, in triſtitia vivebant, & perpetuo in [4] cultibus & in [5] temporibus lætis à Deo filium petebant. & in hoc deſiderio vita tranſiit, donec conſenuiſſent, & ſpes filii defeciſſet. Et quum

[1] *ad verb. ab ante eam inviſibilis factus eſt.*

[2] *ſcribitur* ین *lege* زین

[3] *legitur* وآدمیت *dele* و

[4] *id eſt precibus.*

[5] *id eſt feſtis.*

Zachariæ vices veniſſent,ut incenſum accenderet, in domum Dei intravit, & ſolus populus foris in precibus erat, ubi is poterat tempore miniſterii intrare. De improviſo Angelum in interiori ejus vidit, & attonitus fuit ac timuit. Angelus ipſi dixit, ne time Zacharia: hanc petitionem tuam Deus audivit. Elizabeth uxor tua filium pariet, eum Iohannem voca. tibi & aliis hominibus in nativitate ejus multum gaudii continget, quia coram Deo magnus erit. potum uvarum, & quicquid ebrietatem parit, non bibet, & Spiritu S. replebitur, [1] dum adhuc in utero matris ſuæ eſt. & multos ex filiis Iſraël ad Deum dominum ipſorum convertet, & ante ipſum in ſpiritu & virtute Eliæ incedet: id eſt, ſumma cum diſciplina & labore vitam aget, ut corda patrum verſus filios rurſus convertat, eo ſenſu quo Abraham, Iſaac & Iacob eos conſentientes fecerunt. Addidit, infideles & inobedientes ad ſcientiam juſtorum adducet, & paratum reddet Domino populum ejus. In ſumma, hæc omnia docent de opere, quod ante Chriſtum eſſet habiturus, ut homines paratos ad doctrinam ſuam inveniret. Zacharias ex iis quæ audiverat in dubitationem incidit, & dixit: unde verum cognoſcam id quod dicis? ego Senex ſum, & uxor mea id tempus tranſiit quo gravida fieret. Angelus dixit: Ego ſum Gabriel, qui coram Deo ſto, & miſſus ab eo ſum ut tibi hoc nuncium bonum dem. & compenſatio hujus dubitationis quam attuliſti, & verbis meis non crediditi, hæc eſt, quod mutus manſurus ſis, & facultatem loquendi non habiturus, uſque ad

[1] *ad verb. in eo ſtatu quo.*

ذكريا را نوبت رسيد كه بخور بسوزاند بخانه پروردكار
در امد وهمه امت بيرون در نماز شد كه آنجا او ميتوانست
كه بوقت خدمت در آيد ناكاه فرشته در درون آن ديد
وحيران شد وترسيد فرشته اورا كفت مترس اي ذكريا
اين دعاي ترا خدا بشنيد اليصابات زن تو پسر زايد اورا
يوحنا نام كني تراوديكر مردم رادر تولد او بسيار شادي
روي دهد چرا كه پيش خدا كلان باشد شراب انكور وهر
چه مستي كند نخورد واز روح القدس پر شود در ان حالت
كه هنوز در شكم مادر خود بود وبسياري از بني اسراييل
را بسوي خدا صاحب ايشان كرداند وپيش او بروح وقوت
الياس روانه شود يعني بتمام رياضت ومحنت زندكاني كند
تا دلهاي پدران بجانب فرزندان باز كرداند باين معني
كه ابراهيم واسحاق ويعقوب ايشان راضي كردند وهم كفت بي
ايمانان وبيفرمانان رابسوي دانش نيكوكاران بيارد وساخته
كرداند خداوند را امت او بكمال اين همه اشارتست به كاري
كه پيش مسيح خواهد داشت تا مردم را مستعد تعليم خود
يافته باشد، ذكريا از انچه شنيد در شك افتاد وكفت
از كجا راست بدانم انچه ميكويي من پيرم وزن من از
ان وقت كذشته است كه حامله شود فرشته كفت منم جبرييل
كه در پيش خدا مي ايستم وفرستاده اوم تا ترا اين خبر خوش
بدهم وجزاي اين شك كه آوردي واعتقاد بر سخن من نكردي
اينست كه كنك خواهي ماند وياراي كفتن نخواهي داشت تا

آن زمان که همه آنچه کفتم بوقوع بیاید چرا که اعتقاد نکردی
بر سخنان من که بوقت خود بجا خواهند آمد این کفت
وغایب شد مردم حیران بودن وانتظار میبردند که ذکریا
را چه پیش آمد وچندین دیر چرا میکند ذکریا بعد از
کفت وکوی فرشته قربان کزرانیده بر امد بهیچکونه سخن
کفتن نمی توانست وباشارت می کفت آنچه میخواست مردم
در یافتند که چیزی عجیب دیده است وبعد از فراغ کار
خویش بخانه خود رفت والیصابات زن او حامله شد پس
الیصابات خاله زاده مریم بود پیر ودر نیکوکاری کامل خجسته
مریم تا مراسم خویش بجای آرد خواست که بدیدن او برود
که از یافتن ان مرتبه که مادر مسیح شد خودرا کلان نکرفت
وخواست که موافق روش ولایت خود پیش او برود واورا
خدمت همچو خورد بکلان وبعضی میکویند که همان فرشته
از رضاء خدا بدو کفت که بخانه الیصابات برو تا بوسیله
او بتقدیم رسانند آنچه مقصود داشت در پسری که از
الیصابات خواهد شد ، چون فرشته نا پیدا شد مریم از یوسف
دستوری خواست که بخانه الیصابات خویش خود رود
بی انکه یوسف را از سر کذشت فرشته اکاهی بخشد وچون
آن قدر جهت خویشی در میان بود که هر دو خانه امد
ورفت بی حجابانه باهم داشتند یوسف راضی شد وآماده
رفتن شدند الیصابات در کوهستان ولایت یهودا می بود
نزدیک اوریشلم که تخمینا از شهر ناصره بیست وهفت

id tempus quo omnia quæ dixi eveniant, quia non credidiſti verbis meis quæ tempore ſuo implebuntur. Hoc dixit, & diſparuit. Homines attoniti eſſe: & exſpectabant quid Zachariæ eveniſſet, & tantam moram cur faceret. Zacharias poſt ſermonem Angeli ſacrificio oblato exiit. ullo modo verbum dicere non poterat, & innuendo dicebat quod volebat. Homines intellexerunt, cum rem mirandam vidiſſe. & poſt abſolutum opus ſuum, domum ſuam venit. & Elizabetha uxor ejus gravida facta eſt. Erat autem Elizabeth ex matertera Mariæ nata, ſenex & in juſtitiâ perfecta. Benedicta Maria, ut quod officii ſui erat præſtaret, voluit viſum eam ire. ex eo enim quod nacta eſt iſtam dignitatem quod Mater Meſſiæ facta ſit, ſeipſam magnam non habuit, & voluit ſecundum morem regionis ſuæ eam adire, eique miniſterium tanquam minor majori [1] facere. Quidam ajunt, eundem Angelum ex voluntate Dei ipſi dixiſſe, domum Elizabethæ adi. ut per eam in anteceſſum proferretur quod intendebatur in filio qui ex Elizabetha naſciturus erat. Quum Angelus diſparuiſſet, Maria à Ioſepho veniam poſtulavit, ut domum Elizabethæ cognatæ ſuæ proficiſceretur, abſque ut Ioſepho de eo quod per Angelum acciderat quicquam indicaverit. Et quoniam tantus reſpectus affinitatis intercedebat ut ambæ domus adventum & abitum ſine occultatione communẽ haberent, Ioſeph acquievit & parati ire fuerunt. Elizabeth in montana regione ditionis Iudææ erat, prope Ieruſalem, quæ ſecundum communẽ opinionem ab urbe Nazareth XXVII

[1] *videtur in autographo deeſſe* بکند *facere.*

parasangis abest. Virgo viam istam festinanter ivit, ut iter brevi absolveret, & tempus absentiæ à domo breve redderet. itaque quo voluit venit. Quum in domum Zachariç intrasset, Elizabetham salutavit, tanquam minor majorem, & juvencula vetulam. qualitas salutationis nota nobis non est. pro more suo eundem sermonem dixit,[1] Deo Gratias, aut, Pax Dei super vos: qui mos communis hominum erat. & Angelus quoque eodem modo eam salutaverat. Sed notum est, ista verba ejus adeo efficacia fuisse, ut eodem tempore res admiranda contigerit, nempe, quum Elizabeth salutationem benedictæ Mariæ audivisset, puer qui in utero ejus erat celeriter agitavit se, & gaudium ostendit. Elizabeth Spiritu S. repleta est, &[2] exclamavit voce alta & dixit: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & unde mihi hoc, quod Mater Domini mei ad me venit? nam simulac vox salutationis tuæ ad aures meas venit, infans gaudium & magnum motum in ventre meo ostendit. & hæc agilitas infantis & agitatio ejus,[3] veluti adoratio fuit istius quem ex gratia Dei cognoverat. evenit enim quod Zachariæ patri ejus Angelus denunciaverat, fore ut in ventre Matris repleretur Spiritu S. Hæc cognitio quæ filio à Deo evenit, in Matrem quoque intravit. id enim quod Angelo cum Maria transactum fuerat, per inspirationem Dei illa cognovit, atque etiam scivit, Christum[4] quem Dominum suum vocabat, in utero Mariæ esse. Addidit, Beata tu quæ credidisti, quia implebuntur ea quæ à Domino tibi dicta sunt.

[1] *Ipsa hæc verba Latina sunt in Persico. tanquam si Maria Latinè locuta esset.*

[2] *ad verb. clamorem verberavit.*

[3] *ad verb. persolutio fuit pro adoratione.*

[4] *pro* اورا *putamus* که اورا *legendum.*

Humilis

فرسنگ باشد دوشیزه آن راه را بشتابی رفت تا مسافت زود
قطع کند وزمان بیرون بودن از خانه کوتاه سازد پس بطلب
رسید ، چون بخانهء ذکریا در امد الیصابات را سلام داد چون
خورد بکلان وجوان بپیر چگونگی سلام معلوم ما نیست
بروش خود همان کلمه گفت دیو گراسیس یا سلام خدا بر
شما که روش عام مردم بود وفرشته نیز بهمان روش اورا
سلام گفت لیکن معلوم است که آن سخنان او چندان کارگر
بود که در همان زمان کاری عجیب واقع شد که چون
الیصابات سلام خجسته مریم شنید طفلی که در شکم او بود
زود حرکت کرد وشادی نمود الیصابات از روح القدس پر
گردید وبانگ زد باواز بلند وگفت خجسته تو در میان زنان
ومبارک میوهء شکم تو واز کجا مرا آنکه مادر صاحب من
پیش من آید چرا که همین که آواز سلام تو بگوش من رسید
بچه شادی وبزرگ حرکت در شکم من نمود واین نشاط بچه
وجنبش او ادابی بود برای پرستیدن آنکه اورا از عنایت
خدا دانست که آمد آنچه بذکریا پدر او فرشته رسانیده
بود که در شکم مادر پر خواهد بود بروح القدس آن معرفت
که پسر را از خدا رسید در مادر نیز سرایت کرد که
آنچه فرشته را بمریم گذشته بود بالهام خدا او دریافت وهم
دانست که مسیح اورا خداوند خود میخواند در شکم مریم
است وهم گفت نیکبخت تو که اعتقاد کردی چراکه
بجا خواهند آمد آن چیز که از خداوند ترا گفته شدند ،

فروتن

فروتن وخجسته مريم حيران شد از ظاهر كردن خدا آن سر كه چندان پوشيده مي داشت واز تعقل كردن آن ستايشها كه عالميان باو خواهند كرد وقتي كه از آن سر بزرك خبر يافته باشند اكنون اليصابات بـا وجود بزركي خود از فهميدن آن مي كند وزود سخن را بسوي خدا كردانيد بوانمودن اين كه ستودكيها كه مرا مي كنند مرا نشايد بلكه خداي دهنده وهمه خوبيهاي را بنابرين تسبيح خدا ترتيب داد كه جون در خلوت محبوب اند ومثل اليصابات مصاحب داشت در سپاس خدا درازي نمود وكفت ، بزرك كردانيد جان من خداوند را، وشاد شد روح من بخداي خلاصي دهنده من زيرا كه نظر كرد بسوي فروتني كنيز خود هر آينه از اكنون خنكي دهند مرا همه قبيلهـا، چرا كه جيزهاي كلان بمن كرد آنكه نيرومند است ونام پاك او، ومهرباني او كرسي بكرسي براي پرستكان او ، كرد قوت در بازوي خويش پراكنده ساخت نازش كنان را بانديشه دلهاي ايشان ، فرود آورد نيرومندان را از كرسي وبرداشت فروتنان را، سير كردانيد كرسنكاه را او خوبيها وكسيل كرد توانكران را تهي دست، بركرفت اسرائيل بنده خود را ياد كنان از رحمت خود ، چنانچه كفته بود به پدران مـا ابراهيم واولاد او تا جاويد تا اينجـا سخن مريم بود ، درين سلام وملاقات مريم مقدس باليصابات معلوم مي شود كه چطور قادر است خجسته مريم دوشيزه بانعام كردن وچه قدر عنايت دارد خدا بر كساني كه او ايشان را ملاقات ميكند

Humilis & benedicta Maria attonita fuit, de eo quod manifeſtaverat Deus illud ſecretum, quod adeo occultum habuerat, & de eo quod notificaverat iſtas laudes, quibus homines ipſam affecturi eſſent, quum iſtius magni myſterii notitiam nanciſcerentur. nunc Elizabeth, non obſtante excellentia ſua, [1] re intellecta, [2] iſtud facit. Statim ſermonem ad Deum convertit, ad oſtendendum, ſcilicet, Laudes quas mihi faciunt, mihi non conveniunt, ſed Deo datori omnium etiam bonorum: quocirca laudem Dei adornavit. quum enim in ſeceſſu dilecto [3] eſſent, & exemplum Elizabethę ſecum haberet, in laude Dei [4] longa fuit, & dixit: Magnum reddidit anima mea Dominum, & gaviſus fuit ſpiritus meus in Deo Servatore meo. quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. ecce à nunc beatam dicent me omnes familiæ. propterea quod res magnas mihi fecit, qui potens eſt, & nomen ſanctum ejus. Et miſericordiæ ejus in ſecula ſeculorum pro colentibus eum. Fecit potentiam in brachio ſuo; diſſipavit gloriantes in cogitatione cordium ipſorum. dejecit potentes è throno, & elevavit humiles. Saturavit eſurientes ejus bona, & dimiſit divites [5] vacuos manu. Suſcepit Iſraëlem ſervum ſuum, recordatus miſericordiæ ſuæ. quemadmodum dixerat patribus noſtris Abrahamo & filiis ejus, in æternum. hactenus ſermo Mariæ fuit. In hac ſalutatione & [6] congreſſu Mariæ Sanctæ cum Eliſabetha cognoſcitur, quantopere potens ſit benedicta Maria virgo, ad beneficentiam præſtandam, & quam menſuram gratiæ habeat Deus pro iis quos illa inviſit

[1] *propr. ex vel poſt intelligere.*
[2] *nempe, laudibus Mariam afficit.*
[3] *nempe Elizabetha & Maria. vel honoris gratia plur. pro ſingul. de ſola Maria.*
[4] *ad verb longitudinẽ oſtendit.*

Canticum Mariæ.

[5] *id eſt pauperes.*
[6] *vel viſitatione.*

[1] quibuſq; bene precatur, & in protectionem ſuam per interceſſionem capit. ex hoc reſpectu, Chriſtiani tantam ſpem in interceſſione ejus habent, & ſtudii multum adhibent, ut devotione & precatione, eam protectricem ſuam [2] habeant. Benedicta virgo ſpatio trium menſium in domo Zachariæ cum Elizabetha ejuſdem hoſpitii fuit. Et cum Elizabetha in diebus pariendi eſſet, [3] præcipuum quid in hoc erat, quod tempore nativitatis Iohannis Maria præſens fuit.

[1] ad verb. & preationem boni ſuper illos oſtendit.

[2] pro باشد *legimus* باشند

[3] Expreſſimus Perſica, quã potuimus optimè. intricata enim hic eſt lectio in autographo.

Nativitas Iohannis.

Lucæ cap. I.

Itaq; Elizabetha poſt novem menſes, die Veneris, filium peperit. Conſanguinei & vicini [1] ejus, quum audirent gratiam quàm Deus ipſis fecerat, gaviſi ſunt. & multi [2] ad congratulandum [3] venire. Die octavo ſecundũ legem Moſis eum circumciderunt. tempore circumciſionis, die qui apud ipſos tempus nomen imponendi eſt, volebant eum nomine patris ſui Zachariam vocare. Elizabetha in hoc nomẽ ullo modo conſentiens non erat, ſed dicebat, ille Iohannes vocabitur. Conſanguinei autem ei dicebant, quiſquam hoc nomine in familia tua vocatus non eſt. Itaque ſignum patri ipſius fecerunt, quod vis nomen ei imponamus? Is poſtulavit tabellas & ſcripſit, nomen ejus Iohannes eſt. Omnes admirationem oſtenderunt, & ſtatim lingua ejus ſoluta fuit, ac fluentem ſermonem fecit, laudeſque dixit Deo. Omnes vicini timuerunt, & mirabilia ejus in montana regione Iudææ loquebantur.

[1] ſcribitur آوام *quod vocem ſignificat. vitioſum eſt Medda. lege duabus vocibus* او ام

[2] propr. ad benedictam ſalutẽ.

[3] id eſt veniebant, quale & ſupra occurrit, & infra occurret, ut apud Latinos.

Et

ودعا خير بر ايشان مينمايد ودر حمايت خود بشفاعت مي كيرد ازين روي نصاري چندين اميد بشفاعت او ميدارند وكوشش بسيار ميكنند كه بعجز وزاري اورا حامي خود داشته باشد ، خجسته مريم مدت سه ماه در خانه ذكريا باليصابات هم منزل بود وچون اليصابات در روزهاي زادن بوده بيشتري برين ان كه در وقت ولادت يوحنا مريم حاضر بود ،

ولادت يوحنا ٥

لوقا فصل ١

پس اليصابات بعد از نه ماه روز جمعه پسر براد خويشاوندان وهمسايكان آواز شنيدن عنايتي كه خدا بايشان كرد شاد شدند وبسياري بجهت مبارك باد امدن ، روز هشتم موافق دين موسي اورا ختنه كردند در زمان ختنه روز كه پيش ايشان وقت نام نهادنست ميخواستند كه اورا بنام پدر خود ذكريا خوانند اليصابات باين نام هيچكونه راضي نبشد بلكه مي كفت كه او يوحنا خوانده خواهد شد وخويشان باو مي كفتند كسي بدين نام در قبيله تو خوانده نشده است پس اشارت بسوي پدر او كردند چه ميخواهي كه نام او نهيم او درخواست تخته ونوشت كه نام او يوحنا است ، همكنان تعجب نمودند ودر حال زبان او كشاده شد وروان سخن كرد وتسبيح كفت خدا را جمله همسايكان ترسيدند وعجايبات او در كوهستان يهودا مي كفتند

وايشان

لوقا فصل ١

وایشان همه که می شنیدند ودر دلهای خود اندیشه می کردند
ومی گفتند چه می پنداری تو این پسر را که ازین چه پدید آید
چرا که قوت خداوند با او بود پدر او زکریا از روح القدس
پر گردید وبنبوت آغاز کرد وگفت ، مبارک خداوند خدای
اسراییل چرا که ملاقات کرد وخلاصی داد برای امت خود ،
وایستاده کرد برای ما شاخ خلاص در خانه داود بندهٔ خود ،
همچنان که گویا شد بدهان پیغمبران پاک خویش که در قدیم
بودند ، خلاصی از دشمنان ما واز دست بدخواهان ما ، برای
مهربانی کردن به پدران ما یاد آوردن پیمان پاک خویش ،
سوگند که یاد کرده بود بپدر ما ابراهیم که خودرا بما خواهد داد
تا از دست دشمنان خود خلاصی یافته اورا بی ترس وبیم
خدمت کنیم ، بنیکوکاری وداد گری در پیش او همه روزهای
حیات خود ، وتو ای کودک پیغمبر عالی خوانده شوی چرا که
خواهی رفت پیش روی خداوند که راست کنی راههای او ،
ببخشد امت خودرا دانش سلامتی بر آمرزش گناهان ایشان ،
بمهربانی رحمت خدای ما که بدان ملاقات کرد ما بر آمد از
بلندی ، تا روشنای دهد آنان را که در تاریکی ودر سایه مرگ می
نشینند تا درست سازد پایهای ما در راه سلامت ، تا اینجا سخن
زکریا بود واین همه آنچه گفته شد در خانه او گذشت روز هشتم
که یوحنا را ختنه می کردند ، درین هنگام خجسته مریم ویوسف
بسوی خانه خود باز گردیدند ودرین زمان کودک در شکم مریم
سه ماهینه بود تا آنکه بگذشتن روزها بار او نمودار شد ویوسف

تسبیح زکریا

Et omnes qui audiebant, etiam cordibus suis cogitabant & dicebant, quem æstimas tu hunc filium? scilicet, ex eo quid prodibit? nam potentia Domini cum ipso erat. Pater ejus Zacharias Spiritu S. repletus fuit, & [1] prophetare cœpit ac dixit. Benedictus Dominus Deus Israëlis, quia invisit, & salutem dedit pro populo suo, & constituit pro nobis cornu salutis in domo Davidis servi sui, quemadmodum dixit per os prophetarum sanctorum suorum, qui in principio fuerunt, salutem ab hostibus nostris, & ex manu malevolorum nostrorum: ut misericordiam faceret patribus nostris, recordando fœderis sancti sui: juramenti quod commemoravit patri nostro Abrahamo, fore ut [2] se ipsum nobis daret, ut ex manu inimicorum nostrorum liberati, ei sine terrore & metu serviamus, in justitia & sanctitate coram ipso omnibus diebus vitæ nostræ. Et tu ô puer, propheta Altissimi vocaberis, quia iturus es ante faciem Domini, ut rectas facias vias ejus, ut largiatur populo suo cognitionem salutis super remissione peccatorũ ipsorum: per commiserationem misericordiæ Dei nostri, qua visitavit nos ascensus ex alto. ut lucem det illis qui in tenebris & umbra mortis sedent. ut rectos faciat pedes nostros in via pacis. Hactenus sermo Zachariæ fuit. & hæc omnia quæ dicta sunt, domi ejus contigerunt, die octavo quo Iohannem circumcidebant. Hoc tempore benedicta Maria & Ioseph versus domum suam reversi sunt. atque eodem tempore infans in ventre Mariæ trimestris fuerat: usq; dum lapsu dierum imprægnatio ejus se ostenderit, & Ioseph eam

[1] *prop. in prophetatione initium fecit.*

Canticum Zachariæ.

[2] *in Græco est, salutem. forte legendum* خلاص خود را *salutem suam.*

obſervaverit. quumque ſignum imprægnationis clare vidit, attonitus factus eſt, & in cogitationem incidit, hoc quid rei eſſet. donec imprægnatio virginis manifeſtior facta eſt, & cogitatio Ioſephi intenſior eſt reddita.. quamobrem in admiratione erat & cogitabat, quid id poſſet eſſe. & quantopere ſciebat, [3] fœtum ex ſe non eſſe, ac de caſtitate virginis perſuaſus erat, tantopere ipſi perculſio major erat. quumque de imprægnatione ejus ullum dubium non maneret, miro modo in ſtuporem dejectus eſt. & ſanctio Dei, quæ præcipit ut meretricem maritatam coram judice ferant, anxietatem ejus auctiorem reddebat. verum quoniam vir prudens eſſet, & de caſtitate Virginis ſanctæ perſuaſus eſſet, non audebat ad judicem querelam deferre, ut accuſaret. tantopere triſtis & hæſitabundus factus eſt, ut in vultu ejus [4] reliquo & conſtitutionibus ejus ſigna triſtitiæ palam eſſent. Quum benedicta Maria hanc conturbationem & anxietatem Ioſephi, quem fraterno amore proſequebatur, cognovit, & ſciret, heſitationem vocis injuſtitiam non eſſe, manum invocationis ad Deum extulit, & remedium hujus triſtitiæ petiit, & in patientia vixit, & in Deo ſperavit, fore ut ſuo tempore remedium huic rei faceret. atque ob contemptum & nulleitatem ſuam nolebat ipſi hujus myſterii, quod interveniebat, indicium dare: etſi poterat Elizabetham ſuper veritate verborum ſuorum teſtem proferre, [5] cujus verbis Ioſephus fidem habebat. Anxietas Ioſephi continuo magis magiſque procedebat, & ſingulis momentis augebatur. Tamen

tantam

[3] *ad verb. fœtus ex me non eſt.*

[4] *fortaſſe legendum* وساير اوضاع او *& reliquis conſtitutionibus ejus.*

[5] *ad verb. ſuper cujus verbo Ioſepho fides erat.*

در ملاحظه افتاد وچون نشان بار روشن دید حیران
گردید ودر فکر افتاد که این چه چیزست تا انکه
بار دوشیزه نمودارتر شد وفکر یوسف بیشتر گشت پس
در عجب می شد واندیشه می کرد که این چه تواند
بود وچندانکه می دانست که بچه از من نیست وعصمت
دوشیزه یقین او بود همان قدر اورا اضطراب بیشتر میشد
وچون در بار او هیچ شک نماند بطور عجیب در حیرت فرو
شد وحکم خدا که میفرمود که زانیه شوهردار را بپیش
حاکم برند اندوه اورا زیاده تر میکرد اما چون مرد
عاقل بود وعصمت دوشیزه مقدس یقین او بود دلیری نمی
کرد که پیش حاکم شکایت برد تا دعوی کند چندان
غمناک وسراسیمه گشت که در روی او سایر واوضاع او
نشانهای غم پیدا شد ، چون خجسته مریم این آشفتگی
واندوهناکی یوسف که اورا برادرانه دوست داشتی در
یافت ومی دانست که بیقراری آواز بی انصافی نیست
دست دعا بخدا بر داشتی وچاره این آزردگی خواستی
وبصبر بسر بردی وامید بخدا کردی که او در وقت خود علاج
این خواهد کرد واز حقیری وناچیزی خویش نمیخواست که
اورا از ان سری که در میان بود خبر دهد باوجود انکه
می توانست که الیصابات را بر حقیقت سخن خویش گواه بیارد
که بر سخن او یوسف را اعتقاد بود ، اندوه یوسف پیوسته
پیش پیش میرفت وهر زمان افزون می شد لیکن

چندان

چندان اعتقاد داشت بر عصمت مریم که باانکه یقین او بود
که من اورا دست نرسانیده ام اما نتوانست که ازو پیش
حاکم شکایت برد وبودن خود در ان شهر دشوار دیده
نیت کرد که مریم را بخدا گزارد وخود تنها بپدر رود تا به
بیند آنچه روي دهد، خدا غمناك او دید وبر دل خوب او
نظر کرد ودعاي مریم که اندوه ناك مي بود شنید وفرشته
فرستاد که در خواب یوسف را بیان کرد آنچه واقع شد، وگفت
اي یوسف پسر داود مترس از مصاحبت مریم منکوحه
خویش که انکه درو پیدا شد چنانکي آدم نیست بلکه از
قوت روح القدس خواهد زایید پسر واورا ایشوع خواهي نام نهاد
چرا که او خواهد سلامي داد گروه خود را از گناهان خویش،
یوسف بسیار خوشحال گردید ودر تعجب ماند زیرا که نه تنها
عصمت وپاکیزگي محبوب خود داشت بلکه آنچه اورا بیشتر
خوشحال گردانید ومتعجب کرد آن بود که دریافت که ازو
در دست من زاده خواهد شد مسیح سلامي دهنده دنیا
که او وتمام گروه بني اسرایل چندان انتظار او مي بردند، پس
از شک خود مطلق بیرون آمد واینکه خدا خواست که
همان جفت مریم درین شک افتد براي این بود تا بیرون
کند از دلهاي مردم بدگماني که در کار عصمت او ممکن
بود، پس پیش مریم رفت واورا حرمت کرد نه چند انکه
معصوم وپاك را بلکه ان قدر که مادر حضرت ایشوع را واز
روي محبت وفروتني اورا از انچه گذشته بود آگاه گردانید

tantam fidem habuit de castitate Mariæ, ut quamvis persuasus esset,[6] se ei manum non admovisse, tamen non posset de ea coram judice querelam instituere. quumque mansionem suam in ista urbe difficilem videret, in animum induxit, ut Mariam Deo relinqueret, ipseque solus ad patrem proficisceretur, ut videret id quod eveniret. Deus tristem eum vidit, & cor bonum ejus respexit, & preces Mariæ, quæ anxia erat, audivit, Angelumque misit, qui in somnio Iosepho manifestavit id quod contigerat. ac dixit, ô Ioseph fili David, ne metue à consortio Mariæ uxoris tuæ. id enim quod in ea conceptum est, per hominem non est, sed ex virtute Spiritus S. paritura est filium eumque Iesum nominabis, quia salutem daturus est populo suo à peccatis suis. Ioseph multum exhilaratus est, & in admiratione mansit: quia non tantum castitatem & sanctitatem dilectæ suæ habuit, verum id quod ipsum plurimum exhilaravit, atq; admirabundum reddidit, hoc fuit, quod cognovit fore ut ex ipsa in manu sua nasceretur Christus servator mundi, quem ipse & universus populus filiorum Israël tantopere exspectabant. Itaq;[7] è scandalo suo universaliter est egressus. quod autem Deus voluerit, ut ipsemet conjux Mariæ in istud scandalum incideret, propterea fuit ut ejiceret è cordibus hominum malam opinionem, quæ in negocio castitatis ejus possibilis erat. Ad Mariam itaque venit, eamque honoravit, non quatenus innocentem ac sanctam, sed eatenus ut matrem majestatis Iesu. & amabiliter atque humiliter ei quod contigerat indicavit,

[6] *ad verb. ego manum ei non admovi.*

[7] *id est, desiit prorsus scandalo affici.*

ſeq; ipſum in miniſterium ejus tradidit: ut conſentiente ipſa miniſtraret Deo domino, qui ipſis & univerſo mundo tantam gratiam fecerat. Virgo Deum laudavit, quod opus ejus in hac cogitatione peractum eſſet, abſque ut ſibi neceſſe eſſet rem tam peregrinam ultro patefacere. Vſque dum veniret tempus partus, eo modo vivebant, & læti degebant cum omni occultatione & præteritione myſterii quod ſciebant, quodque exſpectabant.

Nativitas Christi.

Lucæ cap. II. Dum res illæ agerentur, Octavius Auguſtus ſucceſſor ſoceri ſui Iulii Cæſaris fuit. Et quod Iulius Cæſar cum labore & afflictione ceperat, hic cum pace & tranquillitate in uſum deduxit, & dominium aliquot regionum aliarum quod ab eo imperfectum relictum fuerat, ad finem perduxit. Atque hic eſt primus vir, qui Romæ & in maxima mundi parte pacificè regnum tenuit. & quum ſe dominum mundi cum ſecuritate & tranquillitate videret, voluit omnes incolas ditionis ſuę deſcribi, & mandatũ dedit ut in ſingula urbe Miniſtri eſſent, qui omnes patres familias conſcriberent. atq; etiam ſancitum eſt, ut homines è ſingulo loco in urbem ſuam venirent, & nomen ſuum deſcribi facerent, ac quiſque regi ſuo aliquid daret. Hoc tempore Judex Syriæ Quirinus fuit. is in terra Iſraëlis edictum fecit, ut quiſque tali tempore in urbe ſua præſens eſſet; & nomen ſuum deſcribi faceret. Sic neceſſe fuit Ioſepho Sancto, & benedictæ virgini iter facere & ire

It Maria Bethlehemum.

in

وخودرا بخدمت او سپرد تا باتفاق او بندکي کند خداي
صاحب را که ایشان را وتمام دنیا را چندان عنایت کرد،
دوشیزه سپاس خدا کفت که کار او درین اندیشه ساخته شد
بي انکه اورا لازم شود که چیزي چندان غریب از خود
ظاهر کرداند، تا رسیدن هنکام ولادت اینچنین کزرانیدند
وتمتع مي کرفتند بتمام پوشیدکي وتغافل از سري که مي
دانستند وانتظار او میبردند،

ولادت مسیح،

لوقا فصل ب درین ولا اکتاویو اکوست جانشین خسر خود شولیو
قیصر شد وآنچه شولیو قیصر بمحنت ومشقت کرفته بود او
بصلح وآشتي بتصرف آورد وسلطنت چند ملک دیکر که
ازوي ناتمام مانده بود بپایان رسانید واینست اول کسي
که در رومه واکثر عالم بصلح پادشاهي کرد وچون خودرا
صاحب عالم بامن وآشتي دید خواست که همه ساکنان ملک
او نوشته شوند وفرمان داد که در هر شهر کار کنان بوده
باشند که همه کدخدایان را بنویسند وهم قرار یافت که مردم
از هرجا بشهر خود بیایند ونام خود بنویسانند وهر کس
بپادشاه خود چیزي دهد درین زمان حاکم شام کرینس
بود او در زمین اسراییل منادي کرد که هر کس فلان وقت
در شهر خود حاضر شود ونام خود بنویساند بنابرین لازم
شد یوسف پاک وخجسته دوشیزه را سفر کردن ورفتن

میرود مریم به بیت لحم،

بشهر

بشهر بیت لحم که شهر ایشان بود همچون که دیکر فرزندان
داود را که شهر مذکور مولد اوست ، ودر راه محنتها
کشیدند از باد وباران وسرما که زمستان بود واز درازي
راه وبي ساماني وانبوهي مردم که بدین واسطه میرفتند خاصه
مریم از جهت انکه وقت زادن پسر بر امروز وفردا داشت
وباین سبب استر سوار میرفت وکاوي نیز همراه میداشتند
تا بنقد اسباب برد وهم جاي فروخته ان خواسته معین
را ادا کند وخرج سفر بهم رسد ، اکرچه در راه جفا
بسیار بود اما در شهر بیشتر کشیدند که چون شهر
خورد بود ومردم از هر طرف چندان هجوم آورده بودند که
هیچکونه جاي پنا نیافتند بجست وجوي تمام بیرون شهر
یکخانه تنک وپست واز سو افتاده وریخته بدست آوردند
که در باد وباران جایکي چهار پایه بود این خانه
تعلق داشت بیک رباطي که منزل کاه مردم بود وپیوسته
بشهر وچون ان سراي از هجوم مردم پر شده بود ایشان
را ضرورت شد که در ان خانه حیوانات فرود آیند ، خجسته
دوشیزه خرابي وتنکي ان خانه را ملاحظه کرده خدارا سپاس
کفت وچون دریافت که وقت نزدیک است ودانست که
اینجا زاده مي شود مسیح پسر خداوند اعلي وقادر مطلق
متعجب شده در کارهاي الاهي اندیشه مند شد جاروب مي
کنند وپاک مي سازند وترتیب مي دهند حجره خودرا
وبخدا مشغول مي شوند وقرار باقامت مي دهند

جاي زادن مسیح

بتمام

in urbem Bethlehem, nam urbs ipsorum erat: ut & aliis filiis Davidis. nam urbs memorata locus nativitatis ejus est. In via molestias passi sunt à vento, & pluvia, & frigore (nam hyems erat) & ex longitudine viæ, & inordinatione ac multitudine hominum, qui in hac causa ibant: præsertim Maria, propterea quod tempus pariendi filium eodem die & postridie habuit. & ob hanc causam mulo insidens ibat, & bovem quendam etiam secum habebant, ut cum parata pecunia sarcinas portaret, atq; ibidem divenditus, illi postulato jam designato satisfaceret, & expensæ itineris simul attingerentur. Etsi in via miseriæ multum fuit, tamen in urbe plus passi sunt. nam quoniam urbs exigua esset, & homines ex singulo tractu adeo confluxissent, ut nequaquam locum receptus invenirent, cum inquisitione & indagatione summa extra urbem quoddā domicilium tenue, & humile, & à latere collapsum & effusū, sibi cōpararunt, quod in vento & pluvia locus [1] quadrupedū erat. Hoc domicilium adhærebat cuidam diversorio, ubi homines divertebant, quod conjunctū erat urbi. Et quum illud [2] diversorium prę multitudine hominum plenum esset, ipsis necessitas fuit, ut in istud domicilium bestiarum descenderent. Benedicta virgo desolationem & tenuitatem illius domicilii intuens, Deo laudem dixit. & quandoquidē nosset tempus prope esse, & sciret fore ut isthic loci nasceretur Christus Filius Dei altissimi & omnipotentis, admirata, in operibus Dei cogitabunda fuit. Verrunt & mundant & ordinant cōclave suum, & in Deo occupati sunt, ibiq; subsistere deliberant cum

Locus nativitatis Christi.

[1] *pro* پایه *quod in autographo scriptū erat, malè quis supposuit* پایان ،

[2] *amplum locum significat, instar aulæ & palatii.*

omni-

Micheas cap. 5.

¹ paſſim in autographo brevitatis cauſa ſcribitur پیغمران *pro* پیغمبران *&* پیغمر *pro* پیغمبر

omnimodo gaudio & concordia & acquieſcentia de Deo. A longo tempore¹ Prophetæ indicaverant fore ut in urbe Bethlehem Meſſias naſceretur. quemadmodum Micheas Propheta dixit, ô Bethlehem, parva non es inter urbes Iudææ, in te naſcetur qui judicium faciet in Iſraële, & ortus ejus ab initio, à diebus antiquis eſt. Et cauſa hujus quod iſthic loci natus ſit, non tantum ea fuit, quod locus nativitatis Davidis ſervi ipſius ſit, ſed etiam quia locus contemptus fuit, & voluit naſci in loco qui beſtiis conveniens eſſet potius quam hominibus, ut inciperet mundanis oſtendere ut quibuſvis contenti eſſent, & quo minus accipiunt, tanto melius eſſe, & doceret exemplo ſuo eligere paupertatem & humilitatem, & ſubmiſſionem. quemadmodum poſt nativitatem voce alta homines docturus eſſet. Quum nox eſſet, beata filia Spiritum à labore quieti dedit, & cognovit tempus pariendi jam eſſe. verum non cognovit id ſicut reliquæ fœminæ per præſentiam dolorum, quæ pœna oblectationis congreſſus & coitus eſt. nam quoniam hoc non fuit in virgine, illud dolorum etiam non fuit. Sed per inſpirationem peculiarem Dei, & agitationem fœtus ſcivit, tempus pariendi eſſe. Itaque in precibus exiſtens, genibus in terra poſitis, oculis verſus cœlum directis, & manibus antrorſum elevatis, Deo tradidit infantem, qui ex ipſa naſcendus erat. & mille gratias agebat, propterea quod volebat Deus, in lucem prodire theſaurum, quem occultum habebat pro ſalute mundi: quodque elegerat locum pauperem, & infirmum, adeo inopem,

Tempus Nativitatis Chriſti.

میکیاس فصل ٥،

بتمام خوشي واتفاق ورضا از خدا، از دیر پیغمران خبر داده بودند که در شهر بیت لحم مسیح متولد خواهد شد چنانکه میکیاس پیغمبر گفت اي بیت لحم خورد نیستي در شهرهاي یهودا در تو متولد خواهد شد انکه حکومت خواهد کرد در اسرایل وطلوع او از اول از روزهاي قدم است وحکمت درین که اینجا زاده شد نه تنها این بود که مولد داود بندهء او هست بلکه بجهت انکه جاي حقیر بود وخواست که زاده شود در جاي که بحیوانات شایان بود از مردم تا آغاز کند که جهانیان را بنماید که هر چند قانع شوند وکمتر بگیرند بهتر است وبیاموزد بنمونه خود اختیار کردن فقر وفروتني وزیر دستي چنانکه بعد از تولد ببانگ بلند عالمیانرا خواهد اموخت، جون شب شد فرخنده دختر دمي از محنت برآسود ودر یافت که وقت زادن است اما نه دریافت این را همجون دیگر زنان بحضور دردها که جزا دهنده لذت مباشرت وجماع است که جون این نبود در دوشیزه ان دردها هم نبود بلکه بالهام خاص خدا وحرکت کردن بچه دانست که وقت زادن شد پس در نماز شده زانو بر زمین نهاده چشمها بسوي آسمان کرده ودستها پیش بر داشته بخدا مي سپرد کودک را که ازو زاده خواهد شد وهزار شکر میکرد از خواستن خدا این که بروشناي بر اید گنجي که پوشیده مي داشت بجهت خلاصي دنیا واز اختیار کردن او جاي فقیرانه وبي پناه بجندان مفلسي

وقت تولد ایشوع

وبي استعدادي وفرو رفته در فكر بلند از نيكوكاري
ومهرباني خدا منتظر بود بولادت خداوند كه در خود داشت ،
پس شب يكشنبه در سال پنج هزار ونهصد وپنجاه وهفت
سال از طوفان نوح وده هزار وپانصد وده از بر آمدن موسي
وبني اسرايل از ملك مصر وهزار وسي ودو از ماليده شده
داود پادشاهي يافتن او بر بني اسرايل ودر شصت وپنجم هفته
كه دانيال پيغمبر خبر داده بود وبعد از بناي شهر رومه
هفت صد وپنجاه ودو سال در سال چهل ودو از سلطنت
قيصر اوكوست هنكامي كه اكثر دنيا در صلح بود در
نقطه نيم شب وقتي كه همه چيز در نهايت خاموشي بودند
دوشيزه مقدس در عبادت فكري بود يكخوشي عجيب در
دل خود يافت چشمهاي خود در زمين فرو نهاد وحضرت
ايشوع را در پيش خود زاده ديد وشنيد اول آن كه
آوازي كه همچون ديكر كودكان كريا كنان كرد پيش
او خودرا بر زمين دراز انداخت وهمچون معبود خويش
پرستيد چشمها پر از آب ودل پر از خوش ازين
كه اورا در لباسي ناسوتي ديد وخود را مادري او مقبول
بر خاست ونشست وبتمام محبت همچون مادر اورا در
كنار كرفت وبوسها مي داد وحرمت مي نمود همچون
كسي كه اورا جندان مي شناخته است ودر جامها كه
باندازه افلاس خود آورده بود اورا پيچيد ودر اخور جهار
پايه نهاد جون جاي ديكر نبود واز خواستن خدا آنچنان

&imparatum. Et deſcendens in cogitationẽ altam de juſtitia & miſericordia Dei, intenta fuit in nativitatem Domini, quem in ſe habebat. Itaque nocte [1] diei ſolis, anno [2] quinquies milleſimo & nongenteſimo & quinquageſimo ſeptimo à diluvio Noachi, & [3] bis milleſimo quingenteſimo & decimo ab egreſſu Moſis & filiorum Iſraël è terra Ægypti: & milleſimo triceſimo ſecundo, ex quo unctus David regnum adeptus eſt ſuper filios Iſraël: & ſexageſima & quinta ſeptimana quam Daniel Propheta prænunciavit: Et poſt conditam urbem Romam ſeptingenteſimo ſecundo: anno quadrageſimo ſecundo ab Imperio Cæſaris Auguſti, tempore quo maxima pars mundi in pace erat, in puncto mediæ noctis, tempore quo omnes res in ſummo ſilentio erant, virgo ſancta in cultu meditationis fuit. Gaudium quoddam mirabile in corde ſuo invenit: oculos ſuos in terram demiſit, & Majeſtatem Ieſu ante ſe natam vidit, & audivit primum quod vocem, ſimilem cæteris infantibus fletum mittentibus, ederet. ante ipſum ſe ſuper terram in longum projecit, & tanquam numen ſuum adoravit, oculis plenis aqua, & corde pleno lætitia, propterea quod ipſum in veſte [4] humanitatis vidit, & ſe pro matre ejus acceptam. Surrexit & ſedit, & omnimodo amore tanquam mater eum in ulnas cepit, & oſcula dedit, & honoravit tanquam quendam quem tantum eſſe cognoſcebat. Et in faſciis, quas pro ratione inopiæ ſuæ apportaverat, ipſum involvit, & in præſepi quadrupedum poſuit, quoniam locus alius non erat. & voluiſſe Deum talem

[1] *ad verb. primæ Sabbathi.*
[2] *mendoſum hoc eſſe credo. ſcriptum eſt* ده *decem, at legendum* دو *duo.*
[4] *id eſt, natura humana veſtitum.*

locum vilem & humilem pro tali filio, mirata eſt. Ioſeph in his omnibus rebus, quæ commemoratæ ſunt, præſens erat, &, quantum poterat, in rebus neceſſariis auxilium adhibebat, eumque qui dignus [1] tantis rebus erat, in ejuſmodi loco deſolato & paupere videns, mœſtitiam prodidit. Eodem tempore Angeli è [2] cælo deſcenderunt, & Muſicam canentes Deum celebrarunt & dixerunt, Gloria Domino in excelſis, & pax ac tranquillitas in terra, hominibus bonæ cogitationis. Et præter hoc, mille gratiarum actiones exhibuerunt. Benedicta Maria audiebat, & corde in gratiarum actionibus comitata eſt. Gabriel ab ipſis abiit, ut circumjacentibus nunciaret. Quibuſdam paſtorum, qui ſuper greges ſuos excubias agebant, ſupervenit. & repente lux magna ſuper eos apparuit. paſtores timuerunt. Gabriel dixit, ne timete. nuncium do vobis de gaudio magno, quod toti generi humano erit. Nam hodie Servator pro vobis natus eſt, nempe Chriſtus Dominus in civitate David. ite, & ſignum hoc eſt: invenietis infantem involutum faſciis & poſitum in præſepi. Eodem tempore cohors quædam alia Angelorum prodierunt, canentes Domino, idemque dixerunt, Gloria Deo in excelſis, & tranquillitas ac pax in terra, hominibus bonæ cogitationis. poſtmodum canentes in cœlum aſcenderunt. paſtores admirabundi alii aliis dicebant: eamus in urbem Bethlehem, & videamus id quod accidit, & Deus nobis oſtendit. Itaque feſtinanter iverunt, & Mariam ac Ioſephum viderunt, & infantem in præſepi invenerunt. ac viſo cognoverunt Meſſiam eſſe,

[1] *id eſt, ſummis rebus.*

[2] آسما *pro* آسمان. *ſæpe etiam in aliis vocibus* (ن) *finale omittitur.*

Annunciant Angeli nativitatem Chriſti.

جاي زبون وپست براي آنچنان پسر تعجب مي نمود يوسف
درين همه چيزها كه مذكور شد حاضر بود وان قدر كه ميتوانست
در چيزهاي ضروري مدد مي رسانيد واورا كه سزاوار چندان
چيزها بوده درين طور جاي خراب ومفلس ديده افسوس ميخورد،
در همان زمان فرشتكان از آسما فرود آمدند ونغمه سرايان خدا
را تسبيح مي كردند ومي كفتند بزركواري خداوند را در
بلنديها وسلامتي وآشتي بر زمين مردم خير انديش را وبغير اين
هزار ثنا خواني داشتند خجسته مريم مي شنيد وبدل در ثنا خواني
همرهي داشت، جبرييل از پيش ايشان رفت تا مردم نواحي را
خبر دهد بر جمعي از شبانان كه بر كوسفندان خويش بيداري
مي كردند رسيد ويكايك نوري عظيم بر ايشان ظاهر شد شبانان
ترسيدند جبرييل كفت نترسيد مژده ميدهم شمارا از خوشي كلان
كه همه جنس مردم را خواهد بود چرا كه امروز خلاصي دهنده
براي شما زاده شده است يعني مسيح خداوند در شهر داود
برويد ونشان اينست خواهيد يافت كودكي پيچيده در جامها
ونهاده در آخور درين هنكام بكخيل ديكر از فرشتكان بديد
آمدند تسبيح كويان خداوند را وهمان مي كفتند بزركواري خدارا
در بلنديها وآشتي وسلامتي بر زمين بمردم خيرانديش بعد از ان
سرود كويان بسوي آسمان بر آمدند وشبانان عجب كنان
بهمديكر مي كفتند برويم بشهر بيت لحم وبه بينيم آنچه واقع
شد وخدا مارا نمود پس بسرعت آمدند ومريم ويوسف را ديدند
وكودك را در آخر يافتند وديد شناختند كه مسيح است

خبر ميدهند فرشتكان از ولادت مسيح،

وفهمیدند که اینست آنکه ازو فرشته کفته بود ، مریم در همه
چیز ملاحظه می کرد ودر دل میداشت آنچه میدید ومی
شنیده بودند خداوند را هزار شکر میکفتند وازین خبر
دیکر جوبانان از همان کروه آمدند تا مسیح نو زاده را
به بینند این همه آنچه کفته شد در بیت لحم در ان شب
کذشت ، بیش از انکه بیشتر برویم اندکی از بسیار بطور
مجمل بکویم از آنچه درین ولادت ظاهر شد ونصرانیان آن
را بترازوی فکر ونرمی دل می سنجند ، همچنانکه این
کودک مانند دیکر بچکان بیانکی مرد در شکم مادر نیامد
میزاید بلکه بمحض عنایت خداوند بی انکه نقصانی در بکارت
مریم ، دختر شود اینچنین اورا هنکام زادن بچندین عنایت
دیکر ممتاز ساخت اول انکه مادر را درد ندا که
حوارا وهمه فرزندان اورا بشومی کناه او داده شد دوشیزه
هیچکونه دردی درین ولادت در نیافت بلکه بسیار
خوشی وراحت روحانی دوم انکه همچنانکه در شکم مادر
بی نقصان دختری او در امد اینچنین بتمام درشتی او بی انکه
دختر مریم راهی کشوده شود بر آمد جنانچه شعاع آفتاب از تابدان
در حالت میکذرد بی انکه اورا شکنند واکرچه این پسر خواست
زادن ، که در همه چیز همچون آدمی باشد وجفاها کشد اما درین
کار خواست که خداوندانه زاده شود ومادرش پاک ودرست
ماند همچنانکه بود واین شادی ومرتبه دهد بمادر خود که
بسبب او خواهد کشید چندان جفاها واورا ممتاز کند از همه زنان

atq; intellexerunt hunc eſſe de quo Angelus locutus fuerat. Maria ad omnia animadvertebat, & in corde tenebat id quod videbat, & audiebat. [1] tum abierunt & Domino mille gratiarum actiones dixerunt. Ex hoc rumore alii paſtores ex eodem cœtu venerunt, ut Chriſtum novè natum viderent. Hoc omne quod dictum eſt, Bethlehemi iſta nocte contigit. Antequam progrediamur ulterius, pauculum quid è multis per modũ compendii dicam de iis quę in hac nativitate manifeſtata fuerunt, & Chriſtiani ea trutinâ cogitationis & blanditiei cordis ponderant. Sicut iſte puer, in modum reliquorũ infantum, interveniente viro, in uterum Matris non venit, ſed per puram gratiam Dei, abſque ut ulla diminutio in virginitate filiæ fieret: ſic eam tempore partus per ſimilem gratiam aliam diſtinxit. Primum illud eſt, quod matri dolorem partus non dedit, qui Evæ & omnibus filiabus ejus ob nequitiam peccati ejus datus eſt. Virgo nullum omnino dolorem in hoc partu ſenſit, ſed multum gaudii & refocillationis ſpiritualis. Alterum eſt, quod ſicut in uterum matris ſine diminutione virginitatis ejus intravit, ſic cum ſumma [2] integritate ejus abſque ut via aperiretur, exivit: ſicut radius ſolis ex orbe tranſit, abſque ut eum frangat. Et quamvis hic filius voluerit in omni re inſtar hominis eſſe, & miſerias ferre, tamen in hoc negocio voluit Dominicè naſci, & matrem ſuam puram & integram manere, quemadmodum fuerat, atque id gaudii & dignitatis dare Matri ſuæ, quæ propter ipſum paſſura eſſet tot calamitates, eamque diſtinguere ab omnibus fœminis

[1] *hiatus eſt in Perſico, quē ſic ſuppleo, ut poſt* ومی شنیده *& audiebat, legam* پس رفته بودند *tum abierunt.*

Parit Maria.

Virgo Maria in ſtatu partus.

[2] *legendum* درستی *per* س

in hoc, ut sic virgo esset ut mater etiam esset, & sic mater esset, ut virgo etiam maneret. Et sicut in Filio convenerunt duæ res multum contrariæ, quæ divinitas & humanitas sunt, sic in matre ejus convenirent maternitas & virginitas, quæ unquam in alia creatura non concurrerunt. quamobrem benedicta Maria virgo mansit tempore partus, & ante partum & post partum. Ista nocte nativitatis, duæ res mirandæ contigerunt: Vna, quod eodem tempore quo Christus Bethlehemi natus est, in urbe Roma fons olei olivarum prodiit, & fluxit, & torrens factus mari se conjunxit, & aliquot dies perduravit. Hoc signum erat, natum esse in mundo Christum fontem misericordiæ, & restauratorem necessitatum & ægritudinum egentium. Altera, quod quoniam Octavius Cæsar victoriosus bello fuerat, & super mundum judicium & dominium cum summa tranquillitate & securitate exercebat, in signum hujus, clauserunt fores templi numinis sui cui nomen [3] Janus, id est Dominus claudendi & aperiendi opera, præsertim in negocio belli. Nam istæ fores antea apertæ fuerant, in signum quod pax non esset. quoniam autem tranquillitas universalis erat, & negocium belli non manebat, in signum hujus summo gaudio fores claudebant, multumque in quiete & gaudio vivebant. hominesque hanc præstantiam & beatitatem felicitati & justitiæ [4] Regis temporis asscribebant: adeoque crediderunt, hic Cæsar dignus est quem adoremus, & persistentes in hac cogitatione, adierunt eum ut se cultui ejus traderent. Ac is, vir erat justus,

moderati

Videt Sibylla Iesum nuper natum.

[3] *Scribitur Sianus sicut supra Sijulius pro Iulius. Nempe J initiale more Hispanico pronunciavit, ut & Galli.*

[4] *id est, sui temporis, Augusti nempe.*

درین که آن طور دوشیزه بوده باشد که مادر نیز بباشد وآنچنان مادر بوده باشد که دوشیزه نیز ماند وهمچنان که در پسر جمع شدند دو چیز بسیار مخالف که خدایت وآدمیت باشد اینچنین در مادر او جمع شده باشد مادریت ودوشیزگی که هرگز در دیگر آفریده جمع نشده است بنابرین خجسته مریم دوشیزه ماند وقت زادن وپیش از زادن وپس از زادن ، درین شب تولد دو چیز عجیب واقع شدند یکی آنکه همان زمان که ایشوع در بیت لحیم زاده شد در شهر رومه چشمه از روغن زیتون پدید آمد وروان شد وجوی شده بدریا پیوست وچند روز بوده است واین نشان است که زاده شد در دنیا مسیح چشمه رحمت وچاره ساز احتیاجها وبیماریهای محتاجان ، دوم آنکه چون اکتاویو قیصر فیروز جنگ بود وبر عالم حکومت وصاحبی بتمام آشتی وامن میکرد وبنشان این بسته می داشتند درهای عبادتخانه معبود خود که نام او شان بود یعني خداوند بستن وکشادن کارها خصوصا در معامله جنگ که این درها از اول کشاده می بودند به نشان این که صلح نیست وچون آشتی عام شد ومعامله جنگ نماند بنشان این بتمام شادی درهارا بستند وبسیار بارام وخوشی میکذرانیدند ومردم این دولت وخوبی را بسعادتمندی ونیکوکاری پادشاه وقت نسبت می کردند بنابرین اعتقاد آوردند این قیصر سزاوار آنست که اورا پرستش کنیم وقرار برین اندیشه داده پیش او رفتند که خودرا به بندگی او بسپارند اما او مردی بود دادگر

میانه

می بیند سبیله ایشوع نو زاده را ،

میانه روی داننده این که آدمی هر آینه مردنی است هر
گز راضی نشد که اورا پرستش وعزت خدای نامردنی
کنند چندانکه او ازین انکار وتنفر می نمود ایشان
بیشتر غلو میکردند چون بسیار بجد شدند قیصر یک
سبیله طلبید سبیله زنی را گویند که از خبرهای پوشیده
وآینده آگاه می سازد وپرسید که تو درین کار چه می بینی
متوجه باش آیا در دنیا از من کلانتر شدنی هست او
گفت فلان روز جواب خواهم داد ورفت وبخدا مشغول
شد وروز موعود که روز نهم باشد قیصر بزرگان رومه را
در خانه خود جمع کرد تا آنچه او بگوید بشنوند سبیله
آمد وقیصر را در گوشه برد ونمود آنچه خود دیده بود در
نیم روز گرد آفتاب یک دایره طلا دید ودر میان آن دختری
صاحب جمال وپر نور که در پیش سینه خویش بر هر
دو دست خود کودکی داشت قیصر را بنمود وگفت این کودک
از تو کلانتر جمع شده بودند آوازی شنیدند بدین مضمون
اینست مذبح آسمان او از آنچه نمایان شده بشنید تعجب
نمود وآن مردم را از آن خواهش باز داشت واز محبتی
که باو نمودند ایشانرا شکر کرد آن زمان نفهمیدند آنچه
مقصود ازین اشارت بود اما اندکی بعد ازین دانسته شد
که از ملاحظه اوقات یافتند که همان روز عیسی مسیح زاده
شد از خجسته دختر زاده شد ودر همان خانه این قیصر که
در آنجا نمایان گردید آنچه مذکور شد بعد از گردش زمانه

moderati animi, ſciens hominem omnino mortalem eſſe, nunquam conſenſit ut ſibi adorationem, & honorem Dei immortalis exhiberent. At quantumvis ille hoc negabat & refugiebat, illi tantum majori vi inſtabant. quumque admodum urgerent, Cæſar quandam Sibyllam accerſivit (Sibyllam fœminam dicunt, quæ de rebus occultis & futuris indicium facit)atq; interrogavit: Tibi quid de hoc negocio videtur? Diſpice, an in mundo me major ulla exiſtentia ſit. Illa dixit, tali die reſponſum dabo. abiitque & cum Deo occupata fuit. aç ſtatuto die, qui dies nonus erat, Cæſar magnates Romæ domum ſuam congregavit, ut id quod ipſa diceret audirent. Sibylla venit, ac Cæſarem in angulum duxit, & oſtendit quod ipſa videbat. Meridie circum Solem circulum aureum videbat, & in medio ejus virginem quandam perpulchram & plenam luce, quæ ante pectus ſuum ſuper ambas manus ſuas infantem quendam habebat. Cæſari oſtendit, ac dixit, hic infans te major eſt. Conſari oſtendit, ac dixit, hic infans te major eſt. Convenerunt, vocem quandam audiverunt, hoc argumento, Hoc eſt altare cœlorum. Ipſe ea quę oſtenſa viderat & audiverat admiratus eſt, illoſq; homines ab iſta voluntate retraxit, & de amore quem ſibi oſtenderant, ipſis gratias egit. Eo tempore non intellexerunt id quod intentum ea indicatione fuerat. Sed paulo poſt cognitum fuit. nam ex obſervatione temporum repererunt, eodem die Ieſum Chriſtum natum fuiſſe, ex benedicta filia natum fuiſſe. In eadem domo hujus Cæſaris, ubi oſtenſa viderat quæ commemorata ſunt, poſt circuitum temporis

Ecclesia facta fuit. & nunc in illa domo Patres ordinis [1] Sancti Francisci habitant. atque illam Ecclesiam hoc tempore [2] Santa Maria ara cieli vocant, cujus interpretamentum est, Sancta Maria altare cœli. Et quod altare vocatur, ex eo est quod; sicut in altari offeruntur sacrificia Deo, sic per interventum Mariæ cultus nostros offerimus, ut Deus acceptiores habeat. Eodem die media nocte in eadem urbe Roma res alia miranda evenit. quum enim in ista urbe templum quoddam magnum, admodum elaboratum struxissent, quod proprium Deo pacis esset, illudque Templum pacis nominassent, & ex numine, cujus nomen Apollo erat, & per quod Diabolus responsa dabat, quæsiissent, quousque hoc templum superstes mansurum esset, respondit, superstes erit donec virgo, manente virginitate, [3] pariet. Quoniam autem putabant hoc esse impossibile, ideo crediderunt fore ut hoc templum perpetuo duraret, & in quadam [4] tabula lapidea in frontispicio istius templi sculpserunt hoc dictum, Templum pacis & æternitatis. At contigit, ut eadem nocte, qua Iesus dominus noster natus est, omnino ceciderit. atque inde patet, eventum accepisse in partu benedictæ Mariæ, quod adeo impossibile videbatur. Eodem die in terra Hispaniæ tres soles visi fuerunt admodum [5] lucidi, qui post aliquot tempus coaluerunt: & illud trinum unum factum est. Sapientes dicunt, id denotasse, natum fuisse virum qui omnimoda luce mundũ esset edocturus, Deum omnipotentem tres esse personas, & unam essentiam tantum. Eadem nocte qua

D. Iesus

[1] *In autore est San Francisco. quod Hispanicum est.*

[2] *Hispanica sunt. unde liquet ex Hispanico translationem Persicam esse factam.*

Concidit templum Pacis.

[3] *pro* برايد *ascendet, legendum* بزايد *pariet.*

[4] *pro* تخته *legendum putamus* تخته

[5] *pro* نوارني *lego* نوراني

Conspecti fuerunt tres Soles.

كليسيا ساخته شد واكنون در آن خانه پادريان طايفه
سان فرن سيسك مي باشند وآن كليسيا را امحال سانتا مريه
اره سيلي ميخوانند كه ترجمه آن باشد پارسا مريم مذبح آسمان
واينك مذبح خوانده مي شود ازينست كه همچنانكه در مذبح
گذرانيده مي شوند قربانيهاي براي خدا اينچنين بوسيله مريم
عبادتهاي خويش ميگذرانيم تا خدا بهتر قبول كند ، همان
روز نيم شب در همان شهر رومه چيزي ديگر عجب واقع شد
كه چون درين شهر يك عبادتخانه كلان بغايت مكلف عمارة
كردند كه خاصه براي خداي صلح باشد واورا خانه صلح نام
نهادند واز معبودي كه نام او اپول بود وبواسطه آن شيطان
جوابها مي داد پرسيدند كه اين خانه تا كي باقي خواهد ماند
او جواب داد كه بقا خواهد داشت تا زماني كه دختر با وجود
دختري برايد وچون دانستند كه اين محالست پس اعتقاد
كردند كه اين خانه هميشه خواهد بود ودر يك تخته سنگين در
روي آن هيكل كندند اين سخن خانه صلح وابدي وچنان واقع
شد كه همان شب كه عيسي صاحب ما زاده شد بتمام افتاده
ودرين نموده شد كه وقوع كرفت بولادت خجسته مريم آنچه
چندان محال مي نمود ، وهمان روز در ملك اسپانيه سه آفتاب
ظاهر شدند بغايت نوارني كه بعد از زماني بهم پيوستند وآن هر
سه يك كرديد دانايان ميكويند اين علامت آن بود كه زاينده
شد كسي كه عالم را بتمام روشنايي خواهد آموخت كه خداي
قادر مطلق سه شخص است ويك ذات تنها ، ودر همانشب كه

حضرت

مي افتد هيكل صلح ،

ظاهر شدند سه افتاب ،

حضرت عیسي متولد شد در جانب دیگر اسبانیه نمودار
گردید یک ابري بغایت روشن که آن شب را چون روز روشن
گردانید ، این بود آنچه در ولادت مسیح ظاهر شد وقتي
که مسیح در شهر بیت لحم زاده شد ، چنانکه گفتم پادشاه
اکثر دنیا وملک بني اسرایل اوگوست قیصر بوده
بخصوصیت بر ملک یهودان بعنایت قیصر مذکور ملک
هرودش بود درین بجا آمد آنچه یعقوب پیغمبر زمان مردن
خود یهودا پسر خود را گفت نرود از قبیله یهودا ونسل او
سلطنت بني اسراییل تازماني که بیاید انکه او آمدني است
واو است انتظار امتها واین عبارت از مسیح بود واگرچه
سالها گذشت که یهودان از ذات خود ملک نداشتند ومدتي
دراز بدست بختنصر پادشاه بابل اسیر بودند وبعد ازان
بدست رمانیان گرفتار شدند لیکن هم در زمان بخت
نصر وهم در سرداري رمانیان برخصت پادشاهان فرزندان
یهودا بر بني اسراییل حکومت مي کردند تا انکه هردوس
بر ایشان پادشاهي یافت هردوس درین ملک غریب بود
پدر او از ملک ایدومیه بوده است ومادر او از عرب از وقایع
کوناکون وخدمتهاي خوب از جانب قیصر خطاب پادشاهي
یافت ولایت یهودا برو مقرر شد وکدخدا گردید مریانس نواسه
هرکان که پادشاه یهودان بوده است وتا این دختر اصیل را
بدست آرد خود را ختنه کرد ودین یهودان گرفت ومدتي بدین
بگذشت تا آنکه آن زن را بتهمت کشت وسلطنت بدو ماند

خبر داد یعقوب از مسیح ،

که

D. Iesus natus est, in parte alia Hispaniæ visa fuit nubes quædam admodum lucida, quæ istam noctem diei instar lucidam reddidit. Hæc sunt ea quæ in nativitate Christi conspicua fuere, eo tempore quo Christus in urbe Bethlehem natus fuit. Quemadmodum dixi, Rex maximæ mundi partis, & terræ filiorum Israël Augustus Cæsar cum esset, speciatim super terram Judæorum, gratia dicti Cæsaris, rex fuit Herodes. In ea re evenit, quod Iacobus Propheta tempore mortis suæ Jehudæ filio suo dixit; Non abibit à tribu Juda & posteritate ejus imperium filiorum Israël, donec veniat is quem venire oportet, & ille est expectatio populorum. Hoc significatio de Christo fuit. Et quamvis anni præterierint quod Judæi ex stirpe sua regem non habuerint, & diu in manu [1] Nebucadnetsaris regis Babel captivi fuerint, deinde etiam in manu Romanorum detenti: tamen & tempore Nebucadnetsaris, & in principatu Romanorum, veniâ regum, filii Judæ super filios Israël judicium exercuerunt, donec Herodes super ipsos regnum nactus est. Herodes in hac terra peregrinus fuit. pater ejus ex terra Idumææ erat, mater ejus ex Arabia. Ob prælia diversa, & officia bona à Cæsare titulum regis accepit. præfectura Judææ ipsi confirmata fuit, & sponsus [2] Marianes factus est neptis Hircani, qui rex Judæorum fuerat. & ut filiam istam nobilem sibi compararet, seipsum circumcidi fecit, & religionem Judæorum amplexus est, & spatium aliquod in hoc transiit, donec illam uxorem suspicione motus interfecit. atque imperium ei mansit,

Prophetavit Iacob de Christo.

[1] *In Persico est Bechatnesar.*

[2] *Iosephus Mariamnē vocat.*

K 3 qui

qui peregrinus rex erat. Atque isto tempore natus fuit Christus, quemadmodum Iacob Propheta indicaverat.

Circumcisio Christi.

Nomen Iesu. *Legis lib.1.c.17. Luc. cap.2.*

Die Octavo à nativitate Christi, voluerunt impleri mandatum, quod Deus per interventum magni Mosis filiis Israël præceperat, & antea Magno Abrahamo, ut die octavo à nativitate circũcidant. Ille etiam circumcisus est, & tempore circumcisionis ipsi nomen Iesu imposuerunt. & hoc nomen est, quod antequam in uterum matris veniret, Angelus dixerat. Etsi voluntas Dei fuerit, ut Christus Circumcisionem removeret, tamen etiam voluit Christo circumcisionem administrari, ut arcanum hujus ritus antiqui ostenderet, & patesceret, Christum[1] illam non aboliturum, nisi quatenus terminus istius præcepti ad finem vênit & completus est: & ut Judæi eum peregrinum non putarent, neque religione carere existimarent. quia in hoc populo constitutum erat, Qui unquam signum circumcisionis non habet, vir Dei non est. Itaque donec Christus religionem suam plenè doceret, perpetuo convenienter religioni legis vivebat, atque in hoc se ipsum instar aliorum gessit, ut corda filiorum Israël sibi conciliaret.

[1] *ad verb. ei cessationem non injecturum.*

Adven-

که بیگانه ملکی بود ودرین زمان زاده شد مسیح چنانچه یعقوب پیغمبر خبر داده بود ،

ختنه کردن مسیح ،

نام ایشوع

روز هشتم از ولادت مسیح خواستند که بجا آید حکمی که خدا بوسیله مهتر موسی بنی اسراییل را فرموده بود وپیش ازان مهتر ابراهیم را روز هشتم از ولادت ختنه کنند او نیز کرده ودر زمان ختنه اورا ایشوع نام نهادند واین نامی است که پیش از آن که در شکم مادر بیاید فرشته گفته بود اگر چه خواست خدا این بود که مسیح ختنه را براندازد اما هم خواست که مسیح را ختنه کرده شود تا خفیت این رسم قدیم وانماید وظاهر شود که مسیح آنرا بطلان نخواهد انداخت بلکه از جهت آنکه مدت این حکم بسر آمد وتمام شد وتا آنکه یهودان اورا بیگانه ندانند وبی دین نه انگارند چه درین گروه قرار یافته بود که هر کز نشان ختنه ندارد مرد خدا نیست بنابرین تا وقتی که مسیح دین خویش بتمام آموزد همیشه موافق دین توریت زندگانی میکرد ودرین خودرا همچو دیگران وامی نمود تا دلهای بنی اسراییل بدست آرد ،،

توریت کتاب ا فصل یز لوقا فصل ب

آمد

آمدن سه پادشاه پرستش مسیح ،

پیدا شدن ستاره نو ،

روز پنجم بعد از ختنه سه پادشاه در طلب این کودک رسیدند که از جانب مشرق بسرعت تمام روانه شده بودند بره نمونی ستاره که روز تولد طالع شد وایچنین بود که همان لحظه که حضرت ایشوع زاده شد در آسمان یک ستاره نو بغایت روشن نمودار گشت که از بسیاری روشنائی وبازکی بسیار مردم را در فکر انداخت در زمین عرب که از بیت المقدس مشرق روبه است از زمان موسی خبر بود که مسیح در زمین یهودا زاده میشود ونشان اینست که همان زمان ظاهر میشود ستاره که تعلق بزمین اسرایل داشته باشد وبلعام این خبر داده بود که اورا مردم پیغمبر خود دانسته بودند وبواسطه او بسیار چیزها خدا بر ایشان ظاهر میکرد وترجمه سخن او اینست گفت بلعام بن باعور گفت مردی که روشنی از چشم او ربوده شد گفت شنونده سخنان خدا وداننده تعلیم بلند وبیننده سرهای قادر مطلق آنکه او افتاده است وچشمان گشاده دارد اورا خواهم دید اما نه اکنون اورا خواهم نگریست اما نه بزودی خواهد بر آمد یک ستاره از یعقوب برداشته خواهد شد سلطنت بنی اسرایل وخراب خواهد کرد سرداران ولایت مواب را وخواهد انداخت پسران شیث را درین بیان کرد که وقتی که زاده می شود پادشاه اسرایل خراب کرد قوتهای شیطان ودنیا وتن که از انها تعبیر کرد مواب وشیث وظاهر خواهد شد یک ستاره نو در آسمان بنابرین در

Adventus trium Regum. Adoratio Chriſti.

Apparitio Stellæ novæ.

Die quinto à circumciſione, tres Reges ad quærendum hunc infantem venerunt: qui ex plaga Orientali feſtinantiſſimè venerant, ductu ſtellæ, quæ die nativitatis orta erat. res ſic ſe habuit. Eodem momento quo Dominus Ieſus naſcebatur, in cœlo ſtella quædam nova, admodum lucida manifeſtata fuit, quæ multitudine lucis & ſubtilitatis multos in cogitationem conjecit in Arabia, quæ ab Hieroſolymis Orientem reſpicit. A temporibus Moſis fama fuit, Meſſiam in Judæa naſciturum. & ſignum hujus rei erat, quod eodem tempore manifeſtanda eſſet ſtella, quæ ſuper terram Iſraëlis ſuſpenderetur. Balaam id prænunciavit, quem homines Prophetam ſuum habebant, & per quem multa Deus ipſis manifeſtabat. Interpretamentum ſermonis ejus hoc eſt. Dixit Balaam filius Beor, dixit vir à cujus oculis lux abrepta eſt. dixit qui audit verba Dei, & novit doctrinam Altiſſimi, & videt arcana omnipotentis: qui cadit, & oculos apertos habet. Ipſum videbo, ſed non jam: ipſum intuebor, ſed non brevi: aſcendet quædam ſtella ex Iacob, efferetur dominium filiorum Iſraël, & deſolabit principes ditionis Moab, & projiciet filios Seth. In hoc indicavit, fore ut quando naſceretur Rex Iſraëlis, ' deſolarentur vires Satanæ, Mundi & carnis. de illis enim tralatitiè egit per Moab & Seth, & fore ut manifeſtaretur quædam ſtella nova in cœlis. quamobrem inter

' *hic mihi* كرد *eſt pro* كيرد *ut alibi ſæpe, à* كرفتن *capere, accipere.*

[1] propriè ſuper linguas.

ipſos perpetuo [1] in ore fuit. Notitiam adventus Chriſti regis tralatitiè expreſſit per Moab & Seth, & futuram manifeſtationem dominii filiorum Iſraël, futuramque deſolationem principum ditionis Moab, futuramque dejectionem filiorum Seth. [2] In eo indicavit, fore ut quum naſceretur rex Iſraëlis, deſolarentur vires Satanæ, mundi & carnis. de iſtis enim tralatitiè egit per Moab & Seth. Filii Iſraël etiam in ea exſpectatione erant, & obſervabant in nocturnis excubiis, quando ſtella illa mirabilis appareret. Nunc ſicut prænunciatum fuit accidit, & eodem momento quo Chriſtus naſcebatur, illa ſtella manifeſtata eſt. & ex illa indicatione quam habebant, & per inſpirationem peculiarem Dei tres reges Sapientes in Arabum regione cognoverunt, natum eſſe Chriſtum, quem homines tantopere exſpectaverant.

[2] hic & in præcedentibus tautologia eſt, quæ incuriam Amanuenſis arguere videtur.

Veniunt tres Reges ad adorandum.

Quamvis tres illi viri reges fuerint, tamen utplurimum Sapientes vocabantur. quandoquidem enim tunc temporis ad dignitatem regni interventu Sapientiæ perveniebant, magis amabant ſapientes vocari, quam ut ipſos reges vocarent. Eodem tempore quo ſtella iſta apparuit, quiſq; eorum profectus eſt. De improviſo conjuncti ſunt, ſibique invicem propoſitum ſuum indicantes, ſuper camelis velocibus una profecti ſunt. [3] Dux ipſorum fuit eadem ſtella quam viderant, & noctu dieque ipſis præibat: eratque lux ejus tanta, ut præſente ſole eam viderent.

[3] ad verbum, via oſtenſor.

Indagatio ipſorum Hieroſolymis.

Quum prope Hieroſolymam, quæ in opinione eorum locus nativitatis novi regis erat, veniſſent, ſtella illa latuit. ratio cur latuerit ſtella fuit, ut cauſa inquirendi

ایشان دایم بر زبانها بود خبر امدن مسیح بادشاه را تعبیر
کرد بمواب وشیث وظاهر خواهد شد سلطنت بني اسراییل
وخراب خواهد کرد سرداران ولایت مواب را وخواهد انداخت
پسران شیث را درین بیان کرد که وقتي که زاده میشود
پادشاه اسراییل خراب کرد قوتهاي شیطان ودنیا وتن که
از انها تعبیر کرده بمواب وشیث بني اسراییل ودرین انتظار
مي بودند وملاحظه میکردند بشب بیداریها که ان ستاره
عجیب کي نمایان شود اکنان جنانچه خبر بود بوقوع آمد
وهمان لحظه که مسیح متولد شد آن ستاره نمودار کشت
واز ان اکاهي که مي داشتند وبالهام خاص خدا سه پادشاه
دانا در عربستان دانستند که زاده شد مسیح که مردم
جندان انتظار او داشتند اکرچه این سه کس پادشاه
بودند اما اکثر اوقات دانا خوانده مي شوند که جون دران
زمان بمرتبه پادشاهي بوسیله داناي میرسیدند بیشتر دوست مي
داشتند که دانا خوانده شوند ازین که ایشان را پادشاه بخوانند
وهمان زمان که آن ستاره پیدا کردید هر کدام ازینها روانه شد
ناکاه بپیوستند ویکدیکر را از مطلب خود خبر داده بر شتران
بادپاي بهم روانه شدند وره نماي ایشان همان ستاره بود که
دیده بودند وشب وروز پیش ایشان میرفت وروشنایي او آن
قدر بود که باوجود آفتاب اورا میدیدند ، جون بنزدیک بیت
المقدس که بکمان ایشان مولد پادشاه نو بود رسیدند آن ستاره
غایب شد وحکمت در غایب شدن ستاره آن بود که سبب پرسیدن

مي آیند سه پادشاه برستش ،

تفحص اینها در اورشلم ،

ازو پیدا شود ویهودان از انچه میکذشت خبردار شوند
بنابرین دران شهر بتمام حشم خود در امدند ومي پرسیدند که
کجاست پادشاه یهودان که زاده شد ستارهء در مشرق دیدیم
وامدیم بتحفها تا اورا پرستش کنیم جون اینها پادشاه وبیکانه
بودند واز چیزي چندان نو مي پرسیدند ملک هردوس را
این خبر رسید وایشان را بخانه خود طلبید وسبب آمدن
ایشان شنیده برهم خورد وجون مردم بر قدم پادشاه میزدند
تمام شهر نیز برهم خورد همچنانکه او برهم خورد وبکمان انکه
آن بچه مسیح باشد هردوس دانایان دین را جمع کرده واز
ایشان پرسید که مسیح کجا زاید اینها همه باتفاق کفتند که
در بیت لحم یهودا اینچنین در کتاب پیغمبران نوشته شده است
اي بیت لحم یهودا تو خورد نیستي در پادشاهان یهودا چرا که
از تو بیرون آید پادشاهي که مدبري کند امت من بني اسراییل
را پس هردوس آن سه پادشاه را به پنهاني طلبید واز ایشان
بکوشش باز جست که ستاره را چه وقت دیدید انکاه رخصت
بیت لحم داده بایشان کفت بروید بجویید بتمام کوشش وپرسید
از کودک وجون اورا بیابید در زمان کرویدن خود مرا خبر
دهید تا من نیز بروم واورا پرستش کنم ایشان بسوي بیت
لحم بر آمدند وجون از شهر بیرون شدند آن ستاره غایب شده
را که در مشرق دیده بودند باز دیدند وپیش ایشان میرفت
وبره نموني آن بشهر بیت لحم رسیدند که از بیت المقدس سه
فرسنکست وجون ستاره رسید بخانه که کودک دران بود

هانجا

de eo nafceretur, & Iudæi de eo quod contigerat edocerentur. Itaque in urbem iftam cum omni famulitio fuo ingreffi funt, & interrogarunt, Vbi eft rex Iudæorum qui natus eft? ftellam in oriente vidimus, & venimus cum muneribus, ut eum adoremus. Quoniam illi, reges & peregrini erant, & de re adeo nova percontabantur, ad regem Herodem fama illa venit, qui eos domum fuam accerfivit, & caufa adventus eorum audita perculfus fuit. Et quoniam homines[1] pedetenus regem fequebantur, univerfa civitas etiam perculfa fuit, quemadmodum ille perculfus fuit. Et quia opinabatur, hunc infantem Meffiam effe, Herodes Doctores legis convocavit, & ex iis inquifivit, ubinam Meffias nafceretur. Illi omnes uno confenfu dixerunt, Bethlehemi Iudæ. Sic in libro Prophetarum fcriptum eft: ô Bethlehem Iudæ, tu parva non es inter reges Iudæ, quia ex te prodibit rex qui reget populum meum, filios Ifraël. Itaque Herodes iftos tres reges clam advocavit, & ex ipfis ftudiofè rurfus quæfivit, ftellam quando vidiftis? Tunc venia Bethlehemum verfus data, ipfis dixit: ite, inquirite fummo ftudio & interrogate de infante. & quum invenietis eum, tempore[2] reditus veftri mihi renunciate, ut ego etiam eam, eumque adorem. Illi Bethlehemum afcenderunt, & quum ex urbe effent egreffi, ftellam illam quæ latuerat, quam in Oriente viderant, rurfus viderunt, ipfifque præivit, ductuque ejus ad urbem Bethlehem pervenerunt, quæ ab Hierofolymis tribus parafangis diftat. & quum veniffet ftella ad domum in qua infans erat,

[1] *propriè, pedem fuper pedes regis verberabant. proverbialis locutio, cum plebs veftigiis regis infiftit.*

[2] *legend. fortaffe* كرديدن *quod* circumire, vertere fe, *fignificat. at* كرويدن credere.

ibi ſtetit, atque ipſi quoque ſteterunt. gaviſique ſunt gaudio maximo, credentes [1] hic eſſe eum quem quærebant. quoniam conſiſtentia ſtellæ indicium de hoc faciebat. Mirabantur autem, quomodo fieri poſſet, ut rex adeo magnus ut & ſtellæ in miniſterio ejus ſint, in tam paupere eſſet loco, exſpectabantq; quid ſtella ageret. nullomodo agitabatur neque ſe movebat. [2] in terram itaque deſcenderunt, ut in domum intrarent. Etſi foris attoniti fuerint, magis tamen attoniti fuerunt quum intus ingreſſi ſunt. quoniam locum quendam deſertum, pauperem, ſine umbra & ſine ſecuritate invenerunt. Eo tempore [3] facie ad faciem ipſorum Ioſeph exivit, & interrogatus reſpondit, hîc eſt. venerunt illi ad locum ubi Sancta Maria erat: filium in præſepi invenerunt, & attoniti fuerunt quod totam rem viderent. In admirationem eos rapuit anguſtia loci, deſolatio, & ſolitudo, & defectus miniſtrorum. ornamentum domus telæ aranearum. cunæ regis præſepe quadrupedum. & alia ſimilia videbant. Virgo erat jam annorum quindecim. Verum ſimulac eam viderunt, deprehenderunt id quod potentiam habuit, & humilitatem oſtendentes, de adventu ſuo, deque intentione certiorem eam reddiderunt, & inſtiterunt dicentes, Filium iſtum benedictum oſtende, quia ductu ſtellæ, longa via venimus ad videndum & adorandum eum. Maria ſic fecit. & ſimulac viſus eorum in faciem benedicti iſtius filii cecidit, per inſpirationem ſingularem Dei cognoverunt hunc eſſe, ad quem quærendum & inveſtigandum veniſſent.

[1] *ad verb. hic eſt ille quem quærebamus.*

[2] *nempe ex jumentis quibus vehebantur.*

[3] *id eſt, convertens ſe ad ipſos.*

همانجا استاده وایشان نیز استادند وشاد شدند بشادی بسیار بزرك باعتقاد آنکه اینجاست انکه اورا می جستیم چه ایستادن ستاره اشارت باین میکرد اما تعجب مینمودند که چه طور تواند بودن که پادشاه این قدر بزرك که تا ستارکان در خدمت اویند در چنین جای فقیرانه بوده باشد ومنتظر بودند که ستاره چه کار کند بهیچ وجه نمی جنبید وحرکت نمی نمود پس برزمین فرود آمدند تا بخانه در ایند ، اکر چه در بیرون حیرت داشتند اما حیرانتر شدند وقتی که درون در آمدند چون یکجای خراب فقیرانه بی سایه وبی پناه یافتند ، درین هنکام روی بروی ایشان یوسف بر امد وپرسیده جواب داد که اینجاست ایشان رسیدند بجایی که مریم مقدس بود پسر را در آخر یافتند ودر حیرت شدند که همه چیز میدیدند ایشانرا در تعجب می آورد تنکی جای خرابی وتنهایی کمی خدمت کار آرایش خانه تنیدهای عنکبوت مهد پادشاهی آخر چهار پایه ودیکر چیزها مثل این می بینند دختری تا پانزده ساله اما همچین که اورا دیدند در یافتند آنچه امکان داشت وفروتنی نموده از آمدن خویش واز مقصود اورا خبر دادند والحاح کردند که آن پسر مبارك را بنما که برهبری ستاره از راه دراز آمده ایم برای دیدن وپرستیدن او مریم اینچنین کرد وهمین که نظر ایشان در روی مبارك آن پسر افتاد بالهام خاص خدا شناختند که اینست انکه در جست وجوی او بوده ایم

بر روي افتادند واورا سجده کردند همچنانکه خداوند خود را
وبتمام عاجزي پرستيدند وقربانها که آورده بودند پيش
او نهادند که هر کدام سه چيز آورده بود طلا ولبان ومر
هر يکي اين چيزها گذرانيد وهمچو دانايان درين وانمودند
آنچه درو دريافته بودند در لبان اقرار بخدايي او کردند
که لبان جز در قربانهاي خدا نميگذرانيدند ودر مر اين
که آدميست مردني ودر طلا به باشاه وبخداوند خود بعد
ازان دوشيزه را از چنان پسر مبارك باد گفتند واز آنچه
بالهام خدا ازو يافته بودند بيان کردند واز خجسته مريم ويوسف
پاك اسرار آمدن مسيح شنيدند بتمام خوشي وراحت جان
واينجا اندك مدت ماندند چرا که فرشته ايشانرا در خواب
گفته بود که بگرويد وسوي هردوس نرويد پس مريم
مقدس را التماس رخصت کرده ودعاي برکت از
جانب پسر خواسته وعهد کرده بخدمتکاري خود ودادن
خبر همکنان از آنچه ديده بودند بارامش دل ازو
جدا شدند وبملکهاي خود رفتند بي انکه بسوي بيت
المقدس روند چنانچه فرشته بايشان حکم کرده بود اين هر
سه پادشاه بسيار دانا بودند خاصه در علم رياضي
نامهاي ايشان اينست ملخيور کسپار وبلتسار بعد
از انکه حضرت ايشوع صاحب ما باسمان بر آمد
ورسولان او هر سوي دنيا رفتند از دوازده رسول
تمي نام در ملك ايشان رفت واز انجيل مسيح خبر داد

In faciem ceciderunt, eumque proſtrato corpore coluerunt tanquam dominum ſuum, & ſumma cum humilitate adorarunt, & dona, quæ apportaverant ante eum poſuerunt. quiſque enim tria apportaverat, aurum, thus & myrrham. quiſque illa obtulit. & tanquam ſapientes per hoc oſtenderunt, quid de eo jam cognoviſſent, per thus, divinitatem ejus profeſſi ſunt, quia thus præterquam in ſacrificiis Dei non impendebant. Per myrrham, eſſe eum hominem mortalem. & per aurum, pro [1] rege & pro domino ſuo. Deinde virgini ob talem filium [2] gratulati ſunt, quodque de eo per inſpirationem Dei cognoverant prædicarunt. Ex benedicta autem Maria ſanctoque Ioſepho myſteria adventus Chriſti audiverunt omnimodo gaudio & refocillatione animæ. Manſerunt autem ibi pauxillulum, quia Angelus ipſis in ſomnio dixerat,[3] revertimini, ſed ad Herodem ne ite. Sanctæ itaque Mariæ petitione veniæ facta, & comprecatione benedictionis à Filio poſtulata, factaque promiſſione ſe ipſum culturos, & annunciaturos omnibus quæ viderant, cum quiete cordis ab ipſo diſceſſerunt, & in terras ſuas venerunt, abſque ut Hieroſolymam irent, prout Angelus ipſis præceperat. Omnes hi tres Reges ſapientiſſimi fuerunt, præſertim in ſcientia Matheſeos. Nomina eorum hæc ſunt, Melchior, Caſpar, & Belthaſar. Poſtquam autem Majeſtas Ieſu Domini noſtri in cœlos aſcendiſſet, & Apoſtoli ejus in omnia latera mundi veniſſent, ex duodecim Apoſtolis Thomas in terram ipſorum venit, & Euangelium Chriſti prædicavit,

[1] *ſic vertimus, quia pro* پاشاه *putamus* پادشاه *legendum.*

[2] *ad verb. benedictam ſalutem dixerunt. ut ſupra.*

[3] *pro* بگرويد *legendum fortaſſe rurſus* بگرديد *ut ſupra.*

omneſque illos tres baptizavit, id eſt aqua ſancta [1]abluit, quemadmodũ in Euangelio præceptum eſt. Quumque multi in ea regione ad fidem Dom. Ieſu veniſſent, & Chriſtiani facti eſſent, omnes hos tres Epiſcopos fecit, id eſt principes in negocio Religionis. ipſi enim regnis ſuis renunciantes, in paupertatem venerunt, ut in ſtatu paupertatis melius ſervirent Regi regũ, quem in tanta paupertate viderant: quam propter homines & inſtitutionem eorum elegerat. Poſt mortem, corpora ipſorũ [2] Conſtantinopolim deportata fuerunt, inde in urbem Mediolanum, [3] inde in urbem Coloniam, & ad hoc uſq; tempus ibi ſunt. homineſque ſepulchris ipſorum honorem cuſtodiæ faciunt. Reges hi die decimo tertio à nativitate Chriſti venerant. Deq; hoc adventu ipſorum Prophetæ Dei prenunciaverant. [4] David in ſeptuageſima prima ſectione Pſalmorum, de Chriſto verba faciens, [5] dicit, Reges Arabiæ & Seba munera portant, & reges terræ ipſum adorant. Eſaias quoque Propheta capite ſexageſimo ſic dixit: Surge, & illuminator Ieruſalem : nam lux tua vênit & gloria Domini ſuper te ſplenduit. Ecce enim tenebræ terram tegent, & caligo gravis [6] circuitus: verum ſuper te Dominus orietur, & gloria ejus in te manifeſta reddetur, & populi in luce tua ambulabunt, & reges in luce nativitatis tuæ. Attolle oculos tuos in circumjacentia, & vide: omnes illi homines convenerunt, & venerunt propter te. filii tui è longinquo venient, & filiæ à latere ſurgent. Eo tempore, vide, & ſaturator, & cor tuum aperiatur, quum [7] expanſum maris verſus te

conver-

[1] *propr. omnibus illis tribus ablutionem dedit.*

[2] *pro* اتنبول *legendum puto* استنبول

[3] *legendũ puto* انجا ،

[4] *pro* واو *legendum* داود

[5] *pro* میکو *legendum putamus* میکوید ،

[6] *niſi legas* کروهها را *populos, ut eſt apud Eſaiam.*

[7] کسترده *propriè eſt ſtratum, tapetum.* کستردن ſternere, extendere. *Eſa.* 60.5. *eſt* המון multitudo.

وآن هر سه را عمادا کرد یعني باب پاك شست وشو داد چنانچه
در انجیل حکمست ، وچون مردم بسیار در ولایت بدین حضرت
عیسي آمدند وکریستان شدند این هر سه را بیسپس کرد یعني
سردار در کار دین چراکه ایشان ملکهاي خود را کذاشته
بفقر آمدند تـــا در حالت فقیري بهتر بندکي کنند پادشاه پاد
شاهان را که اورا در چندین فقیري دیده بودند که بواسطه
مردم وتعلیم ایشان اختیار کرده بود بعد از مردن تنهاي ایشان
باتنبول برده شدند واز انجا بشهر میلان واز انجه بشهر کلونیه
وتا این زمان در انجـــا هستند ومردم قبرهاي ایشان را حرمت
پاسباني میکنند این پادشاهان روز سیزدهم از ولادت مسیح
رسیدند وازین آمدن ایشان پیغمبران خدا خبر داده بودند واو
در هفتاد ویکم فصل زبور از مسیح سخن کنا میکو پادشاهان
عرب وسبا پیشکشهـــا آرند وپادشاهان زمین اورا پرستند
وایشعیـــا پیغمبر درباب شصتم اینچنین کفت بر خیز وروشن
شو اي اوریشلم که روشنایي تو رسید وبزرکواریـــ خداوند بر
تو تابید که هر آینه ظلمتهـــا زمین را فرو کیرند وتیرکي سخت
کردهـــا را امـــا بر توخداوند طالع شود وبزرکواري او در
تو هویدا کردد وامتهـــا بروشنایي تو روان شوند وپادشاهان
در نور ولادت تو ، بلند کن چشمان خودرا در نواحي وبه
بین اینهمه مردم جمع شدند وآمدند براي تو پسران تو از دور
آیند ودختران از پهلو برخیزند آن زمان بیني وسیر شوي
ودلتو کشاده کردد هنکامي که کسترده دریـــا بسوي تو

بر

بر کردد ونیروي امتها بتو بیاید فوج فوج شتران ترا فرو
گیرند وجمازهاي مدین وایفا همکنان از سبا بیایند وطلا
ولبان بیارند وخداوند را بستایند ، آنچنان شد چنانکه
گزارش یافته بود ،

بردن مسیح بعبادتخانه ،

چنانچه حکم دین بود که خوردان را روز هشتم ختنه کنند
همچنین حکم بود که هر مادر که پسر زاید از خانه خود تا
چهل روز بیرون نرود وهر که دختر زاید هشتاد روز بیرون
نیاید وچون مدت تمام شود خود را پاک ساخته بعبادتخانه
رود واز جانب خود قربانی بخدا کذرانند وهم حکم بود که
هر نر کشاینده شکم مادر خود را برده شود بعبادتخانه
وسپرده آید بخدا همچون خاصه او وعوض پنج مثقال داده
از خدا باز خریده شود وحکمت خداوندي درین حکم آن
بود که بیاد آرند ازان وقت که خدا در زمین مصر همه نرینها
کشاینده شکم مادران کشت تا باین عقوبت فرعون بني
اسراییل را رخصت دهد که بروند بزمیني که موسي بحکم خدا
مي خواست ببرد ، پس خجسته مریم تا این دو حکم بجا
آرد بعبادتخانه رفت وپسر را همراه خود برد وانچه بایستي
کرد وقربان کذرانید موافق حکم توریت دو کبوتر یا دو
جفت قمري ، در ان زمان پیري بود از کاهنان شمعون
نام دادکر ونیکو کار خدا ترس ومنتظر بي غمي بني اسراییل

سپرده میشوند دو رادکان بخدا، تورية کتاب ج فصل یب تورية کتاب د فصل یح،

convertetur, & robur populorum ad te veniet. Agmina camelorum tegent te, & dromades Midian & Epha. Omnes ex Seba venient, & aurum ac thus apportabunt, & Dominum laudabunt. Ita factum est, quemadmodum [1] traditum fuit.

[1] *ad verb. positionem invênit, i. jam ante à nobis positum, id est exhibitum fuit.*

Introductio Christi in templum.

Sicut præceptum legis fuit, ut parvulos octavo die circumciderent, sic præceptum fuit, ut ulla mater, quæ filium pareret, è domo sua 40 diebus ne egrederetur: & quæcunque filiam pareret, 80 diebus ne egrederetur. quumque spatium peractum esset, postquam se mundasset, in templum iret, & pro se oblationem Deo offerret. Rursus præceptum fuit, ut omnis masculus, aperiens uterum matris suæ, feratur in templum & tradatur Deo, tanquam peculium ejus, & compensatione quinque siclorum data, à Deo redimatur. Ratio Dei in hoc præcepto fuit, ut recordarentur temporis quo Deus in terra Ægypti omnes masculos aperientes uterum matrum interfecit, ut per hanc pœnam Pharao filiis Israëlis libertatem daret eundi in terram quò Moses præcepto Dei volebat deducere. Benedicta itaque Maria, ut duo illa præcepta præstaret, in templum venit, filiumque secum portavit, & id quod necesse erat fecit, & sacrificium obtulit secundum præceptum legis, duas columbas, aut [2] duo paria turturum. Eo tempore Senex quidam erat ex Sacerdotibus, nomine Simeon, justus, sanctus, timens Dei, & exspectans [3] consolationem filiorum Israël.

Traduntur recens nati Deo. *Legis l.3. c.12. Legis l.4. c.18.*

[2] *Secutus hic est Interpretem Arabem, qui Luc. 2.24. ait, dictū in lege fuisse ut offerrentur* زوجا یمام او فرخا حمام duo paria turturum, aut duo pulli columbarum. *rectius secutus fuisset Græcos codices, & Veterem Lat. Interp. qui secundum veritatem Hebraicam Lev.12. 8. habent*, duos turtures, *ut & pro* duas columbas *dicendū fuerat* duos pullos columbarum.

[3] *ad verb. defectum tristitiæ.*

& Sp. Sanctus in ipso erat. Quum cognovit, tempus, quod Prophetæ antiqui de adventu Messiæ significaverant, venisse, perpetuo exspectavit, ut eum oculo suo videret. Deus preces & petitionem ejus acceptans, ipsi addixit, dicens, dum Messiam oculo tuo non vides, mortem non videbis. Modus

Virginitas Mariæ.

hujus inspirationis hic fuit. Simeon hic legisperitus & doctor Judæorum erat, & in schola Ierosolymitana libros Dei interpretabatur. quum ad illa verba Esaiæ venisset, Ecce עלמה gravida est & parit, quum ex illa voce עלמה, post attentam considerationem modi Scripturæ Hebraicæ, cognovisset fore ut virgo in statu virginitatis pareret, in malam cogitationem incidit, & cogitavit quomodo fieri posset ut virgo, præsēte virginitate, pareret. videbatur negligentia scribę esse. & ut discipulis error non cresceret, vau correxit, ut ipsis ex his literis non necesse esset credere, virginem præsente virginitate parituram. at postridie quum in scholam intraret, istam literam erasam restitutam invenit. erasit rursus. postridie [1] restitutam invenit. sic ter factum. quum autem Dei timens & justus esset, petitione multa à Deo postulavit, ut occultum illud arcanum sibi detegeret. Post tempus aliquod, apparuit ipsi Angelus, eumque accusavit dicens: quare correctionem in Scripturis Dei fecisti? veruntamen quia cum conscientia fecisti, super te pœnam descendere non fecit. Sed ipse tibi annunciat, fore ut verè virgo pariat in statu virginitatis. addidit: Videbis oculo tuo virginem & Messiam, antequam moriaris. Ex iis quæ vidit & audivit

[1] post همچنان كه omissũ videtur بود،

lætus

وروح القدس باو بود جون در يافت كه ان وقت كه بيغمبران
بيشين براي آمدن مسيح نشان داده بودند رسيده بيوسته
انتظار ميبرد كه اورا بجشم خود به بيند وخدا دعا وزاري
او قبول كرده بدو فرموده بود كه تا مسيح را بجشم خود نه
بيني مرك را نخواهي ديد، طور اين الهام آن بود كه اين شمعون
دانا واستاد يهودان بوده ودر مدرسهء بيت المقدس كتابهاي
خدا درس مي كفت جون باين سخن ايشعيا رسيد اينك عالمه
ابستن مي شود وميزايد جون ازين كلمه عالمه بعد از ملاحظه
رسم خط عبري دانست كه دوشيزه در حالت دوشيزكي زايد
در وسوسه افتاد ودر فكر شد كه چكونه تواند بود كه بكر
با وجود بكري زايد همانا كه سهو كاتب باشد وتا شاكردان
را منشاء غلط نشود واورا صلاح داد تا ايشانرا ازين حروف لازم
نشود اعتقاد كردن برين كه دوشيزه با وجود دوشيزكي ميزايد
روز ديكر جون بمدرسه آمد آن حرف تراشيده را همچنانكه بود
يافت وباز تراشيد روز ديكر همچنان كه يافت سه مرتبه
اينجنين شد وجون خدا ترس ونيكوكار بود بزاري بسيار از
خدا در خواست كه ان سر بوشيده را بروي ظاهر كند بعد از
زماني فرشته برو ظاهر شد واورا ملامت كرد كه جرا اصلاح در
نوشتهاي خدا كردي اما جون به نيت كرده بودي بر تو عذاب
نازل نكرد بلك او ترا خبر ميدهد كه هر آينه براستي دوشيزه
ميزايد درحالت دوشيزكي وهم كفت كه خواهي ديد بجشم خود
دوشيزه ومسيح را بيش از انكه بميري، از انجه ديد وشنيد

دختري مريم،

شاد

شاد گردید واز کرده پشمان شد ومنتظر مي بود اورا که
آرزوي او برده میشد براي علاج بني اسرایل ، پس درین
روز که پسر را بعبادتخانه میبردند او نیز بکشش خدا
بهیکل رفت ودر امده منتظر بود که کجـا خواهم دید اورا
که چندان مطلوب است مادر وپسر را دید وهر چند که
فقیرانه در امدند ایشان را شناخت وپیش مریم رفته بتمام
ادب وآب چشم از چنان پسر مبارکباد گفت وتسبیح آغاز
کرد بشکر این که آرزوي او بجاي آمد واز خجسته دختر
رخصت گرفته آن پسر گرامي را بهر دو دست گرفت
بتمام فروتني ونرمي دل وتسبیح گویان بخدا گفت ، اکنون
اي خداوند من روانه میکني بنده خودرا بسلامتي چنانکه
گفتي ، چرا که چشمان من دیدند خلاصي ترا انکه وعده
دادي در روي همه امتهـا انکه نور است براي روشن
کردن امتهـا وبزرگواریست براي گروه اسرایل وبغیر این را
ومسیح را مارا ستایشهـا گفت وبر مادر وپسر دعاي برکت
خواند بروش کاهنان وبمادر خبر داد از انچه برو وبر پسر
او خواهد گذشت وگفت این بچه موضوع است براي
افتادن وبر خاستن بسیاري از اسرایل ونشانه مخالفت باین
معني که معزوزان را خواهد انداخت ومتواضعان را خواهد
بر داشت وانکه بدکاران واکثر دنیـا باو دین او مخالفت
بکشند ، وهم گفت از جان تو خواهد گذشت نیزه باشارت
انکه جفاهـا که پسر او خواهد کشید او نگاهش تمـا

مسی شناسد شمعان مسیح را ،

lætus eſt redditus, & facti pœnitens fuit, atque exſpectabat eum qui deſiderabatur in ſalutem filiorum Iſraël. Itaque eodem die quo filium in templum portarunt, ille quoque [1] inſtinctu Dei in templum venit, intranſque exſpectavit, ubinam viſurus eſſet eum, qui tantopere requiſitus erat. Matrem filiumque vidit, & quantumcunque pauperes intraſſent, agnovit eos, ac coram Maria veniens, omni cum humanitate & [2] aqua oculorum de tali filio gratulatus eſt, & canere incepit cum gratiarum actione de eo quod deſiderium ejus impletum eſſet. Et à benedicta virgine veniam conſecutus, venerandum iſtum filium ambabus manibus cepit cum omni humilitate & ſuavitate cordis, & canens Deo dixit: Nunc domine mi, abire facis ſervum tuum in pace, ſicut dixiſti: quia oculi mei viderunt ſalutem tuam: quam conſtituiſti in conſpectu omnium populorum: quæ lux eſt, ad illuminandum populos, & gloria eſt populo Iſraëlis. Et cætera. & Chriſto noſtro laudes dixit, ac ſuper matrem & filium comprecationem benedictionis nuncupavit more Sacerdotum. Matri quoque indicavit id quod ipſi & filio ipſius eſſet eventurum, ac dixit: Hic infans poſitus eſt in caſum & reſurrectionem multorum ex Iſraël, & ſignum contradictionis. quod hunc ſenſum habet, quod ſuperbos dejiciet, & humiles exaltabit: quodque impii & pleraque mundi pars [3] ipſi & religioni ipſius contradicent. Addidit: Per animam tuam tranſibit haſta, ad innuendum, fore ut miſerias, quas filius ejus eſſet paſſurus, ipſa [4] obſervans,

Cognoſcit Simeon Chriſtũ.

[1] *prop. tractione.*

[2] *id eſt lacrymis.*

[3] *ad verb. in ipſum, religionem ejus contradictionem trahent. aſyndeton eſt. figura Perſis uſitatiſſima.*

[4] *pro* تما *legendum putamus* نما ،

etiam [1] cordolium esset visura. Eodem tempore Sancta quædam mulier, nomine Anna, quam homines Prophetissam dicebant, venit. Hæc Anna, filia Manuel existens ex tribu Aser, hoc tempore senex, octoginta quatuor annos nata erat. Septem annos cum marito suo in juventute vixerat. Deinde vidua facta est, & è templo non exibat. perpetuo in precibus & jejunio erat, & in cultu Dei nocte & die. Creditur, docuisse eam filias, quæ in templo educabantur, & in medio illarum etiam benedictam Mariam educasse, cumque ea colloquia multa habuisse, quoniam per gratiam Dei deprehenderat, fore ut Christus ex hac prodiret. Itaque Sancta hæc quoq; hoc tempore venit, & Christum agnovit, laudesque multas Deo dixit, atque iis qui eum exspectabant annunciavit, hunc esse Christum. Et in memoriam magni istius mysterii festum celebratum fuit summo cum gaudio in urbe Constantinopoli tempore Iustiniani magni Cæsaris: quod circiter quingentesimo & septuagesimo anno à [2] nativitate Christi fuit. Causa istius fuit, quod in urbe ista innumeri homines morerentur, neque medelam invenirent. de curatione istius (mali) desperantes, benedictam Mariam interpellatricem sumpserunt; ac promiserunt, si ab hac mortalitate liberamur, hunc diem festum faciemus. statim illa pestis cessavit. festum itaque fecerunt, quod in quibusdam urbibus aliis etiam obtinuit. postmodum anno octingentesimo octuagesimo octavo mandato Papæ Siricii in toto Christianismo obtinuit. Mos hujus festi iste est.

[1] *ad verb. cordis ustionem.*

[2] *pro* ولايت *imperio,* ولادت *nativitate legendum putamus.*

ودلسوزي خواهد ديد در همين زمان پارسا زني آنه نام كه
مردم اورا بيغمبر مي كفتند رسيد اين آنه دختر منويل بوده
از قبيله اسير درين زمان پير هشتاد وچهار ساله بود هفت
سال بشوهر خود در جواني كذرانيد بعد از ان بيوه
شد واز هيكل بيرون نرفت دايم در نماز وروزه بود ودر
بندكي خدا شب وروز واعتقاد مردم اينست كه تعليم ميكرد
دختران را كه در هيكل پرورش مي كرفتند ودر ميان
اينها خجسته مريم را نيز تربيت كرد وبا او هم زباني
بسيار داشت جون از عنايت خدا يافته بود كه مسيح
ازين خواهد بر آمد پس اين پارسا نيز درين زمان
رسيد ومسيح را شناخت وسپاس بسيار خدا را كفت وخبر
داده بانانكه انتظار او ميبردند كه اينست مسيح ، وبياد
ايــــن سر بزرك عيد كرده شد بتمام شادي بشهر
استنبول در زمان ستينيانه كلان قيصر كه قريب
پانصد وهفتاد سال از ولايت عيسي بود وسبب آن
شد كه دران شهر بيشمار مردم ميمردند وعلاج نمي يافتند
از جاره آن عاجز آمده خجسته مريم را شفيع كرفتند
وعهد كردند كه اكر ازين مركي خلاص مي يابيم
اين روز را عيد ميكنيم ودر حال اين وبا بر طرف شد
عيد كردند ودر بعضي شهرهاي ديكر هم رواج كرفت بعد
ازان در سال هشتصد وهشتاد وهشت بحكم پاپه سيريقو
نام در تمام نصارا رواج كرفت وروش اين عيد آن است

که نصرانیان جمع می شوند وهر کس یک شمع افروخته بدست
می دارد که پادری کلان دعای برکت بران خوانده بدست
او داده است وبترتیب تمام از کلیسیا بکلیسیا دیگر میروند
یا کرد کلیسیا میکردند بیاد آن حرکت که دوشیزه ویوسف
وآنه وشمعون ودیکران کرده بودند تا در جای خاص موافق
دین خود بخدا سپارند وشمعها افروخته که در دست میدارند
اشارتست بایمان زنده که بر عیسی دارند *

رفتن مسیح بمصر *

چون این حکم بجای آمد دوشیزه ویوسف بکودک خود
سوی ناصره که شهر ایشان بود روان شدند ودر بیت
المقدس بر زبانها ماند که مسیح زاده شد اندک زمانی در
خانه خود بقرار بودند چرا که فرشته از آسمان آمده یوسف
را در خواب کفت بر خیز وکودک ومادر اورا بکیر وبمصر
بکریز ودر انجا باش تا زمانی که ترا بکویم که هردوس
بسیار خواهد کوشید تا کودک را بیابد وبکشد یوسف
انچنان کرد وبتمام تاکید وپوشیدکی پسر ومادر را بمصر برد
وانجا هفت سال بود * ازین کریختن ارمیا پیغمبر
بمسیح خطاب کنان کفته بود ای خداوند چرا مسافر
میشوی در زمینهای بیکانه وایشعیا کفت تا کاه خداوند
بر آید بر ابر سبک ودر اید بمصر وبتها پیش روی او
افتند وآنچنان شد اکر چه آن مردم بچه را نشناختند

حکم بردن مسیح *

Chriſtiani conveniunt, & quiſque cereum unum ardentem manu tenet, quem [1] Pater magnus, comprecatione benedictionis ſuper eum nuncupata, in manum ejus dedit, & cum ordine exacto, ab una Eccleſia ad aliam ambulant, aut ambitum Eccleſiæ circumeunt, in memoriam iſtius motus quem virgo & Ioſeph & Anna, & Simeon & alii fecerunt, ut in loco Sancto ſecundum religionem ſuam Dei gratiam implorarent. Cerei autem ardentes quos in manu habent, ſignum ſunt fidei vivę quam in Ieſum habent.

Iter Chriſti in Ægyptum.

Quum hoc præceptum præſtitum eſſet, virgo & Ioſeph cum infante ſuo Nazaretham, quæ urbs ipſorum erat, iverunt, & Hieroſolymæ [2] ſuper linguas manſit Chriſtum natum eſſe. pauxillulum temporis domi ſuæ hæſerunt, quia Angelus è cœlo veniens Ioſepho in ſomnio dixit: Surge, & puerulum ac matrem ejus ſume, atque in Ægyptum fuge, ibique mane donec tibi dicam. Herodes enim admodum ſtudebit, ut puerulum inveniat & occidat. Ioſeph ſic fecit, & ſumma cum animi firmitate atq; occultatione filium & matrem in Ægyptum tulit, ibique ſeptem annos fuit. De illa fuga Ieremias Propheta, de Chriſto verba faciens, [3] dixit: Domine, quare peregrinaris in terris peregrinis? Et Eſaias dixit: De improviſo Dominus aſcendet ſuper nubem levem, & intrabit in Ægyptum, & idola ante faciem ejus cadent. Atque ita factum eſt. quamvis iſti homines infantem non cognoverint,

[1] *Patrem Provincialem dicit.*

[2] *id eſt, in ore omnium fuit.*

* *Mandatum transferendi Chriſtum.*

[3] *legebatur* بوادی *pro quo duabus vocibus ſcripſimus* بود ای

Ierem. 14. 8.
Eſa. 19. 1.

tamen prout decebat faciebant, & de ſanctitate ac juſtitia eorum attoniti erant. Et quamvis peregrini viverent, tamen quidam eos plurimo amore proſequebantur. Converſati ſunt prope urbem Menphis, quam nunc Miſram Magnam vocant. Fons aquæ eſt, ubi benedicta filia involucra infantis abluebat. & ex eo fonte, irrigua redditur terra, ex qua prodit balſamum quod totus mundus [1] ſuſpicit. Scriptum extat, quum iſtius terræ habitatores voluerunt eum hortum augere, atque in eo arbores balſami multas plantarunt, tamen arbores illas fructum non dediſſe, donec imaginati ſibi ſunt, ſi aquæ in quibus Majeſtas Ieſu & involucra ejus abluta fuerunt, iſtas arbores attingerent, fructum darent. Itaque rivum aquarum iſtius horti deduxerunt in rivum qui aſcendit ex fonte Chriſti, atque ex iſtis ambobus unus rivus factus eſt. ita factum, ut omnis terra quæ iſtis aquis irrigata fuit, balſami fructum dederit. Herodes exſpectabat, [2] & adventum regum Orientalium obſervabat. Et quoniam ad ipſum non [3] veniſſent, cogitavit, [4] non reperiſſe eos quem quæſiverant, & præ pudore viam aliam capeſſentes abiiſſe. Hoc tempore, ipſi cum filiis ſuis contentio fuit, & advocante Cæſare Romam ivit, paceque facta rediit. In via nunciatum ipſi eſt, Reges iſtos, nunciantes ea quæ viderunt, navi vectos, in terras ſuas abiiſſe. Ex eo nuncio vehementer contriſtatus eſt, & iratus præcepit, ut naves iſtas incenderent. ac Hieroſolymam vadens, infantem iſtum quæſivit. quum autem nunciatum ipſi eſt, quod eum in templum adduxiſſent, & quoſdam

teſtatos

[1] *ad verb. ſpectabile habet.*

[2] *ſcribitur* وورسيدن *prius* و *redundat.*

[3] *fortaſſe pro* بيامدند *legendum* نيامدند،

[4] *& hic fortaſſe legendum* نيافته،

چنانچه بايد ميكردند واز عفت ونيكو كاري ايشان حيران مي
بودند واكر چه بيكانه ميزيستند اما بعضي مردم ايشان را
بسيار دوست ميداشتند واختلاط ميكردند نزديك شهر منفس
كه اكنون اورا مصر كلان ميخوانند چشمه آبست كه آنجا
خجسته دختر پرچهاي بچه مي شست واز ان چشمه سيراب
ميشود زميني كه از ان مي بر آيد بلسان كه آن را تمام عالم ارجمند
ميدارد ونوشته شده است كه جون ساكنان آن زمين خواستند
كه آن باغ را كلان سازند ودرو درختهاي بلسان بسيار نشاند
اما آن درختها ميوه نمي داد تا انكه خيال كردند كه اكر
ابي كه در ان حضرت عيسي وپرچهاي او شسته شده باين
درختها برسند ميوه ميدهد بنابرين جوي آب آن باغ را
رسانيدند بجويي كه مي برايد از چشمه مسيح وازين هردو يك
جوي كرديد وچنان شد كه هر زميني كه بدين آب سيراب شد
بلسان بار داد هردوس منتظر بود ورسيدن پادشاهان شرقي در
نظر داشت وچون بيش او بيامدند انديشه كرد كه اورا كه مي
جستند بيافته باشند واز شرمندكي راه ديكر كرفته رفته اند درين
ولا اورا به پسران خود خصومت شد وبطلب قيصر بروم رفت
وصلح كرده بركشت در راه خبر يافت كه ان پادشاه خبر دهان
از انچه ديده بودند كشتي سوار بسوي ملكها خود رفتند ازين
خبر بسيار غمناك شد وخشمين شده فرمود تا آن كشتيها
را سوختند وبه بيت المقدس رسيده در جستن آن بچه شد
جون خبر يافت كه اورا بعبادتخانه آورده بودند وبعضي مردم

كواهي

گواهی دادند که مسیح است وستایشها گفتند بر خود واجب
دید که بلا توقف علاج کند ونگذارد که کلان شود پس
قرار داد که در بیت لحم ونواحی او هر خوردی که کمتر از دو
سال باشد بکشند اینچنین شد بتمام سنگین دلی او وبغایت
شورش وگریه مادران وخویشان وهمگنان واین بجایی رسید
که تا پسر او که نزدیک بیت لحم پرورش یافته بود درین
میان کشته شد بی آنکه دانسته شود که پسر اوست ازین
بود که اکتاویان قیصر در رومه وقتی که ازین کشتن
خبر یافت بطریق مطایبه گفت در خانه هردوس خوک
محفوظتر هست یعنی چون یهود شده است حکم نخواهد کرد
که خوک را بکشند وپسر خود را کشت ، دانسته نشد
که چه مقدار خوردان کشته شدند اما این قدر دانسته
آمد که بسیار کشته شدند چون هر که از دو سال نگذشته
بود در آن زمین کشته شد واز احتیاط کار خویش راضی
نشد که یکساله را نکشند این بچگان را که بواسطه
حضرت عیسی کشته شدند در حساب شهیدان می شماریم
ونصارا اینهارا بسیار حرمت می دهند پیش ازین ارمیا
پیغمبر گفته بود که در زمان مسیح در زمین رکیل یعنی
در زمین بیت لحم که گور رکیل آنجاست بسیار گریه ونالش
باشد در مادران بواسطه مرگ پسران بی آنکه ایشان را تسلی
شود ، این ظلم هردوس بی جزای خدا نماند زیرا که بعد
از اندک زمانی در آن ملک رنجها دید وزحمتهای کلان

teſtatos eſſe Meſſiam ipſum eſſe, laudeſque dixiſſe, neceſſarium ſibi vidit, ſine mora remedium facere, nec ſinere ut grandeſceret. Statuit igitur, ut Bethlehemi & in circumjacentibus ejus omnem parvulum, qui minor duobus annis eſſet, interficerent. Ita factum, cum omnimoda[1] crudelitate cordis ejus, & extrema amaritudine ac fletu matrum, & conſanguineorum, & omnium. Contigit autem, ut & filius ejus, qui prope Bethlehem educabatur, hoc medio interemptus fuerit: neſcio illo, filium ſuum eſſe. Hinc factum, ut Octavianus Cæſar Romanus, quum hæc cædes ipſi nunciata eſſet, per modum ſarcaſmi diceret, domi Herodis porcus tutior eſt. mens erat, quoniam Iudæus eſt, præcepturus non eſt ut porcum interficiant, filium autem ſuum interfecit. Neſcitur, quot parvuli fuerint interfecti. attamen tam multum ſcitur, multos eſſe interfectos: quoniam quiſquis bimatum non exceſſerat in iſta terra, interfectus fuit:[2] & ut ſuccederet opus ſuum, non conſenſit ut unius anni infantes non occiderent. Iſtos infantes, qui propter Dominum Ieſum occiſi fuerunt, in cenſu martyrum numeramus, & Chriſtiani eos multum honorant. Iam ante Jeremias Propheta dixerat, fore ut tempore Meſſiæ in terra Rachelis, id eſt in terra Bethlehem, ubi ſepulchrum Rachelis eſt, multum fletus & lamentationis eſſet inter matres, propter mortem filiorum, abſque ut illis ſolatium eſſet. Illa injuſtitia Herodis inulta Deo non manſit. paulo enim poſt tempore in iſto regno afflictiones vidit, & tormina magna,

[1] *propriè, lapideitate.*

[2] *ad verbum, ex circuitione operis ſui.*

doloreſque admirandos paſſus eſt. quumque præſentibus tot medicis curationem non inveniret, res eò venit, ut ex [1] dolore morſus conſcientiæ ſeipſum cultro interemerit, hominibuſque quies facta eſt. Archelaus filius ejus ſucceſſor ejus factus eſt, & titulum regni nactus eſt. in ipſo autem regnum Hieroſolymitanum finitum eſt. Romani enim poſtmodum nomen regni Hieroſolymis nulli conceſſerunt. Eo tempore Ioſeph & virgo & infans in Ægypto erant, ut dictum eſt. Nocte quadam Ioſepho in ſomnio Angelus dixit; revertere in terram tuam, Herodes enim, qui puerulum, interficiendi ejus gratia, quærebat, mortuus eſt. ad hoc nuncium ex Ægypto aſcenderunt, & ob bonitatem ac ſanctitatem converſationis multos amantes & deſiderantes ſui reliquerunt. In ea re completum eſt quod Deus per linguam Oſeæ Prophetæ dixerat, nempe, ex Ægypto vocavi filium meum. Quum Ioſeph una cum Maria & infante in terram ſuam intravit, & vidit Archelaum filium Herodis Hieroſolymis regnare, timuit ne fortaſſis cum regno iniquitatis quoque paternæ hæres eſſet. itaque juſſu Angeli in urbem Nazareth venit, quæ ad regionem Galilææ pertinebat, ut dictum fuit. atque ibidem loci filius educatus fuit, donec grandis eſſet, & quotidie ſe majorem oſtendebat, admirationemque hominum augebat, atque amorem ſibi addebat.

1 در دل *habeo pro* درد دل *ut* زرو *pro* زود *&* فرو *pro* فرود *& alia ſimilia. niſi forte ad verbũ ſit,* ut ex in corde morſu, *i. e. ut ex conſcientia morſu.*

ودردهاي عجيب كشيد با وجود جندان طبيبان علاج نيافته كار بحدي رسيد كه از در دل كريدكي خود را بكارد كشت ومردم را آسايش شد ، اركلاو نام پسر او جانشين او كرديد وخطاب پادشاهي يافت وبروي پادشاهي بيت المقدس ختم شد چرا كه رمانيان بعد ازان اسم پادشاهي در بيت المقدس بر هيچكس روا نداشتند ، درين هنكام يوسف ودوشيزه وبچه در مصر مي بودند چنانچه كفته شد شبي يوسف را در خواب فرشته كفت كه باز كرد بزمين خويش كه هردوس كه طفل را براي كشتن ميجست مرده است باين بشارت از مصر بر آمده اند واز خوبي و پاكيزكي اخلاط بسيار مردم را دوستدار ومشتاق خود كذاشتند ، درين سخن بجا آمد انچه خدا بزبان اوسيا پيغمبر كفته بود واين است از مصر طلبيدم پسر خود را ، جون يوسف با مريم وبچه در ملك خود در امد وديد كه اركلاو پسر هردوس در بيت المقدس پادشاه است ترسيد كه مبادا بپادشاهي ظلم پدر را نيز ميراث كرفته باشد بسخن فرشته بشهر ناصره رفت كه از توابع جليل است چنانچه كفته شد وهمين جا پسر پرورش يافت تا آنكه كلان شد وهر روز خودرا بزركتر مينمود وتعجب مردم بيشتر ميكرد ومحبت بخود مي افزود ،

مناظره کردن مسیح بعلماي یهود در هیکل ،

درین هنکام یوسف ودوشیزه در ناصره مي بودند وخودرا
از رفتن به بیت المقدس در روزهاي عید معاف ني داشتند
که جون جندان نیکوکار وخدا پرست بودند احکام دین
بتمام وکمال در عمل مي اوردند از ان جمله این بود که از طرف
ملك بني اسراییل مردم سه مرتبه در هر سال به بیت
المقدس روند یعني در هر سه عید بزرك در عبادتخانه
پاك کنند وآن عیدها اینست اول عید فسي که در ماه
فروردي مي باشد بیاد آن زمان که بني اسراییل بجندین
معجزها از ملك مصر بر آمدند دوم عید پنت کوستیس
که پنجاه روز بعد از عید مذکور میشود بیاد آنك در ان
روز خدا در کوه سیناد موسي را توریت بجندان مهابت داد
سیوم انکه عید السنیه یعني تارکي این در ماه ادر بود که بعد
از اینك بني اسراییل از بابل بر آمده عبادتخانه را بحکم سیرو
پادشاه بابل از سر نو عمارت کردند وبرسم خود خاصه خدا ساختند
مدت بسیار این خانه در امن بوده تا انکه بعد از مرك سکندر
بزرك انتیك نام که اي پسر بي فانس نیز خوانده میشود
سلطنت یافت این مرد چهره دست بود اما ستمکار او حکم کرد که
در خانه پاك بتها نکاه دارند وقربانها بکذرانند وهم فرمود که
در یك جانب عبادتخانه پسران ساده رو بوده باشند تا هر کس
که خواهد فساد کند وبسیار چیز بجا آورد ومذبح را خراب ساخته

توریت کتاب ب فصل کج

عیدهاي یهودان ،

از

Diſputatio Chriſti cum Doctoribus Iudæorum in templo.

Eo tempore Ioſeph & virgo Nazarethæ erant, neque ſe quin Hieroſolymam irent diebus feſtis abſtinebant. quum enim adeo juſti & Dei colentes eſſent, præcepta legis integrè & perfectè præſtabant. ex illo numero hoc erat, ut ex finibus terræ filiorum Iſraël homines ter quotannis Hieroſolymam irent, id eſt ſingulis tribus feſtis majoribus in templo ſacra facerent.* Feſta illa hæc ſunt: primum, feſtum Paſchatis, quod menſe [1] Fervardijn eſt, in memoriam iſtius temporis, quo filii Iſraël cum tantis miraculis è terra Ægypti aſcenderunt. Secundum, feſtum Pentecoſtes, quod 50 diebus poſt dictum feſtum eſt, in memoriam quod eo die Deus in monte Sinad Moſi legem tanto cum terrore dedit. Tertium, quod [2] feſtum Encæniorum, id eſt verticis eſt, menſe Adur fuit. Poſtquam enim filii Iſraël è Babel egreſſi, templum juſſu Cyri regis Babel denuo ſtruxiſſent, & pro ritu ſuo Deo dedicaſſent, diu hoc templum ſecurum fuit, donec poſt mortem Alexandri Magni, Antiochus, qui [3] O fili ſine lucerna etiam vocatur, imperio potitus eſt. Hic vir fortis fuit, verum improbus. is præcepit, ut in æde ſacra idola ſervarent, & ſacrificia offerrent. Præcepit porro, ut in uno latere templi filii formoſi vultu eſſent, ut unuſquiſque qui vellet ſpurcitiem exerceret. & multa impudens commiſit, atque altare deſtruxit.

O 3 quod

* *Feſta Judæorum. Exod.* 23.
[1] *primus eſt Perſarum menſis, reſpondens Hebræorum Niſan.*
[2] *Longè errat. Feſtum enim tertium, Tabernaculorum fuit non poſt Antiochū, ſed à Moſe inſtitutum, & celebrabatur, die 15 menſis Thiſri, cui reſpondet Perſarū menſis* مهر. *at feſtum Encæniorū, 25 menſis Kiſleu, qui reſpondet menſi Perſarum* آذر *Adur, ut hic rectè autor habet. At Encænia ſignificare* تارکي *verticem, egregium ſphalma eſt, ignoravit credo eſſe Græcum vocabulū* ἐγκαίνια, renovationes, dedicationes. *itaq; idem putavit atq; Hiſpanicū* encima, *ſupra, in ſupremo.*
[3] *Græcum Επιφανὴς reſolvit ridiculè in 4 dictiones Perſicas,* اي پسر بي فانس ،

quod quum denuo esset exstructum, statutum est, ut eo tempore festũ facerent. Singulis his tribus festis, ex omnibus finibus filii Israël Ierosolymam proficiscebantur. Ioseph quoque quotannis pro more suo ibat. Quumque puer 12 annos natus esset, [1] contigit ut eum etiam secum adduxerint. & postquam à cultu cessantes, domum essent reversi, puer ignorantibus illis Hierosolymæ mansit. causa ignorantiæ, hæc fuit. Judæi cum ad festa irent, quando ad locum destinatum templi venissent, mulieres à viris sejungebantur, & quæque turba in una via ibat. Parvuli autem, etiam quatuordecim annos nati eligebant, vellentne cum matribus ire an cum patribus. Quum itaque Ioseph & Maria ab invicem sejuncti irent, quisque putabat puerum cum altero incedere. Sic totum iverunt diem, donec nox fieret, seque mutuo invenirent, & cognoscerent, puerum ab initio diei abfuisse. Anxii fuerunt, & totam noctem in dolore, & inquisitione transegerunt: inter cognatos & notos quæsiverunt, at non invenerunt. [2] remedii nescii, Hierosolymam sunt reversi, ibique eum die tertio invenerunt. Illis duobus aut tribus diebus, quibus filius ille à matre abfuit, consilio & alimento eguit. Verum & hoc & illud pauperculè transegit. Nocte in æde pauperum degit. interdiu mendicans, quantum necessarium ipsi erat comparavit. Tertio die Maria filium in templo invenit, ut inter Doctores sedens, interrogaret & responderet. atque accidit, ut isto die isthic loci multi ex doctoribus convenirent, &[3] de negocio adventus Messiæ verba

facerent,

Luc. cap. 2.

[1] *ad verb. tale factum est.*

[2] *id est consilii inopes.*

Mansio Christi in templo.

[3] *ad verb. de porta advẽtus. portam vocant caput rei de quo agitur.*

از سر نو عمارت کرده قرار یافت که درین وقت عید کنند
درین هر سه عید از هر طرف بني اسرایيل به بیت المقدس
میرفتند ویوسف نیز هر سال بعادت خود میرفت وجون بچه
دوازده ساله کردید جنان شد که اورا نیز همراه خود بردند وبعد
ازانکه از عبادت فارغ شده خانه بر کشتند بچه بیخبر ایشان
در بیت المقدس ماند سبب بیخبري آن بود که یهودان جون
بعیدها میرفتند وقتي که بجاي مقرر عبادتخانه میرسیدند زنان
از مردان جدا میشدند وهر کروه بیک راهي میرفت وخوردان
تا چهار ده ساله مختار بودند که همراه مادران روند یا همراه
پدران پس جون یوسف ومریم از یک دیکر جدا میرفتند هر
کدام میدانست که کودک همراه آن دیکر رفته است همچنین
تمام روز رفتند تا آنکه شب شد ویک دیکر را دریافتند
ودانستند که پسر از اول روز جدا افتاده است پریشان شدند
وتمام شب بدردمندي وجست وجوي کذرانیدند در میان
خویشان وآشنایان جستند اما نیافتند تا جار بسوي بیت
المقدس بر کشتند وانجا روز سیوم یافتند ، درین دو سه
روز که پسر آن از مادر جدا بود براي وروزي احتیاج داشت
اما این وآن را فقیرانه کذرانید شب در خانه فقرا بسر برد
ودر روز کداي کرده آن قدر که ضرورتش بود بدست آورد
روز سیوم مریم بعبادت خانه پسر را یافت که در میان دانایان
نشسته سوال وجواب دارد وجنان واقع شد که دران روز انجا
بسیاري از مردم دانا جمع شده بودند ودر باب آمدن مسیح سخن

مي

لوقا فصل ب

ماندة مسیح در عبادت خانه ،

می کردند که آوازه آمدن او هر روز بلندتر میشد وآن علامات
که پیغمبر گذشته نوشته بودند واقع میشدند خجسته پسر
بتمام ادب وتواضع بایشان رسید وزمانی گوش بر سخنان
گوناگون ایشان نهاد وبغایت فروتنی در پرسیدن چیزها
آغاز کرده وموافق دعای خویش از پیغمبران نقلها می
آورد بطوری که اینها را در فکر می انداخت وبدادن
جوابهای دانایانه که عقلهای ایشان اسیر میکردانید تعجب
افزود درین گفت وگو بود که مادر اورا دید ودلش قرار شد
خدا را شکر بسیار گفت وتاخیر کرد تا زمانی که مجلس
تمام شد وعلما تحسین کنان کودک را بخانهای خود باز
گشتند وبسیاری از شنیدن نقلها ونکتها که او می آورد بر
آمدن مسیح تصدیق کردند واورا می ستودند او نیز بجای
که مادرش انتظار میبرد رفته مادر بتمام شادی اورا بر
گرفت وگفت ای پسر چرا اینچنین بما کردی من وپدر تو
بشورش سخت ترا جستیم یوسف را پدر میخواند که دران زمان
اورا بجای پدر میدانستند خجسته پسر جواب داد برای
چه مرا می جستید نمیدانستید که مرا باید که در چیزهای
پدر خویش مشغول باشم ، اینست اول سخن که
منقولست از حضرت عیسی در انجیل ودرین وانموده است
که همه چیز خواهد گذاشت تا آنکه خط انچنان مادر برای
رضا جویی پدر خود که خداست وهمراه ایشان بناصره آمد
وهمانجا در اطاعت مادر ویوسف می بود وهرچند کلان می شد

facerent, quia rumor adventus ejus in dies invalescebat, & ista signa, quæ Prophetæ prisci scripserant, eveniebant. Benedictus filius cum summa humanitate & humilitate, eos accesserat, & aliquamdiu aurem sermonibus variis eorum applicuerat, ac cum extrema humilitate interrogandi quædam initium fecit, & secundum vocationem suam ex Prophetis allegationes produxit, ita ut eos in cogitationes conjecerit, & per responsa docta, quæ mentes eorum captivabant, admiratio creverit. Inter hoc colloquium contigit quod mater eum viderit, & cor ejus confirmatum fuit. Deo gratias multas dixit, & morata est donec consessus finitus esset. Doctores beneficiis puerum afficientes, ad domos suas sunt reversi. & multi ex auditis allegationibus & punctis quæ producebat, adventum Messiæ crediderunt, eumque laudarunt. Ipso quoque in locum ubi mater ejus exspectabat veniente, mater omni cum gaudio eum suscepit, ac dixit, Fili, quare ita fecisti nobis? ego & pater tuus cum commotione gravi te quæsivimus. Iosephum patrem vocabat, quia eo tempore ipsum patris loco putabant. Benedictus filius respondit, quare me quæsivistis? an nesciebatis decere me, ut in rebus patris mei occuparer? Ille primus sermo est qui de Domino Iesu in Euangelium est translatus. Et in eo ostendit, omnia se relicturum, usque ad ea quæ ad talem matrem pertinent, ut voluntatem quærat patris sui, qui Deus est. Et una cum ipsis Nazaretham venit, ibique in obedientia matris & Iosephi erat. & quantumcunq; magnus esset,

[1] *quiq; adeo cedere aliis vellet.*

Manifestatio Christi in Nazareth.

seipsum [1] optimum ostendebat, hominesque admodum cupidi ejus erant. & quandoquidem in Nazareth educatus est, Nazaræum eum vocant, quemadmodum Prophetæ de eo dixerant, fore ut Nazaræus vocaretur. hinc est quod sectatores ejus Nazarenos vocent, quemadmodum à Iesu Iesuani vocantur, & à nomine Christi Christiani. Tempore pueritiæ & juventutis in [2] servitio & cultu & abstinentia vivebat, matrique suæ & Iosepho, qui apparens pater ejus erat, obtemperabat. Eo tempore, quum Iesus 15 annorum esset, Augustus Cæsar mortuus est, & Tiberius Cæsar successor ejus factus. & donec anni Christi ad trigesimum venerunt, nunquam docuit, neque homines ad fidem vocavit.

[2] *nempe Dei.*

PARS SECVNDA,

De Miraculis & Doctrina ejus.

Ascensio Iohannis è deserto, & prædicatio ejus de Christo.

QVVM tempus venit, ut se patefaceret, voluit Deus ut primum Iohannes è deserto prodiret, in quo à quinquenni ætate solus vixerat, & domationem sui exercuerat, ut homines doceret, & Christum notum redderet. Anno itaque XV imperii Tiberii Cæsaris, quo tempore Iudex terræ Iudææ Pontius Pilatus erat, & in Galilæa Herodes, & in Ituræa & Provincia

Trachonæ

پیدایش مسیح در ناصره،

خودرا بهتر می نمود ومردم بیشتر مایل او می شدند وچون در ناصره پرورش کرفت اورا ناصری میخوانند چنانچه پیغمبران ازو کفته بودند که ناصری خوانده خواهد شد ازین است که تابعان اورا نصرانی میخوانند چنانچه از عیسی عیسویان خوانده میشوند واز نام کریست کریستان در زمان خوردسالی وجوانی به بندکی وعبادت وپرهیزکاری میکذرانید ومادر خودرا ویوسف را که ظاهر پدر او بود فرمان میبرد، درین هنکام که ایشوع پانزده ساله بود اوکوست قیصر مرد وطیباریوس قیصر جانشین او شد وتا زمانی که سال مسیح بسی رسید هرکز تعلیم نداد ومردم را بسوی دین نخواند،

باب دوم در معجزها وتعلیم او *

بر آمدن یوحنان از بیابان وخبر دادن او از مسیح،

چون وقت رسید که خودرا ظاهر کند خدا خواست که نخست یوحنا از بیابان بیرون آمد که از پنج سالکی تنها دران می کذرانید وریاضت میکرد تا مردم را بیاموزد ومسیح را بشناساند پس در سال پانزدهم سلطنت طیباریوس قیصر در ان هنکام که حاکم ملک یهودا فونتیسو پیلاتس بود ودر جلیل هردوس ودر ایتوریه وولایت

تراخونا

تراخونا فلپس براد ر او در ابيلان لوسانيا ودر بيت المقدس
سردار كاهنان حنا وقيافا بودند حكم خدا بيوحنا پسر
ذكريا در بيابان رسيد كه بيرون آي ومردم را بياموز كه
توبه كنند وبخدا باز كردند جنانچه ايشعيا ازو نوشته بود
پس يوحنا بر امد بلباس پشم شتران دراز ريش موي
سر كلان وافتاده بر بدن بسيار ضعيف وباريك هر دو
رخساره فرو رفته زنار چرم بر ميان سر وپا برهنه
جنانكه ديدن او حيرت مي آورد خوردني او ملخ وانكس
بيابان بوده اكر چه جوان سي ساله بود اما از
باركي ونزاري كهن سال مي نمود ، بر كنار
درياي اوردن رسيد وشروع در تعليم مردم كرد ومي كفت
توبه كنيد كه ملكوت آسمان نزديك رسيده است سخنان
مي كفت بچندان صلابت وشكوه وخود بطوري بود
وچنان مي نمود كه آوازه او بلند هر جنس مردم كروه
كروه بيش او مي آمدند از لسكريان وسوداكران
ودهقانان ودانايان وكاهنان ومالكان ملك وهر كدام را
موافق حال او پند مي داد وكفتار وكردارش جنان بود كه
در دلهاي مردم تاثير ميكرد وهر كه بخدا باز ميكشت
واقرار بكناهان خود مي كرد اورا باب آن دريا عمادا ميداد
بنشان اين كه خدا جان را مي شويد وآمرزش ميكند فريسين
را كه بيش او براي عمادا كرفتن مي آمدند ميكفت اي
بچكان مار افعي كه بيان كرد بشما كريختن از خشم آينده

Trachonæ Philippus frater ejus, in Abilene Lysaniæ, & Hierosolymis summi Sacerdotes Anna & Kaiphas essent, verbum Dei ad Iohannem filium Sachariæ in deserto venit, dicens,[1] prodi, & homines doce ut resipiscant, & ad Deum se convertant, quemadmodum Esaias de eo scripserat. Iohannes itaque ascendit cum veste lanæ camelorum, longa barba, pilis capitis magnis, & corpori incumbentibus, admodum debilis & macilentus, ambabus maxillis dejectis, zonâ pellicea super[2] lumbos, capite & pedibus nudus, adeo ut aspectus ejus stuporem pareret. cibus ejus locustæ &[3] mel deserti fuit. quamvis juvenis triginta annorum esset, tamen ob extenuationem & maciem senem annosum referebat. Ad oram maris Iordanis venit, & docere homines incepit, ac dixit, Resipiscite, quia regnum cœlorum appropinquavit. Verba loquebatur cum tanta vehementia & gravitate, ipseque talis erat, & talis apparebat, ut fama ejus invaluerit. omne genus homines turmatim ad eum venerunt, ex militibus, & mercatoribus, & agricolis, & doctoribus, & Sacerdotibus, & præsidibus regionis, & unumquemque secundum statum suum admonebat. Sermo quoque & actiones ejus tales erant, ut in cordibus hominum impressionem faceret; & quicunque ad Deum se convertebat, & confessionem peccatorum suorum faciebat, cum aqua istius maris baptizabat, in signum quod Deus animam abluit, & remissionem concedit. Pharisæis qui ad ipsum, ut baptizarentur, venerant, dicebat, ô progenies viperarum, quis ostendit vobis fugere ab ira futura?

[1] *pro* آي *lege* آيي *per duplex* ي

[2] *propr. medium.*

[3] *fortasse* انكس *mendum est pro* انكبين

nunc fructus dignos resipiscentia proferte: & ne dicite in vobis ipsis, patrem habemus Abrahamum. in veritate dico vobis, Deum potestatem habere ut ex his lapidibus Abrahamo filios producat. Infallibiliter securis ad radicem arborum posita est: omnis arbor quæ fructum bonum non dat, exscindetur & in ignem injicietur. Turbæ ex eo quæsiverunt, nos quid operis faciemus? respondit & dixit, Cuicunque duæ tunicæ sunt, unam illi viro det qui non habet, & cuicunque cibi sunt, similiter faciat. Publicani venerunt ut baptizarentur, & dixerunt, Magister, nos quid faciemus? His dixit, ne accipite plus quam quod per constitutionem vobis jussum est. Milites rogarunt, nos quid faciemus? Respondit, nulli injuriam facite, & quenquam ne verberate, & [1] stipendio vestro contenti estote. Quum populo de ipso opinio esset, & omnes in se cogitarent, eum fortassis Christum esse, Iohannes respondit & dixit, Ego sum qui vos aqua baptizo in signum conversionis: dies est, quod veniet post me qui me potentior & magis venerandus est. ego dignus non sum ut corrigiam calcei ejus solvam. ille vos spiritu S. & igne baptizabit. In cujus manu [2] ventilabrum est, & areas suas purgabit, & triticum in horrea sua colliget, paleam autem uret igne qui non moritur. Ejusmodi res populum docuit. Fama ejus celebris facta est, & quisque de eo loquebatur. Doctores & Sacerdotes Hierosolymitani, qui talia de ipso audiverant & viderant, quum in exspectatione Messiæ essent, ex fama ejus quæ inter homines ceciderat, (&) ex completione eorum

quæ

[1] *propr. portione.*

[2] *à quatuor cornibus dictum est in Persico.*

اكنون ميوهاي شايستة توبه بياريد ونكوييد باندرون خود
پدر داريم ابراهيم بدرستي ميكويم بشما كه خدا توانايي دارد كه
ازين سنكها براي ابراهيم پسران بيدا كند هر اينه تبر بر بيخ
درختان نهاده شد هر درختي كه ميوه خوب ندهد بريده كردد
ودر اتش انداخته شود جمع ازوي پرسيدند كه ما چكار كنيم
جواب داد وكفت هر كرا دو جامه باشد يكتا بانكس بدهد
كه ندارد وهر كرا طعامها باشد همچنين كند سود خواران آمدند
تا عمادا كيرند وكفتند كه اي آموزكار ما چكنيم بايشان كفت
نكيريد زياده از انچه بتاكيد شما را فرموده شد سرهنكان
پرسيدند كه ما چكنيم جواب داد كه هيچكس را ستم نكنيد
وكسرا نزنيد وببخش خود قانع شويد ، چون امت را برو كمان
ميشد وهمه در خود مي انديشيدند كه او شايد كه مسيح باشد
يوحنا جواب داد وكفت منم كه شمارا عمادا باب ميكنم بنشان
توبه روز باشد كه بيايد بعد از من انكه از من قوي تر وكرامي
ترست من شايستة ان نيستم كه دوال موزه او بكشايم او شمارا
بروح القدس وباتش عمادا كند انكه چهار شاخه در دست
اوست وخرمنهاي خودرا پاك خواهد كرد وكندم را در
خورينهاي خود جمع خواهد ساخت وكاه را خواهد سوخت
باتش كه نميرد اين طور چيزها امت را مي آموخت ، آوازه او بلند
شد وهر كس ازو سخن مي كفت دانايان وكاهنان بيت المقدس
كه چندان چيزها ازو شنيدند وديدند چون در انتظار مسيح مي
بودند از آوازه او كه در مردم افتاده بود از كمال كرفتن ان چيزها

كه

که پيغمبران پيشين ازو کفته بودند انديشه مي کردند که اين
مسيح باشد که کفتار وکردار او چندان عجيب است واز انجا
که از قبيله يهودا نبود که از جمله شرايط مسيح است وهيچ
معجزه نمي نمود باز در شک مي شدند آخر قرار دادند که
همان يوحنا را درين کار حاکم کيرند وهرچه او بکويد
اعتقاد کنند پس چندي از پيران وکاتبان وکاهنان فرستادند
که يوحنا را از جانب بزرک کاهنان وديکر ساکنان بيت
المقدس پرسند فرستادکان بتمام فروتني ازوي پرسيدند که
تو کيستي او که مقصود ايشان فهميده بود جواب داد که
من مسيح نيستم کفتند کيستي الياي کفت نيستم باز
کفتند که يکي از پيغمبران بزرک هستي کفت نه پس
کفتند تو کيستي بکو تا بانانکه مارا فرستاده اند جواب
کوييم تو از خود چه ميکويي جواب داد که منم آواز فرياد
کننده در بيابان چنانچه ايشعيا پيغمبر کفت هموار کنيد
راهها براي خداوند اکرچه بجهت اداي مقصود پسنده بود
انچه ايشعيا درين باب در کتاب خود آورده مذکور کرده شود
وترجمه کفتار او اينست تسلي شويد اي کروه من ميفرمايد
خداي شمايان بکوييد سخنان فرح بخش باورشلم وآن را
سوي خوي بخوانند زيرا که انجام کرفت بدي او بخشيده شد
کناه او، دوتا نعمت کرفت از دست خداوند بسبب کناهان
خويش آواز بانک کننده در بيابان کفت ساخته کنيد راههاي
خداوند هموارة سازيد در بيابان هنجار خداي ما همه بستها
بلند

يوحنا فصل ۱،

quæ priſci Prophetæ de eo dixerant, cogitarunt hunc Meſſiam eſſe, cujus ſermones & actiones adeo mirandæ ſunt. Verum ex eo quod è tribu Iudæ non eſſet, quod ex numero conditionum Meſſiæ eſt, neque ullum miraculum oſtenderet, rurſus in dubio fuerunt. Tandem concluſerunt, ut ipſum Iohannem de hoc negocio Iudicem caperent, & quicquid ille diceret crederent. Itaque quoſdam ex Senioribus & Scribis & Sacerdotibus miſerunt, ut Iohannem [1] nomine ſummi Sacerdotis & reliquorum habitatorum Hieroſolymæ interrogarent. Miſſi cum omni humilitate ex eo quæſiverunt, Tu quis es? Is, qui intentionem ipſorum intelligebat, reſpondit, Ego Meſſias non ſum. dixerunt, quis es? Elias? dixit, non ſum. rurſus dixerunt, an unus ex Prophetis majoribus es? dixit, non. dixerunt ergo, tu quis es? dic, ut iis qui nos miſerunt reſponſum dicamus: tu de te ipſo [2] quid dicis? reſpondit, Ego ſum vox clamantis in deſerto, ſicut Eſaias Propheta dixit, planas facite vias Domino. quod etſi ad ſatisfaciendum intentioni ſufficiat, tamen quod Eſaias de hoc capite in libro ſuo profert, commemoretur. Interpretatio verborum ejus hæc eſt. Conſolationem capite, popule mi, dicit Deus veſter. dicite verba lætæ portionis Hieroſolymæ, eamque ad ſe [3] vocate: nam finem cepit malum ejus, condonatum eſt peccatum ejus. duplicem gratiam accepit è manu Domini, cauſa peccatorum ſuorum. vox clamantis in deſerto dixit, parate vias Domini, planam facite in deſerto ſemitam Dei noſtri. Omnes valles

[1] *propriè* à parte, à latere.

Iohan. cap. 1.

[2] *reſtituimus omiſſum in autore* چه quid?

[3] *pro* بخوانند vocent *lego* بخوانيد vocate, *ut eſt apud Prophetã, & melius quadrat.*

Q extol-

extollantur, montes & [1] colles deprimantur, & via curva recta fiat, & difficilis in facilem convertatur. nam gloria Domini manifeſtatur, & quod carnem habet, ſalutem Dei videbit. Illi hæſitabundi fuerunt, & dixerunt, ſi tu neque Chriſtus es, neque Elias, neque alius Propheta, quare igitur baptizas? reſpondit & dixit, Ego baptizo aqua, ſed in medio veſtri eſt, quem vos non noſtis: is eſt qui venit poſt me, & ante me eſt, & ego dignus non ſum ut corrigiam calcei ejus ſolvam. Cum illo reſponſo reverſi ſunt, & mirati ſunt homines id quod dixerat, Meſſias in medio veſtri verſatur, & non noſtis. Hoc in [2] Bethania factum, eſtque ea juxta mare Iordanis. Die quodam docebat, plurimique circum ipſum erant. De improviſo Chriſtus dominus noſter venit: Iohannesque eum non cognovit, quandoquidem nunquam viderat, propterea quod in ſolitudine grandis factus fuerat. ſed à Deo inſpiratum ipſi fuit, fore ut columba quædam veniret, & capiti ejus inſideret. quum appropinquaſſet, columba venit & ſuper caput ejus ſedit. Iohannes per hoc ſignum eum cognovit & dixit, Hic eſt agnus Dei, hic eſt qui tollit peccatum mundi. Quum Agnum dicit, indicium innocentiæ ejus fuit. & eo quod peccatum mundi tollit, innuit actionem quandam quæ in templo mandato Dei fiebat. quum enim peccator pœnitentiam agebat, & placare Deum volebat, agnum unius coloris & immaculatum offerebat, ejuſque ſanguine ſe ungebat, & condonationem obtinebat. & quoniam Majeſtatem Ieſu victimam [3] fieri & crucifigi pro

[1] *alias* plateas *ſignificat.*

[2] *pro* بناثيا *lege* بتانيا

Iohan. c. 1.

[3] *pro* شدند Facti ſunt *lege* شدن

بلند شوند کوهها وکوچها پست کردد وراه کنج راست شود
ودشوار باساني کرايد چرا که بزرکواري خداوند بيداي کيرد
وکوشتمند سلامت خدا بيند ايشان سراسيمه شدند وکفتند اکر
تو نه مسيحي ونه اليا ونه ديکر پيغمبر پس چرا عمادا ميکني
او جواب داد وکفت من عمادا باب ميکنم اما در ميان شمايان
هست آنکه شما اورا نمي شناسيد او هست آنکه مي آيد پس
از من وپيش از منست ومن سزاوار آن نيستم که دوال
موزه او بکشايم باين جواب بر کشتند ومردم حيرت مي
نمودند ازين که ميکفت مسيح در ميان شما ميکردد ونمي شناسيد
اين در بناثيا بود وآن روي درياي اوردن، روزي تعليم مي
داد ومردم بسيار کرد او بودند ناکاه مسيح خداوند ما آمد
ويوحنا اورا نمي شناخت جون هرکز نديده بود چرا که در
صحرا کلان شده بود اما از جانب خدا الهام داشت که
کبوتري آيد وبر سر او نشيند جون نزديک رسيد کبوتر
آمد وبالاي سر او نشست يوحنا باين نشان اورا شناخت
وکفت اينست بره خدا اينست آنکه بر ميدارد کناه عالم
در کفتن بره اشارت بعصمت او بود ودرين که کناه عالم بر
ميدارد اشارت کرد بيک عملي که در عبادتخانه بحکم خدا
کرده ميشد که جون کناه کار توبه ميکرد وخشنودي
خدا مي خواست بره يک رنک وبي عيب قربان ميکرد
او خون او بر خود ميماليد وبخشيده ميشد وجون
حضرت ايشوع را قربان شدند ومصلوب کشتن براي

يوحنا فصل ۱،

علاج كنهكاران در كار بود بنابرين يوحنا ميكويد بره خدا
آنكه بر ميدارد كناههاي دنيا وهم كفت اينست آنكه ازو
كفته بودم بس از من ايد مردي كه بيش از منست چرا كه از
من قديمتر بوده است ومن اورا نمي شناختم اما آنكه مرا فرستاد
تا عمادا ياب كنم او مرا كفت آنكه بالاي او ديده باشي روح
را كه فرود مي آيد وبرو قرار ميكيرد اوست كه بروح پاك عمادا
ميكند من ديده ام وكواهي دادم كه اينست پسر خدا، خجسته
ايشوع بيوحنا رسيد وازو درخواست كرد كه اورا همچون
ديكران عمادا كند يوحنا نميخواست وميكفت كه مرا بايد
كه از تو عمادا كيرم وتو بيش من آيي حضرت ايشوع جواب
داد وكفت اكنون بكذار چرا كه اينچنين مي بايد تا همه داد
كري بجا آريم، حكمت درين عمادا كرفتن او اين بود كه آن
عمادا كه يوحنا ميكرد معتبر كردد ودر عمادا كردن كه همچون
درست براي سلامي بنا نهد وآبها از رسيدن بدو براي آن
تاثير عجيب كه در عماداست قوة كيرد پس حضرت ايشوع بدريا
در آمد ويوحنا بتمام تواضع بدست خود اورا عمادا كرد وغسل داد
باندا ختن آب بسر او، جون حضرت ايشوع از دريا بر امد دست
بدعا برداشت ودرين وانمود كه نخستين كار وبزركتر كه عيسوي را
بعد از عمادا كرفتن بايد كرد دعا كردنست ناكاه آسمانها
كشاده شدند ودر ان زمان آوازي از اسمان شنيده شد كه مي
كفت اينست پسر محبوب كه برو خشنودم وتا فهميده شود كه
آن سخن براي كيست روح خدا ديده شد كه همچون كبوتر

عماداي مسيح از يوحنا،

لوقا فصل ج، متي فصل ج، مرقس فصل ا،

medela peccantium, neceſſe erat, idcirco Iohannes dicit, Agnus Dei qui attollit peccata mundi. Addidit, hic eſt de quo dixi, poſt me venit vir, qui ante me eſt, quia me prior eſt. & ego eum non cognoſcebam, ſed qui me miſit ut baptizarem aqua, is mihi dixit, ſuper quem videbis ſpiritum deſcendentem & ſuper eum manentem, is eſt qui Spiritu S. baptizat. ego vidi, & teſtatus ſum hunc eſſe filium Dei. Benedictus Ieſus ad Iohannem venit, & ab eo poſtulavit, ut ſe ſicut alios baptizaret. Iohannes nolebat, & dicebat, me oportet à te baptizari, & tu ad me venis? Dominus Ieſus reſpondit & dixit, Nunc ſine, quia ſic oportet ut omnem juſtitiam impleamus. Cauſa hujus baptizationis ejus fuit, ut is baptiſmus, quem Iohannes adminiſtrabat, clarus redderetur, & ad baptiſmi adminiſtrationem, quæ quaſi janua eſt ad ſalutem, fundamentum poneret, & aquæ attingendo eum, ad admirandam illam efficaciam quę in baptiſmo eſt, vires acciperent. Dominus ergo Ieſus in mare intravit, & Iohannes cum omni humilitate manu ſua eum baptizavit, & abluit injiciendo aquam in caput ejus. Quum Dominus Ieſus è mari aſcenderet, manum ad precandum elevavit, atque eo oſtendit, primum opus & maximum, quod [1] Chriſtianum, poſtquam baptizatus eſt, decet facere, eſſe precari. Derepente cœli aperti ſunt, eodemque tempore vox è cœlis audita eſt, quæ dicebat, hic eſt filius dilectus in quo acquievi. & ut intelligeretur ſermo ille, in cujus gratiam eſſet, Spiritus Dei viſus fuit, qui tanquam columba

Baptizatio Chriſti à Iohanne.

Luc. c. 3. Matth. c. 3. Marc. c. 1.

[1] *propriè, Ieſuanum. idem aliquoties occurret infra, ubi ſemper Chriſtiani voce utemur. quod ſemel monitum voluimus.*

ſuper eum venit. In eo oſtenſum fuit, quod quicunque [1] baptizatur, cœli ei aperiuntur, & filius dilectus Dei eſt, & à peccatis quæ antea commiſerat mundatur. Eo tempore Chriſtus triginta annorum fuit.

[1] *legitur* عمادا میکرد *quod eſſet* baptizabat. *legendū* میکیرد baptiſmum accipit.

Iejunium Chriſti, Satanæque adventus ad eum.

Quemadmodum nobis baptiſmi, quem pro ſalute noſtra [2] ſuſcepturi eſſemus, exemplum dedit, ſic docere voluit, quomodo tempore [3] tentationis Satanæ, quam in ſervitio Domini Dei præbiturus eſt, nos oporteat gerere, & ut ſciamus quomodo à mundo oporteat ſecedere, & carnis domationi vacare, noſque præparare quum volumus magnum opus aggredi. Quapropter, quum baptiſmum admiſiſſet, & vellet in opere docendi initium facere, ſeipſum in ſolitudinem traxit, & ab hominibus ſeceſſit, ibique 40 noctes ac dies in cultu & carnis domatione tranſegit, & præſente vehementia frigoris & pluviæ præter cœlos aſylum non habuit, nec præter terram [4] lectum. eo ſpatio jejunavit, neq; quicquam edit aut bibit. poſtea magnopere eſuriit. Diabolus inſidiabatur ipſi, & perpetuo res ejus explorabat, & hæſitavit ac ſuſpicatus eſt, ne forte hic vir filius Dei, Meſſias promiſſus Prophetarum eſſet. Multa eum eo inducebant, ut crederet eſſe eum Meſſiam promiſſum. quædam alia autem eum inde abſtrahebant. Vnum ex iſto numero, teſtimonium Dei fuit, quod ex cœlis venit. Alterū, quod dies quoſdam ſine cibo & potu tranſegerat.

[2] *pro* خواهم *lege* خواهيم

[3] *legendum putamus* وسوسه،

[4] *ad verbum,* ſomni domum. *pro* جانه *enim* خانه *legendum.*

برو مي آمد درين نموده شد که هر که عمادا میکرد اسمانهـا برای او کشاده میشود وپسر محبوب خدا مي شود واز کناهان که پیش ازین کرده بود پاک مي کردد درین هنکام مسیح سي ساله بود

روزه کرفتن مسیح وآمدن شیطان پیش او،

جنانچه مارا از عمادا که براي سلامتی خویش خواهم کرفت نمونه داد همچنین خواست تعلیم کند که در زمان وسوسه شیطان که در بندکي خدا صاحب خواهد آورد مارا جکونه باید کذرانید وتا بدانیم که جکونه از دنیا کناره باید کرفت وریاضت کشید وخودرا ساخته کرد وقتي که خواهیم که در کاري بزرک شروع کنیم بنابرین جون عمادا کرفت وخواست که بکار تعلیم آغاز کند خودرا بصحرا کشید واز مردم کناره کرفت وهمانجـا جهل شبانه روز در عبادت وریاضت بسر برد وبا وجود شدت سرما وبارش غیر اسمان پناه نداشت وبجز زمین خواب جانه ودرین مدت روزه داشت وهیج جیز نخورد ونیاشامید پس ازان بسیار کرسنه شد شیطان در کمینش میبود وپیوسته تفحص احول او میکرد وسراسیمکي ووهم داشت که مبادا این کس پسر خدا مسیح موعود پیغمبران باشد، بسیار جیزهـا اورا برین مي آورد که اعتقاد کند که مسیح موعود است وبعضي جیزهاي دیکر اورا ازین باز میداشت یکي از انجمله کواهي خدا بود که از آسمان آمد دوم این که جند روزي بي خوردن واشامیدن کذرانید

سیوم آنکه می دید که نشانها که پیغمبران از مسیح داده
بودند بجا می آمدند اما با وجود این جون می دید که
بسان دیگر آدمیان از یوحنا عمادا گرفت وهم بسیار گرسنگی
می کشد در شک می افتاد واز انجا که خود را هیچکس با
وجود قدرت محتاج نمیدارد انگاشت که درین حالت سختی
وگرسنگی حقیقت او ظاهر می شود پس بصورت مرد مرتاض
وعابد پیش مسیح آمد وبعد از سلام مشتاقانه ودوستانه بر
ریاضت کردن وسخت زیستن او ستایشها کرد وباز نمود اورا
فایدها بدیگران میتواند رسانید اگر در ایشان میرود وخود
را از ریاضت کردن باز میدارد پیش او بیان کرد وگفت اگر
توئی پسر خدا چنانچه مینماید معقول نیست که خودرا از
مفلسی هلاک سازی چه درقدر کارست که نفس خودرا پرچه
نان تسکین دهی واین قدر ازو دریغ نداری من نان ندارم
ونمیدانم که کدام کس داشته باشد پس اگر پسر خدایی
بفرمایی تا این سنگها نان شوند ، مسیح مبارک که دران
سخنان نرم ضرابی مقصود او فهمیده بود اورا جواب داد وگفت
نوشته شده است که آدمی نه همین بنان میزید لیکن بهر
سخنی که از دهان خدا بیرون می آید این جوابیست
خاص برای آنانکه خودرا در تنگی واحتیاج می یابند تا
امیدوار باشند که خدا علاج ایشان از غیب خواهد داد
اگر سخنان شیطان نمی شنوند ، شیطان ازین جواب
بیشتر حیران شد ومایلتر بدین که از شک خود بر اید

ازمایش دوم ،

پس

Tertium, quod videret ſigna, quæ Prophetæ de Meſſia dederant, impleta eſſe. Tamen poſitis his, quum videret eum in morem reliquorum hominum à Iohanne baptizatum fuiſſe, quodque etiam multum famis pateretur, in dubitationem incidit: & ex eo quod ſeipſum nemo, ſi mederi poſſit, egentem tenet, putavit fore ut in hoc ſtatu adverſitatis & famis vera ejus conditio innoteſceret. Forma itaque viri devoti & religioſi ad Chriſtum venit, & poſt ſalutationem faventem & amicam, de eo quod carnem affligeret, & duriter viveret eum laudavit. at rurſus oſtendit illi, emolumenta aliis poſſe eum adferre, ſi inter ipſos ambularet, ſeque à carnis afflictione abſtraheret. Coram eo apertè egit & dixit: ſi tu es filius Dei, quemadmodum videtur, rationi conſentaneum non eſt, ut te præ egeſtate perdas. omnino neceſſe eſt, ut appetitum tuum buccella panis ſedes, neque hoc pacto ab eo te excuſes, ego panem non habeo, neque ſcio quiſnam habeat. Itaque ſi filius Dei es, jube ut hi lapides panis fiant. Benedictus Chriſtus, qui in his verbis blandis ictus intentionis ejus intellexit, reſpondit ipſi ac dixit: Scriptum eſt, hominem non tantum pane vivere, ſed omni verbo quod ex ore Dei prodit. Hoc reſponſum appropriatum eſt iis qui in tenuitate & egeſtate ſe inveniunt, ut ſpem alant, Deum medelam ipſorum occultè daturum, ſiquidem verba Diaboli non [t] audiant. Diabolus ex eo reſponſo attonitus factus eſt, tantoque cupidior è dubitatione ſua emergendi.

شوند * *pro* ſint *lege* شنوند ،

Tentatio ſecunda.

R Chriſtum

Christum itaque Hierosolymam portavit, & super extremitatem turris templi collocavit (turris illa altissima erat, & sub illa confluxus hominum erat) ac dixit: non rectè facis quod teipsum occultes: admodum necesse est ut homines te cognoscant, ut ex doctrina tua & ex moribus tuis emolumentum capiant. si itaque Filius Dei es, teipsum dejice. scriptum enim est, Deum Angelis suis de te præcepisse, ut te super manus suas capiant, ne pes tuus in lapidem veniat. Christus adhuc noluit ad arbitrium ejus fieri: sed respondit, Rursus scriptum est, Dominum tuum Deum ne tenta. Id est, bonum est spem habere, Deum in periculis & ærumnis adjutorem nostrum futurum, verumtamen non vult ut propter istam spem nos ipsos sine causa in id quod perdere posset conjiciamus. quod Deus ab hominibus postulat hoc est: ut quicquid officii ipsorum est faciant: in eo quod non possunt, Deus auxilium suum dabit. quoniam itaque ad descendendum [1] via parata est, necesse non est ut meipsum deorsum dejiciam. Adhuc noluit seipsum Diabolo demonstrare, & patefacere [2] quis esset. Diabolus vehementissime obstupuit, & pudibundus magis factus est, magisque sitiens, ut propositum suum ad finem perduceret, & secum sumptum in idem desertum portavit unde abstulerat, ac super montem sustulit, mundique regna patefaciens, de unoquoque regno & ditione indicavit ipsi, ubinam sita esset & quos terminos haberet, ac dixit: Omnia hæc regna mea sunt, & hæc omnia tibi do,

[1] *ad verb.* paratio pedis est

[2] *ad verb.* Ego quis sim.

si super

پس مسیح را به بیت المقدس برد بر کنار برج هیکل ایستاده
کرد این برج بسیار بلند بوده است وزیر او هجوم مردم می
بود وگفت نیک نمیکنی که خودرا پوشیده میداری بسیار در
کارست که مردم ترا بشناسند تا از تعلیم تو واز اخلاق تو
فایده گیرند پس اگر پسر خدایی خودرا فرو انداز که
مکتوبست که خدا فرشتگان خودرا از تو سفارش کرد که ترا
بر دستهای خود بگیرند تا پای تو بر سنگ نیاید مسیح
هنوز نخواست که بر مراد او کار شود بلکه جواب داد هم
نوشته شده است که صاحب خود خدارا نیازمایی یعنی
خوبست امید داشتن که خدا در خطرها و محنتها مددکار
ما خواهد بود اما نمیخواهد که باین امید خودرا بی سبب
در مهلکه اندازیم آنچه خدا از مردم میخواهد اینست که
هر آنچه در امکان ایشان باشد بکنند در انچه نمیتوانند
خدا توفیق خود خواهد داد بنابرین چون برای فرود آمدن
زینه پاهست لازم نیست که خودرا فرود اندازم هنوز
نخواست که خودرا بشیطان وانماید وظاهر کند که من
کیستم شیطان متکبرانه بحیرت شد وشرمسار تر گشت وتشنه
تر بدین که مقصود خودرا بانجام رساند وهمراهش گرفته
بهمان بیابان برد که از انجا آورده بود وبالای کوه بر
آورد وملکهای دنیا بیان کرده از هر ملک وولایت
برو نشان داد که کجاست وکدام طرف است وگفت
این همه ملکها از منند واین همه ترا میدهم

گر

کر بر زمین افتاده مرا مي پرسي يعني تو نميخواهي کفتن
مرا که کیستي من ترا میکویم که کیم من لوسفرم یعني
آرنده نور خداوند تمام عالم وهمه در زیر حکم منند انکاشته
بودم که پسر خدا بوده باشي اما در یافتم که نه چه
اکر مي بودي کفتن وقبول کردن آن چه قدر کار بود
لیکن بهر نوع مرا مرد کلان وسزاوار تمام عزت مینمایي ومن
آنچه دارم براي امثال این مردم میخواهم که همه چیز
ترا بدهم وبالفعل میدهم اما بشرط آنکه مرا سجده کني وصاحب
خود بکیري ، شیطان انکاشت که باین تیره طمع که
از هر جهت ازموده وهر دل سخت میکذرد اورا هم یابد
اما حضرت ایشوع جواب داد وکفت برواي شیطان چرا که
نوشته است که خداوند خود خدا را پرستش کني واورا تنها
بندکي نمايي شیطان در حال غایب شد پژ وشرمسار ،
شیطان درین سه آزمایش همه فریبهاي خود بجا آورد لذت
تن در آزمایش اول کاواکي صرمتهاي دنیا در دوم
وبزرکي ومالداري در سیوم ، وفکر کردني است که بازي
اول در میل بخوردني بود چرا که شیطان ازین راه بهر طور بدي
مي در اید وهم در بازي اول به بهانه نیکي در آمد که بیشتر
اوقات باین روش بازي مي دهد اما حضرت ایشوع در همه
بازیها خود را نکاه داشت تا بر مراد او هیچ از کم وبیش نشود
ودر ان وقت ازمایش دست بکتاب خدا زد تا مارا بیاموزد
که هنکام وسوسه ودشواري کار باختهاي خدا کنیم شیطان

سرنکون

ازمایش شیطان ،

si super terram procidens me adores. id est, Tu non vis dicere mihi, quis sis: ego tibi dico, quis sim. ego [1] Iusifer sum, id est ferens lucem Domini totius mundi, & omnia sub præcepto meo sunt. putabam te filium Dei esse, sed cognovi quod nequicquam. si fuisses, dicendum fuisset, & acceptandum id quod res ferebat. verum omnimodo mihi vir magnus & dignus summo honore videris, & ego quæ pro ejusmodi hominibus habeo, volo omnia tibi dare, & reipsa do: sed ea conditione ut me adores, & Dominum tuum capias. Putavit Satan fore ut hac [2] sagitta concupiscentiæ, quæ per quasvis indigentias tentans, etiam quodvis durissimum cor transiret, eum superaret. Verum Dominus Iesus respondit & dixit, Abi Satan, quia scriptum est, Dominum tuum Deum adora, ipsiq; soli servi. Protinus disparuit Diabolus, [3] pallidus & pudibundus. In tribus hisce tentationibus Diabolus omnes astutias suas adhibuit: Voluptatem corporis in tentatione prima: Præsumtionem protectionum mundi in secunda: & Gloriam, atque opulentiam, in tertia. Et cogitare est, primam seductionem in appetitu edendi sitam fuisse, quia Diabolus hac via omni modo malitiæ intrat. atque etiam in prima seductione prætextu boni intravit. nam plerumque isto modo seducit. verum Dominus Iesus in omnibus seductionibus sibi cavit, ne ad arbitrium ejus quicquam, in defectu aut excessu fieret. & eo tempore tentationis, manum in librum Dei injecit, ut nos doceret, ut tempore tentationis & difficultatis, strictis Dei gladiis operemur. Diabolus

[1] *dicere voluit* Lucifer, *ut ex interpretatione quæ sequitur liquet.*

[2] *pro* تبره *vel* تیره *(dubia enim nobis hic est lectio) legendum putamus* تیره ،

Tentatio Satanæ.

[3] *dubitamus de Scriptura vocis* پژ ،

retrocessit,

retroceſſit, & Chriſtus in eodem deſerto manſit. Eo tempore Angeli è cœlo deſcenderunt, & cibum ipſi attulerunt, & comedit. In eo nobis oſtenditur; quod, ſi in neceſſitatibus noſtris egentes auxilii Satanæ non ſumus, Deus curationem noſtram per Angelos faciet. Chriſtus panem è lapidibus noluit, noluit. Deus ipſi panem è cœlo miſit.

Exitus Chriſti è deſerto.

Teſtimonium Iohannis de Chriſto.

Finito jejunio Chriſtus inter homines intravit, ut eos doceret, tranſiitque in quendam locum ubi Iohannes monendis hominibus vacabat, & verbis altis dicebat, Hic eſt quem vobis dixi, quod in medio veſtri verſatur, & me major eſt, quique, etiamſi [1] poſt me veniat, ante me eſt, neque dignus ſum ut corrigiam calcei ejus ſolvam. Et dixit, hic eſt ex cujus plenitudine nos omnes [2] accepimus gratiam loco gratiæ. quia lex data eſt per Moſen, ſed veritas & gratia per I. Chriſtum fuit. Deum nemo vidit, verum Filius unicus, is qui in ſinu Patris eſt, ille indicat. Poſtridiè Iohannes cum duobus viris ex diſcipulis ſuis ſtetit. Dominum Ieſum ambulantem vidit ac dixit: Ecce Agnus Dei. unus ex illis duobus diſcipulis Andreas frater maximus Simonis erat. quum hoc teſtimonium Iohannis audiviſſent, & ambo Chriſtum ſequerentur, Dominus Ieſus faciem ad eos convertit ac dixit, quem quæritis? dixerunt, Domine ubi manes? Chriſtus dixit, venite & videte. cum ipſo

[1] *pro* پشن *lege* پس

[2] *pro* کرفتم accepi *lege* کرفتیم ،

سرنکون رفت ومسیح در همان بیابان ماند درین زمان فرشتها
از آسمان فرود آمدند وخوردني براي او آوردند وخورد درین
مارا نموده شد که اکر در حاجتمندیهاء خویش محتاج بچاره
شیطان نشویم خدا علاج ما بوسیله فرشتها میکند مسیح ناني
از سنک نخواست نخواست خدا اورا نان از آسمان فرستاد ،

برامدن مسیح از بیابان ،

کواهي یوحنا از مسیح ،

جون روزه تمام شد مسیح در مردم در امد تا ایشان را
تعلیم کند وکذر کرد بجایي که یوحنا در دربند مردم بود
وسخنان بلند کفت اینست آنکه شمارا مي کفتم که در میان
شما میکردد واز من بزرکتر است وانکه هرچند پش از من
مي اید بیش از منست ومن لایق نیستم که دوال موزه او
بکشایم وکفت اینست آنکه ما همه از پري او کرفتم نعمي
عوض نعمي زیرا که توریت داده شد بواسطه موسي وراستي
ونعمت بدست ایشوع مسیح شد خدا را هیچکس ندید
اما پسر یکانه او که در کنار پدرست او خبر دهد ،
روز دیکر یوحنا با دو کس از شاکردان خود استاده
بود حضرت ایشوع را روان دید وکفت اینک بره خدا یکي از
ان دو شاکرد اندراوس نام برادر کلان شمعون بود جون این
کواهي یوحنا شنیدند وهر دو تن در پس مسیح شدند حضرت
ایشوع روي بسوي ایشان کرد وکفت جه میجویید کفتند اي
پروردکار کجامي باشي مسیح فرمود بیایید وبه بینید همراه او

رفتند وخانه حقير ديدند آن روز بصحبت او كذرانيدند واز
سخنان او بسياري از اسرار خدا يافتند ودانستند كه راستست
آنچه يوحنا كفت كه اين مسيح است ، روزي ديكر بسوي
خانه خود بر كشتند واز ديدن وشناختن او جندان شاد مي
آمدند كه جون اندراوس برادر خود شمعون را ديد ببانك بلند
كفت يافتم مسيح را اورا همراه خود بيش مسيح برد وجون مسيح
شمعون را ديد اورا كفت توبي شمعون بن يونا تا خوانده
شوي صفا يعني بيدرو روز ديكر جون جانب جليل روان شد
فليب نام شخصي در راه بيش آمد اورا كفت بي من بيا اين
فليب زاده بيت سايده از شهر اندراوس بود عقب حضرت ايشوع
ميرفت ونتنيال نام مردي اورا در راه بيش آمد فليب اورا كفت
انكه ازو موسي در توريت نوشت وديكر بيغمبران خبر دادند
اورا يافتيم كه ايشوع بن يوسف خوانده ميشود آنكه از ناصره
است نتنيال كفت از ناصره جيزي خوب ميتواند بر آمد فليب
كفت بيا وبه بين جون حضرت ايشوع نتنيال را ديد كه بسوي
او مي آيد ازو خبر داد وكفت اين براسي اسراييل بيغش است
نتنيال كفته مرا از كجا شناختي حضرت ايشوع جواب داد بيش
ازانكه فليب ترا خواند وقتي كه هنوز زير درخت انجير بودي من
ترا شناختم پس از كفت وكوي بسيار نتنيال كفت اي پروردكار
توبي پسر خدا توبي ملك اسراييل مسيح كفت بهمين قدر كه
كفتم كه ترا درزير درخت انجير ديدم بر من ايمان آوردي هنوز
عظيمتر ازين خواهي ديد وكفت راست راست ميكويم بشما كه

خواهيد

iverunt, & domum pauperem viderunt. illum diem in societate ejus transegerunt, & ex verbis ejus multa mysteria Dei invenerunt, & cognoverunt verum esse quod Iohannes dixerat, hunc Christum esse. Postridiè domum suam sunt reversi, & ex visu cognitioneque ejus adeo gavisi sunt, ut cum Andreas fratrem suum Simonem videret, voce alta dixerit, [1] invenimus Messiam. ipsumque secum ad Christum duxit. Quum Christus Simonem videret, dixit ipsi, Tu es Simon filius Ionæ, [2] donec voceris Cepha, id est Petrus. Postridiè, quum versus Galilæam iret, Philippus quidam in via occurrit. ei dixit, mecum veni. Hic Philippus natus erat è Bethsaida urbe Andreæ. Dominum Iesum secutus est, & Nathanaël quidam ipsi in via occurrit. Philippus ei dixit, de quo Moses in lege scripsit, & reliqui Prophetæ prædicarunt, eum invenimus, qui Iesus filius Iosephi [3] nominatur, qui ex Nazareth est. Nathanaël dixit, Ex Nazareth quicquam boni potest egredi? Philippus dixit, veni & vide. Quum Dominus Iesus Nathanaëlem vidisset ad se venientem, de eo prædicavit & dixit, Hic revera Israëlita sine fraude est. Nathanaël dixit; me unde cognovisti? Dominus Iesus respondit, antequam Philippus te [4] vocavit, quum adhuc sub arbore ficus esses, ego te cognovi. Post colloquium multum Nathanaël dixit, Domine, tu es filius Dei, tu es Rex Israël. Christus dixit, propterea quod dixi me te sub arbore ficus vidisse, in me credidisti: adhuc majora his videbis. & dixit, verè verè dico vobis, quod

[1] *pro* يافتم *lege* يافتيم

[2] *fortassis pro* تا *legendum* تو, *tum sensus est,* tu vocaberis. *atque ita est apud Iohannem.*

[3] *pro* ميشو *lege* ميشود

[4] *deest in autographo verbum* خواند vocavit, *quod necessario restituendum.*

videbitis cœlos apertos & Angelos Dei aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis.

Iter Chriſti in Galilæam & quod aggreſſus ſit docere homines.

Incipit docere Chriſtus.

Quum in Galilæam venit, docere homines exorſus eſt, & dixit, Reſipiſcite, nam regnum cœli appropinquavit. tempus promiſſum Prophetarum advenit, reſipiſcite & in Evangelium credite. Multi audientes eum, confluxerunt. fama ejus, & doctrina ejus ac miracula, quæ faciebat, celebria facta ſunt, & quidam quaſi diſcipuli ei adhæſerunt, & promiſerunt, quicquid habemus, in miniſterium tuum impendemus. Ex numero illo Petrus fuit & Andreas frater ejus, quem Chriſtus primum agnoverat, ipſeque ei adhæſerat. Sequebantur eum: verum ſic ut ſubinde in opere piſcationis, quæ ars ipſorum erat, curam perfecerint. Eo tempore in urbe Cana ditionis Galilææ, inter conſanguineos benedictæ Mariæ nuptiæ fuerunt. Viri iſti eam cum petitione multa domum ſuam duxerunt, & per eam Chriſtum etiam coëgerunt, tanquam eam quæ ſciret, ab eo quanta benedictio veniret. & adeo inſtiterunt, ut cum quibuſdam ex diſcipulis ſuis eo venerit. Quum autem pater familias tenuis fortunæ eſſet, & homines multi conveniſſent, vinum, quod pro convivio attulerat, defecit. Maria patris familias miſerta eſt, & ob defectum vini, pudoremque ejus contriſtata. clam filium ſuum

adiit,

خواهید دید آسمانها کشاده وملایکه خدا را که بالا روند
وپست آیند بر پسر آدم ؛

رفتن مسیح بسوي جلیل وشروع کردن او در تعلیم مردم،

شروع تعلیم مسیح،

جون بجلیل رسید بتعلیم مردم آغاز کرد وکفت توبه کنید که ملکوت آسمان نزدیک شد وقت موعود بیغمبران بسر آمد توبه کنید وبر انجیل ایمان بیارید بسیار مردم بشنیدن او هجوم کردند آوازه او وتعلیم او ومعجزها که میکرد بلند شد وجمعي همجو شاکردان باو بیوستند وبیمان بستند که هر چه داریم براي خدمت تو بکراریم از انجمله بیدرو بود واندراوس برادر او که مسیح او را بیشتر شناخته بود واو بدو بیوسته در بي او میرفتند اما بطوري که کاه کاه بکار ماهیکري که حرفت ایشان بود هم مي برداختند، درین زمان در شهر قنا از توابع جلیل در خویشاوندان خجسته مریم عروسي بود آنمردم اورا بزاري بسیار بخانه خود بردند وبواسطه او مسیح را نیز تکلف کردند همجون کسي که مي دانست که ازو چه قدر برکت میرسد وجندان الحاح نمودند که او با جندي از شاکردان خود انجا رفت، جون صاحب خانه کم مایه بود ومردم بسیار جمع شده بودند شرابي که براي مجلس آورده بود کمي کرد ومریم برابر صاحب خانه رحم آمد واز کم شدن شراب وشرمساري او غمکین شد بنهاني بیش بسر خود

S 2 آمد

آمد واورا كفت شراب ندارند او بمادر خود جواب داد
چيست مرا وترا اي زن هنوز وقت نرسيده است اين بيكانكي
نمودن براي اين بود كه وانمايد كه در كارخدا روي خويشان
ودوستان نبايد ديد ، خجسته مريم همچون كسي كه از دل
او خبر داد باوجود اين بخدمتكاران كفت هر چه او كويد
بكنيده رسم يهودان بود كه در زمان خوردني خوردن آب
بسيار بكار ميبردند وهر بار طعام بر سر سفره مي آمد دست
مي شستند بنابرين آب بسيار حاضر مي داشتند ودرين مجلس
شش خم آب بود ، حضرت ايشوع جون وقت يافت بخدمتكاران
فرمود خمهارا باب پر كنيد ايشان از اعتقادي كه برو
داشتند آن خمهارا لبالب كردند پس از ان فرمود اكنون
بكشيد وپيش سردار ساقيان ببريد او جون از احوال
شراب واز كم شدن آن واقف بود ونداانست كه اين
شراب نو از كجاست چشيد وجون دريافت كه بسيار خوبست
صاحب خانه را طلبيد وكفت درين كار ترتيب نكاه
نداشتي هر كس شراب صاف وخوب اول ميدهد وجون
مجلسيان سر خوش مي شوند در دون مي آرد تو عكس
آن كردي كه شراب خوب براي آخر مجلس نكاه داشتي
وزبون اول آوردي بعد ازان معلوم شد كه آب بقدرت معجزه
شراب شده است همه در تعجب شدند وشاكردان وبي روان
را اعتقاد افزود ، وبيشم اين شد كه يوحنا كه عروسي
او بوده است عروس خود را همانطور دختر كذاشته

adiit, ipsique dixit, vinum non habent. is matri suæ respondit, quid est mihi & tibi mulier? adhuc tempus non venit. hujus peregrinitatis ostensio propterea facta est, ut declararet, in opere Dei vultum consanguineorum & amicorum non oportere respicere. Benedicta Maria, veluti quædam quæ de corde ejus indicium dedit, non obstante hoc ministris dixit, Quicquid is dicit facite. Ritus Iudæorum erat, ut tempore sumendi cibi multum aquę ad usum afferrent. & quotiescunq; cibus super mensam veniret, manum lavarent. Quocirca aquæ multum præsens habebant, & in isto convivio sex hydriæ aquæ erant. Dominus Iesus, quum tempus invenit, ministris præcepit, hydrias aquâ implete. illi ex fide quam in ipsum habebant hydrias istas impleverunt. deinde dixit, nunc haurite, & ad præfectum pocillatorum adferte. Is, quum de statu vini & de defectu ejus ipsi constaret, & nesciret, hoc vinum novum unde esset, gustavit. & quum cognovit optimum esse, patrem familias advocavit & dixit: in hoc opere ordinem non observasti. unusquisque vinum purum & bonum primum dat, & quando convivæ hilares fiunt, secundo loco vile adfert. tu contrarium hujus fecisti. [1] nam vinum bonum pro fine convivii servasti, & vile prius apportasti. Postea cognitum fuit, aquam potentia miraculosa vinum fuisse factam. admirati sunt omnes, & discipulis ac sectatoribus fides crevit. Præcipuum hoc fuit, quod Iohannes, cujus nuptiæ erant, sponsam suam [2] eodem modo virginem relinquens,

[1] كه *fortasse legendum.*

[2] *nempe quo ante nuptias fuerat*

& consentientem faciens; discipulus Christi factus
est, & sic cælebs mansit, unusque ex 12 Aposto-
lis factus est, & honoratus ipsi fuit. Postmodum
Marc c. 1. Matt. c. 4. Christus Petrum & Andream, qui in mari pisca-
bantur, advocavit ac dixit, sequimini me, ego
vos piscatores hominum faciam. illi retia sua re-
liquerunt, eumque sunt secuti. Quum inde dis-
cessisset, Iacobum filium Zebedæi, & Iohannem
fratrem ejus vidit, qui cum patre suo retia sua
resarciebant. eos vocavit. hi ambo fratres, retia
& patrem suum relinquentes, eum sunt secuti.
Jnde in urbem Capernaum venit, & diebus sab-
bathi in templum ibat, & verba sublimia ac tam
efficacia loquebatur, ut omnes in stuporem ra-
peret, præsertim eos qui (eum) noverant, & nes-
ciebant unde didicisset. Quando autem [1] concio
ad finem venisset, miracula patrabat: ægros sa-
nabat: à dæmone correptos liberabat: atque ex
his rebus fama ejus celebris facta est, & innotuit.
homines itaque ex omnibus locis venerunt; tam
in urbibus quam in agris. Die quodam in litto-
re maris Gennezareth stabat, & homines ad au-
diendum verbum Dei convenerant, ac retia sua
lavabant. Ex eo numero Simeon fuit. & in eam
navem, quæ Simeonis erat, & intravit, & se-
dit, ipsique dixit: paululum navem à littore re-
move. atque isthic loci homines docuit. quum
sermo finitus [2] esset, Simeoni dixit, navem in pro-
fundum deduc, & retia vestra ad capturam pro-
jicite. Simeon respondit & dixit, Magister, tota
nocte laboravimus, neque quicquam cepimus.

verum

[1] *ad verb.* con-
cessus monitio

[2] *videtur deesse* شد

وراضي كرده شاكرد مسيح كرديد وهمچنان مجرد ماند ويكي
از دوازده رسول شد وعزيز او بود، بعد ازان مسيح بيدرو
واندراوس برادر اورا كه در دريا ماهي ميكرفتند طلبيد وكفت
بپيروي من كنيد من شمارا صياد آدميان سازم ايشان دامهاي
خود كذاشتند ودر پي او رفتند وچون از انجا كذشت
يعقوب بن زبدي ويوحنا برادرش را ديد كه با پدر خود
اصلاح دام خويش ميكردند ايشان را بخواند اين هر دو برادر
دام وپدر خود كذاشته در پاي او رفتند از انجا بشهر كفر
نحوم رفت وروزهاي شنبه بعبادتخانه مي آمد وسخنان بلند
وانچنان كار ميكفت كه همه را بحيرت مي آورد خاصه آنان را
كه مي شناختند ونمي دانستند كه از كجا آموخت وچون
مجلس وعظ باخر ميرسيد معجزها مي نمود بيماران را صحت
ميداد وشيطان كرفتكان را خلاص ميكرد وازين چيزها
آوازه او بلند شد وشهرت كرد ومردم پيش از همه جا
ميرفتند ودر شهر ودر صحرا روزي بر كنار درياي
جاناسر استاده بود ومردم براي شنيدن كلام خدا جمع شده
بودند ودامهاي خود مي شستند از انجمله شمعون بود
ودر ان كشتي كه شمعون بود ودر آمد ونشست واورا كفت
اندكي از كناره كشتي را باز كردان وهمانجا مردم را تعليم
داد چون سخن تمام بشمعون فرمود كه كشتي را باب عميق بيار
ودامهاي خودرا براي شكار بياندازيد شمعون جواب داد
وكفت اي آموزاينده همه شب رنج برديم وهيچ نكرفتيم

اما

مرقوس فصل ا، متي فصل د

اما بسخن تو هر اينه دام خود اندازيم وجون فرمان او بردند
جندان ماهي كرفتند كه نزديك بود كه دامهاي ايشان شكافته
شود بياران خويش كه در كشتي ديكر بودند اشارت كردند تا
بيايند وايشان را ياري كنند جون آمدند هر دو سفينه را پر
كردند جنانكه نزديك بود كه كشتيها فرو شوند جون شمعون
اين را ديد بپش قدمهاي حضرت ايشوع افتاد وكفت دور
شو از من اي خداوند من جرا كه من مردي ام كنهكار اين
را ازان كفت كه حيرت وترس اورا وديكر صيادان را كه با
او بودند فرو كرفت وحضرت ايشوع بشمعون فرمود مترس كه
اكنون صياد مردم خواهي شد پس سفينها را بكنار آوردند
وهمه جيز كذاشته اورا بپيروي كردند بطوري كه ديكر ازو جدا
نشدند همجنان يوحنا ويعقوب پدر خود را وهر جه داشتند
ترك داده بالفعل كذاشته عقب او رفتند وقرار دادند كه هر
كز ازو جدا نشوند همجنين ديكر بسيار مردم با او بپيوستند
وهر جا كه ميرفت خيل خيل عقب او ميرفتند *

رفتن مسيح به بيت المقدس ،

جون عيد فسح كه در ماه فروردين در جهاردهم ماه قمري
ميكردند نزديك بود به بيت المقدس رفت وانجا آوازه
اخلاق وتعليم ومعجزهاي او بر زبان پيجيده بود وبعبادت
خانه در آمد انجا بسيار مردم بودند وكاو وكوسفند وكبوتر
وديكر جيزهاي كه در قرباني بكار ميرود ميفروختند

رادن فروشندكان از عبادت خانه

يوحنا قصل ب ،

verum ad verbum tuum infallibiliter rete nostrum projiciemus. quumquè præcepto ejus obtemperasſent, tot piſces ceperunt, ut prope eſſet ut retia ipſorum rumperentur. ſociis ſuis, qui in alia navi erant, innuerunt, ut venirent, ſeque juvarent. quum venerunt, ambas naves impleverunt, adeo ut prope eſſet ut naves mergerentur. quum Simeon id vidiſſet, ante pedes Domini Ieſu cecidit & dixit, Recede à me Domine mi, quia ego homo ſum peccator. Hoc inde dixit, quod ſtupor & terror ipſum, & reliquos piſcatores qui cum ipſo erant, invaſerat. At Dominus Ieſus dixit, ne time, quia nunc piſcator hominum eris. Deinde naves in littus deduxerunt, & omnibus relictis eum ſunt ſecuti, ſic ut amplius ab ipſo ſeparati non fuerint. Similiter Iacobus & Iohannes, patrem ſuum & quicquid haberent omittentes & actu relinquentes, eum ſunt ſecuti, & ſtatuerunt, nunquam ab eo ſeparari. Similiter alii multi ipſi adhæſerunt, & quocunque iret, agminatim eum ſunt ſecuti.

Adventus Christi Hieroſolymam.

Quum feſtum Paſchatis, quod menſe [1] Phervardin, decimo quarto menſis lunaris celebrabant, prope eſſet, Hieroſolymam venit. atque ibi fama morum, doctrinæ, & miraculorum ejus [2] divulgata erat. & in templum intravit. ibi multi homines erant, & boves, & oves, & columbas, & alia quæ in ſacrificiis uſui veniebant, vendebant

[1] *partim Martio, partim Aprili reſpondet, ut Hebræorum Niſan*

[2] *propriè* ſuper linguam voluta erat

Ejectio venditorum è templo.

Iohan. cap. 2.

& nummularii aureos cum usura dabant. Sacerdotes autem istam emptionem & venditionem permittebant; ut ij qui tempore festi in templum veniebant, ad sacrificium pertinentia invenirent. Christo illud negocium valde displicuit, atque aliquid scuticæ instar ex funiculis faciens, boves & oves cum venditoribus eorum verberans ejecit. columbarum autem venditoribus & reliquis hominibus dixit, hæc hinc tollite, & domum Patris mei locum [1] mercaturæ ne facite. Homines ex isto opere in admirationem inciderunt. verum adeo facies benedicta ejus splenduit, ut omnes terror invaserit, neque cuiquam potestas fuerit, eum ab isto opere impediendi. Et recordati sunt discipuli ejus, quod in Psalmis scriptum est,[2] nempe, infallibiliter zelus domus tuæ me comedit. Quum autem sic fecisset, principes Iudæorum ad eum venerunt & dixerunt, cujusmodi autoritate hoc impedis? si per mandatum Dei est, signum ostende. ille, quum de intentione cordis ipsorum persuasus esset, noluit ipsis signum aliud eo tempore ostendere: sed utilitatem quam ex doctrina ejus accepturi essent demonstravit, scilicet, eos ipsi insidias esse structuros ut ipsum interficiant: attamen [3]posito hoc,[4]ad propositum suum non deventuros, quãdoquidem esset resurrecturus. Quamobrem dixit: Frangite hoc templum, nam ego illud triduo erigam. Illi id non intellexerunt: sed imaginati sunt, eum de structura externi templi loqui, & dixerunt: quadraginta sex annos in hac structura laboratum fuit, & tu eam triduo exstrues?

[1] *pro* باززکانی *lege* بازرکانی

[2] وآن اسب, وآن است *lege* & illud est.

[3] *i. e.* nihilominus

[4] *legendum videtur* مقصود

وصرافان زرها بسود میدادند وکاهنان ان خرید وفروخت را
روا می داشتند تا انکه روز عید بعبادتخانه می ایند
اسباب قربانی یافته باشند مسیح را این عمل بسیار بد نمود
وچیزی تازیانه مانند از ریسمان ساخته کاو وکوسفند را
با فروشندکان آن زده بیرون کرد وکبوتر فروشان را ودیکر
مردم را کفت این چیزها ازینجا بر ارید وخانه پدر
من جای باززکانی نسازید مردم ازین کار در تعجب شدند
اما آنقدر روی مبارک او تابان که همه را ترس فرو کرفت
وکسی را یارای آن نشد که اورا ازین کار باز دارد ویاد
کردند تلامید او انچه در زبور نوشته شد وآن اسب هر
اینه رشک خانه تو مرا خورد وچون اینچنین کرد سرداران
یهود پیش او آمدند وکفتند بکدام حجت این را منع
میکنی اکر بفرموده خدا است نشانه بنما او چون از
ضرایی دل ایشان خبر داشت نخواست که ایشان را
نشان دیکر در ان زمان نماید لیکن فایده که از پند
او خواهند کرفت وانمود یعنی که در کمین او خواهند
بود تا اورا بکشند اما با وجود این مقصود خود
نخواهند رسید چرا که باز خواهد برخاست بنابرین
کفت بشکافید این هیکل را که من آن را در سه روز
استاده خواهم کرد ایشان در نیافتند بلکه خیال کردند
که از عمارت ظاهری هیکل میکوید وکفته اند چهل
وشش سال درین عمارت صرف کرده شد وتو در سه روز

عمارت خواهي کرد امـا او از هیکل تن خود مراد داشت
وجون از میان مردکان بر خاست شاکردان او بیاد آوردند
که بود آنچه کفته بود وبر نوشتهـا وکلها که حضرت ایشوع
فرموده بود تصدیق کردند ، روزي جند در پرستش خانه
بود ومردم را پند مي داد بسیار بیماران صحت یافتند وکرامتها
نمود جنانچه همکنان تعجب میکردند وسخنان او شنیده عقب
او میرفتند وتایب مي شدند اما فریسین را چد افزود وبسیار
غمکین شدند وشروع در مخالفت او کردند ومردم را از همراهي
او باز مي داشتند ومي کفتند این مسیح نیست وتعلیم نو
میکند وبر معجزهاي او طعن میکردند ولیکن بـا وجود
این مردم بسیار در پي او میرفتند ، درین زمان نیکادیموس
نام از فریسین که سردار یهودان بود ودانـا شبي پنهاني بپش
مسیح آمد تا مردم اورا نه بینند وکفت استاد مي دانم که از خدا
آمده زیرا که آن کارهاي عجیب که تو میکني هیچکس کردن
نمیتواند تـا خدا باو نباشد ایشوع بعد از جیزهـا اورا جواب
داد راست راست میکویم ترا اکر کسي از سر نو زاده نشود
نتواند که در ملک خدا در اید نیکادیموس کفت چطور تواند
متولد شد آدمي که بیرست مکر ممکن هست که بشکم مادر
باز در اید تا باز زاده شود مراد مسیح در نیافت وآن اینست
که همچنانکه تا آدمي از دنیا بهره ور شود لازم است که از شکم
مادر بالفعل بر اید وزاده شود که اکر بچه همیشه دران خلوت
بوده باشد از خوبیهاي این جهان بهره نکیرد همچنان براي دیدن

آمدن نیکادیموس پیش مسیح

یوحنـا فصل ج ،

exstrues? at vero ille de templo corporis sui intellexerat. Et quando ex mortuis resurrexerat, discipuli ejus recordati sunt, factum fuisse quod dixerat, & scripturis & verbis quæ Dominus Iesus dixerat fidem adhibuerunt. Dies quosdam in templo erat, & homines exhortabatur. multi ægri sanitatem recuperabant, & veneratione digna edebat, sic ut omnes mirarentur, & verba ejus audientes eum sequerentur, seque converterent. sed Pharisæis invidia crevit, & vehementer afflicti fuerunt, eique contradicere cœperunt, hominesque à comitatu ejus abstraxerunt, & dixerunt: Hic Christus non est, & doctrinam innovat. miracula quoque ejus calumniati sunt. attamen non obstante eo, multi eum secuti sunt. Eo tempore Nicodemus quidam ex Pharisæis, qui princeps Iudæorum erat & doctor, nocte clam ad Christum venit, ut homines ipsum non viderent. & dixit: Magister, scio te à Deo venisse: quia illa opera admiranda quæ tu facis, nemo facere potest, [a] nisi Deus cum illo sit. Iesus post quædam, illi respondit: verè verè dico tibi, si quis de novo natus non sit, non potest in regnum Dei intrare. Nicodemus dixit, quomodo potest nasci homo, qui senex est? an possibile est, ut in ventrem matris denuo intret, ut denuo nascatur? mentem Christi non intellexit, quæ hæc est: sicut, ut homo mundo fruatur, necesse est è ventre matris reipsa prodeat & nascatur (si enim infans perpetuo in isto conclavi manet, bonis hujus mundi frui non potest) sic ad videndum

Venit Nicodemus ad Christum.

Iohan. cap. 3.

[a] *ad verb.* ut Deus cum illo non sit

& cognoſcendum res divinas & cœleſtes, oportet hominem ex ſe & ex amore quo ſe & res ſuas proſequitur egredi, & alium fieri. atque hæc eſt nativitas ſecunda, ſcilicet, egredi ex ſe & ex amore ſui. verum Chriſtus mentem hujus ſermonis adhuc clarius dixit: ſicut eodem tempore ipſe explicuit & dixit: Verè verè dico tibi, ſi quis ex aqua & ex ſpiritu non naſcitur, poſſibile non eſt ut in regnum Dei intret. Itaque renaſci ad ingrediendum in regnum cœlorum, baptiſmum ſuſcipere eſt, quem ipſe præcepit. quia per [1] eum Deus peccata condonat, & gratias largitur, atque in eo profeſſio fit de vita nova, & religione nova, & vita ſpirituali. vita enim prima corporalis eſt: at hæc ſecunda ſpiritualis futura eſt. hoc in baptiſmo reperitur. quocirca baptiſmum nativitatem ſecundam vocant. [2] Addidit, quod ex carne natum eſt, caro eſt: & quod ex ſpiritu egreſſum eſt, ſpiritus eſt. Ne mireris de eo quod dixi tibi, convenire vobis ut de novo naſcamini. Spiritus ubicunque vult ſpirat, & vox ejus auditur. tamen [3] neſcis unde veniat; neque quo vadat. ita eſt, quicunque ex ſpiritu natus eſt. Nicodemus dixit, hæc quomodo fieri poſſunt? Chriſtus dixit, Tu es doctor in Iſraël, & hæc neſcis? verè verè dico tibi, quod ſcio, vobis dico, & quod vidimus, de eo teſtimonium damus, & vos teſtimonium noſtrum non accipitis. Siquidem terrenis quæ dixi vobis non [4] creditis, ſi de cœleſtibus vobis loquerer, quomodo crederetis? Porro dixit, ſicut Moſes ſerpentem in deſerto elevavit, ſic oportet

filium

Neceſſitas baptiſmi.

Iohan. cap. 3.

[1] *nempe baptiſmum*

[2] *ad verb.* aliud dixit

[3] *ad verb.* tu non es qui ſcias

[4] *pro* كنند *legatur* كنيد

ودر يافتن جيزهاي جدا واسماني واجبست كه آدمي از خود واز محبتي كه با خود وبجيزهاي خود دارد برآيد وديكر كردد واينست ولادت دوم يعني بر آمدن از خود واز دوستي خويش ، اما مسيح معني اين سخن هنوز بلند تر كفت جنانكه در همان زمان خود بيان كرد وكفت راست ميكويم ترا اكر كسي از آب واز روح نزايد ممكن نيست كه در ملك خدا درايد پس نو زاده شدن براي در آمدن در ملك خدا عمادا كرفتن است كه او فرمود كه بسبب آن خدا كناهها مي بخشد ونعمتها ميدهد ودران اقرار كرده مي شود بزندكي نو ودين نو وحيات روحاني كه حيات نخستين جسماني بوده است واين دوم روحاني خواهد بود اين جيز بعمادا يافته ميشود بنابرين عمادا را ولادت دوم ميخوانند ، ديكر فرمود انچه از تن بيدا ستي تنست وانچه از روح بر آمده است روح است عجب مدار ازين كه ترا كفتم كه مي بايد مر شما را كه از نو زاده شويد روح هرجا كه ميخواهد مي وزد وآواز او سنيده مي شود وليكن تو نبوده كه بداني از كجا مي آيد وكجا ميرود اينچنين است هر انكه از روح زاده شده است نيكاديموس كفت اين جيزها جكونه تواند بودن مسيح فرمود تويي استاد در اسراييل واين جيزها نميداني راست راست ميكويم ترا انچه مي دانم شمارا مي كويم وانچه ديده ايم برو كواهي ميدهيم وشما كواهي مارا قبال نميكنيد هر كاه برجيزهاي زميني كه شمارا كفتم اعتقاد نمي كنند اكر از سماويات شمارا كفته باشم چكونه تصديق ميكنيد، وهم كفت همجنانكه موسي ماررا در جنكل بالا برداشت اينچنين مي بايد كه

آدمي

يوحنا فصل ج ،

آدمي زاده بر داشته شود تا هر كه برو ايمان بيارد هلاك
نشود بلكه زندكاني جاويد براي او باشد ، جون سخن بدانا
واهل كتاب بود اشارتي بحكايت مار بسند دانست اما
تا همه بدانند ومقصود ايـــن سخن در يابند مجملي
از داستان مار كه حضرت ايشوع بدان اشارت كرد خواهم
كفت در كتاب جهارم توريت در فصل بيست ويكم نوشته
است كه در انحالت كه بني اسراييل شكايت كردند از
خدا واز موسي كه ايشان را دران بيابان بجندان محنت
از مصر بجانب بيت المقدس رهبري ميكرد خدا بر
ايشان غضب كرد ومارهاي بيشمار كه از دهنهاي اتش مي
انداختند بر ايشان كماشت وبسيار مردم را مـــي كزيدند
وبيشتري بدردهاي جانكاه ميمردند آخر بر كنار خود آكاهي
يافته بيش موسي آمدند وكفتند كناه كرديم كه مخـــالف
تو وخدا كفتيم دعـــا بكن كه مارهـــا از ما دور كند موسي
كه از همه مردم حليم بود در حالـــ از جانب خود بخشيد
وبدعـــا مشغول شد وزاري كرد كه خدا بر ايشان رحمت كند
وازين عذاب خلاصي دهد خدا اورا فرمود مار مسين بكن
وبر جوبش داشته نشانه ساز هر كزيده كه اورا مي بيند
صحت خواهد يافت موسي اينجنين كرد ومارهـــا نا بديد
كشتند وكزيدهـــا بديدن آن صورت مار خلاصي يافتند پس
غرض حضرت عيسي ان بود كه چنانچه موسي بر داشت ماري كه
بحقيقت از مس بود هر جند مار زهرناك مي نمود اما هر كه

اورا

مار موسي بشارت بمرك مسيح

Filium hominis elevari, ut quicunque in eum credit, non pereat, ſed vita æterna ipſi ſit. Quandoquidem ſermo cum Doctore & Scripturæ perito erat, alluſionem ad hiſtoriam ſerpentis ſufficere ſcivit. Verum ut omnes ſciant, & quid ſibi hic ſermo velit intelligant, ſummam hiſtoriæ ſerpentis, ad quam Dominus Ieſus alluſit, dicam. In libro quarto legis, capite viceſimo primo ſcriptum eſt: Quum in eo ſtatu res eſſet, ut filii Iſraël quererentur de Deo & Moſe, quod ipſos in illo deſerto cum tanta moleſtia ex Ægypto Hieroſolymam verſus deduceret, Deus ipſis indignatus eſt, & ſerpentes innumeros, qui ex oribus ignem projiciebant, ſuper ipſos conſtituit, & multos mordebant, ac plerique cum doloribus[1] corporis moriebantur. Tandem[2] de fine ſuo cognitionem nacti ad Moſem venerunt, ac dixerunt, peccavimus quod adverſum te & Deum locuti fuimus, precare ut ſerpentes à nobis procul agat. Moſes, qui omnium hominum mitiſſimus fuit, ſtatim à parte ſua condonavit, & in precatione occupatus fuit, atq; inſtitit ut Deus ipſorum miſereretur, & ab hac pœna liberaret. Deus ipſi dixit, ſerpentem æneum fac, & ſuper lignum eum collocatũ, ſignum pone. quicunq; morſus eum aſpexerit, ſanitatem recuperabit. Moſes ſic fecit. & Serpentes non amplius apparuerunt; & morſi aſpiciendo iſtam figuram ſerpentis ſanitatem recuperarunt. Scopus itaque Domini Ieſu hic fuit: nempe, ſicut Moſes elevavit ſerpentem, qui revera ex ære erat, quantumcunque ſerpens venenatus videretur, tamen quicunq;

Serpens Moſis annunciatio de morte Chriſti.

[1] *proprie* animæ loci.

[2] *id eſt, videntes de ſe actum eſſe, niſi pro* كنار *legendum ſit* كناه, *tum ſenſus erit* peccati ſui cognitionem nacti.

eum videbat, à morsu sanitatem recuperabat: sic ipse, non obstante innocentia sua, tanquam peccator in crucem trahendus esset, ut quicunque impius, cum fide amoris, in ipsum oculos conjiceret, peccata ejus condonarentur, & vitam æternam adipisceretur. Et ut patefaceret, medela hominum in fide ipsius qua ratione fit, dixit, Deus mundum ita dilexit, ut Filium unicum suum dederit, ut quicunque in eum credit non pereat, sed vitam æternam inveniat. Nam Deus Filium suum in mundum non misit, ut mundum [1] judicet, sed ut mundani per ipsum salutem inveniant. quicunque in ipsum credit, judicium ad eum non pertinet: & quicunque in eum non credit, super ipsum judicium factum est, quia in nomen Filii unici Dei non credidit. ecce hoc est judicium, quod lux in mundum venit, & homines tenebras præ luce amarunt, quia opera ipsorum mala erant. quicunque malum facit, lucem odit, & ad lucem non venit, ne opera ipsius redargutio ipsius sint. sed quicunque veritatem facit, ad lucem venit, ut appareat, opera ipsius ex Deo esse. Hæc & alia Iesus Dominus noster Nicodemo dixit, & ille credidit. sed clam habebat, & expectabat tempus ut palam faceret. Dies aliquot Hierosolymæ docuit. postea cum discipulis suis in terram Iudææ venit, atque ibi fuit. Homines ex quovis tractu quærentes eum veniebant, & quicunque in ipsum credebat, eum baptizabat. Ipsemet tamen non babtizabat. ipse solum Petrum baptizavit, & Petrus reliquos Apostolos, & illi

omnes

[1] *non videtur Interpres Persa intellexisse quid hic sibi velit* judicandi *verbum, quod hic* condemnare *significat, alibi autem* regere & moderari. *quo sensu hic vertit* مدبري كند

اورا ميديد از كزيدكي صحت مي يافت اينچنين او با وجود
معصومي خود همچون كناه كار بدار كشيده خواهد شد تا هر
بدكاري كه باعتقاد دوستي درو چشم اندازد كناهان او بخشيده
شوند وعمر ابد يابد وتا بيان كند كه علاج مردم در اعتقاد
او چه سان است كفت خدا عالم را چندان محبت داشت كه
پسر يكانه خود داد تا هر كه برو اعتقاد كند هلاك نشود
بلك زندكاني جاويد يابد زيرا كه خدا پسر خود را بدنيا
نفرستاد تا عالم را مدبري كند ليكن تا عالميان بسبب او
خلاص يابند هر كه ايمان برو بيارد داوري برو نشايد وهر كه
ايمان برو نيارد بروي داوري كرده شده است زيرا كه بنام پسر
يكانه خدا ايمان نياورد هر اينه حكم اين است كه در جهان نور
آمد ومردم تاريكي را بيش از نور دوست داشتند چرا كه
كارهاي ايشان بد بود وهر كه بدي ميكند نور را دشمن
ميدارد واقبال بسوي روشنايي نميكند تا عملهاي او ردش
نشوند اما هر كه راستي ميكند بسوي نور مي آيد تا ظاهر
شود كه عملهاي او از خداست، اين چيزها وديكر عيسي
صاحب ما بنيكاديموس كفت واو ايمان آورد ليكن بپنهان
ميداشت ومنتظر بوقت مي بود تا ظاهر كند، روزي چند در
بيت المقدس تعليم داد بعد از ان بشاكردان خويش در ملك
يهودا رفت وانجا مي بود، مردم از هر طرف در جست وجوي
او مي آمدند وهر كه ايمان مي آورد اورا عماد ميداد وخود عماد
نمي كرد او تنها بيدرو را عماد كرد وبيدرو ديكر رسولان را وايشان

همه

همه ديكران را كه بر مسيح ايمان مي آوردند ، يوحنا نزديك مي
بود وآنانكه بيش او مي آمدند ايشان را پند ميداد وعمادا
ميكرد شاكردان او از ديدن اينك مردم يوحنا را كذاشته بيش
حضرت ايشوع ميروند حسد بردند ويوحنا را كفتند استاد آنك
آنطرف درياي ازدن با تو بود وتو اورا ستودي وكواهي ازو دادي
او نيز هر اينه عمادا ميكند وهمه بيش او ميروند يوحنا جواب داد
وكفت آدمي بر كرفتن جيزي قدرت ندارد تا اورا از آسمان داده
نشود شما كواهي ميدهيد بر من كه من مسيح نيستم بلك از بيش
او رسولم هر كرا عروس است او داماد است ودوست او مي
ايستد ومي شنود واز شنيدن آواز او بشادي بزرك شاد مي شود
پس اكنون اين حرمي من باخر رسيد اورا واجبست كه ببالد
وبزرك شود مرا بايدكه كاسته شوم انكه از بلندي آمد واز همه
جيز بلندست وهر كه زميني است از زمين ميكويد كسي كه
از آسمان آمد او بالاي همه است او ديده وشنيده ميكويد وكواهي
او هيچكس نمي شنود وهر كه بر كواهي او ايمان آورد او براستي
كويي خدا مهر كرد انك اورا خدا فرستاد او سخنان خدا ميكويد
چرا كه خدا اورا روح به پيمانه نميدهد پدر دوست ميدارد
پسر را وهمه جيز بدست او سپرده هر كه ايمان به پسر او مي
آرد زندكاني جاويد مي يابد امـا انكه بپسر ايمان نمي آرد
حيات نخواهد ديد بل غضب خدا برو مي آيد ، يوحنا درين سخن
وانمود كه مسيح ازو چه قدر كلان است كه اورا داماد وصاحب
ميخواند وخودرا دوست او كه بيش او مي ايستد اورا آسماني

omnes alios qui in Chriſtum credebant. Iohannes prope aderat, & qui ad ſe veniebant, eos admonebat & baptizabat. diſcipuli ejus, quum viderent [1] homines Iohannem deſerentes ad Dominum Ieſum ire, inviderunt & Iohanni dixerunt; Magiſter, is qui ultra mare [2] Iordanis tecum fuit, & tu laudabas eum, & de eo teſtimonium dabas, ille quoq; certiſſimè baptizat, & omnes ad eum vadunt. Iohannes reſpondit & dixit, homo accipere quicquam non poteſt, niſi ipſi ex cœlo datum ſit. vos teſtimonium datis mihi, [3] me dixiſſe me Meſſiam non eſſe, ſed ante eum miſſum eſſe. Qui ſponſam habet, ſponſus eſt. & amicus ejus ſtat, & auſcultat: & quum audit vocem ejus, gaudio magno gaudet. Itaque nunc hoc [4] gaudium meum ad finem venit. illum oportet augeri & creſcere, me oportet minui. qui è ſublimi venit, etiam ſupra omnia eſt: & qui terrenus eſt, è terra loquitur. vir qui ex cœlo venit, ſupra omnia eſt. ille viſum & auditum loquitur, & teſtimonium ejus nemo audit. quicunque autem teſtimonio ejus credidit, is veracitatem Dei obſignavit. quem Deus miſit, is verba Dei loquitur, quia Deus illi ſpiritum cum menſura non dat. Pater amat Filium, & omnia in manum ejus tradidit. quicunq; in Filium ejus credit, vitam æternam conſequitur; ſed qui in Filium non credit, vitam non videbit, ſed ira Dei ſuper ipſum venit. Iohannes in hoc ſermone oſtendit, Chriſtus ipſo quanto major ſit. ipſum enim ſponſum & Dominum vocat: ſe autem amicum ejus, qui ante eum ſtet. eum cœleſtem

[1] *ad verb.* hoc quod homines irent

[2] *pro* ازدن *lege* اردن

[3] *deeſt in autographo* كه كفتم me dixiſſe.

[4] *pro* حرمي *lego* خرمي

vocat, & Filium Dei, in cujus manu omnia ſint. & addit, qui in eum non credit, peribit.

[1] *pro* مصر Ægyptus *legendum tranſpoſitis literis* صمر Samaria. *quod deinde ſcribitur* سامریه

Adventus Chriſti in urbem [1] Samariam.

De urbe Samaria.

[2] *pro* بار *lege* باز

[3] *pro* دارا *legendum puto* دار

[4] *pro* برمیي *legimus* بزمیني

Quum Phariſæi audirent, Ieſum baptiſare, & cujuſvis tractatus homines ad eum accedere, de eo res malas loquebantur, & ſtudio magno agebant, ut homines ab ipſo [2] avellerent. Dominus Ieſus ergo regionem iſtam relinquens, Galilæam verſus ivit, & ſupra Samariam tranſivit. Vrbs hæc magna [3] ſedes regni decem tribuum filiorum Iſraël erat, & in magnitudine ac lege cum Hieroſolyma æqualitatem oſtentabat. hanc urbem olim Suchar dicebant, & propinqua erat [4] agro quem Iacob Ioſepho filio ſuo donaverat, auctarium ſupra id quod ipſi ab hæreditate paterna veniebat: & ob hanc cauſam admodum ſingularis habebatur. In illa terra puteus erat Iacobi, ex quo ipſe & viri ejus aquam biberant. Chriſtus itaque meridie ad iſtum puteum venit, & ex laſſitudine viæ & virium defectu ibi ſedit, diſcipuloſque miſit, ut ex urbe aliquid ad edendum compararent. Eo tempore mulier quædam, ad petendam aquam, ad iſtum puteum venit. Dominus Ieſus ei dixit, mulier, da mihi aquam, ut bibam. Iſta mulier cum ex veſtitu & ſermone Iudæorum cognoſcens reſpondit: tu qui Iudæus es, quomodo à me, quæ Samaritis ſum, aquam poſtulas? Res ita ſe habebat, quod Iudæis cum Samaritanis conſuetudo nulla erat. Quandoquidem enim duæ iſtæ civitates

Colloquium Chriſti cũ muliere Samaritana.

in

میخواند وپسر خدا که همه چیز در دست اوست وهم میگوید انکه درو اعتقاد نمیکند هلاک خواهد شد ،

رفتن مسیح بشهر مصر ،

از شهر سامریه

جون فریسین می شنیدند که ایشوع عمادا میکند وهر سی مردم بیش او میروند ازو چیزهای بد میگفتند وبسعی بسیار میکردند تا مردم را ازو بار دارند پس حضرت ایشوع آن ملک را گذاشته سوی جلیل رفت وبر سامره گذر کرد این شهر بزرگ دارا بسلطنت ده قبیله بنی اسراییل بود ودر کلانی وناموس به بیت المقدس برابری می نمود واین شهر را در قدیم سوخار می گفتند ونزدیک بوده برمیي که یعقوب بیوسف پسر خود بخشیده بود زیاده بر انچه اورا از میراث پدر میرسید باین سبب بسیار عزیز گشت ودر آن زمین چاهی بود از یعقوب که او وکسان او از آن آب میخوردند پس مسیح در نیم روز بران چاه رسید واز ماندگی راه وبیطاقتی آنجا نشست وشاگردان فرستاد که از شهر چیزی برای خوردن بدست ارند ، درین هنگام زنی بطلب آب بر آنچاه آمد حضرت ایشوع بدو گفت ای زن مرا آب ده که بیاشام آن زن اورا از لباس وگفتار یهودان دانسته جواب داد تو که یهودی چگونه از من که سامری ام آب میخواهی وحال انکه یهودان را با سامریان آمیزش نیست که جون این دو شهر

گفت وگوی مسیح بزن سامری ،

در

در روش عبادت باهم مخالفت داشتند هر کدام آن دیکر را
کمراه میدانست وهیچکونه یکجا خوردني نمیخوردند واز
یک کوزه آب نمي اشامیدند وچون بیکانکان درین دین
میزیستند مسیح جواب داد وکفت اکر عطیه خدارا مي
شناختي ومي دانسي که کیست انکه ترامیکوید که بده تا
بیاشامم تو ازوي مي خواستي واو ترا ابحیات میداد آن زن
کفت صاحب تو چیزي نداري که بدان آب کشي وچاه
عمیق است پس ترا آب زندکاني ایا تو بزرک تري از پدر
ما یعقوب که مارا این چاه داد واو وپسران او وجانوران
او ازین آب خورده اند حضرت ایشوع جواب داد وکفت هر
که ازین آب میخورد باز تشنه میشود اما انکه میخورد
از آبي که بر منش مي دهم تا ابد تشنه نمیشود بلک آبي که من
میدهم درو چشمه مي شود که جوش حیات دایمي میزند واین
اشارتست به تسلي وسیري دلي که پیروان او خواهند داشت
وانانک ازو مي شنوند پیوسته آرزوي زندکاني ابدي میدارند
زن کفت خداوند مرا ازین آب بده تا تشنه نشوم ودیکر محتاج
نباشم که ازینجا بچندین محنت آب برم حضرت ایشوع فرمود
برو شوي خودرا بخواه وهمراه او بیا اوجواب داد شوهر
ندارم واورا ایشوع کفت خوب کفتي که شوهر ندارم که پنج
شوهر داشي واین که اکنون داري شوي تو نیست درین
خوب کفتي زن کفت اي صاحب مي یابم که تو پیغبري پدران
ما درین کوه خدارا پرستیده اند وشمایان میکویید که خدارا

in modo cultus divini ſibi invicem adverſarentur, unaquæque alteram errare putabat, neque ullo modo ſimul cibum ſumebant, neque ex una hydria aquam bibebant, & tanquam peregrini in hac religione vivebant. Chriſtus reſpondit & dixit: ſi donum Dei noſſes, & ſcires quis ſit qui tibi dicit, da ut bibam, tu ab ipſo petiviſſes, & ipſe tibi aquam vitæ dediſſet. Mulier iſta dixit, Domine, tu nihil habes quo aquam haurias, & puteus profundus eſt. [1] unde igitur tibi aqua vitæ? Eho! tu major es patre noſtro Iacobo, qui nobis hunc puteum dedit, & ipſe, & filii ejus & animalia ejus de hac aqua biberunt? Dominus Ieſus reſpondit & dixit, qui ex hac aqua bibit, rurſus ſitit. Sed qui bibit ex aqua quam ſupra naturam do, in æternum non ſitit: ſed aqua quam ego do, in ipſo fons fit, cujus ſcaturigo vitam permanentem ejicit. Hoc denotat conſolationem & ſaturitatem cordis quam ſectatores ejus habituri ſunt, & qui ipſum audiunt, perpetuum deſiderium vitæ æternæ habent. Mulier dixit, Domine de iſta aqua mihi da, ut non ſitiam, neque amplius opus habeam hinc cum tanta moleſtia aquam ferre. Dominus Ieſus dixit, abi, maritum tuum voca, & cum eo veni. illa [2] reſpondit, maritum non habeo. [3] Dixit ei Ieſus, bene dixiſti, maritum non habeo, nam quinque maritos habuiſti, & quem nunc habes, maritus tuus non eſt: in eo bene dixiſti. Mulier dixit, Domine, invenio te Prophetam eſſe. Patres noſtri in hoc monte Deum adorarunt: vos autem dicitis, Deum

[1] *deest hic* از کجا unde?

[2] *post* جواب *addidimus* داد،

[3] *& hic addidimus* واورا ایشوع کفت خوب کفتي که شوهر ندارم که & ipſi dixit Ieſus, bene dixiſti, maritum non habeo, nã

Hieroſolymæ oportere adorare. neſcio in hoc opere ſequi quid oporteat. Dominus Ieſus dixit, Mulier mihi crede, iſtud tempus venit, quod neq; in hoc monte neque Hieroſolymis Deum adorabunt. Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus: quia ſalus ex Iudæis egreditur: id eſt, doctrina veritatis ex Sanctuario glorioſo prodibit, quemadmodum Prophetæ prænunciarunt, præſertim Eſaïas. At tempus venit & jam eſt, quod [1] convenientes adoratores Patrem in ſpiritu & veritate adorabunt. nam Pater tales adoratores vult. quia Deus ſpiritus eſt, & qui eum adorant, oportet in ſpiritu & veritate adorent. Diſcipuli hæc verba Christi interpretati ſunt eodem modo quo ipſemet poſtea explicuit: nempe, Deum nunc tantum conatum in hoc non adhibere, ut Hieroſolymam verſus precentur, quemadmodum antehac: ſed velle, ut ipſum toto corde in ſpiritu adorent: hoc enim eſt adorare Deum in veritate: quoniam ipſe ſpiritus eſt, & ubique præſens. Mulier ipſi dixit, Certiſſimè ſcio Meſſiam, qui Chriſtus vocatur, venturum. quum ipſe venerit, [2] omnem notitiam nos docebit. Dominus Ieſus [3] reſpondit & dixit, Ille Meſſias ego ſum, qui tecum verba facio. Benedictus Ieſus in eo ſermone erat, quum diſcipuli ex urbe reverterentur, & de eo quod cum muliere verba faceret mirarentur. conſuetudo enim non erat, ut cum muliere verba facerent, præſertim in ſolitudine. At nemo dixit, quid dicis, aut quare cum muliere verba facis? Mulier quum ex ipſo audiviſſet, [4] eum Meſſiam eſſe, hydriam ſuam

[1] *pro* شايشته *lege* شايسته

[2] *ſi pro* همه خبر *legas* همه جبر *erit omnia. ut eſt apud Iohannem.*

[3] *poſt* جواب *addidimus rurſus* داد

[4] *ad verb.* ego Meſſias ſum

در اوریشلم باید پرستید نمیدانم که درین کار بهرو که باید بود حضرت ایشوع کفت ای زن بمن ایمان بیار اکوقت رسیده است که نه درین کوه ونه ببیت المقدس خدارا پرستش کنند شمایان می پرستید اذرا که نمی شناسید مـــا می پرستیم اذرا که می شناسیم چرا که سلامتی از یهودان بر می آید یعنی تعلیم حق از قدس جلیل خواهد برآمد جنانچه پیغمبران خبر داده اند خاصه ایشعیـــا امـــا وقت رسید واکنون است که سجده کنندکان شایشته پدر را بروح وراستی سجده کنند زیرا که پدر اینچنین سجده کنندکان میخواهد چرا که خدا روح است وانانکه اورا می پرستند باید که بروح وراستی پرستش کنند، وشاکردان این سخنان مسیح را تفسیر کرده اند بطوری که او خود بعد ازین بیان کرده است که خدا اکنون جندان سعی درین ندارد که بسوی بیت المقدس نماز کنند جنانچه بیش ازین لیکن میخواهد که اورا بسراپای دل بروح پرستش کنند که اینست پرستیدن خدا براستی جون او روح است وهمه جـــا حاضر زن بدو کفت هر اینه می دانم که مسیح که او کریستس خوانده می شود می اید وجون او بیاید همه خبر بما می اموزد حضرت ایشوع جواب داد وکفت آن مسیح منم که بتو سخن میکویم خجسته ایشوع درین کفتار بود که شاکردان از شهر باز آمدند واز سخن کردن او بزن تعجب نمودند جون رسم نبود که بزن سخن کنند خاصه در تنهای وهیجکس نکفت که جه میکویی وجرا بزن سخن میکویـی، زن جون ازو می شنید که من مسیحم کوزه خود

داشته شوي شهر شتاب آورد وبانك زنان بمردم كفت بياييد
ونظر كنيد مردي را كه مرا از هر چه كرده بودم آكاه ساخت
شايد كه اين همان مسيح است مردم بسيار از شهر بر آمدند
وسوي او شدند ودرين ميان تلامذه كفتند اي ما بخور
بايشان كفت مرا طعامي است ديكر كه شمايان نمي شناسيد ايشان
بهمديكر مي كفتند مكر كسي براي او طعام آورده است حضرت
ايشوع بايشان فرمود طعام من آن است كه خواست پدر خود
كه فرستاده است بجا آرم وكار او تمام كنم كه چاره عصيانست
نه شما ميكوييد كه پس از جهار ماه زمان درو كردن مي آيد هر
آينه بشما ميكويم فراز كنيد چشمان خود را ونظر كنيد سوي زمين
هر آينه سفيد شده است وبدرو رسيده هر كه درو مي كند مزد
خود مي ستاند وميوه حيات جاويد فراهم مي آرد وكارنده
ودرونده بهم خورم مي شوند زيرا كه درين يافته مي شود كلمه
حق كه يكي كشت مي كند وديكري مي درود ومن شما را
فرستادم تا بدرويد جيزي كه دران رنج نبرده ايد ديكران رنج
بردند وشما برنج ايشان در آمديد بسياري از شهريان ايمان آوردند
بسخن آن زن كه كواهي داد كه او مرا از هر چه كرده بودم آكاه
ساخت وجون سامريان بسوي او رفتند ازوي خواستند كه با
ايشان اقامت كند همراه ايشان رفت ودر شهر دو روز بود
پندها عجيب داد ومردم بسيار باو ايمان آوردند وبزن مي
كفتند ما بسخن تو بر او ايمان نياورديم بلك ما خود شنيديم
ودانستيم كه اينست بحقيقت آن مسيح خلاصي دهنده عالم ﴿

رفتن

خبر يافتن سامريان از مسيح *

[1] relinquens, [2] ad urbem feſtinavit. & exclamans hominibus dixit, venite & videte virum, qui mihi omnia quæ feci indicavit. fortaſſe hic ipſe Chriſtus eſt. * Homines multi ex urbe egreſſi ſunt, & eum adierunt. Interea diſcipuli dixerunt, [3] Magiſter noſter comede. dixit ipſis, cibum habeo alium, quem vos neſcitis. Illi alii aliis dicebant, Num quis ipſi cibum attulerit? Dominus Ieſus ipſis dixit, Cibus meus iſte eſt, ut voluntatem patris mei, qui me miſit, compleam, & opus ejus perficiam, quod curatio inobedientiæ eſt. An non vos dicitis, Poſt quatuor menſes tempus metendi venit? enimvero dico vobis, attollite oculos veſtros & intuemini terram: enimvero alba eſt, & ad meſſem venit. quicunque metit, mercedem ſuam accipit, & fructum vitæ æternæ colligit: ſuntque ſator & meſſor ſimul læti. quia in hoc invenitur verbum verum, unus ſerit & alius metit. Et ego vos miſi, ut metatis rem in qua non laboraſtis. alii laborarunt, & vos in laborem ipſorum intraſtis. Multi ex civitate illa crediderunt verbis iſtius mulieris quæ teſtata erat, dicens, ille mihi omnia quæ feci, indicavit. Et cum Samaritani ad ipſum veniſſent, ab eo poſtularunt ut apud ipſos maneret. Ivit cum ipſis, & in urbe duobus diebus fuit; monitiones admirandas dedit, & multi in eum crediderunt, ac mulieri dixerunt: Nos ob verbum tuum ipſi non credidimus, ſed nos ipſi audivimus & cognovimus, ipſum revera eſſe illum Meſſiam ſervatorem mundi.

X 3 *Adven-*

[1] *pro* داشته *lego* كذاشته
[2] شوي شهر شتاب آورد *ſenſum non habent; quidã margini poſt* شوي *inſeruit* خود را از *tum ſonat*, maritum ſuum ex urbe feſtinãter adduxit. *at hoc apud Iohannem non extat. neq; Perſicũ eſt. nam* شتاب آوردن *non eſt* feſtinanter adducere, *ſed* feſtinare. *facile difficultas tollitur, ſi ſolum pro* شوي *legas* سوي *tum ad verbum ſonat*, ad urbem feſtinantiam tulit.
* Samaritani cognitionem Chriſti adipiſcuntur.
[3] *pro* اي ما *quod ſonat* . ô nos, *lego* اي استاد ما ô Magiſter noſter. *apud Ioh. eſt Rabbi.*

Adventus Christi in Galilæam.

Postea in Galilæam venit. Galilæi eum [1] receperunt, quia omnia quæ Hierosolymis die festi fecerat viderant, quia ipsi ad festum venerant. Postea in Canam Galilææ, ubi aquam vinum fecerat, quum venisset, Carpernaumi filius cujusdam servi regis ægrotabat. is quum audivisset, Christum in Galilæam venisse, abiit ad eum, & inveniens precatus est eum, & multam demissionem ostendit, ut secum iret, & filium suum sanaret: quia morti [2] propinquus erat. Christus respondit & dixit, si signa non conspicitis, & miracula non videtis, non credetis. Pater, quum signa mortis in filio vidisset, [3] noluit in verbis faciendis prolixus esse, & dixit ipsi, Domine descende, antequam filius meus moriatur. Christus dixit, Abi, nam filius tuus vivit. Pater verbis ejus credidit, & summo cum gaudio domum suam est reversus, & abiit. derepente quidam ex servis ejus occurrerunt, & nunciarunt & dixerunt, certissime filius tuus vivit & sanitatem recuperavit. Ille ex eo quod afflictio ipsius fructuosa evasisset, & intentio ejus ad complementum venisset, vehementer gavisus fuit, & interrogavit quo tempore sanitatem nactus esset. dixerunt, heri hora septima febris ab eo secessit. Pater ergo ejus cognovit, eadem hora id factum fuisse, qua Dominus Iesus ipsi dixerat, Filius tuus vivit. Ipse [4] & universa familia ejus crediderunt.

[1] *ita est apud Iohannem. Hic autem* اورا استقبال کردند *propriè est*, ei obviam iverunt.

[2] *pro* نردید *scribe* نزدیک،

[3] *pro* بخواست *lego* نخواست

[4] *pro* وبتمام & cum universa, *lego* وتمان & universa

Adven-

رفتن مسیح بجلیل،

بعد از آن بجلیل رفت جلیلیان اورا استقبال کردند زیرا
که هر چه در اوریشلم روز عید کرده بود دیده بودند که
ایشان بعید گاه بودند پس ازان بقانا جلیل که انجا آب را
شراب کرده بود آمده در کفر نحوم پسر یک بنده ملک رنجور
بود او چون شنید که مسیح بجلیل آمده است سوی او روان
شد ویافته باو زاري کرده وبسیار عجز نمود همراه او رود وپسر
اورا صحت دهد زیرا که بمرگ نردید بوده است مسیح جواب
داد وگفت اگر نشانها معاینه نمیکنید ومعجزهاي نمي بينيد
ایمان نمي آرید پدر چون نشانهاي مرگ در پسر دیده بود
بخواست که در سخن کردن دیر شود وگفت اورا صاحب
فرود بیا پیش از انکه پسر من بمیرد مسیح گفت برو که
پسر تو زنده است پدر بگفته او اعتقاد آورد وبتمام خوشحالي
سوي خانه خود باز گشت ومیرفت ناگاه جمعي از خدمتکاران
او پیش آمدند وبشارت دادند وگفتند هر اینه پسر تو زنده شد
وصحت یافت او ازین که مشقت او سودمند آمد ومقصودش
بانصرام رسید بسیار خوش شد وپرسید که در چه وقت شفا
یافت گفتند دي روز در ساعت هفتم تب ازوي جدا
شد پس پدر او دانست که در همان ساعت بود که حضرت
ایشوع باو گفته بود که پسر تو زنده است او وبتمام خیلخانه
او ایمان آوردند ٭

رفتن

رفتن مسيح بناصره ،

مسيح از خود خبر ميدهد ،

بعد ازان بناصره آمد كه آنجا در خورد سالي پرورش يافت روز شنبه چنانچه روش او بود سوي مجمع آمد وبر پا ايستاد وتا بخواند كتاب ايشعيا پيغمبر باو داده شد وچون انرا بر كشاد نوشته بان مضمون بر آمد روح خداوند بر منست ازينجهت ماليد مرا تا بشارت دهم مسكينان را وشفا دهم دل شكستگان را ومژده دهم بنديان را از خلاصي ونا بينايان را از بينش وپيغام دهم تا توانانرا از آمرزش وبشارت دهم از سال مقبول خداوند واز روز پاداش انكاه كتاب پيچيد وبخدمتكار سپرد ونشست وهمه را چشم بسوي او بود بعد ازان بگفتار آغاز كرد وبايشان گفت كه امروز در گوشهاي شما اين نوشته كمال گرفت ودرين وانمود كه منم كه براي اين كار آمده ام ودرين باب سخنها گفت واز كتب مقدس نقلها آورد وثابت كرد به طوري كه همه را حيران ساخت واز سخنان پر نعمت كه از دهان او بيرون مي آمدند تعجب ميكردند وچون در ميان اينها پرورش يافته بود واورا ديده بودند كه پدرش مي خواند وپسر نجار مي پنداشتند بايك ديگر مي گفتند اين پسر نيست اين علم از كجا آموخت واين علم چه چيزست وچه معجزهاست اين پسر مريم نيست قوم وقبيله او در ميان ما نيست بنابرين اورا حقير ميديدند وبرو كمتر

Adventus Christi in Nasareth.

Christus de seipso prædicat.

Postea Nazaretham ivit, ubi in pueritia educatus fuerat. die sabbathi, ut mos ejus erat, in Synagogam ivit, & [1] surrexit ut legeret. Liber Esaïæ Prophetæ datus ipsi est. & quum eum aperuit, Scriptura hujus argumenti prodiit: Spiritus Domini super me est, propterea unxit me & misit me ut evangelizem pauperibus, & sanem confractos corde, & certiores reddam captivos de liberatione & cæcos de visu, & nuncium dem impotentibus de remissione, & evangelizem annum acceptum Domini, & diem retributionis. Tunc librum convolvit & ministro tradidit, & consedit, & omnes oculum versus ipsum habuerunt. deinde loquendi initium fecit, ipsisque dixit: Hodie in auribus vestris hæc scriptura complementum cepit. Et in hoc ostendit, se esse qui ad hoc opus venerat. Et de hoc capite sermones habuit, & ex libris sacris allegationes adduxit & confirmavit, eo modo ut omnes stupefactos reddiderit, deque verbis plenis gratia, quæ ex ore ejus prodibant, admirabundi fuerint. Et quandoquidem in medio ipsorum educatus fuerat, eumque viderant quum pater ipsum vocaret, & filium fabri lignarii censuerant, voce alia dicebant: Hic nonne filius est: hanc scientiam unde didicit? & hæc scientia quid rei est? & quænam miracula sunt? hic filius Mariæ nonne est? populus & familia ejus inter nos an non est? Itaque eum contempserunt, & minus in eum

Luc. 4. 16. &c.

[1] *ad verb.* super pedes stetit

credebant. hinc factum, quod in ea urbe miracula non oſtenderit. ipſi quidem deſiderabant miracula ab eo videre: verum non ut utilitatem caperent, ſed ut ſe oblectarent. Itaque dixit ipſis, procul dubio vos hanc parabolam mihi dicetis, Medice ſana teipſum. Tu qui tot res mirandas Capernaumi feciſti, hîc quæ patria tua eſt etiam aliquid fac. Et dixit, verè dico vobis, quod profecto nullus propheta in urbe ſua & in familia ſua honoratus eſt. verè dico vobis profecto, tempore Eliæ viduæ in Iſraële multæ fuerunt, quum cælum tres annos & ſex menſes ſuper ipſos clauſum fuit, ut hoc ſpatio nunquam [1] pluvia ſuper ipſos viſa fuerit, & fames totam regionem occupaverit: tamen Elias miſſus non fuit ad ullam illarum, præterquam ad viduam quæ in urbe Sarepta Sidonis erat. Et multi ex filiis Iſraël tempore Eliſæi Prophetæ [2] leproſi erant, & preter Naamanem Syrum mundatus nemo fuit. Etſi ad ſatisfaciendum intentioni id quod ſcriptum venit ſufficiat: tamen ad illuſtrandum hunc ſermonem, duas hiſtorias ex libro quodam Prophetarum Iſraëlis ſummatim adſcribam. Quum Achab rex Iſraël idola feciſſet, & Deum una cum proſapia prædeceſſorum vehementer afflixiſſet, Deus Eliam ad Achabum miſit. Elias Achabo dixit, vivit Dominus Deus Iſraël, in cujus [3] conſpectu ſto: aquam [4] non pluet, neque rorem, niſi ſecundum verbum meum. Deus Eliæ dixit, hinc orientem verſus abi, & ad ripam talis torrentis, prope mare Iordanis, lateas, & ex eo torrente bibes: corvis

[1] *pro* رباش *legendum puto per tranſpoſitionem literarum* بارش ،

[2] *pro* بيش *legendum puto* بيس ،

[3] *videtur* نظر او *ſcribendum.*

[4] *male in autog.* بخواهد *ſcribendum* نخواهد ،

præce-

اعتقاد میکردند ازان بود که درین شهر معجزها ننمود وایشان
را آرزو بود که ازو معجزها به بینند اما نه بجهت فایده کرفتن
بلکه برای تماشا کردن ، پس بایشان کفت شاید که شما این
مثل را برای من بکویید ای طبیب تندرست کن خود را تو که
چندین چیزهای عجیب در کفرنحوم کردی اینجا که مولد تست هم
چیزی بکن وکفت راست میکویم بشما که بدرستی هیچ نبی در
شهر خود ودر قبیله خود مکرم نشد راست میکویم بشما بدرستی
که در زمان ایلیا بیوه زنان در اسراییل بسیار بودند وقتی
که آسمان سه سال وشش ماه بر ایشان بسته شد که درین
مدت هرکز رباش بر ایشان ننمود وکرسنکی همه ولایت را فرو
کرفت ایلیا فرستاده نشد سوی یکی ازینها مکر بسوی
بیوه زنی که در شهر صارفه صیدان بود وبسیاری از بنی
اسراییل در زمان الیشع پیغمبر بیش بودند وبجز نعمان شامی
پاک نشد ، اکر چه برای ادا کردن مقصود آنچه نوشته
آمد بس بود اما بجهت شادابی سخن این دو حکایت را
از کلمات یکی از پیغمبران اسراییل بطور اجمال می نویسم ، چون
اکاب ملک اسراییل بتها کرد وخدا را به نسبت کذشتکان
بیشتر رنجانید خدا ایلیا را پیش اکاب فرستاد وایلیا
با کاب کفت زنده است خداوند خدای اسراییل که در نظر
می استم اب بخواهد بارید نه شبنم مکر موافق سخن من وخدا
ایلیا را فرمود ازینجا سوی مشرق برو ودر کنار فلان جوی نزدیک
دریای اردن پنهان باش وازان جوی خواهی اشامید زاغان را

فرموده

فرموده ام كه ترا روزي رسانند ايليا رفت وهمانجا نشست
وهر صبح وشام زاغي يكي كرده نان ولخت كوشت باو ميرسانيد
ميخورد وازان جوي آب مي آشاميد وچون بسيار مدت
بارش نشد آنجوي نيز خشك كرديد پس ايليا را حكم شد
بر خيز وبصارفه صيدان برو وهمانجا خواهي باشيد من
آنجا بيوه زني را فرموده ام كه ترا روزي رساند ايليا
بر خاست وآنجا رفت وچون بدر شهر رسيد بيوه زني ديد
كه هيزم ميچيد اورا طلبيد او كفت مرا آب ده تا بياشام
وچون او روان شد كه آب بيارد از علف فرياد كرد
وكفت يك برچه نان هم بدست خود بيار او جواب داد
زنده است خداوند خداي تو كه نان ندارم مكر مقدار
يك كف دست آرد در كوزه واندك تيل در پياله هر اينه
دو سه چوب بر مي چينم تا بخانه خود رفته ازان آرد ناني
بپزم كه من وپسر من هر دو بخوريم وبميريم ايليا بدو كفت
مترس ليكن برو وچنانچه كفتي بكن اما نخستين يكنان
تنك براي ما پخته بيار بعد ازان براي خود وپسر
خود خواهي كرد كه اين ميكويد خداوند خداي
اسرائيل سبوي آرد كمي نكند وظرف تيل خالي نشود تا
روزي كه خدا بروي زمين باران فرستاد بيوه زن رفت
وموافق سخن ايليا كرد وايليا وآن بيوه با عيال
خود خوردند وازان روز هركز آن آرد وتيل كمي نكرد
چنانچه خداوند بايليا فرمود بود، نعمان شامي سپهسالار

ملك

præcepi ut tibi victum adferant. Elias ivit, atque isthic loci consedit. Et singulo mane ac vespere corvus unam placentam panis & frustum carnis ipsi attulit. edebat, & ex illo torrente aquam bibebat. Et quum longo tempore pluvia non fuisset, iste quoque torrens exaruit. Itaque Eliæ mandatum fuit, surge & Sareptam Sidonis vade. ibique manebis: ego ibi viduæ mandabo, ut tibi victum adferat. Elias surrexit & eò ivit. Et quum ad portam urbis venisset, viduam quandam vidit, quæ ligna colligebat: eam advocavit [1] & dixit, aquam mihi da ut bibam. quumque illa iret ut aquam adferret, de cibo clamavit & dixit, unam buccellam panis etiam in manu tua adfer. Illa respondit, vivit Dominus Deus tuus, me panem non habere, præter quantitatem unius volæ manus farinæ in hydria, & paululum olei in phiala. enimvero duo aut tria ligna colligo, ut domum meam veniens de illa farina panem unum coquam, ut ego & filius meus ambo edamus & moriamur. Elias ipsi dixit, ne time, sed vade, & quemadmodum dixisti fac: sed primum unum panem parvum pro me coctum adfer, deinde pro te & filio tuo facies. Nam hoc dixit Dominus Deus Israëlis: hydria farinæ non deficiet, & uter olei non evacuabitur, usque ad diem quo Deus in superficiem terræ pluviam miserit. Vidua ivit & secundum verbum Eliæ fecit. Elias, & illa vidua cum domesticis suis ederunt, & ab eo die unquam ista farina & oleum non defecit, sicut Dominus per Eliam [2] dixerat. Naaman Syrus dux exercitus

[1] *pro* او كفت *legendum puto* وكفت ؛

[2] *fortasse legendum* فرموده بود

Y 3 regis

Mundatur Naaman à lepra.

[1] *pro* و *legendum putamus* او،

[2] *ad verb.* boni operis

[3] *deerat in autographo* ملك regem

[4] *pro* هسي *lege* بيسي

[5] *ad verb.* bonam cogitationem facite

regis Syriæ fuit, clarus ſtemmate & magnus & coram Domino ſuo ſingularis: quia per [1] ipſum Deus regi ipſorum ab hoſtibus ſalutem dederat. Vir fuit [2] beneficus & dives, ſed leproſus. Quidam ex exercitu Syriæ exiverant, & filiam terræ Iſraël furto abduxerant, & miniſterio uxoris Naaman tradiderant. Die quodam illa ancilla Dominæ ſuæ dixit, utinam Dominus noſter iviſſet ad Prophetam qui Samariæ eſt: certiſſimè ipſum ab hac calamitate mundaſſet. Naaman poſt illam indicationem ad regem ſuum ivit, & id quod ancilla dixerat, aperuit. Rex Syriæ dixit, proficiſcere; & ego rex regi Iſraël ſcribam. Tum ivit, & aurum atque argentum multiplex & alia munera ſecum tulit, & epiſtolam Domini ſui ad [3] [regem] Iſraëlis cum hoc argumento cepit: Quum epiſtola ad te venerit, ſcito me Naamanem ſervum meum ad te miſiſſe ut ipſum à [4] lepra mundes. quum rex Iſraël epiſtolam legit, veſtem ſuam diſcidit & dixit: Num ego Deus ſum, ut poſſim occidere & vivificare: quod ipſe ad me miſerit, ut hunc virum à lepra ſanem? [5] Animadvertite & cognoſcite hunc virum, ut inimicus mihi ſit, prætextus quærere. Quum Eliſæus audiviſſet, regem veſtem ſuam diſcidiſſe, miſit ipſi qui diceret: quare veſtes tuas diſrupiſti? eum ad me adduc, & ſcito quod Propheta inter filios Iſraël eſt. Naaman itaque domum Eliſæi venit, & cum toto famulitio ſuo ad oſtium ejus ſtetit. Eliſæus ad eum miſit qui diceret, Vade & ſepties te in Iordane lava, & corpus tuum mundabitur, & à morbo

libera-

پاك مي شود نعمان از بيسي،

ملك شام بود بزرك زاده وكلان وپيش صاحب خود عزيز چرا
كه بواسطه وخدا ملك ايشان را از دشمنان رهاي داد مردي
بود خوب كار ودولتمند اما بيش چندي از لشكر شام بر
آمدند ودختر ملك اسرايل بدزدي بردند وبخدمت كوچ نعمان
سپردند روزي آن دختر به بي بي خود كفت كاشكي صاحب
ما مي رفت پيش پيغمبري كه در سامريه است هراينه اورا
ازين زحمت پاك مي ساخت نعمان ازين آكاهي پيش ملك
خود رفت وآنچه كنيز كفته بود بيان كرد ملك شام كفت
برو ومن ملك بملك اسرايل خواهم نوشت پس رفت وزر
وسيم فراوان وديكر تحفها با خود برد ونامه صاحب
خود بسوي [ملك] اسرايل بدين مضمون كرفت چون نامه
بتو رسيد بدان كه نعمان بنده خود را پيش تو فرستاده ام
تا اورا از هسي پاك سازي چون ملك اسرايل نامه را
خواند جامه خود چاك كرد وكفت مكر من خدا ام كه توانم
كشت وزنده ساخت كه او پيش من فرستاده است تا اين كس
را از بيسي صحت دهم خوب فكر كنيد وبدانيد كه اين
مرد براي دشمني من بهانها مجويد چون اليشع شنيد كه
ملك جامه خود چاك كرده است باو كفته فرستاد چرا جامهاي
خود پاره كردي اورا پيش من بيار وبدانك نبي در بني اسرايل
هست پس نعمان بخانه اليشع آمد وبتمام خشم خود
بر در او ايستاد اليشع بدو كفته فرستاد برو وهفت بار
خودرا در اردن بشوي وتن تو پاك خواهد شد واز بيماري

خلاص

خلاص خواهي يافت نعمان خشمين بر كشت ومي كفت من مي
دانستم كه مرا استقبال ميكند وايستاده نام خداوند خويش
ميخواند ودست خود بتن مي مالد وصحت ميدهد مكر درياها
شام ابابا وفرفر از همه آبهــا اسرائيل بهتر نيستند كه خودرا
بدان بشويم وپاك شوم درين ولا خدمتكاران او پيش او رسيدند
وكفتند اي پدر اكر اين پيغمبر ترا چيزي دشوار مي كفت
هراينه بحكم ضرورت ميكردي پس چرا نميكني اين چيزهاي
آسان كه ترا كفت خود را بشوي و پاك خواهي شد پس نعمان
بدرياي اردن رفت وچنانچه مرد خدا فرموده بود خود را هفت
بار بشست ودر حال پاكيزه كشت بعد ازان بخانه اليشع
آمد وپيش او بر پا ايستاد وكفت راستي اينست كه بغير خداي
اسرائيل ديكر خدا نيست والتماس من آنست كه ازين بنده
خويش چيزي بستان او نخواست نعمان چون مبالغه كرد
والحاح نمود او كفت خداي بني اسرائيل زنده است هر كز
نميكيرم نعمان كفت اينچنين باشد اما دستوري ده كه دوازده
كاوميش از خاك اين زمين بار كرده ببرم كه بعد ازين هر كز
پيش بت سجده نخواهم كرد ورخصت كرفته روان شد، يكي از
شاكردان اليشع شي بزي دران اسباب طمع كرد وعقب او رفت
وكفت كه صاحب من دعا رسانيد وجزوي از نقد وجنس خواسته
كه همين زمان چندين از پسران پيغمبران پيش او آمده اند ودر
كار دارد كه بايشان دهد او بسيار شادي نمود وهر چه داشت
پيش او نهاد وهر آنچه خواست برداشت وبخانه خود برد

liberaberis. Naaman iratus reversus est & dixit, Ego putabam fore ut obviam mihi veniret, & stans nomen Dei sui invocaret, & manum suam in corpus fricaret, & sanitatem daret. an fluvii Syriæ [1] Abana & Pharphar omnibus aquis Israëlis meliores non sunt, ut me in illis lavem, & munder? Tum servi ejus ad ipsum venerunt & dixerunt, Pater, si hic Propheta tibi difficile quid dixisset, utique ex necessitate fecisses: quare igitur non facis hæc facilia quæ tibi dixit, lava te & mundaberis? Naaman igitur ad fluvium Iordanis ivit, & sicut vir Dei præceperat, septies se lavit, & statim mundus factus est. Postea domum Elisæi venit, & ante ipsum super pedes stetit & dixit: verissimum est, præter Deum Israëlis alium Deum non esse. & petitio mea hæc est, Ab hoc servo tuo aliquid accipe. ille noluit. Quum Naaman vehementer urgeret, & instaret, ipse dixit, vivit Deus filiorum Israël, nunquam capiam. Naaman dixit, ita sit: sed veniam da, ut [2] duodecim bubalos pulvere hujus terræ onustos reportem: posthac enim unquam ante idola me non incurvabo. & veniam nactus abiit. Vnus ex discipulis Elizæi [3] Gibesi istas divitias concupivit, & secutus est eum & dixit, Dominus meus petitionem instituit, & partem aliquam de rebus pretiosis & vulgaribus postulat. nam hoc ipso tempore quidam ex filiis Prophetarum ad ipsum venerunt, & necesse habet ipsis dare. Ille multum gavisus est, & quicquid habuit, ipsi proposuit, & quicquid voluit abstulit, & in domum suam [4] tulit. atque

[1] *pro* ابابــا *legendum* اباذــا،

[2] *in historia sacra est,* duos.

[3] *in historia est* Gehasi.

[4] *male* بر *in autog. pro* برد،

ibi relinquens, Elisæum adiit. Elizæus dixit, unde venis? ipse respondit, servus tuus nusquam ivit. Elizæus dixit, quum ad Naamanem ires, an cor meum [1] præsens non fuit, quum vir ille de curru suo descendit, tibique obvius venit, & tu summam auri ac supellectilia accepisti, ut hortos olivarum & uvarum, & boves & oves & servos & ancillas tibi emeres? itaque lepra Naamanis tibi adhærebit, & à posteritate tua in æternum non abibit. itaque vir ille è domo ejus exiit albus instar nivis. Hæc fuit historia Elizæi, ad quam Dominus Iesus respexit. Quum urbani hæc intellexissent, indignati sunt, ipsumque ex urbe eduxerunt, & in fastigium montis, super quem urbs ipsorum structa erat, deduxerunt, ut eum ex illo fastigio in præcipitium deturbarent. Verum ille, qui adhuc nolebat doctrinam suam finiri, potentiam suam adhibuit. & absque ut cuipiam potestas impediendi esset, è medio ipsorum exivit.

[1] *vel* intuens

Historia de projiciendo Christo de monte.

Adventus Christi in Capernaum.

Inde versus Capernaum ivit, & diebus sabbathi in Synagoga docuit, omnesque obstupefactos reddidit, quia verbum ejus cum dominio erat. Quidam Diabolorū pollutorum & turpium ab ipso abhorrebat, & Christum in Synagoga videns exclamavit & dixit: sine me, quid est nobis & tibi Iesu Nazarene? venis ut nos perdas? profecto novi te quis sis, ô sancte Dei! Dominus Iesus, qui laudari à Diabolo nolebat, ipsum increpuit & dixit, mutus

Dæmoniacum liberavit.

وهمانجا کذاشته بیش الیشوع آمد الیشوع کفت ازکجا می آیی او جواب داد که بنده تو هیچ جا نرفته است الیشوع کفت وقتی که بیش نعمان رفتی مکر دل من نکران نبود وقتی که آن مرد از ارابه خود فرود آمد وترا استقبال کرد وتو مبلغی از زر واسباب کرفتی که باغ زیتون وانکور وکاو وکوسپند وغلام وکنیز برای خود بخری بس بیسی نعمان بتو خواهد چسبید واز نسل تو تا ابد نخواهد رفت بس ان مرد از خانه او بر آمد سفید همچون برف، این بود حکایت الیشع که حضرت ایشوع بسوی او اشارت کرد جون شهریان دریافتند خشمین شدند واورا از شهر بیرون کردند وبسوی بلندی کوه که بنای شهر ایشان بران بود بردند تا اورا ازان بلندی به نشیب افکنند اما او که هنوز نخواسته بود که تعلیم او باخر شود قدرت خودرا کار فرمود وبی انکه هیچکسرا یارای باز داشتن باشد از میان ایشان بر آمد،

قصه انداختن مسیح از کوه،

رفتن مسیح بکفرنحوم،

ازینجا بکفرنحوم رفت وروزهای شنبه در انجمن تعلیم میداد وهمکنان را حیران می ساخت زیرا که کلام او بغلبه بود یکی از شیطان پلید وناشایسته ازوی سر میبرد او مسیح را در انجمن دیده بانک زد وکفت مرا رها کن جیست مارا وترا ای ایشوع ناصری آمده تا مارا هلاک سازی هر اینه ترا می شناسم که کیستی ای پاک خدا حضرت ایشوع که ستودن شیطان نمیخواست اورا سرزنش کرد وکفت کنک

شیطان کرفته را خلاص ساخت،

باش وازين بيرون رو شيطان اورا جندان جنبشها داد كه مردم
انكاشتند كه اورا هلاك ساخت ودر مجلس انداخته خود فرياد
كنان ازو بدر رفت وهيج آسيبش فرسيده بود همكنان در
عجب ماندند وبهمديكر ميكفتند اين جه جيز است واين تعليم
جطور است كه بروحهاي پليد خداداند حكم ميكنند واينهـا
فرمان برداري مي كنند پس آوازه او بلند شد ودر تمام جليل
شهرت كرفت بعد ازان از مجلس بر خاست وبخانه شمعون
در امد مادر عروس او تب كرده بود وحرارت سخت داشت
از براي او درخواست كردند مسيح نزد او ايستاد وتب را
سرزنش كرد همان زمان تب ازوي جدا شد واو بر خاسته
بايشان خدمت كرد ، جون وقت غروب شد كرفتاران رنجهاي
كوناكون بپيش او آمدند وبر هركدام كه دست مي نهاد او
صحت مي يافت بامدادان بالاي كوه بر آمد وآنجا نماز ميكرد
شمعون وديكر شاكردان باو رسيدند وكفتند كه بسيار مردم
در جست وجوي تو اند بايشان كفت برويم وبشهرهـا در آييم
وهمكنان را راه سلامتي بياموزيم كه بجهت اين بدنيـا آمده ام
پس برامد وجمعي كه در طلب او بودند سوي او آمدند
وبخواهش در اويختند تا از ميان ايشان نرود فرمود مرا بايد
كه بديكر شهرها از ملكوت خدا بشارت دهم زيرا كه براي اين
فرستاده شده ام ، جون از كوه فرود آمد مردي كه اورا بجهت
پيسي از معموري بيرون كرده بودند ودر صحرامي كشت ازوي
خبر يافت وجون حضرت ايشوع را ديد بر رو افتاد بعد ازان

صحت مادر عروس پيدرو ،

بر

ſis, & ex eo exi. Diabolus eum adeo [1] concuſſit ut homines putaverint, quod eum perdidiſſet: & in conſeſſum projiciens, ipſemet clamans ex eo exiit, neque ullum damnum ei evenit. omnes in admiratione manſerunt, & alii aliis dixerunt, hoc quid rei eſt? & hæc doctrina cujuſmodi eſt? quod ſpiritibus pollutis [2] dominicè mandatum facit, & ipſi obtemperant? Fama itaque ejus celebris facta eſt, & per univerſam Galilæam innotuit. Poſtea ex conſeſſu ſurrexit, & domum Simonis intravit. Socrus ejus febricitabat, & calorem gravem habebat. pro ea ſollicitarunt. Chriſtus prope eam ſtetit & febrim increpavit. Eo dem tempore febris ab ea diſceſſit, atque ipſa ſurgens ipſis miniſtravit. Quum tempus occaſus eſſet, correpti languoribus variis ad eum acceſſerunt, & ſuper quemcunque manum impoſuit, ſanitatem recuperavit. mane ſupra montem aſcendit, atque ibi precatus eſt. Simon & alii diſcipuli ad eum [3] venerunt, & dixerunt, Multi homines in quærendo te ſunt. dixit ipſis, Eamus & in urbes intremus, & omnes viam ſalutis doceamus: nam ad hoc in mundum veni. Tum aſcendit, & turbæ quæ eum quærebant, ad ipſum venerunt, & in ea poſtulatione hæſerunt, ne è medio ipſorum abiret. Dixit: oportet me aliis civitatibus regnum Dei annunciare: ad hoc enim miſſus ſum. Quum è monte deſcendiſſet, vir quidam, quem propter lepram è [4] civitate ejecerant, & in agris verſabatur, de eo cognovit. quumque Dominum Ieſum vidit, in faciem cecidit, deinde

[1] *ſcriptum erat* داد *pro quo quidam ſubſtituit* زد *eodem tamen ſenſu.*

[2] *pro* خداداند Deus novit, *legendum puto* خداوندانه dominicè.

Sanitas ſocrus Petri.

[3] *propriè*, venire, *Infin. pro Indicativi imperfecto, ut apud Latinos.*

[4] *propriè* loco habitato.

in [1] genua procubuit & dixit: Domine ſi vis, potes me mundare. Ille, qui ſtatus pauperis miſerebatur, manum benedictam ſuam extendit, eumque attigit & dixit, volo, mundator. eodem tempore ſanitatem recuperavit. Sed dixit ipſi, Sacerdotes adi, & pro mundatione tua oblationem da, ſicut mandatum Moſis eſt. Hoc propterea fecit, ut Sacerdotes de ipſo non conquererentur, neque dicerent, jura noſtra aufert. Loca circuibat, docens & ſanans, & miracula oſtendens omnibus. & tot homines eum ſecuti ſunt, ut præ multitudine non poſſet in [2] urbem intrare. In agris & deſerto eum repererunt, ibique eos docuit & omnes conſolatus eſt.

[1] *ad verb.* ſuper genua ſtetit.

[2] *prius* در *videtur ſuperfluum.*

Adventus Chriſti in Genezar.

Dominus Ieſus voluit verſus urbem Genezar, qui terminus Galilææ eſt, [3] ire: & quidam ex diſcipulis ejus ſecuti ſunt eum. Tum navem conſcendit, ut per mare Galilææ tranſiret: atque illi etiam intrarunt. Quumque ſe ab hominibus liberatum vidit, voluit horulam quieſcere [3] & in longum ſe extendere. Tunc in mari motus magnus factus eſt, & prope fuit ut fluctus navem mergerent. ipſe autem dormiebat. diſcipuli adierunt eum & expergefecerunt & dixerunt, Domine noſter, ſerva nos, quia perimus. dixit ipſis, quid timetis ô parum creduli? ſurrexit, & mare ac ventos increpavit. mare tranquillitatem accepit, & venti quieverunt. Omnes admirati ſunt & dixerunt, quomodo eſt

[3] *pro* برو *lege* برود،

Matt. cap. 8.
Luc. cap. 8.

[3] *id eſt* ſupinus decumbere.

بر سر زانو ایستاد وگفت خداوند اگر میخواسته باشي میتواني
که مرا پاک گرداني او که بحال فقیر مهربان بود دست مبارک
خود دراز کرد وباو رسانید وگفت میخواهم پاک باش همان
زمان صحت یافت لیکن باو فرمود که بیش کاهنان برو وابر
پاک شدن خود قربان ده چنانچه وصیت موهي است واین
را بجهت آن کرد که کاهنان ازوي شکایت نکنند ونگویند
که صدقهاي ما مي کیرد، جاها مي کشت تعلیم کنان وصحت
دهان ومعجزها نمایان همه را وچندان مردم در بي اومي بودند
که از انبوهي نمي توانست که در بشهر در آید در صحرا وبیابان
اورا مي یافتند وهمانجا ایشان را تعلیم میداد وهمه را تسلي میکرد،

رفتن مسیح بجناصر،

حضرت ایشوع خواست که بسوي شهر جناصر که آن طرف
جلیل است برو وجمعي از شاگردان اورا پیروي کردند پس
بکشتي بر آمد که از دریاي جلیل بگذرد واینها نیز در آمدند
وچون خودرا از مردم خلاص دید خواست که ساعتي بیاساید
ودراز کشد ناگاه در دریا شورش عظیم شد ونزدیک
بود که موجها کشتي را فرو برند واو در خواب بود شاگردان
پیش آمدند وبیدارش کردند وگفتند اي خداوند ما مارا خلاصي
ده که هلاک مي شویم بایشان گفت چه مي ترسید اي کم
ایمانان برخاست ودریا را وبادها را سرزنش کرد دریا آرام گرفت
وبادها سکونت یافت همکنان تعجب کردند وگفتند چگونه است

متي فصل ح،
لوقا فصل ح،

که بادها ودرياها ازوي مي شنودند وفرمان او بر مي دارند ،
جون کشتي بکنار رسيد مسيح با شاکردان از کشتي بر آمد
وراه آباداني کرفت در راه دو ديوانه بيش آمد که درکورستان
مي کذرانيدند وجندان مهيب وقوي بودند که زنجير مي
کسستند وبندها مي شکستند ودنبال مردم مي دويدند وآزارها
مي رسانيدند وکسي را باراي آن نبود که ازان راه تواند کذشت
ودر ان صحرا تواند بود جون مسيح آنجا رسيد ديوانکان بر
آمدند وسوي او شدند وفرياد کردند وکفتند ما وترا چه اي
ايشوع پسرخداي بلندترين آمده تا مارا بيش از وقت جفا
کني التماس ما اين است که مرا آزار مکن حضرت ايشوع بايشان
فرمود خاموش باشيد واز يکي پرسيد که نام تو جيست او
کفت لاکيون زيرا که درو شياطين بسيار در آمده بودند
ولاکيون در حساب شش هزار وششصد وشصت وشش را
کويند مسيح فرمود اي روحهاي پليد ازين مردم بيرون رويد
شياطين زاري مي کردند ومي کفتند مارا ازين ملک بيرون
مفرست خاصه بدوزخ واکر ازين مردم بيرون ميکني دستوري
ده که درين خوکها در آييم جه دران کوه رمه کلان از
خوکها ميجريدند مسيح رخصت داد ودر ساعت ازان مردم
بيرون شدند وبخوکها در آمدند وآن خوکها خودرا از بالاي
کوه بدريا انداختند وقريب دو هزار خوک هلاک شد جرانندکان
بسوي شهر کريختند واز انجه واقع شد فرياد کنان بمردم شهر
کفتند مردم غمکين مسيح بر آمدند ودو ديوانه را ديدند

که

quod venti & maria ipſi auſcultant, ipſique obe-
diunt? Quum navis ad littus veniſſet, Chriſtus
cum diſcipulis è navi exiit, & viam terræ habita-
tæ arripuit. in via duo dæmoniaci occurrerunt,
qui in ſepulchreto degebant. & adeo terribiles ac
fortes erant, ut catenas lacerarent & vincula diſ-
cerperent, & in homines incurrerent, & crucia-
tus inferrent, & cuiquam poteſtas ea non eſſet,
ut iſtac via poſſet tranſire, aut in iſtis agris poſſet
eſſe. Quum Chriſtus eo venit, dæmoniaci aſcen-
derunt, & eum adierunt, & clamarunt ac dixe-
runt, nobis & tibi quid Ieſu Fili Dei altiſſimi? ve-
niſti ut nos ante tempus affligas? petitio noſtra hęc
eſt, [1] nobis cruciatum ne fac. Dominus Ieſus di-
xit illis, Tacete. Et ex uno quæſivit: Nomen tuum
quodnam eſt? ille dixit, legio. quia in eum Dia-
boli multi ingreſſi erant. & legionem in compu-
to ſex millia [2] ſexcenta & ſexaginta ſex dicunt.
Chriſtus dixit, Spiritus immundi, ex his homi-
nibus exite. Diaboli precabantur & dicebant: Nos
ex hac terra ne emitte, præſertim in infernum.
& ſi ex his hominibus ejicis, veniam da ut in
hos porcos ingrediamur. in illo enim monte grex
magnus porcorum paſcebatur. Chriſtus veniam
dedit, & ſtatim ex illis hominibus exiverunt & in
porcos intrarunt: & illi porci ſe de faſtigio mon-
tis in mare projecerunt, & circiter bis mille por-
ci interierunt. Paſtores ad urbem fugerunt, &
de eo quod contigerat clamorem excitantes ho-
minibus urbis dixerunt. Homines triſtes [3] ad Chri-
ſtum exiverunt, & duos dæmoniacos viderunt,

[1] *pro* مرا mihi, *in autog. lege* مارا nobis.

[2] *post ſexcenta additur in autogr.* سال annos, *quod hic prorſus alienum videtur.*

[3] *videtur deeſſe* سوي ad.

Aa quod

quod juxta Christum ſederent, mites & veſte tecti, & in morem hominum ſapientum & cordatorum reſponſa convenientia dabant, & de eo quod evenerat ſibi loquebantur. Homines ſtupor occupavit, & metus etiam. Quandoquidem enim porci pro principibus iſtius limitaneę terrę eſſent, ob tantam jacturam multum timuerunt, & pro conſolatione dominorum Dominum Ieſum rogarunt, ut ex ea regione reverteretur, & in medio ipſorum non maneret. ille acquievit & reverſus eſt. Quum Dominus Ieſus vellet navem ingredi, unus ex illis duobus dæmoniacis rogavit, ut in miniſterio maneret. Verum Dominus Ieſus dixit, domum tuam revertere, & gratiam quam Deus tecum fecit hominibus annuncia. ipſe ivit, & de eo quod Chriſtus ipſi fecerat in urbe manifeſtationem faciebat.

Adventus Christi in Capernaum.

Chriſtus in urbem Capernaum venit, ſic ut nemini innotuerit. & domum ſuam ivit. Homines id reſciſcentes ad eum iverunt, & in docendis ipſis occupatus fuit. Et homines tantum confluxum fecerunt, ut viæ & oſtia domus replerentur. Et ibi in medio multi ex doctoribus Phariſæis & aliis magnatibus Iudæorum fuerunt, qui ex Galilæa & Iudæa, & Hieroſolyma, & ex aliis locis venerant, ut doctrinam ejus audirent. In ea urbe vir quidam erat paralyticus, cujus totum corpus immobile erat, & deſiderabat ut ſe quis ad Chriſtum (Sanatio paralytici.)

که نزد مسیح نشسته اند آرمیده وجامه پوشیده وبسان مردم دانا وهوشیار جوابهاي پسندیده میدهند واز سر کذشت خویش کفتند مردم را حیرت کرفت وهم ترس که جون خوکها براي سرداران آن سر زمین بودند از جنان نقصان بسیار ترسیدند وبراي تسلي صاحبان بحضرت ایشوع در خواست کردند که ازین ولایت بار کرده ودر میان ایشان نباشد او قبول کرد وباز کردید، جون حضرت ایشوع خواست که بکشتي در آید یکي ازان دو دیوانه در خواست کرد که در خدمت باشد اما حضرت ایشوع فرمود که بخانه خود باز کرد واز عنایتي که خدا باتو کرده است مردم را خبر ده او رفت واز انچه حضرت ایشوع بدو کرده بود در شهر منادي میکردند،

رفتن مسیح بکفرنحوم،

مسیح بشهر کفرنحوم آمد بطوریي که هیچکس را خبر نشد وبخانه خود رفت مردم آکاهي یافته بپش او رفتند وبتعلیم ایشان مشغول شد ومردم جندان غلو کردند که راهها ودرچهاي خانه پر کردید ودرین میان بسیاري از دانایان فریسین ودیکر بزرکان از یهودان بودند که از جلیل ویهودا وبیت المقدس واز دیکر جایها آمده بودند تا تعلیم او بشنوند دران شهر مردیي بود شل که تمام تن او از حرکت مانده بود وارزو داشت که خودرا یکي بمسیح (صحت شل،)

رساند تا تندرست کردد بدوستان خود کفت براي خدا مرا
پیش برید جهار کس اورا برداشته بردند لیکن از هجوم مردم
هیچکونه در آمدن نتوانستند جون اعتقاد بیمار افزون بود
ومحنت واحتیاج پاینده ودلپرست این علاج یافتند که از پس
خانه ببالا بر آمدند وسقف را شکافتند وخواب جاي بیمار
را بریسمان بسته فرو کذاشتند مردم را ازین کاشورش شد لیکن
مسیح را بد نیامد بلکه همه را بدلاسا خاموش کردانید ونظر
بر اعتقاد ومحبت ارندکان کرده به بیمار فرمود اي پسر
امید وار باش کناهان تو بخشیده شدند جون بخشیدن کناه
خاصه خداست کاهنان ودیکر بزرکان که دران میان بودند
از سخن او رمیدند ودر دلهاي خود اندیشه میکردند ومي
کفتند این کیست که اینچنین میکوید وکفر میکند بغیر خدا که
میتواند که کناهها بخشد حضرت ایشوع فکر ایشان دانست
وکفت براي چه بد کمان مي شوید وبد مي اندیشید کدام
جیزها اسانتر است انکه شل را کفته شود که کناهان تو
بخشیده شدند یا اینک بکویم بر خیز [وخواب جاي خودرا
بر دار وبرو اما تا بدانید که آدمي زاده را قدرت بخشیدن
کناهان در زمین مي شود شل را کفت ترا میکویم برخیز
وخواب خانه ترا بردار وسوي خانه تو برو ودر حال برخاست]
وخواب جاي خودرا برداشت وبر امد همکنان شکفت نمودند
وخدا را ستایش کردند ومي کفتند که هر کز جنین
ندیده بودیم *

adduceret, ut ſanaretur. Amicis ſuis dixit, propter Deum adportate me. quatuor viri eum ſublatum portarunt. verum ob confluxum hominum ullo modo intrare non potuerunt. quoniam fides ægroti magna erat, & afflictio atque neceſſitas permanens atque vehemens erat, hoc remedium invenerunt, quod per poſticam domus in faſtigium aſcenderint, & tectum fregerint, & lectum ægri funibus ligatum demiſerint. hominibus inde murmuratio fuit. ſed Chriſto non diſplicuit, verum omnes tranquillo animo ſilere fecit, & ad fidem & charitatem bajulorum reſpiciens, ægro dixit, Fili, ſpem gere, peccata tua remiſſa ſunt. Quoniam remittere peccatum, proprium Dei eſt, Sacerdotes & alii proceres qui ibi intererant à verbis ejus abhorruerunt, & in cordibus ſuis cogitationes formabant & dicebant, Hic quis eſt quod ſic loquatur & blaſphemet? præter Deum quis poteſt peccata remittere? Dominus Ieſus cogitationes eorum novit & dixit: quare malum opinamini & malum cogitatis? cujuſmodi res faciliores ſunt, ut paralytico dicatur, peccata tua remiſſa ſunt, quam ut dicam, ſurge (& lectum tuum tolle & ambula? ut autem ſciatis Filium hominis habere poteſtatem remittendi peccata in terra, ait paralytico, Tibi dico, ſurge & grabatum tuum attolle & abi domum tuam. Et ſtatim ſurrexit) & lectum ſuum ſuſtulit & aſcendit. omnes admirationem oſtenderunt & Deum laudarunt & dixerunt, nunquam talia vidimus.

Hæc parentheſi incluſa deſunt in autographo, quæ & hic Latinè, & ibi Perſicè, pro viribus ſupplevimus.

Vocat Chriſtus Matthæum ad ſequelam ſui.

Die quodam alio ad mare ibat, & omnes eum ſequebantur, ut ipſos doceret. Quidam nomine Matthæus, archipublicanus, qui alio nomine Levi vocabatur, & Iudæi eum [1] peccatorem ducebant, in via ſedebat, & negocium ſuum faciebat. Chriſti oculus in eum incidit, & dixit, ſequere me. Matthæus ad illud verbum vulneratus fuit, & Majeſtatem & gloriam ejus videns, feſtinus ſurrexit, & omnibus relictis ſequutus eſt eum, & cum gaudio magno ipſi convivium fecit, & ſocios ſuos etiam advocavit. Et Dominus Ieſus, ut oſtenderet quomodo ad peccatores reſipiſcentes veniat, conſenſit, & domum ejus venit, & inter omnes cum diſcipulis ſuis cibum ſumpſit. Phariſæis converſatio Chriſti cum publicanis mala viſa eſt, & diſcipulis ejus dixerunt, quare Magiſter veſter cum publicanis & peccatoribus ſimul edit? Quum id Dominus Ieſus audivit, reſpondit & dixit: ſani egentes medici non ſunt, ſed ægroti. ite & diſcite quid rei ſit illud dictum Dei, miſericordiam volo & non ſacrificium. quia non veni ut vocem juſtos, ſed peccatores. Eo tempore diſcipuli Iohannis ad eum venerunt, & dixerunt, Quomodo eſt [2] quod nos & Phariſæi jejunamus, & diſcipuli tui non jejunant? Dominus Ieſus de eo quod non jejunarent diſcipuli, apologiam protulit, & dixit, An poteſt fieri, ut filii ſponſi lamententur, quamdiu ſponſus cum ipſis eſt? dies venient

[1] *In autogr. tantum eſt* كناه peccatum, *pro quo legendum* كناه كار،

Defenſio jejunii diſcipulorum.

[2] *mendosè eſt in autographo,* كه فرسين روزه مى كيرم *id eſt*, quod Phariſæi jejuno.

خواندن مسيح متي را به پيروي خويش،

روزي ديكر بسوي دريا ميرفت وهمه عقب او ميرفتند تا ايشانرا تعليم دهد مي نام بزرك سودخواران كه بنام ديكر لوي خوانده ميشود ويهودان اورا كناه كار مي دانستند در راه نشسته بود وكار خود ميكرد مسيح را چشم برو افتاد وفرمود مرا پيروي كن متي باين سخن زخمي شد وشكوه وبزركي اورا ديده زود برخاست وهمه چيز كذاشته دنبال او شد وبشادي بزرك اورا مهماني كرد وياران خودرا نيز طلبيد وحضرت ايشوع تا بنمايد كه چكونه سوي بدكاران تايب مي رود راضي شد وبخانه او رفت ودرميان همه مردم با شاكردان خود خوردني خورد فريسين را اختلاط مسيح با مردم سودخوار بد نمود وبشاكردان او كفتند چرا استاد شما بسودخواران وبدعملان يكجا مي خورد چون حضرت ايشوع شنيد جواب داد وكفت تندرستان محتاج طبيب نيستند ليكن بيماران برويد وبياموزيد چه چيرست آن سخن خدا رحمت ميخواهم نه قرباني چرا كه نيامده ام تا بخوانم نيكو كاران را ليكن كناه كاران را، درين زمان شاكردان يوحنا پيش او آمدند وكفتند چكونه است كه فريسين وما روزه مي كيريم وشاكردان تو روزه نميكيرند حضرت ايشوع از روزه نا كرفتن شاكردان عذر آورد وكفت آيا تواند بود كه پسران عروس نوحه كنند مادامي كه عروس با ايشان باشد روزها

عذر روزه شاكردان

بيايند

بپایند که عروس از ایشان گرفته شود وآن زمان روزه بگیرند
کسی نیست که بر کاله نو در جامهء کهنه بپوند کند
زیرا که قوت ان بستاند وپاریدگی بیشتر شود وشراب نو
در خیکهای کهن نه نهند تا دریده نگردد وشراب نریزد
بلکه شراب نورا در خیکهای نو می نهند تا هر دو سلامت
مانند ایشان شرمنده شدند ومتی از هر چه داشت دل
برکند وقرضهای مردم ادا کرده هر چه ماند بفقرا داد
وخود بصحبت مسیح بپوست وهمیشه بی رواو بود،،

زنده کردن دختر،

متی فصل ط، مرقوس فصل ه، لوقا فصل ح،

مسیح درین گفت وگو بود که جایورس نام از
بزرگان کنشت بغایت اندوه ناک آمد همین که حضرت
ایشوع را دید بر پای او سجده کرد وگفت ای خداوند
یک دختر دارم ودر مردنست همراه من بیا ودست
مبارک خود بر سر او بنه امیدوارم که صحت یابد وزنده
ماند مسیح که هیچکس نه نمیگفت با شاگردان
خویش همراه او روان شد باین خبر مردم بی شمار
دنبال او شدند زنی اصیل که دایم ازو خون میرفت
ومدت دوازده سال این بیماری داشت واز طبیبان هیچ
علاج نیافته بود خبر یافت که مسیح می آید بخود اندیشه
کرد که همین که دست من بکنار دامن او میرسد هر
اینه صحت می یابم بصدق تمام دران انبوهی

venient quod sponsus ab ipsis auferetur, & tum jejunabunt. Nemo est qui implementum panni novi vestimento veteri applicet: quia fortitudo illius tollit, & fissura major fit. Neque vinum novum in utres veteres ponunt, ut non rumpantur & vinum non effundatur: sed vinum novum in utres novos ponunt, ut ambo salva maneant. Illi pudefacti sunt. Et Matthæus ab omnibus quæ habuit cor avulsit, & quum fœnera hominum persolvisset, quicquid remansit pauperibus dedit: atque ipsemet societati Iesu adhæsit, & perpetuo eum secutus est.

Vivificatio puellæ.

Christus in hoc colloquio erat, quum Iairus quidam ex proceribus Synagogæ vehementer tristis advenit. simulac Dominum Iesum vidit, ad pedes ejus adoravit, & dixit, Domine, filiam unam habeo, & in moriendo est. mecum i, & manum benedictam tuam in caput ejus pone: spero fore ut sanitatem consequatur, & viva maneat. Christus qui nemini negabat, cum discipulis suis eum comitatus est. ad hunc rumorem homines innumeri eum secuti sunt. Mulier quædam nobilis, ex qua perpetuo sanguis exibat, & spatio 12 annorum istam ægritudinem habuerat, & à medicis nihil medelæ invenerat, intellexit Christum venire. in se cogitavit, simulac manus mea oram laciniæ ipsius attinget, enimvero sanitatem consequar. fide summa in istam multitudinem

Matt. c. 9. Marc. c. 5. Luc. c. 8.

hominum intravit, & labore multo ad ipſum venit, & clam manum oræ laciniæ ejus admovit, & protinus cognovit ſanguinem ſtetiſſe: & cum gaudio reverſa eſt. Chriſtus interrogavit, hic quis eſt qui manum mihi admovit? omnes negarunt. Simon & reliqui diſcipuli dixerunt, Domine, homines te undiquaque arctum habent, & viam eundi non dant. & interrogas, qualis vir manum laciniæ meæ admovit? reſpondit, Ego ſcio, virtutem ex me emanaſſe. tunc reſpexit locum ubi mulier iſta erat. Illa quum cognovit quod clam non manſiſſet, timida & pavida ad Ieſum venit, & ad pedes ejus cecidit, & vehementiam [1] morbi & longitudinem ejus indicavit, & fidem ſuam & quomodo ſanitatem recuperaſſet declaravit. Dominus Ieſus dixit, Filia, cor forte habe, veritas fidei tuæ te ſervavit, [2] cum ſecuritate abi. Aliquamdiu in hoc occupatus fuit. Interea temporis quidam ex ſervis Iairi venerunt, & flentes dixerunt, Domine filia tua deceſſit, Magiſtro moleſtiam ne da. Ille Chriſto de labore quem pro ipſo patiebatur gratias egit, & in extremitate percuſſionis & [3] doloris ſui veniam petiit abeundi, ſcilicet ut mortuum ſuum ſepulchro traderet. Dominus Ieſus dixit, [4] ſolummodo crede: nam filia tua vivit. & cum ipſo ivit. & quum domum ejus veniſſet, domeſticos in lamentatione invenit. omnes in ejulatione & fletu erant. Noluit quempiam, præter Simonem & Iacobum & Iohannem, ſecum in domum iſtam intrare. quumq; intraſſet, domeſticis qui lamentum & ejulatum faciebant, dixit,

[1] *ſcripſimus pro* .رحمت *,*رحمت

[2] *pro* باامي *ſcripſimus* ,بامني

Vivificat filiam.

[3] *quidam pro abſtracto* اندوه dolor, *ſcribi voluit concretũ* اندوه ناك dolens. *malè.*

[4] *ad verb.* ſolummodo fidem fac. *ubi rurſus quidam quum neſciret* همين *ſignificare etiã* ſolummodo *male emẽdavit* همين سخن باور كن *quod ſonat.* idem verbum fidei fac.

مردم در امد وبزحمت بسيار باو رسيد وپنهاني دست بكنار دامن او رسانيد وهماندم در يافت كه خون اسعاد وبشادي بر كشت مسيح پرسيد اين كيست كه دست بمن رسانيد همه منكر شدند شمعون وديكر شاكردان كفتند اي خداوند مردم ترا از هر سو تنك ميدارند وراه رفتن نميدهند ومي پرسي كه كدام كس دست بدامن مــن رسانيد جواب داد من مي دانم كه قوتي از من صادر شد انكاه نظر كرد بر جايي كه ان زن بود او جون دانست كه پنهان نماند ترسان ولرزان بيش ايشوع آمد ودر پاي او افتاد واز سختي زحمت ودرازي او خبر داد واعتقاد خويش وجكونكي صحت يافتن بيان كرد حضرت ايشوع فرمود اي دختر دل قوي دار صدق ايمان تو ترا سلامتي داد بامني برو، زماني درين مشغول بود ودرين هنكام چندي از خدمتكاران جايرس رسيدند وكريه كنان كفتند اي صاحب دختر تو كذشت استاد را رنج مده او مسيح را از رنجي كه بخاطر او مي كشد شكر كرد وبغايت اضطراب واندوه خود رخصت خواست تا برود كه تا مرده خود را بكور بسپارد حضرت ايشوع كفت همين باور كن كه دختر تو زنده مــي شود وهمراه او رفت وجون بخانه او رسيد اهل خانه را در ماتم يافت همه در نالش وكريه بودند نخواست كه هيچكس بغير شمعون ويعقوب ويوحنا با او در ان خانه در آيند وجون در آمد مردم خانه را كه نوحه وشيون ميكردند

زنده ميكند دختر را،

كفت

كفت چرا میکرییدٖ ونوحه میکنید کریه نکنید که دختر نمرده است بلکه در خوابست درین سخن وانمود که بر من زنده ساختن مرده بیدار کردن خفته یک سانست وانمردم هزل مي کردند ومیخندیدند حضرت ایشوع همکنان را بیرون کرد وخود با شاکردان خویش وبا پدر ومادر او بجاي که آن مرده بود در آمد دست دختر کرفت وکفت اي دختر بتو میکویم بر خیز در ساعت دختر زنده وتندرست بر خاست وشروع در رفتن کرد حضرت ایشوع فرمود که اورا خوردني بدهند واین دختر دوازده ساله بود پدر ومادر وآنانکه در انخانه بودند از انچه بچشم خود مشاهده کردند حیران شدند ومسیح را هزار ستایش کردند از انجا بر آمد ومبالغه نمود که این معجزه را ظاهر نسازند اما ایشان بر همکنان روشن کردند بطوري که این خبر در روي زمین پراکنده شد ، مسیح سوي خانه بر کردید وعقب او دو تن از کوران بر آمدند فریاد مي کردند ومي کفتند اي پسر داود بر ما رحمت کن جون بخانه خود رسید کوران بدو بپیوستند حضرت ایشوع بایشان کفت ایمان برین دارید که این کار میتوانم کرد هر دو کفتند بلي اي خداوند ما انکاه دست بچشمان ایشان رسانید وکفت باشد بشما موافق اعتقاد شما همان زمان چشمهاي ایشان بینا شد ومنع کرد که ازین بهیچکس نکویید اما ایشان بهر کس میکفتند *

dixit, quare [1] fletis & lamentum facitis? ne flete: nam filia non eſt mortua, ſed in ſomno eſt. hoc dicto oſtendit, apud me vivificare mortuum, expergefacere dormientem, ejuſdem rationis eſt. Illi autem ſubſannabant & ridebant. Dominus Ieſus omnes ejecit, atque ipſemet cum diſcipulis ſuis & cum patre & matre ejus in locum ubi illa mortua erat intravit, manum filiæ arripuit & dixit, Filia, tibi dico, ſurge. Confeſtim filia vivens & ſana ſurrexit, & ambulare cœpit. Dominus Ieſus juſſit ut ipſi cibum darent. & hæc filia 12 annorum fuit. Pater & mater & qui in domo iſta erant, ex iis quæ oculis ſuis præſentes viderant, obſtupefacti fuere, & Chriſto mille laudes exhibuerunt. Ex eo loco exiit, & vehementer urſit, ut hoc miraculum manifeſtum non facerent. ſed illi omnibus illuceſcere fecerunt, adeo ut hæc fama in ſuperficie terræ diſperſa fuerit. Chriſtus domum eſt reverſus, & poſt eum duo cœci aſcenderunt, clamantes & dicentes, fili David, miſerere noſtri. quum domum ſuam veniſſet, cœci ipſi adhæſerunt. Dominus Ieſus dixit ipſis: hoccine creditis, poſſe me hoc opus facere? ambo dixerunt, maximè Domine noſter. Tunc manum oculis ipſorum admovit & dixit, fiat vobis ſecundum fidem veſtram. eodem tempore oculi ipſorum videntes facti ſunt. & prohibuit, dicens, de hoc cuiquam ne dicite. at illi quibuſvis dixerunt.

[1] *pro* میکویید dicitis *ſcripſim'* میکرییید fletis.

Adventus Christi in Ierusalem.

Dominus Iesus festo alio, cujus nomen Pentecoste est, Hierusalem ascendit, ut homines doceret. nam illo tempore Iudæi undique eò veniebant. Hierosolymæ locus erat, quem lingua Hebræa [1] Piscina vocabant, atque in eo loco vivarium erat, ubi quadrupeda, quæ pro sacrificiis parabant, lavabant. & circumcirca hoc vivarium quinque porticus erant, ubi ægri varii ex cæcis & surdis & claudis & febri percussis erant, & agitationem aquæ exspectabant. quia quotannis angelus è cœlo descendebat, & aquam istam agitabat. & quicunque post motum aquæ primus in istam piscinam intrabat, ab omni genere ægritudinis quam habebat sanabatur. Et receptum est, hanc virtutem sanandi in ista aqua, Crucem Christi fuisse. illam enim fecerunt ex ligno quodam, quod maximus Salomo in hac piscina occultaverat, & tempore Christi in superficiem aquæ venerat. illud extraxerunt, & ex eo facta est crux, in qua Dominus Christus suspensus fuit. Tunc illa virtus sanandi in ista aqua non mansit. Hoc tempore Hierosolymæ erat. in domum istam intravit, & obambulavit. ægrum quendam vidit, qui 38 annos ibi jacuerat. & ubi cognovit, quod à diu retro ibi esset, dixit ipsi, amasne sanari? ille dixit, etiam Domine. sed neminem habeo, qui, ubi aqua in motum venit, me in eam dejiciat. & dum venio ego, alius antevertit,

[1] *Aut* πυρρεία *aut inscitia magna est.* piscina *enim vox Latina est, qua Latinus interpres* κολυμβήθραν *transtulit. Hebraicè locus* Βηθεσδὰ *dicebatur. ut est Ioh.* 5. 2.

Virtus crucis.

Ioh. c. 5.

&

رفتن مسیح باوریشلیم،

حضرت ایشوع در عید دیگر که نام او پنت کوست است بسوي اوریشلیم بر آمد تا مردم را تعلیم دهد که دران زمان یهودان از هر طرف آنجا مي آمدند در اوریشلیم جایي بود که آن را بزبان عبري پسینه میخواندند ودران جا برکه بود که جهار پایه که براي قرباني ساخته میکردند آنجا مي شستند وگرد این برکه پنج رواق بود که آنجا بیماران گوناگون از کوران وکران ولنگان وتب زدگان میبودند وانتظار جنبانیدن آب مي بردند زیرا که هر سال فرشته از آسمان فرو مي آمد وآن آب را مي جنبانید وهر کس که پس از جنبیدن آب اول دران برکه مي در امد از هر گونه بیماري که با او بود صحت مي یافت ومنقول است که این قوت صحت دادن درین آب صلیب مسیح بوده که آن را ساخته بودند از جوبي که مهتر سلیمان درین برکه پنهان کرده بود ودر زمان مسیح بر روي آب آمد اورا کشیدند وازان کرده شد صلیبي که در انحضرت مسیح مصلوب شد انگاه ان قوت صحت دادن دران آب نماند، درین هنگام در اوریشلیم مي بود دران خانه در آمد وسیر میکرد بیماري دید که سي وهشت سال آنجا افتاده بود وچون دانست که از دیر باز اینجا ست باو گفت دوست مي داري که تندرست شوي او گفت بلي اي خداوند اما کسي ندارم که جون آب در جنبش آید مرا دران بیفکند وتا رسیدن من دیگري بیش دسي میکند

یوحنا فصل ه،

وفرو

وفرو میرود حضرت ایشوع گفت بر خیز وبستر خود بستان
وبرو آنمرد در حال صحت یافت وبرخاست وبستر خود گرفت
وشادان وخرم رفت حاضران در تعجب شدند این در روز
شنبه بود وچون یهودان در ان روز هیچگونه کار نمیکردند
ومحنت نمیکشیدند اورا سرزنش کردند وگفتند روا نیست
که در روز شنبه بار بر داری او جواب داد من هیچ
نمیدانم انکه مرا صحت داد او فرمود که بستر خود بردار وبرو
اورا پرسیدند که کیست انکه ترا گفت بستر خود بستان وبرو
ان شفا یافته نمیدانست که او کیست زیرا که حضرت
ایشوع در میان آنمردم که در آنجا بودند پنهان شد بعد از
زمانی حضرت ایشوع اورا در هیکل دید وگفت هر اینه تندرست
شدی دیگر گناه نکنی تا حال تو از نخست بدتر نشود
ودرین سخن وانمود که آن زحمت اورا از شومی گناه خود بود
وانکه مارا اکثر جفاها وزحمتها از گناهان ما میرسد آنمرد
رخصت گرفته روان شد ویهودان را گفت حضرت ایشوع
است انکه مرا شفا داد ایشان که خودرا درین چندان
متعصب می نمودند حضرت ایشوع را بدین سبب راندند ودر
کمین کشتن او شدند ودر گروه خود می گفتند که این مرد خدا
نیست که در روز شنبه چنین کارها می کند حضرت ایشوع چون
این سخن ایشان شنید گفت پدر من تا اکنون کار می کند
ومن نیز میکنم راست راست میگویم بشما چیزها که پدر میکند
همان است که پسر می کند پدر پسر را دوست میدارد

& descendit. Dominus Iesus dixit, surge & lectum tuum cape & ambula. Vir ille protinus sanitatem adeptus est, & surrexit, & lectum suum suscepit, & lætus ac jubilans ivit. præsentes admirati sunt. Hoc die sabbathi factum est. Et quum Iudæi illo die ullum omnino opus non facerent, neque laborem susciperent, objurgarunt eum & dixerunt: licitum non est die sabbathi onus attollas. ille respondit: ego nihil scio: is qui sanavit me, ille dixit: lectum tuum attolle & ambula. Interrogarunt eum: quis est qui tibi dixit, lectum tuum cape & ambula? ille, qui sanitatem nactus fuerat, nesciebat, is quis esset. quia Dominus Iesus in medio hominum illorum qui ibi fuerant, latuerat. post tempus aliquod Dominus Iesus eum in templo vidit, & dixit: Enimvero sanus factus es, aliud peccatum ne fac, ne status tuus priori pejor fiat. Eo dicto ostendit, afflictionem istam ipsi ex malitia peccati sui contigisse, & nobis plerasque perpessiones & afflictiones ex peccatis nostris evenire. Ille vir veniam nactus ivit, & dixit Iudæis, Dominus Iesus est qui me sanavit. Illi qui se in hac re tanto zelo affectos ostendebant, Dominum Iesum propter hanc causam persecuti sunt, & in insidiis occidendi eum fuerunt, & in populo suo dicebant, Hic vir Dei non est, quia die sabbathi talia opera facit. Dominus Iesus cum hunc sermonem ipsorum audisset, dixit, Pater meus usque nunc operatur, & ego etiam operor. verè verè dico vobis, res quas pater facit eædem sunt quas Filius facit. Pater Filium amat,

& quicquid facit, ipsi ostendit, & meliora his opera ipsi ostendet, ut vos miremini. Nam sicut Pater mortuos suscitat & vivificat, sic filius etiam vivificat quemcunque amat. Pater neminem judicat, [1] sed omne judicium in manum filii dedit. ut omnes Filium honorent, sicut patrem honorant. Quicunque non honorat Filium, non honorat Patrem. Verè verè dico vobis, infallibiliter venit hora, & jam est illud tempus, quod mortui vocem Filii Dei audient, (&) vivent. quia sicut Pater habet in se ipso vitam, sic Filio dedit ut in se ipso vitam habeat. & dedit ipsi illam potentiam, ut judicium faciat, quia filius hominis est. Itaque ne miremini hoc: nam veniet tempus, ut omnes qui in sepulchris sunt vocem ejus audiant, & justi exeant in resurrectionem vitæ, & impii in resurrectionem judicii. Viros misistis ad Iohannem, & ille de me in veritate testimonium dedit. Ego ab homine testimonium non peto: sed hoc dico, ut vos servemini. Ille candela erat ardens & lucem præbens, & vos voluistis aliquamdiu in luce ejus gloriari. & mihi testimonium [2] aliud majus est testimonio Iohannis. quia opera quæ Pater mihi dedit, ut ea ad perfectionem deducam, illa eadem opera [3] de me testantur quod missus Patris mei sum. qui me misit, is de me testatus est. & [4] nunquam vocem ejus audivistis, neque eum [5] cognovistis, neque conspectum ejus vidistis. verbum ejus in vobis permanens non est, quia in missum ejus non creditis. Iterum scrutamini Scripturas, quia putatis

[1] pro لنكن scripsimus ليكن ،

[2] prius استى superfluum videtur in Persico.

[3] مـا nobis pro (.من) me. est plur. pro singul. ut sæpe.

[4] in ووهيچ unum و superest. nisi forte legendum ووقت هيچ & tẽpore ullo نشنيديد non audistis. alioqui propriè est, & ullam vocem ejus non audivistis.

[5] pro شناختنى scripsimus شناختيد ،

وهر چه میکند باو می نماید وبهتر ازین عملها اورا خواهد نمود
تا شمایان تعجب کنید ، که همچنانکه پدر مردکان را بر می
انکیزد وزنده می کند همچنین پسر نیز زنده می کند کسی
را که دوست می دارد پدر بر کسی حکم نمیکند لیکن همه حکم
بدست پسر داد تا همکنان پسر را کرامی داشته باشند همچنانکه
پدر را کرامی دارند هر که کرامی ندارد پسر را کرامی ندارد
پدر را راست راست میکویم هراینه آید ساعتی واکنون است
آن وقت که مردکان آواز پسر خدا بشنوند زنده شوند زیرا که
همچنانکه پدر را در ذات خود زندکیست همچنان پسر را داد
که اورا در ذات خود زندکی باشد ودادش قوت انکه داوری
کند زیرا که آدمی زاده است ، پس در شکفت نشوید ازین
چرا که بیاید وقتی که همه آنانکه در کورستان اند آواز او بشنوند
ونیک کاران بیرون آیند بسوی قیامت حیات وبد کاران بسوی
قیامت داوری ، کسان فرستادید پیش یوحنان واو بر من براستی
کواهی داد من از آدمی کواهی نمیخواهم لیکن این میکویم تا شما
خلاصی یابید ، او چراغیست افروخته ونور بخش وشما خواستید
که زمانی بنور او نازش کنید ومرا کواهی است دیکر بزرکتر است
از کواهی یوحنا زیرا که کردارها که پدر بمن داد تا آن را بکمال
رسانم همان کردارها بر ما کواهی میدهند که فرستاده پدر خودم
آنکه مرا فرستاد او بر من کواهی داد ووهیچ آواز او نشنیدید واورا
نشناختید ودیدار او ندیدید سخن او در شما ثابت نمیبود چرا
که بر فرستاده او ایمان ندارید باز جویید کتابها را که می پندارید

که ازان است شما را حیات جاوید آنها بر من گواهی میدهند
ونمیخواهید که سوی من اقبال کنید تا زندگانی جاوید شما را
قبول کند، من از آدمیان بزرگواری نمیخواهم لیکن من شما را
شناختم که هر آینه در شما محبت خدا نیست من بنام پدر خود
آمدم ومرا قبول نه می کنید چگونه توانید ایمان آوردن شمایان که
از یک دیگر بزرگ داشت میخواهید وبزرگی را از خدا تنها طلب
نمیکنید، گمان مبرید که من شما را پیش پدر شکوه کنم انکه
شما را شکوه کند موسی است که برو امید میدارید که اگر بموسی
میگرویدید بمن نیز میگرویدید زیرا که از من نوشت واگر
شما بر نوشتهای او ایمان ندارید چگونه بر گفتار من ایمان می
آرید باین گفت وگو بزرگان یهود ملزم شدند وشرمنده ماندند
کینه را افزایش دادند ودر کشتن او بجدتر شدند نه از جهت
همین که شنبه را می شکنند بلکه برای انکه خدای را پدر
خود میگفت وخود را با او برابر میساخت *

مناظره در تعظیم شنبه،

بعد از چند روز از اوریشلم بزمین دیگر روان شد تا مردم را
تعلیم دهد بسیاری باو بی روی کردند در کشت زاری می
گذشت وشاگردان از بسیاری افلاس وگرسنگی خوشها
می شکستند وبدستهای خود پاک کرده میخوردند بعضی
از فریسین که آنجا بودند چون ایشان را بنظر حسد می
نگریستند ایشان را همه بد می نمود بپیش ایشوع شکوه بردند
وگفتند هر اینه شاگردان تو در شنبه چیزی می کنند

ex illis esse vobis vitam æternam. illæ de me testantur, & non vultis ad me venire, ut vita æterna vos excipiat. Ego ab hominibus gloriam non peto, sed ego vos novi, quod certissimè in vobis amor Dei non est. Ego in nomine Patris mei veni, & me [1] non accipitis. Quomodo possetis credere vos, qui ab invicem gloriam habere vultis, & gloriam ex Deo solo non quæritis? ne putate me vos ante Patrem accusare: qui vos accusat, Moses est, in quo spem habetis. nam si in Mosem crederetis, in me etiam crederetis, quia de me scripsit. & si vos scriptis ejus non creditis, quomodo dictis meis crederetis? Hoc sermone proceribus Iudæorum os obturatum est, & pudore suffusi manserunt. iram condensarunt, & ad interficiendum eum fervidiores facti sunt. non ideo tantum quod sabbathum frangeret, sed quod Deum Patrem suum dixisset, seque ipsi æqualem fecisset.

[1] *ante* می کنید *addidimus negativam* نه non. *quia omnino deerat.*

Disputatio de honorando sabbatho.

Post dies quosdam ex Ierusalem in terram aliam profectus est, ut homines doceret. Multi eum sunt secuti. Per sata transibat, & discipuli ex magnitudine inopiæ & famis spicas frangebant, & manibus suis mundantes edebant. quidam ex Pharisæis qui ibi erant, quoniam eos oculo invido intuebantur, omnia ipsis mala visa sunt. ad Iesum querelas detulerunt & dixerunt: Enimvero discipuli tui sabbatho aliquid faciunt,

quod licitum non est. hoc indicat te observationem honoris sabbathi non curare. Ipse egentiæ ipsorum patrocinatus est, & factum Davidis ad defensionem adduxit & dixit: hoc non legistis, David quid fecerit eo tempore quum ipse [1] & socii in domum Dei intrarunt, atque panem mensæ & ipsemet edit, & sociis suis dedit: quum esus hujus panis solis sacerdotibus licitus esset? Deinde, an in lege non legistis, quod enimvero sacerdotes sabbathum in templo polluunt, neque super ipsos peccatum est? dico vobis, enimvero hîc est templo major. si scivissetis quid sit, misericordiam [2] volo, non sacrificium, non culpassetis virum cui peccatum non est. utique enim filius hominis etiam dominus sabbathi est. & ad illa verba ejus conticuerunt. Ex illo consessu exiit, & sabbatho alio in congregationem intrans homines docebat. ibi vir quidam erat arida manu. Dominus Iesus venit, & [3] observarunt, an eum sabbatho sanaret, ut eum accusarent: quandoquidem operari in sabbatho contra legem esse putarent. Ipse, qui cogitationem eorum sciebat, viro illi dixit, in medio consisteret. Ex Domino Iesu quæsiverunt, licetne sabbatho sanare? dixit ipsis, ex vobis quæro, bonum facere sabbatho licet, an malum facere? animam servare, an perdere? rursus dixit: quis est ex vobis, cui ovis sabbatho in puteum incidat, & eam firmiter non arripiat & non extrahat? nonne homo melior ove est? itaque bonum facere sabbatho bonum est. tunc eos cum ira adspexit, ob cæcitatem cordium ipsorum,

illique

Libro Legis c. 21. Error est. non enim in Pentateucho, sed, 1 Sam. c. 21. historia extat.

[1] *non dicuntur apud Evangelistas socii Davidis intrasse cum ipso in tabernaculum. & repugnat loco, 1 Sam. 21. 1.*

[2] ميخواهم *pro* ميخواهيم *plur. pro singul.*

[3] *ad verb.* oculum habuerunt.

Matt. c. 12. Marc. c. 3. Luc. c. 6.

كه روا نيست اشارت بدين بود كه تو در محافظت تعظيم
شنبه تغافل داري او حاجتمندي ايشان را عذر ساخت وعمل داود
را حجت آورد وكفت اين را نخوانديد كه داود چه كرد هنكامي
كه او واصحاب نخانه خدا در آمدند ونان مايده هم خود خورد
وهم باصحاب خود داد وخوردن اين نان بهمين كاهنان روا بود
وپس آيا در ناموس نخوانده ايد كه هر اينه كاهنان شنبه را در
هيكل آلوده مي سازند وبر ايشان كناه نيست ميكويم بشما هر اينه
اينجا است از هيكل بزركتر اكر مي دانستيد چه چيز است كه
رحمت ميخواهم نه قرباني ملامت نميكرديد بر كسي را كه اورا
كناه نيست براسي كه فرزند آدم هم خداوند شنبه است وباين
سخنان او خاموش ماندند ، ازين مجلس بر امد ودر شنبه
ديكر در مجمع در آمده مردم را تعليم ميداد آنجا مردي بود
خشك دست حضرت ايشوع آمد وچشم داشتند كه اورا در
شنبه صحت دهد تــا عيبش كنند چون كار كردن در شنبه
ضد دين مي دانستند او كه داننده فكر ايشان بود آنمرد را كفت
در ميان ايستاده شود از حضرت ايشوع پرسيدند رواست در
شنبه علاج كردن بايشان كفت از شما مي پرسم نيك كردن
در شنبه رواست يــا بد كردن نفس را خلاص كردن يا هلاك
ساختن وهم كفت كيست از شمايان كه اورا كوسفندي در
شنبه بچاه افتد وآن را محكم نكيرد وبر نيارد نه آدمي بهتر
از كوسفند است پس خوب كردن در شنبه خوبست انكاه
سوي ايشان بخشم ديد از جهت كوري دلهاي ايشان

وآنمرد

توريت كتاب فصل كا،

متي فصل يب مرقوس فصل ج، لوقا فصل و،

وآنمرد را كفت دست خودرا دراز كن او دراز كرد ودست او همجون دست ديكر ان دراز شد اينها بد حالتر شدند وباعتقاد مي كفتند كه ايشوع مرد خدا نيست كه شنبه را تعظيم نميكند ، فريسيين همان زمان بيرون رفتند وبياران هردوس مصلحت مي كردند كه اورا چه طور هلاك سازند اما ايشوع وشاكردان او بسوي جليل روان شدند ودرين مايان را تعليم داد كه جدل كردن از ميان بر اندازيم واز همه بر داريم وحليم باشيم اكر چه مارا نقصان واين تعليم بجهت آن داد تا سخنان ايشعيا را تمامي دهد وسخنان او اينست اينك جوان من كه اورا بر كزيدم ودوست من كه باوست مسرت جان من روح خودرا برو مي نهم آكاه سازد امتها را از داوري بانك نزند ومجادله نكند وهيچ يك آواز اورا در شاه راهها نشنود ني كوفته نشكند وچراغ ميرنده نميراند تا وقتي كه فرمان فيروزي بر آيد وبنام او امتها اميدوار باشند پس ايشان را كذاشته سوي جليل رفت ومردم بسيار عقب او بودند بيماران را صحت مي داد وآنانكه روحهاء پليد با ايشان بودند جون اورا مي ديدند بپش او مي افتادند ومي كفتند توبي پسر خدا ايشان را سر زنش كردي تا اورا ظاهر نسازند ؛

بر كزيدن اپوستلس يعني رسولان ،

مرقوس فصل ج ، لوقا فصل ط ،

پس از كشتن جايهاء مختلف با انبوه مردم بكوه تبور رسيد تبور كوهيست نزديك ناصره كرد وبلند

وبالاي

illique viro dixit: manum tuam extende. ille extendit, & manus ejus ſicut manus altera illa extenſa fuit. Hi magis indignati ſunt, & [1] aſſeverarunt, Ieſum virum Dei non eſſe, quia ſabbathum non honoraret. Phariſæi eodem tempore exierunt, & cum ſociis Herodis fœdus inierunt, quomodo eum perderent. ſed Ieſus & diſcipuli ejus Galilæam verſus iverunt. & in hoc nos docuit, ut contentiones è medio ejiciamus, & ab omnibus perferamus, & mites ſimus, etſi nobis damnum [2] (eſſet.) Et hanc doctrinam propterea dedit, ut verbis Eſaiæ complementum daret. verba autem ejus hæc ſunt: Ecce juvenis meus quem elegi, & dilectus meus in quo eſt oblectatio animæ meæ. Spiritum meum in eum pono. annunciabit gentibus judicium. [3] non vociferabitur & non contendet, nec ullus vocem ejus in regiis viis audiet. arundinem quaſſatam non franget, & candelam morientem [4] non extinguet, donec mandati victoria exeat, & in nomine ejus gentes ſperabunt. Itaque relictis illis in Galilæam abiit, & multi ſecuti ſunt eum. ægris ſanitatem dabat, & in quibus ſpiritus polluti erant, quum ipſum viderent, ante eum concidebant & dicebant, Tu es Filius Dei. illos increpuit, ne ipſum manifeſtarent.

[1] *verb.* cum fide dixerunt,

[2] *videtur deeſſe* باشد

[3] *pro* زند *ſcripſimus* نزند *addita negatione ex Matt.* 12. 19.

[4] *ad verb.* non faciet mori.

Electio Apoſtolorum, id eſt Miſſorum.

Marc. c. 3. *Luc. c.* 9.

Poſtquam circumiiſſet loca varia, cum multitudine hominum ad montem Tabor venit. Tabor mons eſt prope Nazareth, rotundus & altus.

& summitas ejus planities est lata, plena arboribus. sub finem diei in eum montem ascendit, & homines in [1] imo montis reliquit, & totam noctem in precibus transegit. Mane discipulos advocavit, & ex omnibus duodecim elegit, eosque Apostolos nominavit, id est missos, & potestatem dedit ipsis, ut spiritus immundos ejicerent, & omne genus morbi & infirmitatis sanarent. Nomina horum 12 hæc sunt: Simon, quem Petrum etiam vocavit, & Andreas frater ejus, & Iacobus & Iohannes, & Philippus & Bartholomæus, Matthæus & Thomas, Iacobus [2] filius Alphæi, & Simeon qui nomine alio Zelotes vocabatur, Iudas filius Iacobi, & Iudas Iscariotes, qui Christum hostibus tradidit. Et ut declararet [3] homines doctrina illorum egere, dixit ipsis: vos estis sal terræ. & quum sal corrumpitur, qua re salsus reddetur? nulli rei aptus est, nisi ut foras ejiciatur, & pedibus hominum conculcetur. Vos estis lux mundi. non potest fieri, ut urbs super montem facta sit, & occulta maneat. Etiam candelam ardentem sub mensura non ponunt, sed supra [4] candelabrum, ut iis qui in domo sunt luceat. Et ut ipsos doceret, quomodo oporteret, ut sermone & operibus docerent, dixit, sic lux vestra hominibus luceat, ut opera bona vestra videant, & Patrem vestrum qui in cœlis est laudent.

[1] *propriè* laciniam *significat.*

[2] *pro* اين hic. *lege* ابن filius.

[3] *propr.* mundanos.

Matt. c. 5.

[4] *pro* جراغ يا *legendũ fortasse* جراغ جا candelæ locus, i. candelabrum. *pronunciatio eadem est, præsertim Gallis & Hispanis.*

Decla-

وبالاي آن ميدانيست فراخ پر درخت آخر روز برين كوه
بر امد ومردم را در دامن كوه كذاشت وتمام شب در نماز
كذرانيد بامدادان شاكردان را طلبيد واز همكنان دوازده
بر كزيد وايشان را ابوستلس ناميد يعني رسول وقوت داد كه
روحهاي پليد برانند وهر كونه بيماري وناتواني را صحت دهند
ونامهاي اين دوازده اينست شمعان كه اورا بيدرو نيز نام كرد
واندراوس برادر او يعقوب ويوحنا وفليبس وبرتولوما مي
وتوما يعقوب اين خلفا وشمعان كه بنام ديكر غيور
خوانده مي شد يهودا بن يعقوب ويهودا اسخريوطي كه مسيح
را بدشمنان سپرد ، وتا بيان كند كه عالميان بتعليم ايشان
محتاج اند بايشان فرمود شماييد نمك زمين وچون نمك
تباه شود بچه چيز نمكين كردد هيچ را نشايد مكر آنكه
بيرون انداخته شود وپايمال مردم كردد شماييد نور عالم
نتواند بود كه شهري بر كوه ساخته شود وپنهان ماند
وهم چراغ افروخته زير پيمانه نمي نهند بلكه بر چراغ يا تا
بانانكه در خانه باشند روشنايي دهد ، وتا ايشان را
بياموزد كه چكونه بايد كه بكفتار وكردار آموزند فرمود
همچنين نور شما مردم را روشنايي دهد كه كردارهاي
نيك شما به بينند وپدر شما كه در آسمانهاست
ستايش كنند ،،

مي
فصل ه ،

بيان

بيان كمال نيكو كاري ،

لوقا فصل ۶ ،

بعد از ان از بلندي كوه فرود آمد ومردم هجوم آوردند كه از جايهاي مختلف فراهم آمده بودند تا كفتار او بشنوند واز بيماري هاي خويش صحت يابند آنانكه بايشان روحهاي پليد بود وعذابها مي كشيدند راحت وشفا يافتند وهمكنان را آرزو بود كه دست بدو رسانند زيرا كه ازو قوت معجزه بر مي آمد وهمه را صحت ميداد ، پس بر نشست وچشم مبارك بر تلاميذ خود وبر مردم ديكر انداخته دهن بر كشاد وآغاز بتعليم ايشان كرد وكفت خوشها مسكينان را بروح چرا كه ايشان راست ملكوت آسمان ، خوشها آرميدكان را چرا كه ايشان تنعمي يابند ، [خوشها نوحه كنان را چرا كه ايشان را تسلي خواهد شد] خوشها ايشان را كه كرسنه وتشنه اند بجهت نيكوكاري چرا كه ايشان شير شوند ، [خوشها مهرباني داران را چرا كه ايشان مهرباني يابند خوشها پاكان را بدل چرا كه ايشان خدا را خواهند نكريست] خوشها آشتي دهان را چرا كه ايشان پسران خدا خوانده شوند ، خوشها ايشان را كه رانده شوند بدادكري چرا كه ايشان راملكوت آسمان ، درين هشت سخن وانموده است غايت پرستي وبزركي پاداش كه در آسمان داده خواهد شد چرا كه تا كمال نيكوكاري حاصل شود واجب است كه نخستين دل را از چيزهاي اين جهان كه موانع هستند بر كنيم وآنكاه قدم در راه نيكي نهيم اول را در سه سخن نخستين وانمود دوم را در پنج ديكر ،

پس

Declaratio perfectionis juſtitiæ.

Luc. c. 6.

Poſtea è ſummitate montis deſcendit , & homines confluxerunt . nam è variis locis convenerunt , ut ſermonem ejus audirent , & à morbis ſuis ſanarentur . ii in quibus ſpiritus immundi erant , & tormina patiebantur , quietem & ſanitatem conſecuti ſunt , & omnes deſiderarunt manum ipſi admovere , quia ex ipſo virtus miraculoſa exibat , & omnes ſanabat. Itaque conſedit , & oculos benedictos ſuper diſcipulos ſuos & ſuper homines alios conjiciens , os aperuit, & initium docendi eos fecit , ac dixit :[1] Beatitudines pauperibus ſpiritu , quia ipſorum eſt regnum cœlorum. Beati mites , quia illi [2] conſolationem invenient. [Beati lugentes , nam illi conſolationem adipiſcentur.] Beati qui [3] eſuriunt & ſitiunt propter juſtitiam , quia illi [4] ſaturabuntur. [Beati miſericordes , quia illi miſericordiam conſequentur. Beati mundo corde , quia illi Deum videbunt.] Beati pacifici , quia illi filii Dei vocabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quia ipſorum eſt regnum cœlorum. In his [5] octo dictis oſtenditur perfectio cultus , & præſtantia remunerationis quæ in cœlo dabitur. ut enim perfectio juſtitiæ habeatur , oportet primum cor à rebus hujus mundi , quæ impedimenta ſunt , avertamus , & tum pedem in viam rectam collocemus. prius tribus dictis prioribus oſtendit : alterum quinque poſterioribus.

[1] *Dictionis hujus , etſi quinquies repetita , dubia nobis eſt lectio. prætulimus* خوشها

[2] *lego* تنعمي *quamvis dubia ſit lectio. in Græco eſt* , terram poſſidebunt.

[3] *pro* كرسنه *malè in Autogr.* كرسنه ،

[4] *pro* شير *lege* سير

[5] *quinque tantum in Autog. exprimuntur Beatitudines. tres itaque per incuriam omiſſæ : nempe tertia , quinta & ſexta. quas nos hoc ſigno [ ] incluſas addidimus.*

 Dicit

Dicit itaque, Beatitudo iis qui animę pauperis ſunt, id eſt, cor ſuum rebus hujus mundi non affigunt. Atq; hoc tres gradus habet. primus ille eſt, ut iis quę habet cor ſuum [1] non appendat. Secundus, ut iis quæ habet [2] contentus ſit, & in quærendis aliis anxius non ſit. Tertius, ut quicquid habet pauperibus det, ſeque evacuet, ut prorſus ſe ad bonum convertere poſſit. atque hic eſt gradus ſummus. Et id quod de anima dixit, indicavit, paupertatem perculſionem nullam adferre. Et quia [3] venenum eſt, quod quicunque ex omnibus digreditur & pauper fit, homines eum [4] fugiunt: imo vero ipſi labores inferunt, dicit, Beatitudo manſuetis, qui in moleſtiis & laboribus cum tolerantia & patientia vixerunt. nam pauperem eſſe, & iracundum ac ſuperbum eſſe, neque Deo gratum accidit neque hominibus. Et inde quod jubente neceſſitate & ſine electione ſua cruciatus patiuntur, dicit, Beatitudo iis qui flent. quia pauperi & manſueto nulla affinitas cum lætitia eſt. cum oportet ob peccata ſua & ob omnes pœnas quæ ipſum affligunt, perpetuum fletum agere. tum tolerantia ejus perfecta eſt. Hiſce tribus rebus cor à cupiditatibus avulſum eſt, & ab impedimentis boni liberatum. Alterum, quod admonitio eſt de ſtudio boni, reliquis dictis declarat. dicit ergo: Beatitudo illi qui eſurit & ſitit juſtitiam. In eo oſtendit, non ſufficere ut ſe quis à voluptate rerum mundanarum abſtrahat: ſed oportere ut in proſequendo bono ſtudium oſtendat, ſicut quidam qui eſurit & ſitit. eſuriens enim [5] amarum an dulce edat quid curat?

[1] *pro* بسازد *ſcripſimus* نسازد. *ſic enim negat, alioqui affirmat.*

[2] *pro* حرسند *legendum puto* خرسند،

[3] *fortaſſe pro* سم venenum, *legendum* رسم mos.

[4] *ad verb.* ab ipſo ſequelam abijciunt. *erat, prout exhibuimus. & recte. malè quidam* ازو *induxit, & ante* عالميان *legendum notavit* از

[5] *ad verb. autem ſonat*, Eſurienti enim de eſione amari & dulcis quæ cura? & ſitienti, de aqua amara & ſuavi quod negocium?

پس ميكويد خنك ايشان را كه از جان مسكين اند يعني
دل خود را بچيزهاي اينجهان بپوند ندهند واين سه پايه دارد
اول انكه بدانچه دارد دلرا متعلق نسازد دوم آنكه بدانچه
دارد حرسند باشد ودر طلب ديكر پريشان نشود سيوم انكه
هر چه دارد بفقرا دهد وخودرا تهي سازد تا كمال توجه سوي
نيكي تواند كرد واينست مرتبه اعلي واينك از جان كفت اشارت
بدان نمود كه فقر اضطرابي هيچ نمي آرد، واز انجا كه سم است
كه هر كه از همه ميكزرد وفقير مي شود عالميان ازو بپرو اندازند
بلك اورا رنجها مي رسانند ميكويد خنك آرميدكان را كه اينها
در محنتها ورنجها بتحمل وبرد باري بسر بردند چه فقير بودن
وخشمين ومتكبر شدن نه خدايرا خوش مي آيد ونه مردم را
واز انجا كه بحكم ضرورت وبي اختيار خود آزار مي كشند مي
كويد خنك ايشان را كه ميكريند چرا كه فقير وحليم را هيچ
مناسب بشادي نمي باشد اورا بايد كه بر كناهان خويش وبهر
عاقبت انكه اورا رنجانيده است بپوسته كريه كند آن زمان بر
داشت اوكامل مي شود، باين سه چيز دل ار خواستها كنده
شد واز موانع نيكي خلاص كرديد دوم را كه عبارت است ار
كوشيدن در خير بديكر سخنان بيان مي كند، پس ميكويد خنك
اورا كه كرسنه وتشنه دادكريست درين وانمود كه بسند نيست
كه خودرا كسي از لذت چيزهاي دنيا بيرون كشد بلكه
واجبست كه در پي روي خير كوشش نمايد همچون كسي كه كرسنه
وتشنه است زيرا كه كرسنه را از خوردن تلخ وشيرين چه پروا

وتشنه را باب شور وخوش چه کار همه مي خورد آنکه گرسنه است ومي آشامد انکه تشنه است وبر وقت ديکر نمي اندازد همچنين بايد که طالب نيکي را بکرسنکي وتشنکي بجويد وهر بي لذتي وبهانه اورا مانع نشود وانچه انحال بايد کرد آنرا بـــر وقت ديکر نيندازد اين کرسنکي وتشنکي را عقب فقر وحلم وکريه آورد چرا که تــا لذتهاي دنيــا باين ســه چيز از دلــ خود بيرون نکند اشتهاي او در کمال خير صاف نتواند بود ، واز انجــا که آرايش نيکي آنست که بر فقرا رحمت کند مي کويد خنک آدان را که رحيم اند از دل چرا که نيکي بي رحمت کلي است بي بوي روي بي رنک تن بي جان هر که خواهد نيکي کند بايد که بر ديکران رحيم باشد در همه حاجتمنديهاي جسماني وروحاني تا خداي رحمت خودرا براي او بدين سبب بفعل آرد وانچه باو درکارست کرامت کند ، واز انجــا که براي سودمنديـ رحمت لازم است که آن را بر يــانکنيم که مردم مارا بستايند ميکويد خنک پاک دلان را که جز خشنودي خدا غرض ندارند وبخاطر او علاج محتاجان مي کنند وپاکيزکي را بعد از رحمت آورد چرا که پاکي دلــ ومغفرت کناهان موقوف بر مهرباني فقراست ، واز انجــا که براي کمالـــ نيکي بسند نيست که آدمي براي خود نيک باشد وخودرا از نفع ديکران باز دارد وهم در نيکوي کردن بخلق بهترين چيز آن است که خلق را

بهم

& ſitiens, aquam ne amaram an ſuavem habeat, quid moratur? omnia edit qui eſurit, & bibit qui ſitit, neque in aliud tempus rejicit. ſimiliter oportet, ut qui quærit bonum, cum fame & ſiti quærat, neque ullus defectus voluptatis & excuſatio eum impediat, & quod præſenter convenit facere, in aliud tempus non rejiciat. hanc famem & ſitim poſt paupertatem, manſuetudinem, & fletum adduxit, quia, dum voluptates mundi per hæc tria è corde ſuo non ejicit, cupiditas ejus de perfectione boni clara eſſe nequit. Et quia ornamentum boni eſt, ut pauperum miſereatur, dicit, Beatitudo iis qui miſericordes ſunt ex corde. Quia bonum ſine miſericordia eſt flos ſine odore, facies ſine forma, corpus ſine anima. quicunque vult bonum facere, oportet ut in alios miſericors ſit in omnibus indigentiis corporalibus & ſpiritualibus, ut Deus miſericordiam ſuam ipſi ob hanc cauſam in actum deducat, quodque ipſi opus eſt liberaliter largiatur. Et quia ut utilis ſit miſericordia, neceſſe eſt, eam non præſtemus, ut homines nos laudent, dicit, Beatitudo mundis corde: quia alium quam ut grati Deo ſint ſcopum non habent, & propter ipſum opem egenis ferunt. Et munditiem poſt miſericordiam attulit: quia mundities cordis & remiſſio peccatorum innititur miſericordiæ pauperum. Et quia ad perfectionem boni non ſufficit, hominem pro ſe bonum eſſe, ſeque ab utilitate aliorum ſegregare, atque etiam in benefaciendo hominibus optima res eſt ut homines

Ee ſimul

ſimul copulet, dixit, Beatitudo pacem dantibus, id eſt iis qui ſtudent peccatores ad Deum deducere, & eo adducere, ut juſti ſint, & inimicos quoque ſimul componere. Hoc poſt miſericordiam, & puritatem præcepit: quia tum poteſt quis (ſic) copulationem inſtituere, ut ſciant homines, eum ex pura miſericordia & ſine alio ſcopo velle id præſtare. Et quandoquidem conſtantia [1] conditio eſt in bono, & vir bonus omnino moleſtias patitur, dicit, Beatitudo iis qui ob juſtitiam adverſa patiuntur. Tolerantia enim veſtis eſt, qua bonos oportet veſtiri, eamque in oneribus moleſtiarum ſervare, & ſine ea nemo bonum facere poteſt. Tolerantia tres gradus habet. datur tolerantia poſt peccatum. & datur tolerantia ſine peccato: atque hæc melior eſt. & datur tolerantia propter juſtitiam: atque hæc optima eſt. ſi enim tolerat homo, & punitur ob id quod meritus eſt, non uſque adeo id mirum eſt: laudandus ille eſt, qui patientiam exercet & acquieſcit in eo quod ſine peccato perfert. ſin autem cum patientia tolerat perpeſſiones quæ ob juſtitiam ipſi eveniunt, hic terminus tolerantiæ & perfectio patientiæ eſt. ſiquidem enim decebat eum pro æqualitate bonitatis bonum videre, & tamen malum perfert, & apertæ frontis eſt, major tolerantia non poteſt inveniri. & quicunque his octo attributis inſignitus eſt, in juſtitia perfectus redditus eſt. Et dignitas juſtitiæ, per octo quæ bonis eveniunt, in hiſce commemoratis dictis percipitur. in parte ſecunda horum octo

dicto-

[1] *pro* شرطشت *lege* شرطست

بهم بپوند دهد فرمود خنک آشتي دهان را يعني آنانرا که ميکوشند که گناه کاران را بسوي خدا برند وبرين بيارند که نيکوکار شوند ودشمنانرا بهم صلح دهند اين را پس از رحمت وپاکي فرمود چرا که آن زمان کسي ميتواند پيوند داد که مردم دانند که او از محض رحمت وبي غرض ميخواهد که اين را بجا آرد واز انجا که استقامت در خير شرطشت وصاحب خير البته محنتها مي کشد ميگويد خنک ايشان را که بخاطر دادگري دردهاي مي کشند که تحمل جامه است که نيکها را بدان بايد بپوشيد ودر باران محنتها محفوظ داشت وبي آن هيچ نيکي نميتوان کرد، برداشتن سه درجه دارد برداشتن است پس از گناه وبرداشتن است بي گناه واين بهتر است وبرداشتن است براي نيکوکاري واين احسن است چرا که اگر آدمي بردارد وتاب آورد بدانچه مستحق شده است چندان عجب نيست ستوده آنست که صبر کند ورضا دهد بدانچه بي گناه مي کشد وهر گاه بصبر بر ميدارد جفاها را که بخاطر نيکي برو مي آيند اين نهايت برداشت وکمال برد باري است که هر گاه لايق بود که در برابر نيکي نيکي بيند واو بدي مي کشد وشکفته پيشاني است زياده براي تحمل نتوان يافت وهر که بدين هشت صفت موصوف شد در نيکوکاري کامل گرديد ومرتبه نيکوکاري بهشت که نيکان را ميرسد درين سخن مذکور محسوس مي شود در قسم دوم ازين هشت

سخن

سخن نخستين مي كويد از ايشان است پادشاهي آسمان
كه بزركترين مرتبها آن است كه پادساه باشد كسي وازين
كلانتر آنكه در آسمان پادشاهي كند واز همه جيز فراخي
داشته باشد ، وجون هيج جيز دارنده خودرا خوشي نمكند
ازو پايدار نباشد در دوم فرمود بميراث كيرند زمين را ميراث
اشارت بملكي است وزمين اشارت بپايداري ، وازانجا كه
داشتن وپايداري تا راحت وخوشي نمي آرد بجيزي نمي
ارزد كفت راحت وتسلي خواهند داشت كه انجاست تمام
تسلي وراحت جان وتن وتا وانمايد كه اين مرتبه هر كز كمي
نخواهد كرد ونقصان نمكرد كفت سير شوند كه انجا كه
سيريست هيج آرزو نيست تمام آرام شد ، وهر كاه بيش
از لياقت ما بما خواهد رسيد ازين جيزها كه كفته شد
فرمود رحمت خواهند يافت جراكه اينجا نسبت بديكر
جاها خدا بنيكوكاران رحمت وكرم خود بيشتر خواهد نمود ،
تا بنمايد كه اينهمه خوبيها نه مانند خوبيهاي اين
جهان خواهد بود فرمود انجا خدا را خواهند ديد كه
اوست جشمه همه خوبيها كه در بهشتند واين خوبيها
بهشت در جيزهاي زميني وجسماني ببنند مكر در
ديدار خدا وتا بيان كند كه ديدن خدا پدرانه
وپسرانه خواهد بود فرمود كه پسران خدا خوانده شوند
يعني خدا بايشان بتمام مهرباني ولطف وحرمت كار كند ،
اينست كمال پادشاهي آسمان بنابرين مكرر كفت

dictorum, primum dicit: illorum eſt regnum cœlorum. maxima enim dignitatum eſt, ut quis rex ſit. & hac major, ut in cœlo regnum exerceat, & omnium rerum abundantiam habeat. Et quandoquidem nullius rei poſſeſſor ſibi gratulatur,[1] de eo quod permanens non eſt,[2] in ſecundo dixit, Hæreditate accipient terram. Hæreditas innuit poſſeſſionem: & terra innuit permanentiam. Et quoniam poſſeſſio & permanentia, dum quietem & gaudium non adfert, ad nihil deſiderabilis eſt, dixit, Quietem & conſolationem habebunt. Ibi enim eſt perfecta conſolatio, & quies animæ ac corporis. Et ut oſtenderet, hanc dignitatem nunquam defecturam neque imminui, dixit, ſatiabuntur. ubi enim ſatietas eſt, nullum amplius deſiderium eſt: perfecta tranquillitas facta eſt. Et quandoquidem ſupra dignitatem noſtram nobis eſt eventurum, de iſtis quæ dicta ſunt dixit, Miſericordiam conſequentur. [3]Hîc enim comparate ad alia loca, Deus juſtis miſericordiam & liberalitatem ſuam maximè eſt oſtenſurus. Et ut oſtenderet, hæc omnia bona non inſtar bonorum hujus mundi futura, dixit, Ibi Deum videbunt. Ille enim fons eſt omnium bonorum, quæ in Paradiſo ſunt. & hæc bona Paradiſi in rebus terrenis & corporalibus [4] non ſunt, ſed in conſpectu Dei. Et ut palam faciat, quod videre Deum, paternum & filiale futurum ſit, dixit, Filii Dei vocabuntur: id eſt, Deus cum ipſis ſumma cum miſericordia & clementia & honoris collatione aget. Hæc eſt perfectio regni cœlorum. propterea rurſus dixit,

[1] *forte pro* ازو *legendum* از ان كه ،

[2] *ſequitur Latinum Vulgatum interpretem. alia enim exemplaria alium ſervant ordinem.*

[3] *id eſt, nuſquam magis quam hic.*

[4] *pro* ببنند *vident, legendū puto* نبينند *non ſunt.*

Illorum eſt regnum cœlorum. Poſtquam perfectionem juſtitiæ & remunerationem ejus in his octo dictis oſtendit, dixit: Beatitudo vobis, quando conviciantur & inſidiantur vobis, & loquuntur in vos omne verbum [1] falſum propter me: gaudete & lætamini, quia merces veſtra magna eſt in cœlis. nam tali perſecutioni obnoxii fuerunt prophetæ qui ante vos fuerunt. Væ vobis divites, quia refocillationem veſtram accepiſtis. Væ vobis qui nunc ridetis, quia prope eſt ut fleatis & triſtes ſitis. Væ vobis, quando homines de vobis bene loquuntur: ſic enim fecerunt Patres ipſorum prophetis falſis. ne putate me veniſſe, ut legem cum Prohetis evertam. [2] Non veni ut eam mutem, ſed ut perfectam reddam. verè dico vobis, indubitato cœlum & terra interibunt, ſed una litera & una [3] linea legis non deficiet, donec omnia evenerint. Itaque quicunque unum mandatum ex hiſce mandatis parvis neglectum reliquerit, & ſic docuerit, ille in regno cœlorum parvus vocabitur. quicunque fecerit & ſic docuerit, ille in regno cœlorum magnus vocabitur. Et ad confirmandum ac complendum hoc verbum, ſcilicet, non veni ut evertam legem, ſed ut perficiam, dixit, ſi juſtitia veſtra ſupra Scribarum & Phariſæorum non abundat, certiſſimè in regnum cœlorum intrare non poteſtis. Audiviſtis id quod dictum fuit antiquis, ne occide, & quicunque occidit, ille judicio reus eſt. At ego dico vobis, quicunque fratri ſuo ſine cauſa iraſcitur, ille judicio reus eſt. & quicunque fratri

ſuo

Matt. c. 5.

[1] *pro* بدروع *lege* بدروغ

Luc. c. 6.

[2] *pro* بيامده *legendum fortaſſe* نيامده *ſed nihil muto. quia & antehac habuimus* بيامدند *pro* نيامدند non venerunt.

Matt. 5.

Chriſtus venit ad perficiendam legem.

[3] *pro* حط, *lege* خط

ايشان راست ملكوت آسمان، بعد ازين كه كمال نيكوكاري
وپاداش آن درين هشت سخن وانمود فرمود خوشها شمارا جون
سرزنش كنند ودر كمين شما شوند وكويند بر شما هر سخن
بدروع از جهت من فرحت كيريد وشاد شويد جرا كه مزد شما
بزرك است در آسمانها كه همجنين رانده شدند بيغمبران كه بيش
از شما بوده اند، واي مر شمارا اي توانكران جرا كه شما راحت
خود كرفتيد واي شمارا كه اكنون ميخنديد زيرا كه زودست
كه بكرييد واندوهناك شويد، واي مر شمارا جون مردم بر شما
نيك كويند زيرا كه همجنين ميكرده اند بدران ايشان به بيغمبران
باطل، مبنداريد كه من آمده ام كه دين را با بيغمبران براندازم
بيامده ام كه ان را منسوخ كنم ليكن تا كامل كردانم راست ميكويم
بشما هر اينه آسمان وزمين زوال كيرند اما يك حرف ويك حط
توريت كم نشود تا وقتي كه همه بجا آيد پس هر كه يك فرمان
ازين فرمانهاي خورد مهمل كذارد وهمجنان آموزد او در ملك
آسمان كوجك خوانده شود هر كه عمل كند واينجنين آموزد
او در ملك آسمان بزرك خوانده شود وبجهت تاييد وتمامت
اين سخن كه نيامده ام تا براندازم توريت را بلكه تا كامل
كنم فرمود اكر نيكوكاري شما بر كاتبان وفريسيين افزون
نبايد هر اينه در ملك اسمان در آمدن نتوانيد، شنيديد
آنجه كفته شد بيشينان را مكش وهر كه بكشت بروي
حكم واجب شود اما من ميكويم بشما هر كه برادر خود
را بي سبب خشم كيرد بروحكم واجب كرده وهر كه برادر

خود را

متي فصل ه،

لوقا فصل و،

متي فصل ه، مسيح آمد براي كمال توريت،

خودرا سبک سر کوید سر زنش جماعت را سزاوار باشد وهر
که برادر خودرا نادان کوید او آتش دوزخ شایسته کردد ،
اکر قربان خودرا بر مذبح نهاده باشي وانجا بيادت آيد که
برادرت را بر تو رنجشي هست قربان خودرا همانجا بکذار وبرو
نخستين برادر را خشنود کن بعد ازان بيا وقربان خودرا بيش
آر ، با خصم خود سازکاري کن مادامي که با او در راه
باشي تا خصم ترا بحاکم نسپارد وحاکم بسرهنکان نسپارد
وبزندان بيندازد راست ميکويم که از انجا بيرون نيايي تا
بسين پولي که بر تو باشد ادا نکني ، شنيديد که چه کفته شد
چشم را چشم دندان را دندان اما من ميکويم بشما مقاومت
بشرير نکنيد ليکن هر که برخساره راست تو زند رخساره
ديکر باو حواله کن وهر که خواهد عداوت تو وبستاند جامه
تو چادر خود نيز براي او بکذار وهر که ترا يک کروه بکرا برد
دو کروه با او برو وهر که از تو بخواهد بده وهر که وام خواهد
محرومش مکن وهمچنانکه ميخواهيد مردم تا بشما کنند شما
هم اينچنين کنيد ، شنيديد که چه کفته شد به پيشينان دوست
داريد نزديکان خود را دشمن داريد دشمنان خودرا اما من
ميکويم بشما دوست داريد دشمنان خودرا وآفرين کوييد بر
انکه شمارا نفرين کند ونيکي کنيد آن را که بشما کينه دارد
ودعاي خير کنيد بر انکه شمارا براند وبد کويد وغمکين
سازد تا باشيد پسران پدر خود که در آسمانهاست آنکه
آفتاب خودرا بر نيکا وبدان مي تاباند ومي باراند باران

متي فصل ٥ ، دوستي بدشمنان

خودرا

ſuo, [1] leve caput, dicit, opprobratione concilii dignus eſt. & quicunque fratri ſuo, ſtulte, dicit, is igne inferni dignus ſit. Si oblationem tuam ſuper altare poſueris, atque ibi in memoriam tuam venit, fratri tuo adverſum te [2] querelam eſſe, oblationem tuam ibi relinque, & abi, primum fratrem contentum redde, deinde veni & oblationem tuam offer. Cum adverſario tuo compone, dum cum eo in via es: ut adverſarius te judici non tradat, & judex ſatellitibus non tradat, & in carcerem [3] conjiciat. verè dico, quod inde non exibis, dum poſtremum quadrantem, quem debes, non ſolvis. Audiviſtis quid dictum ſit, oculo oculus, denti dens. verum ego dico vobis, ne reſiſtite malo, ſed qui ſuper maxillam dexteram tuam cæciderit, maxillam alteram illi obverte. & quicunque vult inimicitiam tuam, & capiet tunicam tuam, pallium tuum etiam ipſi relinque. & quicunq; te unum milliare [4] cum mercede conductionis ducit, duo milliaria cum ipſo vade. & quicunque à te petit, da. & qui mutuum poſtulat, ne eum averte. & ſicut vultis, ut homines faciant vobis, vos etiam ſimiliter facite. Audiviſtis quid dictum fuerit antiquis: Amate proximos veſtros, odio habete inimicos veſtros. at ego dico vobis, amate inimicos veſtros, & benedicite ei qui vobis maledicit: & benefacite ei qui in vos iram habet: & beneprecamini ei qui vos perſequitur & calumniatur, & dolore afficit: ut ſitis filii patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum ſuper [5] bonos & malos oriri facit, & pluit pluviam

[1] *ſic interpretatur* ῥακά, *à* רק *inanis.*

[2] *pro* رنجشي *legendū fortaſſe* رنجشي *à* رنج *moleſtia.* رنجش *idem,* رنجشي *moleſtia aliqua. ut ad verbum ſit,* fratri tuo ſuper te moleſtiam aliquam eſſe.

[3] *pro* بيندازو *ſcripſimus* بيندازد ،

[4] *niſi forte legendum* بيکرا *ſine mercede conductionis. nam* τὸ ἀγγαρεύειν *coactionem fere habebat.*

Matth. c. 5. Charitas in inimicos.

[5] نيکا *pro* نيکان

ſuam

suam super justos & injustos, & peccatores. Si diligitis eum qui vos diligit, quæ merces vobis est? an non [1] idololatræ similiter faciunt? & si salutatis amicos vestros, tum quid amplius facitis? an non idololatræ similiter faciunt? & si benefacitis ei qui vobis benefacit, quę excellentia est vobis? quia peccatores etiam similiter faciunt. Et si mutuo datis ei à quo speratis vicissim accipere, quid plus habetis? quia peccatores etiam peccatoribus mutuo dant, ut vicissim accipiant. sed amate inimicos, & benefacite [2] ipsis, & mutuo date absque ut ab illis speretis: & merces vestra multa erit, & filii Dei altissimi vocabimini, quia ille misericors est in ingratos & malos. Misericordes estote sicut pater vester misericors est, & perfecti estote, sicut pater cœlestis vester perfectus est. Audivistis id quod dictum fuit antiquis: ne mœchamini. sed ego dico vobis, quicunque respexerit versus mulierem, & inclinationem in eam ostenderit, enimvero ille in corde suo mœchatus est. Si offendet te oculus dexter tuus, eum evelle, & à te procul abjice. quia bonum tibi est, ut unum membrum tuum pereat, & totum corpus tuum in infernum non projiciatur. & si offendet te manus dextera tua, abscinde eam & à te procul abjice, quia melius est tibi ut unum membrum tuum pereat, quam ut totum corpus tuum in infernum abeat. Audivistis quid dictum fuerit antiquis, Falsum juramentum ne edite, & in juramento vestro Deo vestro solutionem præstate. & ego dico vobis, juramentum ne edite simpliciter: non per cœlum,

quia

[1] *sic Gentiles describere solet.*

[2] ايشا را *pro* ايشان را

Iuramentum.

خود را بر دادكران وظالمان وكناه كاران ، اكر دوست داريد آن را كه شمارا دوست دارد چه مزد باشد شمارا ايا نه بت پرستان چنين مي كنند ، واكر سلام كوييد دوستان خود را پس چه افزوني كرده باشيد آيا نه بت پرستان چنين مي كنند ، واكر نيكي كنيد آن را كه بشما نيكي كند چه زيادتي باشد براي شما چرا كه بدكاران نيز چنين ميكنند واكر وام دهيد آن را كه اميد داريد كه ازوي عوض كيريد چه افزوني باشد شما را چرا كه بدكاران نيز ببدكاران وام دهند تا عوض بستانند ، ليكن دوست داريد دشمنان را ونيكي كنيد ايشا را وقرض دهيد بي انكه ازيشان اميد داشته باشيد ومزد شما بسيار خواهد بود وپسران خداي بلند خواهيد خوانده شد چرا كه او مهربانست بر ناشاكران وبدان ، بخشنده باشيد همچنانكه پدر شما بخشنده است وكامل باشيد همچنانكه پدر آسماني شما كاملست ، وشنيديد آنچه كفته شد به پيشينان زنا نكنيد اما من ميكويم بشما هر كه نظر كند بسوي زني وميلش نمايد هر اينه او در دل خود زنا كرد ، اكر بلنكاند ترا چشم راست تو آنرا بركن واز خودش دور انداز زيرا كه به باشد ترا كه يك عضو تو هلاك كردد وتمام تن تو بدوزخ انداخته نشود واكر بلنكاند ترا دست راست تو ببر آنرا واز خودش دور انداز كه بهتراست مر ترا كه يك اندام تو هلاك شود ازين كه تمام تن تو بدوزخ رود ، شنيديد چه كفته شد بپيشينان را بدروغ سوكند مخوريد ودر سوكند خود بخداي خويش وفا كنيد ومن ميكويم بشما سوكند مخوريد مطلق نه باسمان

سوكند ،

كه

که کرسي خداست ونه بزمين که جاي سپردن قدمهاي
اوست ونه باورشليم که شهر پادشاه بزرک است وسوکند
مخور بسر خويش زيرا که نتواني که يکتار موي
سفيد يا سياه کني بايد که باشد سخن شما آري آري
ونی نی هرچه برين زيادت بود از بدي است ، جون جان
نيکوکاري مقصود نيک است سعي فراوان درين نمود که
هر چه کنيم بمقصود نيک کنيم وخدارا در نظر داشته باشيم
بدين سبب فرمود که فکر کنيد که نيکي خودرا بيش
مردم نکنيد تا شما را به بينند که مزد نخواهد بود شما را
بيش پدر شما که در آسمان است ، جون صدقه دهي ببوق
بانک مکن همجنانکه منافقان در هنکامها وبازارها مي   مثي فصل و ،
کنند تا ستوده مردم شوند راست ميکويم بشما هر
اينه مزد خود کرفتند وتو جون صدقه دهي چپ تو نداند که
راست تو چه ميکند تا صدقه تو پوشيده باشد وپدر تو
که مي بيند نهان را جزايت ميدهد آشکارا ، در باب نماز
فرمود جون نماز مي کنيد مثل منافقان نباشيد زيرا که ايشان
دوست ميدارند که بجهت نماز در انجمنها وکوشهاي
بازار ايستند تا مردم را بنمايند راست ميکويم بشما هر
اينه ايشان اجر خود کرفتند وتو جون نماز کني در اي
بحجره خويش ودر خودرا بر خود بربند وبپدر خود به پنهاني
نماز کن وپدر تو که مي بيند نهان را ميدهد پاداش
اشکارا وجون نماز ميکنيد کلام خودرا همجون بت پرستان

بسيار

quia thronus Dei est. neque per terram, quia locus [1] calcationis pedum ejus est. neque per Ierusalem, quia urbs Regis magni est. Et juramentum ne ede per caput tuum, quia non potes [2] unum capillum album aut nigrum facere. oportet sit sermo vester, ita ita, non non: quicquid supra hoc abundat, ex malo est. Quandoquidem anima justitiæ bona intentio est, studium multiplex in hoc adhibuit, ut quicquid facimus intentione bona faciamus, & Deum ob oculos habeamus. ob hanc causam dixit: Attendite ut bonum vestrum coram hominibus non faciatis, ut vos videant. merces enim non futura esset vobis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Quando eleemosynam das, tubâ clamorem ne ede: sicut hypocritæ in conventibus & foris faciunt, ut ab hominibus laudentur. verè dico vobis, utique mercedem suam acceperunt. Tu quando eleemosynam das, sinistra tua nesciat, dextera tua quid faciat: ut eleemosyna tua occulta sit, & pater tuus, qui videt occultum, remunerationem dabit palam. De [3] negocio precum dixit, Quando precamini, instar hypocritarum ne estote. nam illi amant precum gratia in synagogis & angulis fororum stare, ut hominibus videantur. verè dico vobis, utique illi mercedem suam acceperunt. Tu autem quando precaris, intra in conclave tuum, & ostium tuum super te claude, & patrem tuum in occulto precare: & pater tuus qui videt occultum, dabit remunerationem palam. Et quando precamini, sermonem vestrum instar idololatrarum

[1] سپردن *per Kesra & Phata est* pedibus calcare. *at per duplex damma* tradere.

[2] *ad verb.* unum verticis pilum.

Bona intentio.

Matth. c. 6.

[3] *ad verbum* capite *aut* porta.

ne multiplicate. illi enim arbitrantur, ſe multitudine ſermonis ſui [1] laudari. illis ſimiles ne eſtote. quia pater veſter novit omnes neceſſitates veſtras, antequam ab ipſo poſtuletis. De negocio jejunii dixit: quando jejunatis, emarcido vultu [2] cum hypocritis ne eſtote. illi enim faciei ſuæ alium colorem inducunt, ut jejunium ſuum hominibus manifeſtent. verè dico vobis, mercedem ſuam invenerunt. tu autem quando jejunas, caput unge & faciem tuam lava, ut jejunium tuum non appareat: & pater tuus qui videt occultum, tibi dabit remunerationem palam. Et ut reſectionem dependentiæ à rebus mundi facientes, omnino ad veritatem contendamus, dixit: * Theſaurum ne facite vobis in terra, [3] ubi [tinea] & ærugo corruptionem adfert, & ubi fures fodiunt & furto auferunt. theſaurum facite vobis in cœlo, ubi tinea & ærugo non corrumpit, neque fures effringunt, neque furantur. nam ubi theſaurus tuus eſt, ibi cor tuum eſt. Candela corporis oculus eſt. ſi oculus tuus bonus eſt, totum corpus tuum lucidum eſt: & ſi oculus tuus malus eſt, totum corpus tenebroſum eſt. per oculum intentionem vult. ſi intentio corrupta eſt, opus etiam corruptum eſt. Et ut Deo omnibus viribus ſerviamus, dixit: non poteſt fieri, ut quis duobus dominis ſerviat. nam [4] unum inimicum habebit, & alterum amicum: aut magnum habebit unum, & contemptum habebit alterum. non poteſtis Deo & divitiis ſervire. propterea dico vobis, ne ſolliciti eſtote pro anima veſtra, quid eſuri & quid

bibituri

[1] *ſi* شنویده *legatur ſenſus erit qualis in Græco, exaudiri.*

Qualitas jejunii.

[2] *dictio* بسارکاران *inducta eſt in Autographo. ſed malè. ſine ea enim hiat ſenſus. quid autem propriè ſit, ignoramus. fortaſſe legendum* سازکاران *quod* eleganter apparatos, ordinatos ac diſpoſitos *ſignificat. quid ni ergo & hypocritas, quorum omne ſtudium eſt in* سازکاری eleganti apparatu?

[3] *ſupplevimus* که خزنده

* Prohibitio collectionis theſaurorũ & ſollicitudinis. *Matt. c. 6.*

[4] *ad verb.* cingulum unius. *quia cingulo diſtinguuntur ordines hominũ apud Perſas.*

بسیار نکنید که ایشان می پندارند که به بسیاری گفتار خویش ستوده شوند بایشان مانند نشوید زیراکه پدر شما داناست همه دربایست شما پیش از انکه ازو خواهش کنید ، در باب روزه فرمود چون روزه گیرید پژمرده روی بسارکاران نباشید که ایشان روی خودرا دیگر گون می سازند تا روزه خود بر مردم آشکارا کنند راست میگویم بشما مزد خود یافتند وتو چون روزه گیری سر چرب کن وروی خوی بشوی تا روزه تو پدید نیاید و پدر تو که می بیند نهان را ترا دهد پاداش آشکارا، وتا قطع تعلق از چیزهای دنیا کرده همگی سوی حق رویم فرمود ذخیره نسازید برای خود در زمین جایی [که خزنده] وکرم بزیان برد وجایی که دزدان بکاوند وبدزدی برند ذخیره کنید برای خود در آسمان جایی که خزنده وکرم بزیان نبرد ونه دزدان بشکافند ونه دزدند زیراکه آنجا که ذخیره تست همانجا دل تست ، چراغ تن چشم است اگر چشمت خالص باشد همگی تن تو روشن بود واگر چشمت بد باشد تمام تن تیره باشد از چشم مقصود میخواهد اگر مقصود فاسد شد کار هم فاسد شد ، وتا خدا را بتمام نیروی خدمت کنیم فرمود نتواند بودن که هیچ آدمی دو خداوند را بندگی کند که کمر یکی را دشمن دارد ویکی را دوست یا بزرگ دارد یکی را وخوار دارد دیگری را نتوانید که خدارا وخواستها را پرستش کنید برای این میگویم بشما اندیشه نکنید برای جان خود که چه خورید وچه چیز

آشامید

چگونه روزه ،

منع ذخیره دنیوی ،

مي فصل و،

آشامید ونه براي تن خود كه چه چیز پوشید نه جان فاضلتر
است از خورش وتن از پوشش نظر كنید بسوي پرندكان
آسمان كه نمیكارند ونمي دروند ونه انبار مي كنند وپدر آسماني
شما ایشان را روزي میدهد نه شما افزونترید ازینها كه تواند
از شمایان هرچند كوشش كند بر بالاي خود یك كز افزودن ،
بهر چه اندیشه پوشش مي كنید اعتبار كیرید بسوسن صحرا
چكونه مي بالد بیرنج بردن وبیكار كردن میكویم بشما
سلیمان با همه بزركي خود همچون یكي ازینها نپوشید پس
اكر برك وكیا كه امروز هست وفردا در تنور انداخته شود
خدا اینچنین مي پوشاند نه شما بسي از ایشان بهتر هستید
اي كم ایمانان اندیشه مند نشوید ونكویید كه چه خوریم وچه
نوشیم وچه پوشیم اینهمه را امتها میخواهند پدر شما میداند
كه شما باین همه محتاجید پس نخستین ملك خدا را وداد كري
اورا طلب كنید واین همه را افزوده شود ، اندیشه نكنید براي
فردا كه فردا غم خود دارد هر روز را بدي خود پسند ست
وتا عیب بیني نكنیم فرمود داوري نكنید تا داوري كرده نشوید
حكم بر كسي واجب نكنید تا بر شما حكم به بدي كرده نشود
چرا كه همچنانكه داوري مي كنید داوري كرده شوید ببخشید
وبخشیده شوید بدهید وشمارا داده شود وپیمانه نیك
ولبریز بكنار شما ریخته شود زیرا كه به پیمانه كه بپیمایید
پیموده شود براي شما چه مي بیني خاشاك را در چشم برادر خود
واندیشه نمیكني از چوبي كه در چشم تست وچسان برادر

bibituri ſitis: neque pro corpore veſtro, quid induturi ſitis. nonne anima præſtantior eſt cibo, & corpus indumento? attendite ad aves cœli. nam non ſerunt, neque metunt, neque in horrea reponunt: & [1] pater veſter cœleſtis ipſis alimentum dat. nonne vos præſtantiores eſtis illis? quis poteſt ex vobis, quamvis ſtudium adhibeat, ſtaturæ ſuæ unum cubitum addere? Quotieſcunque de indumento ſolliciti eſtis, attendite ad lilium agri, quomodo creſcat abſque laborando & abſque operando: dico vobis, Salomon in omni gloria ſua ſicut unum ex illis non fuit veſtitus. ſi itaque folium & herbam, quæ hodie eſt & cras in clibanum injicitur, Deus ita veſtit, nonne vos multo illis meliores eſtis, ô increduli? ſolliciti ne eſtote, & ne dicite, quid [2] edemus, quid bibemus, & quid induemus? hæc omnia gentes petunt. pater veſter novit [3] vos omnes indigere. primum itaque regnum Dei & juſtitiam ejus quærite, [4] & hæc omnia vobis adjicientur. ne ſolliciti eſtote de craſtino. craſtinum enim curam ſui habet. cuique diei malum ſuum ſufficit. Et ut [5] vitiorum ſpectatores non ſimus, dixit: ne judicate, ut non judicemini. Iudicium viro debitum [6] ne ferte, ne de vobis judicium ob malum feratur. nam ſicut judicatis, judicabimini. condonate, & condonabitur vobis: date, & vobis dabitur, & menſura bona ac ſuperfluens in ſinum veſtrum effundetur. nam menſura qua metimini, menſurabitur vobis. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & non cogitas de trabe, quæ in oculo tuo eſt? & quomodo fratri

[1] *male erat* پد *pro* پدر

[2] *malè* خورید edetis, *legebatur pro* خوریم edemus.

[3] *niſi fortaſſe pro* شمایان همه *legendum ſit* شما این همه vos his omnibus. *ita eſt in Græco & apud Vulgatum.*

[4] *legitur* واین همه را افزوده شود & his omnibus adjicietur. *pro* را *legendum* شما را vobis.

[5] *ad verb.* vitii viſionem non faciamus.

[6] *i. e. ne reum quidem damnate, ne & vos, ubi rei eſtis, dãnemini. deſumtum, ex Luc. 6. verſ. 37.*

tuo dicis, ô frater, veniam da ut feſtucam ex oculo tuo ejiciam, & in oculo tuo trabs eſt? ô hypocrita, primum ex oculo tuo trabem ejice, & tum videbis, ut feſtucam ex oculo fratris tui ejicias. Tandem ad rectè vivendum ſententiam dixit, quicquid vultis ut homines vobis faciant, vos ipſis ſimiliter facite: hæc eſt lex (&) Prophetæ. ut autem non [1] fallamur, & cuique profitenti prophetiam, non [2] credamus, dixit, [3] Cavete à prophetis falſis, qui ad vos in veſtimento agnorum venient, intus autem lupi rapaces ſunt. eos ex fructu ipſorum cognoſcetis. an poſſibilis collectio uvarum ex ſpinis, aut de tribulis ficuum? Sic omnis arbor bona fructum bonum dat, & arbor mala fructum malum dat. non poteſt fieri ut [4] arbor bona fructum malum det, neque arbor mala fructum bonum det, omnis arbor quæ fructum bonum non fert, exſcinditur, & in ignem conjicitur. itaque eos ex fructibus ipſorum cognoſcetis. vir bonus ex theſauris bonis quos in corde habet, bona profert. & vir malus ex theſauris malis qui in corde ejus ſunt, malum profert. quia os ex plenitudine cordis loquitur. Et quandoquidem laus Dei ſine praxi, ad ſalutem efficax non eſt, dixit: Non quicunque mihi dicit, Domine Domine, in regnum cœlorum intrabit, ſed quicunque voluntatem patris mei cœleſtis facit, is eſt qui in regnum cœlorum intrabit. quid dicitis mihi, Domine Domine, & ſermonem meum non præſtatis? Multi mihi in illo die dicent, Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus? & nonne dæmones

in

Quicquid facio, faciunt.

[1] *pro* باري *lege* بازي fallacia.

[2] *pro* كرديم *legendum putamus* كرويم

[3] *malè* كنند *3. perſ. legebatur.*

Cavendum à Prophetis falſis.

[4] *malè* در *pro* درخت *in Autogr.*

خود را ميكويي اي برادر دستوري ده تا خاشاك از چشم
تو بيرون كنم ودر چشم تو جوبست اي منافق نخست از چشم
خود چوب را بيرون كن وانكاه خواهي ديد تا خاشاك را از
چشم برادرت بيرون كني، اخر براي نيك زيستن كلمه فرمود هر
انچه ميخواهيد كه مردم با شما كنند شما بايشان چنان
كنيد اينست ناموس بيغمبران وتا باري نخوريم وهر مدعي
را به بيغمبري نكرديم فرمود برهيز كنيد از بيغمبران دروغ كه
بشما در لباس برهها بيايند وبدرون كركان درنده اند ايشان
را از ميوه ايشان شناسيد ايا توان كرد آورد انكورها از
خارها يا از حسك انجيرها همچنين هر درخت صالح ميوه صالح
دهد ودرخت بد ميوه بد دهد نتواند بود كه درخت صالح
ميوه بد دهد ونه درخت بد ميوه خوب دهد هر درخت كه
ميوه خوب نيارد بريده كردد ودر آتش انداخته شود پس
ايشانرا از ميوهاي ايشان خواهيد شناخت مرد نيك از
اندوختهاي نيك كه در دل دارد خوبيهاي بيرون مي دهد
ومرد بد از اندوختهاي بد كه در دل اوست بد مي آورد زيرا
كه دهن از پري دل ميكويد وازانجا كه ستايش خدا بي
كردار براي سلامتي كارگر نميشود فرمود نه هر كه مرا كويد
خداوند خداوند بملكوت آسمان در آيد ليكن هر انكه خواست
پدر آسماني من كند اوست كه درملك آسمان در آيد چه ميكوييد
مرا خداوند خداوند وكار بسخن من نميكنيد بسياري چون دران
روز كويند خداوند خداوند نه بنام تو بيغمبري كرديم ونه ديوان

بنام

هر چه ميكنم، ميكنند،

برهيز از بيغمبران باطل،

بنام تو راندیم ونه بسیار معجزها بنام تو کردیم آن زمان
بایشان کویم من شما را هرکز نشناختم دور شوید از من اي
بدکاران هر که بشنود سخنان مرا وبدان کار کند مانند شود به
اناني که خانه خود را بر سنک سخت عمارت کرد پس ابر فرود
آمد وجویها روان شدند وبادها وزیدند وآن خانه را حمله
کردند ونیفتاد زیرا که اساس او بر سنک محکم بود وهر
که بشنود سخنان من وبدان کار نکند مانند باشد بناداني
که خانه خود را بر ریک عمارت کرد باران بارید ورود خانها
روان شد وبادها وزیدند وآن خانه را حمله کردند وافتاد
وافتادن او بزرک بود ، جون این کفتار را تمام ساخت همکنان
از تعلیم او مدهوش کشتند زیرا که همجون حاکمانه
مي اموخت نه مانند کاتبان وفریسیین ایشان ازین فارغ شده
سوي شهر کفر نحوم رفت انجا رومي بود میر صدا نیک
مرد وحلیم دوست یهودان که بایشان نیکوییها میکرد اورا
خدمتکاري بود محبوب اما بسیار بیمار بطلب حضرت
ایشوع بر امد وکفت اي خداوند کودک من در خانه بیمار
افتاده ودر کاهش سخت جمعي از یهودان که در ان
انجمن بودند کفتند سزاوارست که با او نیکي کني چرا
که دوست یهودانست وجمعي از مال خود براي ما ساخته
باو جواب داد من آیم واورا تندرست سازم آن رومي کفت
اي خداوند من لایق نیستم که بخانه من در آیي لیکن
سخن بکوي وپس وکودک من تندرست شود زیرا که من نیز

in nomine tuo ejecimus? & nonne multa miracula in nomine tuo fecimus? tunc temporis ipſis dicam: ego vos nunquam novi. recedite à me malefici. Quicunque audiet verba mea, & illa præſtabit, ſimilis [1] erit [2] prudenti qui domum ſuam ſuper lapidem durum exſtruxit. poſtea pluvia deſcendit, & torrentes venerunt, & venti ſpirarunt, & in domum illam irruerunt, & non cecidit: quia fundamentum ejus ſuper lapidem firmatum fuit. At quicunque [3] audiet verba mea, & ea non præſtabit, ſimilis erit ſtulto, qui domum ſuam ſuper arenam ædificavit. pluvia pluit, & flumina venerunt, & venti ſpirarunt, & in domum iſtam irruerunt, & cecidit, & caſus ejus magnus fuit. Quum illum ſermonem abſolviſſet, omnes ob doctrinam ejus obſtupuerunt, quia tanquam judiciali autoritate docebat, non ſicut Scribæ & Phariſæi ipſorum. Ab hoc deſiſtens, ad urbem Capernaum ivit. ibi Romanus quidam erat, centurio, juſtus vir & benignus, amicus Iudæorum, qui in ipſos beneficia conferebat. illi ſervus erat, dilectus, ſed valde ægrotus. ad advocandum Dominum Ieſum aſcendit, & dixit, Domine, puer meus domi æger jacet, & in phthiſi gravi eſt. Quidam ex Iudæis, qui in illo conſeſſu erant, dixerunt: dignus eſt cui benefacias, quia amans Iudæorum eſt, & [4] ſynagogam ex opibus ſuis nobis fecit. reſpondit ei, ego veniam & eum ſanabo. Romanus ille dixit: Domine mi, dignus non ſum ut in domum meam intres: ſed verbum dic, & ſufficit, & puer meus ſanabitur. quia ego etiam

[1] *malè* شوید eritis *in Autog.*
[2] *pro* انانی *legendum puto* دانای *ut conveniat cum Euangelio, & cum sequēte* کرد, *alioqui vertendum,* iis qui exſtruxerunt. *tum legēdum* کردند, *prout à quodam in Autogr. eſt emendatum.*
[3] *malè in autog.* نشنود non audit.
[4] *pro* جمعی *legendum puto* جمعه،

vir quidam in poteſtate ſum, & exercitum habeo. huic dico, i, & it: illi dico, veni, & venit: & ſervo meo dico, hoc fac, & facit. Dominus Ieſus, quum hunc ſermonem audiviſſet, admiratus eſt, & [1] ſequentibus ſe dixit: verè dico vobis, ego talem fidem in Iſraële non inveni. dico vobis, multos ex oriente & occidente venturos, & cum Abrahamo, Iſaaco & Iacobo in regno cœlorum ſeſſuros, & filios regni in tenebras exteriores ejectum iri, ubi fletus & ſtridor dentium erit. tunc Romano dixit, abi, fiat tibi ſicut credidiſti. ſtatim puer ejus ſanatus eſt.

[1] *ſcribitur* بيرون *quod* foras *ſignificat. legendũ fortaſſis* بيروان *quod* ſectatores *valet.*

Vivificatio juvenis mortui.

Hoc tempore cum in itinere ad civitates eſſet, cum univerſa multitudine diſcipulorum & aliis magnis, ad civitatem [2] Naim tranſiit. quum in portam urbis veniſſet, de improviſo obviam venit loculus mortui, quem ad ſepulchretum deferebant. juvenis erat, & unicus filius in domo matris; & mater ejus vidua. illa vidua etiam cum hominibus iſtius civitatis flens ibat. quum Dominus eam vidiſſet, miſertus eſt ejus, & dixit, noli flere. & acceſſit, & manum ad loculum extendit. illi qui portabant ſteterunt. protinus dixit: Iuvenis, tibi dico, ſurge. è veſtigio mortuus ille ſedit [3] & locutus eſt, & matri eum tradidit. ipſos timor corripuit, & Deum laudarunt, & dixerunt, Propheta magnus nobis manifeſtatus eſt, Deus ſuper populum ſuum oculos conjecit. hic rumor

[2] *malè* تعليم doctrina *eſt in Autograph. pro* نعيم ،

Vivificatio filii viduæ.

[3] *addidimus* كرد *quia deerat.*

inter

مردي بقدرت هستم ومرا لشكريست اين را ميكويم برو وميرود آن را ميكويم بيـــا ومي آيد وبنده خودرا ميكويم اين بكن وميكند حضرت ايشوع جون اين سخن بشنيد در شكفت شد وبيرون خود را كفت راست ميكويم بشمـــا من جنين ايمان در اسراييل نيافتم ميكويم بشما كه بسياري از مشرق ومغرب بيايند وبابراهيم واسحاق ويعقوب در ملك آسمان نشينند وپسران ملك در ظلمت بيروني انداخته شوند وانجـــا كريه وساييدن دندان باشد انكاه برومي كفت برو باشد ترا انجنانك صدق آوردي در ساعت كودك او صحت يافت ،

زنده كردن جوان مرده ،

درين هنكام كه در سير بشهرهـــا بود بـــا جماعت انبوه از شاكردان وديكر كلانان بشهر نعيم كذر كرد جون بدر شهر رسيد ناكاه از بيش آمد نعش مرده كه اورا بكورستان مي بردند جوان بود ويك پسر بخانه مادر ومادر او بيوه آن بيوه زن نيز همراه مردم آن شهر كريه كنان مي رفت جون خداوند اورا ديد برو رحمت آورد وكفت كريه مكن وبيش آمد ودست بنعش دراز كرد انانكه برداشته بودند ايستادند ناكاه كفت اي جوان بتو ميكويم برخيز همادم آمرده نشست وسخن [كرد] وبمـــادرش سپرد ايشانرا ترس كرفت وخدا را ستودند ومي كفتند بيغمبر بزرك براي مـــا بيدا شد خدا بر كروه خود نظر انداخت اين خبر

زندكي پسر بيوه زن ،

در

در همه يهودان ودر ولايتها كه حوالي ايشان بودند پراكنده شد وازين واقعه شاكردان يوحنا بدو خبر بردند واو در زندان بود ،

مقيد شدن يوحنا ،

سبب بند كردن يوحنا آن بود كه هردوس بزن برادر خويش فليب نام مايل شد نام آن زن هردوياس بود واورا بنكاح خود آورد واين بهيچ وجه حلال نبوده زيرا كه شوهر او زنده بود وملك هردوس اكرچه درين كناه بود ليكن بارها براي شنيدن وعظ يوحنا ميرفت واورا ارجمند ميداشت وبسخن او بسيار نيكوييها ميكرد روزي يوحنا تقريب يافته بي برده باو كفت حلال نيست كه زن برادرت بكيري واين سخن درو كاركر شد وهردوياس ازين اندوهناك كشت چرا كه مي ترسيد كه شايد باين سخن اورا جدا كند وكوشش كرد كه ملك هردوس را بر يوحنا بي اعتقاد سازد واورا بكشتن دهد وچندان سعي كرد كه بند كردن يوحنا بردل هردوس نشست تا باري در سخن كردن ملاحظه باشد ، ودرين زمان كه در زندان بود از معجزهاي مسيح اورا خبر دادند وكه ميدانست كه زود كشته مي شود جهد مي كرد كه شاكردانش پيش حضرت ايشوع روند ومي كفت كه اوست براستي مسيح آمدني ليكن ايشان چندان عاشق يوحنا بودند كه بهيچ وجه ازو جدايي

inter omnes Iudæos & in regiones quæ circum ipſos erant, diſperſus eſt. & de hac re geſta diſcipuli Iohannis eum certiorem reddiderunt, atque ipſe in carcere erat.

Incarceratio Iohannis.

Cauſa incarcerationis Iohannis fuit, quod Herodes in uxorem fratris ſui Philippi propendit. Nomen iſtius mulieris Herodias erat, eamq; matrimonio ſibi junxit: quod nullo modo licitum erat, quia maritus ejus vivebat. Rex Herodes, quamvis in eo peccato eſſet, tamen interdum ad audiendas conciones Iohannis ibat, eumque in pretio habebat, & ad verbum ejus multa rectè faciebat. die quodam Iohannes occaſionem nactus, [1] ſine obvelatione ipſi dixit, non eſt licitum, ut uxorem fratris tui capias. ille ſermo apud ipſum efficax fuit. at Herodias inde contriſtata eſt, quia timebat ne forte ob iſtum ſermonem ipſam ſepararet. & conata eſt efficere ut Rex Herodes Iohanni fidem non adhiberet, ipſumque morti traderet. ac tantum conatum adhibuit, ut incarcerare Iohannem in corde Herodis ſederit, ut tandem ſemel in loquendo cautior eſſet. Eo tempore quo in carcere fuit, de miraculis Chriſti ipſi nunciarunt. ille quum ſciret fore ut brevi interficeretur, operam dabat ut diſcipuli ejus ad Dominum Ieſum irent. & dixit, ille revera Chriſtus eſt qui venturus erat. verum illi adeo ſtudioſi Iohannis fuerunt, ut ullo modo ab ipſo ſeparari

[1] برده *mihi eſt* پرده velū, aulæum.

in animum non inducerent, neque credere vellent, quemquam eo meliorem venturum. & ut eos ad sequendum Christum magis pertraheret, atque in eum propensiores redderet, cogitavit ut quidam eorum [1] ad ipsum irent, atque ipsum & opera ejus admirabilia coram intuerentur. duos itaque viros ex ipsis elegit, & dixit, ite, & Iesum meo nomine interrogate, tu es qui venturus erat, an oculum in alium habebimus? illi iverunt, & Dominum Iesum in campo magno invenerunt, ut multitudinem hominum doceret, & [2] appropinquantes, nuncium Iohannis ipsi detulerunt, scilicet, tunc es qui venturus erat, an oculum in alium habebimus? Dominus Iesus in opere suo occupatus erat, & ut [3] vocationem suam confirmaret, mirabilia faciebat. ægrotis variis sanitatem dabat à morbo & à cœcitate, & mortuos vivificabat. ut enim eos qui venerant quietos redderet, noluit ipsis verbis respondere, sed factis, quæ sunt testimonia fortissima, quæ de se quisquam posset dare. Tum etiam faciendo ista mirabilia ostendit, impletum esse quod Esaias Propheta de ipso dixerat capite tricesimo quinto. estque hoc: Manus infirmas robustas facite, & genua impotentia fortia. enimvero ipse Deus venit, & vos salvat. eo tempore oculi cœcorum aperientur, & aures surdorum apertionem invenient. eo tempore claudus tanquam cervus saliet, & lingua mutorum solvetur. quia in deserto effodientur aquæ, & in solitudine torrentes. sensus est, misericordia & benignitas Dei in terra Iudææ

mani-

[1] *scribitur* پیش آوردند *id est* ante attulerunt, *quod hic neutiquã quadrat, substituimus* پیش او روند ad ipsum irent.

[2] *malè* نزدیک *in Autogr.*

[3] *vel* prædicationem, *qua vocabat homines ad salutem.*

قرار نمي دادند ونمیخواستند که اعتقاد کنند که کسي ازو
بهتر بیاید وتـا ایشان را به بیروي مسیح بیشتر کشد وبرو
مایلتر سازد اندیشه کرد که جندي از ایشان پیش او روند
واورا وکارهاي عجیب اورا مشاهده کنند بنابرین دو کسرا
ازینهـا بر کزید وکفت بروید وایشوع را از جانب من بپرسید
توبي ان آمدني یا چشم بدیکري داریم ایشان رفتند وحضرت
ایشوع را در میدان کلان یافتند که انبوه مردم را تعلیم مي
دهد ونزدیک شده بیغام یوحنـا بدو رسانیدند که توبي آن
امدني یـا چشم بدیکري داریم حضرت ایشوع بکار خود
مشغول بود وتـا دعوي خودرا به ثبوت رساند عجیب جیزها
کرد بیماران کوناکون را صحت داد از بیماري واز کوري
ومردکان را زنده ساخت که تا آمدهـا را تسلي کند نخواست
که ایشان را بکفتار جواب دهد بلک کردارهـا که اینهـا
هستند کواهیهاي قوي که از خود کسي تواند داد ونیز
بکردن این عجایبات وانمود که بجـا آمد انچه ایشعیـا بیغمبر
ازو کفته بود در فصل سي وبنجم واینست دستهاي ضعیف
را قوي کنید وزانوهاي ناتوان را نیرومند هر اینه همان خدا
آید وشمارا سلامتي دهد آن زمان چشمهاي کوران کشاده
شوند وکوشهاي کران کشایش یابند دران زمان
لنک همچو آهو بجهد وزبان کنکان کشـاده کردد
چرا که در بیـابان کافته شوند آبهـا ودر جنکل
جویهـا یعني رحمت ولطف خدا در زمیـن یهودا

اشکار

اشكار شود انكاه بـا ايشان رخصت داد وكفت برويد وآنچه
ديديد وشنيديد بيوحنا بيان كنيد كوران بينا مي شوند وكران
مي شنوند ولنكان براه مي روند وپيسان پاك مـــي شوند
ومردكان بر ميخيزند مسكينان را بشارت داده مي شود پس
خنك اورا كه در من شك نيارد ، ايشان رفتند وتـا مردم نه
پندارند كه يوحنا از كواهي خود بر كشته است اورا بستود
وفرمود بديدن چه بيرون آمديد سوي صحرا آيـا بديدن ني كه
بادش مي جنباند براي ديدن چه آمديد آيـا براي ديدن
مردي كه جامهاي نازك مي پوشيد آنانكه جامهاي نازك مي
پوشيد هراينه در خانه پادشاهانند براي چه بيرون آمديد كه
ببينيد آيا بديدن پيغمبري مي كويم بشما هر اينه او از پيغمبران
بزركتر است اينست آنكه ازو نوشته شده است اينكه فرشته
خودرا پيش روي تو فرستم تا راه ترا پيش تو هموار سازد راست
ميكويم بشمان هر اينه در زادكان زنان بزركوارتر از يوحنا معمد
بر نخاست آنكه كوچكتر است در ملكوت آسمان ازو بزركتر
است همه پيغمبران ودين تا روزكار يوحنا پيغمبري كردند واكر
خواهيد كه قبول كنيد او ايلياست كه خواهد آمد هر كه
كوش شنوا دارد بشنود ، معني اين سخن اينست چنانچه خود
بعد ازين بيان كرد كه همچنانكه نوشته شده است كه پيش
ازين كه مسيح براي داوري عالم بيايد ايليـا مي آيد وتعليم
مخالف دجال ميدهد ، اينچنين يوحنـا بهمان قدرت رياضت
وسختي آمد پيش از مسيح كه اكنون بـا شماست ونيز

manifestabitur. Tunc ipsis [1] veniam dedit, & dixit: ite, & quod vidistis & audivistis Iohanni declarate: cœci videntes fiunt, & surdi audiunt, & claudi in via eunt, & leprosi mundantur, & mortui resurgunt, pauperibus evangelizatur. itaque beatitudo ei qui in me scandalum non fert. illi abierunt. Et ut homines non existimarent, Iohannem à testimonio suo resiliisse, laudavit eum, & dixit: Ad quid videndum exiistis in agros? an ad videndum arundinem, quam ventus agitat? ad quid videndum venistis? an ad videndum hominem, qui vestibus mollibus est indutus? qui vestibus mollibus induuntur, utique in domo regum sunt. ad quid exivistis ut videretis? an ad videndum prophetam? dico vobis, utique ille prophetis major est. is est de quo scriptum est, Ecce angelum meum ante faciem tuam mitto, ut viam tuam ante te planam faciat. verè dico vobis, profecto inter natos mulierum gloriosior Iohanne Baptista non surrexit. is qui minimus est in regno cœlorum, illo major est. Omnes prophetæ & lex usque ad tempus Iohannis prophetarunt. & si vultis accipere, ille Elias est qui venturus est. quicunque aures audientes habet, audiat. sensus hujus sermonis est, quemadmodum ipse postea declaravit, scilicet, sicut scriptum est fore ut antequam Christus ad judicium mundi veniret, Elias veniret, & adversus [2] Antichristum doceret: ita Iohannes eadem potentia rigidæ in se disciplinæ & duræ vitæ venit ante Christum qui nunc vobiscum est. Atque etiam,

[1] *id est*, dimisit.

[2] *propriè* mendacem. *sic Antichristum* κατ' ἐξοχὴν *vocant*.

ſicut Elias vir rigidæ in ſe diſciplinæ fuit, ac tantopere ſtudioſus in hoc: ſic Iohannes eſt. Et quemadmodum Ieſabel [1] uxor Achabi regis Iſraël perſecuta eſt Eliam: ſic Herodias uxor Philippi Iohannem adeo eſt perſecuta, ut rex Herodes eum propter ipſam in carcerem conjecerit. Omnes qui Iohannem amabant, & [2] ab eo baptizati fuerant, quum audirent hanc laudationem quam ipſi Chriſtus fecerat, gaviſi fuerunt. Verum Doctoribus & Phariſæis non arriſit: quoniam ei fidem non adhibuerant, & baptiſmi ejus rationem non habuerant. Chriſtus eos redarguit & dixit: [3] Cui aſſimilabuntur homines hujus generationis? aſſimilo pueris qui in foro ſedent, & aliis pueris acclamant & dicunt, cecinimus vobis, vos non ſaltaſtis: lamentum fecimus vobis, non fleviſtis. venit Iohannes, [4] non edens nec bibens, & dixerunt, diabolum ſecum habet: venit filius hominis, edens & bibens, & tanquam alii cum ipſis ambulans, & dixerunt, hic homo eſt vini potor, & amicus publicanorum: cum ipſis enim ſocietatem habet. Deus voluit, ut hunc populum in hoc deſerto ad bonum deduceret. ſi illi ex ipſo fructum non perceperunt, ipſorum peccatum eſt. Et ſermonem producens, vehementiam in ipſos oſtendit. quoniam enim videndo tot miracula, emolumentum ab ipſo non reportarunt: & quoniam plerique ex regione Galilææ erant, ubi præ locis aliis plurimum docuerat, & miracula multa ediderat, ſpecialiter quaſdam illarum civitatum alloquens dixit: Væ tibi Corazin, & væ tibi Bethſaida:

[1] *ſcribitur* زن را، *delēdū videtur* را. *eſt enim nominativus.*

[2] *pro* از *lego* ازاو ab ipſo.

[3] *ad verb.* cum quo ſimilitudo fiet hominibus hujus generationis?

[4] *ad verb.* Qui non edebat nec bibebat.

quia

همجنانكه ايليا مردي مرتاض بود وجندان متعصب درين
همجنين يوحناست وهمجنانكه شيزه بيل زن را اكاب ملك
اسرايل در كمين ايليا بود اينجنين هرودياس زن فليپ يوحنا
را جندان كمين كرد كه ملك هردوس اورا بخاطر او در زندان
كرد، همه مردم كه يوحنا را دوست مي داشتند واز عمادا
كرفته بودند از شنيدن اين ستايش كه اورا مسيح كرد شاد شدند
اما دانايان وفريسين را خوش نيامد جون اورا بي اعتقاد مي
داشتند وعمادا اورا در حساب نمي آوردند مسيح ايشان را
ملامت كرد وفرمود بكه مانند كرده شود مردان اين قبيله را
مانند كنم بكودكاني كه در بازار نشسته باشند وديكر كودكان
را بانك زنند وكويند سرود كرديم براي شما شما رقص نكرديد
نوحه كرديم براي شما كريه نكرديد آمد يوحنا كه نمخورد ونمي
آشاميد وكفتند شيطان با خود دارد آمد آدمي زاده كه ميخورد
ومي آشامد وهمجون ديكران بايشان سلوك ميكند وكفتند اين
مردي است شراب خوار ودوستدار سودخواران كه بايشان
صحبت مي دارد خدا خواست كه اين كروه را باين بيابان سوي
نيكي بيارد اكر ايشان ازو نصيبه نكرفتند كناه ايشان است
وكفتار دراز ساخته بايشان سختي نمود كه جون بديدن جندان
عجايبات ازوي سود نبردند وجون بيشتري از ولايت جليل
بوده اند كه آنجا بيشتر جايهاي ديكر بيشتر تعليم داده بود
ومعجزها بسيار كرده بخصوص بعض آن شهرها را خطاب
كرده كفت واي بتو اي كرزين واي بتو اي بيت صيادا

اكر

اكر اكر اين عجايبات كه در شما شد در صور وصيدان
كرده شدي از دير بپلاس وخاكستر توبه ميكردند اما
ميكويم بشما هراينه صور وصيدان را در روز قيامت از شما
راحت بيشتر باشد وتواي كفرنحوم آيا باسمان خواهي بر
آمد رودست كه بدوزخ فروايي زيرا كه اين معجزها كه در
تو بوده است اكر در صدوم ميشد شايد كه تا امروز بر
پاي ميماند اما بتو ميكويم هر اينه زمين سدوم را در روز
قيامت از تو راحت بيشتر باشد *

رفتن مسيح به بيت المقدس *

ازينجا حضرت ايشوع سير كنان بشهرها وقريها را اورشليم
رفت ودرين شهر زني بود از شهر بتانيا مريم مجدلانيه نام همشيره
مرته هردو توانكر بودند پدر ايشان شيرو نام داشت ومادر
شان اوكاريه وايشان را برادري بود لعادر نام اين مريم مجدلانيه
جوان بود وتوانكر وخوش شكل وچون بي پدر پرورش كرفته
بود پريشان ميزيست وبطوري ميخواست مي كشت دوست
مي داشت كه منظوره ومحبوبه باشد وبرين سبب چيزها مي
كرد جامهاي فاخر مي پوشيد وخودرا آرايش وشوخيها
كردي حاصل كه در شهر اورشليم ببدكاري نامور بود
خواهرش مرته نام ازان باز كه از رفتن خون دايمي كه
هفت سال داشته است صحت يافته بود بحضرت ايشوع
معتقد بود وپيوسته كوشش داشت كه مريم را سوي
نيكوكاري

[1] quia si hæc miranda quæ in vobis facta sunt, in Tyro & Sidone facta fuissent, à longo tempore in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. At dico vobis, profecto Tyro & Sidoni die resurrectionis major refocillatio erit quam vobis. Et tu Capernaum, an in cœlum ascendes? prope est ut in infernum descendas. nam illa miracula quæ in te facta sunt, si in Sodom facta essent, [2] procul dubio ad hunc usque diem super pedes conspiceretur. At tibi dico, utique terræ Sodom die resurrectionis major refocillatio erit quam tibi.

Adventus Christi in Ierusalem.

Inde Dominus Iesus iter faciens per urbes & pagos, Hierosolymam venit. Et in hac urbe mulier quædam erat ex civitate Bethania, nomine Maria Magdalena, soror Marthæ. ambæ divites erant. pater earum nomen habuit Sirus, & mater [3] earum Eucheria. ipsisque frater erat nomine Lazarus. hæc Maria Magdalena juvenis erat & dives & pulchræ formæ. & quum sine patre educata esset, vaga vivebat, & [4] quomodo volebat versabatur, amabat conspici & diligi; & in hunc finem res [5] dirigebat. vestes superbas induebat, & sibi ornamenta indumentorum faciebat: adeo ut in urbe Ierusalem pro improba celebris fuerit. soror ejus Martha, ab eo tempore quo à profluvio sanguinis continuo quod septem annos habuerat, sanata fuerat, in Dominum Iesum crediderat, & perpetuum studium adhibuerat, ut Mariam ad

[1] *pro* اكر اكر *lego* كه اكر quia si.

[2] *ad verb.* convenit quod.

[3] *pro* شان *lego* ايشان

[4] *fortasse legendū* وبطوري كه

[5] *malè in autog.* *pro* مي كر مي كرد

justitiam adduceret. Sed quoniam in amictu radicem egerat, neque quicquam proficeret, tandem cogitavit[1] efficere, ut semel doctrinam Christi audiret. fieri posse, ut in corde ejus doctrina ejus cœlestis operetur. Et ut ipsam moribus ejus vinceret, de Christo referens dixit: totus mundus eum adit, ut eum audiat: admodum pulchrâ facie est, & in[2] sermone suavis. Itaque illa, tum ut eum videret, tum ut seipsam turbæ hominum ostenderet, ad Christum venit. Postquam eam vidit, volens eam ab[3] illecebris mundi avertere, sermonem suum statui ejus accommodavit, & de inconstantia mundi, & de turpitudine peccatorum, & de pœnis inferni verba fecit. & ut omnes ad resipiscentiam adduceret, de magnitudine misericordiæ Dei qua peccatores afficit, sermonem prolixum habuit: & verba adeo prementia locutus est, ut illa omnibus modis alia evaserit. Tum tale quid contigit: quod nempe eo die unus quidam ex Pharisæis Christum rogaverit, ut conviva suus esset. is, quum sciret hoc habitaculum domui istius peccatricis propinquum esse, consensit, & ivit, & in edendo occupati fuerunt. Maria peccatrix, quæ vulnerata erat, & in corde aliter disposita, interrogando deprehendit, Christum in domum istius Pharisæi venisse. nec ullam moram faciens, lagenam crystallinam plenam unguento gravis pretii sumpsit, & flens, dispersis capillis eodem loci venit, & in multitudine hominum se ad pedes Christi conjecit, neque vocabulum dicens, tota in fletu fuit. atque evenit

quod

[1] *propriè*, sic facere.

[2] كفتا i. q. كفتار

[3] *propriè* tractione.

نیکوکاری بیارد اما جون در شوخي بیخ کرفته بود وفایده نمیکرد آخر اندیشه کرد که طوري کند که او یکبار تعلیم مسیح شنود تواند بود که در دلش تعلیم آسماني او کار کند وتا اورا بروش او بر باید از مسیح خبر داده کفت. که تمام عالم بپش او میرود تا ازو بشنود بغایت خوش روست ودر کفتا نمکین واو هم از انکه اورا ببند وهم خود را بهجوم مردم نماید بپش مسیح رفت جون اورا دید بخواهش آنکه اورا از کشاکش دنیا بر آرد کفتار خود را بحال او موافق ساخت واز نا پایداري دنیا واز زشتي کناهان واز عقوبتهاي دوزخ سخن کرد وتا همه را بتوبه بیارد در بزرکي رحمت خدا که کنه کاران را مي کند سخن را دراز کردانید وجندان سخنان موثر کفت که او بجمیع وجوه دیکر کشت ، وجنان واقع شد که آن روز یکي از فریسیان مسیح را در خواست کرد که مهمان او شود او که مي دانست که این جایکاه بخانه ان عاصي نزدیکست راضي شد ورفت وبخوردن مشغول شدند مریم بدکار که زخمي بود وبدل دیکر کون پرسیده یافت که مسیح بخانه این فریسین رفته است وبي انکه دیر کند قرابه بلورین پر بخوشبوي کران بها کرفت وکریه کنان پریشان موي همانجا رفت ودر هجوم مردم خودرا در پاي مسیح انداخت وبي انکه حرف کوید همکي در کریه بود واین بجایي رسید

که

که پاي مبارک او باشک چشمان خود تر ساخت وبموي خشک ميکرد وبوسه ميداد وعطر را بپا ميماليد وچيزها را آن که سبب گناهان او بودند همه را بخدمت باز گردانيد واين همه چيزها ميکرد بي انکه سخن کند چرا که گريستن اورا فرصت سخن کردن نميداد مسيح مبارک خاموش بود وعاصي را در گريستن ونمودن نشانهاي توبه گذاشت ، اين همه مردم که انجا بودند از ديدن چيزي چندان عجيب وتازه حيرت مي نمودند وبد ميبردند چون آن زن را وسنگساري اورا خوب ميدانستند وبيشتر ازين که مسيح اورا چه طور گذاشته است که دست باو رساند خاصه آن فريسين که اورا مهماني خود ساخته بود در خود انديشه ميکرد وميگفت اگر اين پيغمبر بودي هر اينه دانستي که کيست وچسانست اين زن که دست باو ميرساند چرا که عاصي است مسيح که از انديشه دلش آگاه بود فرمود اي شمعون مرا با تو سخني است او گفت اي بزرگوار بگو انگاه فرمود يکي را بر دو کس وام بود بر يکي پانصد دينار وبر يکي پنجاه وچون تهي دست بودند وچيزي نداشتند که قرض اورا ادا سازند او هر دورا بخشيد کدام کس ازين هر دو اورا بيشتر دوست مي دارد شمعون جواب داد گمان من اينست که انکه اورا بيشتر بخشيد مسيح فرمود حق گفتي انگاه رو بسوي زن کرد وشمعون[1] گفت مي بيني اين زن را بخانه تو در آمدم وآب

quod benedictos pedes ejus lachrymis oculorum suorum irrigavit, & pilis siccavit; & osculum dedit, & unguentum pedibus inunxit. atque ea, quæ causa peccatorum ipsius fuerant, omnia in ministerium rursus invertit. atque hæc omnia faciebat, absque ut verbum ullum faceret, quia fletus ipsi opportunitatem loquendi non dabat. Benedictus Christus silens fuit, & peccatricem in fletu & ostensione signorum pœnitentiæ reliquit. Omnes illi qui isthic loci erant, quum viderent rem adeo mirandam & novam, obstupescebant & ægrè ferebant: quandoquidem mulierem istam, quodque lapidanda esset, probe noverant. maximè autem, quia Christus ipsi quovis modo permiserat ut manum sibi admoveret. Speciatim ille Pharisæus, qui ei convivium suum paraverat, in se cogitabat & dicebat: si hic Propheta esset, enimvero sciret quæ sit & qualis sit hæc mulier quæ manum ipsi admovet: nam peccatrix est. Christus, quum cogitationem cordis ejus sciret, dixit: Simon, mihi tecum verbum est. dixit, Magister, loquere. Tunc dixit: Cuidam duo viri debebant, unus quingentos denarios, alter quinquaginta. quumque pauperes essent & nihil haberent quo fœnus ipsi persolverent, ille utrique condonavit. uter illorum amborum eum maximè amabit? Simon respondit, opinio mea est, quod is cui plurimum condonavit. Christus dixit, verum dixisti. tunc faciem versus mulierem convertit & [1] Simoni dixit, Vides hanc mulierem? In domum tuam intravi, & aquam

[1] *pro* شمعون *lege* بشمعون *aut* شمعون را

ſuper pedes meos non effudiſti. at hæc mulier ſimulac intravit, lacrymis ambos pedes meos irrigavit, & pilis capitis ſiccavit. tu mihi oſculum non dediſti, at hæc ex eo tempore quo intravit, oſculandi pedes finem non fecit. tu caput meum oleo non unxiſti, at hæc unguento pretioſo pedes meos unxit. itaque tibi dico,[1] Peccata ejus condonata ſunt, quia multum amavit. cui parum condonatur, parum amat, parum miſericordiæ invenit. Tunc mulieri dixit, peccata tua condonata ſunt. Illi qui iſthic loci ſedebant, in cordibus ſuis cogitabant, Hic quis eſt, quod peccata condonet? Benedictus Chriſtus hæc non curavit. & iſti mulieri dixit, In pace vade, fides tua te ſervat. Illa ivit. & ab eo die omnino alterius qualitatis facta eſt. & ea quæ antea exemplum improbitatis fuerat, nunc exemplar bonorum operum fuit. & perpetuo in ſevera ſui diſciplina, & vita ſolitaria & meditatione myſteriorum Dei fuit. Et poſtquam Ieſus Chriſtus in cœlos iviſſet, Iudæi ipſam è regione ſua ejecerunt, & navi impoſitam relegarunt. [2] Illa eadem navi ad emporium Marſiliam dictum, quod in regno Franciæ eſt, pervenit, atque in illa terra Chriſtum & Evangelium ejus prædicavit, multoſque ad religionem ejus perduxit. Tunc montem quendam elegit, ibique triginta annis cum ſumma abſtinentia & cultu meditationis in crypta vixit. & ſingulis diebus ſepties eam Angeli in cœlos portabant. in hoc ſtatu mortua eſt. In hac urbe Ieruſalem, à Dæmone correptum ad Chriſtum adduxerunt, qui cæcus

&

[1] *fortaſſe omiſſum eſt* بسيار multa.

[2] *pro* اورا *ſolum* او *legendum putamus.*

بر پاي من نريختي واين زن همين كه در آمد باشك هر دو پاي من تر كردانيد وبموي سر خشك ساخت تو مرا بوسه ندادي واين ازان كاه كه در آمد از بوسيدن پاي پس نكرد تو سر من بروغن زيتون چرب نكردي واين بعطر كران بها پاي من چرب ساخت بنابرين ترا ميكويم كناهان او بخشيده شد زيرا كه دوست بسيار داشت هر كرا اندك بخشيده شود اندك دوست دارد اندك آمرزش يابد انكاه زنرا كفت كناهان تو بخشيده شدند آنانكه در انجا نشسته بودند در دلهاي خود انديشه مي كردند اين كيست كه كناهان مي بخشد مسيح مبارك ازينها پروا نداشت وان زن را كفت بسلامتي برو ايمان تو ترا خلاصي دهد ، او رفت وازان روز مطلق دكر كون كشت وانكه پيش ازين نشانه بدكاري بود اكنون نمونه نيك كرداري شد وهميشه در رياضت وعزلت وفكر اسرار خدا بود وبعد از انكه ايشوع مسيح بر آسمان رفت يهودان اورا از ملك خود بيرون كردند وبكشتي نشانده سر دادند واورا در همان كشتي به بندر مرسيله نام كه در ملك فرانسه است رسيد ودران زمين از مسيح وانجيل او خبر داد وبسياري را بدين او آورد انكاه كوهي اختيار كرد وهمانجا سي سال بغايت پرهيزكاري وعبادت فكري در غاري بسر برد وهر روز هفت بار اورا ملايكه باسمان مي بردند درين حالت مرد ، درين شهر اورشليم ديو كرفته را پيش مسيح آوردند كه كور

وكر

وكر وكنك بود مسيح اورا حاكمانه فرمود كه ازين مرد بيرون رو او همانـدم جدا شد وآنمرد كويا وبينا وشنوا كرديد مردم را شكفت شد ومي كفتند نه پسر داود است اين هر كز در ملك خود چنين نديديم فريسين را كه نيكنامي او زيان ايشان بود از شنيدن اين بد آمد وتا اورا بي اعتبار سازند ميكفتند كه ديوان را بقوت بلزبوب سردار ديوان ميراند مسيح چون از انديشه دلي ايشان خبر داشت فرمود هر پادشاهي كه مخالفت در خود دارد ويران شود وهر شهر وخانه كه خود بضد خود شد بر پاي نماند اكر شيطان شيطان را بدر ميكند ملك ايشان را منقسم شد پس ملكش چكونه بر پا ماند كه شمايان همديكر ميكوييد كه من ديوان را بقوت بلزبوب ميرانم واكر من ديوان را بقوت بلزبوب بدر ميكنم پسران شمايان بقوت كه بدر ميكنند بنابرين ايشان بر شمايان حكم كنند پس اكر من ديوان را بانكشت خدا بدر ميكنم هر آينه ملكوت خدا بشما رسيد ، هر كاه مردانه مسلح خانه خود را پاسباني ميكند هر چه در انخانه است در امنست وليكن اكر ازو تواناتري بيايد وبروي غالب شود همكي سلاح او كه بران اعتمادش بود ميكرد وهر چه دران خانه است مي ستاند آنكه با من نيست ضد منست وآنكه با من كرد نميكند پراكنده ميسازد ، هر كاه روح پليد از آدمي بيرون مي رود در زمينهاي بي آب وخشك مي كرد تا اسايش كيرد وچون نمي يابد ميكويد باز بخانه خود

& ſurdus & mutus erat. Chriſtus illi judiciali authoritate præcepit, Ex hoc homine exi. ille è veſtigio receſſit, & homo iſte loquens & videns & audiens factus eſt. Homines admirati ſunt, & dixerunt: nonne filius Davidis eſt hic? unquam in regione noſtra talia non vidimus. Phariſæis, quia bona fama ipſius damnum ipſorum erat, audire id diſplicuit. & ut eum inæſtimatum redderent, dixerunt: Dæmones virtute Belſebub principis dæmonum ejicit. Chriſtus, quoniam cogitationem cordis ipſorum cognitam habuit, dixit. Omne regnum quod diſſidium habet in ſe, [1] deſolatur, & omnis civitas & domus quæ ipſa ſibi adverſatur, ſtabilis non manet. ſi Satanas Satanam [2] ejicit, regnum ipſius diviſum eſt. itaque regnum ejus quomodo ſtabile manebit? quia vos [3] invicem dicitis, me dæmones virtute Belſebub ejicere. Et ſi ego dæmones virtute Belſebub ejicio, filii veſtri virtute cujus ejiciunt? quocirca illi ſuper vobis judicium facient. ſi itaque ego dæmones digito Dei ejicio, utique regnum Dei ad vos venit. Quando vir fortis armatus domum ſuam cuſtodit, quicquid in domo illa eſt, in ſecuritate eſt. ſed ſi illo potentior quidam veniat, & eum vincat, omnia arma ejus, in quibus fiducia ipſius erat, capit, & quicquid in domo illa eſt aufert. is qui mecum non eſt, contra me eſt: & qui mecum non colligit, diſſipat. Quum ſpiritus immundus ex homine quodam egreditur, in terras ſine aqua & ſiccas circumit, ut quietem capiat, & cum non invenit, dicit: rurſus in domum meam

[1] *malè* ويران *in Autogr.*

[2] *ad verb.* in oſtium facit. *Belg.* ter deure uyt-werpen.

[3] *legendū videtur* بهمديكر

ibo, unde exieram. & quum venit, eamque mundam, ſcopis purgatam & ornatam invenit, tunc abit, & ſeptem alios [1] pollutiores ſecum fert, & in ea domo habitant, & finis iſtius hominis pejor initio ejus eſt: Eo tempore quo hæc verba diceret, mulier quædam exclamavit & dixit: Beatus ille venter qui te portavit, & mamma quam ſuxiſti. verum Dominus Ieſus dixit: Imo beati ſunt qui verbum ejus audiunt & [2] præſtant. In hoc erat quum mater ejus & quidam ex conſanguineis venerunt. ſed præ multitudine hominum ad ipſum accedere impoſſibile fuit. quidam ad eum venit & dixit, mater tua & fratres tui foris ſunt, & deſiderium conſpectus tui habent. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? & Apoſtolos ſuos intuitus dixit, Ecce mater mea & fratres mei. quicunque enim facit voluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ille eſt frater meus, & ſoror mea, & mater mea. Quamvis ſermonem ſuum prolixiorem faceret, homines ex fama miraculorum ejus plurimum confluxerunt. Phariſæi & Scribæ dixerunt: nobis ſignum in cœlo oſtende. Reſpondit ipſis & dixit: Generatio mala & adultera ſignum vult. & ſignum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Prophetæ. Nam ſicut Ionas ſignum fuit Ninivitis, ſic filius hominis huic generationi erit. Nam ſicut Ionas Propheta [3] tres dies & noctes in ventre piſcis fuit, ſic filius hominis tres dies & noctes in corde terræ erit. Homines Ninivitæ in die reſurrectionis ſurgent, & hanc generationem judicabunt,

quia

[1] پلید ترا *valet* پلید تر را

[2] *ad verb.* & ſupra illud opus faciunt.

Chriſtus bonos, conſanguineos reputat. *Matth. c.* 12. *Luc. c.* 8.

Matth. c. 12.

Iona c. 2.

Signum cœleſte non dat, ſed ſignum mortis ſuæ.

[3] *ad verb.* tres nocturnos dies.

روم كه از انجا بر آمده ام وجون مي آيد وآنرا پاك روفته
وآراسته مي يابد آن هنكام ميرود وهفت تن ديكر پليد ترا همراه
خود مي آرد ودران خانه مقيم مي شوند وانجام ان مرد بدتر
ار آغازش باشد ، درين هنكام كه اين سخن مي كفت زني
بانك زد وكفت خنك آن شكم كه ترا آورد وبستان كه انرا
كمېدي ليكن حضرت ايشوع كفت بلكه خنك اند آنانكه
كفتار او مي شنوند وبران عمل مي كنند درين بود كه مادرش
وجندي از خويشان آمدند ليكن از هجوم مردم باو رسيدن
نتوان شد يكي بدو رسيد وكفت مادر تو وبرادرانت بيرون
هستند وآرزوي ديدار تو دارند حضرت ايشوع جواب داد
وكفت كيست مادر من وكيستند برادران من ونظر برسولان خود
كرده فرمود اينك مادر من وبرادران من زيرا كه هر كه ميكند
رضاي پدر من كه درآسمان است اوست برادر من وخواهر من
ومادر من ، هر جند سخن خودرا درازتر كرد مردم از آوازه
معجزهاي او بيشتر هجوم آوردند آن فريسين ونويسندكان كفتند
مارا نشانه در آسمان بنما بايشان جواب داد وكفت قبيله بد
وفاسق نشانه ميخواهد ونشانه داده نشود اورا مكر نشانه
يونس پيغمبر زيرا كه همجنانكه يونس نشانه بود براي نينويان
همجنين آدمي زاده براي اين قبيله باشد كه همجنانكه يونس
پيغمبر سه شبانه روز در شكم ماهي بود همجنان آدمي زاده
سه شبانه روز در دل زمين باشد مردم نينويـان در
روز قيامت بر خيزند وبرين قبيله محاكمه كنند

چرا

مسيح نيكان را خويش ميداند ، متي فصل يب لوقـا فصل ح ،

متي فصل يب يونس فصل ب ، نشان آسماني نميدهد بلكه نشان مرك خود

چرا كه ايشان بسخنان يونان توبه كردند واهنك اينجا از يونس
بزركتر استت، ملك جنوب بروز داوري بضد اين قبيله بر خيزد
ومحاكمه كند زيرا كه او از اقصاي زمين آمد تا حكمت را از
سليمان بشنود واينك اينجا از سليمان بزرك تراستت، درين كفتار
بود كه يكي از فريسين ازوي درخواستت كه مهمان او شود وباو
طعام خورد بخانه او در آمد ونشستت ودرين مجلس بسياري
از نويسندكان وفريسين فراهم بودند جون آن فريسي ديد كه
دستت نا شسته طعام مي خورد در شكفتت شد حضرت ايشوع
باو كفتت اكنون شمايان اي كروه فريسين بيرون جام وطبق
ميشوييد وليكن درون شما ببدكاري وستم پرستت اي نادانان
انكه بيرون را كرده استت او درون را نيز ساخته استت اي
فريسين كور نخستين درون كاسه را پاك كن انكاه
بيرون ايشان پاك باشد واي بشمان نويسندكان وفريسين كه
رياكارانيد زيرا كه شما ميمانيد بكورهاي سفيد كه از
بيرون مزين وآراسته ميمايند ودرون اينها پر از استخوان
مردكان وهر كونه پليديستت همچنين شمايان از بيرون مردم
را نيكوكار ودادكر ميمانيد اما اندرون بريا ودورويي وبدي
آموده ايد واي بشما اي فريسين زيرا كه دوستت مي داريد
بالا نشستي را در انجمنها وسلام را در بازارها يكي از دانايان
دين كفتت اي خداوند مارا بدين سخن اهانتت ميكني جوابش
داد وكفتت هم شمارا واي اي استادان دين چرا كه بر مردم بارهاي
كران مي نهيد كه بردن نميتوانند وخود شمايان سر انكشتت

بيارها

مسيح بزركتر از يونس وسليمان،

ملامتت دورويان،

quia illi ad verba Ionæ resipuerunt, & [1] ecce hîc Ionâ major est. Regina Austri in die judicii contra hanc generationem surget & judicabit. quia illa [2] ex finibus terræ venit, ut sapientiam Salomonis audiret, & ecce hîc Salomone major est. In hoc sermone erat, quum quidam ex Pharisæis ab eo postulavit, ut conviva suus esset, & secum cibum sumeret. In domum ejus intravit & sedit. & in eo consessu multi ex Scribis & Pharisæis convenerant. Quum ille Pharisæus videret, quod manibus illotis cibum caperet, miratus est. Dominus Iesus ipsi dixit: Nunc vos turba Pharisæorum, exterius calicis & patinæ lavatis, sed interius vestrum malitia & injuria plenum est. Fatui, is, qui exterius fecit, ipse interius quoque fecit. Pharisæi cœci, prius interius [3] poculi mundate, tunc exterius eorum mundum erit. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui hypocritæ estis: quia vos similes estis sepulchris albis, quæ extrinsecus ornata & speciosa [4] videntur, sed interius illorum plenum ossibus mortuorum, & omni genere pollutionis est. Ita vos extrinsecus hominibus probi & justi videmini, sed intrinsecus hypocrisi & [5] simulatione & malitia pleni estis. Væ vobis Pharisæi, quia amatis supremam sessionem in Synagogis, & salutationem in foris. Vnus quidam [6] ex doctoribus legis, dixit, Domine, nobis hoc sermone probrum facis. Respondit ei & dixit: Etiam vobis væ, Magistri legis, quia hominibus onera gravia imponitis, quæ portare nequeunt, & ipsi vos extremum digiti

[1] اينك *legendum puto. nam* اهنك *intentio est.*

[2] *pro* او از *malè in Autog.* او را،

Christus major Iona & Salomone.

[3] *Legendum fortasse* كاسه. *& addendū est* وطابق & patinæ, *quia sequitur pronomē plur.* ايشان *& pro* كن *legendū* كنيد

[4] *malè in autog.* ميمايند،

[5] *ad verb.* duplici vultu.

Increpatio hypocritarum.

[6] *malè* ازو ex eo *in Autogr. pro simplici* از

 [7] por-

[7] portationibus non admovetis. Phariſæis & Scribis hic ſermo gravis fuit, ac blaſphemare cœperunt, & ſermonibus ejus ſe involverunt.

[7] niſi forte pro بيارهـــا *legendum* ببارهـــا oneribus.

Exitus Chriſti è Ieruſalem.

E Ieruſalem exivit, & per villas ac pagos ambulavit & docuit. duodecim Apoſtoli in comitatu ipſius erant. quum in littus maris veniſſet, confluxus hominum maximus fuit. & quoniam undequaque turmatim & agminatim veniebant, in navem intravit, ac docendi eos initium fecit, & ſimilitudines attulit. Et ut modos impreſſionis, quam doctrina Dei in hominibus efficit, explicaret, hanc ſimilitudinem [1] adduxit. Sator exivit, ut ſeminaret. [2] inter ſerendum, pars ſuper viam cecidit, & pedibus calcata eſt, volucres cœli comederunt. Pars in lapidem durum cecidit, ubi pulvis ejus multus non fuit; ſtatim aſcendit, quia cavitatem non habuit; & quum Sol ſplenduit, aduſta eſt, & quia radicem non habebat, exaruit. quoddam in ſpinetum incidit: deinde ſpinæ creverunt, & illud ſuffocarunt, & à fructu dando cohibuerunt. Pars in bonam terram cecidit. exorta eſt, & crevit, & aucta eſt, & fructum dedit, unum centum, unum ſexaginta, unum triginta. tunc clamavit & dixit: Cui duæ aures audientes ſunt, audiat. Quum ſeorſim eſſet, diſcipuli ad eum acceſſerunt & dixerunt: Quare eſt, quod cum illis in parabolis verba [3] facis? Reſpondit ipſis & dixit: Vobis cognitio myſteriorum regni cœlorum data eſt: illis non eſt data, niſi in parabolis. nam quicun-

[1] *ad verb.* adduxerunt, *plurale honoris gratia. ut ſupra ſæpe.* Doctor ſimilis Satori.
[2] *ad verb.* in tempore ſemē ſpargendi.
[3] *malè in Autograph. ſcribitur* نميكني non facis. *correximus* ميكني facis.

ببارهـــا نميرسانيد فريسيان ونويسندكان را اين سخن كران آمد وافترا كردن كرفتند ودر سخنان او پيچيدند ٭

رفتن مسيح از اوريشليم ،

از اورشليم بيرون رفت ودر قريهـــا وديههـــا سير ميكرد وتعليم مي داد دوازده رسول در ملازمت او بودند هنكام كه بر كنار دريـــا رسيد هجوم مردم بيشتر شد جون از هر سو خيل وجماعه جماعه مي آمدند بكشتي در امد ودر تعليم ايشان آغاز كرد ومثلهـــا آورد وتـــا مراتب اثر را كه تعليم خدا در مردم ميكند بيان سازد اين مثل آوردند بذركر بيرون شد تا كشت كند در زمان تخم افشاندن پاره سر راه افتاد وپايمال كرديد پرندكان آسمان خوردند لختي در سنك لاخ افتاد جايي كه خاكش بسيار نبود در ساعت بر آمد زيرا كه ته نداشت وجون آفتاب تابيد سوخته كشت وجون بيخ نداشت خشك كرديد برخي در خارجا افتاد پس خارها ببالبد وآن را خفه كرد واز ميوه دادن بار داشت وپاره در زمين صالح افتاد درست وباليد وبزرك شد وبار داد يكي صد يكي شصت يكي سي انكاه بانك زد وكفت هر كرا دو كوش شنوا باشد بشنود وقتي كه تخلوت شد شاكردان بدو رسيدند وكفتند چراست كه بايشان بمثلهـــا سخن مـــي كني بايشان جواب داد وكفت بشمـــا معرفت اسرار ملكوت آسمانهـــا داده شد وبايشان داده نشد مكر در مثلهـــا كه

معلم مانند بذركر ،

هر

هر كه دارد اورا داده وافزوده شود وانكه ندارد انچه بدارد ازو كرفته شود يعني انكه بمقتضاي دانش خود كار مي كند دانش برو افزوده ميشود وهر كه موافق آن زندكاني نميكند ازوي كرفته ميشود ازين جهت مثلها بايشان مي آرم چرا كه ايشان مي بينند ونمي بينند مي شنوند ونمي شنوند ودر نمي يابند ودر ايشان بيغمبري ايشعيا بجا مي آيد كه كفت شنوند وشنيدني ودر نيابند وبينند ديدني ونه بينند هر آينه سخت شد دلهاي ايشان وكران كرديد كوشهاي ايشان وپوشيده كشت چشمهاي ايشان تا مبادا بچشمان خود بينند وبكوشهاي خود شنوند وبدلهاي خود دريابند وسوي من آيند وايشان را شفا دهم اما خنكي باشد بچشمان شما چرا كه مي بينند وبكوشهاي شما چرا كه مي شنوند راست ميكويم بشما بسياري از اوليا وانبيا آرزو كردند كه آنچه شما مي بينيد به بينند ونديدند وآنچه مي شنويد بشنوند ونشنيدند [انانكه حول او بودند با دوازده پرسيدند اورا دران مثل وكفت بايشان] اين مثل نميفهميد ديكر مثالها چكونه خواهيد فهميد مثل بذركر بشنويد بيانش اينست تخم سخن خداست وسر راه مردي كه كلام خدا مي شنود ونميفهمد وبدان توجه نميكند ومرغ رباينده شيطانست كه آنچه در دلش كاشته شد مي ربايد تا ايمان نيارد وسلامت نيابد ، انچه بر سنك لاخ افتاد انست كه آن را شنونده مي شنود وهماندم بعشرت بر ميكيرد وليكن زماني بيش در دلش پايداري

نباشد

[Margin:] ايشعيا فصل و،

[Margin:] كلام خدا تخم ،

quicunque habet, ei datur & auctior fit. at is, qui non habet, id quod[1] habebit auferetur ab eo. id est: Qui juxta requisitum scientiæ suæ operatur, scientia in ipso augetur. at qui secundum eam non vivit, ab eo auferetur. Ex hoc respectu parabolas ipsis adfero: propterea quod illi vident & non vident, audiunt & non audiunt nec intelligunt. Et in ipsis prophetia Esaiæ completur, quæ dixit: Audiant[2] etiam audiendo & non intelligant, & videant videndo & non videant. enimvero obdurata sunt corda eorum, & graves factæ sunt aures ipsorum, & tecti sunt oculi ipsorum, ut ne oculis suis videant, & auribus suis audiant, & cordibus suis[3] intelligant, & ad me veniant, & ipsos sanem. Sed beatitudo est oculis vestris quod vident, & auribus vestris quod audiunt. verè dico vobis, multi è Sanctis & Prophetis desiderarunt ut id quod vos videtis viderent & non viderunt, & quod auditis audirent & non audiverunt. [[4] Interrogarunt autem eum qui circa eum erant cum duodecim de ista parabola. Et dixit ipsis.] Hanc parabolam non intelligitis? alias parabolas quomodo intelligetis? parabolam Satoris audite. explicatio ejus hæc est. Semen, verbum Dei est. Et superficies viæ, vir est, qui verbum Dei audit, & non intelligit, neque ad illud animum advertit. Avis rapax, diabolus est, qui id quod in cor ejus satum est, rapit, ut fidem non proferat, & salutem non inveniat. Id quod super petram cecidit est, quod quis audit, & statim cum [5] gaudio accipit, sed diu in corde ejus constantia

[1] *malè in Autograph.* ندارد non habet, *lego* بدارد habebit. *aut simpliciter* دارد habet.

[2] *nisi forte in* وشنيدني *delendum* و. *Esa. cap. 6.*

[3] *malè in Autograph.* ودر يابند. *delevimus* و.

[4] *quæ parenthesi inclusa sunt, tam in Persico quam Latino, supplevimus ex Marc. 4. 10. 13. quia hiatus erat.*

Verbum Dei semen.

[5] *ita vertimus ex Euangelistis. sed vox Arab.* عشرة turbam, societatem *significat.*

Inconſtantia in Doctrina.

non eſt: & quando adverſitas & difficultas propter verbum veritatis oritur, ſtatim offenditur, & impingit. Id quod in ſpinetum ſatum eſt, verbum eſt veritatis, quod quis audit, & ſollicitudines temporales, & fallaciæ divitiarum, & cupiditates vitæ illud verbum in ipſo ſuffocant, & vir ille ſine fructu & ſine utilitate manet. Id quod in terram bonam ſatum eſt illud eſt, quod quum quis audit, verbum Dei corde bono & puro audit, & intelligit, & in actum deducit, & fructum dat, alius centum, alius ſexaginta, alius triginta. innuit unumquemque pro modulo aptitudinis ſuæ.

Mundus impedit bonum.

Doctrina Dei in corde bono.

Profert parabolas alias.

Parabolam aliam protulit & dixit: Regnum cœlorum ſimile eſt viro, qui ſemen bonum in arvum ſuum ſevit. & quum nox advenit, & homines [1] dormirent, inimicus ejus venit, & [2] lolium in medium tritici ejus ſevit & abiit. quando triticum crevit, & fructum dedit, & illud lolium ſe prodidit, miniſtri iſtius patris familias venerunt, ipſique dixerunt: Domine, nonne ſemen bonum in agrum tuum ſeviſti? unde hoc lolium protulit? is dixit, veriſimiliter hoc opus inimici eſt. famuli ejus dixerunt, vis eamus, & illud colligamus? is dixit, ne forte colligendo lolium [3] triticum etiam diſſipetur. ſinite ambo creſcere, donec tempus meſſis veniat. tunc temporis meſſoribus dicam: primo lolium colligite, & faſciculos ad comburendum ligate, verum triticum in horrea mea congregate. Quum domum venit, diſcipuli explicationem hujus parabolæ

[1] *pro* عنودند *legendum puto* غنودند،

[2] *ad verbum*, amarum frumentum.

[3] *malè in autog.* كند،

postu-

نباشد وجون سختي ودشواري بجهت كلام حق بيدا شود
ماندم شك مي آرد ومي لغزد، انچه در خارجا كاشته شد
كلام است از حق كه آن را شنونده مي شنود وانديشهاي
زمانه وفريبهاي دولت وآرزوهاي نفس آن كلام را دروي خفه
مي كند وانكس بي ثمره وبي سود ميماند، آنچه در زمين
صالح كاشته شد آن است كه آن را شنونده كفتار خدا بدل
خوب وپاك مي شنود وميفهمد وبعمل مي آرد وبر ميدهد يكي
صد يكي شصت يكي سي يعني هر كسرا باندازهء استعداد او،

بي استقامتي در تعليم،

دنيا مانع نيكي

تعليم خدا در دل نيك،

آورد مثلهاي ديكر،

مثل ديكر آورد وكفت ملكوت آسمان ميماند بمردي كه تخم
نيك در مزرعه خود كشت وجون شب در آمد ومردم عنودند
دشمن او امد وتلخ دانه در ميان كندم او كشت ورفت هر
كاه كندم روييد وبار داد وآن تلخ دانه بديد آمد
خدمتكاران آن كدخدا آمدند وباو كفتند اي خداوند نه
تخم نيك در كشت خود كاشتي از كجا اين تلخ دانه آورد
او كفت همانا اين كار دشمنست غلامانش كفتند ميخواهي كه رويم
وان را جمع سازيم او كفت مبادا بكرد كردن تلخ دانه كندم نيز
پراكنده شود بكزاريد كه هر دو ببالند تا زمان درو رسد
آن زمان دروندكان را بكويم نخست تلخ دانه كرد آريد
وبارها براي سوختن بر بنديد اما كندم را در خورزينهاي
من جمع سازيد، جون بخانه رسيد تلاميد بيان اين مثل

خواستند

خواستند بايشان فرمود آن بذركر آدمي زاده است وزمين صالح
دنيا وتخم پسران ملكوت تلخ دانه فرزندان بدكار وآن
دشمن كارنده شيطانست هنكام درو پايان جهان دروندكان
فرشتكانند پس همچنانكه تلخ دانه جيده ودر آتش سوخته
شود همچنانكه آدمي زاده در پايان دنيا فرشتكان خودرا
فرستد وايشان همه ستمكاران وبدكرداران در ملكوت او كرد
آوردند ودر تنور آتش اندازند آنجا باشد كريه وسايدن دندان
آن زمان نيكوكاران در ملكوت پدر مانند آفتاب روشن شوند
مي
فصل يج، هر كرا دو كوش شنوا باشد شنود مثل ديكر آورد ملكوت آسمان
ميماند بذخيره كه در بيابان نهان باشد آنرا جون كسي يابد
آرزوي خير، پنهان كند وبشادي رود وهر انچه دارد فروخته آن زمين را
خرد نيز فرمود ملكوت آسمان ميماند ببازركاني كه كوهر بيش بها
آرزوي خير، ميجويد جون كوهر بيش يافت رفت وهر انچه داشت فروخته
آنرا بدست آورد وتا بيان كند كه نيكان وبدان درين دنيا
نيكان وبدان درين دنيا مخلوط، چكونه آميزش دارند مثل آورد وكفت ملكوت آسمان ميماند
بدامي كه بدريا افتاد واز هر كونه ماهي كرد آورد وجون پر
شد بيرون كشيدند وبكنار نشسته ماهيهاي خوب در آغازها
بنهادند وزشت انداختند همچنين در پايان اين جهان
ملايكه بيرون آيند وبدان را از نيكان جدا كنند ودر تنور
آتش اندازند آنجا باشد كريه وسايدن دندان ، انكاه بايشان
كفت اين همه فهميديد كفتند بلي فرمود هر كاتب دانا در
ملك آسمان ميماند بمردي كدخدا كه از اندوختهاي كهنه

poſtularunt. dixit ipſis : Iſte ſator filius hominis eſt,
& terra bona mundus, & ſemen filii regni, lolium
filii Mali : & iſte inimicus ſator Diabolus eſt : tem-
pus meſſis finis mundi : meſſores Angeli ſunt. Ita-
que ſicut lolium colligitur, & in igne comburitur,
[1] ſic Filius hominis in fine mundi Angelos ſuos mit-
tet, & illi omnes iniquos & [2] mala opera in regno
ejus [3] colligent, & in fornacem ignis conjicient, ibi
erit fletus & ſtridor dentium. eo tempore juſti in
regno patris inſtar ſolis lucebunt. Cuicunque ſunt
duæ aures audientes, ad illud attendat. Parabolam
aliam attulit. Regnum cœlorum ſimile eſt theſau-
ro qui in deſerto abſconditus eſt. eum quum vir
quidam invenit, occultat, & cum gaudio abit, &
quicquid habet vendens, iſtam terram emit. Præ-
terea dixit, Regnum cœlorum ſimile eſt merca-
tori, qui margaritam magni pretii quærit. quando
margaritam præſtantem reperit, abiit & quicquid
habuit vendens eam ſibi comparavit. Et ut decla-
raret, boni & mali in hoc mundo quomodo permiſ-
ceantur, parabolam protulit & dixit : Regnum
cœlorum ſimile eſt reti, quod in mare injectum eſt,
& omnis generis piſces collegit, & quum plenum
eſſet, extraxerunt, & in littore ſedentes piſces bo-
nos in vaſa repoſuerunt, & fœdos abjecerunt. Sic
in fine hujus mundi Angeli prodibunt, & malos
à bonis ſeparabunt, & in fornacem ignis injicient,
ibi erit fletus & ſtridor dentium. Tunc ipſis dixit,
Hæc omnia intellexiſtis? Dixerunt, Ita. dixit:
Omnis Scriba edoctus in regno cœlorum ſimi-
lis eſt viro patri-familias, qui ex theſauris vetus

[1] *pro* همچنانكه *hic* همچنان *legendum putamus.*
[2] *ſi legeretur* بدكاران *eſſet*, mala operantes.
[3] *pro* آوردند *quod præteritū eſt, lego* آرند
Matth. c. 13.

Deſideriũ boni.

Deſideriũ boni.

Boni & mali in hoc mundo permixti.

& novum profert. Multas parabolas eo tempore quo docebat attulit. atque ita in pſalmis de ipſo

Pſalmorum Sectione 77.

ſcriptum fuit, In parabolis os meum aperiam, & manifeſtabo ea quæ in initio mundi occulta manſerunt.

Mittit Chriſtus Apoſtolos ſuos.

Apoſtolos ad prædicationem mittit.

Eo tempore binos binos ex duodecim Apoſtolis ad prædicationem deſignavit, iiſque ſuper animas hominum poteſtatem dedit, & dimiſit ac dixit: Ad Gentes ne ite, & in urbes Samaritanorum ne intrate: ſed ite verſus oves quæ ex domo Iſraëlis perditæ ſunt. quum adveneritis, prædicate & dicite, utique regnum cœlorum appropinquavit. ſanate ægros, ſuſcitate mortuos, mundate leproſos, ejicite dæmonia. gratis accepiſtis, gratis date. ne theſauriſate aurum neque argentum neque æs in loculis veſtris in itinere. atque etiam peram ne habete, aut tunicam, neque ſandalia, neque baculum. quia operarius dignus eſt alimento ſuo. In quamcunque urbem aut vicum intratis, de viro quodam qui dignus ſit, inquirite, atque ibidem manete donec exeatis. Et quando in domum intratis, ſalutem dicite ei his verbis, Pax huic domui. Et ſi illa domus digna eſt, pax veſtra [1] [ſuper eam veniat: & ſi digna non eſt, pax veſtra ad vos] revertatur. Et quicunque non credit vobis, & ſermonem veſtrum non audit, [2] quum ex ea domo aut ex ea urbe exitis, pulverem è pedibus veſtris diſcutite. verè dico vobis, terræ Sodomæ & Gomorrhæ in

[1] *hiatus hic eſt in Autog. quem ex Matt.* 10. 13. *tum Perſicè tum Latinè ſupplevimus parentheſi.*

[2] *pro* جوان *legendū* جون *putamus.*

die

ونو برون آرد بسیار مثلها در هنکام تعلیم می آورد واینجنین در

زبور فصل عز ،

زبور ازو نوشته شد که بمثلها دهان خود خواهم کشاد وظاهر خواهم ساخت آن جیزها که در آغاز جهان پوشیده مانده اند ،

فرستادن مسیح رسولا خود ،

درین هنکام دوکان دوکان را از دوازده رسول بدعوت نامزد

رسولان بدعوه میفرستد ،

کرد وایشان را بر جانهای عالمیان مقدرت داد ورخصت فرمود وکفت بیش امتان نروید وبشهرهای سامریان نه در آیید بل روانه شوید بسوی کوسفند مادها که از خانه اسراییل کم شده اند جون رسیده باشید ندا کنید وکویید که هر آینه ملکوت آسمان نزدیک رسیده است شفا دهید بیماران را بر انکیزانید مردکان را پاک سازید پیسان را بیرون کنید دیوان را رایکان کرفتید رایکان بدهید ذخیره نسازید زر نه سیم را ونه مس را بکیسهای خود در سفر وهم نکاه ندارید وجامه ونه موزها ونه عصا جرا که کارکن سزاوارست طعام خویش را بهر شهر ودیه که در ایید از کسی که شایان باشد تفحص کنید وهمانجا باشید تا وقتی که بیرون روید وجون بخانه در آیید سلام کویید آن را باین سخن سلام این خانه را واکر آن خانه سزاوارست سلام شما [برو بیاید واکر سزاوار نیست سلام شما بسوی شما] باز میکردد ، وهر که شما را انکرود وسخن شما نشنود جوان ازان خانه یا ازان شهر بیرون روید کرد از قدمهای خود بیفشانید راست میکویم بشما بزمین سدوم وغامور در

روز

روز قيامت ازان شهر راحت بيشتر است ، هر آينه من مي
فرستم شما را همچون کوسفند مادها ميان کرکان پس حکيمان
باشيد بسان مار وساده دل همچو کبوتر ، از مردم ملاحظه
باشيد که شمارا در محفلها بسپارند ودر محکمها شکنجه کنند
وپيش حاکمان وپادشاها برده شويد از جهت بکواهي ايشان
وامتان ، وچون سپرده شويد انديشه نکنيد که چکونه وچه چيز
کوييد بدرستي که دران ساعت داده شود شما را انچه خواهيد
کفت چرا که ان کويندکان نه شماييد بلکه روح پدر شما
که در شما کوينده باشد ، وزماني آيد که برادر برادر را بمرک
سپارد وپدر پسر را وپسران بر پدران خويش برخيزند وايشان
را بکشند ودشمن دارند شما را همه مردم از جهت نام من وانکه
تا آخر بشکيبد اورا سلامتي بايد ، چون شمارا آواره کنند وازين
شهر برانند بديکر شهر بکريزيد راست ميکويم بشما هر
آينه تمام شهرهاي اسرايل را هنوز تمام نساخته باشيد که آدمي
زاده رسيده باشد نه شاکرد افزونترست از آموزکار خود
ونه بنده فاضلتر از خداوند خود پس بس باشد شاکرد را
که همچون آموزانده خود وبنده را که مانند صاحب خود
هر کاه خداوند خانه را مهتر ديوان نام کنند مردم خانه او
چه رسد ، پس از ايشان مترسيد هيچ پوشيده نيست که
ظاهر نشود وهيچ نهفته نيست که اشکارا نکردد آنچه
کويم بشما در تاريکي شما آن را در روشنايي بکوييد وهر آنچه
بکوش بشنويد بر بامها منادي کنيد ، ميکويم بشما

اهل دعوت محنتها مي کشند

متي فصل ي، لوقا فصل يب

dic resurrectionis quies major erit quam isti urbi. Vtique ego mitto vos tanquam oves in medium luporum. quocirca prudentes estote in modum serpentis, simplices corde ut columbæ. Ab hominibus cavete vobis, quia vos in Synagogas tradent, & in dicasteriis tormentis afficient, & ad judices & reges ducemini, ut sit in testimonium ipsorum & Gentium. Et quum trademini, ne solliciti estote quomodo & quid locuturi sitis. profecto enim in illa hora dabitur vobis id quod loquemini. nam locutores non vos estis, sed spiritus patris vestri qui in vobis loquetur. Et tempus quoddam veniet, quod frater fratrem in mortem tradet, & pater filium, & filii in parentes suos insurgent, eosque occident. & odio habebunt vos omnes homines ob nomen meum. & qui usque ad finem tolerabit, ad eum salus pertinet. Quando vos persequentur, & ex hac urbe expellent, in aliam urbem fugite. verè dico vobis, profecto omnes urbes Israëlis adhuc non absolveritis, quum Filius hominis veniet. non est discipulus major doctore suo, neque servus præstantior domino suo. sufficiat discipulo ut sicut doctor suus, & servo ut sicut dominus suus [1] sit. Siquidem dominum domus principem dæmoniorum appellant, domesticis ejus quid eveniet? Itaque ab illis ne timete. quicquam occultum non est, quod non manifestabitur, & quicquam opertum non est, quod non revelabitur. quod dico vobis in tenebris, vos id in luce dicite, & quicquid in aure audietis, super tecta [2] prædicate. Dico vobis

Prædicatores afflictiones patiuntur.

Matt. c. 10. *Luc. c.* 12.

[1] *omissum hic videtur. adeoq; restituendum* شود *vel* باشد fit.

[2] *malè in Autograph.* كنند،

Matth. c.10. Luc. c.12.

amici mei: Ne timete ab iis qui corpus occident, & animam perdere non possunt. ostendam vobis à quo timebitis. timete à viro [1] qui poterit animam & corpus in inferno perdere. Sic dico vobis, ab illo timete. Nonne duo passerculi uno assario venduntur, & unus ex eis sine jussu patris vestri super terram non cadit? at ex vobis usque ad capillos capitis vestri numeratum est. itaque ne timete. quia vos multo meliores estis passerculis. Qui in me coram hominibus credit & confitetur, de ipso coram Patre meo qui in cœlis est confitebor. & quicunque coram hominibus me abnegat, ego coram Patre meo qui in cœlis est ipsum abnegabo. Ne putate quod venerim ego, ut pacem in terram injiciam, non veni ad injiciendam pacem, sed gladium. veni ut dividam filium à patre suo, & filiam à matre sua, & nurum à socru sua. quia inimici hominis domestici ejus sunt. Quicunque patrem aut matrem magis quam me amat, [2] nobis dignus non est. & quicunque filium aut filiam magis quam me amat, is dignus me non est. & qui crucem suam non attollit, & me non sequitur, dignus me non est. qui seipsum invênit, perdidit se, & qui propter me amittit se, se invênit. qui vos recipit, recipit eum qui me misit. qui prophetam in nomine prophetæ recipit, mercedem Prophetę accipiet. & qui justum in nomine justi recipit, mercedem justi capiet. Et qui calicem aquæ frigidæ uni ex parvulis meis simpliciter in nomine discipuli [3] dederit, verè dico vobis, profectò merces ejus non deficiet. Apostolos suos hisce & aliis sermonibus docuit, Euangelium ipsius quomodo

oporteret

[1] *scriptum erat* كه بتواند هلاك كردن *induxit quis* & كردن *supposuit* كند. *male. sic n. post* بتواند *debuisset sequi* كه *ad verbũ, poterit ut perdat, i. perdere. at* كه *omisso, debuit sequi Infinitivus.*

Spes in Deum.

[2] *id est* me. *plurale honoris gratia.*

[3] *malè* دارد *habet in Autograp. substituimus* داد. *ut* ر *sit superfluum.*

مَتي فصل ي، لوقا فصل يب

اي دوستان من مترسيد از ايشان كه تن را بكشند وجان را هلاك
كردن نيارند بنمايم شمارا كه ازكه ترسيد بترسيد از كسي كه بتواند
جان را وتن را بدوزخ هلاك كردن اينچنين ميكويم بشما ازو
بترسيد نه دو كنجشك بيك پل فروخته ميشوند ويكي ازينها بي
فرمان پدر شما بر زمين نيفتد اما از شمايان تا تارهاي موي سر
شما شمرده شده است پس مترسيد كه شما بسي بهتر هستيد از
كنجشكان هركه بمن پيش مردم بكرود واقرار كند ازو پيش پدر
خود كه در آسمانهاست اقرار كنم وهركه پيش مردم از من منكر
شود من پيش پدر خود كه در آسمانهاست ازو منكر شوم، مپنداريد
كه آمده ام من تا آشتي بر زمين اندازم نيامده ام براي انداختن
آشتي ليكن شمشير امده ام تا جدا بكنم پسر را از پدر خود ودختر
را از مادر خود وعروس را از خسور خود چرا كه دشمنان آدمي
خانكيان اويند، هركه پدر را يا مادر را پيش از من دوست دارد
مارا نشايد، وهركه پسر يا دختر را پيش از من محبت دارد او
لايق من نيست، وهركه صليب خود بر ندارد وپيروي من نكند
سزاوار من نيست هركه خود را يافت هلاكش ساخت وهركه
بجهت من ترك خود كند خود را يافته بود انكه شما را قبول كند
قبول كرده باشد اورا كه مرا فرستاده است هركه پيغمبر را بنام پيغمبر
قبول كند مزد پيغمبر بكيرد، وهركه نيكوكار را بنام نيكوكار قبول
كند مزد نيكوكار ستاند، وهركه كاسه آب سرد بيكي از كودكان من
محض بنام شاكرد داد راست ميكويم بشما هر اينه مزد او كم نشود،
رسولان خود را باين وديكر سخنان تعليم داد كه از انجيل او چكونه

اميد بخدا،

بايد

بايد كه آكاهي دهند وچسان بعالم بكروند وچطور بر دارند ودر
جفاهاي خود چه استقامت نمايند ونيكي كنند باانكه ايشان را
بدي كنند وخبر داد از محنتها كه ايشان وديكر مومنان
خواهند كشيد واز پاداشي كه خدا بايشان وديكر بي روان
خواهد داد اكر بندكي كنند ودر اقرار او استقامت نمايند
پس در شهرها وديهها مي كشتند ومي كفتند كه توبه كنيد واز
مسيح خبر ميدادند وديوان وشياطين را بدر ميكردند
وبيماران را روغن ميماليدند وصحت ميدادند *

قتل يوحنا ،

كرارده شد كه يوحنا را هردوس در زندان كرد وزنش
هردوياس نام بسيار آرزو داشت وكوشش ميكرد كه يوحنا
كشته شود اما بكام نميرسيد چرا كه هردوس از يوحنا ملاحظه
ميكرد ومي دانست كه هر اينه مردي است پاك سيرت
وبرو اعتقاد داشت وبر سخنان او عمل ميكرد روزي جشن
ولادت هردوس بود مهماني كرد وبزركان وسرداران جليل را
طلبيد درين هنكام دخترش درامد ورقص كرد هردوس وديكر
اهل مجلس را خوش افتاد انكاه بدخترك كفت از من بخواه
هر چه ميخواهي ترا ميدهم وقسم خورد وكفت كه هر چه
خواهي بدهم اكر چه نيمه ملك من باشد ودختر بيرون
شد ومادر خود را پرسيد كه چه چيز در خواست كنم
مادرش كفت سر يوحنا دختر سوي ملك شتاب آورد
وكفت ميخواهم كه سر يوحنا بر طبق نهاده بمن دهي

ملك

oporteret prædicare, & quomodo in mundo [1] versarentur, & quomodo paterentur, & in perpessionibus suis quam constantiam ostenderent, & bene facerent iis qui ipsis male faciunt. & indicavit molestias, quas ipsi & alii fideles essent passuri, & retributionem quam Deus ipsis & aliis sectatoribus esset daturus, si servirent & in confessione ejus constantiam ostenderent. Itaque per urbes & pagos circumiverunt, & dixerunt, resipiscite. & Christum prædicarunt, & dæmonia ac diabolos ejecerunt, & ægris oleum inunxerunt & sanarunt.

[1] *legendum putamus* بكردند ،

Occisio Iohannis.

[2] Jam ante dictum fuit, quod Iohannem Herodes incarceraverat. & uxor ejus nomine Herodias multum desiderabat & studebat ut Iohannes occideretur. verum ad intentionem non veniebat, quia Herodes Iohannem observabat, & sciebat quod revera vir esset sanctus conversatione, ipsique fidem habuit, & juxta verba ejus faciebat. Die quodam festo natalitia Herodis erant. convivium fecit, & magnates ac præfectos Galilææ invitavit. Eo tempore filia ejus intravit & saltavit. Herodi & cæteris convivis [3] placuit. tunc filiolæ dixit: à me postula quicquid volueris, tibi dabo. & juravit ac dixit, quicquid petieris dabo, etiamsi dimidium regni mei esset. Filia exivit, & matrem suam rogavit, quid postulabo? mater ejus dixit, Caput Iohannis. Filia ad regem festinavit & dixit, postulo ut caput Iohannis patinæ impositum mihi des.

[2] *ad verb.* relictum fuit.

[3] *ad verbum*, bona cecidit. *Belg.* wel bevallen.

Rex

Rex juramenti ſui pœnitens fuit. verum propter juramentum & accumbentes noluit eam inde fruſtrare, & contriſtare. Carnificem accerſivit & dixit, vade & caput ejus patinæ inditum adfer. ille ivit, & caput ejus amputavit, & patinæ inditum attulit, & filiæ tradidit. illa accepit & matri ſuæ dedit. diſcipuli Iohannis audiverunt, & corpus ejus ſublatum pulveri tradiderunt, ac Domino Ieſu id annunciarunt. Eo tempore fama Chriſti ad regem Herodem venit, & opera mirabilia ejus audivit. quidam dicebant, Iohannes eſt qui ex mortuis reſurrexit. alii dicebant, Elias manifeſtatus eſt. quidam dicebant, Propheta quidam eſt veluti reliqui prophetæ. Quum Herodes audiviſſet, dixit: Ego caput Iohannis amputavi: procul dubio è mortuis reſurrexit: [1] [propterea] veneranda exhibet. Eo tempore quidam è Phariſæis ad Chriſtum venerunt & dixerunt: Ex hoc loco exi, nam Herodes quærit occidere te. Reſpondit & dixit: ite, iſti vulpi dicite, hodie & cras dæmonia ejicio, & ægros ſano, die tertio conſummor. Et me oportet hodie (&) cras perſiſtere, & die poſtero abire. quia ullus Propheta extra urbem ſuam non periit. Apoſtoli qui miſſi fuerant, reverſi ſunt, & ea quæ fecerant & docuerant ſigillatim coram ipſo explicuerunt. dixit ipſis, vos in ſolitudinem ite, ut requiem capiatis. hoc dixit, quia venientes & euntes tot erant, ut oportunitatem cibi edendi non habuerint.

[1] *parentheſi inclusum addidimus ex Matth. 14. 2. tum in Perſic. tum in Lat. quia ſenſus poſtulat.*

Pro-

ملك از سوكند خود بشمان شد اما بواسطه قسم ومجلسيان نخواست كه اورا ازين باز دارد وآزرده كند جلاد را طلبيد وكفت برو وسرش در طبقي كرده بيار او رفت وسرش بريد ودر طبق كرده آورد وبدختر سپرد او كرفت وبمادر خود داد شاكردان يوحنا شنيدند وتنش بر داشته بخاك سپردند وحضرت ايشوع را ازين خبر دادند درين هنكام آوازه مسيح بملك هردوس رسيد وكارهاي عجيب اورا شنيد بعضي كفتند يوحناست كه از مردكان برخاست وديكران مي كفتند ايليا بيدا شد وجمعي مي كفتند بيغمبري است همجنان ديكران بيغمبران جون هردوس شنيد كفت من سر يوحنا بريده ام شايد كه او از مردكان بر خاسته است [از جهت اين] كرامتها مينمايد درين زمان جندي از فريسين بيش مسيح آمدند وكفتند ازينجا بيرون رو كه هردوس در طلب كشتن تست جواب داد وفرمود برويد بان روباه بكوييد امروز وفردا ديوان ميرانم وبيماران را صحت ميدهم روز سيوم تمام مي شوم ومرا بايد كه امروز فردا مقيم باشم وروز آينده بروم زيرا كه هيج نبي بيرون شهر خود هلاك كرده نشد رسولان كه فرستاده شده بودند باز آمدند واز انجه كرده وآموخته بودند يك يك بيش او بيان كردند بايشان فرمود كه شمايان بخلوت آييد تا اسايش كيريد اين كفت جرا كه آيندكان وروندكان جندان بودند كه فرصت طعام خوردن نداشتند ٭

رفتن

رفتن مسیح بصحرا ،

پس بکشتي در امده سوي بيابان رفتند وانجا رسيده بخلوت شدند مردم ازين آکاهي که ايشوع فلان جاست از هر سو شتاب آوردند وهجوم کردند ، جون حضرت ايشوع بر آمد انبوه مردم ديد وبر ايشان رحمت کرد زيرا که جون کوسفندان بي شبان بودند انکاه در تعليم ايشان آغاز کرد وبيمارانرا صحت داد جون دير شد شاکردان کفتند اين بيابانست وروز باخر رسيد مردم را دستوري ده که بشهرها وقريها حوالي در ايند تا خورش بدست آرند که جيزي ندارند که خورند بايشان فرمود که احتياج برفتن ندارند شما بايشان خورش دهيد ايشان کفتند که ما بيش از پنج نان ودو ماهي نداريم حضرت ايشوع بفليپس فرمود از کجا نان خريم تا اينها بخورند واين سخن بجهت آن فرمود که اورا امتحان کند چرا که فليپس ميدانست انچه او خواهد کرد فليپس جواب داد وکفت نان دويست دينار باين مردم وفا نکند اکر بهر کدام ازينها پرچه داده شود يکي از شاکردانش اندراوس نام برادر شمعان کفت اينجا کودکي است که پنج نان جوين ودو ماهي دارد اما اين قدر بچندان مردم چه بس کند حضرت ايشوع بايشان فرمود مردم را بنشانيد وانجا علف زار بود حضرت ايشوع نان کرفت ودعاي برکت خواند وبر ايشان

مرقوس فصل و ، متي فصل يد ، يوحنا فصل و ،

ضيافت مسيح به پنج هزار

که

Profectio Christi in desertum.

Itaque in navem intrantes versus desertum iverunt, cumque eo venissent, in solitudine fuerunt. homines, eo cognito quod Christus in tali loco esset, undequaque festinarunt & confluxerunt. Quum Dominus Iesus ascendisset, multitudinem hominum vidit, eorumque est misertus, quia tanquam oves sine pastore erant. tunc docendi eos initium[1] fecit, & ægros sanavit. quum serum esset, discipuli dixerunt: hoc desertum est, & dies ad finem venit; hominibus potestatem da, ut in urbes & pagos circumjacentes intrent, ut cibum comparent, quia nihil habent quod edant. Dixit ipsis, necessitatem eundi non habent, vos ipsis cibum date. illi dixerunt, nos plus quam quinque panes & duos pisces non habemus. Dominus Iesus Philippo dixit, Vnde panem ememus, ut hi edant? hunc sermonem propterea dixit ut eum probaret:[2] quia Philippus sciebat quid ille facturus esset. Philippus respondit & dixit, panis ducentorum denariorum his hominibus non satisfaceret, si singulo eorum buccella daretur. Vnus ex discipulis ejus, Andreas nomine, frater Simeonis, dixit: hic puer quidam est, qui quinque panes hordeaceos & duos pisces habet. verum hæc quantitas tot hominibus quomodo satisfaciet? Dominus Iesus ipsis dixit, homines sedere facite. atque isthic graminetum erat. Dominus Iesus panes cepit, & preces benedictionis nuncupavit, & iis

Marc. c. 6. Matt. c. 14. Iohan. c. 6.

[1] *in Autograph. legitur* وکرد *vau superfluo.*

Convivio excipit Christus quinque mill.

[2] *Ioh. 6. 6. habetur*, Ipse n. sciebat quid facturus esset. *Pronomen* Ipse *perperam noster ad Philippum retulit, quum ad Christum pertineat. nisi forte sphalma sit Amanuensis.*

Benedictio panum pro cibatione hominū.

Nn qui

qui [1] loti erant diſtribuit : ac ſimiliter de iſtis piſcibus, quantum volebant, ipſis dedit. quum ſaturati eſſent, diſcipulis dixit, [2] fragmenta quæ reliqua manſerunt colligite ne pereant. illi collegerunt, & duodecim corbes impleverunt. & illi homines qui ex iſtis quinque panibus & duobus piſcibus ſaturati fuerant, quinque millia virorum numerati fuerunt , præter mulieres & infantes. Illi qui miracula ejus viderant dixerunt : Hic profecto idem ille propheta eſt qui in mundum venturus erat, id eſt Chriſtus. Chriſtus quum cognoviſſet, ipſis cogitationem iſtam eſſe ut ſe caperent & regem ſuum facerent, ſolus in montem fugit.

[1] *niſi forte pro* شسته *legendum ſit* نشسته ſedentes.
[2] *propr.* minutula.

Profectio Chriſti ad Genezaram.

Iohann. c.6.

Quum noctis tempus eſſet, diſcipulis dixit, navem intrate, & ante me in terram Bethſaidæ ite. ego aliquamdiu maneo, ut homines dimittam. quum homines dimiſiſſet, ipſe in [3] deſertum intravit, ut precaretur. diſcipuli navem intrarunt & profecti ſunt. tenebræ invaſerunt: & mare ex procella venti commotum fuit : ſpatium duarum paraſangarum iverunt. in hoc ſtatu fuerunt, quum vigilia quarta noctis Dominus Ieſus ad eos aſcendit, & in ſuperficie aquæ ambulavit, & voluit eos tranſire. quum illi vidiſſent , eum in ſuperficie aquæ ambulare , metuerunt, & opinati ſunt phantaſma eſſe. exclamarunt, & perculſionem oſtenderunt. eo tempore Dominus Ieſus dixit, Confidite , ego ſum , & ne timete. Petrus dixit,

[3] *Dixit ſupra ex Iohan.6. 15. Chriſtum in montem fugiſſe. conſentiunt Matth.14. 23. Marc. 6 .46. præter montem iſtum nulla hujus deſerti apud Euangeliſtas mentio.*

برکت دانها بجهت کرت مردم

که شسته بودند بخش کرد وهمچنان از ان ماهي آن قدر که خواستند بایشان داد جون سیر شدند بشاکردان فرمود ریزهـا که باقي ماندند کرد کنید تا کم نشوند ایشان کرد آوردند ودوازده سبد پر کردند واین مردم که از ان پنج نان ودو ماهي سیر شدند پنج هزار کس بشمار آمدند بغیر زنان وبچکان ایشان که معجزهاي اورا مشاهده کردند کفتند این براستي همان پیغمبریست که بعالم آمدنیست یعني مسیح ومسیح جون دانست که ایشان را خیال آنست که اورا بدست آرند وپادشاه خود سازند تنهـا بسوي کوه کریخت ،

رفتن مسیح بجناسر ،

یحنا فصل و ،

جون شب هنکام شد بشاکردان فرمود بکشتي در آیید وپیش از من بزمین بت سایده روید من زماني هستم تا مردم را رخصت کنم جون مردم را وداع کرد خود به بیابان در آمد که نماز کند شاکردان بکشتي در آمدند وروان شدند تاریکي در کرفت ودریـا از طوفان باد بجنبش آمد مقدار دو فرسنک رفتند درین حال بودند که در پاس جهـارم شب حضرت ایشوع بسوي ایشان بر آمد وبر روي آب میرفت وخواست که از ایشان بکذارد جون ایشان دیدند که بر روي آب میرفت ترسیدند وکمان بردند که خیالیست بانک زدند واضطراب نمودند دران زمان حضرت ایشوع کفت امید وار بـاشید منم ومترسید بیدرو کفت

ای خداوند اگر توئی بفرمائی که من بر روی آب پیش تو
آیم او فرمود بیا بیدرو همانده از کشتی فرود آمد وبر آب روان
شد تا پیش ایشوع رود واز تندی آب وباد ترسید ونزدیک
بود که فرو رود آن زمان فریاد کرد وگفت خداوند مارا
خلاص کن حضرت ایشوع دست خود دراز کرد واورا گرفت
وفرمود ای کم ایمان چرا شک آوردی انگاه بکشتی رسیدند
وهمین که سوار شدند باد آرامش گرفت وآنانکه در ان کشتی
بودند اورا سجده کردند وگفتند براستی پسر خدائی وروانه
شدند وبر زمین جاناسر رسیدند وچون مردم آن ولایت اورا
شناختند در شهرها ودیههای حوالی این خبر فرستادند
وهمه بیماران را پیش او آوردند وازو در خواستند که نزدیک
او شوند ودست بکناره جامه او برسانند هر که بدو رسید
تندرست شد ؛

بیدرو بالای آب میرود ،

یافتن مسیح بکفر نحوم ،

در روز دیگر چند کشتی از تبریه رسیدند بجائی که نان وماهی
قسمت کرده بود واز گروهی که بر کنار دریا بودند دانستند
که درین کذر بغیر یک کشتی نیست وایشوع دران کشتی با
شاگردان خویش سوار نشده است واورا نمی یابیم این مردم
کشتیهای خود سوی کفر نحوم گردانیدند تا اورا از شاگردانش
طلب کنند چون بکفر نحوم رسیدند حضرت ایشوع را با
شاگردان یافتند واز روی تعجب پرسیدند ای آموزگار

اینجا

Domine ſi tu es, jube ut ego in ſuperficie aquæ ad te veniam. ille dixit, veni. Petrus ſtatim è navi deſcendit, & ſuper aquam ambulavit, ut ad Ieſum iret. & ob vehementiam aquæ & venti timuit, & prope fuit ut deorſum iret. eo tempore clamavit & dixit, Domine, nos ſerva. Dominus Ieſus manum ſuam extendit, eumque apprehendit & dixit: ô parum credule, quare dubitaſti? tunc ad navem venerunt: & ſimulac conſcendiſſent, ventus conquievit. & qui in ea navi erant, eum adorarunt, & dixerunt, revera filius Dei es. & profecti ſunt, & in terram Genezareth venerunt; & quum homines iſtius regionis eum cognoverunt, in urbes & pagos circumjacentes famam hanc miſerunt, omneſque ægros ad eum attulerunt, & ab eo petierunt ut ipſi appropinquarent, & manum oræ tunicæ ipſius admoverent. quicunque eum attigit, reſtitutus fuit.

Petrus ſuper aquam ambulat.

Reperitur Chriſtus Capernaumi.

Die poſtero quædam naves Tiberiade venerunt, in locum ubi panes & piſces diſtribuerat. & ex populo qui in littore maris erat reſciverunt, nempe, in hac ripa præter unam navem non eſt, & Ieſus eam nauem cum diſcipulis ſuis non conſcendit, neque eum reperîmus. Illi homines naves ſuas verſus Capernaum converterunt, ut de eo ex diſcipulis ipſius inquirerent. Quum Capernaum venerunt, D. Ieſum cum diſcipulis repererunt, & [1] admirabundi interrogarunt, Præceptor,

[1] *ad verb.* ex vultu admirationis.

 huc

huc quomodo venisti? Dominus Iesus dixit: verè verè dico vobis, me propter miracula non quæritis, sed quia panes edistis & saturati fuistis. ne laborate ob cibum qui inconstans est, sed ob cibum qui in æternum permanens est. & is est quem vobis Filius hominis dabit. dixerunt ipsi: quænam faciemus, ut opera Dei operemur? dixit ipsis, opus Dei est ut in eum quem misit ipse credatis. illi dixerunt, quod signum habes, & quale miraculum ostendis, ut illud videamus, & in te credamus? Patres nostri in deserto panem cœlestem ederunt. Dominus Iesus dixit, verè dico, non Moses vobis panem è cœlo dedit: sed Pater meus vobis panem verum è cœlo dat, quia panis Dei is est, qui è cœlo descendit, & mundo vitam dat. Illi dixerunt, Domine, continuo hunc panem nobis da. Dominus Iesus dixit: Ego sum ille panis vitæ: quicunque ad me venit, unquam non esuriet: & quicunque mihi credit, sitiens non fiet. Sed dixi vobis, quod me vidistis, & non creditis. cuicunque Pater meus largitur, ad me venit. & quicunque ad me venit, eum non ejiciam: quia è cœlo non descendi, ut pro voto meo operer, sed pro voto ejus qui misit me. Et hæc est voluntas Patris qui misit me, ut quemcunq; mihi dedit, eum non perdam, sed eum in die resurrectionis suscitem. hoc est beneplacitum Patris mei, ut qui videt Filium & in eum credit, ei [1] sit æterna vita, & ego eum ultimo die resuscitem. Judæi ob hunc sermonem conquesti sunt, quoniam dixit, Ego sum iste panis qui è cœlo descendit, & dicebant: Nonne hic Iesus est filius Ioseph,

[1] بود pro باشد legendum fortasse

cujus

اینجا چسان آمدی حضرت ایشوع گفت براستی براستی گویم بشما مرا از جهت معجزها نمیجویید لیکن ازین که نانها خوردید وسیر شدید عمل مکنید از جهت خورش که نا پایدار است لیکن بجهت خورش که تا جاوید باینده است وان است که شما را آدمی زاده دهد اورا گفتند چه چیزها کنیم تا کارهای خدا کرده باشیم بایشان فرمود کار خدا اینست که بر فرستاده او ایمان بیارید ایشان گفتند چه نشانه داری وکدام معجزه مینمایی تا ان را بینیم وبتو بگرویم پدران ما در بیابان نان آسمانی را خوردند حضرت ایشوع فرمود براست گویم نه موسی بشما نان از آسمان داد لیکن پدر من بشمایان نان حق از آسمان میدهد زیرا که نان خدا آنست که از آسمان فرود آمد وعالم را زندگانی میدهد ایشان گفتند ای صاحب پیوسته این نان بمایان ده حضرت ایشوع فرمود منم آن نان حیات هر که سوی من آید هرگز گرسنه نشود وهر که مرا بگرود تشنه نگردد لیکن گفتم بشما که مرا دیدید وایمان نمی آرید وهر کرا پدر من بخشد سوی من آید وهر که سوی من آید اورا بدر نکنم چرا که از آسمان فرود نیامده ام تا بکام خود کار کنم بل بکام انکه مرا فرستاد واینست خواست پدر که مرا فرستاد که هر کرا بمن داد اورا تلف نکنم لیکن اورا در روز قیامت بر انگیزانم اینست خوشی پدر من که انکه بیند پسر را وبدو بگرود اورا بود جاوید زندگی ومن اورا در روز آخر بر انگیزانم یهودان ازین سخن در شکایت شدند چون گفت منم آن نان که از آسمان فرود آمد ومی گفتند نه این ایشوع است پسر یوسف

که

که پدر ومادرش را مي شناسيم پس چکونه ميکويد که من از
آسمان فرود آمده ام حضرت ايشوع بايشان فرمود بهمديکر
نکوييد هيچ يک نتواند که سوي من آيد مکر انکه اورا بسوي
من کشد پدر من که مرا فرستاده است ومن اورا در روز آخر
بر انکيزانم هراينه نوشته شده است از پيغمبران که ايشان همه
آموخته خدا باشند راست راست کويم بشما هر که بمن بکرود
اورا جاويد زندکاني است من آن نان حياتم پدران شمايان نان
در بيابان خوردند ومردند اينست آن نان که از آسمان فرود
آمد آنکه ازوي خورد نميرد منم نان زنده که از آسمان فرود آمدم
هر که ازين نان خورد تا جاويد زنده ماند وناني که من دهم تن
منست که بجهت زندکاني جهان خواهم داد اين در انجمها در کفر
نحوم کفت وبسياري از شاکردان او ازين سخن کفتند اين
سخن سخت است اين را که تواند شنيد حضرت ايشوع بايشان
فرمود اين شمارا در شک مي اندازد وچکونه وقتي که مي بينيد
آدمي زاده را که بر آيد بجايي که نخستين بوده است روح است
انکه حيات مي دهد تن از هيچ چيزي نيار نميکند سخنان که
بشما مي کويم روح است وزندکاني وازين کفتار بسياري از
شاکردان او بر کشتند وباو همراهي نکردند حضرت ايشوع بدوازده
رسول کفت شما ميخواهيد که رويد شمعان جواب داد وکفت اي
خداوند ما بسوي که رويم سخنان حيات دايمي تراست وهر
آينه ما ايمان آورديم ويقين کرديم که تويي مسيح پسر خداي
زنده حضرت ايشوع بايشان کفت نه منم انکه بر کزيدم

cujus patrem & matrem novimus? quocirca quomodo dicit, Ego è cœlo descendi? Dominus Iesus ipsis dixit, Inter vos invicem ne sermocinemini. nemo potest ad me venire, nisi quem ad me trahit Pater meus qui me misit, & ego eum ultimo die resuscitabo. Enimverò scriptum est à Prophetis, Illi omnes edocti Dei erunt. Verè verè dico vobis, quicunque in me credit, ei vita æterna est. Ego ille panis vitæ sum. patres vestri panem in deserto ederunt, & mortui sunt. Hic est ille panis qui è cœlo descendit. qui de eo edit, non morietur. Ego sum panis vivus; qui è cœlo descendi. quicunque de hoc pane edit, in æternum vivus manet. & panis quem ego do, corpus meum est, quod pro vita mundi daturus sum. Hoc in Synagogis Capernaumi dixit. & multi ex discipulis ejus ob hunc sermonem dixerunt: hic sermo durus est, hunc quis potest audire? Dominus Iesus ipsis dixit: hoc vos in scandalum conjicit? & quomodo, quando videretis filium hominis, quod ascenderet in locum ubi primum fuit? Spiritus est qui vitam dat, corpus nullatenus ' prodest. verba quæ vobis loquor, spiritus sunt & vita. Ob hunc sermonem multi ex discipulis ejus recesserunt, & cum ipso una non ambularunt. Dominus Iesus duodecim Apostolis dixit, Vos vultis abire? Simeon respondit & dixit, Domine noster, ad quem iremus? Verba vitæ æternæ habes, & profecto nos credimus, & certo cognovimus te esse Christum filium Dei viventis. Dominus Iesus ipsis dixit: nonne ego sum qui elegi

' *pro* نيار *fortasse* بيار *legendum, ut ad verbum sit, ex* ulla re (*id est ullatenus*) ad auxilium non facit.

vos duodecim ? & unus ex vobis diabolus est. Is Iudas Iscariotes erat,qui eum postea hostibus ipsius tradidit.

Lotio manuum.

Consuetudo Iudæorum in lavando.

Postea Pharisæi & quidam ex Scribis qui Hierosolymis venerant ad ipsum confluxerunt. & quum vidissent, discipulos ejus illotis manibus edere, incusarunt. [1] quia Pharisæi & alii Iudæi illotis manibus non edunt, & constitutiones seniorum suorum sequuntur. & quicquid è foro emunt, nisi illud lavent, non edunt. & alia multa in se susceperunt, lavare pocula, & urceos, & lectos. Pharisæi & Scribæ eum interrogarunt, Quare discipuli tui juxta constitutiones [2] seniorum non ambulant, sed manibus illotis edunt ? Ille respondit : bene dixit Esaias de vobis, hypocritæ, quemadmodum scriptum est. Vtiq; hic populus me honorat labiis, sed cor eorum à me procul est. frustra serviunt mihi,[3] in hoc quod constitutiones hominũ docent. præcepta Dei deseruerunt, & constitutiones humanas servant, quale est, lavare pocula & urceos, & alia similia huic faciunt. Dixit ipsis, Præcepta Dei bene deseruistis, ut constitutiones vestras observaretis. Deus dixit, honorate patrem & matrem vestram, & quicunque patri aut matri suæ maledixerit, ille morietur mortem. & vos dicitis, si quis patri suo aut matri suæ dicat, Quicquid corban à me est, tibi emolumento est. & non permittitis ipsi,ut pro patre suo aut matre sua oblationẽ faciat.

De Hypocritis.

Legis lib. 2.

[1] *pro* چرا *legendum puto* چرا که

[2] *pro quod* بيرون extra, foras *significat, neque satis hic quadrat, legendum videtur* پيران Seniorum.

[3] *pro* باين *legendũ videtur* باين که

شما را دوازده ويكي از شمايان شيطان است او يهودا سخر
يوطي بود كه او بعد ازان بدشمنانش سپرده ٭

شستن دست ،

رسم يهودان در شستن

بعد از ان فريسين وچندي از كاتبان كه از اوريشليم امده
بودند برو هجوم آوردند وچون ديدند كه شاكردان او نا
شسته دست ميخورند ملامت كردند چرا فريسين وديكر يهودان
نا شسته دست نميخورند وقاعدهاي پيران خويش را بي روي
مي كنند وهر انچه از بازار ميخرند تا آن را نشويند نميخورند
وديكر بسيار چيزهــا بر خود قرار داده اند شستن كاسها
وظروفهــا وخواب جايهــا فريسين وكاتبان اورا پرسيدند كه
چرا شاكردان تو بر قاعده هاي بيرون نميروند بلكه دست نا
شسته ميخورند او جواب داد نيك كفت ايشعيــا از شما اي
دو رويان چنانچه نوشته شده است هر اينه اين كروه مرا بزركي
ميدهند بلبها اما دل ايشان از من دورست هرزه خدمت من مي
كنند باين قاعدهاي مردم مي آموزند احكام خدا كذشتند
وقاعدهاي آدميان نكاه ميدارند مثل شستن كاسها واندوهــا
وديكر چيزهــا مانند اين مي كنند وبايشان مي كفت حكمهاي
خدا خوب كذاشتيد تا سنتهاي خود را پاسباني كنيد خدا فرمود
كرامي داريد پدر ومادر خود را وهر كه پدر ومادر خود را
بد كفت او بميرد مردني وشمايان مي كوييد اكر آدمي پدر
خود را يا مادر خود را كويد كه هر چه قربان از منست ترا سود
ميكند ونميكذاريد اورا كه براي پدر خود ومادر خود هديه كند

از منافقان ،

توريت كتاب ب

پس كلام خدا را كه بشما داده است باطل كرديد ومثل اين
بسيار مي كنيد انكاه جماعت بزرك را خواند وبايشان فرمود
همكنا از من شنويد ودريابيد انچه در دهن مي در ايد آدمي
را پليد نميكرداند ليكن انچه از دهن بيرون مي آيد آن است
كه آدمي را پليد ميكند هركرا كوش شنوا باشد بشنود جون
از ميان مردم بخانه در آمد شاكردانش كفتند داني كه فريسين
جون اين سخن را شنيدند بر ايشان دشوار آمد جواب داد فرمود
هر نهايي كه پدر آسماني ننشاند كنده شود ايشان را بكزاريد
كه كورند ورهنماي كوران اكر كور رهبري كند هر دو بجاه
افتند ، پيدرو كفت اين مثل را براي ما بيان كن فرمود
شما نيز نا دانيد ونمي فهميد كه هر چه از بيرون بدهن آدمي
در ايد نتواند كه اورا پليد سازد چرا كه بدل نمي رسد بل
بشكم وبيرون ميرود اما جيزها كه از دهان آدمي بر مي ايند از
دل بر مي ايند اين جيزها اند كه آدمي را پليد ميكنند چرا
كه از درون دل بيرون مي آيند فكرهاي بد زنا كشتن دزدي
حرص بدي قلبي فسق چشم بد كفر غرور دل جهل اينهمه بدي
از درون مي ايد وآدمي را پليد مي سازد اما نا شسته دست
خوردن آدمي را پليد نميكند ٭

توجه مسيح بصور وصيدان ،

جون حضرت ايشوع از انجا بنواحي صور وصيدان آمد ناكاه زن
كنعاني ازان حدود بيرون شد وباواز بلند كفت بر من رحمت كن

itaque verbum Dei quod vobis datum eſt irritum feciſtis, & ſimilia multa facitis. Tunc multitudinem magnam vocavit, atque ipſis dixit: Omnes me audite & intelligite. Id quod in os intrat, hominem pollutum non reddit, ſed quod ex ore egreditur, id eſt quod hominem pollutum facit. qui aures audientes habet, audiat. Quum è medio hominum in domum intraſſet, diſcipuli ejus dixerunt, ſcis Phariſæos, quum ſermonem hunc audiverunt, moleſtè id tuliſſe? reſpondit & dixit, omnis plantatio quam pater cœleſtis non plantat eradicabitur. eos relinquite: quia cœci ſunt & duces cœcorum. ſi cœcus [1] ducit, ambo in foveam cadunt. Petrus dixit: hanc parabolam nobis explica. dixit, Vos etiam neſcitis & non intelligitis, quod quicquid extrinſecus in os hominis intrat, non poteſt eum polluere? quia in cor non venit, ſed in ventrem, & ejicitur. Sed ea quæ ex ore hominis egrediuntur, è corde egrediuntur: illa ſunt quæ hominem polluunt, quia ex intimo cordis prodeunt cogitationes malæ, ſcortatio, cædes, furtum, avaritia, malitia, falſa moneta, adulterium, oculus malus, blaſphemia, dolus, [2] amentia. Hæc omnia mala ex interiori veniunt & hominem polluunt. Sed illotis manibus edere, hominem non polluit.

[1] *deeſt fortaſſe* كور را cæcum.

[2] *ad verbum,* cor ignorantiæ, *vel* ſtultitiæ.

Iter Chriſti Tyrum & Sidonem.

Quum Dominus Ieſus inde in fines Tyri & Sidonis veniſſet, ex improviſo mulier Cananæa ex illis limitibus exiit, & voce alta dixit: miſerere mei

Domine fili David, in filia mea Diabolus eſt, eamque affligit. non reſpondit, neque quicquam dixit. diſcipuli ejus venerunt, & rogarunt ac dixerunt, hanc fœminam, quæ poſt nos clamans venit, dimitte. hæc fœmina ex [1] Gentilibus erat. Dominus Ieſus reſpondit, Ego miſſus non ſum niſi ad oves quæ è domo Iſraëlis perditæ ſunt. Illa mulier ei adhæſit, & adoravit, & dixit, Domine opitulare mihi. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, ſine primum filios ſaturari: bonum non eſt panem filiorum capere, & canibus dare. Mulier ea dixit: ita Domine, ſed canes etiam ex fragmentis quæ è menſa Dominorum cadunt edunt. Eo tempore Dominus Ieſus reſpondit, ô Mulier, magna eſt fides tua: fiat tibi ſecundum fidem tuam. & filia ejus protinus ſanata fuit.

Iter Chriſti in Galilæam.

Rurſus è finibus Tyri exiit, & per viam Sidonis ad mare Galilææ venit, & per medium finium [2] Decapoleos tranſiit. Eo tempore hominem quendam mutum & ſurdum ad eum tulerunt, & poſtularunt ut manum ſuam ei [3] imponeret. eum è turba eduxit, & digitos ſuos in ambas aures ejus poſuit. Salivam ſuam linguæ ejus inunxit, & ad cœlos reſpexit, & [4] gemitum extulit & dixit, Eiphatha, id eſt, [5] adaperire. Protinus loquens & audiens factus eſt, & ambulans locutus eſt. Dixit illis, Nemini dicite. Verum illi divulgarunt, & cum admiratione dixerunt, Omnia bene facit: ſurdos audientes

[1] *ad verbum,* idolorum cultoribus.

[2] *legebatur* ده شهر *peſſimè quis induxit* ده *quod relinqui omnino debet.*

[3] *ad verb.* imponerent, *plur. pro ſingul. honoris gratia.*

[4] *ad verb.* ſpiritum frigidum.

[5] *in Autograp. ſcriptum erat,* كشاده شود رهاندم. *legendum puto* كشاده شو adaperire, *tum* در هماندم in eodem momento. *propriè* in eodem ſpiritu, i. e. protinus. *Malè itaque inductam eſſe in Autogr. literam* ر.

اي خداوند پسر داود در دختر من شيطاني است واورا رنجها ميدهد جواب نداد وهيچ نكفت شاكردانش امدند ودر خواست كردند وكفتند اين زن را كه پس ما فرياد كنان مي آيد روان كن اين زن از بت پرستان بود حضرت ايشوع جواب داد كه من فرستاده نشده ام مكر بسوي كوسفندان كه از خانه اسرايل كم شده اند آن زن باو بپوست وسجده كرد وكفت اي خداوند مدد كن مرا حضرت ايشوع جواب داد وكفت بكزار كه اول پسران سير شوند كه نيكست نان پسران كرفتن وبسكان دادن آن زن كفت بلي اي خداوند اما سكانهم از ريزهاي كه از خوان صاحبان مي افتد ميخورند آن هنكام حضرت ايشوع جواب داد اي زن بزركست ايمان تو باشد ترا موافق صدق تو ودخترش در زمان خلاصي يافت ،،

توجه مسيح بجليل ،

وديكر از حدود صور بيرون شد واز راه صيدان بسوي درياي جليل رفت ودر ميان حدود ده شهر كدشت درين هنكام مردي كنك وكر را پيش او آوردند وخواستند كه دست خود برو نهند اورا از هجوم بيرون برد وانكشتان خود در هر دو كوش او كذاشت لعاب خود بر زبانش ماليد وبسوي آسمان ديد ونفس سرد بر آورد وكفت اي فتحا يعني كشاده شو در هماندم كويا وشنوا كرديد وروان سخن كفت وبايشان فرمود بهيچكس نكوييد اما ايشان منادي ميكردند وبتعجب مي كفتند همه چيز نيك مي كند كران را شنوا

شنوا مي كرداند وكنكان را كويا درين هنكام بكوهي بر آمد
وانجا نشست مردم هجوم كردند وبسياري از كوران وكنكان
وكران وديكر بيماران با خود آوردند وبر پاي مبارك او مي
انداختند وخداي اسرائيل را مي ستودند درين كار زماني
بكذشت انكاه شاكردان را بخواند وكفت مرا بدين مردم
رحم مي آيد كه سه روزست كه بخاطر من از خانه بيرون اند
وچيزي ندارند كه بخورند اكر ايشان را سوي خانهاي خود
بدين حال كسيل كنم در راه ضعف كنند چرا كه بعضي از ايشان
از دور آمده اند شاكردان كفتند كه از كجا كسي تواند كه
باينها درين بيابان نان دهد وسير كند انكاه بايشان
كفت شمايان چند نان داريد كفتند هفت مردم را كفت بنشنيد
انكاه هفت نان كرفت وشكر كرد وبشكست وبشاكردان
داد تا پيش مردم كذارند واندكي از ماهي نيز بايشان بود بر ان
نيز بركت كفت وفرمود كه پيش مردم بنهند ايشان پيش
آوردند مردم خوردند وسير شدند واز بقيها هفت سبد
بر داشتند وآنانكه خوردند نزديك چهار هزار كس بودند بي
زنان وبچكان همان زمان بكشتي با شاكردان خود در شد ودر
نواحي ماجدان آمد فريسين وچندي از زنادقه آمدند تا اورا
بيازمايند وكفتند كه نشانه بنما از آسمان دم سرد بر آورد وفرمود
اين كونه مردم نشان ميطلبند وبايشان كفت چون شب هنكام
است ميكوييد كه آسمان پاكست چرا كه سرخي دارد ودر
بامداد مي كوييد امروز بارش مي شود چرا كه آسمان ترش روست

بچهار هزار كس خورش ميدهد ،

متي فصل يو ،

وچون

audientes reddit, & mutos loquentes. Eo tempore in montem quendam adſcendit, ibique ſedit. homines confluxerunt, & multos è cæcis & mutis, & ſurdis & aliis ægris ſecum adduxerunt, & ſuper pedes benedictos ejus projecerunt, & Deum Iſraëlis laudarunt. In hoc opere tempus aliquod tranſiit. tunc diſcipulos vocavit & dixit, Me horum hominum miſeret. quia triduum eſt, quod [1] mecum extra domos ſuas ſunt, nec quicquam habent quod edant. ſi eos ad ædes ſuas in hoc ſtatu dimitto, in via deficient. nam quidam eorum è longinquo venerunt. Diſcipuli dixerunt, Vnde quis poſſet his in hoc deſerto panem dare & ſaturare? tunc dixit ipſis, Vos quot panes habetis? dixerunt, ſeptem. dixit hominibus, ſedete. tunc ſeptem panes ſumſit, & gratias egit, & fregit, & diſcipulis dedit, ut hominibus proponerent. Et pauculos piſces etiam habebant. ſuper illos etiam benedictionem dixit, & juſſit ut hominibus proponerent. illi propoſuerunt. homines ederunt, & ſaturati fuerunt, & è reliquiis ſeptem ſportas ſuſtulerunt. & illi qui ederant, circiter quatuor millia virorum erant, ſine mulieribus & parvulis. Eodem tempore in navem cum diſcipulis ſuis intravit, & in fines Magedan venit. Phariſæi & quidam è Sadducæis venerunt, ut eum tentarent, & dixerunt, ſignum oſtende è cœlo. [2] Ingemuit & dixit: hoc genus hominum ſignum quærit. & dixit ipſis, quum noctis tempus eſt, dicitis, Cœlum purum eſt, quia rubedinem habet. & mane dicitis, hodie tempeſtas erit, quia cœlum triſti vultu eſt.

[1] *ad verbum*, cum excellentia mea.

Quatuor millibus virorum cibum dat.

Matth. c. 16.

[2] *ad verb.* halitum frigidum extulit.

& quum ventus meridionalis flat, dicitis, æſtus erit. ô Hypocritæ, diſcernere vultum cœli & terræ noſtis, & ſignum hujus temporis non intelligitis. quare vos ipſi de eo quod juſtum eſt judicium non facitis? generatio mala, improba, ſignum quærit, & ſignum pręterquam ſignum Ionæ Prophetæ non dabitur. Tunc eos reliquit, & in navem intrans per mare tranſiit. Poſtea diſcipuli in ulteriorem ripam venerunt, & ex oblivione panem non ſumſerant, & præter unum panem in navi cum ipſis non erat. dixit ipſis: Cavete, & à fermento Phariſæorum & Sadducæorum abſtinete. Illi ex hoc ſermone intellexerunt, eum velle, ' ut panem Phariſæorum non ederent. atque hinc in corda ipſorum venit, quia nos panem obliti ſumus. ſolliciti fuerunt. Dominus Ieſus cognovit, & dixit: quare ſolliciti eſtis, ô parum creduli, quod panis vobis non eſt? adhuc non cognoſcitis neque intelligitis? adhuc cor veſtrum cæcum habetis? oculos habetis & non videtis? aures habetis & non auditis? non intelligitis, & non recordamini quinque panum, qui quinque millibus virorum diſtributi fuerunt, & quot ſportas ſuſtulerint? & ſeptem panes quatuor millibus perſonarum datos fuiſſe, & quot ſportas ſuſtulerint? quare non intelligitis, me vobis de pane non locutum eſſe, ut à fermento Phariſæorum & Sadducæorum abſtineretis, ſed de doctrina ipſorum? Bethſaidam venit. cæcum ad ipſum adduxerunt, & poſtularunt, ut manum ſuam ipſi imponeret. Manum iſtius cæci arripuit, eumq; eduxit, & ſalivam ſuam oculis ipſius

Matth. c.16.

' *ad verbum,* panem Phariſæorũ ne edite.

Sanatio cæci.

inunxit,

وچون باد جنوب مي وزد ميكوييد حرارت مي شود اي دو
رويان تميز كردن در روي آسمان وزمين ميدانيد ونشانه اين
زمان نمي فهميد چرا شمايان خود بر انچه حق است حكم نمي
كنيد قبيله شرير بدكار نشانه ميجويد ونشانه بغير از نشان
يونان پيغمبر داده نشود انكاه ايشان را كذاشت وبكشتي
در آمده از دريا كذشت بعد از ان شاكردان بكنار
آمدند واز فراموشي نان نه برداشتند وبغير يك نان در كشتي
بايشان نبود بايشان فرمود ملاحظه باشيد واز خمير مايه
فريسين وزنادقه پرهيز كنيد ايشان ازين سخن فهميدند
كه ميخواهد كه نان فريسين نخوريد وازين بدلهاي ايشان
رسيد كه ما نان فراموش كرديم انديشه مند شدند حضرت
ايشوع در يافت وفرمود چرا انديشه مند ميشويد اي كم
ايمانان كه نان با شما نيست هنوز نمي شناسيد ونمي
فهميد هنوز دل خود كور داريد چشم داريد ونمي بينيد
كوش داريد ونمي شنويد در نمي يابيد وياد نمي كنيد از پنج
نان كه بر پنجهزار كس بخش كرده شدند وچند سبد بر
داشتند وهفت نان براي چهار هزار نفر داده شد وچند
سبد بر داشتند چرا نمي فهميد كه من بشما از جهت نان
نكفتم كه از خمير مايه فريسين وزنادقه پرهيز كنيد ليكن از
تعليم ايشان ، به بيت سايده آمد نابينائي را پيش او
آوردند ودر خواست كردند كه دست خود را برو نهد دست
آن كور كرفت واورا بيرون برد ولعاب خود را بر چشمانش

مي
فصل يو،

صحت
كور

مالید

مالید ودست بر دیده او نهاد وازو پرسید که هیچ چیز می
بیني اوکفت مردم رابسان درختان مي بینم دیکر بار دست بر
چشمان اونهاد ان زن بینش کمال یافت بطوري که همه چیز را
خوب میدید اورا کفت بخانه خود رو وهیچکس رامکو،

بر داشتن بیدرو،

(Margin: میپرسد که من کیستم،)

در نواحي قیصریه آمد واز راه یکسو شده در نماز شد شاکردان
با او بودند ایشان را پرسید مردم در حق من چه میکویند ایشان
کفتند کروهي یوحنا تعمیدکننده میکویند بعضي ایلیا جمعي
ارمیا الخي یکي از پیغمبران انکاه بایشان فرمود که شمایان چه
میکویید که من کیستم بیدرو کفت تویي مسیح پسر خداي
زنده حضرت ایشوع فرمود خنک ترا اي شمعان پسر یونان این
بتو کشت وخون اشکارا نکرد لیکن پدر من که در آسمان
هاست ومن میکویم ترا هراینه تویي بیدرو یعني سنک وبرین
سنک عمارت کنم کلیسیا خود را ودرهاي دوزخ بران قادر
نباشند ترا میدهم کلیدهاي ملکوت آسمان هر چه بسته کني
بر زمین بسته شود بر آسمان وهر چه کشاده کني بر زمین
کشوده شود ودر آسمان انکاه بشاکردان خود فرمود که
بکسي نکویند که او ست ایشوع مسیح درین زمان آغاز کرد
درین که شاکردان خود را آکاه سازد که اورا لازمست که باورسلیم
رود واز پیران وکاهنان وکاتبان رنجها کشد واورا بکشند
وپس از سه روز بر خیزد بیدرو بیش آمد ومنعش کرد

(Margin: ایمان بیدرو به پسر خدا)

(Margin: خبر از مرگ،)

وکفت

inunxit, & manum visui ipsius imposuit, & ex eo quæsivit: quicquamne vides? ipse dixit, homines in modum arborum video. rursus manum oculis ejus imposuit, [1] tunc visum perfectum accepit, adeo ut omnia bene viderit. dixit ipsi, domum tuam abi, & ulli ne dic.

[1] *pro* آن زن, *quod est in Autograp. legimus* آن زمان. *nam* زن *mu*lierē *significat.*

Exaltatio Petri.

In circumjacentia Cæsareæ venit. & à via [2] secedens in precibus fuit. discipuli cum ipso erant. hos interrogavit, homines [3] de me quid dicunt? dixerunt, quidam Iohannem Baptistam dicunt, quidam Eliam, quidam Ieremiam, quidam unum ex Prophetis. tunc dixit ipsis, vos quid dicitis, nempe ego quis sim? Petrus dixit, Tu es Christus filius Dei viventis. Dominus Iesus dixit, Beatus tu Simon fili Ionæ: hoc tibi caro & sanguis non revelavit, sed pater meus qui in cœlis est. Et ego dico tibi, profectò tu es Petrus, id est lapis, & super hunc lapidem ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferni super eam non valebunt. Tibi do claves regni cœlorum. quicquid ligabis super terram, ligatum erit in cœlo: & quicquid [4] solves super terram, solutum erit etiam in cœlo. Tunc discipulis suis præcepit, ut nemini dicerent, ipsum esse Iesum Christum. Hoc tempore incœpit discipulis suis indicare, oportere ipsum Hierosolymam ire, & à Senioribus & Sacerdotibus & Scribis pati, quodque ipsum interficerent, & post tres dies resurgeret. Petrus accessit, & prohibuit eum,

[2] *ad verb.* unius lateris factus.

[3] *ad verb.* de veritate mei.

Interrogat, Ego quis sum?

Fides Petri de Filio Dei.

[4] *propriè*, aperies. *& post*, apertum erit.

Indicatio de morte.

& dixit: Nunquam futurum eſt, Domine, ut hoc tibi eveniat? Convertit ſe ad ipſum & dixit, Procul ſis à me Satan, enimvero [1] offendiculum mihi es: quia res Dei non aſſequeris, ſed tantum res hominum. Tunc homines ad ſe vocavit, ipſiſque ac diſcipulis dixit, Quicunque vult animam ſuam ſervare, perdit eam: quia quicunque animam ſuam pro me & pro Euangelio perdiderit, eam ſibi acquiſivit. Quid prodeſt homini, ſi totum mundum acquirat ſibi, & animam ſuam perdat? quid dabitur homini in compenſationem animæ ejus? quemcunque mei & ſermonis mei pudet, utique Filium hominis pudebit ejus, quando in gloria ſua & Patris ſui cum Angelis ſanctis veniet. nam Filius hominis in gloria Patris ſui cum angelis ſuis venturus eſt, atque eo tempore unicuique ſecundum opus ſuum mercedem daturus eſt. Verè dico vobis, profectò quidam ex adſtantibus hîc ſunt, qui mortem non guſtabunt, [2] niſi Filium hominis in regno videant.

[1] *ad verb.* pedis offendiculum meum.

[2] *ad verb.* donec non videāt.

Glorificatio Chriſti.

In montem Thabor aſcendit.

Poſt ſex dies Dominus Ieſus Petrum & Iacobum & Iohannem fratrem ejus ſumſit, eoſque in montem altum ſolos abduxit, ibique in precibus occupatus fuit. Atque eo tempore quo in precibus eſſet, forma ejus alia facta eſt, & facies ejus inſtar ſolis ſplendens eſt reddita, & veſtes ejus inſtar nivis albuerunt. Et de improviſo Moſes & Elias etiam cum gloria ſumma apparuerunt, & de exitu ejus ex mundo, & de magnitudine afflictionū quas

Hiero-

وكفت هركز نخواهد بود اي خداوند كه اين ترا رسد روي بسوي او كرد وكفت دور شو از من اي شيطان هراينه پا لغز من شدي چرا كه در چيزهاي الاهي نمي رسي مكر در چيزهاي مردم انكاه مردم را نزديك خود خواند وايشان را وشاكردان را كفت هركه خواهد كه نفس خود را سلامتي دهد هلاكش كرداند زيرا كه هر كه نفس خود را براي من وبجهت انجيل هلاك ساخت اورا بدست آورد ، چه سود كند آدمي را اكر جمله جهان را بدست آرد وجان خود را هلاك كند چه چيز داده شود آدمي را در عوض جان او هر كه از من واز كفتار من شرم كند هراينه آدمي زاده ازو شرم كند وقتي كه ببزركواري خود وپدر خود با ملايكه پاك بيايد كه آدمي زاده ببزركواري پدر خود با ملايكه خود خواهد آمد وآن زمان هر يكي را موافق عمل خود جزا خواهد داد راست كويم بشما هر اينه كروهي از ايستادكان اينجا هستند كه مرك را نچشند تا آدمي زاده را در پادشاهي نه بينند ،،

بزركي نمودن مسيح ،

بكوه تبور بر امد

پس از شش روز حضرت ايشوع پطرو ويعقوب ويوحنا برادرش را كرفت وايشان را بسوي كوه بلند تنها برد ودر انجا بدعا مشغول شد ودرين هنكام كه در دعا بود شكل او ديكر كرديد وروي او چون افتاب تابان كشت وجامهاي او همچون برف سپيد وناكاه موسي وايليا نيز ببزركواري تمام ظاهر شدند واز بر آمدن او از جهان واز فزوني محنتها كه

در

در اورشلیم خواهد کشید سخن میکردند وشاکردان را که
با او بودند کرانی خواب کرفته بود بیدار شده بزرکی اورا واین
دوکس را مشاهده کردند آن زمان بیدرو بحضرت ایشوع کفت
ای خداوند بهترست که ما همیشه اینجا باشیم میخواهی که
سه خانه آماده کنیم یکی برای تو ویکی برای موسی ویکی
برای ایلیا دربن سخن بود که ابر روشن پیدا شد وبر ایشان
سایه کرد وآوازی ازان ابر کفت اینست پسر دوست داشته من
که ازوی راضیم ازو بشنوید شاکردان شنیدند وبر رو افتادند
وبسیاری ترسیدند، حضرت ایشوع رسید ودست خود بایشان
رسانید وفرمود برخیزید ومترسید ایشان چشمهای خودرا بلند
کردند وبجز حضرت ایشوع کسی ندیدند ۞

فرود آمدن مسیح از کوه،

انکاه حضرت ایشوع وایشان از کوه فرود آمدند وبایشان
فرمود انچه دیدید با هیچکس نکویید تا وقتی که آدمی زاده
از مردکان برخیزد ایشان همچنان کردند وبهیچکس نکفتند
اما بهمدیکر کفتکو داشتند که چه معنی دارد انکه کاهنان
می کویند که واجبست که نخستین ایلیا بیاید ایشان را جواب
داد هر اینه ایلیا نخستین خواهد آمد وهمه چیزها باز
بحال خود خواهد آورد اما بشمایان میکویم که ایلیا آمد
واورا نشناختند بلکه هر چه خواستند باو کردند واینچنین
آدمی زاده از ایشان محنتها کشد وحقیر داشته شود
چنانچه نوشته شده است ان هنکام شاکردان فهمیدند

Hierosolymis perpessurus esset, verba fecerunt. Discipulos autem qui cum ipso erant gravis somnus occupaverat. expergefacti gloriam ejus & hos duos viros viderunt. Tum Petrus Domino Iesu dixit: Domine, melius est nos perpetuo hic esse. vis ut tria domicilia paremus, unum tibi, & unum Mosi, & unum Eliæ? In hoc sermone erat, quum nubes lucida manifestata fuit, eosque obumbravit, & vox quædam ex ea nube dixit, hic est Filius dilectus meus, in quo acquiesco, illum audite. Discipuli audiverunt, & in faciem ceciderunt, & multum[1] timuerunt. Dominus Iesus venit, & manum suam ipsis admovit & dixit, surgite & ne timete. Ipsi oculos suos elevarunt, & præter Dominum Iesum neminem viderunt.

[1] *male* ترسیدید timuistis *in Autograph.*

Descensus Christi è monte.

Tunc Dominus Iesus & hi è monte descenderunt, dixitque ipsis, Quod vidistis, nemini dicite, donec Filius hominis è mortuis resurrexit. Illi sic fecerunt, & nemini dixerunt. Verum inter se sermonem habuerunt, quem sensum haberet id quod Sacerdotes dicunt, oportere ut primum Elias veniat. Respondit ipsis, Vtique Elias primum venturus est, & omnia in statum suum restituet: sed vobis dico, quod Elias venit, eumque non cognoverunt, sed quicquid voluerunt, ipsi fecerunt. & similiter Filius hominis ab ipsis afflictiones patietur, & contemptui habebitur, quemadmodum scriptum fuit. Tunc discipuli intellexerunt,

de Iohanne agi. & quum Dominus Iesus ad reliquos discipulos venisset, multitudinem hominum cum ipsis invenit. quidam ex Scribis cum discipulis ejus sermocinabantur. Quum homines Dominum Iesum vidissent, obstupefacti sunt, & ad eum iverunt, seque prostraverunt. is quæsivit, quid invicem sermocinati essent. Eo tempore vir quidam in genua procidens clamavit & dixit, Præceptor, filium meum respice, quia unicus est, & spiritu immundo eum corripiente, repente vociferatur, seque terræ allidit, & spumam in os defert, & dentes in dentes impingit, & arescit. aliquando in ignem incidit, & sæpe se in aquam conjicit. ad discipulos tuos adduxi, & petii ut eum ejicerent, non potuerunt. tu miserere ejus. Dominus Iesus respondit & dixit: ô genus incredulum & pravum! usque quò vobiscum ero, & vos tolerabo? filium tuum ad me fer. quum prope venit, diabolus eum afflixit, & in terram volutavit, & spuma ex ore ejus veniebat. Dominus Iesus ex patre ejus quæsivit: quantum temporis est, quod hanc divexationem habet? is dixit, à pueritia. & sæpe in ignem & aquam injicit, ut perdat. verum si potes, miserere & adjutor meus sis. Dominus Iesus ipsi dixit, Si potes credere; credenti omnis res facilis est. pater exclamavit, & flens dixit, Domine, credo, incredulitati meæ succurre. Quum Dominus Iesus vidit, quod infiniti homines confluerent, spiritum immundum increpuit & dixit, ô spiritus surde & mute, ego præcipio tibi, egredere ex hoc, & amplius in hunc ne intra. ille clamans & affligens exiit, & in statu tali

که از یوحنا مراد ست ، وجون حضرت ایشوع بدیکر شاکردان برسید انبوه مردم بایشان یافت بعضی از کاتبان بشاکردانش کفت وکو داشتند جون مردم حضرت ایشوع را دیدند حیران شدند و بپیش او رفتند وتواضع کردند او برسید که باهم جه کفت وکو داشتند درین هنکام مردی بر سر زانو شده فریاد کرد وکفت ای آموزکار بر فرزند من نظر کن که یکانه است وروح پلید اورا کرفته یکایک در فریاد میشود وخودرا بر زمین میزند وکف بدهن می آرد ودندان بدندان می زند وخشک می شود بارها در آتش می افتد وبسیار بار خودرا بر آب میزند بپیش شاکردان تو آوردم وزاری کردم که اورا بدر کنند نتوانستند تو برو رحمت کن حضرت ایشوع جواب داد وکفت ای زات بی ایمان وبدکار تا کجا با شما خواهم بود وشما را خواهم بر داشت پسر خودرا بپیش من بیار جون نزدیک رسید شیطان اورا جفاها رسانید ودر زمین غلطانید وکف از دهان او میرفت حضرت ایشوع از پدرش پرسید که جند کاه است که این تشویش دارد اوکفت از کودکی وبارها بر آتش واب زده است تا هلاک کند اما اکر میتوانی رحمت کن ومدد کار من باش حضرت ایشوع باو کفت اکر میتوانی ایمان داشتن بر انکه ایمان دارد همه جیز آسان است پدر بانک زد وکریه کنان کفت خداوند ایمان دارم به بی ایمانی من مدد کن جون حضرت ایشوع دید که بی نهایت مردم هجوم دارند روح پلید را سرزنش کرد وفرمود ای روح کر وکنک من میفرمایم ترا ازین بیرون رو ودیکر درین نه در آیی او فریاد کنان وجفا دهان بیرون رفت وبحالی

كداشت كه بسياري اورا مرده انكاشتند حضرت ايشوع دست
او كرفت واورا بر داشت وبپدرش سپرد ازين همكنان حيران
شدند وجون بخانه رسيد شاكردان به پنهاني پرسيدند چرا
ما اورا بدر كردن نتوانستيم بايشان كفت از كمي اعتقاد
خويش راست كويم بشما اكر در شمايان ايمان مانند دانه
دل خردل بوده باشد هراينه اين كوه را كوييد ازينجا بانجا
انتقال كن وانتقال كند وهيچ جيز شمارا دشوار نباشد واين
دات شياطين جز بنماز وروزه بيرون نرود ،

سير مسيح بقريهاي جليل ،

متي فصل يز ، ودر قريهاي جليل تعليم دهان بكشت وكارهاي عجيب
ميكرد وجون شاكردان را از بزركي وغرايب كارهاي خود در
حيرت ديد بايشان كفت شمايان اين سخنها در دل خود نكاه
داريد زود باشد كه آدمي زاده بدست مردم سپرده شود كه
اورا بكشند ومرده روز سيوم برخيزد سخت دلكير شدند واين
سخن نفهميدند وبر ايشان پوشيده ماند واز ترش نپرسيدند
جون بكفر نحوم رسيدند جزيه ستانان بيش شمعان آمدند
وكفتند استاد شما جزيه نميدهد شمعان كفت بلي جون بخانه
در آمد پيش از انكه شمعان سخن كند حضرت ايشوع كفت
جه ميكويي اي شمعان پادشاهان زمين خراج از كه ستانند
از فرزندان يا از بيكانكان او كفت از بيكانكان حضرت ايشوع
كفت پس پسران آزادند ليكن تا ايشان را در شك نه

انداز يم

reliquit, ut multi eum mortuum arbitrati sint. Dominus Iesus manum ejus arripuit, eumque elevavit, & Patri ejus tradidit. Hinc omnes obstupefacti sunt. & quum domum venisset, discipuli clam interrogarunt, quare nos eum ejicere non potuimus? dixit ipsis, ob defectum fidei vestræ. verè dico vobis, si in vobis fides instar grani sinapis esset, enimvero huic monti diceretis, hinc eò transfertor, & transferretur; & quicquam vobis difficile non esset. Et hoc genus diabolorum præterquam precibus & jejunio non [1] exit.

[1] *malè in Autograp.* نرود.

Iter Christi per pagos Galilææ.

Et in pagis Galilææ docens versatus est, & opera miranda fecit. & quum discipulos ob magna & mirabilia opera sua stupentes vidit, dixit ipsis: vos hæc verba in corde vestro servate: prope est ut Filius hominis in manus hominum tradatur, ut eum interficiant. & mortuus tertio die resurget. vehementer corde turbati fuerunt, neq; sermonem hunc intellexerunt, ipsisque occultus mansit, & præ [2] metu non interrogarunt. Cum Capernaumum venissent, ii qui censum capiunt, ad Simeonem venerunt, & dixerunt: Magister vester censum non dat? Simeon dixit, Ita. quum domum intravit, antequam Simeon verbum faceret, Dominus Iesus dixit: quid dicis Simeon? Reges terræ à quo tributum capiunt, à filiis, an à peregrinis? ille dixit, à peregrinis. Dominus Iesus dixit, itaque filii liberi sunt. Sed ut eos in scandalum non

Matth. c.17.

[2] *pro* ترش *legendum puto* ترس, *quod* metum *significat. & cum Marco convenit.* ترش *enim est* acidus, acerbus.

conjiciamus, ad mare i, & rete injice, & primum piscem qui ascendit cape, & os ejus aperi. unum [1] denarium invenies. eum cape, & pro me ac pro te ipso solve. Ex hoc sermone dubitatio eorum quæ jam erat crevit, & desiderium ipsorum majus factum est, ut scirent quisnam inter [2] ipsos maximus esset. & absque ut Christo indicarent, de hac re in via sermocinabantur. Eo tempore quo in domo erant, interrogavit ipsos: In via quid sermocinati estis? Primum manifestare ipsi hoc erubuerunt: tandem vero declararunt, & quæsiverunt, [3] Quis tibi in regno cœlorum maximus videtur? dixit ipsis, Quicunque vult primus esse, postremus omnium sit, & omnibus serviat. tunc puerulum advocavit, eumque in medio ipsorum constituit, & in ulnas suas sumsit & dixit, verè dico, si non convertamini, & instar puerulorum non fiatis, unquam in regnum cœlorum non intrabitis. & quicunque se ipsum instar hujus parvuli humiliat, is est qui in regno cœlorum maximus est. & qui veluti hunc parvulum in nomine meo accipit, me accipit. & qui me accipit, non me accipit, sed eum qui misit me. Et qui inter vos minimus est, ille maximus est. & qui scandalum infert uni ex his parvulis qui in me credunt, eumque affligit, melius ei esset ut molaris lapis collo ejus alligaretur, & in mare submergeretur. Væ mundo ab adventu scandalorum. Impossibile est ut scandala [4] non veniant, sed væ illi homini, à quo scandalum venit. Si tibi manus tua aut pes tuus scandalo est, abscinde eum & abs te procul abjice. melius tibi est ut

claudus

[1] *in Græco est* στατῆρα, *qui valebat quatuor denarios, seu drachmas.*

[2] *post* درمیان *videtur deesse* ایشان ،

Doctrina humilitatis.

[3] *ad verb.* quē maximū vides.

[4] *pro* بپایند *legendum videtur* بیایند *nisi forte* بی *hic neget. ut alibi habuimus* بیامدند *pro* بیامدند ،

اندازیم سوی دریا رو ودام انداز ونخستین ماهی که بر آید
بگیر ودهان او بگشای یک دیناری یابی اورا بستان واز
من واز خود ادا کن ، ازین سخن شک ایشان که بود افزود
واروی ایشان بیشتر شد که دانند که کدام کس در میان
بزرگست وبی انکه مسیح را آگاه سازند درین معنی در راه
گفت وگو داشتند درین زمان که در خانه بودند ایشانرا
پرسید در راه چه گفت وگو داشتید نخستین او ظاهر کردن
این شرم داشتند اما آخر بیان کردند وپرسیدند کرا در
ملکوت آسمان بزرگ می بینی بایشان گفت هرکه خواهد که پیشوا
باشد پسین همه شود وهمه را خدمت کند انگاه کودکی را
طلبید واورا در میان ایشان ایستاده کرد ودر کنار خود
گرفت وگفت راست گویم اگر باز نگردید ومانند کودکان نشوید
هرگز در ملکوت آسمان نه در آیید وانکه خود را مانند این
کودک فروتن سازد اوست انکه در ملکوت اسمان بزرگست
وهرکه مانند این کودک را بنام من قبول کند مرا قبول کند
وانکه مرا قبول کند نه مرا قبول کند بلکه آنرا که مرا فرستاد
وهرکه در شمایان کوچکتر است او کلانترست وهرکه شک
آرد بیکی ازین کودکان که بمن گرویدند ورنج رساند اورا
بهتر باشد که آسیا سنگ در گردن او بسته آید وبدریا
غرق کرده شود وای جهان را از آمدن فتنها لاچارست که فتنها
بیایند لیکن وای بدان آدمی که ازو فتنه آید اگر ترا دست
تو یا پای تو فتنه شود اورا ببر واز تو دور انداز بهتر باشد ترا که

لنک

تعلیم تواضع ،

لنك وناتوان در بهشت در آیي ازین که ترا هر دو دست
وهر دو پا باشند ودر آتش جاوید انداخته شوي یعني اکر
بعضي چیزها ترا ضروریي باشند همچون دست ویا پا
محبوب همچون چشم وترا سبب بدیي شوند آن را بر انداز
وهم فرمود نیز نظر کنید وهیچ یکي ازین کودکان را حقیر
نه بینید میکویم بشما هر اینه رویي پدر من که در
آسمانهاست فرشتکا بپوسته مي بینند یوحنا که یکي از
دوازده رسلست بمسیح رسید وکفت اموزکار مرد دیدم
که دیوان را بنام تو میراند وبي رویي ما نمیکند وما اورا
منع کردیم حضرت ایشوع فرمود مانع نشوید هر که ضد شما
نیست از مددکاران شماست ،

حقیر داشتن خوردان

رفتن مسیح سوي اوریشلیم ،

عزیمت اوریشلیم کرد ویا در راه نهاد چندي را بیش از
خود فرستاد که ازو خبر دهند رفتند وبشهرهاي از سامریان
در آمدند تا جاي بودن بدست ارند وسامریان جون دانستند
که حضرت ایشوع عزیمت بیت المقدس دارد جایي ندادند
یعقوب ویوحنا کفتند خداوند رخصت ده که کوییم که آتش
از آسمان فرود آید ایشانرا بسوزد همچنانکه ایلیا کرد دروي
ایشان کردانید وسرزنش کرد وکفت شما نمیدانید که از
کدام روح آید آدمي زاده نیامده است که مردم را هلاك سازد
لیکن زنده کند وبقریه دیکر رفت درینولا که در راه بودند

یکي

claudus & impotens in paradisum intres, quam ut tibi ambæ manus & ambo pedes sint, & in ignem æternum injiciaris. id est, si quædam res tibi necessariæ sint veluti [1] manus & pes, aut dilectæ veluti oculus, & tibi occasio mali sint, tolle eas. Dixit præterea, Animadvertite etiam, & nequam ex hisce parvulis ne contemnite. dico vobis, profecto faciem patris mei, qui in cœlis est, Angeli [2] perpetuo vident. Iohannes, qui unus ex duodecim Apostolis est, ad Christum venit, & dixit, Magister, hominem [3] vidimus, qui dæmonia in nomine tuo ejicit, & nos non sequitur, & nos ipsum prohibuimus. Dominus Iesus dixit, ne prohibete. qui adversarius vester non est, ex adjutoribus vestris est.

Contemnere parvos.

Profectio Christi Hierosolymam.

Cogitavit Hierosolymam, & pedem in via posuit. Quosdam ante se misit, qui de ipso nuncium ferrent. venerunt, & in urbem quandam Samaritanorum intrarunt, ut [4] hospitium compararent. Samaritani, quum cognoverunt Dominum Iesum Hierosolymam cogitare, locum non dederunt. Iacobus & Iohannes dixerunt: Domine, potestatem da ut dicamus, ut ignis è cœlo descendat, & eos comburat, quemadmodum Elias fecit. [5] At vultum eorum retroegit, & increpavit ac dixit: Vos nescitis, cujus spiritus [6] sitis. Filius hominis non venit ut homines perdat, sed vivificet. & in pagum alium venit. Eo tempore quo in via erant,

[1] *pro* دست ویا پا *legendum putamus* دست ویا پا *transpositis solum vocalibus* ·· *&* ∵

[2] *deesse videtur* ایشان ipsorum.

[3] *pro* دیدم vidi, دیدیم *legendum putamus.*

[4] *ad verb.* locum essendi.

[5] *pro* دروي *legendum putamus* وروي *alioqui* دروي sectio, messis *est. tum sensus esset*, sectionem eorum, *qua resecare è vita Samaritanos volebant*, repressit.

[6] *scribitur* آید *id est* venit. *scribendum sine Medda* اید estis, *nisi forte vertendum*, ex

dixit quidam, Domine ſequar te, quocunque is. Dominus Ieſus dixit; Vulpes[1] petras habent, & volucres cœli nidum. at Filius hominis[2] locum non habet, ubi caput ſuum deponat. Alteri dixit, me ſequere. is dixit, primum poteſtatem da, ut patrem meum ſepeliam. dixit, ſine ut mortui mortuum ſepeliant, tu vade, & regnum Dei annuncia. alius quidam dixit, Domine, ſequar te, verum mihi veniam da ut primum domeſticis valedicam. Dominus Ieſus dixit ipſi, Nemo eſt qui manum ſuam aratro apponat & retro reſpiciat, & dignus regno cœlorum ſit.

quo ſpiritu veniat, *nempe id quod poſtulatu.*

[1] *legendū puto* لاخاستى *vel* لاخهستى ،

[2] *malè in Autogr.* جاني animam. *lege* جايي *locum*

Paupertas Chriſti.

Deſignatio Diſcipulorum.

Poſtea Dominus ſeptuaginta[3] & duos alios ſeparavit, &[4] duas perſonas ex illis ante ſe miſit in omnem civitatem & in omnem locum quò ipſe[5] erat venturus, ipſiſque dixit: Meſſis multa eſt, & operarii pauci. à Domino poſtulate, ut operarios pro meſſe proferat. Ite, ecce ego ſum qui vos mitto tanquam oves inter lupos. & quod duodecim Apoſtolis præceperat, ipſis etiam tradidit, & dixit, Qui vos audit,[6] [me audit,] & qui vos rejicit, me rejicit. & qui me rejicit & non recipit, patrem meum rejicit, qui [me] miſit. Itaque illi ſeptuaginta & duo viri cum gaudio[7] ſunt reverſi, & dixerunt: Vſque ad dæmones in nomine tuo nobis obediunt. dixit ipſis, Vtique vidi diabolum inſtar fulminis è cœlo cadentem. utique vobis potentiam dedi ut ſerpentes & ſcorpiones

pedibus

[3] *Luc.* 10. 1. *tantum ſit mentio* 70. *in Græcis codicibus. ſed apud Lat. Vulg.* 72.

[4] *Apud Euang. eſt ἀνὰ δύο, binos. quod Perſicè* دوكان دوكان را *dicitur.*

[5] *deeſt* خواهد *quod ſupplevimus.*

[6] *hac parentheſi incluſa deſunt in Autograph.*

[7] *pro* كرديد *legendū fortaſſe* كرديدند ،

يكي كفت خداوند ترا بپيروي كنم هرجا كه روي حضرت ايشوع فرمود روباهان را سنك لاخهاست ومرغان آسمان را آشيانه وآدمي زاده جايي ندارد كه سر خود فرو نهد وبديكري كفت مرا بي روي كن او كفت اي خداوند نخست دستوري ده كه پدر خود را در كور كنم فرمود بكرار كه مردكان مرده را كور كنند وتو روانه شو واز ملكوت خدا بشارة ده ديكري كفت اي خداوند ترا متابعت كنم اما مرا رخصت ده كه اول اهلخانه را وداع كنم حضرت ايشوع باو فرمود هيچ يكي نيست كه دست خود در قلبه نهد وعقب نظر كند ولايق ملكوت آسمان شود ،

فقر مسيح

نامزد كردن شاكردان ،

بعد ازان خداوند هفتاد ودو ديكر جدا كرد ودو نفر ازايشان پيش ازخود فرستاد بهر شهر وبهر جا كه انجا خود [خواهد] آمد وبايشان كفت درو بسيار ست وفعله كم از خداوند در خواست كنيد تا فعله را براي درو پيدا كند برويد اينك منم كه شمارا مي فرستم همچون كوسفندان ميان كركان وآنچه بدوازده رسول وصيت كرده بود بديشان نيز سپرد وكفت هر كه از شما شنود [از من شنود] وهر كه شمارا براند مرا براند وهر كه مرا براند وقبول نكند پدر مرا براند كه فرستاده است پس آن هفتاد ودو كس بشادي باز كرديد وكفتند تا ديوان بنام تومارا فرمان برداري ميكنند بايشان كفت هراينه ديدم شيطان را كه همچون برق از آسمان مي افتاد هراينه بشما قدرت دادم تا مارها وكژدمها

پايمال

پايمال سازيد وبر همه قوت دشمنان وهيچ چيز شما را نقصان نتواند
كرد ليكن شاد نباشيد از اينكه روحها شمارا فرمان برند شادي
كنيد از اين كه نامهاي شما در آسمانها نوشته شده است ودران
زمان حضرت ايشوع در جان خود شادي نمود وكفت شكر ميكنم منشاء
بتواي پدر خداوند آسمان وزمين كه اين چيزهارا پنهان داشتي فخر،
از حكيمان واز دريابندكان وپيدا كردي بر طفلان بلي اينچنين
است اي پدر چرا كه اينست خواست تو همه چيز از پدر من
بمن سپرده شد وهيچكس پسر رانمي شناسد مكر پدر وهيچكس
پدر رانمي شناسد مكر پسر وهر كرا پسر خواهد كه بر واشكارا
كند، وهم كفت بيايد سوي من همه آنانكه رنج ميبريد وآنانكه
بار كران داريد ومن شما را آسايش دهم برداريد لباده من
وبياموزيد از من كه من آرميده ام وفروتن از دل وبيابيد آسايش
جانهاي خويش كه لباده من خوشست وبار من سبك، وبسوي
شاكردان نكريست وكفت خنك بچشمان كه بينند آنچه شما
مي بينيد ميكويم بشما بسياري از پيغمبران وپادشاهان آرزو كردند
كه بينند آنچه شما مي بينيد ونديدند وشنوند آنچه شما مي
شنويد ونشنيدند **

احكام خدا،

درين بود كه مردي از دانايان دين آمد تا اورا بيازمايد
وكفت اي آموزاننده چه كردار كنم تا زندكاني جاويد حكم دين
ميراث كيرم باو كفت چه چيز بتوريت نوشته شده است
وچكونه ميخواني او جواب داد وكفت دوست دار خداوند

خود

pedibus subjectos reddatis, & supra omnem vim inimicorum. neque quicquam vobis nocere poterit. Sed læti ne estote ob id quod spiritus vobis obediunt: gaudete ob id quod nomina vestra in cœlis scripta sunt. Eo tempore Dominus Iesus in animo suo gavisus est & dixit: Gratias tibi ago pater domine cœli & terræ, quod hæc occultaveris à sapientibus & intelligentibus, & manifestaveris pueris: ita, sic est Pater, quia hæc est voluntas tua. Omnia à Patre meo mihi tradita sunt, & nemo Filium [1] novit nisi Pater, & nemo Patrem novit nisi Filius, & cuicunque Filius vult revelare. Dixit porro, venite ad me omnes qui laborem fertis & onus grave habetis, & ego vobis quietem dabo. Suscipite jugum meum, & discite à me, quod ego mitis sum & humilis corde, & invenietis quietem animarum vestrarum. nam jugum meum suave est, & onus meum leve. Et ad discipulos respexit & dixit: Beati oculi qui vident quod vos [2] videtis. dico vobis, Multi ex prophetis & regibus desiderarunt videre quod vos videtis, & non [3] viderunt, & audire quod vos auditis, & non [4] audiverunt.

Materia gloriationis.

[1] *malè* شناشد *in Autograph.*

[2] *malè in Autograph.* بينند videnț.

[3] *malè rursus in Autograph.* نديديد،

[4] *malè rursus* نشنيديد *in Autograph.*

Præcepta Dei.

In hoc erat quum quidam ex Doctoribus legis venit ut eum tentaret, & dixit, Magister, quodnam opus faciam, ut vitæ æternæ hæres fiam? Dixit ipsi, quidnam in lege scriptum est? & quomodo legis? is respondit & dixit, Dilige Deum

Præceptum legis.

tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota potentia tua, & ex tota cogitatione tua, & proximum tuum [1]. Dominus Iesus dixit, verè dixisti, hoc fac & vives. Ille voluit se ipsum justum ostendere, & dixit, proximus meus quis est? Iesus dixit: Vir quidam Hierosolymis Ierichuntem descendit, & fures in ipsum [2] irruerunt, & vestes ejus diripuerunt, & vulnerarunt eum, & discesserunt, eumque semimortuum reliquerunt. Sacerdos quidam illac transiit, eumque vidit & præteriit. similiter Levita illac præteriit, & vidit & transiit. Deinde Samarita quidam juxta eum profectus est, appropinquavit ipsi, & quum eum vulneratum vidisset, [3] misericordia motus est, oleum & vinum in vulnera ejus infudit, & obligavit & jumento suo [4] impositum in diversorium duxit, & curam ejus gessit. mane duos denarios protulit, & domino diversorii dedit, ipsique dixit, curam ejus gere, & si plus hoc in eum expenderis, tempore reditus tibi dabo. Ex his itaque tribus personis, quemnam proximum putas ei qui in manus furum inciderat? dixit, is qui ei misericordiam fecit. Dominus Iesus dixit ipsi, i, & tu quoque similiter fac. Eo ostendit, ut omnes homines proximos nostros putemus, & in necessitatibus ipsis benefaciamus, cujuscunque religionis & sectæ sint. Eo tempore quo in itinere erant, in pagum Bethaniam intravit. Mulier quædam Martha nomine ei obviam ivit, & domum suam deduxit. [5] ipsa & soror ejus Maria nomine juxta pedes Christi sederunt, ut sermonem ejus audirent. Sed Martha

[1] *deest* همچون خودرا sicut teipsum.

[2] *propriè*, effusi sunt.

[3] *ad verb.* cor ejus molle factum est.

[4] *pro* سرا *scripsimus* سوار: *quia mendum putavimus.*

[5] *Luc. c.* 10. 39. *Soli Mariæ id asscribitur.*

ministerii

خود را از همه دل خود از همه جان خود از همه توانايي خود واز
همه نيت خود وقريب خود را حضرت ايشوع كفت راست كفتي
اين بكن وخواهي زيست او خواست كه خودرا نيكوكار وانمايد
وكفت قريب من كيست ايشوع فرمود مردي از اوريشليم
بسوي هريخو فرود آمد ودزدان برو ريختند وجامهاي
او ربودند ومجروحش ساختند وكذشتند واورا نيم مرده
كذاشتند كاهني بر ان كذر كرد واورا ديد وكذشت
همچنين لاوي بر انجا كذشت وديد كذر كرد بعد
ازان يك سامري برو كذر افكند قريب او رسيد وچون
اورا خسته ديد دلش نرم شد روغن زيتون وشراب بر
جراحتهاي او ريخت وبر بست وبر مركب خود سوار
كرده بسرا برده وتيمار او خورد بامداد دو دينار بر
آورد وبصاحب سرا داد وبدو كفت تيمار او بخور واكر
بيش ازين برو خرج كني كاه بر كشتن ترا دهم پس ازين
سه تن كدام يكي را قريب مي انكاري بدان
كس كه بدست دزدان افتاد كفت انكه باو مهرباني
كرد حضرت ايشوع بدو كفت برو وتو هم اينچنين كن درين
وانمود كه همه مردم را خويش خود دانيم ودر حاجتمنديها
بايشان نيكويي كنيم از هر دين ومذهب كه باشند درين هنكام
كه در سفر بودند بقريه بتانيه در آمد مرته نام زني اورا
استقبال كرد وبخانه خويش برد او وخواهر او مريم نام نزد
قدمهاي مسيح نشستند تا كفتار او بشنوند وليكن مرته

براي

براي خدمت ومهمانداري بر خاست واهتمام وكوشش ميكرد
وجون ديد كه خواهرش مريم از سخنان مسيح [ميشنيد اورا كفت
اي خداوند من اورا بفرمايي كه بخدمت كردن] او نيز نصيبه
كيرد خداوند جواب داد وكفت مرته مرته هر اينه در كوشش
هستي ودر جيزهاي فراوان درمانده هر اينه يكيست آنچه در
كارست ليكن مريم بهترين بخش كزيده است كه ازو ربوده نميشود ،

در آمدن مسيح باوريشليم ،

بعد ازان بشهرهاي جليل مي كشت ونميخواست كه در زمين
يهودان رود چرا كه در بي كشتن او بودند وجون عيد سيوفسي
يعني عيد سايه بان قريب شد واين عيد را يهودان مي كشند بياد
آن سايه بانها كه در راه بيت المقدس ايستاده ميكردند هنكامي
كه از مصر بر آمده بودند خويشاوندان باو كفتند ازينجا سوي
يهودان بر كرد تا كارهاي عجيب ترا شاكردان تو به بينند كه
يكي نيست كه جيزي به پنهاني كند بلكه ميخواهد كه اشكارا
كرده اكر تو اين كارها ميكني خودرا بر جهان ظاهر كن
واين برادران را بروي ايمان نبود حضرت ايشوع بايشان فرمود
هنوز وقت من نرسيده است ووقت شما هر زمان آماده است
جهان نميتواند كه شمارا دشمن دارد ومرا دشمن ميدارد چرا
كه من كواهي مي دهم كه عملهاي او بداند شمايان باين
عيد برويد كه وقت من هنوز نرسيده است اين كفت ودر جليل
ايستاد وجون برادرانش بعيد رفتند بعد از زماني او نيز رفت

ministerii & convivii curationis causa surrexit, & sollicitudinem atque operam navavit. Et quum vidit, sororem suam Mariam verba Christi [1] (audire, dixit ipsi, Domine dic ei ut in ministerio obeundo) ipsa quoque partem capiat. Dominus respondit & dixit, Martha Martha, utique in occupatione es, & in rebus multiplicibus defatigata: utique, unum est quod necessarium est. Sed Maria optimam partem elegit quæ ab ea non rapietur.

[1] defectus hic erat, quem parenthesi inclusis supplevimus.

Introitus Christi in Ierusalem.

Postea in urbibus Galilææ versatus est, neq; voluit in terram Iudæorum ire, quia studebant ipsum occidere. Et quum festum scenopegiæ, id est festum tabernaculorum appropinquaret, (atque hoc festum Iudæi celebrant in recordationem illorum tabernaculorum, quæ in via Hierosolymam versus erexerant, quum ex Ægypto ascendissent) consanguinei dixerunt ipsi: hinc ad Iudæos redi, ut opera mirabilia tua discipuli tui videant. nemo enim est qui quicquam in occulto faciat, sed vult manifestus reddi. Si tu hæc opera facis, teipsum mundo manifesta. Hi fratres in ipsum non credebant. Dominus Iesus dixit ipsis: Nondum tempus meum venit: at tempus vestrum semper paratum est. mundus non potest vos odisse, sed me odit, quia ego testimonium do, opera ejus mala esse. Vos ad hoc festum ite, quia tempus meum adhuc non venit. hoc dixit, & in Galilæa substitit. Et quum fratres ejus ad festum ivissent, post aliquod tempus ipse quoq; ivit,

verum non palam, ſed clam. Iudæi autem ipſum quærebant, & dicebant, ille ubi eſt? quidam ipſum virum bonum vocabant. quidam dicebant, ſic non eſt, ſed homines ſeducit. Et in medio hujus feſti, quod octo dierum eſt, Hieroſolymam venit, & in templum intravit, docendique initium fecit. Iudæi autem admirabantur & dicebant [1], quomodo ita bonum novit, quum nemo eum docuerit? quidam dicebant, nonne hic eſt quem occidere volunt? ecce ipſis palam loquitur, neque quiſquam ipſi quicquam dicit. Multi in eum crediderunt, & dixerunt, An Chriſtus, quum venit, ſigna his plura eſt editurus? Phariſæi hoc audiverunt, & viros miſerunt qui eum caperent. ſed qui iverant, quum audiviſſent ſermonem ejus, adeo [2] commoti fuerunt, ut nemini facultas capiendi eum fuerit. infecto opere reverſi ſunt. Phariſæi dixerunt ipſis, quare eum non attuliſtis? dixerunt, unquam ex homine natus non eſt locutus quemadmodum is loquitur. Phariſæi dixerunt, veri ſimile eſt, vos etiam ſeductos eſſe. quem vidiſtis ex principibus aut ex Phariſæis, qui in eum crediderit, niſi hos maledictos, qui legis cognitionem non habent? Nicodemus, qui unus ex ipſis erat, (&) nocte quadam ad Chriſtum venerat, dixit, An lex noſtra [3] condemnat quempiam, abſque ut eum audiat, & cognoſcat quid is fecerit? reſponderunt ipſi, itane tu quoque Galilæus es? conſidera & vide quod ex Galilæa Propheta non ſurgit. & quiſque in locum ſuum ivit. Et Dominus Ieſus

ad

[1] *vel*, quomodo adeo bene novit, *ſc.* Scripturas, *id eſt* نوشتها . *quod per incuriam omiſſum videtur.*

Studium Phariſæorum de capiendo Chriſto.

[2] *ad verb.* è loco facti ſunt.

[3] *ad verbum*, judicium facit de ſupplicio cujuſpiam.

اما نه اشکارا بلکه به پنهاني ولیکن یهودان اورا میجستند
ومي کفتند که او کجاست جمعي اورا مرد نیک میخواندند
وبعضي میکفتند اینچنین نیست بلکه مردم را کمراه میکنند
ودر میان این عیدکه هشت روزاست باوریشلیم رسید وبعبادت
خانه رفت وبتعلیم آغاز کرد ویهودان در شکفت بودند ومي
کفتند که چکونه اینچنین خوب میداند واورا کسي نیاموخته
است وجمعي مي کفتند نه اینست انکه قتل او میخواهند
اینک بایشان صریح میکوید وهیچکس باو چیزي نمیکوید
بسیاري برو ایمان آوردند ومي کفتند ایا مسیح وقتي که مي
آید نشانها ازین بیشتر خواهد نمود فریسین این را شنیدند
وکسان فرستادند که اورا بکیرند اما آنانکه آمده بودند
از شنیدن کفتار او انچنان از جاي شدند که هیچکس
رایاراي کرفتن او نبود تا کرده کار بار کشتند فریسین
بایشان کفتند چرا اورا نیاوردید کفتند هر کز آدمي زاده
حرف نزد بطوري که او حرف میزند فریسین کفتند شاید که
شما هم کمراه شدید کرا دیدید از سرداران یا از فریسین
که برو ایمان آورد مکر این معلونان که از دین خبر ندارند
نیکادیموس که یکي از ایشان بود شبي پیش مسیح رفته بود
کفت آیا دین ما حکم میکند بعقوبت کسي بي انکه ازو
شنود وداند که او چه کرده است اورا جواب دادند شما
تو نیز جلیلي هستي ملاحظه کن وبه بین که از جلیل پیغمبر
نخیزد وهر کدام بجاي خود رفت ، وحضرت ایشوع

اهتمام فریسین بر کرفتن مسیح ،

بسوي

بسوي كوه زيتون كذشت وتمام شب در آنجا بنماز بكذرانيد
بامدادان بهيكل آمد ونشست وبتعليم مشغول شد، درين
هنكام كاتبان وفريسيين زني را بزنا كرفته آوردند واورا در
ميان ايستاده كردند وبحضرت ايشوع كفتند اي آموزكار اين
زن بزنا كرفته شده است وموسي در ناموس ما وصيت
كرده كه جنين كس را سنك سار كنيم تو چه ميكويي غرض
ايشان درين سخن اين بود كه اورا بيازمايند ومنشاء دعوي
برو بيدا كنند كه جون خودرا جندان رحيم مينمايد واكر
ميكويد ببخشيد مخالف ناموس ميكند اما حضرت ايشوع
سر فرو انداخت وبر زمين بانكشت مي نوشت وجون در
پرسيدن لجاجت داشتند سرخودرا برداشت وكفت از شمايان
هر كه بي كناه است نخستين او سنك زند انكاه باز سر
خودرا فرو انداخت وبر زمين مي نوشت وجنان منقولست كه
دران زمان كه او مي نوشت هر كس از ايستادكان كناهاي
خودرا دران خطوط مي ديد وجون اين را شنيدند وديدند
يكايكان بيرون رفتند اول آنانكه بير تر بودند وحضرت ايشوع
تنها ماند وآن زن كه در ميان ايستاده بود انكاه حضرت
ايشوع سر خود بر داشت وبان زن كفت اي زن مدعيان تو
كجا شدند هيچكس بر تو حكم كرد او كفت كسي نه اي خداوند
حضرت ايشوع بدو كفت من نيز حكم نكنم برو وديكر كناه
نكني، روز ديكر در همان عبادتخانه تعليم ميداد ومي كفت
منم نور عالم وهر كه مرا بي روي كند بتاريكي نرود بل نور

زندكي

ad montem Olivarum tranſiit, & totam noctem ibi in precibus tranſegit. mane in templum venit & ſedit, & in docendo occupatus fuit. Eo tempore Scribæ & Phariſæi mulierem quandam in adulterio comprehenſam adduxerunt, eamque in medium collocarunt, ac Domino Ieſu dixerunt, Magiſter, hæc mulier in adulterio deprehenſa eſt, & Moſes in lege nobis præcepit ut tales lapidaremus. tu quid dicis? ſcopus eorum in his verbis hic fuit, ut eum [1] tentarent, & materiam accuſandi eum elicerent. quoniam enim ſeipſum adeo miſericordem oſtenderet, [2] ſi diceret, condonate, contra legem faceret. Verum Dominus Ieſus caput deorſum conjecit, & in terra digito ſcripſit. & quum interrogando inſtarent, caput ſuum elevavit & dixit, quicunque veſtrum ſine peccato eſt, primus is lapidem jaciat. tunc iterum caput ſuum deorſum conjecit, & in terram ſcripſit. [3] Et refertur, interea dum ſcriberet, unumquemque adſtantium peccata ſua in iſtis lineis vidiſſe. & quum id audiviſſent ac vidiſſent, [4] ſinguli foras iverunt, primi ii qui [5] maximè ſenes erant. Dominus Ieſus ſolus manſit, & illa mulier quæ in medio ſtabat. tunc Dominus Ieſus caput ſuum elevavit, ac mulieri illi dixit, Mulier, accuſatores tui ubi ſunt? an nemo ſuper te judicium tulit? illa dixit, Nemo Domine. Dominus Ieſus dixit illi, Ego quoque judicium non fero, abi & amplius peccatum non fac. Alio die in eodem templo docebat & dicebat, Ego ſum lux mundi, & qui me ſequitur, in tenebris non ambulabit, ſed lucem

[1] *malè in autog.* نيازمايند non tentarent.

[2] *in* واكر *ſuperfluum videtur* و

[3] *ad verb.* & tale relatū eſt.

[4] *legendum puto* يكايكان ،

[5] *malè* پير تو *in Autograph.*

vitæ inveniet. Poſt ſermocinationem multam Phariſæis dixit, Ego vobis veritatem dico, & non creditis. quiſnam ex vobis me peccati arguet? ſi veritatem loquor, quare mihi non creditis? qui ex Deo eſt, verba Dei audit. & vos me non auditis, quia ex Deo non eſtis. Phariſæi dixerunt, Bene dicimus nos, te Samaritanum eſſe, & Diabolum habere. reſpondit; Ego Diabolum non habeo, ſed Patrem meum honoro, & vos me dedecoratis. ego gloriam meam non volo, eſt qui glorificationem meam vult, & judicat. Abraham pater veſter multum deſideravit ut [1] faciem meam videret, & vidit, & gaviſus eſt. Iudæi dixerunt, tu adhuc quinquagenarius non es, & Abrahamum vidiſti? reſpondit & dixit, Verè verè dico vobis, antequam Abraham naſceretur, ego ſum. Ex illis verbis intellexerunt, quod ſeipſum Deum diceret. lapides ſuſtulerunt, ut eum lapidarent. ab illis ſe abdidit, & exivit extra templum. Virum quendam vidit cœcum ab utero matris. Diſcipuli ejus interrogarunt: Magiſter, Quiſnam peccavit, hic, an pater & mater ejus, quod ſic natus fuerit? reſpondit, neque hic neque parentes ejus peccarunt: ſed ita natus fuit, ut potentia Dei in ipſo manifeſtaretur. me oportet, dum dies eſt, opera ejus qui miſit me facere. nox intrat qua ullus [2] operari nequit. quamdiu in mundo ſum, lux mundi ſum. Hoc dixit, & ſuper terram ſalivam jecit, & lutum fecit, & ſuper oculos iſtius [3] cœci unxit, ipſique dixit, abi, & faciem tuam in fonte Siloah lava. is ivit, & lavit,

&

[1] *ſi legas* روزي *ſignificat* diem, *ut eſt apud Iohannem.*

[2] *aut* كردن *aut* كرد *ſuperfluum videtur. præſertim prius.*

[3] *malè* نا بينها *in Autograph.*

زندكي يابد، پس از كفت وكوي بسيار بفريسين كفت من
بشمـــا حق ميكويم وايمان نمي آريد كدام يك از شمايان مرا
بكناهي خجل كند اكر حق ميكويم چرا بمن نميكرويد انكه از
خداست سخنان خدا مي شنود وشمايان از من نمي شنويد چرا
كه از خدا نيستيد فريسين كفتند نيكت ميكوييم مـــا كه تو
سامري هستي وشيطان داري جواب داد من شيطان ندارم ليكن
پدر خودرا كرامي ميكنم وشمايان مرا خوار ميكنيد من
بزركي خود نمي خواهم هست انكه بزرك داشت من ميخواهد
وحكم كند ابراهيم پدر شما بسيار آرزو كرد كه روي من ببيند
وديد وشاد شد يهودان كفتند تو هنوز پنجاه ساله نه وابراهيم
را ديدي جواب داد وكفت راست راست كويم بشما پيش از انكه
ابراهيم پيدا شود منم، وازين سخن فهميدند كه خود را خدا
ميكويد سنكها برداشتند كه سنكسارش كنند از ايشان نهان
شد وبدر رفت بيرون هيكل يك مردي ديد كور مادر زاد
شاكردانش پرسيدند اي استاد كدام يكي كناه كرد اين
يا پدر ومادر او كه چنين زاده شد جواب داد نه اين ونه پدران
اين كناه كرده نه ليكن اينچنين زاده شد كه قدرت خدا درو ظاهر
شود مرا بايد كه تا روز است كارهاي آن كه مرا فرستاد بكنم
شب در ايد كه هيچكس كار كردن نتواند كرد، چندانكه در
عالم هستم نور عالم اين كفت وبر زمين لعاب انداخت وكل
ساخت وبر چشمان آن نابينـــا ماليد وباو فرمود برو
وروي خودرا در چشمه شيلوخـــا بشويي او رفت وشست

وبينـــا

وبينا آمد همسايكان وآنانكه اورا نخستين در كدايي ديده
بودند مي كفتند اين نه آنست كه نشسته كدايي ميكرد بعضي
مي كفتند بلي جمعي ميكفتند نه ليكن باو ميماند واو ميكفت
من همانم اورا مي پرسيدند وچشمان تو چكونه كشاده شدند
او كفت انكه اورا ايشوع مي خوانند كل كرد وبر چشمان
من نهاد ومرا فرمود برو بچشمه شيلوخا وبشوي رفتم
وشستم وديدم باو كفتند او كجاست او كفت ندانم اورا
پيش فريسين بردند ودر ان هنكام كه كل كرد اورا بينا
ساخت شنبه بود فريسين اورا پرسيدند كه چسان بينا
كشتي او كفت كل بر چشم من نهاد شستم وديدم جندي از
فريسين مي كفتند چكونه ميتواند بود كه مردي كناه كار
جنين معجزها كند در ميان ايشان خلاف افتاد ديكر بار
بان كور كفتند انكه چشمان ترا كشاد تو ازو چه ميكويي او
كفت پيغمبرست ايشان اعتقاد نكردند كه اين كور بوده
وبينش يافته است پدر ومادر اورا طلبيدند وپرسيدند
اينست آن پسر شما كه ميكوييد نابينا زاده شد اكنون
چه سان بينا كشت ايشان جواب دادند ميدانيم كه اين
پسر ماست وانكه نابينا زاده شد اما نميدانيم كه
چكونه بينايي يافت وكه چشمان اورا كشاده اورا پرسيد كه
كلانست او جواب خود دهد واين سخن بجهت آن كفتند
كه از يهودان مي ترسيدند چرا كه مقرر ساخته بودند كه هر
كه اورا مسيح كويد از جماعت بيرون شود بنابرين كفتند

كفت وكوي كور بفريسين ،

& videns venit. Vicini, & qui eum antea in mendicatione viderant, dicebant: hic nonne is eſt, qui ſedens mendicabat? quidam dicebant, ita. quidam dicebant, non, ſed ipſi ſimilis eſt. ipſe dixit, Ego idem ſum. Interrogarunt ipſum, & oculi tui quomodo aperti facti ſunt? is dixit, Ille quem Ieſum vocant lutum fecit, & ſuper oculos meos poſuit, mihique dixit, abi ad fontem Siloah & lava. ivi, & lavi, & vidi. dixerunt ipſi, is ubi eſt? dixit, neſcio. Eum ad Phariſæos duxerunt. Eo tempore quo lutum fecerat, eumque videntem reddiderat, Sabbathum erat. Phariſæi interrogarunt eum, quomodo videns factus es? dixit, lutum oculis meis impoſuit, lavi, & vidi. quidam è Phariſæis dicebant, quomodo poteſt fieri ut vir peccator tam admiranda faciat? Inter ipſos diſſidium ortum eſt. [1] Rurſus cœco iſti dixerunt, is qui oculos tuos aperuit, tu de eo quid dicis? dixit, propheta eſt. Illi non crediderunt hunc cœcum fuiſſe, & viſum adeptum eſſe. Patrem & matrem ejus advocarunt & interrogarunt, An hic eſt is quem vos dicitis cœcum natum eſſe? nunc quomodo videns redditus eſt? illi reſponderunt, Scimus hunc filium noſtrum eſſe, & cœcum natum fuiſſe: verum neſcimus, quomodo viſum adeptus ſit, aut quis oculos ejus aperuerit: eum [2] rogate: nam grandis eſt, ipſe reſponſum ſuum dabit. hæc verba propterea dixerunt, quia à Iudæis timebant, quia decreverant ut quicunque eum Chriſtum diceret, è Synagoga ejiceretur. quamobrem dixerunt,

Sermocinatio cœci cum Phariſæis.

[1] *ad verb.* alia vice.

[2] *malè in autog.* پرسيدند rogarunt *ſcripſimus* پرسيد

eum rogate. Rursus eum advocarunt & dixerunt, Deo gloriam da. nos ſcimus hunc virum peccatorem eſſe. Is dixit ipſis, ſi peccator eſt, ego neſcio. unam rem ſcio, me cœcum fuiſſe & videntem factum eſſe. Dixerunt ipſi, quid tibi fecit, & quomodo oculos tuos aperuit? reſpondit, dixi vobis & audiviſtis, quare rurſus interrogatis? num vos etiam vultis diſcipuli ejus fieri? Maledixerunt ipſi & dixerunt, Tu diſcipulus ejus ſis: nos enim diſcipuli Moſis ſumus. hunc neſcimus unde ſit. dixit ille, hæc res eſt miranda, vos neſcire unde ſit, quum oculos mihi aperuerit. Ego ſcio, Deum peccatores non exaudire: ſed virum qui reyera obedit Deo, & voluntatem ejus facit, eum audit. à longo tempore nunquam auditum fuit, quenquam oculos cœci à matre nati aperuiſſe. ſi hic à Deo non fuiſſet, quicquam non potuiſſet facere. reſponderunt & dixerunt: Tu in omni peccato natus es, & nos doces? & è ſynagoga ejecerunt. Dominus Ieſus hoc cognovit, eumque inveniens dixit, Credis in Filium Dei? reſpondit, Domine, is quis eſt, ut in eum credam? Dominus Ieſus dixit, & vidiſti eum, & qui tecum loquitur is ipſe eſt. dixit, Credo Domine, & procidens adoravit eum. Dominus Ieſus dixit ipſi: Ego in hunc mundum veni, ut judicium exerceam, ut qui non vident videant, & qui vident cœci fiant. Quidam è Phariſæis, qui in hac diſceptatione præſentes erant, hæc verba D. Ieſu audientes dixerunt, Num cœci ſumus? dixit ipſis, ſi cœci fuiſſetis, peccatum veſtrum non fuiſſet. Sed nunc quia dicitis, videmus,

Fides cœci in Filium Dei.

که ازو پرسید بار دیگر اورا طلبیدند وگفتند خدارا بزرگی ده ما
می دانیم که این مرد گناه کار است او بایشان گفت اگر گناه
کار ست من نمیدانم یکچیز دانم که کور بودم وبینا شدم اورا
گفتند که بتو چه کرد وچگونه چشمان ترا کشاد جواب داد گفتم
بشما وشنیدید برای چه مکرر می پرسید مگر شما نیز میخواهید
که شاگرد او شوید برو نفرین کردند وگفتند تو شاگرد او باش
که ما شاگرد موسی ایم این را نمیدانیم که از کجاست او گفت
این چیزیست عجیب که شمایان نمیدانید که از کجاست وچشمان
مرا کشاده کرده من میدانم که خدا از گناه کاران نمی شنود لیکن
از کسی که براستی مطیع خداست ورضای او می کند ازوی می
شنود از دیر باز هرگز شنیده نشد که کسی چشمان نابینای
مادرزاد برکشاد اگر این از خدا نمی بود هیچ چیز نمیتوانست
کرد جواب دادند وگفتند تو بتمام گناه زاده شده ومارا تعلیم می
دهی واز جماعت بیرون کردند حضرت ایشوع ازین آگاه شد واورا
یافته گفت ایمان داری به پسر خدا او جواب دادی خداوند او
کدام است تا برو ایمان بیارم حضرت ایشوع گفت هم اورا دیده
وانکه بتو سخن میکند همانست او گفت ایمان دارم ای خداوند
وافتاده اورا پرستش کرد حضرت ایشوع باو گفت من درین جهان
آمده ام که داوری کنم تا انکه نمی بینند بینند وآنانکه می بینند
نابینا کردند، جندی از فریسین که درین معرکه حاضر بودند آن
سخن حضرت ایشوع را شنیده گفتند مگر کوریم بایشان گفت اگر
کور می بودید گناه شما نمی بود اما اکنون که میگویید می بینیم

ایمان کور به پسر خدا،

کناه شمایان مقرر وثابت شد، راست راست کویم بشما انکه
برمه کوسفندان از در نباید بلکه از جانب دیکر بالا رود او دزد
است وحرامي لیکن آنکه از در درآید اوست شبان کوسفندان
ودربان اورا در کشاید وکوسفندان آواز او بشنوند وکوسفندان
خودرا بنام هر کدام میخواند وبیرون مي آرد وجون بیرون مي آرد
بیش کوسفندان روانه مي شود وکوسفندان در پاي او میروند
زیرا که آواز اورا مي شناسند وبه بیکانه بیروي نمیکنند ازو
میکریزند جون آواز اورا نمي شناسند این مثال را یهودان نفهمیدند
مسیح چوپان مردم، بایشان فرمود راست راست کویم بشما منم در کوسفندان اکر
کسي از من در اید سلامت یابد ودر اید وبر اید وچراکاه یابد
دزد نمي آید مکر تا دزدي کند وبکشد وخراب سازد من امدم
تا زندکاني داشته باشند وبیشتر داشته باشند منم شبان نیک
وشبان نیک جان خود را فداي کوسفندان خود دهد ومزدور که
کوسفندان ازوي نیستند کرک را مي بیند که مي آید کوسفندان
را کذاشته مي کریزد وکرک میرباید وکوسفندان را پراکنده مي
سازد واو میکریزد چرا که مزدور است واز کوسفندان پروا ندارد
منم شبان نیک وکوسفندان خود را مي شناسم وکوسفندان من مرا
مي شناسند جون پدر مرا مي شناسد من هم پدر را مي شناسم
وجان خودرا بخاطر کوسفندان خود میدهم ودارم کوسفندان
دیکر که ازین کله نیستند باید که آنهارا بیارم وآواز من
شنوند وهمه کوسفندان یک کله شوند ویک شبان هیچکس
از من جان من نستاند لیکن بمراد خود من جان خود میدهم
میتوانم که جان خود بدهم ومیتوانم که بار دیکر بخود بیارم،
بسیاري از فریسیین مي کفتند این سخنها بکسي میمانند که

شیطان

peccatum vestrum constans & permanens factum est. Verè verè dico vobis, qui [1] in gregem ovium per ostium non it, sed per latus aliud ascendit, is fur est & latro. Sed qui per ostium intrat, is est pastor ovium, & janitor ipsi ostium aperit, & oves vocem ejus audiunt. & oves suas nomine singulas vocat & educit. & quando educit, ante oves vadit, & oves [2] sequuntur eum, quia vocem ejus cognoscunt. Sed peregrinum non sequuntur, ab eo fugiunt, quoniam vocem ejus non cognoscunt. Hanc similitudinem Iudæi non intellexerunt. Dixit ipsis, verè verè dico vobis, Ego sum ostium ovium. si quis per me intrat, servabitur, & intrabit & exibit, & pascuum inveniet. fur non venit, nisi ut furetur & occidat & vastet. ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. & pastor bonus animam suam redemtionem ovium suarum dat. at mercenarius, cujus oves non sunt, lupum videt venientem, oves derelinquens fugit, & lupus rapit, & oves dispergit. & ipse fugit quia mercenarius est, & ovium curam non habet. Ego sum pastor bonus, & oves meas novi, & oves meæ me norunt. quoniam Pater me novit, ego etiam Patrem novi, & animam meam pro ovibus meis do. & habeo oves alias quæ de hoc ovili non sunt. oportet ut illas adducam, & vocem meam audiant, & omnes oves unum ovile sint & unus pastor. Nemo à me animam meam capit, sed per voluntatem meam ego animam meam do. possum animam meam dare, & possum iterum in me adducere. Multi ex Pharisæis dixerunt, Hæc verba virum referunt qui

[1] *legimus* برمه *quamvis non liquido constet, quomodo in Autographo legendum,* رمه *procul dubio grex est.*
[2] *ad verb.* ad pedes ejus incedunt.

Christus pastor hominum.

 diabo-

diabolum habet. Die quodam Pharisæi in templum venerunt, eumque cinxerunt & dixerunt, quousque animam nostram suspensam tenes? si Christus tu es, dilucidè dic. respondit ipsis, dico vobis, & non creditis. opera quæ in nomine Patris mei facio, illa de me testimonium dant. Sed vos non creditis, quia ex ovibus meis [1] non estis, sicut dixi vobis. oves meæ vocem meam audiunt, & ego eas novi, & illæ me sequuntur, & ego ipsis vitam æternam do, & in [2] æternum non peribunt, & è manu mea quisquam eas non rapiet. [3] Id quod Pater meus mihi dedit, omnibus rebus majus est, neque quisquam è manu mea potest rapere. ego & pater unum sumus. Iudæi quum audivissent hoc, lapides ceperunt, ut eum lapidarent. Dominus Iesus dixit ipsis: Multa opera bona à Patre meo vobis ostendi, ob quodnam opus me lapidatis? Iudæi dixerunt, nos ob opera bona te non lapidamus, sed propter blasphemiam tuam, & quia, quum homo sis, te ipsum Deum facis. Is respondit, vos dicitis me blasphemasse, propterea quod me ipsum filium Dei dixi. Si opera Patris mei non facio, mihi ne credite. Sed si facio, etsi nolitis verbis meis credere, operibus meis credite, ut cognoscatis & credatis, Patrem meum in me esse, & me in Patre esse. Voluerunt ipsum capere, verum ipse per medium exivit, & dixit ipsis: Patres vestri Prophetas occiderunt, vos etiam mensuram patrum vestrorũ completis. ô serpentes filii viperarum, quomodo infernum effugietis? ob hanc causam dico vobis, Enimvero ego mitto vobis prophetas & doctores

&

[1] *malè in autog.* نیستند non sunt.

[2] *malè* ابد *in Autograph.*

[3] *LatinumVulgatum hic sequitur.*

شیطان دارد ، روزی فریسیین در عبادتخانه آمدند واورا کرد
کردند وگفتند تا کی جان مارا آویخته میداری اکر مسیح
توبی روشن بکو بایشان جواب داد بشما میکویم وایمان نمی آرید
کارها که بنام پدر خود می کنم اینها از من کواهی می دهند
اما شمایان ایمان نمی آرید چراکه از کوسفندان من نیستید چنانچه
بشما کفته ام کوسفندان من آواز من شنوند ومن اینها را شناسم
واینها در پای من آیند ومن اینها را زندکانی جاوید دهم وتا ابد
هلاك نشوند واز دست من هیچکس اینها را نرباید آنچه پدر
من بمن داده است از همه چیز کلانتر است وهیچکس از دست
من نتواند ربود من وپدر یکیم یهودان از شنیدن این سنکها
کرفتند تا سنکسارش کنند حضرت ایشوع بایشان کفت بسیار
کارهای خوب از پدر خود بشما نموده ام سبب کدام کار مرا
سنکسار میکنید یهودان کفتند ما از جهت کارهای خوب ترا
سنکسار نمیکنیم بلکه از جهت کفر تو واز انکه چون آدم هستی
خود را خدا میکنی او جواب داد شمایان میکویید که کفر کردم
چرا که خود را پسر خدا کفتم اکر کارهای پدر خود نمیکنم
بمن ایمان نیارید اما اکر میکنم هرچند که نمیخواهید که بسخن
من ایمان آرید بکارهای من ایمان آرید تا بشناسید وایمان آرید
که پدر من در منست ومن در پدرم ، خواستند که اورا
بکیرند اما او از میان بیرون رفت وبایشان کفت پدران شمایان
پیغمبران کشتند شما نیز پیمانه پدران خود پر کنید ای ماران
پسران مارافعی چکونه از دوزخ کریزید باین سبب میکویم
بشما هر اینه مـــــن میفرستم بشما پیغمبران ودانایان

وکاتبان

وكاتبان ورسولان اينها را مصلوب خواهيد ساخت وكشت ودر
انجمنهاي خود شلاق خواهيد زد واز شهر بشهر ايشان را
دنبال خواهيد كرد تا بر شمايان بيايد همكي خون اهل حق كه
بر زمين ريخته شده است از خون هابيل نيك تا خون ذكريا
پسر بركيا كه اورا در ميان هيكل ومذبح كشتيد راست كويم
بشما اين چيزها بر شما بيايند اوريشليم اوريشليم كه پيغمبرانرا
مي كشي وفرستادكان را سنكسار ميكني چند بار خواستم كه
كرد آرم فرزندان ترا بسان ماكيان كه بچهاي خودرا زير
بالهاي ميكرد ونخواستي هر اينه خانه شمايان ويران كذاشته شود
بدرستي مي كويم بشما كه از اكنون مرا نخواهيد ديد تا كوييد
مباركست انكه مي آيد بنام خداوند واز ميان بيرون رفت ،

بر آمدن مسيح از اوريشليم ،

نكوهش حرص ، | از اوريشليم بر آمد وبزمين ديكر رفت كه مردم را تعليم
دهد وانبوه مردم اورا بي روي كردند يكي از ايشان باو كفت
استاد ما ببرادر من بكو كه بخش من از ميراث پدر بمن دهد
حضرت ايشوع جواب داد اي مرد آدمي مرا كدام كس در
ميان شما عادل وقسمت كننده ساخت وبهمه كفت ملاحظه
كنيد وخودرا از هر كونه حرص نكاه داريد چرا كه زندكاني
آدمي نه در فراخي وافروني چيزست واين مثل آورد مردي
توانكر بود زمينش بار بسيار داد انديشه مي كرد ومي كفت
چكنم اين قدر جا ندارم كه غلها جمع كنم وبعد ازان كفت دانم

& Scribas & Apostolos, eos crucifigetis & interficietis, & in conventibus vestris flagellabitis, & de civitate in civitatem eos persequemini, ut super vos veniat universus sanguis justorum, qui in terra effusus est à sanguine Habelis justi, usque ad sanguinem Zachariæ filii Berechiæ, quem inter templum & altare interfecistis. Verè dico vobis, hæc super vos venient. Ierusalem, Ierusalem, quæ prophetas occidis & missos lapidas: quoties volui colligere filios tuos, sicut gallina quæ pullos suos sub alis colligit, & noluisti. Vtique domus vestra deserta relinquetur. profectò dico vobis, quod à nunc me non [1] videbitis donec dicatis, benedictus est qui venit in nomine Domini. & è medio exiit.

[1] *malè in autog.* خواهد *pro* خواهيد ،

Exitus Christi è Ierusalem.

Contemptus avaritiæ.

E Ierusalem exiit, & in terram aliam venit, ut homines doceret. & multitudo hominum eum secuta est. Vnus ex illis dixit ipsi, Magister noster, dic [2] fratri meo, ut portionem meam ex hæreditate patris mihi det. Dominus Iesus respondit, Homo vir, me quisnam inter vos judicem & partitorem fecit? Et dixit omnibus, Attendite & vobis ab omni genere avaritiæ cavete. quia vita hominis non in abundantia & copia rerum est. Et hanc parabolam attulit. Vir quidam dives erat, terra ejus fructus multos dedit. Sollicitus erat & dicebat, quid faciam? tantum loci non habeo, ut proventus colligam. Deinde dixit, scio

[2] *malè in autog.* ببرادران fratribus, *pro* ببرادر من *ut singulare* دهد *indicat.*

[1] *propriè* tritici domum, *collectivè*.
[2] *pro* بار *fortasse* باز *legendum. nisi forte pro* بر *ponatur. ut* بر شكافتن *sit* destruere.

quid faciam: [1] horrea [2] rursus frangam, & majora extruam, atque ibi omnes proventus meos reponam, animæque meæ dicam, Anima, divitias varias habes, & bonum pro annis multis, quiesce, & ede & bibe, & otiare. Sed Deus ipsi dixit, stulte, hac nocte anima à te auferetur, & divitiæ illæ quas thesaurisasti, cujus erunt? sic erit finis ejus qui pro se reponit, & in Deo dives non est. Et discipulis suis dixit, propterea dico vobis, ne curam cibi animæ gerite, neque sollicitudinem tegumenti corporis: quia anima præstantior est alimento, & corpus excellentius tegumento. Bene considerate corvos, quia non seminant neque metunt, neque [3] cellarium habent, neque in horreum reponunt, & Deus ipsis alimentum suppeditat. nonne vos præstantiores estis avibus? Post aliquot verba dixit, Vos in sollicitudine cibi & indumenti ne estote, & nolite altè volare, quia hæc gentes postulant. & pater vester novit quod his rebus egetis. sed primum regnum Dei & justitiam ejus quærite, & hæc omnia vobis adjicientur. Ne timete grex pusille: voluntas patris vestri est, vobis regnum cœlorum dare. itaque quod habetis vendite, & eleemosynam date, & facite crumenas quæ non inveterascent, & thesaurum facite in cœlis qui non deficiat, quò fur non pervenit, & tineæ non corrumpunt. ubicunque enim thesaurus vester est, ibidem cor vestrum est. Et ut declararet atque ostenderet, qua ratione nos deceat in operibus magnis Dei prudentes esse & à negligentia cavere, dixit, videte & vigilate & orate,

[3] *pro* خرينه *legendum puto* خزينه ،

Prohibetur cura animæ, *id est*, vitæ corporalis.

Prohibetur negligentia.

كه چكنم انبار خانه را بار شكافم وعمارت بزركتر سازم وآنجا تمام
غلهاي خود انباز كنم وبجان خود بكويم اي جان نعمتها فراوان
داري وخوش براي سالهاي بسيار بياساي وبخور وبياشام
وفراغت كن اما خدا باو كفت اي كم خرد امشب جان از تو
ستيده شود وان نعمتها كه اندوخته از ان كه باشد اينچنين شود
عاقبت انكه براي خود انباز كند وبخدا دولتمند نباشد
وبشاكردان خود فرمود بدين سبب ميكويم بشما نه تيمار خورش
جان خوريد ونه غم پوشش تن براي انكه جان افزونترست از
قوت وتن فاضلتر از پوشش نيك نظر كنيد كلاغانرا كه نميكارند
ونمي دروند وخرينه ندارند ودر انبار نمي نهند وخدا باينها روزي
ميرساند نه شما افزون تر هستيد از مرغان بعد از چند سخن
فرمود شمايان در غم خورش و پوشش مباشيد ونخواهيد كه بلند
پروازي كنيد زيرا كه اينهمه چيزها را امتها ميخواهند وپدر شما
ميداند كه باين چيزها بر محتاجيد ليكن نخستين ملكوت خدا
وداد كري اورا بجوييد واينهمه چيزها بر شما افزوده شوند ،
مترسيد اي كله كوچك خواست پدر شما آنست كه شمارا
ملكوت آسمان دهد پس آنچه داريد فروشيد وصدقه دهيد
وسازيد كيسها كه كهنه نشوند وكنج كنيد در آسمان كه كم نشود
جايي كه دزد نرسد وخزندكان تباه نكنند كه هر جا كه اندوخته
شماست همانجا دل شماست ، وتا بيان كند ونمايد كه مارا
چطور بايد كه در كارهاي عظيم خدا هشيار باشيم واز پرس
ملاحظه كنيم فرمود كه ببينيد وبيدار باشيد ودعا كنيد

منع تيمار نفس ،

منع غفلة

چرا که از وقت خبر ندارید پس میان بسته باشید وشمعها
روشن در دست کیرید ومانند شوید بکسانی که خداوند
خودرا چشم دارند که از عروسی کی باز کردد تا جون بیاید
ودر کوبد در حال بکشایند خنک آنخدمتکاران را که جون
صاحب بیاید ایشانرا بیدار یابد راست کویم بشما ایشان را بنشاند
ومیان خود بر بندد وخدمت کند بایشان واکر در پاس
دوم وسیوم آید وایشان را جنین یابد خنک آن بندکانرا این
قدر دانید که اکر خداوند خانه دانستی که چه وقت دزد
می آید هر آینه بیدار بودی ونکذاشتی که خانه اورا بشکافد
وشمایان آماده باشید که هنکامی که در فکر شمایان نباشد
آدمی زاده آید پیدرو باو کفت خداوند این مثل را تنها ما
میکویی یا همکنان حضرت ایشوع باو جواب داد آنچه بشما
میکویم بهمه میکویم بیدار باشید کرامی انکاری وکیل خانه
معتبر ودانا که خداوند خانه اورا بر عیال خود بکماشته است
تا ایشان را بوقت خود خورش دهد خنک ان بنده که جون
صاحب آید اورا بیابد که اینچنین میکند راست کویم بشما
که اورا بر همه جیز که دارد بکمارد اکر آن خدمتکار در دل خود
کوید که خداوند ما دیر آید وشروع در زدن دیکر خدمتکاران
کند وبخورد وبیاشامد ومست شود خداوند آید در روزی
که کمان نداشت ودر ساعتی که نمیدانست اورا معزول سازد
وحصه اورا بایشان دهد که ایمان ندارند، آنخدمتکار که اراده
خداوند خود میداند وموافق اراده او نکرد او تازیانه خورد اما

کناه جاهل ودانا،

انکه

quia temporis notitiam non habetis. itaque lumbis accinctis eſtote, & cereos lucentes in manum capite, & ſimiles eſtote viris qui dominum ſuum obſervant, ſcilicet à nuptiis quando reverſurus ſit, ut quum veniet & oſtium pulſabit, ſtatim aperiant. Beati illi miniſtri, quos quando dominus veniet, vigilantes inveniet. Verè dico vobis, ſedere eos faciet, & lumbos ſuos accinget & miniſtrabit ipſis. & ſi vigilia ſecunda & tertia venit, eoſque ſic invenit, beati illi ſervi. Hoc modo ſcitote, quod ſi dominus domus ſciviſſet quo tempore fur veniret, utique vigilaſſet & non permiſiſſet ut domum ſuam perfringeret. Et vos parati eſtote, quia tempore quo non cogitabitis, Filius hominis veniet. Petrus dixit ipſi, Domine, hanc parabolam ſolummodo nobis dicis, an [1] omnibus? Dominus Ieſus reſpondit ipſi, quod vobis dico, omnibus dico, vigilate. quem arbitraris œconomum præclarum & prudentem, quem Dominus domus ſuper famulitium ſuum conſtituit, ut ipſis tempore ſuo alimentum det? beatus ille ſervus, quem quum dominus venit, invenit ſic facientem. Verè dico vobis, quod cum ſuper omnia quæ habet conſtituet. Si ille ſervus in corde ſuo dicit, dominus noſter cunctatur, & verberare reliquos ſervos incipit, & edit & bibit & inebriatur, dominus veniet die quo non eſt opinatus, & hora qua non putabat, deponet eum, & portionem ejus cum iis dabit qui non credunt. Servus qui voluntatem domini ſui novit, & juxta [2] voluntatem ejus non fecit, ille [3] vapulabit. verum

[1] *pro* همکنان *legendum putamus* بهمکنان *vel* همکنان را

Peccatum ſtulti & ſapientis.

[2] *ſcripſimus pro* ازاده اراده

[3] *ad verb.* lorum edet.

Calamitates hominum à macula peccati.

qui non novit, & res dignas loris fecit, ei minus plagarum inferetur. & cuicunque plurimum datum est, ab eo multum requiretur, & cuicunque multum traditum est, ab eo multum exigetur. Quidam ex Galilæis, qui Domino Iesu aderant, indicarunt ipsi, Pilatum sanguinem quorundam Galilæorum in sacrificio suo effudisse.[1] respondit illis, an putatis, hos Galilæos, qui talem retributionem nacti sunt, cæteris Galilæis nequiores fuisse? dico quod non. Verum si non resipiscitis, omnes similiter peribitis. Sic octodecim viros, super quos turris cecidit & occidit, reliquis habitatoribus Ierusalem majores peccatores putatis? dico vobis, quod non. Verum si non resipiscitis, omnes peribitis. Et ut ostenderet, quomodo Deus peccatores toleret, ut resipiscant: & si non convertantur, eos puniat, dixit: Vir quidam in horto suo arborem ficum habebat, & sciebat eam fructum non dare. hortulano dixit, Vtique, tres anni sunt, quod fructum hujus arboris exspecto, nullumque invenio. Quocirca eam succide. quare terram otiosam tenet? Is respondit, Domine, adhuc unum annum alium relinque, ut circum ipsam fodiam, & stercus dem. Si fructum fert, melius est: si non, eam succidemus. Diebus Sabbathi in Synagogis docebat. Mulierem vidit, manu diaboli correptam, & octodecim annos in ea ærumna transegerat, & curva erat, adeo ut non posset ullo modo sursum respicere. Cum Dominus Iesus eam vidit, ad se vocavit, eique dixit, Mulier, à morbo tuo liberata[2] es. & manum suam ei imposuit.

[1] *post* جواب *addimus* داد *quia deerat.*

[2] *nisi forte legendum sit* شوي *fis.*

illa

محنتهاي مردم از شامت كناه ،

انكه ندانست وچيزهاي لايق تازيانه كرد اورا كمتر زده شود وبهر كدام كه بيشتر داده شد ازوي بسيار جسته شود وهر كرا بسيار سپرده شد ازوي بسيار طلب كرده شود جندي از مردم جليل كه بحضرت ايشوع بودند باو خبر دادند كه بيلاطس خون جندي از جليليان در قرباني خود ريخته است ايشان را جواب [داد] آيا مي دانيد كه اين جليليان كه اين جزا يافتند از ديكر جليليان عاصي تر بودند ميكويم كه نه اما اكر توبه نكنيد همكنان همچنين هلاك شويد اينچنين هژده كسي را كه بر ايشان منار افتاد وكشت از ديكر ساكنان اوريشليم كناه كار تر مي پنداريد ميكويم بشما كه نه اما اكر توبه نكنيد همه هلاك شويد ، وتا بنمايد كه خدا از كنهكاران چسان بر مي دارد تا تايب شوند واكر باز نكردند ايشان را جفا كند كفت مردي در باغ خود درخت انجير داشت ودانست كه ميوه نميدهد باغبان را كفت هر اينه سه سال است كه انتظار ميوه اين درخت دارم وهيچ نمي يابم پس اين را ببر چرا زمين را معطل داشته است او جواب داد خداوند هنوز يكسال ديكر بكذار تا كرد او بكاوم واذبار دهم اكر ميوه آرد بهتر كرنه اورا ببريم ، در روزهاي شنبه در انجمنها مي آموخت زني ديد بدست شيطان كرفتار وهژده سال بدين جفا كزرانيده بود وخم شده بود بطوري كه نميتوانست كه هيچ كونه بالا ببيند چون حضرت ايشوع اورا ديد بپيش خود خواند وبا او كفت اي زن از زحمت خود خلاص شدي ودست خود برو نهاد

او

او در ساعت راست شد وخدارا ستايش كفت سردار جماعت
بر آشفت چرا كه در روز شنبه صحت داد وبمردم كفت در
شش روز ديكر ميتوانيد كه كار كنيد دران روزها بياييد
وشفا جوييد نه در روز شنبه [حضرت ايشوع باو جواب داد
وكفت اي دو رويان هر يكي از شمايان در روز شنبه] كاو
خودرا يا خر خودرا از آخور وانميكند كه اورا بيرون برد تا آبش
دهد اين دختر ابراهيم هژده سال است كه بدست شيطان
كرفتار بود وخوب نبود كه در روز شنبه از بند خلاص يابد
ازين كفتار دشمنان شرمنده شدند واز كارها كه ميكرد مردم را
خوشحالي روي مي داد ، وچنان شد كه يكي از سرداران
فريسين اورا در شنبه خانه خود برد كه با او طعام خورد ومنتظر
بودند كه چه كند مردي مستسقي بيش او حاضر شد اورا صحت
داد وشورش ايشان بطوري فرو نشاند كه ياراي جواب نداشتند
دران مهماني مردم بسيار جمع شده بودند وهر كس در صدر
نشيني تلاش داشت اين را ملاحظه كرده كفت چون در ضيافت
روي بالا نشين مباش كه بزركتري از تو بمهماني آيد وانك ترا
واورا طلبيده است بتو بكويد اين مرد را جاي ده وانكاه
بشرمندكي در شب تر نشيني بلك چون مهمان شوي زير تر
نشين تا كسي كه ترا طلبيده است بتو بكويد اي دوست بالاتر
نشين آن زمان ترا بيش حاضران عزت باشد چرا كه هر كه خودرا
بلند بيند بست شود وهر كه خودرا بست بيند بلند كردد وبيز
اوراكه بمهماني خوانده بود كفت چون چاشتي سازي يا شامي كني

مهماني بفقرا ،

ياران

illa ſtatim erexit ſe, Deoque laudes dixit. princeps Synagogæ indignatus fuit, quod die Sabbathi ſanaſſet, hominibuſque dixit: ſex diebus alteris poteſtis operari: illis diebus venite & ſanitatem quærite, non die Sabbathi. (Dominus Ieſus reſpondit illi & dixit, Hypocritæ, unuſquiſque veſtrum die Sabbathi) bovem ſuum aut aſinum ſuum à præſepi nonne ſolvit, ut eum educat, ut aquam ei det? hæc filia Abrahami octodecim anni ſunt quod manu diaboli correpta fuerit, & bonum non fuit ut die Sabbathi à vinculo liberaretur? Ex hoc dicto inimici pudefacti ſunt. at ex operibus quæ faciebat, hominibus hilaritas [1] obveniebat. Contigit autem, quod quidam ex principibus Phariſæorum ipſum Sabbatho domum ſuam deduxerit, ut cum ipſo cibum caperet. & exſpectabant quid faceret. Vir quidam hydropicus ante eum præſens erat. eumſ anavit, & exacerbationem eorum adeo compeſcuit, ut facultatem reſpondendi non habuerint. In eo convivio multi homines congregati erant, & quiſque primæ ſeſſioni ſtudebat. id quum obſervaſſet, dixit: quum ad convivium is, ſupra ſedens ne ſis: quia major quidam te ad convivium venit, & qui te & illum invitavit, tibi dicet, huic viro locum da: & tum cum pudore in [2] imo ſedebis. Sed quum conviva es, infimè ſede, ut vir qui te invitavit tibi dicat, amice, altius ſede. tum tibi coram præſentibus honos erit. nam qui ſeipſum [3] exaltat deprimetur, & qui ſeipſum [4] deprimit, exaltabitur. Etiam ei qui ad convivium invitaverat dixit, quum prandium aut cœnam facis,

Quæ parentheſi incluſimus, addidimus ex Luca c. 13. quia manifeſta amanuenſis incuria ſunt omiſſa.

[1] *ad verb.* faciem dabat, *id eſt*, ſe offerebat.

[2] *pro* شبتر *legendum putamus* شيبتر

[3] *ad verb.* ſibi ipſi altum providet.

[4] *ad verb.* ſibi ipſi poſtremum providet.

Convivium pauperibus.

ſocios

socios & fratres tuos ne voca, neque consanguineos & vicinos & divites: ne fortasse ipsi te quoque invitent, & tibi remuneratio sit. Sed quando convivium facis, mendicos & impotentes & claudos & cœcos voca., & viros qui non habent quo tibi vicem reponant, & tibi beatitudo erit, & in habitaculo justitiæ retributio erit. Vnus ex accumbentibus hunc sermonem audivit & dixit, beatus qui panem è regno Dei edet. D. Iesus, ut eum doceret, Deum omnes ad convivium vocare, sed homines culpa propria ad illud non accedere, dixit. Vir quidam dives erat. filium suum sponsum fecit, cibos varios, & edulia diversa paravit, & multos invitavit. quum tempus advenisset, servos suos misit, dicens, homines vocate & dicite, omnia parata sunt. ex armentis & volucribus multa mactata sunt. venite, nam tempus est. Omnes excusationem attulerunt. Vnus dixit, Villam emi, & necesse est ut eo eam, eamque videam, me excusatum habe. Alius dixit, quinque paria boum emi, & eo ut ea probem, volo ut mihi ignoscas. Alius dixit, Novus nuptus sum, non possum domo exire. quum hi servi [1] magis instarent, cæciderunt eos & occiderunt. quidam iverunt, & eventum renunciarunt. dominus indignatus est. homines ad eos misit, eosque interfecerunt. tunc servis suis dixit, Convivium meum paratum est, sed convivæ digni non fuerunt. vos in fora urbis intrate, & pauperes & cœcos & [2] impotentes, & quoscunq; invenietis adducite. Illi iverunt & venerunt & domino suo dixerunt, quemadmodum jussisti factum est, & ad huc loci multum est. D. dixit, in [3] regias vias

Deus omnes vocat.

[1] *ad verb.* fervidiores fierēt.

[2] *ad verb.* in loco manentes.

[3] Plateæ *sic vocantur.*

یاران وبرادران خود را مخوان ونه خویشان وهمسایکان وتوانکران
را نشاید که ایشان ترا نیز طلبند وترا پاداش باشد لیکن جون
مهمانی کنی کدایان وناتوانان ولنکان وکوران را بخوان وکسانی که
ندارند که ترا عوض کذارند وترا خنک باشد ودر جایکاه
نیکوکاری جزا شود یکی از مجلسیان این کفتار شنید وکفت خنک
انرا که نان از ملکوت خدا خورد حضرت ایشوع تا اورا بفهماند
که خدا همه را بمهمانی میخواند ومردم از تقصیر خویش بان نمیرسند
فرمود مردی منعمی بود پسر خود را کدخدا ساخت خورشهای
کوناکون وخوردنیهای رنکارنک آماده کرد وبسیار مردم طلبید
جون وقت رسید بندهای خود فرستاد که مردم را بخوانید وکویید
که همه جیز موجود است از چرنده وپرنده بسیار کشته شده است
بیایید که وقتست همکنان عذر آوردند یکی کفت دیه خریده ام
وناکزیرست که انجا روم وانرا ببینم مرا معذور داری دیکری کفت
پنج جفت کاو خریده ام ومیروم که اینها را بیازمایم میخواهم که
مارا معاف داری دیکر کفت نو عروسم نمیتوانم که از خانه بیرون روم
جون این خدمتکاران بجد تر شدند ایشانرا زدند وکشتند جندی
آمدند وسر کذشت باز نمودند خداوند بر آشفت مردم را بر
ایشان فرستاد وایشان را کشتند انکاه بخدمتکاران خود کفت
مهمانی مستعد است لیکن مهمانان لایق نبوده اند شما ببازارهای
شهر در روید وفقیران وکوران وجای ماندکان وهر کدام که یابید
بیارید ایشان رفتند وآمدند وبصاحب خود کفتند جنانچه
فرمودی کرده شد وهنوز جای بسیارست خداوند کفت بشاه راهها

خدا همه را میخواند،

در ايد ومردم را بياريد كه مجلس پر شود وكفت ميكويم
بشما هيچكس از انها كه اول خوانده شدند ازين مهماني بهره
نكرفت ليكن اين ديكران چرا كه آنانكه خوانده شدند
بسيارند وكزيدكان كم ، جمعي بزرك با او روان بود رو بايشان كرد
وكفت هر كه سوي من آيد وپدر ومادر وپسر وخواهر وخويشان
خود را تا نفس خود را دشمن ندارد او نتواند كه از من باشد
وآنكه صليب خود را بر ندارد ومرا بي روي كند نتواند كه
شاكرد من باشد كيست از شمايان كه خواهد كه كوشكي
بنا كند ونخست ننشيند وخرج او نشمارد وانديشه نكند كه
سرمايه دارد كوشك را بانجام رساند چون بنا نهاد ونتوانست
بپايان رسانيد بينندكان اورا مسخره نسازند وبكويند كه اين
مرد كوشكي بنياد نهاد ونتوانست باخر رسانيد يا كدام
پادشاهي بجنك پادشاه ديكر رود ونخست نه نشيند كه فكر
كند كه مي تواند كه بده هزار نفر استد در برابر آنكه به بيست
هزار نفر آمده است وكرنه چندانكه او دورست رسولان ميفرستد
وصلح ميخواهد همچنين هر يكي از شمايان تا ترك ندهد از انچه
دارد از خواستها واسباب نتواند كه مرا شاكرد باشد يعني
طالب خدا را بايد كه نخست از هر چه دارد دل بر كند انكاه
قدم در راه نهد ور نه در راه مياند وبمقصود نميرسد وهم فرمود
خوبست نمك اكر نمك تباه شود بچه چيز اصلاح يابد نه زمين
را شايد ونه مزبله را ليكن بيرون انداخته شود وهر كرا
كوش شنوا باشد بشنود ؛؛

intrate & homines adducite, ut convivium plenum ſit. & dixit, dico vobis, nemo ex illis, qui primum vocati fuerunt, ex hoc convivio vtilitatem cepit, ſed hi alii. quia illi qui vocati fuerunt multi ſunt, at electi pauci. Multitudo magna cum ipſo ivit. Faciem ad eos convertit & dixit: qui ad me venit, & patrem & matrem & filium & ſororem & conſanguineos ſuos, uſque ad animam ſuam non odit, is non poteſt meus eſſe. & qui crucem ſuam non tollit, & me ſequitur, non poteſt diſcipulus meus eſſe. Quis eſt ex vobis qui velit turrem exſtruere, & prius non ſedeat, & ſumptus ejus non numeret, & non cogitet, an tantum habeat quo turrim ad finem perducat? quum incepit, & non poteſt ad finem perducere, ſpectatores [1] eum deridebunt & dicent: Hic homo turris fundamentum poſuit, & non poteſt ad finem perducere. Aut quis rex ad pugnam regis alterius it, & primum non ſedet, & cogitat an poſſit decem millibus hominum [2] æquari ei qui cum viginti millibus hominum venit? & ſi non, dum ille procul eſt, legatos mittit & pacem poſtulat. Ita quiſque veſtrum, niſi renunciet quicquid habet divitiarum & ſupellectilium, non poteſt meus diſcipulus eſſe. id eſt, qui quærit Deum, debet primum ab omnibus quæ habet cor avertere, tunc pedem in viam ponere. alioqui in via manet, & ad propoſitum non pertingit. Dixit porro, bonum eſt ſal. ſi ſal corrumpitur, quare meliorabitur? neque terræ conducit, neque ad ſtercorationem: ſed ut foras ejiciatur. Cuicunque aures audientes ſunt, audiat.

[1] *pro* نسازند *legendum videtur* بسازند

[2] *ad verb.* ſtare in æqualitate ejus.

Miſericordia Dei inexplicabilis.

Publicani &[1] Gentiles ad Dominum Ieſum acceſſerunt. Scribæ & Phariſæi dixerunt, hic vir[2] malos ad ſe admittit & cum illis edit. Atque ipſis hanc parabolam adduxit. Quiſnam eſt ex vobis qui centum oves habeat, & vna ex illis aberret, & ipſe nonaginta & novem in agris non relinquat, & ad quærendam illam[3] errantem non abeat ut eam inueniat? & quando invenit, ſuper dorſum ſuum tollit, & cum gaudio domum ſuam venit, & amicos ac vicinos vocat & dicit, mecum gaudete, nam amiſſam meam inveni. Dico vobis, ita ex converſione unius peccatoris gaudium in cœlis majus eſſe, quam ex nonaginta & novem juſtis, qui converſione opus non habent. Et quæ mulier eſt, quæ decem denarios habeat, & unum ex iſtis amittat, & candelam non accendat, & non verrat domum & non quærat eum ſtudioſè donec inveniat? & quum invenit, amicos & vicinos ſuos vocat & dicit, gaudete mecum, nam amiſſum meum inveni. Dico vobis utique ita eſt gaudium Angelis Dei ob converſionem unius peccatoris. Vt oſtenderet, peccatores qua mollitie cordis & pœnitentia oporteat ad Deum accedere, & quomodo Deus erga pœnitentes miſericordia utatur, dixit: Vir quidam duos filios habebat. qui minimus erat patri dixit, Pater,[4] portionem meam ex opibus tuis mihi da. ille opes ſuas inter ipſos diviſit. Poſt dies aliquot hic filiusminimus quicquid habuit

collegit,

[1] *ad verb.* idolorum adoratores. *apud Lucam eſt* peccatores, *pro quibus cur Gentiles ſuppoſuerit, nulla cauſa eſt.*

[2] *ad verb.* malis ad ſe viam dat.

Gaudium Angelorum.

[3] *malè* كم شدو *in Autogr.*

Status peccatoris, & modus converſionis ejus.

[4] *Perſica hic confuſiora ſunt, nos ea ordinavimus, ut maximè commodum erat.*

رحمت خدا بر بیان،

سود خواران وبت پرستان نزدیک حضرت ایشوع می آمدند کاتبان وفریسین می گفتند این مرد بدانرا بخود راه میدهد وبا ایشان میخورد او بایشان این مثل آورد کدام کس است از شما که اورا صد گوسفند باشد ویکي از انها گم شود واو نود ونه را در صحرا نگزارد ودر طلب آن گم شده نرود تا آن را بیابد وچون یافته باشد بر دوش خود بر دارد وبشادي سوي خانه خود بیاید ودوستان وهمسایگان را بخواند وبگوید که با من شاد شوید که گم کرده خود را یافتم میگویم بشما همچنین از توبه کردن یک عاصي شادي در آسمان بیشتر باشد از نود ونه نیکوکاري که محتاج بتوبه نیستند وکدامي زن است که اورا ده دینار باشد ویکي ازان گم کند وروشن نکند چراغ را وجاروب نکشد خانه را وطلب نکند آنرا بکوشش تا زماني که یابد وچون یافته باشد دوستان وهمسایگان خودرا بخواند وگوید که با من شاد شوید که گم کرده خودرا یافتم میگویم بشما هر اینه همچنین باشد شادي ملایکه خدا بتوبه کردن یک گناه کار تا بنماید که گناه کاران را بکدام نرمي دل وتوبه باید که بخدا رسند وچطور خدا بر تایبان رحمت مي نماید گفت مردي را دو پسر بوده آنکه کوچکتر بود به پدر گفت اي پدر بخش من از مال خود مرا بده او مال خودرا میان ایشان قسمت کرد وبعد از روزها این پسر کوچک هر چه داشت

کرد

شادي فرشتگان

حالت گناه کار وروش توبه او،

کرد آورد وبسر حد دوردست رفت ومال خود را تلف کرد
چرا که بد زیست ودرین ولا که تهی دست بود دران زمین
قحط عظیم افتاد پس بی نوا شد وبیک مردی ازان ولایت
احتیاج برد آخرد اورا سوی ده فرستاد تا خوکانرا بچراند او
آرزو می کرد که شکم خود را بدان میوه که خوکان میخوردند
پر کند وباو داده نشدی اندیشه می کرد ومی گفت چند مزدور
پدر من هستند که نان برایشان افزونی میکند ومن اینجا
بگرسنگی هلاک می شوم بر خیزم وسوی پدر خود روم وبگویم
ای پدر گناه در آسمان کردم ودر نظر تو واکنون لایق آن
نیستم که مرا پسر تو خوانند مرا همچون یکی از مزدوران خود ساز
پس بر خاست وبخانه پدر خود آمد هنوز دور بود پدرش
دید وبرو مهر آورد وبشتافت وبر سینه او افتاد وبوسه داد پسر
گفت ای پدر در آسمان گناه کردم ودر نظر تو وشایسته آن
نیستم که پسر تو خوانده شوم آنزمان پدر بخدمتکاران خود
گفت جامه زیشمین اورا بیارید بدو بپوشانید وانگشتری در
دستش نهید وموزه در پایش کنید وکاوی پرواری بیارید
وبکشید بخوریم وشادی کنیم که این پسر من مرده بود وزنده
گشت گم شده بود ویافته شد خوردنی را بشادی بنا نهادند
وپسر بزرگ او در ده بود وچون نزدیک بخانه آمد وآواز نغمه
شادی شنید کودکی را طلبید وپرسید که این چه چیزست او
گفت برادر تو آمده است وپدر تو کاو پرواری کشته که
بسلامت رسیده است او خشمین شد ونخواست که در آید

پدر

collegit, & [1] in regionem longinquam abiit, & opes ſuas conſumpſit, quia malè vixit. [2] quum autem pauper eſſet, in ea terra fames ingens orta eſt. itaque ſine ſubſtantia fuit, & viro cuidam iſtius regionis [3] uſum ſui addixit. is vir eum in agrum miſit, ut porcos paſceret. & deſiderabat ventrem ſuum eo fructu quem porci edebant, implere, ac ipſi non dabatur. cogitabat & dicebat, quot mercenarii patris mei ſunt, [4] quibus panis abundat, & ego hîc fame pereo. ſurgam & ad patrem meum ibo, & dicam, Pater, peccavi in cœlum & coram te, & nunc dignus non ſum ut me filium tuum vocent. me tanquam unum ex mercenariis tuis fac. Surrexit itaque, & domum patris ſui ivit. adhuc procul erat, pater eum vidit, atque erga eum miſericordia motus eſt, & feſtinavit, & in pectus ejus cecidit, & oſculum dedit. Filius dixit, Pater, in cœlum peccavi & coram te, & dignus eo non ſum ut filius tuus vocer. [5] Tum pater ſervis ſuis dixit, veſtem primariam ipſi adferte, eum induite, & annulum manui ejus apponite, & calceos pedibus ejus addite, & bovem ſaginatum adducite & mactate. edamus & gaudeamus, quia hic filius meus mortuus erat, & revixit, perditus fuit, & inventus eſt. Edere cum gaudio inceperunt. Filius autem ejus major in agro erat. & quum prope domum venit, & vocem concentus lætitiæ audivit, puerum advocavit & quæſivit, hoc quid eſſet. is dixit, frater tuus venit, & pater tuus bovem ſaginatum mactavit, quia in pace venit. Ille indignatus eſt, & noluit intrare.

Yy pater

[1] *ad verb.* in caput termini longinquæ manus.
[2] *ad verb.* & eo tempore quo vacuus manibus eſſet.
[3] *ad verb.* uſum tulit.
[4] *ad verb.* ſuper quos panis abũdantiam facit.
[5] *ad verb.* eo tempore.

pater exiit, eumque rogavit ut intraret. is patri dixit, tot anni sunt quod tibi servio, neque unquam ad versus mandatum tuum feci, neque aliam speciem ostendi. & mihi hœdum non dedisti, ut diem unum cum amicis meis lætus essem. at cum hic filius tuus venit, qui facultates tuas cum scortis devoravit, ejus causa bovem saginatum mactasti. pater ipsi dixit, Fili, semper mecum es, & quicquid meum est tuum est. oportebat ut lætarer & gaudium ostenderem, quia hic frater tuus mortuus fuit & revixit, perditus fuit & inventus est. Mens Domini Iesu fuit, ut hac parabola doceret miseriam ejus, qui [1] eligit à Deo se separare, & in voluptatibus [2] carnis occupatus est: & ut tandem ad justitiam se converteret, & quomodo eum Deus in misericordiam suam recipiat, & rursus in statum [3] pristinum suum transferat, ut omnibus spem faciat, & ad pœnitentiam trahat.

[1] *ad verb.* electionem suam in separatione Dei occupat.
[2] *propriè* animæ. *sicut* carnalem hominem *Paulus vocat* ψυχικὸς animalem.
[3] *ad verb.* radicis, *aut* originis suæ.

Effigies Domini Iesu.

Hoc tempore fama ejus per universam regionem divulgata fuit. Et ad Abgarum regem Edessæ, quæ nunc Horphæ nomine clara est, & à Ierusalem viginti dierum itinere abest, miracula ejus pervenerunt. Hic Abgarus [4] leprosus erat. intellexit, eum ab hoc morbo sanare. homines misit, & epistolam scripsit hujus argumenti. Audivi de vita tua sancta, & de miraculis quæ facis, & Iudæos tibi insidiari, velleque te interficere. felicitatem meam novi, si [5] consilium veniendi in hanc

[4] *pro* بيش *legendum puto* بيس،
[5] *propriè* volitionem facis.

پدر بر آمد واورا در خواست كرد كه در آيد او به پدر گفت
چندان سال است كه ترا خدمت ميكنم وهر گز حكم ترا مخالفت
نكردم ودو رنگي نمودم ومرا بزغاله ندادي تا روزي بدوستان
خود شاد شوم وچون اين پسر تو آمد كه مال خودرا بزنا
خورد براي او گاو پرواري كشتي پدر باو گفت اي پسر دايم
با من مي باشي وهر چه ازان منست ازان تست در كار بود كه
شادي كنم وعشرت نمايم كه اين برادر تو مرده بود وزنده شد
گم شده بود يافته شد، خواست حضرت ايشوع ان بود كه
درين مثل وانمايد شقاوت آنكه اختيار خودرا در جدايي خدا
صرف كند ودر لذتهاي نفس مشغول شود وآنكه آخر كار
بسوي حق ميكرد وچسان اورا خدا برحمت خود قبول
ميكند وباز بحالت اصلي خويش مي آرد تا همه اميد وار
سازد وبتوبه كشد ؛

شبيه حضرت ايشوع،

درين زمان آوازه او در تمام ولايت بلند شده بود وابگر پادشاه
ايدسه كه اكنون بعرفه شهرت دارد از اورشليم بيست روزه
راه است عجايبات او رسيد اين ابگر بيش بود خبر يافت كه
ازين بيماري صحت ميدهد مردم را فرستاد ونامه نوشت بدين
مضمون شنيده ام از زندگاني پاك تو واز عجايبات كه
ميكني وآنكه يهودان در كمين تو اند وميخواهند كه
ترا بكشند سعادت خود دانم اگر اراده آمدن بدين

زمين كي وعهد كردم كه نصف ملك خود ترادهم وسلوك لايق
بتو كنم اكر باين ديار تشريف فرمايي ونيز مصور نادره كار
ايننه نام همراه فرستاد كه شبيه او كشيده بيارد تا اكر نيايد
صورت اورا ديده باشد وحضرت ايشوع باين مردم شكفته پيش
آمد ايشان از ديدن او بيشتر حيران شدند كه از شنيدن
آوازه او والحاح بسيار كردند كه بايشان رود ونخواست
ودر جواب نوشت ترا شكر ميكنم ازين آرزو كه ديدن من
كردي لايق نيست كه آنجا روم من آمده ام براي كوسفندان
كه از اسراييل كم شده اند مرا بايد كه بايشان باشم وايشانرا
بياموزم وبجا آرم انچه پيغمبران از من نوشته اند وچون من
بر آسمان رفته باشم يكي از شاكردان خود خواهم فرستاد
كه ترا راه سلامتي بياموزد وترا بنام من از بيماري كه داري
صحت دهد خدا حافظ باشد درين هنكام آن مصور بتوجه
تمام وكوشش در صورت كشي مشغول بود وچند مرتبه
كشيد وهر كاه مي انكاشت كه كار تمام شده اورا از
شباهت دور مي يافت چند بار چنين كرد وبسيار غمكين
شد پس حضرت ايشوع جامه ازو طلبيد وبروي مبارك
خود كزرانيده بوي داد او بعينه صورتش دران يافت
وفرمود كه پادشاه خودرا بنام من اين شبيه خواهي
داد القصه آن پادشاه بشادي كرفت وبتمام عزت
نكاه داشت بعد ازان يكي از رسولان بزمين او آمد
واورا نصراني ساخت واكثر ملك او باين دين در امد

terram capis. & promitto me dimidium regni mei tibi daturum, & vitam te dignam acturum, si hanc regionem nobilitas. Atque etiam pictorem, eximium artificem, nomine Ananiam una misit, ut effigiem ejus extractam adferret, ut si non veniret, figuram ejus videret. Dominus Iesus hisce viris apertè occurrit. ex conspectu ejus multo magis obstupuerunt quam ex auditu famæ ejus: & instantia magna usi sunt ut secum iret. ille noluit, & pro responso scripsit: Gratias tibi ago, de hoc desiderio quod videndi me [1] habuisti. conveniens non est ut eò eam, ego veni ob oves quæ ex Israële perditæ sunt. oportet me cum ipsis esse, & eas docere, & complere quod Prophetæ de me scripserunt. quum autem ego in cœlos ascendero, unum ex discipulis meis mittam, qui te viam salutis doceat, teque nomine meo à morbo quem habes sanet. Deus custos sit. Tum iste pictor omni conatu & studio in figuræ extractione occupatus fuit, & aliquot vicibus extraxit. Sed quotiescunque putaret opus absolutum esse, illud à similitudine procul reperit. aliquoties ita fecit, & vehementer contristatus est. Quocirca Dominus Iesus [2] linteum ab eo postulavit, & per faciem benedictam suam transire faciens, ei dedit. ille ipsissimam figuram ejus in eo invenit. ac jussit dicens, regi tuo in nomine meo hanc effigiem dabis. ita factum. rex cum gaudio accepit, & summo cum honore servavit. postea unus ex Apostolis in terram ejus venit, eumque Christianum fecit, & plurima pars regni ejus in hanc religionem transiit.

[1] *propriè*, fecisti.

[2] *propriè* vestem.

Et hanc figuram super portam urbis posuit. & quandocunque se à manu inimicorum in angustia videret, ipsique vellent in urbem intrare, figuram illam conspicuam faciebat, & hostes præ metu revertebantur, neque poterant intrare. Annos aliquot ita fuit, deinde post longum tempus figura illa Constantinopolin delata est, atque inde in urbem Genua in regione Italiæ, & adhuc ea figura reperitur. Tum temporis Dominus Iesus in eo tractu fluvii Iordanis erat, ubi Iohannes baptizaverat, & multi ad eum veniebant, & dicebant, quicquid Iohannes de hoc dixit, verum fuit. & in ipsum credebant.

Vivificat Christus Lazarum.

Vir quidam nomine Lazarus in vico Bethaniæ ægrotabat. atque hic Lazarus frater Marthæ [1] [& Mariæ] est: atque hæc ea Maria est quæ Dominum unguento unxit, & ambos pedes ejus pilis capitis mundavit. Ambæ sorores virum quendam, qui se Domino Christo jungeret, miserunt, & dixerunt, Domine, is quem diligis ægrotat. Dominus Iesus dixit, hæc ægritudo morbus lethalis non est, sed propter gloriam Dei est, & ut Filius Dei glorificetur. Dominus Iesus Martham & Mariam & Lazarum dilexit. quum audivisset eum ægrotare, in loco ubi [2] erat duos dies substitit. tunc discipulis dixit, Iterum eamus ad Iudæos. discipuli dixerunt, Magister, jam Iudæi quæsiverunt te lapidare, & tu rursus vis eo ire? D. Iesus

dixit

[1] *deest* & Mariæ *incuria librarii.*

[2] *in Autogr. est* بود وروز *lege* بود دو روز *aut certe* د *in* بود *vim habet duplicis* د.

وآنصورت را بالاي دروازه شهر نهاده بود وهرگاه خود را از دست دشمنان در تنگي مي ديد وايشان ميخواستند كه بشهر درآيند آن صورت را ظاهر ميكرد ودشمنان از هيبت بر مي گشتند ونمي توانستند كه در آيند سالها اينچنين بود پس از روزكار دراز آن صورت باستنبول آورده شد واز انجـا بشهر جنوه در ولايت ايتاليه وهنوز ان صورت موجود است درين هنكام حضرت ايشوع آنطرف درياي اوردن مي بود كه انجا يوحنا عمادا ميكرد وبسياري بپش او مي آمدند ومي كفتند هر آنچه يوحنـا ازين كفت راست بود وايمان باو مي آوردند ٭

زنده كردن مسيح لاعازر را ،

لاعازر نام مردي در قريه بيت عنيه بيمار بود واين لاعازر برادر مرته [ومريم] است واين آن مريم است كه خداوند بعطر چرب ساخت وهر دو قدم اوبموي سر پاك كرد هر دو خواهر كسي را بملازمت حضرت ايشوع فرستادند وكفتند اي خداوند آنكه اورا دوست ميداري بيمارست حضرت ايشوع فرمود اين زحمت بيماري مرك نيست وليكن از جهت بزركواري خداست وتا پسر خدا بزركوار شود حضرت ايشوع مرته ومريم ولاعادر را دوست داشتي جون شنيد كه بيمارست درجايي كه بود دو روز مقام كرد انكاه بشاكردان فرمود باز بريم بسوي يهودان شاكردان كفتند اي استاد اكنون يهودان ميخواستند كه ترا سنكسار كنند وتو باز ميخواهي كه انجا روي حضرت ايشوع

بايشان

بايشان كفت در روز دوازده ساعتست اكر آدمي در روز
رود برو در نيايد چرا كه نور عالم مي بيند واكر بشب رود
برو در ايد كه درو روشنايي نيست اين سخنها بايشان كرد انكاه
كفت هراينه لاعازر دوست ما خواب كرده است ميروم تا اورا
بيدا كنم شاكردان باو كفتند اي خداوند اكر در خوابست
تندرست شود او از خواب مرك خواسته بود وايشان بمعني خواب
كمان بردند انكاه اشكارا كفت كه لاعازر مرده است ومن شاد
شدم كه انجا نبودم از جهته شما تا ايمان بياريد پس بپيش او برويم
توما كه ديدي مو نيز خوانده مي شود بهم سبقان ديكر كفت
ما هم برويم تا با او بميريم حضرت ايشوع به بيت عنيه آمد واين روز
جهارم بود كه لاعازر را در كور كرده بودند وبسياري از يهودان
آمده بودند كه مريم ومرته را بپرسند ومرته ازين اكاهي يافت كه
ايشوع رسيد از خانه بيرون آمد واورا دريافت ومريم در خانه
خود بيخبر بود مرته بحضرت ايشوع كفت اي خداوند اكر
تو اينجا مي بودي برادر من نميرد واكنون مي دانم كه هرچه
از خدا ميطلبي ترا ميدهد حضرت ايشوع فرمود منم قيامت
وزندكاني وهر كه بمن بكرود هر جند مرده باشد هراينه زنده
كردد وهر كه زنده باشد وبمن بكرود تا جاويد نميرد تو برين
ايمان داري او كفت بلي اي خداوند ايمان دارم كه تويي مسيح
پسر خدا كه باين جهان آمده اين كفت وبخانه رفت ومريم
خواهر خودرا به پنهاني خواند وكفت آموزكار ما آمده
است وترا مي خواند او شتاب برخاست وبسوي او روان شد
حضرت ايشوع را همانجا يافت كه مرته ملاقات كرده بود ؛

عزيمت مسيح بزندكي لاعازر ؛

dixit ipſis: In die duodecim horæ ſunt. ſi quis in die ambulat, in januam non [1] impingit, quia lumē mundi videt. ſed ſi in nocte ambulet, in januam impingit, quia in ipſo lux non eſt. Hæc verba ipſis fecit. tunc dixit, utiq; Lazarus amicus noſter dormit, vado ut eum [2] excitem. Diſcipuli dixerunt ipſi, Domine ſi in ſomno eſt, ſanabitur. ille de ſomno mortis [3] agebat. at illi ſignificatione ſomni [4] acceperunt. tunc aperte dixit, Lazarus mortuus eſt, & ego gaudeo me iſthic non fuiſſe, propter vos, ut credatis. itaque ad eum eamus. [5] Thomas, qui Didymus etiam vocabatur, condiſcipulis aliis dixit, nos etiam eamus, ut cum ipſo moriamur. Dominus Ieſus Bethaniam venit, atque hic dies quartus erat quod Lazarum ſepeliverant. Et multi Iudæorum venerant ut Mariam & Martham conſolarentur. Martha cognovit Ieſum veniſſe. domo exiit, eumque invenit. Maria domi ſuæ ignara erat. Martha Domino Ieſu dixit, Domine ſi tu hic fuiſſes, frater meus non fuiſſet mortuus. & nunc ſcio, quod quicquid à Deo petis, tibi dat. Dominus Ieſus dixit, Ego ſum reſurrectio & vita. & quicunque in me credit, etſi mortuus eſſet, utique vivens fiet. & quicunque vivit & in me credit, in æternum non morietur. tu hoc credis? dixit illa, Ita Domine, credo te eſſe Chriſtum Filium Dei qui in mundum hunc venit. Hoc dixit, & domum ivit, ac Mariam ſororem ſuam clam vocavit, & dixit, præceptor noſter venit & te vocat. illa ſtatim ſurrexit, atq; eum adiit. Dominum Ieſum eodem in loco reperit, ubi Martha ei occurrerat.

[1] *ad verb.* in faciem januæ non venit.

Mens Chriſti de vita Lazari.

[2] بيدا كنم *propriè eſt* manifeſtem. *at* excitem *ſolet dici* بيدار كنم,

[3] *propr.* volebat.

[4] *ad verb.* opinionem portarunt.

[5] *in Autogr. malè* تو *pro* توما,

Iudæi, qui eam in iſta domo conſolati fuerant, quum vidiſſent Mariam ſurrexiſſe, & feſtinanter abiiſſe, ipſi quoque eam ſunt ſecuti, & exiſtimarunt eam ad ſepulchrum mortui ſui ire, ut fleret. quum Maria Chriſtum vidit, ad ambos pedes ejus cecidit, & adoravit ac dixit, Domine, ſi hic fuiſſes, frater meus non fuiſſet mortuus. Dominus Ieſus quum ipſam in fletu vidit, quodque Iudæi qui cum ipſa erant flerent, in ſe moleſtus factus eſt & commovit ſe & dixit, ubi [1] poſuiſtis ipſum? dixerunt, Domine veni & vide. Dominus Ieſus flevit. & Iudæi dicebant, videte quantopere eum amat. quidam ex ipſis dicebant, qui oculos cœci nati aperuit, potentiam non habuit ut hunc mori non ſineret? D. Ieſus in corde ſuo afflictus fuit, & ad ſepulchrum venit. ſepulchrũ ejus in caverna erat, atque ad illud lapidem gravem poſuerant. Dominus Ieſus dixit, lapidem tollite. Martha ſoror iſtius mortui dixit, Domine fœtet, quia quatuor dies ſunt quod mortuus eſt. Dominus Ieſus dixit ipſi, nonne dixi tibi, ſi credis, gloriam Dei videbis? lapidem ergo iſtum ſuſtulit. Dominus Ieſus oculos ſuos extulit & dixit, Pater, gratias tibi ago quia me audiviſti, & novi te verè ſemper me audire. Sed hoc dico ut adſtantes credant me à te miſſum eſſe. tunc clamavit voce magna & dixit, Lazare exi. ille protinus exiit, eodem modo faſciis involutus, ac manibus pedibusque ligatus. Dominus Ieſus dixit ipſis, ſolvite eum & ſinite eum incedere. tum vincula ejus ſolverunt. ſanus ſurrexit, & cum Domino Ieſu domum ivit. Multi Iudæorum qui ad hanc lamentationem venerant,

in eum

[1] *in Autograp. legitur* آيد *cum Medda. lege ſine Medda. multum enim differunt.*

Lazarum vivificat.

يهودان كه با او در ان خانه تعزيت مي داشتند جون ديدند
كه مريم برخاست وبسرعت روان شد ايشان نيز در پاي او
رفتند وكمان بردند كه بر قبر مرده خود ميرود تا كريه كند جون
مريم مسيح را ديد بر هر دو پاي او افتاد وسجده كرد وكفت
اي خداوند اكر اينجا مي بودي برادر من نمرد حضرت ايشوع
جون اورا در كريه ديد ويهودان كه با او آمده بودند ميكريستند
درخود دشوار شد وبهم زد وكفت كجا نهاده ايد اورا كفتند
خداوند بيا وبه بين حضرت ايشوع كريه كرد ويهودان مي كفتند
نظر كنيد كه جكونه اورا دوست مي دارد وچندي از ايشان
مي كفتند آنكه چشمان كور مادر زاد كشاده است قدرت
نداشت كه اورا بمردن نكزارد حضرت ايشوع در دل خود
رنج زده شد وسوي كور آمد وقبر او در غار بود وبرو سنك
كران بنهاده بودند حضرت ايشوع كفت سنك برداريد مرته
خواهر آن مرده كفت خداوند كنده شده است چرا كه جهار
روز است كه مرده است حضرت ايشوع باو كفت نكفتم ترا
اكر ايمان آري بزركواري خدا بيني پس آن سنك را برداشت
حضرت ايشوع چشمان خودرا بالا كرد وكفت اي پدر شكر تو
ميكنم چرا كه از من شنودي ومن ميدانم كه بدرستي دايم از
من مي شنوي ليكن اين ميكويم تا ايستادكان بكروند كه
فرستاده توام آنكاه بانك زد باواز عظيم وكفت لاعازر بيرون آي
او در حال بيرون شد همانطور در كفن پيچيده ودستها وپايهاي
او بسته حضرت ايشوع بايشان فرمود اورا بكشاييد وبكزاريد كه
برود پس بندهاي او كشادند تندرست برخاست وبا حضرت
ايشوع بخانه رفت بسياري از يهودان كه درين ماتم آمده بودند

لاعازر را زنده ميكند ،

باو

باو كرويدند كروهي از ايشان سوي فريسين رفتند وانچه حضرت
ايشوع كرده بود خبر دادند ايشان از سرداران كاهنان
وفريسين انجمن ساختند وكفتند ما چكنيم وچه سازيم كه اين
مرد نشانها بسيار مينمايد ومعجزها فراوان ميكند اكر
اورا اينچنين كذاريم همه مردم باو بكروند وروميان بيايند
وملك ما بكيرند يكي از ايشان قيافا نام كه دران سال
سردار كاهنان بود كفت شما هيچ نميدانيد ودراين انديشه
نميكنيد بهترست براي ما كه يك كس از امت بميرد ازينك
همه مردم هلاك شوند واين سخن از هواي خود نكفت بلكه
از انكه دران سال بزرك كاهنان بود ونبوت كرد زيرا كه
حضرت ايشوع عزيمت داشت كه براي امت بميرد وازان روز
باز در قتل او فكر داشتند *

كنكاش فريسين نغل مسيح

رفتن مسيح بافريم ،

حضرت ايشوع در يهودان اشكارا نميكشت بلكه روان شد
بسوي بيابان كه نزديك بشهر افريم بود وهمانجا با شاكردان
خويش ميكزرانيد ومردم بسيار با او بكرد آمدند وتا ايشان را
بر صدقه دادن ترغيب كند فرمود مردي توانكري وكيل خانه
داشت مردم ازوي شكايت كردند وكفتند مال ترا تلف كرده
است اورا خواند وكفت اين چه احوال است كه از
تو مي شنوم از انچه در تصرف خود داشي حساب ده
وديكر وكالت را نشايي آنوكيل انديشه مند شد وكفت
چكنم خداوند وكالت را از من مي ستاند كافتن

از صدقه

نتوانم

in eum crediderunt. quidam eorum ad Phariſæos iverunt, & quod D. Ieſus fecerat indicarunt. Illi ex principibus Sacerdotum & Phariſæis conventum fecerunt & dixerunt: nos quid facimus & quid agimus? nam hic vir ſigna multa edit & miracula varia facit. ſi eum ita ſinimus, omnes in eum credent, & Romani venient, & regionem noſtram capient. Vnus ex ipſis nomine Caiphas, qui eo anno princeps Sacerdotum erat, dixit: Vos nihil noſtis, & de hoc non cogitatis. melius eſt nobis, ut unus ex populo moriatur, quam ut omnes pereant. Hæc verba ex inſtinctu proprio non dixit, ſed ex eo quod eo anno ſummus Sacerdos eſſet, & prophetavit. propterea quod Chriſtus propoſitum habebat pro populo moriendi. Ab illo die iterum de occidendo ipſo cogitarunt.

Conſultatio Phariſæorum machinatio interitus Chriſti.

Iter Chriſti in Ephrem.

Dominus Ieſus inter Iudæos palam non eſt converſatus, ſed ivit in deſertum, quod prope urbem Ephrem erat. ibiq; cum diſcipulis ſuis degente, multi ad eum convenerunt. Et ut eos ad eleemoſynam dandam excitaret, dixit. Vir quidam dives œconomum habebat. homines de eo querebantur & dicebant, opes tuas prodigit. vocavit eum & dixit: Hæc cujuſmodi ſunt quæ de te audio? eorum quæ in [1] adminiſtratione tua habuiſti rationem da. & amplius adminiſtratione dignus non es. Adminiſtrator ille ſollicitus fuit & dixit, quid faciam? dominus adminiſtrationem à me aufert: fodere

De eleemoſyna.

1 تصرف *eſt in Autogr. pro* تصرف ،

 non

non poſſum, & mendicare erubeſco. Sed ſcio quid faciam, ut quando ex adminiſtratione exeo, mihi in domos ſuas viam dent. tum ſingulos ex debitoribus ejus vocavit, & primo dixit, quantum debes domino meo? dixit, centum menſuras olei. tunc dixit, ſcriptum tuum accipe & ſede, & quinquaginta menſuras ſcribe. Deinde alteri dixit, tu quantum debes? dixit, centum menſuras tritici. dixit ipſi, ſcriptum tuum cape, & feſtinanter ſede, & octoginta ſcribe. Dominus illum adminiſtratorem injuſtum [1] laudavit, propterea quod prudenter fecit. nam filii hujus mundi filiis lucis in hoc negocio prudentiores ſunt. & ego dico vobis, facite vobis amicos ex his opibus quæ per injuſtitiam theſauriſantur, ut quando [2] deficit vobis, vobis in tabernaculis ſuis locum dent in æternum. qui in paululo fidelis eſt, in multo etiam fidelis erit. & qui in paululo injuſtus eſt, in multo etiam injuſtus erit. itaque ſi vos in theſauris veſtris qui ex peccato ſunt fideles non ſitis, quis dabit vobis id quod propriè veſtrum eſt? De hoc capite [3] multa dixit. & Phariſæi, qui omnes amantes argenti & auri erant, quum hoc audiviſſent, eum irriſerunt. dixit ipſis: vos voſipſos coram hominibus juſtos & mundos facitis. Deus corda veſtra novit. & quicquid coram hominibus eximium eſt, coram Deo vile eſt. Lex, [4] Prophetæ ad tempus Iohannis ad finem venerunt, & ab eo tempore regnum cœlorum euangelizatur. quiſque ad intrandum ſtudium adhibet, ſibique ipſi injurius eſt. Et ut eos doceret, & declararet pœnam, quæ ex præteritione immiti

paupe-

[1] *male in Autog.* بسنود *lege* بستود ،

[2] *ad verb.* ex manu veſtra it.

Dilectus mundi rejectus Dei.

[3] *ad verb.* multa vocabula.

[4] *ἀσυνδέτως.* *quod frequens eſt Perſis.*

نتوانم وار گدايي فقيرم دارم اما دانستم که چکنم تا چون از
وکالت بيرون روم مرا در خانهاي خود راه دهند پس يکان يکان
را از قرض داران او خواند ونخستين را گفت بر تو چند است
خداوند مرا او گفت صد پيمانه زيتون انگاه گفت نوشته خود
بگير ونشين و پنجاه پيمانه بنويس بعد ازان بديگر گفت بر تو
چند است او گفت صد پيمانه گندم اورا گفت مکتوب خود
بستان وشتاب بنشين وهشتاد نويس خداوند آن وکيل ستمکار
را بستود از اينک دانايانه کرد چرا که پسران اين جهان از
فرزندان نور درين کار داناترند ومن مي گويم بشما بسازيد براي
خود دوستان ازين خواستها که بظلم اندوخته اند تا چون از
دست شما رود شمارا در سايه پادهاي خود جاي دهند تا
جاويد هر که در اندک امين است در بسيار نيز امين باشد وهر
که در اندک ستمکارست در بسيار نيز ستمکار باشد پس
اگر شما در اندوختهاي خود که از گناه است امين نباشيد
که دهد شمارا انچه خاصه شماست ودرين باب حرف بسيار
گفت وفريسين که همه دوستدار سيم وزر بودند چون اين شنيدند
باو مسخرگي کردند بايشان گفت شمايان نفس خودرا پيش
مردم نيکوکار وپاک مي سازيد خدا دلهاي شمارا ميداند وهر
چه پيش مردم عزيز است پيش خدا خوارست ، دين پيغمبران
تا زمان يوحنا باخر رسيدند وازانگاه از ملکوت آسمان بشارت
داده مي شود هر کدام براي درآمدن کوشش کند وبر خود ظالم
شود ، وتا ايشانرا خبر دهد وبيان کند عذابي که از عمر بيرحمي

فقرا

محبوب عالم رانده خدا ،

فقرا برايشان خواهد آمد كفت مردي منعمي بود ودبيقي وارغواني
پوشيدي وبناز زندكاني كردي وتمتع مي كرفتي ومسكيني
بود لاعادر نام بر در سراي او افتاده وبخشيكها كرفتار
وآرزومند كه شكم خود را از خوردهاي مايده آن توانكر پر
كند وهيچكس باو نمي داد بلكه سكان مي آمدند وريشهاي
اورا ليسيدند وچون آن مسكين مرد ملايكه اورا برداشتند
وبجايكاه ابراهيم وديكر سكان رسانيدند ونيز آن توانكر
مرد بدوزخ نهاده شد ودران ميان كه در عذاب بود لاعادر را
حالت دوزخ ، در كنار ابراهيم ديد بانك زد وباواز بلند كفت اي پدر
ابراهيم بر من رحمت كن ولاعادر را بفرست تا سر انكشت خود
را باب تر كند وزبان مرا سرد سازد كه من درين تاب آتش كرفتار
عذابم ابراهيم بدو كفت اي پسر ياد آر كه تو آسايشهاي
خودرا در دنيا كرفتي ولاعادر در بلاي بي نوايي وعاجزي
كذرانيد اكنون او در آسايش است وتو در عذاب وبا اين در
ميان ما وشما مغاكي بزرك است كسي نتواند كه ازينجا سوي
شما عبور كند ونه ازان جايكاه سوي ما او كفت اي پدر زاري
من آنست كه اورا دستوري دهي تا بخانه پدر من رود كه مرا پنج
برادر است وايشان را از حالمن بكويد تا ايشان نيز درين
جايكان عذاب نيايند ابراهيم بدو كفت ايشان كتاب موسي
وديكر پيغمبران دارند از ايشان بشنوند او كفت نه اي
پدر ليكن اكر كسي از مردكان پيش ايشان برود توبه كنند او
بدو كفت اكر از موسي وديكر پيغمبران نشنوند هر چند كسي

از

pauperum ipſis eſſet eventura, dixit. Vir quidam dives erat, & byſſo & purpura indutus, & lautam vitam agens, & oblectamenta capiens. Erat & pauper quidam nomine Lazarus, ad oſtium ædis ipſius projectus, & ulceribus correptus, ac deſiderans ut ventrem ſuum è cibis menſæ iſtius divitis impleret, ſed nemo ipſi dabat. verum canes veniebant, & ulcera ejus lingebant. Et quum pauper ille moreretur, Angeli eum ſuſtulerunt, & in domicilium Abrahami ac reliquorum quieſſentium detulerunt. Etiam dives ille obiit. in inferno poſitus eſt, atque ibi interea dum in ſupplicio eſſet, Lazarum in ſinu Abrahæ vidit. clamavit & voce alta dixit, Pater Abraham, miſerere mei, & Lazarum mitte, ut extremitatem digiti ſui aquâ humectet, & linguam meam refrigeret, quia ego in hac flamma ignis [1] crucior. Abraham dixit ei, fili, recordare quod tu quietes tuas in mundo cepiſti, & Lazarus in afflictione inopiæ & infirmitatis vixit. nunc ille in quiete eſt, tu autem in cruciatu. & cum hoc, inter nos & vos hiatus magnus eſt. nemo poteſt hinc ad vos tranſire, neque ex illo domicilio ad nos. dixit ille, Pater, petitio mea eſt, ut ei veniam des in domum patris mei eundi. nam quinque fratres habeo. eiſque de ſtatu meo loquatur, ut illi etiam in hunc [2] locum ſupplicii non veniant. Abraham dixit ipſi, illi librum Moſis & reliquorum Prophetarum habent, eos audiant. dixit ille, non pater, ſed ſi quis ex mortuis ad eos veniat, pœnitentiam agent. is ipſi dixit, Si Moſem & reliquos prophetas non audiunt, quamvis quis

Status inferni.

[1] *ad verb.* captivus cruciatus ſum.

[2] جايكان *pro legendū fortaſſe* جايكاه ،

ex

ex mortuis reſurgeret non credent. Et ut declararet, quomodo nos cum hominibus ambulare oporteat in culpis quæ ab ipſis oriuntur, dixit. Attendite. ſi frater tuus peccat, redargue eum, ſic ut bini ſoli ſitis. Si monitio tua[1] locum capit, utique fratrem tuum lucratus es & ſi non audit, unum duoſve alios tecum ſume, ut omne verbum ex ore [2] duorum aut trium teſtium firmum ſit. & ſi adhuc non audit, principi Eccleſiæ dic. & ſi eum etiam non audit, is tibi tanquam publicanus & ethnicus ſit. Tum Petrus acceſſit & dixit: Domine, quoties peccatum fratris condonabo? ſepties? D. Ieſus dixit: Si in die ſepties in te peccat, & ſepties in die ad te venit tibique dicit, converſus ſum, condona ei. itaque non dico uſque ſepties, ſed ſeptuageſies ſepties. & hanc parabolam adduxit. Regnum cœlorum aſſimilatum eſt regi qui à ſervis ſuis rationem poſtulavit. & in initio collatæ rationis unum adduxerunt qui debebat aliquot centena millia[3] rupiarum, & eam facultatem non habebat ut hanc ſummam auri perſolveret. Dominus præcepit ut eum cum domeſticis ejus venderent, & quicquid haberet caperent, donec ſolutio debiti eſſet. At ſervus ille procidit ipſi, & adoravit ac dixit, Domine, [4] ſpatium mihi da ut debiti ſolutionem faciam. Dominus miſertus eſt, & hunc ſervum ſuum liberavit & condonavit. Exiit ille, & in via unum ex amicis ſuis reperit, qui ipſi centum denarios debebat. eum domum duxit, & tormentis agitavit, & debitum ſuum repetiit. ille ad ambos pedes ejus cecidit, & dilationem quæſivit.

[1] *videtur pro* جايكير *legendum* جايكيرد *aut* جايكير باشد،

[2] *in Perſico eſt,* aut duorum trium, *peculiari ipſis phraſi.*

[3] ربيه rupia, *moneta Perſica eſt, valens circiter florenum noſtratem, id eſt* 20 *ſtuferos.*

[4] *malè in Autogr.* مهكت *dedi* مهلت *ut infra, ſignificat* patientiam, dilationem, moram, ſpatium.

از مردکان برخيزد باور نکنند وتا بيان کند که چه طور
مارا بمردم سلوك بايد کرد در تقصيرها که از ايشان بوجود
آيد کفت ملاحظه کنيد اکر برادر تو کناه کند برو ملامت
کن دران حال که هردو تنها باشيد اکر پند تو جايکير
هر اينه برادر خودرا سود کردي واکر نمي شنود يك دو
تن ديکر بـا خود بکير تا هر کفتار از دهن يا دو سه کواه
ثابت شود واکر هنوز نشنود بسردار جماعت کوي واکر
ازو نيز نشنود او ترا همچون سودخوار وبت پرست باشد، دران
هنکام بيدرو پيش آمد وکفت اي خداوند تا کي کناه برادر
بخشم تا هفت بار حضرت ايشوع کفت اکر در روزي هفت
بار کناه تو بکند وهفت بار روزي پيش تو آيد ترا کويد برکشته
ام اورا بخش پس نميکويم تا هفت بار بل هفتاد بار هفت
بار واين مثل آورد ملکوت آسمان مانند کرده شود بپادشاهي که
از بندهاي خود حساب خواست ودر آغاز محاسبه يکي را
آوردند که برو چند لك ربيه وام بود وان مايه نداشت که اين
مبلغ زر را ادا کند خداوند فرمود که اورا با عيال او بفروشند
وهر آنچه دارد بستانند تـا اداي واجب شود وآن بنده برو
افتاد وسجده کرد ومي کفت اي خداوند مرا مهلت ده تـا
واجب ادا کنم خداوند مهر آورد واين بنده خود را آزاد ساخت
وبخشيد او بيرون آمد ودر راه يکي از دوستان خود يافت
که برو صد دينار وام داشت اورا بخانه آورد وشکنجه کرد وحق
خود باز خواست او بر هر دو پاي او افتاد ومهلت جست

اين كوش نه نهاد ودر زندان كرد تا واجب ادا كند جندي
از بندكان كه با او دم دوسي داشتند ازين آكاهي بيش خداوند
رفتند واز سخت كيري خبر دادند خداوند اورا طلب كرد
وكفت اي غلام بدكار هر چه بردمهء تو بود ترا كذاشتم چرا
كه الحاح كردي ترالازم نبود كه بر يار خود رحمت كني همجنانكه
من ترا رحمت كردم وبر آشفت واورا بسر هنكان سبرد تا واجب
ادا كند همجنين بدر آسماني من با شما كند اكر برادران
خودرا بتمام دلهاي خود نه بخشيد تا بيان كند كه هر جند
خدارا خدمت كنيم بايد كه خودرا خوار داريم وبر خدمت
خود اعتقاد نكنيم كفت كيست از شمايان كه اورا بنده باشد
كه قلبه ميراند يا رنج ديكر ميبرد كه جون ان بنده از
صحرا آيد باو كويد بيا وبنشين بلك كويد خورش براي من
آماده كن آيا آن بنده را ازين خدمت بر صاحب خود منتي
هست مي انكارم كه نه همجنين شمايان هر كاه بدانجه مامور
هستيد كرده باشيد بكوييد كه ما بندكانيم بيكار جرا كه
بدانجه مامور هستيم ميكنيم ،

رفتن مسيح بسوي بيت المقدس ،

درين هنكام حضرت ايشوع عزيمت كرد كه به بيت
المقدس رود تا جان خودرا بخاطر مردم دهد وجون بحدود
يهودان رسيد بسياري از مردم باو رجوع كردند وجمله
بيماران را كه بيش او آورده بودند صحت داد ودرين
اثنا كه ميانه حدود سامر وجليل ميرفت بديهي

Hic autem non adhibuit, & in carcerem conjecit, donec debitum persolveret. Quidam ex servis qui cum ipso societatem amicitiæ habebant, hac re cognita, ad dominum iverunt, & duram tractationem indicarunt. Dominus eum advocavit & dixit, Serve improbe, quicquid [1] debebas, remisi tibi quia instabas. an non decebat te sodalis tui misereri, quemadmodum ego tui sum misertus? & indignatus est, eumque lictoribus tradidit, donec debitum solveret. Sic pater meus cœlestis vobis faciet, si fratribus vestris totis cordibus vestris non remittitis. Vt declararet, quod, quamvis Deo serviamus, oporteat nos ipsos viles habeamus, & servitio nostro non confidamus, dixit. Quis est ex vobis qui servum habeat, qui aratrum protrudit aut alium laborem fert, qui, quando servus ille ex agris venit, dicat ei, veni & sede? sed dicit, cibum mihi para. an servo isti ob hoc servitium dominus gratias debet? arbitror, quod non. Sic vos, quando quod [2] jussi estis facitis, dicite, nos servi sumus otiosi, quia quod jussi sumus facimus.

[1] super obligationem tuam erat.

[2] *male in Autog.* نامور. *rectè infra* مامور ،

Iter Christi Hierosolymam.

Tunc temporis Dominus Iesus deliberavit Hierosolymam ire, ut animam suam pro hominibus daret. & quum ad terminos Iudæorum venisset, multi ad eum sunt reversi, & omnes ægros quos ad ipsum adduxerant sanavit. & interea dum inter terminos Samariæ & Galilææ iret, in vicum

quendam intravit. decem viri ex leproſis apparuerunt, & è longinquo ſtantes clamarunt ac dixerunt, Ieſu magiſter miſerere noſtri. quum eos vidit, dixit. ite, & vos Sacerdotibus oſtendite. interea dum ibant mundati ſunt. Vnus ex illis, quum ſe mundatum vidit, rediit & alta voce Deum laudavit, & ante pedes Chriſti in faciem cecidit, & gratias egit. atque hic vir Samaritanus erat. Dominus Ieſus dixit, nonne decem viri fuerunt qui mundati ſunt? novem alii ubi ſunt? nemo ex illis inventus eſt, qui reverteretur, & Deo laudem daret, præter hunc hominem qui ex gente peregrina eſt? & dixit ipſi, ſurge & abi, quia fides tua te ſervavit. Vt homines doceret, quomodo oporteat preces cum humilitate & ſupplicatione facere, dixit, Duo in templum aſcenderunt, ut precarentur, unus ex Phariſæis, alter ex publicanis. Phariſæus ſtans precabatur & dicebat, Domine tibi gratias [1] agimus, quod non ſum ſicut alii homines, injuſtus & mendax & adulter, atque etiam non ſicut ille publicanus. duobus diebus in ſeptimana jejunium capio, & ex eo quod habeo decimas in eleemoſynam do. Publicanus ille procul ſtabat. nolebat oculos ſuos attollere, & pectus ſuum contundebat & dicebat, Deus, miſericors ſis in me peccatorem. Dico vobis, utique hic publicanus juſtior domum ſuam ivit quam iſte Phariſæus. nam qui ſeipſum effert, deprimetur, & qui ſeipſum deprimit, extolletur. Tum temporis quoſdam puerulos ad ipſum attulerunt, ut manum ipſis imponeret. Apoſtoli eos objurgarunt & impediverunt.

[1] *plurale pro ſingulari.*

Humilis quiſq; attollitur.

Domi-

در آمد ده نفر از بيسان نمايان شدند واز دور ايستاده بانك
زدند وكفتند اي ايشوع آموزكار بر ما رحمت كن جون ايشان
را ديد فرمود روانه شويد وخودرا بكاهنان نماييد دران ميان
كه ميرفتند پاك شدند يكي ازينها جون خودرا پاك ديد
باز كرديد وباواز بلند خدارا مي ستود وپيش قدمهاي مسيح
بروي افتاد وشكر مي كرد واين مرد سامري بود حضرت ايشوع
فرمود نه ده نفر بودند ايشان كه پاك بودند نه ديكر كجا
اند كسي از انها يافته نشد كه باز كرده خدارا ستايش دهد
بغير اين مرد كه از امت بيكانه است وباو فرمود برخيز وبرو
كه ايمان تو ترا اسلامي داد ، تا مردم را بياموزد كه چكونه
بايد كه نمازرا بعجز وزاري كنند فرمود دو تن بعبادتخانه بالا
رفتند تا نماز كنند يكي از فريسين وديكري از سودخواران
فريسين ايستاده دعا ميكرد وميكفت اي خداوند ترا شكر كنيم
كه نيستم همجون ديكر مردم ستمكار وباطل وفاسق وهم نه مثل
آن سودخوار دو روز در هفته روزه ميكيرم واز انچه دارم از ده
يك زكوة ميدهم آن سودخوار دور ايستاده بود نميخواست كه
چشمان خود بالا كند وبر سينه خود ميزد وميكفت اي خدا
مهربان باش بر من كنهكار ميكويم بشما هر اينه اين سودخوار
بيكناه تر بخانه خود رفت كه آن فريسين كه هر كه خودرا
بلند كند پست شود وهر كه خودرا فروتن كند بلند شود
درين هنكام جندي از كودكان پيش او آوردند كه دست بر
ايشان نهد رسولان بايشان ملامت كردند ومانع آمدند

فروتن هر فراز شود

حضرت

حضرت ايشوع را بد آمد وفرمود كودكان را بگزاريد كه سوي
من آيند ومانع نشويد كه ملكوت آسمان از ايشانست راست
كويم بشما هر كه ملكوت خدا را بسان كودك قبول نكند در وي
ده در آيد وايشان را بكنار كرفت ودست بر سر نهاده بركت
كفت ازين ديه برامد وميرفت درين زمان مردي توانكر باو
رسيد وبسر زانو ايستاد وكفت اي استاد نيك چكنم تا جاويد
زندكاني يابم حضرت ايشوع جواب داد مرا چه نيك ميكويي بجز
خدا نيك نيست اكر حيات ميخواهي احكام را محافظت كن
او پرسيد كدام احكام كفت احكام را ميداني مكش زنا مكن
كواهي باطل مده دزدي مكن پدر ومادر خودرا حرمت ده
قريبان خودرا دوست دار همچنانكه خودرا او جواب داد اي
آموزكار اين همه را از كاه جواني حفظ كرده ام حضرت ايشوع سوي
او برحمت نكريست وكفت هنوز يك چيز ترا بايد كرد اكر
ميخواهي كه كامل شوي برو وهر چه داري بفروش وبمحتاجان
ده وذخيره در آسمان كن وبيا ومرا بي روي كن او چون اين را
شنيد اندوه ناك ودلكير تر كشت كه بسيار دولتمند بود انكاه
حضرت ايشوع بشاكردان خود كفت چه قدر دشوارست در رفتن
بپادشاهي آسمان اورا كه توانكرست شاكردان ازين سخن حيران
شدند بايشان كفت اي پسركان من چه قدر دشوارست در رفتن
بملك خدا آنرا كه بر دولت خود اعتماد دارد شتر را آسانترست
كه بسوراخ سوزن در رود ازينكه يك توانكر در ملكوت خدا راه
يابد ازين سخن بيشتر حيران شدند وبهمديكر مي كفتند كه تواند
سلامي يافت نظر بايشان كرد وكفت بيش مردم محال است

احكام خدا ،

سلامي دولتمند مشكل ،

نه

Domino Ieſu id diſplicuit, & dixit. puerulos ſinite ad me venire, & ne prohibete, quia regnum cœlorum ipſorum eſt. verè dico vobis, Qui regnum Dei inſtar puerulí non recipit, in id non intrabit. & in ulnas eos cepit, & manum capiti imponens benedixit. Ex eo vico exiit & abiit. Eo tempore vir quidam dives ad eum venit, &[1] in genua cecidit & dixit, Magiſter bone, quid faciam ut æternam vitam adipiſcar? D. Ieſus reſpondit, me quid bonum dicis? præter Deum bonus nemo eſt. Si vitam vis, mandata ſerva. Interrogavit is, quæ mandata? dixit, mandata noſti, ne occide, ne ſcortare, teſtimonium falſum ne da, ne furare, patri & matri tuæ honorem da, proximos tuos ama ſicut te ipſum. Reſpondit is, præceptor, hæc omnia à tempore juventutis ſervavi. Dominus Ieſus eum cum miſericordia reſpexit, & dixit, adhuc unum te oportet facere, ſi vis perfectus eſſe. abi & quicquid habes vende, & egenis da, & theſaurum in cœlis fac, & veni & me ſequere. Ille quum hoc audiviſſet, mœſtus & triſtiſſimus factus eſt. nam multum [2] dives erat. tum D. Ieſus diſcipulis ſuis dixit, quantopere difficile eſt intrare in regnum cœlorum ei qui dives eſt? Diſcipuli ad hoc verbum obſtupuerunt. dixit ipſis, filioli mei, quantopere difficile eſt intrare in regnum Dei ei qui in divitiis ſuis fiduciam habet. Camelo facilius eſt per foramen acus tranſire, quam ut unus dives in regnum Dei viam inveniat. ad hoc verbum magis obſtupuerunt, & inter ſe dixerunt, quis poteſt ſervari? intuitus eſt eos & dixit. apud homines impoſſibile eſt,

[1] *ad verb.* in extremitate genuum ſtetit.

Mandata Dei.

[2] *in Autogr. eſt* دولمند. *ſcripſimus* دولتمند ،

Salus divitis difficilis.

non apud Deum. ei enim omnia ſunt poſſibilia. Petrus Chriſto dixit, Ecce omnia reliquimus, & te ſecuti ſumus, nunc ¹ mihi quid erit? Dominus Ieſus dixit, Vere dico, quod vos, qui ſectatores mei eſtis, quando Filius hominis ſuper thronum gloriæ ſuæ in reſurrectione ſedebit, vos etiam ſuper duodecim thronos ſedebitis, & duodecim tribus Iſraël judicabitis. quicunque domum ſuam, aut fratrem, aut ſororem, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filium, propter me & Euangelium relinquit, centuplum in hoc mundo inveniet, & vitam æternam in mundo ² venturo. Multi ex primis ſunt, qui poſtremi erunt, & poſtremi primi. Et ad declarationem hujus dicti has parabolas attulit. Regnum cœlorũ ſimile eſt viro patri familias, qui mane exivit, & pro horto ſuo quoſdam mercenarios adduxit, & ſingulo unũ denarium mercedis addixit. parte prima quoſdam otioſos in foro invênit, eiſq; dixit, Vos in hortum meum ite, & mercedem veſtram accipietis. iverunt. rurſus parte ſecunda. & tertia diei exiit, ſimiliter fecit. tempore occaſus rurſus venit, & quoſdam ſtantes invenit, eiſque dixit, quare totum diem hic otioſi ſtatis? dixerunt, nos nemo cõduxit. dixit ipſis, vos etiam in hortum meum ite. & quum noctis tempus eſſet, œconomo dixit, Mercenarios advoca, & mercedem ipſorum da, & initium à poſtremis fac. is advocavit eos, & ſingulum denarium ſingulo dedit. quum vices ad primos venerunt, putarunt illi quod plus accepturi eſſent, ſed amplius quã unus denarius unicuiq; datus non fuit. ceperunt, & querelas fecerunt ac dixerũt, hi poſtremi unam horã laborarunt,

¹ *fortaſſe pro* مرا *legendum* مارا nobis.

² *pro* آیند *legendum forte* آینده،

نه بیش خدا که اورا همه جیز ممکن است بیدرو مسیح کفت
اینک همه جیز کذاشتیم ودر پای تو رفتیم اکنون مرا چه شود
حضرت ایشوع کفت راست کویم که شمایان که روان من اید
جون ادمی زاده بر کرسی بزرکواری خویش در قیامت بنشیند
شمایان نیز بر دوازده کرسی نشینید وبر دوازده قبیله اسراییل
داوری کنید هر که خانه خودرا یا برادر یا خواهر یا پدر یا
مادر یا زن یا پسر برای من وانجیل کذارد صد جندان درین
جهان یابد وحیات ابدی در جهان آیند بسیاری از بیشینان
هستند که پسین شوند و پسینان بیشین وبرای بیان این سخن
این مثلها آورد ملکوت آسمان مانندیست مردی کدخدا که
بامداد بر آمد وبرای باغ خود چند مزدور آورد وبهر کدام
یک دینار مزد کفت در پاس اول چندی از بیکاران در بازار
یافت وبایشان کفت شمایان بباغ من روید ومزد خود بستانید
رفتند وبار دیکر در پاس دوم وسیوم از روز بر آمد همجنان
کرد وهنکام غروب باز آمد وجمعی را استاده یافت وبایشان
کفت چرا تمام روز اینجا بیکار می استید ایشان کفتند ما را
کسی مزدوری نکرفت وبایشان کفت شما نیز بباغ من روید
وجون شب هنکام شد بوکیل خانه کفت مزدوران را طلب کن
ومزد ایشان بده وآغاز از پسینان کن او ایشان را طلب کرد
ویکیک دینار بهر کدام داد جون نوبت به بیشینان رسید
ایشان انکاشتند که بیش خواهند یافت امـــا زیاده از
یک دینار بهیج کدام داده نشد کرفتند وشکایت کردند
وکفتند ایـــن پسینان یکســاعت محنت کشیدند

وايشانرا اما كه بار روز وكرمي برداشتيم برابر كردي او تا جواب دهد خطاب بيك كس كرده كفت اي دوست بر تو ستم نكرده ام نه قول تو يك دينار بود حق خود بستان وبرو ميخواهم كه اين پسين راهم برابر تو دهم مكر بر مال خود حاكم نيستم وتصرف ندارم چشم تو بد استت از اينكه من نيكم اينچنين پسان پيشينان مي شوند وپيشان پسينان [وحضرت ايشوع بر آمد سوي اوريشليم ودوازده شاكرد خود را با خود كرفت به پنهاني وبايشان كفت] سوي اوريشليم بر آمديم ونوشته پيغمبران كمال كيرد وآدمي زاده بسرداران كاهنان وكاتبان سپرده شود وحكم مرك او كنند واورا بامتها سپارند تا خوارش كنند ودرها زنند ومصلوب سازند وروز سيوم بر خيزد هنوز اين سخن ايشان نفهميدند وبر ايشان پوشيده ماند اما جون از برخاستن خود كفت فهميدند كه بزركواري كلان خواهد يافت ودوتن از دوازده كه يوحنا ويعقوب باشند آرزو كردند كه بر ديكران سر بزركي يابند ليكن از شرم نكفتند ومادر خود را وسيله كردند او آمد وپرستش كرد حضرت ايشوع باو فرمود چه ميخواهي او كفت بفرماي كه اين هر دو پسر من در ملكوت تو نشينند يكي از دست راست تو ويكي از دست چپ تو واو كه ميدانست كه اين فرستاده ايشانست بايشان كفت نميدانيد كه چه طلب ميكنيد توانيد آشاميدن جامي كه من خواهم نوشيد كفتند ميتوانيم انكاه فرمود هر اينه جام من نوشيد اما آنكه هر دو از چپ

ipſoſque nobis qui onus diei & æſtum tulimus æquales feciſti. is ut reſponderet, diſſertationem cum uno faciens, dixit, Amice, injuriam tibi non feci. Nonne vox tua unus denarius fuit? debitum tuum cape & abi. volo huic poſtremo etiam tantundem atque tibi dare. an opum mearum dominus non ſum, earumque adminiſtrationem non habeo? oculus tuus malus eſt, quia ego bonus ſum? ſic ultimi primi erunt, & primi ultimi. [1] [Et aſcendens Ieſus Ieroſolymam, aſſumſit duodecim diſcipulos ſecreto, & ait illis:] Aſcendimus Hieroſolymam, & Scriptura Prophetarum perficietur, & filius hominis principibus Sacerdotum & Scribarum tradetur, & judicium mortis in eum ferent, eumque gentibus tradent, ut eum vilipendant, & flagellent & crucifigant, & die tertio reſurget. Nondum hunc ſermonem intellexerunt, ipſiſque tectus manſit. verum quoniam de reſurrectione ſua erat locutus, intellexerunt fore ut gloriam magnam conſequeretur. Et duo è duodecim, qui Iohannes & Iacobus ſunt, deſiderarunt ut ſupra cæteros eminentiam gloriæ nanciſcerentur, ſed præ pudore non ſunt locuti, & matrem ſuam mediatricem fecerunt. illa venit & adoravit. Dominus Ieſus dixit ipſi, quid vis? dixit illa, jube ut hi ambo filii mei in regno tuo ſedeant, unus ad manum dextram tuam & alter ad manum ſiniſtram tuam. Is, qui ſciebat, hanc ab illis miſſam eſſe, dixit ipſis, neſcitis quid petatis. poteſtis bibere poculum quod ego bibam? dixerunt, [2] poſſumus. tunc dixit, utique poculum meum bibetis: ſed ut ambo ad ſiniſtram

[1] *defectus hic eſt, quem ex Matt. 20. 17. ſupplevimus.*

[2] *in Autogr. eſt* مي توانم poſſum.

& dextram meam sedeatis, meum non est vobis dare, sed iis quibus à patre meo paratum est. quum illud decem alii audiverunt, iram ceperunt. Dominus Iesus vocavit eos & dixit: nostis principes hominum dominatores ipsorum esse, & magnates ipsorum in ipsos potestatem exercere. at inter vos ita non decet. sed qui vult maximus esse, is vobis ministret, & qui vult vestrum primus esse, is se servum vestrum faciat. quemadmodum Filius hominis non venit ut ipsi serviant, sed ut ipse serviat, & animam suam pro multis det. Quum Dominus Iesus ad urbem Iericho venisset, duos cœcos videntes reddidit. quum intravit, multi homines cum

In domum Sacchæi it.

ipso intrarunt. atque ibi vir quidam erat Sacchæus nomine, præfectus publicanorum, & dives, & desiderabat eum videre & scire quis esset: sed ob multitudinem hominum non potuit, quia humilis statura fuit. Currens primam viam occupavit, & in arborem ficum ascendit ut eum videret, quia Dominum Iesum per illud latus oportebat venire. quumque ad eum locum venit, ad eum respexit ipsique dixit, Sacchæe festina & descende. oportet me hodie in domo tua esse. ille festinanter descendit, & lætatus festinavit, ac domum ivit. quum Dominus Iesus domum ejus venisset, multitudini

[1] ad verb. grave venit.

[1] displicuit. dixerunt, profecto in domum publicani ingressus est. Sacchæus obviam venit & dixit Domino. Domine, dimidium opum mearum pauperibus do, & ex omnibus quæ per injuriam cepi, pro singulo quatuor do. Dominus Iesus dixit, hodie salus hujus domus stabilita est, quia hic

quoque

وراست من نشنید ازان من نیست که شمارا دهم مکر ان کسانرا
که از پیش پدر من ساخته شده است جون آن ده دیکر شنیدند
خشم کرفتند حضرت ایشوع ایشان را بخواند وکفت میدانید
که سرداران مردم مهتر ایشان باشند وبزرکان ایشان بر ایشان
قدرت را کار فرمایند ودر شمایان اینجنین نباید لیکن هر که
خواهد که بزرک باشد او شمارا خدمت کند وهر که خواهد از
شمایان که پیشوا باشد اوخود را بنده شما سازد همجنانکه آدمي
زاده نیامده است که اورا خدمت کنند بلکه تا او خدمت کند
وجان خود را بخاطر بسیاران دهد جون حضرت ایشوع بشهر اریخو
رسید دو نفر نا بینا را بینا ساخت هنکامي که در آمد مردم
بسیار با او در آمدند وانجا مردي بود زکي نام سردار سود خواران

بخانه زکي میرود،

وتوانکر وآرزو داشت که اورا ببیند وداند که کیست واز
انبوه مردم نمیتوانست جرا که پست بالا بود دویده سر راه کرفت
وبر درخت انجیر بر آمد تا اورا نظر کند زیرا که حضرت ایشوع
را بدان سو بایستي آمد وجون بدان جایکاه رسید بسوي او
نکریست وباو کفت اي زکي بشتاب وپست آي مرا باید که
امروز در خانه تو باشم او شتاب فرود آمد وشاد شده بشتافت
وبخانه رفت جون حضرت ایشوع بخانه او رفت جماعت را
کران امد کفتند هر اینه بخانه سود خوار در آمد زکي استقبال
کرده وکفت خداوند را اي خداوند نیمه مال خود بمسکینان
دهم واز هر که بستم کرفته ام عوض هر یک جهار دهم حضرت
ایشوع کفت امروز سلامتي این خانه ثابت شد که او

نیز

نيز پسر ابراهيم است كه آدمي زاده آمده است تا كمراهانرا
بخواند ورستكاري دهد ، جون از شهر اريخو با شاكردان
خود بر امد انبوه مردم با او رفتند مردي نا بينا برتي نام در سر
راه نشسته مي بود وكدايي مي كرد اوجون غوغاي مردم شنيد
پرسيد كه اين چه شور است كفتند ايشوع ناصري ميكذرد بفرياد
آمد وكفت ايشوع پسر داود بر من رحمت كن مردم كه پيش
ميرفتند او را ملامت كردند وكفتند خاموش باش اما او بيشتر
بفرياد شد وميكفت فرزند داود بر من رحمت كن حضرت ايشوع
ايستاد وفرمود كه اورا بطلبند رفتند طلبيدند ودل دهي كردند
وكفتند اميدوار برخيز كه ترا مي طلبد او جامه خود بر انداخت
وافتان وخيزان جست زنان پيش حضرت ايشوع آمد او پرسيد
چه ميخواهي كه باتو كنيم كفت خداوند ميخواهم كه به بينم
حضرت ايشوع كفت به بين وبرو كه ايمان تو ترا سلامتي داد او در
ساعت بينا شد وستايش كنان در پاي او ميرفت وانانكه اين
را ديدند خدارا ستودند، درين هنكام عيد فصح نزديك بود كه
عيد بزرك يهودان است وبسياري از هر شهر باوريشليم رفتند
تا رياضت كنند وخودرا پيش از عيد پاكيزه سازند حضرت
ايشوع را مي جستند وبهمديكر در هيكل مي كفتند چه
كمان داريد چرا بعيد نيامده است وبزركان كاهنان
وفريسين حكم كرده بودند هر كه ازو خبر داشته باشد
نشان دهد تا اورا بكيرند حضرت ايشوع شش روز پيش از
عيد فشي در بيت عنيه آمده جايي كه لاعادر را از
مردكان برخيزانده بود بخانه مرته ومريم كرد منزل دران منزل
نواحي

صحت كور ،

quoque filius Abrahæ est. Nam Filius hominis venit ut à via errantes vocet & servet. Quum ex urbe Iericho cum discipulis suis exivit, multitudo hominum cum ipso ivit. Vir quidam cæcus Barthi nomine in via sedebat & mendicabat. & quum strepitum hominum audivisset, quæsivit, hæc quæ commotio est? dixerunt, Iesus Nazarenus transit. [*] clamavit & dixit, Iesu fili David, miserere mei. homines qui antecedebant objurgabant ipsum & dicebant, tace. verum ipse magis clamavit & dixit, fili David miserere mei. Dominus Iesus stetit & jussit ut eum advocarent. Venerunt, advocarunt, & animum addiderunt & dixerunt, bene sperans surge, quia te vocat. ille vestem suam abjecit, & cadens ac surgens saltando ad Dominum Iesum venit. is quæsivit, quid vis faciamus tibi? dixit, Domine cupio videre. Dominus Iesus dixit, vide & vade. nam fides tua te servavit. ipse protinus visum recepit, & gratias agens secutus est eum. & qui hoc viderant, Deum laudarunt. Tum temporis festum Paschatis prope erat, quod festum magnum est Iudæorum. & multi ex omnibus civitatibus Hierosolymam veniebant, ut carnem domarent, seque ante festum purificarent. D. Iesum quærebant, atq; alii aliis in templo dicebant, quid putatis quare ad festum non venerit? Principes Sacerdotum & Pharisæi præceperant, ut quicunque ejus notitiam haberet indicaret, ut eum caperent. D. Iesus sex diebus ante festũ Paschatis Bethaniam venit, ubi Lazarum è mortuis suscitaverat. in domo Marthæ ac Mariæ hospitium cepit. in istius hospitii

Sanatio cæci.

[*] *ad verb.* in clamorem venit.

vicinia, vir quidam nomine Simon [1] Leprosus erat. ille Iesum domum suam deduxit, & convivium fecit. Martha in ministrando occupata erat, & Lazarus unus ex accumbentibus. & Maria lagenam unguenti gravis pretii capiens, caput & ambos pedes Domini Iesu unxit, & pilis capitis sui siccavit. Tunc Iudas Iscarioth unus ex duodecim Apostolis, qui eum hostibus tradidit, dixit. quare hoc oleum periit? quanto potius fuisset, hoc oleum trecentis denariis vendi & pauperibus dari? quare sic factum non est? Iudas hæc verba non ideo dicebat quod ipsi [2] cura de pauperibus esset, sed furti causa, quia crumena sumptuum penes ipsum erat, & quicquid in illam injiciebatur ille portabat. Dominus Iesus dixit, quare hanc mulierem molestia afficis? illa erga me bene egit. pauperes semper vobiscum erunt, & quandocunque voletis ipsis benefacere, poteritis. verum me non semper habebitis. quod hæc habuit, fecit. Me ante diem sepelitionis meæ unxit. vere dico vobis, ubicunque Euangelii [3] nostri notitia futura est, mundus dicet quod propter sepulchrum meum fecit. Maria hoc fecit, quia sciebat mortem ejus instare.

[1] pro بيش *legendum puto* پيس ،

[2] alibi misericordiam *significat. quod & hoc loco quadrat.*

[3] *id est* mei. *plural. pro singul.*

Introitus Christi in Ierusalem.

Iudæi sciverunt Dominum Iesum Bethaniæ esse, & multi ad eum venerunt, ut eum & Lazarum, quem è mortuis susciverat, viderent. Principes sacerdotum pactum inierunt ut Lazarum interfi-

نواحي شمعون نام مردي بيش بود او ايشوع را بخانه خود برد ومهماني كرد مرته بخدمت مشغول بود ولاعاذر يكي از مجلسيان ومريم قرابه عطر گران بها گرفته سر وهر دو قدم حضرت ايشوع را چرب كرد وموي سر خود خشك ساخت درين زمان يهودا اسخريوطي يك از دوازده رسول كه اورا بدشمنان سپرد گفت براي چه اين روغن ضايع شد كجا بيش داشت كه اين روغن به سيصد دينار فروخته شود ومسكينان داده آيد چرا اينچنين نكرديد يهودا اين سخن نه ازان گفت كه اورا عنايت مسكينان بود ليكن از جهت دزدي كه صندوق خرج بيش او مي بود وهر چه درو مي افتاد او بر ميداشت حضرت ايشوع گفت چرا اين زن را مي رنجاني او من نيكي كرده است فقرا دايم با شما خواهند بود وهر گاه خواهيد خواست كه بايشان نيكويي كنيد مي توانيد اما مرا هميشه نخواهيد داشت انچه اين داشت كرد مرا بيش از روز دفن من ماليد راست گويم بشما هر جا كه از انجيل ما خبر خواهد بود عالم خواهد گفت كه بخاطر گور من كرده است مريم اين كرد چرا كه دانسته بود كه مرگ او نزديك است ،

در آمدن مسيح در اوريشليم ،

يهودان دانستند كه حضرت ايشوع در بيت عنياست وبسياري بيش او آمدند تا اورا ولاعاذر را كه از مردگان بر خيزانده بود ببينند سرداران كاهنان مصلحت كردند كه لاعاذر را بكشند

د شدند که او جون مرد بزرک بود بسياري از يهودان از جهت
او بيش حضرت ايشوع ميرفتند وبرو ايمان مي آوردند وجون
حضرت ايشوع به بيت فشي رسيده بكوه زيتون بر آمد دو تن
از شاكردان خود فرستاده بايشان كفت برويد ودران قريه كه
مقابل شما است در اييد آنجا دراز كوشي با خر كره خود بسته
خواهيد يافت بكشاييد وبيش من آريد واكر كسي بشما سخن
كند باو جواب دهيد كه خداوند را باين احتياج است او در
حال بشما خواهد داد اين هر دو درازكوش را صاحبش را وقف
كرده بود كه ناتوانان وفقيران برينها سوار شده بر اوريشليم مي
برآمدند وباز مي رسانيدند واين براي اين كرد كه نبوة زكريا
وايشعيا بجا آيد ترجمه كفتار زكريا اينست شاد باش وفراوان شاد
باش اي دختر سيون وخرمي نما اي دختر اوريشليم اينك پاد
شاه تو مي آيد براي تو دادكر ورهايي ده فقير نشسته بر ماده
خر وبر خر كره او ومضمون سخنان ايشعيا اينست بكذاريد از
درها آماده سازيد راه را براي كروه هموار كنيد راه وبر جينيد
سنكها وبرداريد علم براي كروهها اينك خداوند خبر داد در
اقصاي زمين بكوييد بدختر سيون اينك سلامتي دهنده تو
آمد اينك مرد خدمت او با او وكار او در نظر او وايشان
خوانده شوند كروه پاك نجات داده خداوند تو خوانده شوي
شهر مطلوب غير مردود ، القصه پس شاكردان رفتند
واينچنين كردند وماده خر وخر كره را آوردند وتوشك خود را بر
انداختند وازو در خواستند كه بران سوار شود اول بر ماده
خر سوار شد انكاه بر ان خر كره كه برو كسي سوار نشده بود

interficerent. quum enim ille famosus esset, multi ex Iudæis propter ipsum ad Dominū Iesum veniebant, & in illum credebant Et quum Dominus Iesus [1] ad Bethphagen veniens, in montem Oliveti ascendisset, duos ex discipulis suis mittens dixit ipsis, ite & in istum pagum qui ante vos est intrate, ibi asinam [2] cum pullo suo ligatam invenietis. solvite & ad me adducite. & si quis vobis quicquā dicat, respondete ei, Domino his opus est. is statim vobis dabit. Hos ambos asinos domino ipsorum restituit, quia impotentes & pauperes iis vecti, Hierosolymam adscendebant, & reducebant. Hoc propterea fecit, ut prophetia Zachariæ & Esaiæ compleretur. Interpretamentum dicti Zachariæ hoc est. Gaude & multipliciter gaude filia Sionis, & jubila filia Ierusalem. ecce rex tuus venit tibi justus & servator, pauper, sedens super asinam & super pullum ejus. Argumentum autem verborum Esaiæ hoc est. Transite per portas, parate viam populo, planam facite viam, colligite lapides, & attollite signum populis. ecce Dominus annunciavit in extremitatibus terræ. dicite filiæ Sionis, ecce servator tuus vênit. ecce [3] merces servitii ejus cum ipso, & opus ejus coram ipso. & illi vocabuntur populus sanctus, liberati Domini. tu vocaberis, Civitas quæsita, non rejecta. Factum sic. itaque Discipuli venerunt atque ita fecerunt, & asinam pullumque adduxerunt, & [4] vestimenta sua super injecerunt, eumque rogarunt ut ea conscenderet. primum asinam conscendit, tunc illum pullum quem nemo conscenderat.

[1] *scribitur* بِه بيت فشى *ubi* ش *est pro Latinorum g, quia g Gallorum more pronunciavit.*

[2] *pro* بآخر *ubi vitiosum est Medda, dedimus.* بـــاخر ،

[3] *pro* مرد *in Autogr. quod* virum *significat, scripsimus* مزد ،

[4] *An* توشك *an* توتنك *legendum in Autog. dubium nobis est. neutrum quid sit scimus. fortasse* پوشش *indumentum legendum.*

Et quum Iudæi audiverunt, Chriſtum prope eſſe, & [1] jam jam in urbem intraturum, omnes obviam iverunt, atque innumeri aſcenderunt, Et quoniam in illa [2] vicinia Lazarum vivificaverat, hujus notitiæ amore corda eorum flagrabant. quocirca tantum ei honorem exhibuerunt, ut veſtimenta ſua ſuſtulerint, & pedibus jumenti quo vehebatur ſubjecerint. quidam ramos arborum ſuccidebant & in viam projiciebant. & qui poſt & ante ibant, clamabant, & Deum laudabant, & res mirandas quas à Domino Ieſu viderant declarabant & dicebant, Benedictus rex qui in nomine Domini venit. pax in cœlis & gloria in excelſis. Quidam Phariſæorum, qui hoc tempore præſentes erant, dixerunt ipſi, Magiſter, diſcipulos tuos objurga. Dominus Ieſus reſpondit ipſis, dico vobis, ſi illi ſilent, lapides clamabunt. & quum in ſummitatem montis oliveti aſcendiſſet, & prope urbem veniſſet, urbem videns flevit ſuper ea & dixit, ô cognoviſſes tu hoc die tuo rem quæ tibi eſt [3] ſalutaris? Sed jam utique oculi tui obtecti ſunt. quia dies ſuper te venient, quibus inimici tui tibi vallum ducent, & circumdabunt, & undequaque te arctabunt, & filios tuos qui in te ſunt volutabunt, & in te lapidem ſuper lapidem non relinquent, quia tempus ſanationis tuæ non noviſti. Hæc omnia poſt quadraginta annos complementum nacta ſunt. etſi autem ornamentum hujus libri [4] ordinata poſitio doctrinæ cæleſtis Domini Ieſu, & graduum gloriæ ejus ſit, tamen ad illuſtrationem iſtius ſermonis documenta

rem

[1] *niſi forte legendum ſit* امروز hoc ipſo die.

[2] *pro* بزدیکی *dedi* نزدیکی

[3] *propriè* ex ſalute.

[4] *prop.* gradus poſitionis.

وجون یهودان شنیده بودند که مسیح نزدیکست وامروز همي
بشهر در آید همکنان استقبال کردند ومردم بیشمار بر آمدند
وجون دران نزدیکي لاعاذررا زنده کرده بود ازین خبر دلهاي
ایشان مشتاق بودند بنابرین جندان اورا عزت کردند که
جامهاي خود بر مي آوردند وبپاي انداز مرکب او میکردند
جمعي شاخهاي درختان مي بریدند ودر راه مي انداختند
وآنانکه پس وپیش میرفتند فریاد میکردند وخدا را مي ستودند
وجیزهاي عجیب که از حضرت ایشوع دیده بودند بیان میکردند
ومیکفتند مبارک پادشاهي که بنام خدا مي آید صلح در آسمان
وبزرکي در بلندیها ، جندي از فریسیین که درین زمان حاضر
بودند باو کفتند استاد شاکردان خودرا ملامت کن حضرت
ایشوع بایشان جواب داد میکویم بشما اکر ایشان خاموش
باشند سنکها فریاد کنند ، وجون بقلهٔ کوه زیتون بر آمد ونزدیک
شهر رسید شهر را دیده بروي کریست ومي کفت مي دانستي
تو درین روز خود جیزي که براي تست از سلامتي لیکن
اکنون هر اینه چشمان تو پوشیده اند جرا که روزها بر
تو بیایند که دشمنان تو ترا باره کشند وکرد کنند واز هر
سو ترا تنک سازند وپسران ترا که در تو اند بغلطانند ودر
تو سنک بر سنک نه کذارند جرا که زمان صحت خود
ندانستي این همه جیزها پس از جهل سال کمال کرفتند ، اکر
جه شیوه این کتاب مدارج کذاري تعلیم آسماني حضرت
ایشوع ومراتب بزرکیست اما بجهت شادابي سخن ان نتایج

عبرت

عبرت انكيز وپاره از غريب چيزها كه پيش از خرابي اوريشليم بپيدايي كرفتند بطريق اجمال مي نويسيم تا اهل اعتبار را توتياي بينايي وبينا را مايهء آكاهي بدست افتند پوشيده نماند كه يكسال پيش از خرابي اوريشليم ستاره در هوا بصورت شمشير نمودار كرديد وتا يكسال پيوسته طلوع داشت نيز در عيد آزيموس كه عيد بزرك يهودان است شبي بعد از كذشتن سه پاس ناكاه نوري عظيم پديد آمد وتمام عبادتخانه را روشن ساخت بطوري كه همكنان روز پنداشتند وناپديد كشت نيز در همين عيد آزيموس كاوي بجهت قرباني آورده بودند آن كوسفند ماده زاييد نيز تا چهل روز پيوسته هنكام غروب در هوا ميديدند كه از هر طرف كردونها پر از اتش وفوج فوج مردم اوبجي مي آيند وجنك مي پيوندند وشهرها در محاصره دارند نيز در عيد ديكر كه روز نزول توريت است دانايان يهود بعبادت خانه بروش خود جمع شده بودند ناكاه صدايي شنيدند بدين مضمون از اينجا بكذريم، نيز ازين چهار سال در عيد تبرناكلس زيسوس نام پسر اينتيه ناكاه بفرياد آمد ميكفت فرياد از مشرق فرياد از مغرب فرياد از چهار باد فرياد از اوريشليم وعبادتخانه آن فرياد از نو عروسان فرياد از تمام مردم وهر چند سبب نالش وفرياد ازو مي پرسيدند وشلاق ميزدند هيچ چيز ديكر نميكفت وچندانكه بيشتر زدند بلند تر ميكفت پيش حاكم

rem geſtam producentia, & partem rerum mirandarum, quæ ante deſtructionem Hieroſolymæ manifeſtatæ fuerunt, via compendii ſcribemus: ut viris præclaris adjumentum viſus, & videntibus radix cognitionis in manus cadant. Celari non debet, quod anno uno ante deſtructionem Hieroſolymæ ſtella in aëre figura enſis apparuit, & uno anno continuo orta eſt. Iterum feſto azymorum, quod magnum Iudæorum feſtum eſt, nocte quadam, poſtquam tranſiiſſent tres (noctis) partes, derepente lux quædam ingens apparuit, & totum templum illuſtravit, adeo ut omnes diem putarent: & diſparuit. Rurſus, eodem feſto azymorum vaccam quandam ad ſacrificium adduxerunt. ea ovem fœminam peperit. Rurſus, per quadraginta dies continuos tempore occaſus in aëre viderunt, quod undique currus pleni igne, & turmæ hominum [1] concurrerent & prælium jungerent, & urbes obſiderent. Rurſus, feſto alio, qui dies deſcenſus legis eſt, doctores Iudæorum in templo pro more ſuo convenerant. Tunc vocem ingentem audiverunt hujus argumenti, hinc tranſeamus. Rurſus, ab hinc quatuor annis feſto tabernaculorum Ieſus quidam filius Inanię clamare tunc cœpit, dicens, Clamor ab oriente, clamor ab occidente, clamor à quatuor ventis, clamor à Ieruſalem & Templo illo, clamor à novis nuptis, clamor ab omnibus hominibus. & quantumcunque cauſam vociferationis & clamoris ab eo quærerent, & flagellis cæderent, aliud nihil dixit. & quo plus cædebant, tanto altius loquebatur. ad Iudicem

[1] ſcripſimus اوبجي. *incerti tamen an rectè. quia divinare plane non potuimus, quam dictionē puncta in Autogr. darent, aliam quam hanc. cujus tamen ſignificationem fatemur nos ignorare.*

adduxerunt, & plagis affecerunt, adeo ut omnia oſſa ejus apparerent, & pellis ſuper corpus non maneret. Is non flevit, atque idem dixit, væ væ Hieroſolymæ. uſque dum Veſpaſianus Cæſar cum filio ſuo nomine Tito Româ ad multandam Hieroſolymam venit. Et cum ille exercitum contraxiſſet, Chriſtiani inſpiratione Dei inde exierunt. & feſto azymorum, quo Iudæi à finibus mundi in hanc urbem convenerant, Ieruſalem obſeſſa fuit. nemo horum hominum exiit. & brevi tempore inter obſeſſos inimicitiæ[1] contigerunt, & alii aliis inſidias ſtruxerunt, in ſe mutuo [2] irruerunt, & interfecti fuerunt. nemo animæ & opum ſecurus erat. Die quodam in templo tantum prælium fuit commiſſum, & tantum ſanguinis effuſum, ut tota domus ſanguine repleretur, & uſq; ad hoſtes inſtar torrentis deflueret. & tot mortui ſunt atque occiſi, ut locus ſepeliendi non eſſet. mortuos de muris arcis deturbarunt. foſſa urbis plena erat. ex una porta quindecim millia & octodecim numerati fuere. Quidam [3] ex obſeſſis, margaritas in ventres demiſerunt & exiverunt. & quamvis à duce exercitus ſecuritas data eſſet, tamen [4] obſidentes, ubicunque eos inveniebant, interficiebant, & ventres eorum ſecabant. Vno die duobus millibus hominum ventres diſſecti ſunt. Evenit ut Titus manum elevaverit & dixerit, Excelſe Deus, tu noſti me hoc opere non delectari. præter obedientiam & obſequium non poſtulo. ipſimet ruinæ ſuæ ſtudent. Primum ex defectu annonæ moriebantur, deinde ubi [5] cum modo quodam

anno-

Obſidio Hieroſolymæ.

[1] *ad verb.* vultũ dederunt.

[2] *propriè* effuſi ſunt.

Diſſidium & cædes obſeſſorum.

[3] *ad verb.* ex interioribus, *qui in urbe cõcluſi erant.*

[4] *ad verb.* exteriores.

[5] *id eſt,* modicũ annonæ.

بردند وجفاها کردند چنانکه همگي استخوان هاي او ظاهر
شدند وپوست بر تن نماند او گریه نمي کرد وهمان ميکفت واي
واي بر اوريشليم تا آنکه وسپسان قيصر با پسر خود تيت نام
از رومه بغرمت اوريشليم آمد وهنگامي که او لشکر کشيد نصارا
بالهام خدا ازينجا بيرون رفتند ودر عيد آزيموس که يهودان
از اطراف عالم درين شهر جمع آمده بودند اوريشليم را محاصره
شد هيچ کدام ازين مردم بيرون نرفت ودر کمتر زماني
در حصاريان دشمنيها روي داد ودر کمين يک ديکر
نشستند بر همديکر مي ريختند وکشته مي شدند هيچ جان
ومال ايمن نبود روزي در پرستش خانه چندان جنگ در
پيوست وآن قدر خون ريخته شد که تمام خانه بخون پر
کشت وسوي دشمنان سيلاب نمود وچندان ميمردند وکشته
مي شدند که جاي کور کردن نبود مردکان را از سر
ديوارهاي قلعه مي پر تافتند خندق پر شد از يک دروازه
پانزده هزار هژده بشمار آمد، بعضي از درونيان جواهر بشکمها
فرو مي بردند وبيرون مي آمدند وبا آنکه از جانب سپهسالار
امان بود اما بيرونيان هر جا که ايشان را مي يافتند مي
کشتند وشکمهاي ايشان پاره ميکردند در يکروز دو هزار
کس را شکم پاره شد کار بجايي رسيد که تيت دست برداشت
وکفت بار خدايا تو ميداني که من بدين کار راضي نيستم جز
اطاعت وفرمان برداري نميخواهم ايشان خود بهلاک خود
مي کوشند اول از قحط غله ميمردند وچون بطوري

محاصره اوريشليم،

بي اتفاقي وقتل حصاريان

غله بقلعه در امد از افراط خوردن هلاك مي شدند وهمان
علاج زيستن سبب مردن مي شد هر جا طعام بود همانجا
جنك بود كشته مي شدند تا دوستان وعزيزان مردكانرا
شكم پاره ميكردند وبر تن ايشان جامه نمياندند وجون
ديكر چاره نماند پوست مردكان ميجوشانيدند ومي
خوردند چرم كفش ميخاييدند وشرم نبود بدهن كرفتن
وبزبان لسيدن انچه در پا مي بود كافر سوده كه
از خانها بيرون انداخته بودند ملغها ميخريدند
بلا آن شهر بطوري كرد كرد كه اميد زيستن نماند
وهيچ چاره نبود ، آثار غضب الاهي كه تواند نوشت
وكرا ياراي انكه تواند شمرد ناكزير قلم را از تفصيل
آن داستان باز داشته سر كذشت مريم نام باختيار مي
نويسم وحال ديكران وامي نمايم مريم از بزرك نزادان
ان ديار ودولتمند بود از ترس غنيم بقلعه در آمد
دزدان وديكر اوباشان آنچه مايه زندكاني او بود بردند
وهر چه آزقه داشت تاراج ستمكاران وكرسنكان شد
انكه بخورش لطيف وپوشش خوب خو كرده بود بكاه
خوردن وچرم كفش خاييدن آمد كرسنكي سنك دل
در درون او جاي كرد واخلاق را بدرشتي آورد روح
خوي خود كذاشت كودكي داشت از كريستن او هر زمان
بيزار شد وجون خودرا وپسررا در دهنهء بلا وهلاكت
ديد مهر داتي كذاشت رو به پسر كرد وميكفت كودك

حكم

[Margin: كرسنكي حصاريان]

[Margin: وسايه عجيب زني كه پسر خود خورد ،]

annona in arcem intravit, nimia voracitate peribant, atque ipsum remedium vitæ causa mortis erat. ubicunque cibus erat, ibidem bellum erat. occidebantur, usque ad amicos, & nobiles. mortuis ventrē secabant, & [1] super corpus ipsorum vestem non relinquebant. & cum aliud remedium non superesset, pelles mortuorum coqui fecerunt & ederunt. corium calcei masticarunt, neque pudor fuit, ore capere & lingua lingere [2] id quod inter pedes fuerat. vilissima laceramenta, quæ è domibus eiecerant, nummis emebant. Calamitas eam urbem ita cinxit, ut spes vitæ nulla superesset, neque ullum remedium fuerit. Vestigia iræ Dei quis posset describere? & cui facultas esset ut posset enumerare ea quæ calamus exprimere nequit? Ex varia miseria istius historiæ, Horrendam rem gestam Mariæ cujusdam libenter scribam, [3] cæteris præteritis. Maria ex præcipuis alienigenarum istius regionis, & dives erat. metu deprædationis in munimentum intravit. Latrones & alii mixtæ turbæ id quod radix vitæ ejus erat abstulerunt, & quicquid [4] alimenti habuit præda iniquorum & esurientium erat. ea quæ cibo delicato & vestimento bono assueverat, ad paleam edendam & corium calcei manducandum vênit. Fames [5] crudelitati in visceribus ejus locum fecit, & naturalem indolem in feritatem vertit. animi conditionem suam deseruit. Puerulum habebat, à cujus fletu continuo refugiebat. quumque seipsam & filium in ore miseriæ & interitus vidit, misericordiam ingenitam deseruit. Vultum in filium vertit & dixit: Puerule,

[Margin: Fames obsessorum.]

[1] *pro* برين *dedimus* برتن ،

[2] *excrementa ventris intelligit.*

[3] *ad verb.* & statum reliquorū debebo.

[Margin: Factum mirandum mulieris quæ filium suum edit.]

[4] *pro* ازقه *legendum forte* آزقه ،

[5] *proprie* lapideo cordi.

quid faciam? Te duræ res circumvallarunt, bellum, fames, ignes, fures, casus domuum mearum. quum morior, te cuinam tradam? & ubinam possem imaginari, ubi libenter esses victurus? speraveram fore, ut quando grandis esses, matrem tuam cibares, & si morerer, terræ mandares. Verum ego infortunata, quid faciam? mihi & tibi vita conveniebat: sed remedium non invenio. itaque cui te tradam? & in quam cavernam te abscondam, ut præda ferarum & canum & aliorum animalium non fias? Infantule dulcis mi, & membra suavia mea! potius quam vos fames interire faciat, quod à matre vestra accepistis reddite, & revertamini in eum uterum primigenium ubi spiritum accepistis. lectus tuus ibi paratus est. itaque osculum do tibi fili, & quod latitudo misericordiæ non habet, angustia necessitatis habeat, eo usque ut membra mea ipsamet edam. Feci quod suadebat misericordia, nunc faciam quod fames vult. Verum ô tu, melius & species quædam misericordiæ est. melius enim fuisset, matrem tibi cibum dare: & tu nunc cibus ejus eris. Hoc dixit, & faciem suam circumferens, caput istius fœtus uteri sui præcidens, eum in frustra secuit. partem igni imposuit, reliqua ob metum hominum occultavit, ne fortasse quidam famelicorum vi raperent. Sed nidor illud [1] detulit, & ad olfactum istius multitudinis venit. quidam [2] nidorem sequentes in domum ejus intrarunt, oculosque [3] rubicundos exhibuerunt, & comminati sunt ac dixerunt: ô infortunata, nos famelici circumvagamur, & tu

cum

[1] *Sycophantæ instar qui rem defert.*
[2] *ad verb.* vestigium ad nidorē facientes.
[3] *accensi scilicet ira ac furore.*

چكنم ترا سخت جيزها كرد كرفته اند جنك كرسنكي آتشها دزدان افتادن خانهاي من كه ميميرم ترا بكدام كس سپارم وكجا توانم خيال كرد كه آنجا نفس خواهي زيست اميدوار بودم كه جون بزرك شوي مادر خودرا طعام دهي واكر ميرم بخاك سپاري اما من بدبخت چكنم مرا وترا زندكاني بايستي وچاره نمي يابم پس ترا بكدام كس سپارم ودر كدام كور پنهان كنم تا غارت درندكان وسكان وديكر جانوران نشوي جكر شيرين من واعضاي خوش من زان بيشتر كه شمارا كرسنكي نا بود كند آنچه از ما در خود كرفته ايد واپس دهيد وباز آييد بان كوشه ذاتي كه آنجا روح يافتيد خواب كاه تو آنجا آماده مي شود پس بوسه ميدهم ترا اي پسر وآنچه فراخناي مهرباني ندارد تنكناي ضرورت داشته باشد تا اعضاي خود خود خورم كردم آنچه مقتضاي مهرباني بود اكنون بكنم آنچه كرسنكي ميخواهد اما تو بهتر ويك نوع رحمت چرا كه بهتر ان بود كه مادر بتو غذا دهد وتو درين وقت غذاي او مي شوي ، اين كفت وروي خودرا كردانيده سر آن جكر كوشه خود بريده اورا لخت لخت ساخت پاره در آتش نهاد وديكر از ترس مردم پنهان كرد كه مبادا جمعي از كرسنكان بستم بربايند اما بوي آن غمازي كرد وبشام آنجماعه رسيد ، جندي بي به بو كرده بخانه او در آمدند وچشمها سرخ ساختند وتهديد ميكردند ومي كفتند اي بدبخت ما كرسنه مي كرديم وتو

بفراغت

بفراغت ميخوري ومارا محروم كردي از خورش كه يافتي مريم كفت خشمين نشويد بخش شما جدا كرده ام واز جكر خود براي شما طعام نمكين نكاه داشته ام تحمل كنيد كه براي شما مي آرم وطبقي سر بسته بمش نهاد. انكاه بر كشاد وكفت اينست خورش من واينست يك دست كودك واينك پاي اينك نيمه تن او وتا اورا بيكانه نه انكاريد يقين دانيد كه پسر منست وكفت اي پسر من هر كز تو از امروز شيرين تر نبودهء ممنون تو ام كه يك روز بتو زنده ام حلاوت تو جان مرا بر پاي داشت وروز مرك بر مادر شوم بخت تو دراز كردانيد بجهت كشتن در آمدند ومهمان شدند ايشان نيز ممنون تو شوند جون طعام من خورند اين جماعه را حيرت ومدهوشي كرفت او بايشان كفت چه حيران مي شويد وچرا نميخوريد از انچه من مادر پيدا كرده ام لذت بكيريد ودانيد كه پسر من شيرينست از مادر مهربان تر نباشيد نه از زن نا توانتر هراينه من خورش مهيا كرده ام مادر را شمايان برين آورديد مرا نيز مهرباني دل مي كرفت اما احتياج غالب شده، اين قصه عجب در شهر فاش كرديد وهر كس مي ترسيد كه مبادا بدين نا سزاكاري مبتلا كردد وشورش نفس را بضيافت ساختن پسر چاره كرايد تيت ازين آكاهي لرزيد ودستها بريده داشت ومي كفت ما بجهت جنك آمديم ليكن جنك بمردم نميكنيم بلكه با حيوانها كه همچون سك ديوانه

ميكردند

cum otio edis, noſque prohibuiſti à cibo quem inveniſti. Maria dixit, Irati ne eſtote, portionem veſtram ſepoſui, & de fœtu meo pro vobis cibum ſalitum ſervavi. ſinite ut vobis adferam. Caniſtrum quoddam clauſum appoſuit. deinde aperuit & dixit, hic eſt cibus meus, & hæc eſt una manus pueruli, atque ecce pedem, ecce dimidium corporis ejus. & ut ne eum peregrinum arbitremini, firmiter ſcitote eum filium meum eſſe. ac dixit, Fili mi, nunquam mihi dulcior quam hodie fuiſti. gratia à te affecta ſum, quod unum diem per te vixerim. dulcedo tua animam meam ſuſtinuit, & die mortis ſuper matrem infelicem felicitas tua prolongata eſt. ad occidendum intrarunt, & convivæ facti ſunt. illi quoque gratia à te afficiuntur, quoniam cibum meum edunt. Hanc multitudinem ſtupor & pavor invaſit. Dixit ea ipſis: quid attoniti eſtis, & quare non editis de eo [1] quod ego mater peperi? delicias capite, & ſcitote, filium meum dulcem eſſe. matre miſericordiores ne eſtote, neque muliere impotentiores. Ecce ego cibum turpem paravi. matrem vos ad hoc adegiſtis. mihi etiam miſericordia cor corripiebat, ſed neceſſitas vicit. Hęc hiſtoria admiranda per urbem divulgata eſt, & quiſq; timebat ne forte ob hoc indignum facinus affligeretur, & [2] conturbationem animę, pro eo quod convivium factus eſſet filius, reparationem experiretur. Titus ad hujus rei cognitionem expavit, & manus [3] inciſas habuit ac dixit. Nos belli cauſa venimus. at bellum cum hominibus non facimus, ſed cum beſtiis, qui inſtar canis rabidi

[1] *perperam hic quadam ab imperito lectore inducta ſunt. in Autographo, cum omnia rectè habeant.*

[2] *id eſt, perpetua animæ conturbatione laborãdum foret. in tanti facinoris reparationem.*

[3] *quod in obſtupefactione facere ſolent. ut ex Soara Ioſephi in Alcor. conſtat. niſi forte pro* بريده داشت *legendum* بر مي داشت elevabat. *omnino ſic legendum cenſeo.*

circumeunt. feræ pullos ſuos amant, & in fame enutriunt, & cibum ſuum è carne aliena parant, & ab hujuſmodi carnibus abhorrent: hoc autem lapideum pectus ſuperat, quod mater peperit, & ex ſe natum edit. ô vacue ab hac pollutione, etiam me coram Majeſtate tua ab ea purgo. ô omnis poteſtas quæ in cœlo es, utiq; ſæpe ex animo quæſitor pacis fui, & [1] non obſtante meo dominio victoriaque mea, non erubui inſtare admodum & petere. volebam enim ipſis condonare. Sed quid cum Iudæis faciam? nam ipſi inter ſe pugnant. quoties è ſummitate murorum acclamavi ut ad pugnam exirent, ne à manibus propriis pejus & durius interficerentur? Hoc dixit, & hominibus poteſtatem fecit confluendi, & in urbem ignes injiciendi. Primores templum azylum fecerunt. ibi aqua deerat. ſitis ex calore ignium accrevit. Sacerdotes cunctationem abſtulerunt, & ſecuritatem poſtularunt. Titus reſpondit: nequitiæ & abjecti animi eſt, quod templum non maneat, & vos vivere deſideretis. omnes interfecti fuerunt. Iohannes & Simeon & alii primores ſecuritatem poſtularunt. dixit ipſis, tempus miſericordiæ finitum eſt. quum nihil eſſet quod reliquum manſiſſet, ſecuritatem dabam: non [2] recepiſtis. Volebam condonare: non permiſiſtis. in pugna inhibitionem faciebam: at vos impetum feciſtis. Nunc omnes occiſi ſunt, & templum ardet. quare armati ſtatis? arma deponite, tanquam vulnerati & fracti cordibus. etſi digni [3] non ſitis, tamen animæ condonationem feci. Et quamvis [4] ira regis in

[1] *pro* باجود *legendum puto* بـا وجود

Deſolatio urbis ut templi.

[2] *malè in Autog.* قبول بكرددد nō receperunt.

[3] *malè* نيستند non ſint.

[4] *pro* عضب *legendum puto* غضب ،

ميكردند درندكان بچهاي خودرا دوست ميدارند ودر كرسنكي پرورش ميكنند وطعمه خود از تن ديكران ميسازند وازين طور كوشتهـا ميرمند واين ازسنكين دلي آفزونتر است كه مادر زايد وخويش خود خورد يا كم ازين آلودكي وخودرا در حضرت توازين پاك ميكنم ، اي هر قدرتي كه در آسماني هر اينه كه بارها از دل طلبكار آشتي شده ام وباجود خود تسلط وغلبه خويش شرم از الحاح وزاري نكرده ام زيرا كه ميخواستم كه ايشانرا به بخشم ليكن بيهودان چكنم كه بخود در جنكند چند بار از بالاي ديوارهـا فرياد كردم كه بجنك بر آيند تا ازدست خود بدتر وسختتر كشته نشوند ، اين كفت ومردم را رخصت داد كه هجوم آورند ودر شهر آتش زنند سرداران هيكل پناه بردند انجـا آب نبود تشنكي از كرمي آتش بيشتر شد كاهنان زينهاري شدند وامان خواستند تيتس جواب داد دوني وفرو مايهكي است كه هيكل نماند وشمـا آرزوي زندكاني كنيد همه كشته شدند يوحنـا وشمعون وديكر سرداران امان خواستند بايشان كفت هنكام مهرباني آخر شد جون جيزي نماند كه باقي ماند امان ميدادم قبول نكرديد خواستم كه ببخشم نكذاشتيد در جنك توقف ميكردم وشمايان حمله مي آورديد اكنون مردم همه كشته شدند وهيكل ميسوزد براي چه مسلح مي استيد سلاح فرود آريد همجون خستكان وشكسته دلان اكر چه لايق نيستيد اما جان بخشي كردم ، وبـا آنكه غضب پادشاهي

در جوش بود اما هر که بسوي او مي گریخت اورا از بزرگي
ذاتي در امان خود میگرفت ومي بخشید ولشکریان نیز چون
از کشتن سیر آمده بودند وچشم در بند کردن داشتند ترغیب
بخشودن میکردند فروختي بسیار شد ومشتري کم چرا
که رومیان ان قدر ایشان را حقیر داشتند که شایسته
پرستاري وغلامي نمي دانستند واز بني اسراییل کسي را
اماية نبود که ایشان را باز خرد در ماه امرداد شهر را
اتش زدند ده صد هزار کشته بشمار آمدند ونود وهفت
هزار کس اسیر شدند واز عرایب انکه بخت نصر نیز در
همین ماه بیش شش صد سال شهر بگرفته وخراب کرده
بود وکار بجایي رسید که از افزوني برده وخواري ایشان
سي نفر بیک دینار فروخته شدند وشهر آنچنان خراب شد
که تا امروز بحالت اصلي خود باز نکردید وعبادت
خانه که ویران کرده شد هر کز دیگر عمارت کردن
نتوانستند این بود آنچه حضرت ایشوع هنکام در آمدن
به بیت المقدس در نظر آورده بر احوال ایشان
میگریست ، جون بشهر رسید در تمام شهر غوغا شد
وبهمدیگر مي کفتند این کیست مردم جواب مي دادند که
اینست ایشوع پیغمبر از ناصرة جلیل طفلان سرود مي کردند
واورا مي ستودند فریسین را دل بسوخت وخشمین
شدند وبهمدیگر مي کفتند مي بینید که هر چند سعي
کنیم هیچ سود نمیکند هر اینه تمام عالم عقب او میرود

in fervore esset, tamen qui ad ipsum confugiebat, eum ex præstantia naturæ in fidem suam recipiebat, & condonabat. Milites etiam, quoniam occidendi saturi essent, & oculos in captivos faciendos haberent, incitabant ad miserendum. Venditio multa fuit, at emptio pauca, quia Romani adeo eos viles habuerunt, ut dignos ancillarum & servorum conditione non putarint. & ex filiis Israël nemini ea facultas erat, ut eos redimeret. Mense [1] Amordad urbem incenderunt. decies centena millia occisorum numerata sunt. & nonaginta septem millia virorum capta. & [2] ex mirabilibus est, quod [3] Nebucadnesar etiam eodem hoc mense jam ante sexcentos annos urbem ceperat & desolaverat. Atque usu venit, quod ob copiam mancipiorum, & vilitatem ipsorum, triginta uno denario venditi fuere. atque urbs tantopere desolata fuit, ut ad hodiernum usque diem in statum suum pristinum [4] non sit reversa: neque templum quod dirutum fuit, unquam amplius ædificare potuerint. Hoc fuit illud, quod Dominus Iesus quum intraret Hierosolymam, sibi ob oculos ferens, super statu eorum flevit. Quum in urbem venit, per universam urbem [5] strepitus factus est, atque inter se dicebant, hic quis est? respondebant homines, hic est Iesus Propheta è Nazareth Galilææ. Pueruli cantum faciebant eumque laudabant. Pharisæis cor exarsit, & indignati sunt, atque inter se dixerunt: Videtis, quod quantumcunque conatus faciamus, nihil prodest: utique, totus mundus post eum vadit.

[1] *Augusto respondet. solet autem sine* ا *legi* مرداد *mordad.*

[2] *pro* عرایب *legendum puto* غرایب ،

[3] *corruptè scribitur Buchatnesar.*

[4] *pro* باز کردید *sit reversa, scripsimus* باز نکردید *quia manifestū habet mendū.*

[5] *pro* غوعا *scripsimus* غوغا ،

quocirca ad Dominum Ieſum venerunt & dixerunt, audis id quod hi dicunt? Dominus Ieſus reſpondit, Ita. non legiſtis, profectò ex ore puerorum & ſugentium laus perfecta eſt? Eo tempore quo Dominus Ieſus in templo Iudæorum erat, quidam Græcorum, qui ad illud feſtum precum gratia venerant, ad Philippum venerunt, eumque rogarunt ac dixerunt, Domine, volumus Dominum Ieſum [1] [videre.] dixerunt, quidam [2] profani cupierunt tibi adeſſe. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, tempus iſtud vênit quo Filius hominis glorificetur. Et ut oſtenderet fructum qui ex morte ejus populis venturus eſſet, dixit ipſis, verè verè dico vobis, ſi granum tritici in terram non cadit & non moritur, utiq; ſolum manet: ſed ſi moritur, fructum multum dat. Qui animam ſuam amat, perdet eam: & qui animam ſuam in hoc mundo odit, eam in vitam æternam ſervabit. Si quis mihi ſervit, is me ſequetur, & ubi ego ſum, ſervus meus ibidem erit. Si quis mihi ſervit, eum pater meus honorabit. Nunc anima mea in conturbatione eſt. & quid dicam? Pater, me ex hac hora libera. verum ob hanc cauſam veni in hunc ſtatum. Pater, nomen tuum glorifica. Tunc vox è cœlo venit hujus argumenti, profectò glorificavi, & adhuc glorificabo. quidam qui aſtabant audiverunt & dixerunt, utique tonitru factum eſt. alii dixerunt, ſed Angelus eum allocutus eſt. Dominus Ieſus dixit, hæc vox propter me non eſt facta, ſed propter vos. Vtique nunc judicium hujus mundi manifeſtatum eſt. nunc princeps

hujus

[1] *deeſt hoc verbum, quod Perſicè eſt* ببينيم

[2] *ad verb.* expertes Scripturæ.

Fructus mortis Chriſti.

Modus ſequendi Chriſtum.

بنابرین پیش حضرت ایشوع رفتند وگفتند می شنوی انچه اینها
می گویند حضرت ایشوع جواب داد بلي نخوانديد بدرستي از
دهان طفلان وشیر خواران تسبیح کمال گرفت درین هنگام
که حضرت ایشوع در هیکل یهودان بود چندی از یونانیان که
دران عید برای نماز آمده بودند نزد فلیپس آمدند واورا در
خواست کردند وگفتند اي صاحب میخواهیم که حضرت ایشوع
[را ببینیم] گفتند جمعي غیر کتابي میخواستند که ترا ملازمت
کنند حضرت ایشوع جواب داد وگفت آن هنگام شد که آدمي
زاده بزرگوار گردد وتا بنماید فایده که از مرگ او بامتها خواهد
رسید بایشان گفت راست راست گویم بشما اگر دانه گندم در
زمین نیفتد ونمیرد هراینه تنها ماند واگر میرد بار بسیار دهد ،
آنکه جان خودرا دوست دارد هلاک کند وآنکه جان خودرا
درین جهان دشمن دارد اورا برای زندگاني جاوید نگاه دارد اگر
یکي مرا خدمت کند اومرا بي روي کند وآنجا که منم خدمتکار
من همانجا خواهد بود اگر کسي مرا خدمت کند اورا پدر من
گرامي دارد اکنون جان من در شورشست وچه گویم اي پدر
مرا ازین ساعت خلاصي ده اما ازین جهت رسیده ام باین حالت
اي پدر نام خودرا بزرگ گردان درین هنگام آوار از آسمان
آمد بدین مضمون بدرستي بزرگوار ساختم ونیز بزرگوار کنم ، جمعي
که ایستاده بودند شنیدند وگفتند هر اینه غریش شد
ودیگران گفتند بلکه فرشته اورا خطاب کرد حضرت
ایشوع گفت این آواز بسبب من نبود لیکن از جهت شما ،
هر اینه حالا داوري اینجهان پیدا شد اکنون سردار

اینجهان

فایده مرگ مسیح ،

روش پیروي مسیح ،

اينجهان بيرون انداخته شود ومن چون از زمين بالا شوم همه
خررا بسوي خود كشم اين كفت تا نمايد كه بچه مرك ميميرد ،
جماعت جواب داد كه ما درين دانسته ايم كه مسيح تا جاويد
ماند چكونه مي كويي تو كه آدمي زاده بر داشته شود كيست
اين آدمي زاده حضرت ايشوع فرمود كمتر زماني نور با شماست
روانه شويد ما دامي كه نور با شماست تا تاريكها شمارا در
نكيرد كه هر كه در تاريكي روانه مي شود نميداند كه كجا
ميرود ما دامي كه نور با شماست بنور بكرويد تا پسران نور
باشيد ، بسياري از خواص برو ايمان آوردند اما از ترس فريسين
ظاهر نميكردند تا ايشانرا از جماعت بيرون نكنند چرا كه بزرك
داشت مردم را بيشتر دوست مي داشتند از بزرك داشت خدا ،
آخر روز از شهر بيرون رفت وشب در كوه زيتون بنماز
بكزرانيد ، بامدادان كه روز دو شنبه باشد بر كرديد وبهيكل
در امد ومردم راكه در هيكل خريد وفروخت مي كردند بيرون
كردن كرفت وكفت نوشته شده است كه خانه من خانه نمازست
وشمايان آنرا غار دزدان ساختيد ، فريسين الجا رفتند وكفتند
اين كارها بقدرت كه مي كني ترا براي اين كار قدرة كه داده
است حضرت ايشوع جواب داد وكفت من شمارا از كلمه ميپرسم
غماداء يوحنا از كه بود از مردم يا از آسمان ايشان همه در فكر
شدند كه اكر كوييم از آسمانست كويد پس چرا باو نكرويديد
واكر كوييم از مردم است ميترسيم كه مردم غلو كنند چرا كه
يوحنا را همه پيغمبر خدا دانسته بودند جواب دادند نميدانيم

او

hujus mundi ejicietur. & ego quum à terra elevatus ero, omnes dignos ad me traham. hoc dixit, ut ostenderet qua morte moreretur. Turba respondit, Nos de hac re putavimus, quod Christus in æternum maneret, quomodo dicis tu, filius hominis elevabitur? quis est hic filius hominis? Dominus Iesus dixit. Parvo tempore lux vobiscum est, ambulate dum lux vobiscum est, ut tenebræ vos non comprehendant. nam qui in tenebris ambulat nescit ubi ambulet. quamdiu lux vobiscum est, in lucem credite, ut filii lucis sitis. Multi ex præcipuis in eum crediderunt. sed ob metum Pharisæorum non manifestabant, ne ipsos ex congregatione ejicerent. quia [1] gloriam hominum magis amarunt quam gloriam Dei. Sub finem diei ex urbe exiit, & noctem in monte Oliveti in precibus transegit. Mane, qui dies secundus septimanæ est, reversus est & in templum intravit, & homines qui in templo emebant & vendebant ejicere cœpit, & dixit, scriptum est, domus mea domus precationis est, & vos eam speluncam furum fecistis. Pharisæi eò venerunt & dixerunt. hæc opera qua potestate facis? tibi ad hoc opus potestatem quis dedit? Dominus Iesus respondit & dixit, Ego vos de verbo interrogabo. Baptismus Iohannis ex quo erat, ex hominibus, an ex cœlo? illi omnes cogitabant, si dicimus, ex cœlo est, dicet, quare igitur ei non [2] credidistis? & si dicimus, ex hominibus est, timemus ne homines tumultuentur: quia Iohannem omnes Prophetam Dei putabant. Responderunt, nescimus.

[1] *ad verb.* magni habitionē.

[2] *malè* كرويدند crediderunt, *in Autograph.*

dixit ipsis, ego etiam vobis non dico, qua potestate hæc faciam. Quid [1] videtur vobis? Vir quidam duos filios habebat. & filio majori dixit, Fili, vade, hodie in [2] vinea mea operare. is dixit, Nolo. postea pœnitens fuit & ivit. Pater alteri filio dixit, Fili, abi, & in vinea mea operare. is respondit, Domine, eo. & non ivit. ex his duobus, quisnam voluntatem patris complevit? illi dixerunt, primus. Dominus Iesus dixit, verè dico vobis, publicani & meretrices magis quam vos in regnum cœlorum venient. inter vos Iohannes venit in justitia, eumque non recepistis. sed publicani & meretrices ei crediderunt, & vos hoc videntes non resipuistis ut ei crederetis. Et ut ostenderet, ipsemet quis esset, & illi quidnam ipsi facturi essent, & quam istius remunerationem consecuturi essent, dixit. Parabolam aliam [3] audite. Vir quidam paterfamilias vineam plantavit, & circum eam murum duxit, & fossam fodit, & turrim struxit, & eam hortulanis tradidit, atque ipse peregrè ivit. Et quum tempus fructus venisset, servos suos ad hortulanos misit, ut hortulani proventum ejus darent. Hortulani quosdam ceciderunt, & quosdam interfecerunt, & quosdam lapidarunt. Dominus alios, plures prioribus, designavit. illis etiam similiter fecerunt. Vice tertia filium suum misit, & dixit, fortasse à facie filii mei erubescent. quum hortulani filium viderunt, in cordibus suis dixerunt: hic ipse est hæres. venite ut eum occidamus, & hæreditatem nos capiamus. eum itaque ceperunt, & extra hortum

tulerunt

[1] *ad verb.* videtis vos.

[2] *ad verb.* horto uvarum mearū.

Peccatum Iudæorum & merces ejus.

[3] *malè* بشنوند audiant, *in Autograph.*

او بایشان گفت من هم با شما نمی گویم که بقدرت که این
چیزها میکنم، چه می بینید شمایان مردی دو پسر داشت
وبه پسر بزرگ گفت ای پسر برو امروز در باغ انگور من کار
کن او گفت نمیخواهم بعد از ان پشیمان شد ورفت پدر بدیگر
پسر گفت ای پسر برو ودر باغ انگور من کار کن او جواب
داد ای خداوند میروم ونرفت ازین دو کدام کس رضاء پدر
بجای آورد ایشان گفتند نخستین حضرت ایشوع گفت راست
گویم بشما سودخواران وقحبها بیشتر از شما در ملك آسمان
روند ودر شمایان یوحنا آمد بعدالت واورا قبول نکردید
وسودخواران وقحبها برو ایمان آوردند وشمایان این را دیده
توبه نکردید تا برو ایمان آرید، وتا وانماید که خود کیست
وایشان باو چکار خواهند کرد وجزای آن چه خواهند یافت
گفت مثل دیگر بشنوید مردی کدخدا باغ انگور نشاند وگرد
آن دیوار کشید وخندق کند وبرج عمارت کرد وآن را بباغبانان
سپرد وخود مسافر شد وچون زمان میوه رسید بندگان خود را
بسوی باغبانان فرستاد تا باغبانان محصول آن دهند
باغبانان چندی را زدند وگروهی را کشتند جمعی را سنگسار
کردند خداوند دیگر مردم بیش از اول یقین کرد بایشان
نیز چنین کردند ومرتبه سیوم پسر خود فرستاد وگفت
شاید از روی پسر من شرم کنند چون باغبانان پسر را
دیدند در دلهای خود گفتند همین است وارث بیایید که اورا
بکشیم ومیراث را ما ستانیم پس اورا گرفتند وبیرون باغ

گناه یهودان وپاداش آن،

بردند

بردند وكشتند وجون صاحب باغ آيد باين مردم چكند ايشان
كفتند بدان را ببدي هلاك سازد وباغ را بمردم سپارد تا
حاصل اورا هنكام خود ادا كنند انكاه بايشان فرمود آيا شما
هركز در كتابها نخوانده ايد هراينه سنكي كه اورا معاران
خوار داشتند اين سر كوشه شد اين از جانب خدا بود ودر
چشمهاي ما عجبست ازين جهت ميكويم بشما كه هر
اينه ملكوت خدا از دست شما ستده شود وبمردم ديكر
سپرده آيد كه حاصل او ادا كنند وهر كه برين سنك بر
افتد خورد شكسته شود وبر هر كه بيفتد نا چيزش كند
وجون سرداران كاهنان وفريسيان مثلهاي او شنيدند
دانستند كه بايشان چه ميكويد خواستند كه اورا بند كنند
ليكن از مردم ترسيدند كه نزد ايشان همجو نبي بوده
است درين مثال خداوند خدارا ميخواند باغ توريت
را ديوار تفسير ان را وديكر پيغمبران را خندق عبادت
خانه را برج كهانت را باغبانان يهودان را ميوه عمل
صالح را سفر كردن كذاشتن باختيار آنانكه براي حاصل
فرستاد پيغمبران ونيكو كاران اند از بعضي نشنيدند همجون
موسي وهارون وبعضي را كشتند مانند ايشعيا وذكريا
وارميا وديكران آخر پسر خودرا فرستاد كه حضرت
ايشوع است ازوي شرم نكردند وكشتند تا حكومت
وصاحبي از خانه ايشان نرود ليكن آخر ار ايشان ستده
شده وكتاب وديكر همه جيز بدست ديكران رفت كه

كتابي

tulerunt & interfecerunt. quando dominus horti veniet, his hominibus quid faciet? dixerunt, malos malè perdet, & hortum hominibus tradet, ut proventum ejus tempore ſuo perſolvant. Tunc dixit ipſis. an vos unquam in ſcripturis non legiſtis, utique lapis quem ædificatores vilem habuerunt, hic caput anguli factus eſt? hoc à Deo factum eſt, & in oculis noſtris mirandum eſt. ob hanc cauſam dico vobis, quod utique regnum Dei è manu veſtra capietur, & hominibus aliis tradetur, qui proventum ejus perſolvent. & quicunque in hunc lapidem incidit, parvus frangetur. & in quemcunque cadet, [1] annihilabit eum. Et quum principes ſacerdotum & Phariſæi parabolas ejus audiviſſent, cognoverunt quidnam ipſis diceret. voluerunt eum [2] capere, ſed ab hominibus metuerunt, quia [3] apud ipſos tanquam propheta erat. In hac parabola, Dominus Deum denotat: hortus legem: [4] murus, interpretationem ejus & reliquos prophetas: foſſa, templum: turris, Sacerdotium: hortulani, Judæos: fructus, bona opera: peregrè profectio, quod permiſerit eos arbitrio ſuo. ii quos ob proventum miſit, Prophetæ & juſti ſunt. Quoſdam non audiverunt, ut Moſem & Aaronem. quoſdam occiderunt, ut Eſaiam & Zachariam & Ieremiam & alios. tandem Filium ſuum miſit, qui Dominus Ieſus eſt. ab eo non erubuerunt, & occiderunt, ut judicatura & dominium à domo ipſorum non abiret. Sed tandem ab ipſis ablatum eſt, & Scriptura & alia omnia in manus aliorum venerunt, qui

[1] *ad verb.* non quicquam eum faciet.

[2] *propriè* ligare.

[3] *pro* فرد *correximus* نزد،

[4] *pro* ديوا *correximus* ديوار،

 profeſ-

[1] *propriè, viz.*

profeſſionis Scripturę non erant. atq; huic ipſi [1] profeſſioni peculiare eſt, quod qui è religione ſua & cognitione Dei fructum bonum non profert, ab eo auferens alii dabit. Illo die ſtupenda edidit, & multa opera miranda fecit. Et cum noctis tempus eſſet, in montem Oliveti ivit, & totam noctem in precibus tranſegit. quumque iret, diſcipulis dixit. Semper in precibus eſtote, & in eo opere ne ceſſate. dico vobis, quicquid in precibus petetis, credite vos accepturos, & eveniet vobis. Et quando in precibus ſtatis, ſi læſi à quoquã eſtis, ei remittite. Vobis peccata veſtra remittet. & ſi non remittitis, Pater veſter, qui in cœlis eſt, peccata veſtra non remittet. Die tertio ſeptimanæ mane rurſus Hieroſolymam venit, & in templum ivit, atque ibi homines docuit. Phariſęi, ex iis quæ geſta erant pridie, ægro animo erant. at ipſi poteſtatem eam non habebant, ut eum caperent. conſpirarunt, ut eum in verbis ipſius captarent, & Iudici traderent. diſcipulos ſuos adjuvantibus viris Herodis ad ipſum miſerunt & dixerunt. pręceptor, utique novimus quod in veritate es, & viam Dei in veritate doces, & à nemine times, neque vultum cujuſquam reſpicis. dic nobis, licitum nobis eſt, ut tributum Cæſari demus, an non? D. Ieſus, qui malitiam cordis ipſorũ noverat, reſpondit: Hypocritæ, quid me tentatis? denarium tributi offerte mihi. denarium unum attulerunt. tunc dixit, [2] Scripturam cujus habet? dixerunt, Cæſaris. tum dixit ipſis, quod Cæſaris eſt, Cæſari date, & quod Dei eſt, Deo. quum audierunt, mirati ſunt, & diſceſſerunt. Rurſus hoc die quidam Sadducæorum,

Cultus cum fide.

[2] *ad verb.* cum ſcriptura cujus eſt? *in Autogr.* ونبشته *legendum putamus* بنوشته *tranſpoſitis literis. itaq; ſic correximus, ne hæreat lector.*

qui

کتابي نبودند وبهمین طریق خاص که هر که از دین خود
ومعرفت خدا میوه صالح نیارد ازو کرفته بدیکري خواهد داد ،
آن روز معجزها نمود وبسیار کارهاي عجب کرد وچون شبهنکام
شد بکوه زیتون رفت وتمام شب بنماز کذرانید وهنکامي که
میرفت بشاکردان فرمود همیشه در نماز باشید ودر کار تقصیر
نکنید میکویم بشما هر چه بنماز خواسته باشید ایمان دارید که
خواهید یافت وبشما خواهد رسید ، وچون در نماز ایستید اکر
آزاري از کسي دارید اورا ببخشید شمارا کناهان شما ببخشد
واکر نبخشید پدر شما که در آسمانست کناهان شما نمي بخشد
روز سه شنبه بامداد باز باوریشلیم آمد وبهیکل رفت وانجا مردم
را تعلیم داد فریسین از ماجراي دي روز رنج برده بودند وخود
یاراي آن نداشتند که اورا بکیرند مصلحت کردند که اورا بسخن
او مواخذه کنند وبحاکم بسپارند شاکردان خودرا باتفاق
مردم هردوس بیش او فرستادند وکفتند اي آموزکار هراینه مي
دانیم که بر حقي وراه خدا بحق تعلیم مي دهي واز کسي باک
نداري وروي کسي نمي بیني ما بکو که بر ما رواست که جزیه
بقیصر دهیم یا نه حضرت ایشوع که از بد دلي ایشان آکاه بود
جواب داد اي دورویان مرا چه مي ازمایید دینار جزیه بیش
من آرید ایشان یک دینار آوردند انکاه فرمود بنوشته کیست
ایشان کفتند از قیصر در ان زمان بایشان کفت آنچه از
قیصرست بقیصر دهید وآنچه از خداست بخدا چون شنیدند
تعجب کردند وکذاشتند نیز درین روز جمعي از زندیقان

عبادت باایمان ،

که

که منکر قيامت بودند سوي او آمدند وکفتند اي آموز
کار موسي کفت اکر مردي ميرود واورا پسر نباشد زن
اورا برادر او بکيرد وبراي برادر خود تخم زنده کند در
ما هفت برادر بودند بزرک ايشان زن کرفت ومرد جون
اورا اولاد نبود زن را ببرادر کذاشت وهمچنين دوم وسيوم تا
هفتم وپس از همه آن زن مرد آن زن در قيامت ازين
هفت برادر کرا باشد که هر کدام اورا نکاح کرد حضرت
ايشوع جواب داد وکفت کمراه شده ايد نه کتابها را مي
دانيد ونه از قوت خدا خبر داريد زيرا که نه مردان در
قيامت زنان ستانند ونه زنان مردان ليکن همچون
فرستکان باشند در آسمان ياد نداريد وآنچه خدا بشما
در بعث مردکان کفته منم خداي ابراهيم وخداي اسحاق
وخداي يعقوب خدا خداي مردکان نيست ليکن از زندکان
ودرين باب سخنها کفت بطوري که همکنان حيران
شدند ، فريسين جون دانستند که زنديقان ملزم شدند
جمع شده پيش او آمدند ويکي ازينها که داناتر بود
ازوي بامتحان پرسيد اي استاد کدام حکم در دين بزرکست — کلانترين احکم،
جواب داد دوستدار خداوند خداي خود از همه جان خود
واز همه نيت خود اينست حکم بزرک ونخستين وحکم دوم
مانند اين است يعني دوست دار قريب خودرا
همچنانکه خودرا وتمام دين وپيغمبران باين دو حکم باز
ميکردند وجون فريسين همه جمع شده بودند حضرت ايشوع

پرسيد

qui reſurrectionem negabant, ad eum venerunt & dixerunt. Magiſter, Moſes dixit, ſi quis [1] moritur, ipſique filius non ſit, uxorem ejus frater ejus capiet, & fratri ſuo ſemen [2] ſuſcitabit. Inter nos ſeptem fratres fuerunt. maximus ipſorum uxorem cepit, & vir, quum ipſi nati non eſſent, uxorem fratri reliquit. ſimiliter ſecundus & tertius uſque ad ſeptimum. & poſt omnes mulier iſta mortua eſt. Mulier illa in reſurrectione cui ex ſeptem hiſce fratribus erit? nam unuſquiſque eam uxorem habuit. Dominus Ieſus reſpondit & dixit, erratis. neque ſcripturas noſtis, neque potentiam Dei ſcitis. nam neque viri in reſurrectione mulieres capient, neque mulieres viros, ſed inſtar Angelorum erunt in cœlo. nonne recordamini etiam ejus quod Deus vobis de ſuſcitatione mortuorum dixit? Ego ſum Deus Abrahami, & Deus Iſaaci & Deus Iacobi. Deus Deus mortuorum non eſt ſed viventium. & de hoc capite locutus ita eſt, ut omnes obſtupeſcerent. Phariſæi quum cognoviſſent, Sadducæis os obturatum, congregati ad eum venerunt. & unus ex ipſis, qui doctior erat, ex ipſo tentandi gratia quæſivit, Magiſter, quodnam mandatum in lege maximum eſt? Reſpondit, dilige Dominum Deum tuum ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua. hoc eſt mandatum maximum & primum. & mandatum ſecundum ſimile huic eſt, ſcilicet, dilige proximum tuum ſicut teipſum. tota lex & Prophetæ in his duobus mandatis vertuntur. Et quum Phariſæi omnes conveniſſent, Dominus Ieſus

[1] *propriè*, abit. *fortaſſe legendū* ميرد moritur.

[2] *propriè*, vivum faciet.

Maximū mandatorum.

interrogavit: Vos de Messia quam opinionem habetis? cujus is filius est? dixerunt filius Davidis[1] est. dixit: quomodo itaque David[2] cum per instinctum Dei dominum suum vocat, & dicit, Dixit Dominus Domino meo, sede ad manum dexteram meam, donec inimicos tuos sub pedibus tuis ponam? quandoquidem igitur David eum Dominum vocat, quomodo filius ejus est? nemo potens erat qui ipsi responsum[3] daret. & ab eo die nemo potuit quicquam ab eo rogare. Tum temporis Dominus Iesus faciem ad turbam & ad discipulos vertit & dixit: Scribæ & Pharisæi super sedem Mosis sederunt. quicquid igitur vobis dicunt servate & facite. Sed opera ipsorum ne facite. dicunt enim, & non faciunt. quia onera gravia & difficilia ligant, & dorso hominum imponunt, neque volunt extremitatem digiti iis admovere. Omnia opera sua faciunt, ut appareant. [4] phylacteria dilatant, & funiculos ac fimbrias longas relinquunt. amant præeminentiam in synagogis & conviviis, & salutationem in foris, & ut Magistri (vocentur ab hominibus. Vos nolite vocari Magistri, quia Magister) vester idem unus Christus est, & vos fratres invicem estis. neque quemquam in terra patrem vocate, quia pater vester unus est qui in cælis est. Et[5] rectores ne vocemini: utique rector vester unus est qui Christus est. qui maximus est inter vos, is minister sit vobis. & quicunque se extulerit, dejicietur. & quicunque se dejicit, extolletur. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ. quia regnum cœlorum

[6] ante

[1] *in Autograph.* داستت *pro* داست *mendosum habet* د.
[2] *mendosè in autog.* داود مرا Davidem, *pro* داود اورا *itaque restituimus.*
[3] *omissum in Autograph. per incuriam* دهد daret.

Sequela magnatum.
Antesignani mali.

[4] *propriè*, tuitiones, amuleta, *quæ mala amoliendi vim habere credebantur. unde & phylacteria dicta, à conservando.*

Parenthesi inclusa desunt in Autographo.

[5] *pro* پدر, Pater, *restituimus* مدبر Rector.

پرسید شما از مسیح چه خبر دارید او پسر کیست گفتند پسر
داود است او گفت پس چگونه داود اورا بالهام خدا خداوند
خود میخواند وگوید گفت خداوند بخداوند من بنشین بدست
راست من تا دشمنان ترا زیر هر دو پای تو نهم پس هر گاه
داود اورا خداوند میخواند چگونه پسر او باشد هیچکدام
نتوانست که اورا جواب [دهد] وازان روز هیچ یک نتوانست
که هیچ چیز ازوی سوال کند، ان زمان حضرت ایشوع روی
بجماعت وبشاگردان کرد وگفت کاتبان وفریسین بر کرسی موسی
نشستند پس هر چه بشما گویند نگاه دارید وبکنید وکردارهای
ایشان نکنید که ایشان می گویند ونمی کنند چرا که بارهای
گران ودشوار می بندند وبر دوش مردم می نهند ونمیخواهند
که سر انگشت خود بدان رسانند همه کارهای خود میکنند
تا نمودار شوند تعویذهای پهناور می کنند وریسمانها وطیلسانها
دراز می گذارند دوست می دارند صدارت را در انجمنها
ومهمانیها وسلام را در بازارها وآنکه آموزگار [از جانب مردم
خوانده شوند وشمایان آموزگار خوانده نشوید زیرا که آموزگار]
شما همان یک مسیح است وشمایان برادران همدیگرید وکس را
بر زمین پدر نخوانید که پدر شما یکی است که در آسمانهاست
ومدبر خوانده نشوید هراینه مدبر شما یکی است که مسیح
است هر که بزرگست در شمایان او خادم باشد برای شما وهر که
خودرا برداشت انداخته شود وهر که خودرا اندازد بر داشته
شود، وای بشما ای کاتبان وفریسین دورویان که ملکوت آسمان را

بپیروی بزرگان،

پیشوایان بد،

بر روی

بر روي مردم مي بنديد نه خود مي در آييد ونه ديكران را مي
كذاريد كه در آيند ، واي بشما اي كاتبان وفريسين دورويان كه
از خانهاي بيوه زنان ويتمان مي خوريد بخواندن دعاهاي دراز
اين جهت بر شما داوري بزرك باشد ، واي بر شما اي كاتبان
وفريسين كه دو روياند كه بر وبحر را طي مي كنيد تا يك بيكانه
را صيد كنيد وجون بدام آورديد اورا براي دوزخ دو چندان
از خود ساخته ميكنيد واي بشما اي كشندكان نا بينا آنكه
ميكوييد هر كه سوكند بهيكل خورد اورا باكي نيست اما هر
كه سوكند بزر كه در هيكلست او بزه كار كردد واي دادانان
وكوران كدام بزركتر است زر يا هيكل كه آن را پاك مي سازد وهر
كه بمذبح سوكند ميخورد اورا باك نيست وآنكه بقربان كه بالاي
او باشد سوكند مي خورد بزه كار است اي كوران كدام كس بهتر
بزركتر است قربان يا مذبح كه قربان را پاك مي سازد پس هر
كه سوكند ميخورد بمذبح سوكند ميخورد بدو وبدانچه بالاي
اوست وهر كه بهيكل سوكند ميخورد سوكند ميكند بدو وبدانچه
درو ساكنست وهر كه سوكند باسمان ميخورد او سوكند بكرسي
خدا ميكند وبكسي كه برو بنشسته است ، انكاه بشاكردان
فرمود كه شما از جه مردم پرهيز كنيد درين مجلس مشاهده
مي كرد كه مردم در خورد توانكري خويش زرهاي صدقه در
صندوق اندازند بيوه زني نيز آمد ويك دو پول در خورد فقيري
خويش دران صندوق انداخت شاكردان را طلبيد وكفت راست
كويم بشما اين بيوه زن بيش همه صدقه داد چرا كه اينهمه از انچه

صدقه از دل هر جند كم ،

هر

[1] ante homines clauditis. neque ipsimet intratis, neque alios sinitis intrare. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia è domibus viduarum & orphanorum editis, nuncupando preces longas. propterea super vos judicium magnum est. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, qui hypocritæ estis. qui terram & mare [2] circuitis, ut unum peregrinum venemini. & quando in rete introduxistis, cum inferno duplo magis quam vos ipsos idoneum redditis. væ vobis duces cœci, qui dicitis, qui juramentum per templum edit, non est quod timeat. Sed qui jurat per aurum quod in templo est, reus factus est. [3] væ stulti & cæci; quodnam majus est, aurum, an templum quod illud sanctificat? Et quicunque per altare juramentum edit, non est quod timeat. at qui per sacrificium quod supra illud est juramentum edit, reus est. ô Cæci, quodnam melius & majus est, sacrificium, an altare quod sacrificium sanctificat? Itaque qui jurat per altare, jurat per illud, & per id quod supra illud est. & qui per templum jurat, jurat per illud, & per id quod in eo habitat. & qui jurat per cœlum, ille per solium Dei jurat, & per [4] eum qui super illud sedet. Tunc dixit discipulis, [5] ab hominibus [6] cavete. In hoc consessu videbat, quosdam in statu opulentiæ suæ aureos ad eleemosynam in arcam injicere. Vidua quædam etiam venit, & unum duosve quadrantes in statu paupertatis suæ in illam arcam injecit. Discipulos advocavit & dixit. Verè dico vobis, hæc vidua plus omnibus eleemosynæ dedit. quia hi omnes ex eo quod

[1] *propriè*, super vultum hominum.

[2] *pro* طي *forte legendū* طيف

[3] *pro* واي væ, *legendum fortassis* ô اي

[4] *propriè*, virum.

[5] *fortasse* جه *superfluum. aut legendum* وجه *ac vertendū*, à vultu hominū.

[6] *pro* كند *substituimus* كنيد

Eleemosyna ex corde, quamvis parva.

ipsis

ipſis abundabat dederunt. hæc autem [1] ex eo quod ipſi non ſufficiebat quicquid habuit injecit. Ex templo exivit, & ad montem Olivarum prædictum cum diſcipulis ſuis ivit. & quum veniſſet in locum qui ſublimis erat, & ſtructuræ urbis inde rectè conſpicerentur, diſcipuli ſtructuras templi & urbis laudabant, ipſique oſtendebant. ille reſpondit: Videtis hæc omnia? verè dico vobis, lapis ſuper lapidem non manebit qui non deſtruatur. interrogarunt, id quando erit? reſpondit. Quum videbitis quod Hieroſolymam obſident, ſcitote deſtructionem ejus propinquam eſſe. & quum pollutionem, quam Daniel Propheta prænunciavit, in loco ſancto conſtitutam videbitis, qui legit [2] intelligat, tum deſtructio Hieroſolymæ eſt. Pollutio autem quænam? effectum figuræ [3] Adriani Cæſaris fuit. is enim imaginem ſuam in templum miſit, ut eam Iudæi adorarent. Eo tempore qui in terra Iudææ ſunt ne exeant, & qui ſupra dorſum tecti domus ſunt, [4] deorſum ne veniant, ut de ſuppellectile ſua quicquam capiant. & qui in agro ſunt, ne revertantur ut veſtem ſuam capiant. & qui in circumjacente regione ſunt, intra urbem ne intrent. quia hi dies iræ ſunt, ut quod ſcriptum eſt omne compleatur. Væ prægnanti & lactanti in illis diebus. quia ſupra terram anguſtia gravis erit, & ira Dei ſuper hunc populum, & in os gladii incident, & in omnem plagam mundi abducentur, & Ieruſalem à gentibus conculcabitur, donec tempus compleatur. Et ut tanto magis ira Dei deſcendat, manus in vos injicient,

&

[1] *ad verb.* ex eo quod ipſi impletionem non faciebat, *id eſt, ex penuria ſua.*

[2] *pro* دريابه *ſubſtituimus* دريابد

[3] *pro* اووريان *legendum forte* اودريان

[4] *pro* بيشت بيايند *legendum putamus* پست نيايند ،

بر ايشان فراخ بود دادند امــا اين از انچه باو وفا نميكند هر انچه داشت انداخت از عبادتخانه بيرون شد وبسوي كوه زيتون مذكور با شاكردان خود ميرفت وچون رسيد بجايي كه مشرف بود وعمارات شهر از انجا خوب ديده مي شد شاكردان عمارتهاي هيكل وشهر را مي ستودند وباو مي نمودند او جواب داد مي بينيد اينهمه چيزها را راست ميكويم بشما سنك بر سنك نماند كه خراب نشود ايشان پرسيدند اين كي شود او جواب داد چون بينيد كه اوريشلم را محاصره مي كنند دانيد كه خرابي او نزديك است وچون پليدي را كه دانيال پيغمبر آن را خبر داده بود در جايكاه مقدس منصوب بينيد آن كه ميخواند دريابه آن زمان خرابي اوريشلم است وپليدي كه عبارت از صورت اووريان قيصر بوده كه او شكل خود را بهيكل فرستاد تا انرا يهودان پرستش كنند وآن زمان آنانكه در زمين يهودا هستند بكوهها كريزند وآنانكه در شهر اند بيرون نروند وآنانكه بر پشت بام خانه باشند بيشت بيايند كه از متاع خود چيز كيرند وآنانكه در صحرا باشند باز نكردند كه جامه خود ستانند وآنانكه در حوالي باشند درون شهر نه در آيند چرا كه آن روزهاي غضب اند تا انچه مكتوبست همه بجا آيد ، واي بر حامله وشير آور دران روزها زيرا كه بر زمين تنكي كلان باشد وغضب خدا برين كروه ودر دهان شمشير افتند وبهر سوي عالم بسر برده شوند واوريشلم پايمال امتها باشد تا وقتي كه زمانه سري كردد ، واز ان بيشتر كه غضب خدا نازل شود دستها بشما خواهند رسانيد

ودر

ودر پي شمايان خواهند بود وشما اسير خواهند ساخت وپيش
پادشاهان وحاكمان خواهند برد واين خواهد شد تا از من
كواهي دهيد ، پس در دل نكاه داريد پيش از وقت انديشه
نكنيد كه چه جواب دهيم بلكه آنچه بشما در آن ساعت القا
كرده شود همان كوييد كه من شمارا دهن ودانش دهم كه بان
هيچ دشمن بشما نتواند كه مقاومت كند ، پدران وبرادران
وخويشان ودوستان شمايان را بسپارند وچندي از شما كشته
شوند وبجهت من شمارا همه مردم دشمن دارند اما تار موي
شما تباه نشود وبصبر برداشت خود مالك جانهاي خويشتن
شويد ، ايشان پرسيد در آخر عالم كي باشد ونشان آمدن تو
چيست فرمود آكاه باشيد وبيدار شويد ودعا كنيد كه نميدانيد
كه ساعت كي شود ازان روز وساعت هيچكس نميداند تا
فرشتكان وهمچنانكه خرابي عالم در ايام نوح بود اينچنين آمدن
من خواهد بود كه همچنانكه دران روزها پيش از طوفان ميخوردند
ومي اشاميدند وشاديها داشتند تا آنروز كه نوح بكشتي درآمد
ونفهميدند تا ان زمان كه طوفان شد وهمه را برد اينچنين خواهد
بود آمدن آدمي زاده ، بيدار شويد كه نميدانيد كه خداوند
شما كي در رسد اين را بدانيد كه اكر خداوند خانه
دانستي كه چه وقت دزد مي آيد هر اينه او بيدار بودي
ونكذاشتي كه خانه او شكافته شود بنابرين شما نيز آماده
باشيد چرا كه هنكامي كه در فكر شما نباشد آدمي زاده خواهد
آمد وحكمت درين كه از ساعت آكاهي نداد آن بود تا هر كز

محنتهاي رسولان ،

قيامت بر همه پنهان

& persequentur vos, vosque in carcerem conjicient, & coram regibus & judicibus ferent, atque id fiet, ut de me testimonium detis. In corde itaque servate, ut ante tempus solliciti non sitis, dicentes, quid responsi dabimus? sed quod vobis ea hora [1] suggeretur, id ipsum loquimini. nam ego vobis os & scientiam dabo, cui nullus, inimicus vobis, poterit resistere. patres & fratres & cognati & amici vos tradent, & quidam vestrum occidentur, & propter me vos omnes homines odio habebunt. verum capillus vester non corrumpetur, & in patientia tolerantiæ vestræ possessores animarum vestrarum estote. Illi rogarunt de fine mundi, quando erit? & signum adventus tui quodnam est? dixit, Moniti estote & vigilate & orate, quia nescitis, hora quando futura sit. De illo die & hora nemo novit, usque ad angelos. & quemadmodum destructio mundi diebus Noæ fuit, sic adventus meus erit. Nam sicut illis diebus ante diluvium edebant & bibebant & gaudebant, usque ad eum diem quo Noa in [2] arcam intravit, & non intellexerunt usque dum diluvium fuit & omnes abstulit. Sic futurus est adventus Filii hominis. Vigilate quia nescitis, dominus vester quando adveniat. hoc scitote, quod si dominus domus scivisset quo tempore fur veniret, utique vigilasset & non sivisset ut domus sua perfringeretur. Itaque vos etiam parati estote, quia tempore quo non cogitabitis, Filius hominis venturus est. Et causa hujus, quod de hora certitudinem non dedit, ea fuit, ut nunquam

Calamitates Apostolorum.

[1] *propriè*, obviam efficietur.

Resurrectio omnes latet.

[2] *vel* navem. *vox Persica est* كشي *convenit cum Belgico* Kiste/ *& Lat.* cista. arcam *&* navem *designat.*

ſervitium Dei negligamus, & perpetuo metuamus. Tum ſigna extremæ diei declaravit & dixit. cauti eſtote ne quis vos decipiat. Multi in nomine[1] [meo] venient & dicent, Ego ſum, & plurimos decipient. Multi[2] prophetæ falſi ſurgent, & multos ſeducent. Qui uſque ad finem conſtantiam oſtendet, ſervabitur. Et hoc Euangelium regni in univerſo mundo prædicabitur, in teſtimonium omnium populorum, & tunc finis mundi erit. Si quis dicat, hic eſt Chriſtus aut ibi, ne credite, quia multi[3] prædicatores falſi ſurgent, & dicent, Ego ſum Chriſtus. Multi Prophetæ falſi ſigna magna edent, & res mirandas facient, adeo ut, ſi poſſet fieri, [4] electi Dei ſeducerentur. Dixit porro, in mundo bella multa erunt, & multi prædicabunt dicentes, Chriſtus ego ſum. & de hoc capite verba multa fecit. Hæc omnia ſigna terrena fuerunt. tunc de ſignis cœleſtibus prænunciavit & dixit: In ſole & luna & cæteris[5] ſtellis ſigna apparebunt. Sol lucem non dabit, & luna in tenebris erit. & conſpicietur, quod ſtellæ cadent in terram. anguſtia magna naſcetur. homines attoniti erunt, & mare tempeſtatem faciet, & homines metu & cogitatione hujus, ſcilicet poſt hæc quid futurum ſit, areſcent. ignis mundum incendet. Tunc temporis Filius hominis, ad vivificandum mortuos, angelos ſuos mittet cum tuba, & voce alta. & omnes qui in ſepulchro ſunt verbum Filii Dei audient & exibunt, & juſti ad vitam æternam reſurgent, & [6] impii ad ſupplicium, & omnes in unum locum convenient.

[1] *deeſt* meo من *in Autographo.*
[2] *propriè,* ex prophetis falſis.
[3] *propriè,* ex prædicatoribus falſis. *ut ſupra.*
[4] *pro* برة كريدكان *legendum puto* بر كزيدكان،
Signa cœleſtia ante reſurrectionem.
[5] *pro* رستاها *legendum puto* ستارهـا،
Suſcitatio mortuorum.
[6] *In* بر بدكاران *videtur* بر *ſuperfluum.*

tunc

از بندكي خدا غافل نشويم ودايم ترسان باشيم وانكاه علامات
آخرت بيان كرد وفرمود هشيار باشيد كسي شمارا بازي ندهد
بسياري بنام[من] آيند وكويند منم واكثر مردم را بازي دهند
بسياري از پيغمبران باطل برخيزند وبسياري مردم را كمراه سازند
كه تا آخر استقامت نمايد سلامت يابد، واين انجيل ملكوت
بتمام عالم منادي كرده شود براي كواهي همه امتها وانكاه پايان
عالم باشد، اكر كسي كويد اينجاست مسيح يا انجا ايمان
نياريد كه بسياري از مدعيان باطل برخيزند وكويند منم مسيح
بسيار پيغمبران باطل نشانهاي كلان نمايند وچيزهاي عجيب
كنند چنانكه اكر تواند بود برة كريدكان خدا بازي خورند،
وهم فرمود در عالم جنكها بسيار باشند وبسياري دعوي كنند
كه مسيح منم ودرين باب سخن بسيار كرد اينهمه نشانهـاء
زميني بوده است انكاه از علامات آسماني خبر داد وكفت در
افتاب وماهتاب وديكر رستاها نشانهـا پديد آيند افتاب
نور ندهد وماهتاب در تاريكي شود وچنان نمودار كردد كه
ستارها مي افتند در زمين تنكي عظيم پديد آيد مردم پريشان
شوند ودريـا شورش كند ومردم از ترس وفكر اين كه آخر
اين چه باشد خشك شوند آتش عالم را بسوزد، درين زمان
ابن البشر براي زنده كردن مردكان فرشتكان خود را بفرستد
بنفير وآواز بلند وهمه آنانكه در قبرند سخن ابن الله
بشنوند وبر آيند ونيكوكاران بجهت زندكاني جاويد برخيزند
وبر بدكاران براي عقوبت وهمكنان در يكجا فراهم آيند،

نشانهاي آسمان پيش از قيامت،
بعث مردكان،

آن

نموداري صلیب ٔ

آن زمان نشان ابن البشر در آسمان ظاهر شود یعني صلیب
مقدس وتمام قبیله مردم که اورا بینند بر خود گریه کنند
انگاه ابن البشر در ابرهاي آسمان ببزرگواري خود آید وهمه
فرشتگان در ملازمت او باشند ودر تخت بزرگواري خود نشیند
وهمه مردم پیش او جمع شوند وهمچنانکه شبان گوسفندان را از
بزها جدا مي کند اینچنین نیکان را از بدان جدا کند
ونیکوکاران را براست خود جا دهد وبدان را در چپ انگاه
عمل هر کس بر همه اشکارا شود وهر کسي جزاي کرده خود بیابد
وتا وانماید که صفت رحمت اورا محبوب وعزیزترست باانکه در
جانب راست او باشند گوید بیایید اي خجستگان پدر من
بگیرید آن پادشاهي که از گاه پیدایش عالم براي شما آماده
کرده شده است زیرا که گرسنه بودم ومرا طعام دادید تشنه
بودم ومرا آب دادید غریب بودم وجایگاه دادید برهنه بودم
ومرا پوشانیدید بیمار بودم ومرا عیادت کردید در زندان بودم
وبسوي من آمدید ، آن زمان دادگران جواب دهند وگویند
خداوند کي ترا گرسنه دیدیم وخورش دادیم تشنه وآب دادیم
کي ترا غریب یافتیم وجاي دادیم یا برهنه وپوشانیدیم یا ترا
کي بیمار ودر زندان دیدیم که پیش تو آمدیم بایشان جواب
دهد وگوید راست گویم بشما که هر چه بیکي ازین برادران
کوچک من کردید بمن کردید وباانکه در جانب چپ اند
بگوید اي ملعونان از من دور شوید وسوي آتش جاوید
روید که براي ابلیس ولشکر او آماده کرده شده است

کر

tunc temporis ſignum Filii hominis in cœlo apparebit, nempe crux ſancta, & omnes familiæ hominum qui illud videbunt, ſuper ſe flebunt. tunc Filius hominis in nubibus cœli cum gloria ſua veniet, & omnes Angeli in comitatu ejus erunt, & in throno gloriæ ſuæ ſedebit, & omnes homines coram ipſo congregabuntur. & ſicut paſtor oves ab hædis ſegregat, ſic bonos à malis ſegregabit, & juſtis ad dextram ſuam locum dabit, & malis ad [1] ſiniſtram. Tunc opus unius cujuſque omnibus palam fiet, & quiſque mercedem factorum ſuorum conſequetur. & ut oſtendat, qualitatem miſericordiæ ipſi chariorem & præcellentiorem eſſe, iis qui ad latus dextrum ejus erunt, dicet, Venite benedicti Patris mei, capite illud regnum quod à tempore nativitatis mundi pro vobis paratum fuit. quia famelicus fui, & me cibaſtis. ſitiens fui, & mihi aquam dediſtis. hoſpes fui, & locum dediſtis. nudus fui, & me veſtiiſtis. ægrotus fui, & viſitaſtis. in carcere fui, & ad me veniſtis. tunc juſti reſpondebunt & dicent, Domine; quando te famelicum vidimus, & cibum dedimus; ſitientem, & aquam dedimus? [2] quando te hoſpitem invenimus, & locum dedimus, aut nudum & veſtivimus? aut te quando ægrotum [3] & in carcere vidimus, quod ad te venerimus? reſpondebit ipſis, & dicet, verè dico vobis, quicquid [4] uni ex his fratribus parvulis meis feciſtis, mihi feciſtis. Et iis qui ad latus ſiniſtrum ſunt dicet, Maledicti, à me procul eſtote, & in ignem æternum ite, qui Diabolo & exercitui ejus [5] paratus eſt.

Apparitio crucis.

[1] *pro* ختب *ſubſtituimus* چپ, *quia mendoſa omnino punctatio videtur.*

[2] *pro* كه quod, *ſubſtituimus* كي quando?

[3] *pro* زود *ſubſtituimus tranſpoſitis literis* ودر

[4] *pro* نبيكي *ſubſtituimus* ببيكي, *tranſpoſito uno puncto.*

[5] *pro* آمده *dedimus* آماده

Famelicus fui, & mihi cibum non dediſtis. ſitiens fui, & mihi aquam non dediſtis. hoſpes fui, & mihi locum non dediſtis. nudus, & me non veſtiiſtis. ægrotus & incarceratus fui, & me non viſitaſtis. Illi reſpondebunt, Domine, quando te eſurientem aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut ægrotum aut incarceratum vidimus, & non miniſtravimus? tunc ipſis reſpondebit, verè dico vobis, quod uni ex hiſce parvulis meis non feciſtis, ' [mihi non feciſtis.] Tunc illi in ſupplicio æterno erunt, juſti autem in vita æterna. Tunc dixit, Cœlum & terra è loco ibunt, ſed verba mea non peribunt. Hic totus ſermo tertio die ſeptimanæ in vico Bethaniæ habitus eſt.

' من نكرديد *deeſt in autogr.*

PARS TERTIA,

De Paſſionibus, & moleſtiis, & morte CHRISTI.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

EX dictis clarè patuit, Dominum Ieſum aliquoties de morte ſua verba feciſſe, quodque traderent Iudæi ipſum judicibus peregrinis, ut interficeretur, ac de fructu & emolumento quod ex morte ejus naſceretur, quæ ſalus hominum eſt. Porro etiam innotuit, fore ut hæc omnia volente ipſo ipſi evenirent, abſque ut cuiquam poteſtas ea eſſet, ut ipſi dolorem ullum inferre poſſet, niſi ipſimet placitum eſſet. hinc eſt, quod quandocunque volue-

Ieſus voluntate propria moritur.

كرسنه بودم ومرا طعام ندادید تشنه بودم ومرا آب ندادید غریب بودم ومرا جا ندادید برهنه ومرا نپوشانیدید بیمار ومحبوس بودم ومرا عیادت نکردید ایشان جواب دهند خداوند كي ترا كرسنه یا تشنه یا غریب یا برهنه یا بیمار یا محبوس دیدیم وخدمت نکردیم آن زمان ایشان را جواب دهد راست کویم بشما آنچه بیکي ازین کوچکان من نکردید [بمن نکردید] پس ایشان در عذاب جاوید باشند ونیکان در حیات دایم ، انکاه فرمود آسمان وزمین از جاي روند اما سخنان من ضایع نشوند این همه كفت وكو در سه شنبه در قریه بیتانیه بوده است ،

باب سیوم

در جفاها ومحنتها ومرك مسيح ،

متي كو ، مرقوس يد ، لوقا كب

از كفتها مشخص دانسته شد كه حضرت عيسي چند بار از مردن خود سخن كرد واز سپردن يهودان اورا بحاكمان بیكانه تا كشته شود واز میوه وفایده كه از مرك او بيدا آید كه آن سلامتي مردم است وهم معلوم شد كه این همه باراده او برو خواهد آمد بي آنكه كسي را یاراي آن باشد كه اورا رنجي تواند رساند اكر خود راضي نباشد ازین است كه هر كاه

ايشوع بخواهش خود ميميرد ،

خواستند كه اورا بكشند يا سنكسار سازند يا بند كنند هر
كز نتوانستند كه هنوز اراده او نبود امـا جون وقت رسيد
وخواست كه جان خود بواسطه مردم دهد بلكه بواسطه كناه
كاران بل بخاطر دشمنان ودرين كار بزركي رحمت خويش
وانمايد خود بشهر اورشليم آمد آنجا كه مي دانست كه در پي
كشتن او هستند هر چند ايشان بغايت دشمي خواستند كه
اورا بكشند او بتمام محبت ومهرباني خواستند كه خودرا
بكشتن دهد بواسطه علاج ايشان پس سبب اين مرك ارجانب
آنكه سعي در كشتن او كردند غايت بدي ايشان بود جه
بغير اين كه عالم در پاي او ميرفت وازين بي روي دوكان
ايشان ويرا مي شد ديكر سبب نبوده امـا از جانب او كه
خود خواست كه بعالميان روشن سازد كه ايشانرا چه مقدار
دوست مي دارد كه در عوض كناهان ايشان تـا جان خود
ميدهد وآن تحمل ومحبت وديكر جيزهـا كه در سه سال
بكفتار آموخت اكنون بكردار خود وامي نمايد غايت نيكي
بود ، ازينجاست كه اكر مرك مسيح از جه كناه يـا كناه
كلان بوده جون يهودان محض كينه وناحق بجندان عقوبتهـا
وبيحرمتيها كشتند بهترين كسي راكه در عالم بوده است وچندان
نيكوييهـا بايشان كرده بود امـا همان مرك بهترين خدمت
بوده كه خدارا در عالم كرده شد جون قربان خدا ساخت
بهترين جيزي كه مي تواند بود وخودرا باختيار خود
سپرد بجهت كفارت وخلاصي مردم ودرين نمونه داد ازهر كمال
نيكي ،

voluerunt eum interficere aut lapidare, aut vincire, nunquam potuerint, quia nondum voluntas ejus erat. Sed quum tempus venit, & voluit animam ſuam pro hominibus dare, [1] imo pro peccatoribus, [1] imo pro inimicis, & in hoc opere magnitudinem miſericordiæ ſuæ oſtendere, ipſemet urbem Ieruſalem adiit, ubi ſciebat ſtudere eos ipſum occidere. Quamvis illi extrema inimicitia voluerint eum occidere, ipſe ſumma charitate & miſericordia [2] voluit ſeipſum occidendum dare pro ſalute ipſorum. Cauſa itaque hujus mortis, à parte eorum qui conati ſunt eum interficere, extremitas malitiæ ipſorum fuit. [3] præterea, quod mundus eum ſequeretur, & ex hac ſecutione officina eorum deſerta fieret. alia cauſa non fuit. Sed à parte ipſius, quod ipſemet voluerit hominibus clarum facere, quantopere ipſos amaret, ut pro peccatis ipſorum [4] etiam animam ſuam daret, & patientiam, & charitatem & alia, quæ tribus annis ſermone docuerat, nunc opere ſuo præſtaret, extremitas bonitatis fuit. Hinc eſt, quod [5] etſi mors Chriſti ex mero peccato [6] aut peccato magno orta ſit, quandoquidem Iudæi pura vindicta & injuſtitia tot ſuppliciis & ignominiis occiderunt optimum virum qui in mundo eſſet, & tot beneficia ipſis fecerat, tamen eadem illa mors optimum ſervitium fuerit, quod Deo in mundo factum ſit: quandoquidem Deo obtulit optimum quod eſſe poterat, & ſeipſum [7] voluntariè tradidit pro expiatione & ſalute hominum. atq; in hoc exemplum dedit perfectiſſimæ boni-

[1] *propriè*, ſed.

[2] *propriè*, voluerunt, *plur. pro ſingulari.*

[3] *ad verb.* quid præter hoc?

[4] *propriè*, uſque ad animã ſuam.

[5] *pro* اكر ſi *legendum puto* اكر چه etſi.

[6] *forte pro* يا *legendũ* تا, *ut ſenſus ſit*, etiam peccato magno. *propr.* uſque ad peccatum magnũ.

[7] *propr.* cum electione ſua.

Annunciatio Esaiæ de passionibus Christi.

bonitatis. Et de hoc quod Christo accidit omnes Prophetæ antecessoria dederant. Quod de hoc negocio Prophetæ dixerunt, antequam Dominus Iesus in mundum veniret, si transtulissem, nunquam finem cepisset. Sed [1] judicium docuit, ut quod jam ante octingentos & aliquot annos Esaias propheta de adventu Christi scripsit transferam. Capite itaque quinquagesimo tertio verba faciens de Christo, dicit. Domine, quis credet hisce rebus, quas ex me audiet? & potentia Dei cui revelata est? Et surgit sicut ramus arboris, & radix è terra arida. forma in eo non est, neque pulchritudo. & vidimus eum & speciem non habuit, & desideravimus eum. vidimus eum contemptum & postremum hominum, virum doloris & expertum miseriarum, & vultum ejus quasi qui absconditus fuerit, & contemptus. & ob hanc causam eum non reputavimus. utique, miserias nostras is portavit, & dolores nostros [2] is tulit. & nos putabamus quod ille quasi leprosus esset, & [3] percussus à Deo, & ab eo contemptus. Verum ille vulneratus fuit propter peccata nostra, & attritus propter malitias nostras. doctrina pacis nostræ [4] super manum, & per vulnus ejus [5] sanitatem consecuti sumus. nos omnes sicut oves errantes sumus, quisque in viam suam ivit, & Dominus malitiam omnium nostrum suivit, & non aperuit os. sicut [6] ovis ad lanienam ducitur, & sicut agnus coram eo qui lanam ejus aufert, mutus est, & os suum non aperit.

[1] *id est,* recta judicandi ratio.
[2] *omisimus ex Autographo* او برداشت ودردهاي ـــا *tanquam jam dicta, adeoque superflua.*
[3] *in autographo est* مقصوب *quam vocem quidam induxit, & substituit* مصلوب crucifixus. *male. Arabica vox* percussum *denotat, unde &* قصيب baculus, qui cędit. & قصاب lanius, *qui pecora mactat & cædit.*
[4] *supple,* ejus erat. *quod si pro* بر دست *legas* بر داشت *sensus erit,* doctrinam pacis nostræ tulit.
[5] *male* صحبت amicitiam, *pro eo* صحت *dedimus.*
[6] *pro* کوسفند را *legendum putamus sine* را

ex

خبر ایشعیا از جفاهاي مسیح ،

نیکي ، وازین واقعه مسیح همه پیغمبران سابق خبرهـــا داده بودند آنچه درین باب پیغمبران گفته اند پیش از آنکه حضرت ایشوع بعالم بیـــاید اگر نقل مي کردم هر گز تمـــامي نگرفتي لیکن انصاف نمود که آنچه پیش ازین هشتصد وچند ســـال ایشعیـــا پیغمبر از آمدن مسیح نوشته است نقل کنم پس در فصل پنجاه وسیم سخن کنان از مسیح مي گوید خداوند که اعتقاد مي کند باین چیزهـــا که از من خواهد شنید وقدرت خدا کرا ظاهر شده است ، وبرخیزد همچنانکه شاخ درخت وبیخ از زمین خشک صورت دروي نیست ونه خوبي وديدیم اورا وشکل نداشت وآرزو داشتیم ازو ، دیدیم اورا حقیر وپسین ترین مردم مرد درد ولازماینده رنجهـــا وروي او گویـــا که نهفته شد وحقیر وباین سبب اورا در حساب نداشتیم ، هراینه رنجهاي ما او بر داشت ودردهاي مـــا او برد وما دانستیم که او گویـــا پیس است ومقصوب خدا وحقیر کرده او ، امـــا او زخمي بود بواسطه گناهان مـــا وکوفته بخاطر بدیهاي مـــا تعلیم صلح مـــا بر دست وبزخم او صحت یافتیم ، مـــا همگنان همچون گوسفندان گم شده ایم هر کدام براه خود رفت وخداوند بدي همه مـــا درو نهاد ، گزرانیده شد چرا که او خود نخواست ونگشاد دهان همچنـــانکه گوسفند را بمسلخ برده شود وهمچون بره در نظرانکه پشم اوبر مي دارد گنگ شود ودهـــان خود نگشـــاید

از

از اندوه وداوري بر آید اولاد او را که تواند بیان کردن زیرا که بریده شد از زمین زندگاني بواسطه گناه گروه خود اورا زدم وبدان را بقبر دهد وتوانگران را بمرگ خود چرا که بدي نکرد ودر دهان او دغا نبود ، وصاحب خواست کوفتن او بناتواني اگر جان خود بواسطه گناه نهد نسل خود تا روزگار دراز بیند ورضاي خداوند بدست او بیخار خواهد بود ازینجا که روح او محنت کشید بیند وسیر شود وبدانش خود نیک سازد همان نیک بنده من بسیار مردم را وهمان بردارد بدیهاي ایشان ، بدین سبب اورا بسیار خواهم بخشید وبخشش خواهد کرد غنیمت قوي دستان چرا که او بمرگ سپرد جان خودرا ودر حساب گناه کاران داشته شد واو بر داشت گناه بسیاران وشفاعت کرد براي آنانکه از حد گذشتند ، تا اینجا سخن ایشعیا بود درین سخنها بطریق اجمال سبب مرگ وروش کشته شدن او وفایده مرگ او بیان شد اکنون بطریق تفصیل انشاء الله گفته روم ، دو روز پیش از عید فصح بشاگردان فرمود خبردارید که پس از دو روز عید فصح مي آید وابن البشر سپرده مي شود که مصلوب گردد درین هنگام کاهنان بزرگ وپیران یهود در خانه بزرگ کاهنان جمع شدند وراي زدند که حضرت ایشوع را چه طور بدست آرند وبکشند نمي خواستند که اورا در روز عید گرفته وگیر کنند که چون عام را باو عقیده شده بود ترس داشتند که از گرفتن او فتنه

ex anguſtia & judicio exibit: filios ejus quis poteſt declarare ? quia ſucciſus fuit de terra vitæ. propter peccatum populi mei ipſum percuſſi. & impios pro ſepultura dabit, & divites pro morte ſua. quia malum non fecit, & in ore ejus dolus non fuit. & Dominus voluit atterere eum infirmitate. Si animam ſuam pro peccato ponit, proſapiam ſuam uſque in tempus [1] longum videbit, & voluntas domini in manu ejus [2] expedita erit. hinc quod ſpiritus ejus laboravit, videbit & ſaturabitur, & per cognitionem ſuam juſtificabit ille idem juſtus ſervus meus multos homines, & idem ille portabit malitias ipſorum, propterea ipſi multum diſpertiar, & dividet ſpolium fortium manibus, quia ipſe in mortem tradidit animam ſuam, & in numero peccatorum habitus fuit, atque ipſe tulit peccata multorum, & interceſſit pro [3] transgreſſoribus. Hactenus ſermo Eſaiæ fuit. In his verbis [4] ſummatim cauſa mortis, & modus occiſionis ejus, & utilitas mortis ejus declarata fuit. nunc [5] diſtinctè, ſi voluerit Deus, [6] dicere vado. Biduo ante feſtum Paſchatis diſcipulis dixit, ſcitis quod poſt duos dies feſtum Paſchatis venit, & Filius hominis tradetur ut crucifigatur. hoc tempore Sacerdotes magni & ſeniores Iudæorum in domum ſummi Sacerdotis convenerunt, & [7] conſilium inierunt, Dominum Ieſum qua ratione prehenderent & occiderent. noluerunt eum die feſti prehendere. quoniam enim [8] populus ipſi adhærebat, metuerunt ne ex comprehenſione ejus ſeditio

[1] *ſcribitur* از *ex.leg putamus* دراز longũ.
[2] *ad verb.* ſine ſpinis erit. *niſi forte aliter legendum. difficilis enim hic lectio.*
[3] *ad verb.* iis qui à termino tranſierunt.
[4] *propr.* via collectionis.
[5] *propr.* via diſtinctionis.
[6] *propr.* dicentes imus.
[7] *Belgicè ad verbum*, ende ſy hebben raet gheſlagen.
[8] *ad verb.* populo cum ipſo ligatio erat.

& tumultus oriretur. [1] Iudas Iſcarioth, qui unus ex duodecim erat, & qui Chriſtum tradidit, ab eo die quo in iſto convivio occaſione unguenti reprehenſus fuerat, diabolus in corde ejus locum ſibi fecerat. hoc tempore [2] oportunitatem nactus ad principes Sacerdotum ivit; atque ipſis dixit: quid mihi dabitis? ego eum vobis tradam. illi gaviſi ſunt, atque ipſi triginta numero denarios polliciti ſunt. Ille pactum [3] iniit ut dominum traderet. & opportunitatem quærebat, ut promiſſum ſuum impleret, ſic ut tumultus non fieret. Eo tempore feſtum Paſchatis appropinquavit. & quum filii Iſraël ex Ægypto aſcendiſſent, mandato legis ipſis injunctum fuit, ut eo feſto agnum ederent. Dominus Ieſus Petrum & Iohannem advocavit & dixit, Ite & Paſcha parate ut edamus. dixerunt, ubi vis ut paremus? dixit, in urbem intrate, & in eo itinere viro cuidam occurretis, qui amphoram aquæ bajulabit. ſequimini eum, & in domo quam ille intrat domino iſtius domus dicite, Præceptor tibi dicit, locus ubi eſt, ut ego cum diſcipulis meis Paſcha edam? ille vobis cœnaculnm magnum lectis ſtratum, & tapetis conjectum oſtendet, ibi parate. iverunt & in urbem intrarunt, & iſtum virum invenientes, locum pararunt. Die quinto ſeptimanæ, quum poſtridie ejus feſtum fuit, in fine diei Dominus Ieſus Hieroſolymam venit, & in iſta domo hoſpitium cœpit. proprium tempus venit, & menſam extraxerunt. duodecim Apoſtolis dixit: vehementer deſideravi hoc Paſcha vobiſcum edere,

ante-

[1] *Non hic latinitatis, ſed conſtructionis Perſicæ, quæ & Hebræis aliiſque Orientalibus communis eſt, rationem habuimus. Iudas Iſcarioth, Diabolus in corde ejus, id eſt, Diabolus in corde Iudæ Iſcarioth, &c.*

[2] *pro* قابو *legendum videtur* قابول

[3] *propriè*, ligavit *vel* clauſit.

وشورش شود ، یهودا اسخریوطي که یکي از دواز ده بود
ومسیح را او سپرد ازان روز که دران مهماني بتقریب روغن
ملامت برده شد شیطان بدلش جاي کرده بود دردین زمان
قابو یافته پیش بزرکان کاهنان رفت وبایشان کفت مرا چه
مي دهید من اورا بشما میسپارم ایشان شاد شدند وباو سي
عدد دینار وعده کرده بودند او پیمان بست که خداوند را
سپارد وفرصت میجست تا وعده خود بجا آورده باشد
بطوري که شورش نشود ، دریں هنکام عید فصح نزدیک
رسید وزماني که بني اسرایيل از مصر برآمدند بحکم توریت
بر ایشان واجب شده بود که دریں عید بره بخورند
حضرت ایشوع بپدرو ویوحنا را طلبید وفرمود بروید وفصح
را اماده سازید تا بخوریم ایشان کفتند کجا میخواهي که
مستعد سازیم فرمود بشهر در روید ودران رفتن بمردي
ملاقات خواهید کرد که سبوي آب مي برد دنبال او روید
وبخانه او که دراید بخداوند آن خانه کویید آموزکار بتو مي
کوید جا کجاست تا من بشاکردان خود فصح خورم او بشما
کوشکي بزرک فرش کسترده وبساط انداخته خواهد نمود همانجا
آماده کنید ایشان رفتند وبشهر در آمدند وآنمرد را یافته
جایکاه ساخته کردند ، روز پنجشنبه که فرداي آن عید بود
آخر روز حضرت ایشوع باوریشلم آمد ودران خانه منزل
کرفت خود وقت رسید وسفره کشیدند بدوازده اپوستلس
فرمود سخت آرزو داشتم که این فصح را باشما بخورم

پیش

پیش از انکه محنتها کشم در اثنای خوردن فرمود راست
گویم بشما که یکی از شما که هم طبق منست وبا من می خورد
مرا خواهد سپرد ونوشته زبور کمال خواهد گرفت که اینست انکه
با من میخورد پاشنه خود را بضد من خواهد برداشت پیش از
انکه این بجا آید بشما می گویم تا وقتی که این واقع شود ایمان
بیارید که منم ، ایشان بسیار دلگیر شدند وبههدیگر نگریستند
که نمی دانستند که مراد او کیست وهر کدام پرسیدن گرفت
که مگر منم ای خداوند جواب داد انکه دست او در طبق
من است او مرا خواهد سپرد هر اینه آدمی زاده میرود همچنانکه
از نوشته شده است اما وای بران مرد که او در سپردن آدمی
زاده واسطه شود به بودی اورا که زاده نمیشد ، یهودا خود را
بپوشید نیز پرسید مگر منم ای استاد فرمود اینچنین است که
گفتی ، درین هنگام یوحنا از غم والهام خاص خدا بر سینه
حضرت ایشوع سر نهاده بود پیدرو باو گفت از که سخن میکند
یوحنا بحضرت ایشوع گفت ای خداوند کیست انکه ترا خواهد
سپرد جواب داد آنست که من نان تر کرده باو میدهم ونان
در شوربا تر کرده بیهودا اسخریوطی داد در حال شیطان
بجان او در آمد ودر سپردن مسیح بجدتر شد حضرت ایشوع
بر اندیشه او مطلع شده باو فرمود هر چه میکنی زودتر کن
هیچکدام ازینها که نشسته بودند نفهمیدند که بچه تقریب
این سخن باو می گوید که او چون صاحب خرج بود انگاشتند
که اورا به کاری میفرستد ومی فرماید که برو وبخر آنچه

antequam patiar. inter edendum dixit, Verè dico vobis, unus ex vobis, qui socius patinæ meæ est, & mecum edit, me traditurus est, & quod scriptum est in psalmis complementum capiet, [1] scilicet, qui mecum edit, calcaneum suum contra me efferet. antequam id compleatur, dico vobis, ut quando id accidet, credatis me esse. Illi multum contristati sunt, ac se mutuo sunt intuiti: quia nesciebant, quæ mens ejus esset. & quisque rogare cœpit, num ego sum Domine? respondit, cujus manus in patina mea est, ille me tradet. utique filius hominis vadit, sicut [2] de eo scriptum est. sed væ illi homini, qui tradendi filii hominis medium [3] erit. bonum fuisset illi nunquam natum fuisse. [4] Iudas se ipsum [5] occultavit. interrogavit etiam, num ego sum præceptor? dixit, ita est quod dixisti. Tunc Iohannes ex dolore & inspiratione peculiari Dei in pectus Domini Iesu caput reposuit. Petrus dixit ei, de qua re verba faceret. Iohannes Domino Iesu dixit, Domine, quis est qui te tradet? respondit, is est, cui ego panem madefactum do. & panem in jusculo madefactum Iudæ Iscarioth dedit. statim Diabolus in animam ejus intravit, & ad tradendum Christum fervidior factus est. Dominus Iesus, cogitatione ejus explorata dixit ipsi, quodcunque facis, festinantius fac. nulli eorum qui assidebant intellexerunt, ob quam causam hoc verbum ipsi diceret. quoniam enim ille dominus sumptuum esset, putarunt quod eum ad opus aliquod mitteret, & diceret [6] abi & eme id quod

[1] *propriè*, quod hoc est.

[2] *pro* از *legendum putamus* ازو

[3] *pro* شو *dedimus* شود

[4] *pro* یهودان *quod* Iudæos *significat, lege* یهودا ،

[5] *fateor tamen in Autograph. scribi quasi legendum esset* بپوشد *tum sensus est*, Iudas sibi ipsi tinea fuit. *sed quod expressimus, rectum videtur.*

[6] *pro* برود بخر *dedimus* برو وبخر *nisi forte legendū* بزود بخر *& vertendum*, festinãter eme.

ad festum necessarium est, aut aliquid pauperibus festinanter da. Tunc omnes allocutus est & dixit, scitote quod caro mea pro vobis tradetur, & sanguis meus effundetur pro remissione vestra & multorum aliorum. Tunc cum cognovissent eum moriturum, rursus accinxerunt se ad hoc, Quisnam ex nobis maximus erit? Dominus Iesus reprehendit ipsos & dixit, Qui inter vos maximus est, minimus sit, & qui primus est is tanquam minister sit. quis major est, qui sedet, [1] an qui ad ministrandum stat? nonne is est qui sedet? Ego sum in medio vestri tanquam quidam qui ministret. Eo tempore à mensa surrexit, & vestes suas exuit & in terram deposuit, & linteum lumbis alligavit. Tunc [2] aquam in pelvim misit, & ad Apostolos venit, & voluit pedes ipsorum lavare, atque illo linteo siccare, initio facto à Petro. dixit illi, Domine, tu mihi pedes laves? Dominus Iesus respondit, quod ego facio, tu nunc non intelligis, posthac cognosces. Petrus dixit, nunquam pedes meos lavabis. Dominus Iesus quum vidit, eum nolle acquiescere, dixit ipsi, si [3] te non lavo, portionem mei [4] non consequêris. Tum Petrus dixit, Domine mi, [5] non solum pedes meos lava, sed manus & caput etiam. Dominus Iesus dixit ipsi, qui lotus est, non opus habet ut præter pedes quippiam aliud lavet. & tu totus mundus es, & vos mundi estis, sed non omnes. hoc dixit, quia sciebat, quis ipsum esset traditurus. tum pedes Petri lavit summa cum humilitate & clementia cordis, & flens, & summa cum charitate & amore.

Sermo Apostolorum de præeminentia.

[1] *pro* ٻا *dedimus* پـا

Lotio pedum Apostolorum.

[2] *pro* آن *dedimus* آب

[3] *pro* تر *dedimus* ترا

[4] *pro* بپابي *legendum puto* نپابي *nisi forte* ب *ibi neget.*

[5] *pro* تنهـا solum, *dedimus* نتنهـا non solum, *reipsa id postulante.*

براي عيد دركارست يا جيزي بفقرا زود ده، انكاه بهمه خطاب
كرد وكفت بدانيد كه تن من بواسطه شما سپرده شود وخون من
ريخته آيد بجهت آمرزيدن شما وبسياري از ديكران ، درين
زمان جون دانستند كه خواهد مرد باز شروع كردند درين كه
كدام كس از مايان كلان باشد حضرت ايشوع بايشان ملامت
كرد وفرمود آنكه در شمـا كلانست خورد شود وآنكه پيشوا
شود او همجون خادم باشد كدام است بزرك آنكه مي نشيند يا
آنكه بخدمت مي ايستد نه آنست كه مي نشيند منم درميان
شما همجون كسي كه خادم باشد دريولا از سر سفره برخاست
وجامهاي خود بيرون كرد وبر زمين نهاد وچادر بر ميان
بست انكاه آب در مشرب كرد وپيش اپستلس آمد وخواست
كه پاي ايشان بشويد وبدان چادر خشك سازد اغاز از پيدرو
باو كفت اي خداوند تو من پاي مي شويي حضرت ايشوع
جواب داد آنچه من مي كنم تو اكنون نمي فهمي بعد ازين
خواهي دانست پيدرو كفت هر كز پاي مرا نخواهي شست
حضرت ايشوع جون ديد كه راضي نميشود باو فرمود اكر ترا
نشويم نصيبه از من بيابي ، آنزمان پيدرو كفت خداوند من
نتنهـا پاي من بشويي بلكه دست وسر هم حضرت ايشوع باو
فرمود آنكه شسته شده است ضرور ندارد كه بجز پا جيزي ديكر
بشويد وتو تمام پاكي وشمايان پاكيد اما نه همه اين كفت
چرا كه مي دانست كه اورا كه خواهد سپرد پس پاي پيدرو
شست بتمام فروتني ونرمي دل وكريان وبتمام محبت ودوستي

كفت وكوي رسولان بر سرداري

غسل پاي رسولان ،

وهمجنين پاي همكنان شست وجون از شستن فارغ شد جامهاي خود كرفت وپوشيد ونشست وكفت شمايان مرا خداوند واستاد مي خوانيد وخوب مي كوييد جرا كه هستيم هر كاه من كه خداوند وآموزكارم پاي شما شستم شمايان نيز بايد كه پاي يك ديكر بشوييد ، شمارا نمونه دادم تا همجنانكه من كردم همجنين كنيد راست راست مي كويم بشما نه خدمت كار كلانتر از خداوند خويش ونه فرستاده از فرستنده خود اكر اين را ميدانيد خنك هستيد اكر اين جيزها را مي كنيد ، يهودا اسخريوطي بعد اين سخن از مجلس بيرون رفت ، جون او بر آمد مسيح كفت اكنون آدمي زاده بزركوار مي شود وخدا دروي بزركوار شد پسركان كمتر زماني بـا شما باشم ، وبشمـا حكمي نو مي دهم كه شمايان همديكر را دوست داريد همجنانكه من شمارا دوست مي دارم درين شناخته شويد كه شاكردان منيد اكر دوستدار يك ديكر باشيد ، منم راه وراسي وحيات هيجكس بي وسيله من بپدر نميرسد ، اكر مرا دوست مي داريد پاسباني احكام من كنيد ، آنكه احكام من مي دارد ومحافظت مي كند آنست انكه مرا دوست مي دارد وانكه مرا دوست مي دارد محبوب پدر من خواهد شد ومن اورا دوست خواهم داشت وخود را برو ظاهر خواهم كرد ، وانكه مرا دوست مي دارد ومحافظت سخنان من مي كند پدر من اورا دوست مي دارد بپش او بيايم ودرو قرار مي كيريم ، اينست حكم من كه يك ديكر را دوستداريد همجنانكه من شمارا دوست داشتم بزركتر محبت ازين نمي باشد كه يكي جان خود را بجهت دوستان خود دهد شمـا دوستان منيد اكر بعمل مي آريد آنجه بشما مي كويم ، درين باب بيش از يكساعت كفت وكو داشت وسخنهاي عزيت كفت ، انكاه فرمود اكنون كفتار

تعليم فروتني ،

خود را

& ſimiliter pedes omnium lavit. & quando à lavando ceſſavit, veſtes ſuas cepit & induit, & conſedit ac dixit: Vos me dominum & magiſtrum vocatis, & bene dicitis, nam [1] ſumus. [2] quandoquidem ego qui dominus & magiſter ſum, pedes veſtros lavi, vos etiam decet ut pedes alii aliorum lavetis. Vobis exemplum dedi, ut ſicut ego feci, ſimiliter faciatis. Verè verè dico vobis, non eſt ſervus major domino ſuo, neque miſſus miſſore ſuo. ſi hoc ſcitis, beati eſtis, ſi hæc facitis. Iudas Iſcarioth poſt hunc ſermonem è convivio exiit. quum ille exiiſſet, dixit Chriſtus: nunc filius hominis glorificabitur, & Deus in ipſo glorificatus eſt. filioli, pauculum tempus vobiſcum ſum. & vobis mandatum novum do, ut vos mutuo ametis, quemadmodum ego vos amo. in hoc cognoſcemini quod diſcipuli mei ſitis, ſi alii alios amatis. Ego ſum via, veritas, & vita. nemo ſine interventu meo [3] ad Patrem venit. ſi me amatis, præcepta mea cuſtodite. qui præcepta mea habet & cuſtodit, is eſt qui me amat. & qui me amat, dilectus patris mei erit, & ego eum amabo, meque ipſi manifeſtabo. Et qui me amat & cuſtodit verba mea, pater meus eum amat. ad eum veniemus, & in eo [4] permanebimus. Hoc eſt præceptum meum, ut alii alios ametis, quemadmodum ego vos amavi. Major charitas hac non eſt, ut quis animam ſuam pro amicis ſuis det. vos amici mei eſtis, ſi in actum deducatis quod vobis dico. De hoc capite pluſquam unam horam locutus eſt, & verba conſolationis dixit. Tunc dixit: nunc ſermonem

Doctrina humilitatis.

[1] *plur. pro ſingulari.*

[2] *pro* هر كاه كه من *quod ſonat*, quandocunque ego, *neque hic quadrat, dedimus per tranſpoſitionem* هر كاه من كه quando ego qui.

[3] *in Autograph.* بپدر ونميرسد *ubi* و *ſuperfluum.*

[4] *propriè*, firmitatem capiemus.

meum

meum vobiſcum longum non faciam. omnes vos hac nocte in me offendemini, quemadmodum ſcriptum eſt, percutiam paſtorem, & diſpergentur oves gregis. ſed poſtquam reſurrexero, in Galilæam ad vos veniam. Et Simoni dixit, Simon, Simon, ecce Diabolus voluit te cribrare inſtar tritici. ego pro te oravi, ut fides tua non deficiat. & tu converſus fratres tuos ſtabiles redde. Ipſemet hunc ſermonem illuſtravit & dixit: Nunquam fides Petri, qui [1] ſucceſſor primus eſt, deficiet, & opus ejus confirmare alios eſt. atque ita factum eſt. nam uſque ad hodiernum diem nulli Papæ, qui derivatio ex vicario Petro eſt, in fide defectus fuit. Petrus reſpondit ei, quamvis omnes offenderentur, tamen ego nunquam offendar. domine mi, paratus ſum ut in carcerem & in mortem [2] [tecum eam] & animam meam pro te ponam. Dominus Ieſus reſpondit. tu animam tuam [3] pro me pones? verè verè dico tibi, quod hac nocte, antequam gallus bis clamet, tu ter me abnegabis. ille dixit, etſi tecum in mortem eam, non abnegabo. Deinde ex urbe exiit, & undecim Apoſtoli cum ipſo erant. & ad [4] ulteriorem ripam [5] maris Cedron ivit, & in ſinu montis oliveti prope vicum nomine Getſimani in hortum intravit, ubi ſæpiſſimè in precibus egerat. & viæ comitibus dixit, Vos hîc ſedete & orate, ne vos Diabolus ſeducat. ego eò vado ut orem. & ex numero Apoſtolorum Petrum & Iohannem & Iacobum ſecum duxit. quantum eſt unius lapidis jactus ab aliis ſeparavit ſe.

Tunc

Corroboratio fidei Petri.

[1] *in Autogr. eſt* خليفه Chalipha, *quod nomen ſummi Imperatoris eſt vel Pontificis. Imperatoris, qui ſucceſſor eſt Muhammedis. Pontificis, qui ſucceſſor Chriſti dicitur.*

[2] *Parentheſi incluſa deerant in Autograph.*

[3] *ad verb.* redemtionem mei facies?

[4] *propr.* tranſitum.

[5] *id eſt,* torrentis. *mare enim ipſis, ut Hebr. & Arabibus omnẽ collectionem aquarum ſignificat.*

خود را بشما دراز نمیکنم همه شمایان امشب در من شک خواهید آورد چنانکه نوشته شده است رمه شبانرا وپراکنده شوند کوسفندهای رمه اما بعد از انکه برخیزم در جلیل نزد شما آیم، وبشمعون کفت شمعان شمعان اینک شیطان خواست که ترا بغربال کند بسان کندم من بجهت تو نماز کردم که ایمان تو بریان نشود وتو باز کشته برادران خود را محکم کن، خود این سخن را بیان داد وکفت که هرکز ایمان بیدرو که خلیفه اول است نقصان نکند وکار او استوار کردن دیکران باشد واینچنین شد که تا امروز هیچ پاپه را که عبارت از جانشین بیدرو است در ایمان نقصان نشد بیدرو باو جواب داد هر چند که همکنان در شک افتند اما من هرکز شک نیارم ای خداوند من آماده ام که بزندان ومرک [با تو برسم] وجان خود را فدای تو سازم حضرت ایشوع جواب داد تو جان خود را فدای من کنی راست راست کویم بتو که امشب پیش از انکه خروس دوبار بانک کند تو سه بار از من منکر شوی او کفت اکر بتو مرک رسم، منکر نشوم پس از شهر بر آمد ویازده اپوستلس با او بودند وسوی کذاره دریای کدرون رفت ودر دامن کوه زیتون نزدیک دیه شت سیمانی نام بباغی در آمد که بیشتری چشمها در نماز انجا می کذرانید وهمراهانرا فرمود شما اینجا بنشینید ونماز کنید تا شمارا شیطان بازی ندهد من آنجا میروم تا نماز کنم واز جمله رسولان بیدرو ویوحنا ویعقوب را با خود برد مقدار یک سنک انداز از دیکران جدایی کرفت،

دربن

تایید ایمان بیدرو،

درین زمان گناهان عالم وجفاها که برو خواهند آمد
اندوه مسیح ، در نظر آورده اندیشه مند شد وبر دل او رنج گران بار
آورد وبهمراهان گفت جان من از غمناکی بسر حد مرگ
رسیده است اینجا قرار گیرید وبا من بیدار باشید ،
قدری از ایشان فاصله گرفته بغاری در آمد وبر رو افتاد
عبادت او در باغ ، انگاه بر سر زانو شد گفت پدر همه می توانی اگر تواند
بود که این جام از من بگردد لیکن نشود آنچه خواست
منست مگر آنچه خواست تست مدت دراز درین بود ،
انگاه پیش شاگردان آمد وایشان را خفته یافت به پیدرو
گفت پیدرو خواب می کنی نتوانستید که یکساعت با من
بیخواب باشید بیدار شوید ونماز کنید تا در آزمایش نیفتید
جان ساخته کارست لیکن تن ناتوانست ، باز بنماز
رفت وهمان سخن می گفت پدر من اگر تواند بود که
این جام از من گذرد که اورا ننوشم خواست تو باشد
باز پیش ایشان آمد وایشانرا خفته یافت وبر گشته
در نماز مشغول شد ، درین وانمود که هر گاه کار
صعب پیش آید بنماز مشغول شویم واز خدا مدد خواهیم
وهم نمود که ما راچه قدر باید کوشید که در حال رضای
خدا بدست آریم وبقضای او راضی شویم وعلاج خودرا
حواله برضای او کنیم وهم نمود که عجب نیست که روح
هر چند قوی باشد اما تن ضعف نماید وهر چند تن
از ضعف خود گریزد اما باید که جان در کار خود استوار
باشد

Tunc temporis peccata mundi, & perpessiones quę in eum erant venturę ob oculos sibi ferens, sollicitus factus fuit, & in cor ejus dolor grave onus intulit, & viæ sociis dixit, anima mea præ anxietate ad limitem mortis devenit: hic manete, & mecum vigilate. Aliquantum ab illis disjunctus, in speluncam quandam intravit, & in faciem cecidit. deinde in genua flexus dixit: Pater, omnia potes. si fieri potest, ut hoc poculum à me recedat. Sed ne fiat quod voluntatis meæ est, sed quod voluntatis tuæ est. Diu in hoc fuit. Tunc ad discipulos venit, eosque dormientes reperit. Dixit Petro, Petre dormis? non potuistis unam horam mecum sine somno esse? vigilate & orate, ne in tentationem incidatis. anima [1] prompta est, sed caro infirma est. Iterum ad preces ivit, eundemque sermonem dixit, Pater mi, si fieri potest ut hoc poculum à me transeat, ut id non bibam: voluntas tua fiat. Rursus ad discipulos venit, & eos dormientes reperit, & reversus in precibus occupatus fuit. In hoc ostendit, ut quandocumque negocium difficile occurrit, in precibus occupemur, & à Deo auxilium postulemus. Rursus ostendit, quantopere nos debeamus studere, ut statim voluntatem Dei apprehendamus & in providentia ejus acquiescamus, & curationem nostram beneplacito ejus committamus. Rursus ostendit, mirum non esse, quod quamvis spiritus potens sit, tamen caro infirmitatem ostendat, & quamvis caro ex infirmitate sua fugiat, debere tamen animam in opere suo constantem

Anxietas Christi.

Precatio ejus (propr. cultus) in horto.

[1] *ad verb.* parati operis.

manere. Tertia vice ad preces venit, & eundem sermonem dixit. Angelus Dei ad eum venit, & de acquiescentia Dei, & de utilitate quæ ex passionibus ejus mundo esset ventura edocuit, & cor ejus corroboravit. Et tantus dolor atque anxietas eum [1] occupavit, ut è poris loco sudoris sanguis exierit, adeo ut in terram manaverit, atque ipse in precibus prostratus erat. Quum à precibus cessavit, ad eos venit, eosque in somno reperit. quia eos ex angustia & dolore somnus corripuerat. & dixit, Dormite, & quiescite. Sufficit, tempus vênit, ecce filius hominis in manus improborum traditur. surgite, eamus, advênit qui me tradit. Dum hæc diceret, de improviso turba hominum, quos magnates, Pharisæi & sacerdotes miserant, venit, [2] facibus & cereis accensis, atque arma ostentantes. & antesignanus eorum Iudas Iscarioth erat, qui unus ex duodecim est, ut eum ipsis ostenderet. Quoniam enim precum gratia sæpius cum ipso venerat, locum ejus noverat. & quia Iacobus filius Alphæi ipsi admodum similis erat, ut in capiendo eo confusionem non facerent, dixit Iudas, cui ego osculum do, is est Iesus, eum capite, & caute ducite. Dominus Iesus his hominibus obviam ivit, & rogavit, quem quæritis? dixerunt, Nazarenum. dixit, Ego sum. quum hoc verbum dixit, ego sum, retrorsum iverunt, & supini ceciderunt. Dominus Iesus secundo rogavit, quem vultis? dixerunt, Iesum Nazarenum. dixit, dixi vobis me esse. si me vultis, hos sinite. Et quoniam nox erat, ac discipuli eum in medio sui

sumpse-

[1] *pro* فرد کرفت *dedimus* فرو کرفت

Captivitas Christi.

[2] *pro* مشغلها *leg. putamus* مشعلها *nomen est Arab. à* شعل

باشد سیوم باز بنماز آمد وهمان سخن می کفت فرشته خدا
بپش او آمد واز خشنودی خدا واز فایدهء که از محنتهای او
بعالم خواهد رسید خبر داد واورا دل قوی ساخت چندان غم
واندوه اورا فرو کرفت که از مسامها بجای عرق خون بیرون
آمد چند آنکه بر زمین روان شد واو بنماز فرو رفته بود ، چون
از نماز فارغ شد بپش ایشان آمد وایشانرا در خواب یافت که
ایشان را از اندوه وغم خواب ربوده بود وفرمود خواب کنید
وآسایش کیرید بسست وقت رسید اینک ابن البشر بدست
بدکاران سپرده شود برخیزید برویم رسیده است آنکه مرا می
سپارد درین کفتار بود ناکاه انبوه مردم از یهودان که بزرکان
فریسین وکاهنان فرستاده بودند رسید مشغلها وشمعها افروخته
وسلاحها علم کرده وپیشوای ایشان یهودا اسخریوطی بود که
یکی از دوازده است تا اورا بایشان بنماید که چون بجهت نماز
بسیار بار همراه او آمده بود جای اورا میدانست واز انجا
که یعقوب پسر الفی بدو بسیار مشابه بود تا در کرفتن او
غلط نکنند یهودا کفت هر کرا من بوسه دهم اوست ایشوع اورا
بکیرید وبهوشیاری برید ، حضرت ایشوع این مردم را استقبال
کرد وپرسید که کرا میجویید ایشان کفتند ناصری را کفت
منم چون این سخن کفت منم همه پس رفتند وسرنکون افتادند
حضرت ایشوع مرتبه دوم پرسید که کرا میخواهید ایشان کفتند
ایشوع ناصری را وفرمود کفتم بشما که منم اکر مرا میخواهید
اینانرا بکذارید وچون شب بود وشاکردان اورا در میان

کرفتاری مسیح ،

کرفته بودند ویعقوب پسر الفي مانند بود یهودا بیش آمد
ونزدیک شده کفت سلام ترا اي آموزکار وبر روي او بوسه
داد حضرت ایشوع بدو کفت اي دوست بچه تقریب آمدي
او هیچ جواب نداد انکاه فرمود اي یهودا ابن البشر را ببوسه
مي سپاري ، درین هنکام دشمنان رسیدند ودست بدو
انداختند وکرفتند ، یکي از اپوستلس یعني پیدرو حربه داشت
بر مالک نام انداخت وکوش راست او جدا ساخت حضرت
ایشوع را این خوب نمود وفرمود حربه خود را در میان کن
هر که شمشیر اندازد بشمشیر هلاک کردد مکر نمیداني که
میتوانم که از پدر خود مدد جویم واو بیش از دوازده
لاکیون ملایکه دهد اما چه طور بجا آیند نوشتها که
اینچنین باید که شود جامي که پدر من بمن داده است تو
نمیخواهي که من آنرا بنوشم این بکفت ودست بدو رسانیده
اورا صحت داد ، وبسرداران کاهنان وبزرکان هیکل وبه پیران
که آمده بودند کفت آمدید بشمشیرها ونیزها که مرا
همچون دزد بکیرید هر روز با شما در هیکل مي بودم
ونشسته مي آموختم ودست بمن دراز نکردید ومرا
نکرفتید اینچنین واقع شد تا نوشتهاي پیغمبران
بجا آید اینست ساعت شما وقوت ظلمتها پس
کرفتند وسخت بر بستند ومشتها زدند وته چوب دلکد
کشیدند شاکردان از ترس کریختند واورا همان
طور بسته بخانه حنان خسر قیافا بردند که دران

مسیح را بوشن حنان مي برند ،

سال

ſumpſerant, & Iacobo filio Alphæi ſimilis erat, Iudas anteceſſit, & appropinquans dixit, pax tibi præceptor. & in facie ejus oſculum dedit. Dominus Ieſus dixit ipſi, Amice, ob quam cauſam veniſti? ille nihil reſpondit. tunc dixit, Iuda, filium hominis oſculo tradis? Tunc inimici venerunt, & manus in eum injecerunt & prehenderunt. Vnus ex Apoſtolis, nempe Petrus, gladium habebat. in quendam Malich nomine impulit, & aurem dextram ejus ſeparavit. Domino Ieſu hoc bonum non eſt viſum, & dixit, Gladium tuum [1] recondc. quicunque gladium impellit, gladio peribit, an neſcis poſſe me à Patre meo auxilium quærere, & ille pluſquam duodecim legiones angelorum dabit? ſed quomodo complerentur ſcripturæ, oportere ut ſic fiat? poculum quod Pater meus mihi dedit, tu non vis me illud bibere? hoc dixit. & manum ipſi admovens ſanavit eum. Principibus autem ſacerdotum, & magnatibus templi, & ſenioribus qui venerant, dixit: Veniſtis cum gladiis & haſtis ut me tanquam latronem caperetis. quotidie vobiſcum in templo fui, & ſedens docui, & manum in me non extendiſtis, neque me [2] comprehendiſtis. Sic contigit, ut ſcripturæ prophetarum complerentur. hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum. Tunc comprehenderunt, & fortiter ligarunt, [3] & colaphos impegerunt, & ſub baculo [4] triſtè traxerunt. Diſcipuli præ metu fugerunt. atque eum eodem modo ligatum domum Annani ſoceri Caiphæ deduxerunt, quia eo

[1] *propr.* in medium *ſive* interius fac.

[2] *pro* کرفتند *dedimus* کرفتید

[3] *fingit id hoc loco Xaverius.*

[4] *fortaſſe* دلکیر *legendum.*

Chriſtum ad Annanum deducunt.

 anno

anno ſummus ſacerdotum is erat. Ex duodecim diſcipulis Iohannes eum ſequebatur, ut rerum ejus notitiam haberet. & poſt eum Simon, qui Petrus eſt. & quoniam Iohannes cum ſummo ſacerdote notitiam habebat, eum [1] intromiſerunt. Petrus autem foris erat. Iohannes exiit, eamque fœminam, quæ janitrix domus erat, allocutus, Simonem etiam intra domum duxit. Hæc fœmina Petro dixit, nonne tu ex diſcipulis ejus es? ille dixit, non ſum. atque intravit. intra domum ignem accenderant, & homines circum eum ſedebant, quia frigus erat. Petrus etiam in medio ſedit. fœmina quædam eum videns dixit, hic vir ſemper cum ipſo erat. Petrus negavit, & dixit, Fœmina, nunquam eum vidi. hoc tempore Annanus interrogavit, Doctrina tua quænam eſt? & diſcipuli tui quinam ſunt? is dixit, Ego populo palam ſum locutus, & ſemper in ſynagoga & in templo docui, ubi omnes Iudæi conveniunt, & in occulto nihil dixi. ex me quid quæris? ex illis quære, qui ex me audiverunt quid docuerim. nam quicquid dixi, illi ſciunt. noluit de doctrina ſua dicere,[2] ad ſe ipſum laudandum. & de diſcipulis non dixit, quia ab ipſo fugerant. Vnus ex pediſſequis Annani qui ibi adſtabant, alapam vehementem faciei benedictæ impegit, adeo ut ſanguis ex naſo ejus fluxerit, & dixit, ſummo ſacerdoti ita reſpondes? Dominus Ieſus dixit ipſi, ſi male locutus ſum, de malo teſtimonium da. & ſi bene, quare verberas? Poſtea Annanus eum ad Caipham ſummum ſacerdotem vinctum miſit. unus ex conſan-

[1] *propr.* intro ſiverunt. *ut Belgicè*, ſy hebben hem binnen gelaten.

[2] *forte pro* بستايد *legendum* دستايد ut ſe ipſum non laudaret.

Alapa in Chriſtum.

سال بزرك كاهنان او بود ، واز دوازده شاكردان يوحنا پس او ميرفت كه از احوال او بـا خبر باشد وعقب او شمعان كه بيدرو وجون يوحنا بسردار كاهنان معرفت داشت اورا درون كداشتند وبيدرو بيرون بود يوحنا بيرون آمد وبان زن كه دربان خانه بود كفته شمعان را نيز درون خانه برد اين زن به بيدرو كفت تو از شاكردان او نيسي او كفت نيستم ودر آمد اندرون خانه آتش افروخته بودند ومردم كرد او نشسته جون سرمـا بود بيدرو نيز در ميان نشست زني اورا ديده كفت اين مرد دايم بـا او مي بود بيدرو منكر شد وكفت اي زن هر كز اورا نديدم دريولا حنان برسيد كه تعليم تو جيست وشاكردان تو كيستند او فرمود مـــن بعام آشكارا مي كفتم ودايم در انجمن ودر هيكل مي آموختم كه آنجـا همه يهودان جمع مي شوند وبه بنهاني هيچ نكفتم از من چه ميبرسي از انهـا برس كه از من شنيده اند كه چه آموختم كه هر آنچه مي كفتم ايشان ميدانند نخواست كه از تعليم خود كويد تـا خودرا بستايد واز شاكردان نكفت چرا كه ازوي كريخته بودند ، يكي از بيادكان حنان كه آنجـا ايستاده بودند سيلي سخت بر روي مبارك زد چنانكه خون از بيني او روان شد وكفت ببزرك كاهنان چنين جواب ميدهي حضرت ايشوع بدو كفت اكر بد كفتم بر بدي كواهي ده ولكر نيك چرا ميزني ، بعد از ان حنان اورا نزد قيافـا بزرك كاهنان بسته فرستاد يكي از خويشان

سيلي بر مسيح ،

خويشان آنكه كوش او جدا شده بود درين خانه قيافا بوده
است او به بيدرو كفت هر اينه اين شخص با او بود چرا كه
او هم جليلي است بيدرو در حضور همكنان منكر شد وكفت
اي مرد آدمي من نميدانم آنچه تو مي كويي او كفت مكر من
ترا در باغ با او نديدم بيدرو لعنت بر خود كرد سوكندها
خورد وكفت نميدانم اين مردرا كه تو مي كويي درين هنكام
خروس آواز كرد حضرت ايشوع بسوي او ديد بيدرو ازين
نكريستن اوياد آنچه بوي كفته شده بود كه بيش از انكه
خروس سه نوبت بانك كند سه بار از من انكار كني واز
كناه خود آكاه شد وبدرد كريست واز انجا بيرون رفت
در جايكاهي كه از مردم حال بود آنجا مي كريست وازين
هنكام تا زمان مردن بيوسته در كريه بود ونوحه ميكرد واز
اشكهاي كرم كه همواره از چشم او ميرفت روي او سوخته مي
نمود ، همه بزركان كاهنان در خانه قيافا جمع شده بودند قيافا
خواست كه كناه بيش ايشان ثابت كند چندي دعوي ميكردند
وجمعي كواهي ميدادند اما كواهيهاي ايشان موافق نمي آمده
دعوي بصحت نمي رسيد چندي بر خاستند وكفتند شنيديم
كه مي كفت من ويران سازم اين هيكل را كه ساخته مردم است
ودر سه روز ديكر عمارت كنم كه دست بدو نرسيده باشد
هنوز در كواهي موافقت نداشتند ، جون هيچ مشخص نشد
بزرك كاهنان از ميان برخاست وكفت چرا جواب نميدهي وجرح
نمي آري او خاموش بود وهيچ جواب نداد وديكر بار سردار
كاهنان

consanguineis ejus cujus auris amputata fuerat, in hac domo Caiphæ erat. is Petro dixit, utique, hæc persona cum ipso erat, quia ille etiam [1] Galilæus est. Petrus in præsentia omnium negavit, & dixit, Homo, nescio quid tu dicas. dixit ille, an ego te in horto cum illo non vidi? Petrus execratus est se ipsum, juramenta edidit, & dixit, non novi hunc hominem, quem tu dicis. Tunc temporis gallus cecinit. Dominus Iesus versus eum respexit. Petrus ex hoc intuitu ejus [2] recordatus est quod ipsi dictum fuerat, antequam gallus ter clamabit ter me abnegabis. & peccatum suum cognovit, & cum dolore flevit, atque inde exiit, in locum qui hominibus [3] vacuus erat. ibi flevit. atque ab hoc tempore usque ad tempus mortis continuo in fletu fuit, & lamentatus est, & ex lacrymis calidis quæ continuo ex oculis ejus fluebant, facies ejus adusta apparebat. Omnes principes Sacerdotum in domum Caiphæ convenerunt. Caiphas sategit ut peccatum coram ipsis [4] firmum redderet. Quidam accusabant, alii testimonium dabant, sed testimoniis ipsorum non consentientibus, accusatio [5] non valebat. Quidam surrexerunt & dixerunt: audivimus dicentem, Ego diruam hoc templum quod ab hominibus factum est, & tribus diebus aliud exstruam quod manus non attigerint. adhuc in testimonio non convenerunt. Quum nemo prodiret, summus sacerdos è medio surrexit & dixit, quare non respondes, & defensionem non adfers? ille siluit, neque quicquam respondit. Iterum summus

[1] *pro* جبلي *dedimus* جليلي ،

[2] *videtur post* ياد *nomen deesse verbum* داشت *ut sit*, memoriam habuit.

[3] *pro* حال *legendum puto* خالي ،

[4] *id est, Christū peccati firmissimè reum constitueret.*

[5] *propr.* ad sanitatem non veniebat.

Chriſtus ſeipſũ filiũ Dei dicit.

Sacerdos dixit, adjuro te per Deum viventem, dic, tu es filius Dei benedicti? Dominus Ieſus reſpondit ipſi & dixit, Ego ſum, quemadmodum tu dixiſti. utique dico vobis, videbitis filium hominis ad manum dextram Dei ſedentem, qui in nubes cœli deſcendet. ſummus ſacerdos, quum hoc verbum audiviſſet, veſtem ſuam laceravit & dixit, blaſphemavit. quid opus eſt mihi teſtimoniis? ecce, audiviſtis blaſphemiam ejus. nunc quid dicitis? dixerunt illi, occidendus eſt. ¹ Tunc temporis ſputationi adjudicarunt, & alapas ac colaphos inflixerunt, & abierunt ut dormirent, & Chriſtum ibi vinctum reliquerunt. Eo tempore miniſtri ipſorum verberarunt eum, & conſpuerunt, & oculos ejus ligabant, & dicebant, prophetiza & dic, quis eſt qui te verberat? & quiſque quicquid voluit ipſi dixit. ille nemini reſponſum dedit. reliquum noctis in hoc tranſiit. Eſaias de hoc ſtatu ejus prænunciaverat. & interpretamentum dicti ejus hoc eſt. Tradidi corpus meum percuſſoribus, & genam meam vellentibus. non averti vultum meum ab iis qui turpitudinem loquebantur, & ſputum injiciebant. Quum dies factus eſſet, eum præſentem eſſe fecerunt, ipſique dixerunt, ſi tu es Chriſtus, dic nobis. dixit ipſis, ſi hoc vobis dico, non creditis. & ſi ex vobis quicquam quæro, non reſpondebitis mihi, neque liberabitis. tempus veniet, ut filius hominis ad dextram patris ſui ſedeat. illi omnes dixerunt, tu ergo filius Dei es? dixit, vos dicitis me eſſe. dixerunt, nos quodnam aliud teſtimonium petimus?

Illuſio & ignominia Chriſti.

¹ *ſi* تف *quod* ſputum *ſignificat ex mendo hic redundet, (quod quidem videtur, quia ſequitur mox cõſputatio) vertendum erit,* Tum temporis judicium tulerunt, *vel* condemnarunt.

مسیح خود را پسر خدا میگوید ،

کاهنان گفت ترا سوگند می دهم بخدای زنده بگو توبی پسر خدای مبارك حضرت ایشوع باو جواب داد وگفت منم چنانچه توگفتی هر اینه بشما میگویم خواهید دید آدمی زاده را بدست راست خدا نشسته که در ابرهای آسمان فرود می آید بزرگ کاهنان چون این سخن شنید جامه خود چاك زد وگفت کفر کرد چه حاجت مرا بگواهیها اینك شنیدید کفر او اکنون چه میگویید ایشان گفتند کشتنی است آنزمان داوری تف کردند وسیلها ومشتها زدند ورفتند که خواب کنند ومسیح را هانجا بسته گذاشتند ، درین هنگام خدمتکاران ایشان اورا میزدند وتف میکردند وچشمان اورا بسته بودند ومی گفتند پیغمبری کن وبگو که کیست آنکه ترا میزند وهر که هرچه میخواست با او می گفت او بهیچکس جواب ندادی بقیه شب درین بگذشت ایشعیا ازین حال او خبر داده بود وترجمه گفتار او اینست سپردم تن خود به زنندگان ورخساره خود بکنندگان نگردانیدم روی خود را از آنانکه فحش می گفتند وتف می انداختند چون روز شد اورا حاضر ساختند وبدو گفتند اگر توبی مسیح بما بگو بایشان گفت اگر این بشما می گویم ایمان نمی آرید واگر از شما چیزی میپرسم مرا جواب نخواهید داد وخلاص نخواهید کرد زمانی بیاید که آدمی زاده بدست راست پدر خود نشیند ایشان همه گفتند پس توبی پسر خدا او گفت شمایان میگویید که منم ایشان گفتند ما دیگر کدام گواهی می خواهیم

مسخرگی وبیحرمتی مسیح ،

خود ازاو شنیدیم اکنون چه حاجت بگواهی است وقرار
دادند که اورا بحاکم سپارند ، حاکم شهر فیلاتس
بود حضرت ایشوع را بسته بپیش او بردند یهودا چون
دانست که فریسین حکم بکشتن او کردند وبفیلاتس
مذکور سپردند از آنچه کرده بود پشیما شد وسبب ان
بود که او می دانست که حضرت ایشوع خودرا ازینها
خلاص خواهد کرد که قدرت دارد ومن این پل را رایکان (خفه یهودا)
خواهم برد درین زمان چون دانست که مرگ برو مقرر
گردید از کرده خویش غمگین شد وپشیمانی خورده آن
سی عدد دینار بر داشت وبایشان واپس برد وگفت
گناه کردم درین که خون پاک سپردم ایشان گفتند مارا
درین تو دانی ونخواستند که ازو دینارها واپس گیرند
وآن دینارها در هیکل انداخت ورفت بر بالای درخت
بر آمد وخود را اویخت وخفه کرد شکم او ترقید وروده‌هاش
بیرون افتاد ، کاهنان دینارها گرفته گفتند این خون
بهاست روا نیست که در صندوق هیکل اندازیم آخر یک
قطعه زمین برای گورستان غریبان از گل کاری خریدند
وازینست که تا امروز آن زمین را اکل دما می‌خوانند
یعنی میدان خون درین بجای آمد انچه ارمیا پیغمبر
گفت گرفتند سی دینار که بنی اسراییل بها نهاده بودند
وایشان دادند تا زمین گل کاری خرند چنانچه خداوند
بمن نمود وهمین سخن ذکریا گفته بود ، پس حضرت ایشوع را

بپیش

ipsi ex eo audivimus. quid nunc opus est testimonio? & decreverunt eum judici tradere. Iudex urbis Pilatus erat. Dominum Iesum vinctum ad eum duxerunt. Iudas quum cognovisset Pharisæos judicium de occidendo eo tulisse, & prædicto Pilato tradidisse, facti pœnitens fuit. & causa erat, quia cogitaverat, Dominus Iesus seipsum ab illis liberabit, quia potentiam [1] habet, & ego hos nummos gratis auferam. Iam quum cognovit, mortem super eum decretam esse, ob factum suum contristatus fuit, & pœnitentiam agens, illos triginta numero denarios sustulit, atque ipsis reddidit, ac dixit, peccavi in hoc quod sanguinem innoxium tradidi. illi dixerunt, nobis de hoc tu cognosce. & noluerunt ab ipso denarios recipere. itaque denarios illos in templum projecit & abiit. in summitatem arboris ascendit, seque suspendit ac strangulavit. venter ejus crepuit, & intestina ejus exciderunt. Sacerdotes denarios sumentes dixerunt, hoc sanguinis pretium est. licitum non est, ut in gazophylacium templi injiciamus. tandem portiunculam aliquam terræ pro sepulchreto peregrinorum à figulo quodam emerunt. atque hinc est quod usque ad hodiernum diem illam terram Akeldama vocent, id est, campus sanguinis. In hoc impletum est quod Ieremias Propheta dixit, sumserunt triginta [2] argenteos quos filii Israël pretium posuerant, & dederunt ut terram figuli alicujus emant, quemadmodum Dominus mihi ostendit. atque idem illud Zacharias dixerat. Itaque Dominum Iesum

[1] pro دارو dedimus دارد

Strangulatio Iudæ.

[2] pro دینا dedimus دینار ،

ad Pilatum duxerunt. Pilatus in prætorium venit, & Pharisæi ipsum ei tradiderunt, & multa contra eum dixerunt. Ille ex Pharisæis quæsivit, adversus hunc virum quam accusationem habetis? dixerunt, si hic vir peccator non fuisset, eum tibi non tradidissemus. homines seducit, & dicit, tributum Cæsari ne date. & prædicat dicens, Ego Christus rex sum. Ille dixit, vos eum sumite, & secundum legem vestram judicate. dixerunt, nobis occidere quenquam licitum non est. In hoc impletum est quod Dominus Iesus dixerat, Hominibus peregrinis me tradent. Pilatus eum introduxit & dixit, Tu es rex Judæorum? is respondit, Hoc ex te ipso dicis, an alii de me tibi retulerunt? Pilatus respondit, Num ego Judæus sum? te tribus tua & principes Sacerdotum mihi tradiderunt. quid fecisti? Dominus Iesus respondit, regnum meum ex hoc mundo non est. nam si regnum meum de hoc mundo fuisset; [1] asseclæ mei pugnassent, in manus Judæorum ne inciderem. Sed nunc regnum meum ex hoc mundo non est. Pilatus dixit ipsi, an ergo tu rex es? Dominus Iesus respondit, rex sum quemadmodum tu dicis. ego propterea natus sum, & propterea in mundum veni, ut testimonium veritati dem. quicunque ex veritate est, verbum meum audit. Pilatus dixit, Veritas quid rei est? hoc dixit, & exiit & Judæis dixit, Ego in illo ullam causam occidendi non invenio. Judæi dixerunt ei, ille populum seducit, & docet universam terram Judæorum à Galilæa incipiens hucusque. quum nomen

Rursus interrogat Pilatus Christum.

Matth. c. 27. Luc. c. 23.

Regum Christi non ex hoc mundo.

[1] *pro* منسوبان *legendum putamus* منسوبان ،

Iohan. c. 18.

پیش فیلاتس بردند فیلاتس در محکمه آمد وفریسیین اورا بدو سپردند وبسیار چیزهـا بضد او کفتند او از فریسیین پرسید باین مرد چه دعوي دارید ایشان کفتند اکر این مرد کناه کار نمي بود اورا بتو نمي سپردیم مردم را کمراه میکند ومیکوید که جزیه بقیصر ندهید ودعوي میکند که من مسیح پادشاهم او کفت شما اورا بکیرید وموافق دین خود حکم کنید ایشان کفتند مارا کشتن هیچکس روا نیست درین بجا آمد آنچه حضرت ایشوع کفته بود که مرا بمردم بیکانه خواهند سپرد ، فیلاتس اورا بدرون برد وکفت تویي پادشاه یهودان او جواب داد این را از خود میکویي یا دیکران از من بتو رسانیده اند فیلاتس جواب داد مکر من یهودم ترا قبیله تو وبزرکان کاهنان بمن سپرده اند چه کرده ، حضرت ایشوع جواب داد پادشاهي من ازین جهان نیست که اکر پادشاهي من درین عالم بودي هراینه منسوبان من جنک مي کردند بدست یهودان نیفتم اما اکنون پادشاهي من ازین عالم نیست فیلاتس بوي کفت پس تو پادشاه هستي حضرت ایشوع جواب داد پادشاهم چنانچه تو میکویي من بجهت این زاده شدم وبجهت این بدنیا آمدم که کواهي بر حق دهم هر که از حق است سخن من مي شنود فیلاتس کفت حق چه چیزست این کفت وبیرون آمد ویهودانرا کفت من در و هیچ وجه کشتن نمي یابم یهودان بوي کفتند او کروه را کمراه میکند ومي آموزد تمام زمین یهودانرا از جلیل کرفته تا اینجـا ، چون نام

باز پرس فیلاتس مسیح ، متي فصل كز ، لوقا فصل كج ،

پادشاهي مسیح نه ازین دنیا ،

نام جلیل بردند او پرسید که این از جلیلست وچون
فهمید که از جلیلست وتعلق بهردوس دارد که حاکم
انجاست بهانه یافت وبیش او فرستاده خوش وقت شد
که هردوس درین روزهایی بواسطه عید باورشلیم
آمده بود پس بتمام بیحرمتی از میان شهر بسته بردند
هردوس بسیار خوش شد چرا که از دیر بدیدن ای
آرزو داشت چون بسیار چیزها ازو شنیده بود وچشم
داشت که پیش او معجزه کند چیزها ازو پرسید امـا
او از هیچ جواب نداد بزرگان کاهنان وکاتبان مقید
بودند وهر زمان برو چیزی می گفتند او هیچ جواب
نمی داد هردوس ودیگر مردم اورا بی اعتبار وهیچ کاره
اعتقاد کردند ولباس سفید پوشانیده اورا سخره کرد وباز
نزد فیلاتس فرستاد وباین سبب در همان روز فیلاتس وهردوس
بهم دوست شدند که تا آن هنگام دشمن بودند پس اورا
بسان دیوانکان سفید پوشانیدند واز میان بازار شهر پیش
فیلاتس بردند او ببزرگان یهودان گفت شما این مردرا
پیش من آوردید وگفتید که مردم را گمراه می کند ودر نظر
شما پرسیدم وهیچ گناه نیافتم وبهردوس فرستادم واو نیز
هیچ سبب کشتن درو نیافت پس اورا شلاق کرده
خلاص سازم بزرگان کاهنان بهانها مـــی کردند واو
بهیچکس جواب نمیداد فیلاتس بدو گفت نمی شنوی
چه قدر چیز بضد تو میگویند او بهیچ سخن جواب نداد

وکار

nomen Galilææ protulissent, interrogavit, an hic ex Galilæa est? & quum intellexit eum ex Galilæa esse, & ab Herode pendere, qui dominus ibi est, prætextum invenit, & ad eum misit. [1] Opportunè accidit, quod Herodes hisce diebus propter festum Hierosolymam venisset. itaq; summa cum ignominia per mediam urbem vinctum duxerunt. Herodes multum lætatus est, quia à longo tempore videre eum desideraverat, quoniam multa de ipso audiverat, & [2] spem habebat fore ut coram ipso miracula faceret. [3] Multa ex eo quæsivit, verum ille ad nihil respondit. Principes Sacerdotum & Scribæ stringebant eum, & perpetuo in eum aliquid dicebant. ille nihil responsi dabat. Herodes & alii homines eum [4] nullius æstimandum & inutilem crediderunt, & veste alba induens, irrisit eum, & rursus ad Pilatum misit. Atque ob hanc causam eodem die Pilatus & Herodes inter se amici facti sunt. Nam usque ad illud tempus inimici fuerant. Itaque eum ad [5] modum stultorum alba veste induerunt, & per medium fori civitatis ad Pilatum duxerunt. Ille principibus Judæorum dixit, Vos hunc virum ad me adduxistis, & dixistis eum homines seducere, & coram vobis inquisivi, nec ullum peccatum inveni. & ad Herodem misi, neque ille ullam causam occidendi in eo invenit. ideoque eum flagellatum dimittam. Principes Sacerdotum criminationes instituebant. ipse autem nemini respondebat. Pilatus dixit ipsi, Non audis quanta adversum te dicant? ille ne ullo verbo respondit.

[1] *ad verb.* bonū tempus fuit, ter goeder uere was het.

[2] *propriè*, oculū.

[3] *propriè*, res.

[4] *ad verb. sine æstimatione & ullo opere.*

[5] *id est*, ut stulti tractari solent.

& contigit, Judicem admodum mirari. Pilatus cum Judæis in hac ſermocinatione erat, quum uxor ejus ad eum venit cum hoc argumento, Tibi cum iſto juſto quid negocii eſt? Nam ego multa propter eum hac nocte paſſa ſum. Pilatus qui dimiſſionem ejus cupiebat, ob hoc verbum fervidior factus eſt. & quum ſciret, eos cauſam [1] hoſtilitatis non habere, eumque pure ex invidia comprehenſum adduxiſſe, meditatus eſt & rationem fabricavit ut aliquo modo dimitteret. Jam olim mos erat ut Judex Judæorum quotannis unum ex captivis ſtirpis Judaicæ, qualiſcunque tandem peccator aut nefarius eſſet, ipſis è vinculis dimitteret. Hiſce diebus in carcerem [quoſdam] conjecerat. dixit ipſis Pilatus: quotannis oportet me unum quendam vobis dimittere & donare. nunc quem vultis ut vobis dimittam, Barrabam an Ieſum? Principes Sacerdotum populum ſuum docuerunt, ut [2] Barrabam poſtularent. Pilatus dixit, vultis ut vobis regem veſtrum donem? Illi clamantes dixerunt, hunc ne dimitte, ſed Barrabam [3] potius nobis largire. dixit ille, cum Ieſu ergo, qui Chriſtus vocatur, quid faciam? illi clamantes dixerunt, crucifige. Pilatus dixit, quid mali fecit? ego cauſam occidendi eum non invenio. flagellabo eum & dimittam. illi magis clamarunt, crucifige. motum & ſtrepitum altiorem effecerunt. ille victus à clamore ipſorum fuit. Barrabam dimiſit. Rationem aliam fabricavit, ut eos ad dimittendum eum adduceret, & miſericordes redderet. Cædere itaque juſſit [4] eum, ſic ut

Judæos

[1] *pro* عدادت *dedimus* عدوات ،

[2] *pro* براكس *dedimus* براپس, *ut paulo ante ſcribitur, & poſt rurſus.*

[3] *pro* بپس *dedimus* بيش

Flagella Chriſti. *ubi pro* تازنانهاي *dedimus* تازيانهاي

[4] *pro* اور *dedimus* اورا

وكار بجاي رسيد كه حاكم بسيار در تعجب شد فيلاتس
بـا يهودان درين كفتكو بود كه مخوانه او بدو رسيد بدين
مضمون ترا بان دادكر چه كارست كه من بسيار جبرها بخاطر
او امشب كشيده ام فيلاتس كه خلاصي او ميخواست بدين
سخن بجدتر شد وجون ميدانست كه سبب عداوت ندارند
واورا محض از حد كرفته آورده اند فكر كرد وحكمت انكيخت
تـا بطوري خلاص كند از قديم رسم بود كه حاكم يهودان
هر سال يكي از بنديان ذات يهود را هرطور كناه كار ومجرم
كه باشد بخاطر ايشان از بند خلاص كند درين روزها بند كرده
بود بيلاتس بايشان كفت هر سال مرا واجبست كه يكي
كسي را بخاطر شما از بند خلاص كنم وبخشم اكنو كرا مي
خواهيد كه بخاطر شما بكزارم برابس را يـا ايشوع را سرداران
كاهنان بكروه خود آموختند كه برابس را طلبند فيلاتس
كفت ميخواهيد كه شمارا پادشاه شما بخشم ايشان بانك زنان
كفتند اين را خلاص مكن ليكن برابس را بيش بخاطر مـا
ببخش او كفت پس بايشوع كه مسيح خوانده مي شود
چكنم ايشان فرياد كنان كفتند مصلوب كن بيلاتس كفت
چه بدي كرده است من سبب كشتن او نمي يابم عذابش ميكنم
وميكذارم ايشان فرياد بيشتر مي كردند كه مصلوب كن شور
وغوغـا بلندتر ساختند او مغلوب فرياد ايشان شد برابس
را خلاص كرد ، حكمت ديكر انكيخت تـا ايشانرا بر خلاصي
او بياره ومهربان سازد بنابرين زدن فرمود اورا بطوري كه

تازيانهاي مسيح ،

يهودانرا

يهودانرا بر حال او مهر آيد، پس حضرت ايشوع را گرفتند
وبجاي خاص بردند وبرهنه كردند وبستون بر بستند وشش
تن بر شلاق او نامزد شدند ودو نفر نوبت بنوبت ميزدند
بدرهاي چرم وتازيانها بطوري كه ازو [خون] بر زمين
روان بود وگوشت از تن او لخت لخت جدا مي افتاد
واستخوانها سفيد مي نمودند سراپاي او يك جراحت
ويكزخم او شده بود ودانسته شد كه پنج هزار وهفتصد
وهشتاد وچند تازيانه زدند درين همه يك سخن نگفت
درين حادثه او در زبور خبر بود بدين مضمون من
آماده ام براي شلاقها ودرد من بپوسته در نظر منست
واشعيا گفت او بواسطه بديهاي ما زخمي شد وبجهت
گناهان بزرگ ما خسته است وبواسطه گروه خود اورا
زدم، انگاه اورا گشادند زماني آسايش گرفت وجامهء خود
پوشيد ايشان با اين قناعت نكردند وخدمت كاران
ولشكريان را جمع ساختند وآن جامهء اورا باز بيرون آوردند
وچون بواسطهء رواني خون بتن او چسبيده بود درد بسيار
كشيد وجامهء قرمزي پوشانيدند كه لباس پادشاهان
بوده وتاج از خارها بر سر او نهادند ودانسته شد كه
هفتاد دو خار در سر مبارك او رفته بودند وني شكسته
در دست او دادند اين چيزها كه نشانهاي پادشاهت
است بجهت آن كردند كه اورا مسخره گيرند كه چون خودرا
مسيح وپادشاه يهودان مي گويد اين نشانها داشته باشد

زبور فصل لز،

تاج مسيح از خارها

Judæos status ipsius misereret. tum Dominum Iesum comprehenderunt, & in locum peculiarem abduxerunt, & denudarunt, & columnæ alligarunt, & sex viri flagellationi ejus destinati fuerunt, & duo alternatim cædebant flagellis pelliceis & scuticis, adeo ut de ipso in terram [1] [sanguis] fluxerit, & caro de corpore ejus frustatim avulsa deciderit, atque ossa alba conspecta fuerint. [2] totalitas ejus unum vulnus, & una plaga ipse erat. & cognitum fuit, quod quinquies mille septingenta octoginta & aliquot flagra inflixerunt. In hoc omni ne unum verbum locutus est. De hoc quod evenit ipsi in Psalmis dictum fuit hoc argumento, Ego paratus sum ad flagra, & dolor meus perpetuo ob oculos meos est. & Esaias dixit, Ille propter iniquitates nostras plaga affectus fuit, & ob peccata nostra magna vulneratus est, & propter populum meum eum percussi. Tunc eum solverunt. aliquantulum temporis requievit, & vestem suam induit. Illi hoc contenti non fuerunt, & ministros ac milites congregarunt, illamque vestem ejus iterum exuerunt. & quandoquidem, propter fluxum sanguinis, corpori ipsius adhærebat, dolorem magnum passus est. & vestem coccineam ei induerunt, quæ vestis regum erat, & coronam è spinis capiti ejus imposuerunt, & cognitum fuit, septuaginta duas spinas in caput benedictum ejus venisse. & arundinem fractam in manum ejus dederunt. hæc, quæ signa regii status sunt, propterea fecerunt, ut eum ludibrio haberent. scilicet, quoniam se Christum & regem Judæorum dicit, hujus signa habeat.

[1] *supplevimus* خون sanguis, *quia deesse videbatur.*

[2] *id est, totus quantus quantus erat à capite ad pedes.*

Psal. 37. secundum Vulgatum Interpretem.

Corona Christi ex spinis.

ad eum venerunt, & in genua procubuerunt, eumque adorarunt, & dixerunt, Salve rex Judæorum. & alapam in faciem benedictam ejus intulerunt, & aquam oris in faciem ejus injecerunt, & arundinem è manu capientes, in illam coronam plenam ſpinis impegerunt, ut ſpinæ in caput ejus deprimerentur. & quum aliquoties ſic feciſſent, hoc ipſo modo eum ad Pilatum deduxerunt, tota facie tumente ex alapis, & inquinata vibicibus ac ſanguine, qui ex capitis ſingulo capillo defluebat, & corona ſuper caput. Quum Pilatus vidit, obſtupuit, & manu prehendens in locum excelſum cum eo aſcendit, in quo omnes Judæi eum poſſent videre, & dixit ipſis: Eum ad vos adduco. Sed ſcitote, me nullam cauſam occidendi in eo invenire. ad eos itaque adduxit & dixit, ecce hominem: id eſt, hunc quem in hoc ſtatu videtis ſcitote hominem eſſe, & ex viſione hac miſeremini. Sed nullum profectum fecit. Sacerdotes & proceres Judæorum clamabant & dicebant, crucifige, crucifige. Pilatus dixit ipſis, Vos eum ſumite & crucifigite. nam ego in eo peccatum non invenio. Judæi dixerunt. Nos legem habemus, & mandato legis occidendus eſt, quia ſeipſum Filium Dei fecit. Quum Pilatus hoc verbum audiviſſet, vehementer timuit, & in interiora introducens, Domino Ieſu dixit, Tu unde es? ille nihil reſpondit. Pilatus dixit ipſi, mihi non loqueris? neſcis me poteſtatem habere crucifigendi te, & poteſtatem habere te dimittendi? Dominus Ieſus reſpondit. In me poteſtatem nullam habuiſſes, ſi tibi ex alto

Rurſus interrogat Pilatus Chriſtum.

data

پیش او می آمدند وبر سر زانو می شدند واورا می پرستیدند ومی کفتند سلام ترا ای پادشاه یهودان وسیلی بر روی مبارک او میزدند وآب دهن بر روی او می انداختند ونی از دست کرفته بر آن تاج پر خار میزدند تا خارها در سرش فرو روند ویکچندی این طور کرده بهمین روش اورا نزد فیلاتس بردند تمام روی آماسیده از سیلیها وآلوده توفها وخون که از سر هر مو روان بود وتاج بر سر، جون فیلاتس دید حیران شد وبدست کرفته بجای بلند با او بر آمد در آنجا که همه یهودان اورا توانند دید وبا ایشان کفت اورا پیش شما می آرم اما بدانید که هیچ سبب کشتن در وی نمی یابم، پس پیش ایشان برد وکفت اینک آدمی یعنی این را که بدین حال می بینید بدانید که آدمی است واز دید این رحم کنید اما هیچ سود نکرد کاهنان وبزرکان یهودان فریاد می کردند ومیکفتند مصلوب کن مصلوب کن فیلاتس بایشان کفت شما اورا بکیرید ومصلوب کنید که من درو کناه نمی یابم یهودان کفتند ما دینی داریم وبحکم دین کشتنی است چرا که خودرا پسر خدا کرده است، جون فیلاتس این سخن شنید بسیار ترسید وبدرون در آورده بحضرت ایشوع کفت تو از کجایی او هیچ جواب نداد فیلاتس باو کفت بمن نمیکویی نمیدانی که قدرت دارم که ترا مصلوب سازم وقدرت دارم که ترا خلاص کنم حضرت عیسی جواب داد بر من هیچ قدرت نمیداشتی لکر ترا از بالا

باز پرس فیلاتس مسیح،

داده

داده نميشد انكه مرا بتو سپرد كناه كلان دارد فيلاتس بسيار
آرزو كرد كه اورا خلاص سازد ، پس حضرت ايشوع را بيرون
آوردند در جايي كه بزبان عبري كابته خوانده ميشود وبه
يهودان كفت اينست پادشاه شمايان ايشان فرياد كنان كفتند
بكيرش بكيرش مصلوب كن مصلوب كن فيلاتس كفت
پادشاه شما را مصلوب كنم ايشان كفتند كه ما بجز قيصر
پادشاه نداريم ، وچون دانستند كه ميل دارد كه اورا خلاص
كند باز فرياد كردند وكفتند كه اكر اين را خلاص ميكني
دوست قيصر نه چرا كه هر كه خودرا پادشاه ميكند دشمن
قيصرست ، فيلاتس جون ديد كه فايده نميكند بلكه فتنه
وغوغا بلند ميشود آب طلبيد ودستهاي خود شست وكفت من
از خون اين مردم معصوم شما دانيد همه مردم جواب دادند
خونش بر ما وبر فرزندان ما واز اينست كه هر جا كه يهودان
هستند خوار وزير دست اند در پاداش اين كناه خود اند ،
پس حضرت ايشوع را بايشان سپرد كه اورا هر چه دانيد كنيد
يهودان كرفتند وجامه قرمزي كه اورا بسخره پوشانيده بودند
از تن وي بيرون كردند ولباس خودش پوشانيدند تا شناخته
كردد صليب ساخته داشتند در ساعت آوردند واز سر نو
دست وكردن بسته صليب را بر دوش او نهادند كه خود بر
داشته برد او بتمام شوق كرفت همچون كسي كه بخاطر كناه
كاران جان خود خواهد داد اين طور از خانه فيلاتس بر امد
ومردم پادشاهي پيش پيش ميرفتند ونزديك او چاوش

حكم كشتن مسيح ،

منادي

data non fuisset. qui me tibi tradidit, peccatum magnum habet. Pilatus admodum desideravit eum dimittere. Tum Dominum Iesum eduxerunt in locum qui lingua Hebræa Gabatha vocatur; & dixit Judæis, Hic est rex vester. illi clamantes dixerunt, cape eum, cape eum, crucifige, crucifige. Pilatus dixit, regem vestrum crucifigam? dixerunt, Nos præter Cæsarem regem non habemus. Et quum cognovissent eum inclinationem habere ad eum dimittendum, rursus clamarunt & dixerunt, si hunc dimittis, amicus Cæsaris non es: quia qui se regem facit, inimicus Cæsaris est. Pilatus quum vidisset se nihil proficere, sed seditionem & strepitum majorem fieri, aquam postulavit, & manus suas lavit & dixit, Ego à sanguine hujus hominis innocens sum, vos cognoscite. Omnes responderunt, sanguis ejus super nos & super filios nostros. Atque hinc est quod ubicunque Judæi sunt, contempti & [1] subjecti sunt, in remuneratione hujus peccati sui sunt. Tum Dominum Iesum ipsis tradidit, dicens, Ei quicquid cognoscitis facite. Judæi prehenderunt, & vestem carmosinam qua ipsum ad ludibrium induerant, à corpore ejus exuerunt, & veste propria eum induerunt, ut cognosceretur. Crucem paratam habuerunt. [2] protinus attulerunt. & denuo manus & collum vincientes, crucem humero ejus imposuerunt, ut ipse sublatam portaret. ille summa cum aviditate accepit, tanquam qui pro peccatoribus animam suam daturus esset. Eo modo è domo Pilati exiit, & viri Regis ante ibant, & juxta eum apparitor

Mandatum de occidendo Christo.

[1] *propr.* sub manu.

[2] *propr.* in hora.

prædicabat & dicebat, Hoc est mandatum Pilati à parte Cæsaris Tiberii, ut hic vir Iesus Nazarenus occidatur, quia homines seduxit, seque regem & filium Dei vocavit. causam cur crucifigeretur, ita in via prædicabant, & transibant. Dominus itaque Iesus ibat, pedibus & capite nudus, sed capite tectus corona plena spinis, & plenus sanguine, qui à capite defluebat, tumens vultu, & plenus sputo quod in vultum ejus injecerant, toto corpore vulneratus à flagris quæ inflixerant, cruce super humerum, & funibus ad collum, pedetentim pedetentim ibat. Eo tempore quum isthoc modo transiret, fæmina quædam nobilis nomine Vironica è fenestra eum vidit. & cum cognovisset, ex alto descendit, & cum [1] dolore & cum misericordia Domino Iesu se junxit, & [2] linteum capitis triplicavit & à Domino veniâ acceptâ faciem benedictam ejus mundavit. & cum linteum suum rursus aperuisset, [3] in singula parte ejus figuram ejus veram reperit. cum gaudio summo domum suam tulit, & honorifice servavit. Vna ex his tribus figuris in Hispania in urbe Iahen, quæ in regno regis Portugalliæ est, actu reperitur, & quotannis bis eam ostendunt, & multi eo confluunt, & tam eminus quam cominus pariter eam vident. Secunda in urbe Mediolano est in terra Italiæ. Tertia in urbe Roma. Post Dominum Iesum multæ mulieres & viri flentes ibant. ille vultum ad eos vertens dixit, Filiæ Ierusalem ne flete super me, sed super vobis flete & super filiis vestris. nam dies venient, quod utiq; [4] dicetis, Beata

mulier

[1] *ad verb.* cordis ustione.
[2] *pro* دامي را سر را *legendum puto* دامي سر را *deleto priori* را
[3] *id est, in unaquaq; triplicati lintei facie porro sicut* يك ته *est* unicus, simplex, دوته duplex, *&c. sic* هر ته *nobis est* singulus, *hoc loco* singulum, *singula pars vel facies.*
[4] *pro* بكرييد flebitis, *dedim'* بكوييد dicetis.

منادي ميكرد وميكفت اينست حكم فيلاتس از جانب قيصر
طيباريوس كه اين مرد ايشوع ناصري كشته شود كه مردم را
كمراه ميكرد وخودرا پادشاه وپسر خدا ميخواند حكمت كه
مصلوب كرده شود اينچنين در راه منادي ميكردند
وميكذشتند ، پس حضرت ايشوع ميرفت پا وسر برهنه بلكه
سر پوشيده بتاج پر خار وپر ازخون كه از سر روان بود
اماسيده روي وپر از تف كه در رويش كرده بودند تمامي تن
خسته از شلاقها كه زده بودند صليب بر دوش وريسمان در كردن
آهسته آهسته ميرفت ، درينولا كه باين روش ميكذشت اورا
زني اصيل ويرونكه نام از دريجه ديد وچون شناخت از بالا
بشيب آمد وبدل سوختكي ومهرباني بحضرت ايشوع بپوست
ودامي را سر را سه تو كرد واز حضرت رخصت كرفته روي
مبارك اورا پاك ساخت وچون دامي خود باز كشاد در هر ته
آن صورت او درست يافت بذوق تمام بخانه خود برد وبحرمت
نكاه داشت يكي ازين سه صورت در اسپانيه در شهر شاهن
كه داخل مملكت پادشاه پرتكال است بالفعل موجود است
ودر هر سال دوبار اورا مي نمايند ومردم بسيار جمع ميشوند
واز دور ونزديك يكسان مي بينند ديكر در شهر ميلانست
در ملك ايتاليه وديكر در شهر رومه ، عقب حضرت ايشوع
بسيار زنان ومردان كريه كنان ميرفتند او روي بسوي ايشان
كرده فرمود دختران اوريشلم مكرييد بر من بلكه بر خود كرييد
وبر فرزندان خود كه روزها بيايند كه هر اينه بكوييد نيكبخت

زني

زني كه بار نداد وشكمها كه نزاييد وسينهها كه شير نياورد آن هنكام بكوهها در سخن آيند وبكويند بيفتيد بر ما اي كوهها مارا بپوشيد كه هر كاه بر جوب تر اين رود بر خشك چه آيد، همراه او دو كناهكار ديكر مي بردند كه مصلوب سازند، درين زمان يوحنا رفته بود كه بحضرت مريم ماجراي پسر او بكويد او با چندي از زنان آمد وايستاد در جاي كه از ان خواهد كذشت جون هجوم مردم ودرفشيد سلاحهاي مردم پادشاهي ديد وآواز ان چاوش شنيد كذشت انچه بر دل او كذشت ومنتظر بود كه كي رسد واورا بيند جون پسر خودرا بدانحال ديد ونكاه پسر برو افتاد دلش خون كشت ونزديك او شد بي آنكه سخن كويد اما رواني اشكها حال دل او بيان ميكرد اورا در آغوش كرفت واندك جدا شده بيخود وچندان اثر كرد كه از افتادن او پسر نيز بدان بار خود افتاد يهودان اورا لت كردند تا بر خيزد اما جون مي دانستند كه صليب كرانست وخون بسيار ازو رفته ترسيدند كه مبادا در راه ميرد يا صليب را بدانجايكاه نرساند بنابرين شمعون نام مردي را كه از ديه مي آمد كرايه كردند كه مسيح را در برداشتن معاونت كند اينچنين بكوه كلواريو رسيدند انجا كه مسلخ مردم بود وبزبان عبري اورا كلكته كويند كه ترجمه ان كاسهء سر است ومي كويند كه كاسه سر مهتر آدم آنجا مدفونست

مريم مسيح را بيند،

جون

mulier quæ fructum non dedit, & ventres qui non pepererunt, & ubera quæ non lactarunt. Tunc temporis [1] montes alloquentur & dicent, [2] cadite super nos montes, tegite nos. Nam si ligno humido hoc evenit, arido quid eveniet? Cum ipso duos peccatores alios ducebant quos crucifigerent. Eo tempore Iohannes ivit, ut Dominæ Mariæ casus filii ipsius diceret. Illa cum quibusdam ex mulieribus venit, & stetit in loco per quem transiturus erat. quum confluxum hominum, & splendorem armorum virorum Regis vidit, & vocem illius apparitoris audivit, [3] transivit id quod per cor ejus transivit, & exspectavit, quando veniret ipsumque videret. quum filium suum in eo statu vidit, & intuitus filii in eam cecidit, [4] cor ejus sanguis factus est, & accessit ad eum absque ut verbum diceret, sed fluxus lacrymarum statum cordis ejus manifestabat. in ulnas eum cepit, & paululo tempore [5] in deliquium incidit, tantamque impressionem fecit, ut ex casu ejus filius quoque ejus ista vice ipsemet ceciderit. Iudæi eum truserunt ut surgeret. sed quoniam sciebant crucem gravem esse, & sanguinem multum ex eo ire, timuerunt ne forte in via moreretur, aut crucem in eum locum non deferret. itaque virum quendam nomine Simonem qui ex villa veniebat coëgerunt, ut Christo in portando adjutor esset. Ita ad montem Calvariæ venerunt, ubi carnificina hominum erat. & lingua Hebræa eum Golgotha vocant, cujus interpretatio [6] cranium est. & ajunt cranium Patriarchæ Adami ibi sepultum esse.

[1] *ad verb.* cum montibus in verba venient.

[2] *pro* بيفتيد *dedimus* بيفتيد،

Maria Christũ videt.

[3] *id est,* summus dolor cor ejus transivit.

[4] *id est,* cor ejus conturbatũ est.

[5] *ad verb.* separata facta est sine se. sy is buyten haer selven geworden.

[6] *ad verb.* paropsis capitis.

 Quum

Quum eo devenerunt, crucem in terram poſuerunt, eumque denudarunt, & veſtem à corpore exuerunt. milites veſtes exteriores in quatuor partes redegerunt, & ſingulus unam partem abſtulit. at tunicam interiorem, quia non conſuta erat ſed tota texta, non diviſerunt, & inter ſe pacti ſunt, dicentes, ne partiamur, ſed ſortem jaciamus, ut cujuſcunque ſit. Et in hoc impletum eſt, quod in Pſalmis ſcriptum eſt, Partiti ſunt ſibi veſtes meas, & ſuper veſtem meam ſortem jecerunt. Deinde manum dextram ſuper unum lignum crucis ponentes, clavum ferreum per volam adegerunt, & in cruce, pro ratione cujuſque manus & pedis ejus, foramina fecerant, ut clavos infigerent. Quandoquidem, quum manui dextræ clavum infixiſſent, venæ ex effluxu ſanguinis arefactæ fuerunt & contractiores factæ, quumque vellent per aliam etiam manum ferire, hæc manus contractionem fecerat, & ad illud foramen non pertingebat, ſumma itaque vi eam trahentes effecerunt ut ad illud foramen pertingeret, & clavum ferierunt. ſimiliter pedem ſupra pedem ponentes, clavum infixerunt. Et in hoc etiam impletum eſt, quod David Propheta ſcripſit, foderunt manus meas & pedes meos, & omnia oſſa mea numerarunt. Et ut cauſa occiſionis ejus omnibus nota eſſet, Pilatus juſſit ut cruci hæc verba inſcriberent, Ieſus Nazarenus rex Iudæorum. atque hoc [1] literis Hebraicis, Græcis & Latinis ſcripſerunt, ut omnes legerent. Principes Iudæorum dixerunt, Rex Iudæorum [2] ne ſcribe,

[1] *pro* بجروف *dedimus* بحروف،

[2] *pro* بنویس ſcribe, *dedimus* منویس ne ſcribe.

ſed

جون انجا رسیدند صلیب بر زمین نهادند واورا برهنه
ساختند وجامه از تن بیرون کردند سرهنکان جامه
بیرون را جهار حصه کردند وهر کدام یک حصه برد وپیراهن
درون را که نا دوخته بود بلکه همه بافته قسمت نکردند
وبهمدیکر قرار دادند که باره نسازیم لیکن قرعه اندازیم
تا از که باشد ودرین انجا آمد آنچه در زبور نوشته
است حصه کردند برای خود جامه مرا وبر جامه من قرعه
انداختند پس دست راست بر یکچوب صلیب نهاده
میخ آهین در کف زدند ودر صلیب باندازه هر دست
وپای او سوراخها کرده بودند تا میخها زنند جون
که دست راست را میخ دوز کردند رکها از برآمدن
خون خشک کردیدند وکوتاه شدند وجون خواستند که
در دست دیکر زنند این دست کوتاهی کرد وبدان سوراخ
نمیرسید پس بزور تمام اورا کشیده بدان سوراخ رسانیدند
ومیخ زدند همچنین پای بر پا نهاده میخ دوز
کردند ودرین نیز بجای آمد آنچه داود پیغمبر
نوشته بود کافتند دستهای مرا وپایهای مرا وهمه
استخوانهای مرا شمردند وتا سبب قتل او بر همکنان
ظاهر شود فیلاتس حکم کرده که در صلیب این سخن
بنویسند ایشوع ناصری ملک جهودان واین را
بحروف عبری ویونانی ولطین نوشته بودند تا همه
بخوانند بزرکان یهودان کفتند ملک یهودان منویس

مکر

مكر اينك او كفت كه ملك يهودان هستم فيلاتس نخواست
كه تغير دهد وجواب داد هر چه نوشتم نوشتم انكاه صليب
را بالا برداشتند از دست رها كردند كه بجاي خود محكم
نشيند صليب تمام جنبيد ودرين جنبيدن دردهاي سخت
كشيد وزخمها كلانتر شد ودو دزد ديكر باو مصلوب كردند
يكي در چپ وديكري در راست او درين نوشته ايشعيا كمال
كرفت كه كفت با بدكاران شمرده شد درين هنكام كه بر دار
بوده هفت كلمه فرمود نخستين اينست اي پدر بيامرز ايشانرا
زيرا كه نميدانند آنچه مي كنند درين بكردار وانمود آنچه بيش
ازين بكفتار مي آموخت كه دشمنانرا دوست داريم وبد كنندكان
خود را نيك كنيم ، او در صليب بود مردم طعنها مي كردند
وسرهاي خود مي جنبانيدند ومي كفتند كه تو هيكل خدا را باز
مي شكافي وآنرا در سه روز از سر نو عمارت ميكردي خود را
سلامتي ده اكر پسر خدايي ار صليب فرود آي بزركان كاهنان
ودانايان سخره ميكردند ومي كفتند ديكرانرا سلامتي داد وخود را
خلاص كردن نميتواند اكر پادشاه اسراييل است اكنون از
بالاي صليب بشيب آيد وما درو ايمان آريم اعتماد بر خدا دارد
اكر خدا ميخواهد اورا خلاص كند چرا كه خود كفت كه
بدرستي من پسر خدا هستم ، از ان دو دزد كه با او
مصلوب بودند يكي ژستين نام نيز بحضرت ايشوع سخره
ميكرد وميكفت اكر تويي مسيح خود را وما را خلاصي ده اما
دزد ديكر ويسيمس نام كه در جانب راست بود دربرداشت
مسيح ودر دعا كردن او براي دشمنان وخاموشي او تامل كرد

طعنها بر مسيح ،

ſed hoc quod ille dixit, Ego ſum rex Iudæorum. Pilatus noluit mutare, & reſpondit, quod ſcripſi ſcripſi. Tum crucem ſurſum elevarunt. è manu dimiſerunt ut in loco ſuo firma conſiſteret. tota crux concuſſa fuit, & in hac concuſſione dolores vehementes paſſus fuit, & vulnera majora facta ſunt. & duos latrones alios cum ipſo crucifixerunt, unum ad ſiniſtram & alterum ad dextram ejus. In hoc ſcriptura Eſaiæ complementum cepit, qui dixit, ' cum maleficis numeratus fuit. Hoc tempore quo in cruce fuit, ſeptem verba dixit. Primum hoc eſt, Pater remitte illis, quia neſciunt quod faciunt. in hoc reipſa oſtendit quod antea verbis docuerat, ut inimicos diligamus, & malefacientibus nobis benefaciamus. Dum ille in cruce eſſet, homines convitia jaciebant, & capita ſua movebant & dicebant: Qui tu templum Dei deſtruis, illudque triduo de novo exſtruis, te ipſum ſerva, ſi filius Dei es, de cruce deſcende. Principes ſacerdotum & doctores irridebant & dicebant, alios ſervavit, ſe ipſum liberare non poteſt. ſi rex Iſraelis eſt, de ſummitate crucis deſcendat, & nos in eum credemus. fiduciam in Deo habet, ſi Deus vult ipſum, ſervet, quia ipſe dixit, profecto ego filius Dei ſum. Ex illis duobus latronibus, qui cum ipſo crucifixi fuerunt, unus nomine Iuſtinus Domino Ieſu etiam illuſit & dixit, ſi tu es Chriſtus, te ipſum & nos ſerva. Sed latro alius nomine Vicimus, qui ad latus dextrum erat, tolerantiam Chriſti, & preces ejus pro inimicis, & ſilentium ejus attente conſideravit,

' *pro* با يدكاران *dedimus* با بدكاران

Convitia in Chriſtum.

& juſtitiam ejus cognovit, & ſocium ſuum increpans dixit, Tu etiam Deum non times, qui in eadem afflictione es? uſque ad hanc retributionem merito patimur. quia meritum operum noſtrorum conſequimur nos. hic nullum peccatum habet. Tunc Domino Ieſu dixit, Domine, mei ſis memor, quando in regnum tuum venies. Ieſus reſpondit ei, vere dico tibi, Hodie mecum in paradiſo eris. atque hoc eſt verbum ſecundum. Eo tempore meridies erat. ſol obtenebratus fuit, & mundum tenebræ occuparunt, & uſque ad tertiam partem diei durarunt. Atque hæc caligo ſolis omnibus modis [1] præter morem *fuit.* quia notum eſt, quando Eclipſis ſolis eſt, luna ſub ſole incedit, & inter lucem ejus intervenit. at hoc tempore [2] quartus decimus dies menſis erat, & luna [3] oppoſita ſoli erat. Adde quod eæ tenebræ tres horas integras durarunt. hoc autem in eclipſi ſolis fieri nequit. Hoc tempore in urbe Athenis Philoſophus quidam fuit Dionyſius nomine. Is & alii ſapientes, quum ſcirent has tenebras contra naturam eſſe, attoniti fuerunt. & is quidem dixit, Aut dominus naturæ ærumnas patitur, aut ſtructura mundi [4] deſtruitur. Eo tempore cauſa harum tenebrarum ipſis occulta manſit. at quum is eam cognovit, credidit & Chriſtianus factus eſt, & poſtea inter doctores Evangelii magnus evaſit. Quum [5] tertia pars eſſet, tenebræ à facit ſolis [6] evanuerunt, & lux apparuit. In his omnibus quæ Dominus Ieſus paſſus eſt, benedicta Maria juxta eum ſtetit, & ſpectatrix fuit,

[1] *propr.* rumpens morem.

[2] *errat. nam quarto decimo paraſceve erat. at Chriſtus primo ipſius feſti die eſt crucifixus, qui erat decimus quintus.*

[3] *pro* مقابل *dedimus* مقابل

[4] *propr.* vultum in deſtructione poſuit.

[5] *qua ab hora diei nona, nobis tertia pomeridiana incipiebat. videtur autē deeſſe* شد

[6] *propr ſurrexerunt.*

&

وحقیقت اورا دریافت ویار خودرا ملامت کرده گفت تو هم
از خدا نمیترسی که در همین بلا هستی تا این پاداش را بحق
می کشیم چرا که سزای کردارهای خود می یابیم ما این
هیچ گناه ندارد انگاه بحضرت ایشوع گفت خداوند از من
یاد کن وقتی که بملکوت خود آمده باشی حضرت ایشوع باو
جواب داد راست میگویم ترا امروز بــا در بهشت خواهی
بود واینست سخن دوم درین زمان نیم روز بود افتاب تیره
گردید وعالم را ظلمت گرفت وتا سیوم پاس روز بوده است ،
واین تیرگی آفتاب بجمیع وجوه خارق عادت بود چرا که معلوم
است وقتی که کسوف می شود ماهتاب زیر آفتاب می آید ودر
نور او حایل می شود ودرین زمان چهار دهم ماه بود وماهتاب
مقابل آفتاب بوده دیگر آنکه این تاریکی سه ساعت
کامل بوده است واین در کسوف نتواند بود درین هنگام
در شهر اثینه حکیمی بود دیونیسو نام او ودیگر دانایان
چون دانستند که این ظلمت خلاف طبیعت است حیران
شدند واو گفت یا خداوند طبیعت جفا می کشد یا
عمارت عالم روی در خرابی نهاده آنزمان سبب این تاریکی
بر ایشان پوشیده ماند وچون او دانست ایمان آورد وعیسوی
شد وبعد ازان در معلمان انجیل بزرگ گشت ، چون
پاس سیوم ظلمت از پیش آفتاب بر خاست وروشنی پدید
آمد ، حضرت ایشوع درین همه چیزها که کشید
خجسته مریم نزدیک او ایستاده بود ومشاهده میکرد

وصبر داشت وهیچ نمیگفت اما دلش داند که بر وچه
میگذشت واز دوازده رسول یوحنا حاضر وقریب بوده
پس حضرت عیسي بمادر نگریست وفرمود آن زن اینست
فرزند تو مادر نگفت تا دلش خون نشود بعد ازان بیوحنا
نگاه کرده فرمود اینک مادر تو واینست سخن سیوم
که در صلیب فرمود ومراد ازین دو سخن آن بود که
حضرت بي بي همه پیروان مسیح را بجاي پسر بینند
وایشان همه اورا مادر خود دانند چنانچه خود حضرت
ایشوع بعد ازان بیان کرد یوحنا ازان باز بي بي را
مایه سعادت وخوبي خود گرفت وهمه عیسویان اورا در
همه کارهاي خود مادر میگیرند وبراي وانمودن سختي
دردها که کشید گفت الوي الوي لامه سبختاني یعني
خداي من خداي من چرا مرا گذاشتي واین بود
چهارم کلمه ، چون مردم پادشاهي این زبانرا نمیدانستند
ازین کلمه الوي فهمیدند که ایلیا را میخواهد
وبهمدیگر مي گفتند ایلیارا مي طلبید باري صبر
کنیم ببینیم ایلیا بیاید که اورا خلاص کند درین ولا
فرمود تشنه ام واینست پنجم کلمه ، آنجا غاري بود
پر از سرکه آنرا بر سر ني نهاده نزدیک بدهن
او بردند ودرین تمام شد آنچه در زبور نوشته شد مرا
براي خوردن تلخ دادند ودر تشنگي من مرا سرکه
خورانیدند پس حضرت ایشوع آن سرکه گرفت اما

& patientiam adhibuit, neque quicquam dixit: verum cor ejus ſcit, quid ſuper id tranſierit. Ex duodecim diſcipulis Iohannes præſens & propinquus fuit. quamobrem Dominus Ieſus matrem adſpexit & dixit, [1] ô mulier, hic eſt filius tuus. non dixit, mater, ne cor ejus [2] ſanguis fieret. poſtea Iohannem obſervans dixit, Ecce mater tua. atque hoc eſt tertium verbum quod in cruce dixit. Et mens horum duorum dictorum hæc eſt, ut majeſtas Dominæ omnes ſectatores Chriſti loco filiorum aſpiciat, & illi omnes eam matrem ſuam agnoſcant, quemadmodum ipſe Dominus Ieſus poſtea declaravit. Iohannes ab eo tempore Dominam, originem beatitudinis & boni ſui, recepit. & omnes Chriſtiani eam in omnibus operibus ſuis matrem capiunt. Et ut oſtenderet vehementiam dolorum quos patiebatur, dixit, Elohi Elohi lama Sabachtani, id eſt, Deus mi, Deus mi, quare me dereliquiſti? atque hoc fuit quartum verbum. Quum viri Regii hanc linguam non intelligerent, per hoc vocabulum Elohi intellexerunt eum Eliam velle, atq; inter ſe dicebant, Eliam vocavit, [3] ſemel exſpectemus, videamus num Elias venturus ſit ut eum liberet. hoc tempore dixit, ſitio. atque hoc eſt quintum verbum. ibi ſpongia quædam erat plena aceto, illam ſummitati arundinis impoſitam ori ejus admoverunt. & in hoc completum fuit quod in Pſalmis ſcriptum erat, mihi in cibum amarorem dederunt, & in ſiti mea mihi acetum bibendum dederunt. Tum Dominus Ieſus illud acetum ſumpſit. Verum

[1] *pro* آن illa *legendum forte* اى ô.

[2] *id eſt*, conturbaretur. *ut ſupra.*

[3] *durum eſt latinis auribus illud ſemel, ſed ut nobis Belgis, ita & Perſis frequentiſſimū & elegans.*

quum è ſepulchro reſurrexiſſet, hoc dictum ipſe explicuit & dixit: mens ſitis, [1] ſitis dolorum erat. quoniam enim iſtos dolores pro gloria Dei & ſalute hominum patiebar, etſi graviſſimi viderentur, tamen nondum ſatur eram. Sextum verbum quod dixit hoc eſt, Impletum eſt. & hoc quidem hoc ſenſu dixit, Id quod [2] quidam Prophetarum de ſtatu meo ſcripſerunt omne impletum eſt, [3] & quicquid oportuit facere & pati, feci & paſſus ſum, & opus legis, & lex Prophetarum impleta eſt. In hoc ſtatu erat, quum clamorem altum ejecit & dixit, Pater, animam meam in manus tuas trado. atque hoc eſt ſeptimum verbum quod in cruce dixit. hoc dixit, & caput antrorſum jecit, & animam venerandam tradidit. Hoc tempore terra tremuit, & montes ac petræ [4] una poſt aliam [5] diſruptæ fuerunt, & velum quod ſuper arcam legis mandato legis pependerant, nunc [6] in duo ſciſſum eſt. Homines ex hoc motu terræ & rebus commemoratis cognoverunt, hanc injuriam fuiſſe. Quidam centurio, qui in his operibus ſollicitudinem ſummam habuerat, quum hæc ſigna vidiſſet, Deo laudem dixit, & credidit hunc virum juſtum fuiſſe, & revera Filium Dei eſſe. Alii quoque qui hæc viderunt, pectus cædentes revertebantur, & timentes ac trementes dicebant, utique hic vir Filius Dei erat. Hoc in fine diei veneris contigit. Et quoniam dies ſabbathi intrabat, atque hoc ſabbathum comparatum cum aliis ſabbathis dignius erat, quia in tempus Paſchatis incidebat, ne hæc corpora die

ſabbathi

[1] *id eſt*, plures adhuc dolores ſitiebam.

[2] *propr.* ex Prophetis. *niſi forte* از *ex mēdo ſit, & vertendum,* Id quod Prophetæ, &c.

[3] *pro* وهر چه بايستي كرد وكرد كشيدم وكشيدم *id eſt*, & quicquid oportebat facere & facere paſſus ſum & paſſus ſum, *quæ ſenſum nullum habent, dedimus prout impreſſum.*

[4] *propr.* ſuper unam aliam.

[5] *dubito an non mendum ſit in* ميخوردند *propter inſolentem ejus hoc loco ſignificationem.*

[6] *propr.* duę partes factum eſt.

وقتي كه از قبر برخاست اين كلمه را خود بيان كرد وگفت
كه مراد از تشنكي تشنكي دردها بود كه جون دردهارا
بواسطه حرمت خدا وسلامي مردم مي كشيدم هر جند سختيها
مي نمودند اما هنوز سير نشده بودم ، ششم كلمه كه فرمود
اينست تمام شد واين را باين معني گفت كه آنجه از پيغمبران
از حال من نوشته بودند همه بجاي آمد وهر جه بايستي كرد
وكشيد كردم وكشيدم وعمل توريت وناموس پيغمبران تمام شد
درينحالت بود كه بانگ بلند زد وگفت اي پدر جان
خودرا در دست تو مي سپارم واينست هفتم كلمه كه در
صليب گفت اين گفت وسر پيش انداخته جان گرامي سپرد ،
درين زمان زمين لرزيد وكوهها وسنكها بر يك دكر
ميخوردند وپرده كه بر صندوق توريت بحكم دين فرو
هشته بودند درين هنكام دو بخش شد ومردم ازين
حركت زمين وجيزهاي مذكور دانستند كه اين ستم
بود مردي مير صدا كه درين كارها اهتمام تمام داشت
جون اين نشانها ديد خدارا سپاس گفت وايمان
آورد كه اين مرد دادگر بود وبراستي ابن الله است وديكر
مردم كه اين جيزهارا ديدند سينه زنان مي گشتند وترسان
ولرزان مي گفتند كه هر اينه اين مرد ابن الله بوده اين
در آخر روز جمعه بود ، وجون روز شنبه مي در آمد
واين شنبه نسبت بديكر شنبها عزيزتر بود جون
در وقت فصح واقع شد تا اين تنها در روز

شنبه

شنبه بر دار نباشد يهودان بيش فيلاتس رفتند والحاح
كردند كه بفرماي تا ساقهاي اين سه كس را بشكنند
واز صليب فرو اندازند او راضي شد وچند كس فرستاد
ايشان آمدند وساقهاي آن هر دو دزد كه با حضرت ايشوع
مصلوب بودند شكستند انگاه خواستند كه بحضرت ايشوع
نيز همان كنند ليكن چون مرده بود ساقهاي او نشكستند
واينچنين در توريت نوشته است استخوانهاي او نخواهيد
شكست يكي از ان لشكريان اينجس نام بجهت امتحان
نيزه در پهلوي راست حضرت ايشوع زد واز پهلوي
مبارك او آب وخون روان شد وبواسطه نيزه بدست او
رسيد حاصل كه آن خون پاك از دست او بي واسطه
دست بچشم او رسيد واو كه از كم بيني همچون كور بود
هماندم بينا گرديد در ساعت از اسب بزير آمد وبدولت
ايمان مشرف شد واورا بخدايي پرستش كرد واز بزرگان
دين شد ، پس ازين پنج زخم مشهر كه حضرت عيسي — پنج زخم
داشته ذكريا خبر داده بود واينست ترجمه سخن او — مسيح ،
چه چيزند اين زخمها در ميان دستهاي تو وجواب خواهد
داد كه باينها زخمين شدم در خانه انانكه مرا دوست
ميداشتند درين زمان مردي بود يوسف نام كه شاگرد
حضرت مسيح بود اما پنهاني از ترس يهودان او بيش
فيلاتس آمد وباو الحاح كرد باشكارا كه تن مبارك را باو
سپارد پيلاتس از شنيدن آنكه او مرد حيران شد وآن

ſabbathi ſuper patibulum manerent, Judæi ad Pilatum venerunt & inſtiterunt dicentes, jube ut crura horum trium virorum frangant, & de cruce dejiciant. ille conſenſit, & quoſdam miſit. illi venerunt, & crura illorum duorum latronum qui cum Domino Ieſu crucifixi fuerant, fregerunt. tunc voluerunt Domino Ieſu etiam idem facere. Sed quoniam mortuus erat, crura ejus non fregerunt. atque ita in lege ſcriptum eſt, Oſſa ejus non frangetis. Vnus ex militibus, [1] Longinus nomine, experiendi gratia, haſtam in latus [2] dextrum Domini Ieſu verberavit, & ex latere benedicto ejus aqua & ſanguis fluxerunt, & per haſtam in manum ejus venerunt. adeo ut ſanguis ille ſanctus à manu ejus, non mediante manu, in oculum ejus venerit, atque ille, qui ob defectum viſus, quaſi cœcus erat, è veſtigio viſum receperit. ſtatim ab equo deſcendit & nobilitate fidei nobilitatus fuit, ipſumque pro Deo adoravit, & ex præcipuis Religionis factus eſt. De his itaque quinque vulneribus celebribus, quæ Dominus Ieſus habuit, Zacharias prænunciaverat. atque hæc interpretatio verborum ejus eſt. Quid ſunt hæc vulnera in medio manuum tuarum? & reſpondebit, his vulneratus ſum in domo eorum qui me amarunt. Hoc tempore quidam erat nomine Ioſeph, qui diſcipulus Domini Ieſu erat, ſed occultus ob metum Judæorum. Is ad Pilatum venit, atque apud eum palam inſtitit, ut corpus benedictum ſibi traderet. Pilatus quum audiviſſet eum mortuum eſſe, attonitus fuit, atque illum

[1] *In Autogr. eſt* اينجس, *quod corruptum putamus pro* لنجس Longus, *qui vulgo Longinus, niſi forte aliud ei nomen dare noſter voluerit, nempe Inatius, ſeu Ignatius,* ج *Arabū ſonante ut ti Latinorum ſequente vocali.*

[2] *ſic Ioh. 19. 34. habet Arabs Interpres, Græci codices, Latinus Interpres & Syrus non exprimunt* dextrū.

Quinque vulnera Chriſti.

Centurionem accerſens quæſivit, an revera mortuus eſt? Is dixit, ita. quo circa corpus ipſi dedit. Ille & Nicodemus iverunt, & primum à Domina Maria veniam poſtularunt, & ſumma cum humanitate & obſervantia de cruce demiſerunt. Deinde totum corpus unguento condierunt, & faſciis induerunt. Hic Ioſeph ſepulchrum ſibi paraverat è lapide marmore, ſummo artificio, in horto quodam qui ibi prope erat. & in hoc ſepulchro neminem adhuc poſuerat. hoc Dominæ Mariæ donavit. atque ibidem Dominus Ieſus poſitus eſt. Judæi ad Pilatum venerunt & dixerunt, Domine [1] recordamur, hunc ſeductorem in vita ſua dixiſſe, tertio die reſurgam. itaque mandatum fiat, ut ad tres dies ſepulchrum ejus cuſtodiant, ne forte diſcipuli ejus veniant, & corpus ejus furentur, & hominibus dicant, è mortuis reſurrexit, & hæc pernicies pejor primâ ſit. Pilatus dixit ipſis, Cuſtodes [2] habetis, cuſtodite prout noſtis. Iverunt, & circumvallarunt, & ſepulchrum muniverunt, & lapidem obſignarunt, & cuſtodes collocarunt. Et quoniam dies feſti erat, Domina Maria, & Maria Magdalena, & Iohanna & alii ad urbem iverunt, & in quiete occupatæ fuerunt. Celari non debet, ante ſeptingentos & aliquot annos, eo tempore quo urbs Roma condebatur, Sibyllam fuiſſe nomine Erythræam. poſtquam de Domino Ieſu Chriſto prænuntiaſſet, & dixiſſet, eum eſſe Filium Dei & Servatorem, dixit: In manus infidelium tradetur, & manibus inquinatis improbitate alapas ei impingent. Deinde Sacerdotes

[1] *ad verb.* memoria venit.

[2] *pro* درايد *dedimus* داريد ،

میر صدا را طلبیده پرسید که براستي مرد او گفت بلي پس تن را بوي داد او ونیکادیموس رفتند ونخستین از حضرت مریم رخصت خواستند وبتمام ادب وملاحظه از صلیب فرود آوردند انگاه تمام تن را بخوش بوئي چرب ساختند وکفن پوشانیدند این یوسف مقبره براي خود ساخته بود از سنگ مرمر بتکلف تمام در باغي که بانجا نزدیک بوده ودر ان مقبره هیچکس را هنوز ننهاده بودند این را بحضرت مریم پیشکش کرد وهمانجا حضرت ایشوع نهاده شد ، یهودان پیش فیلاتس رفتند وگفتند اي خداوند یاد آمد [1] که آن بازي دهنده در حیات خود میگفت که روز سیوم بر میخیزم پس حکم شود که تا سه روز قبر اورا نگاه باني کنند مبادا شاگردانش بیایند وتن اورا بدزدند ومردم گویند که از مردگان بر خاست واین فساد بدتر از اول شود فیلاتس بایشان گفت پاسبانان دارید [2] نگاهباني کنید بطوري که میدانید ایشان رفتند واحتیاط کردند وقبر را محکم ساختند وبر سنگ مهر کردند وپاسبانان نشاندند وچون روز عید بود حضرت مریم ومریم مردلانیه ویوحنا ودیگران سوي شهر رفتند ودر خلوة مشغول شدند ، پوشیده نماند پیش از هفتصد وچند سال هنگامي که بناي شهر رومه شد سبیله بود ایرتریه نام بعد از انکه از حضرت ایشوع مسیح خبر داد وگفت که اوست پسر خدا وسلامتي دهنده گفت بدست کافران سپرده شود وبدستهاي آلوده بدکاري اورا سیلها زنند انگاه کاهنان

عبريان بمخالفت مسيح جمع شوند چرا که معجزهاي کلان
خواهد کرد اورا مقيد سازند وبدستهاي آلوده بدکاري خود بر
روي او زنند وبدهان پليد تف کنند پشت مقدس خود را
بتازيانها بسپارد وسيلي خواران هر گز سخني نگويد تا
هيچکس نشناسد که سخن او از کجا مي آيد وبکجا ميرود
وبتاج پر خار تاجدار شود وبجهت گرسنگي اورا تلخه دهند
ودر تشنگي سرکه وآويخته کنند اورا در چوب کشند اما تو
اي جنس نادان خداي خدا را نه شناختي که بجسم مردني
آمد ودر نيمروز سه ساعت شب خواهد شد ونصيبه خواب
مرگ سه روز خواهد گرفت آن هنگام از جاهاي شيب بر
گشته بروشنيگاه آيد او نخستين نمايد آغاز بعث مردگان
چرا که روز سيوم بر خيزد وخودرا بشاگردان بنمايد ودر
نظر ايشان بر آسمان رود وپادشاهي او پايان نگيرد تا اينجا
سخن سبيله بود ؛؛

باب چهارم

در بر خاستن مسيح از قبر ورفتن او بر آسمان ،

نكاشته آمد که روز جمعه در سهر سيوم مرد يعني
جان گرامي از تن پاک او جدا شد
تن او در همان روز بقبر نهاده شد
وجانش رفت در جايگاهي که جانهاي پدران گرامي

Hebræorum contra Christum convenient, quia miracula magna facturus est. vincient eum, & manibus suis inquinatis improbitate faciem ejus cædent, & ore polluto conspuent. cutem sanctam suam loris tradet & alapis vilium. nunquam verbum ullum dicet, adeo ut nemo cogniturus sit, verbum ejus unde veniat & quo abeat. & corona plena spinis coronatus erit, & famis causa amarorem ipsi dabunt, & in siti acetum. & suspendent eum, in lignum trahent. Sed tu genus ignarum, deitatem Dei non cognovisti, qui in corpus mortale vênit. & in meridie tribus horis nox futura est, & somni mortis tribus diebus particeps erit. tunc ex locis imis revertens, in lucis locum veniet. Ille primus ostendet initium resurrectionis mortuorum, quia tertio die resurget, & se discipulis ostendet, & aspicientibus ipsis supra cœlum ibit, & regnum ejus finem non capiet. Hactenus verba Sibyllæ sunt.

PARS QVARTA,

De Resurrectione Christi è sepulchro, & ascensu ejus in cœlum.

PULCHRE evênit, quod die Veneris vigilia tertia mortuus est, id est veneranda anima ex corpore sancto ejus migravit. Corpus ejus eodem die in sepulchrum positum est. Sed anima ejus ivit in locum quendam, ubi animæ venerandorum patrum,

& aliorum prophetarum & juſtorum, qui ex hoc mundo exceſſerant, eum exſpectabant. Celari non debet, Infernum, [1] cujus interpretatio eſt locus inferus, quatuor gradus habere. Ordo hic eſt. Infimus, qui locus ſupplicii Diabolorum & peccatorum eſt, qui ſine reſipiſcentia mortui ſunt. atque eum locum Infernum vocant, ſcilicet, locum iræ Dei. Secundus ſuperior illo eſt, quem Purgatorium vocant, id eſt locum mundationis. hoc domicilium hominum bonorũ eſt, qui reſipiſcentes mortui ſunt, ſed quicquid oportuiſſet facere nondum prorſus compleverant, per inquinamentum peccatorum defectum habebant. atq; hic retributionem harum rerũ paſſi, digni Paradiſo ſunt. Tertius locus eſt quem Limbum vocant, id eſt locum tenebroſum. Et hic locus infantium eſt qui ante ſignum [2] veræ religionis mortui ſunt. nam poſt Chriſtum ſignum illud veræ religionis baptiſmus eſt. ibi nulla omnino pœna eſt, præterquam quod prohibentur à viſione Dei. Quartus locus eſt quem ſinum Abrahami vocant, id eſt locum Abrahami, ubi erant omnes juſti qui ſanctè mortui fuerant. aut expectationem fidelium, [3] denominatione illi affini, hunc locum vocant. ſcilicet, quia omnes Prophetę, qui de Chriſto & de ejus adventu, & ſalute quam homines per eum conſecuturi eſſent notitiam habuerunt, extremo deſiderio eum exſpectabant. quum itaque anima veneranda è corpore ſancto migravit, ſumma cum potentia & gloria, & extremo damno diabolorum, & refocillatione ac gaudio juſtorum in hunc locum venit, ut quies

[1] *in Perſico enim eſt vox Hiſpanica Infierno* انفيرن ،

[2] *in autore eſt* اسلام *Iſlamiſmus, id eſt,* traditio in fidẽ & religionem.

[3] *ad verb.* denominationẽ huic loco, iſti (*nempe denominationi ſinus Abrahæ*) affinẽ, faciunt. *ſuaſit autem res ipſa de qua agitur, & qua ſequitur explicatio, ut* ازپور *verteremus* expectationem *vel* ſpem. *Convenit cum Gallico eſpoir* ſpes, *quod Hiſpani dicunt eſperança.*

وديكر پيغمبران ونيكوكاران كه ازين دنيا رفته اند انتظار او
مي بردند پوشيده نماند كه انفيرن كه ترجمه آن جاي پست
باشد چهار پايه دارد مرتبه اينست فرودترين كه جايكاه
عذاب شياطين وكناهكاران است كه بي توبه مردند
واينجا انفيرن كويند يعني جاي غضب خدا دوم بالاتر
ازينست كه انرا پورك توريو خوانند يعني جاي پاك
شدن اينجايكاه مردم نيكست كه تايب شده مرده اند اما
هر انچه بايسي كرد هنوز تمام بجا نياورده بودند بآلودكي
كناهان صغيره داشتند واينجا پاداش اين چيزها
كشيده شايان بهشت مي شوند سيوم جاي است كه آنرا
لينبو ميخوانند يعني جاي تيره واين جايكاه اطفالست
كه پيش از نشان اسلام مردند كه پس از حضرت
عيسي آن نشانه اسلام عماداست اينجا بهيج كونه
عقوبت نيست بغير از محرومي ديدار خدا چهارم جاي
است كه انرا سين ابراهيم خوانند يعني مقام ابراهيم كه انجا
مي بودند همه نيكان كه پاك مردند يا ازپور مومنان
خطاب كرد اين جاي را باو منسوب مي كنند حاصل
كه همه پيغمبران كه از مسيح واز آمدن او وخلاصي يافتن
عالميان بوسيله او خبر داشتند بغايت شوق انتظار او
مي بردند پس چون جان كرامي از تن مقدس جدا
شد بغايت قدرة وبزركي ونهايت خسارة شياطين ودلاساي
وخوشي نيكوكاران درين جايكاه آمد تا ارام

مسیح زنده میبود ،

وتسلي ایشان شود وهمانجا تــا زمان بر خاستن او از مردکان
قرار کرفت وجون سیوم روز شد که موعود او بود از قبر
بتمام بزرکي زنده بر آمد واینچنین بود روز یک شنبه بپش
از طلوع آفتاب مریم مزدلانیه ودو زن دیکر که همنام او بودند
وهر دو خواهران خجسته مریم یکي از ان دو زن مادر
یعقوب خورد بود ودیکر مادر یعقوب کلان عزیمت کردند
که بر سر قبر روند وعطرهاي خود برداشتند ومالیدن
نتوانستند وبهمدیکر مي کفتند که تواند که سنک کرانرا
از در قبر بر دارد وجون کاه طلوع شد جــان کرامي
حضرت ایشوع باز بتن در آمد وتن را ازان زخمها وداغهــا
ونشانهــا بي نشان ساخت وبهر کونه بزرکي ونور وقدرت
اورا آموده کردانید واز قبر زنده بر آمد ودر قبر همچنانکه
بسته بود او بسان دیکران بر نخاست که باز میرد یعني
نه بر خــاست بطوري که دیکران برخاستند که باز
میرند بلکه برخاست بان بزرکي که مردم در روز قیامت
خواهند داشت که دیکر نخواهند مرد واز دردها خلاص
کردید به طوري که هر کز مورد مرک ومحنت نباشد باین
معني است آنچه ازو نوشته شد نخستین زنده شوند کانست
پس هنکام بر آمدن از کور زمین سخت لرزید وفرشته از
آسمان آمد تــا آن سنک را برداشت وپاسبانان قبر جون لرزه
زمین وافتادن سنک ونور آن فرشته را مشاهده کردند
بیخودانــــه افتادند وجون بهوش آمدند وبر سر قبر

رفتند

& conſolatio ipſorum eſſet. atque ibi uſque ad tempus reſurrectionis ſuæ ex mortuis permanſit. Et quum tertius dies eſſet, qui [1] conſtitutus ab ipſo fuerat, ex ſepulchro ſumma cum gloria vivus exivit. Res ſic contigit. Primo die ſeptimanæ ante ortum Solis, Maria Magdalena & duæ fœminæ aliæ (quæ cognomines ipſi erant, & ambæ ſorores iſtius benedictæ Mariæ, una ex illis duabus fœminis Mater Iacobi minoris erat, altera mater Iacobi majoris) deliberarunt ad ſepulchrum ire. & unguenta ſua portarunt, at ungere non potuerunt. & inter ſe dixerunt, quis poſſet lapidem gravem ab oſtio ſepulchri tollere? Et quum tempus ortus eſſet, anima veneranda D. Ieſu iterum in corpus intravit, & corpus ab illis vulneribus & lacerationibus & ſignis ſine ſignis effecit, atque omni genere gloriæ & lucis & potentiæ illud replevit, & ex ſepulchro vivus aſcendit. At quemadmodum in ſepulchro ligatus fuerat, more aliorum non reſurrexit, ut rurſus moreretur: ſed reſurrexit eâ cum gloria quam homines in die reſurrectionis ſunt habituri, qui amplius non ſunt morituri. & à doloribus liberatus fuit, ſic ut nunquam acceſſus mortis & calamitatis ſit futurus. hunc ſenſum habet id, quod de ipſo ſcriptum eſt, Primus eorum qui reviviſcunt eſt. Tempore itaque aſcenſus è ſepulchro terra vehementer tremuit, atque Angelus è cœlo venit, ut lapidem illum [2] tolleret. Et cuſtodes ſepulchri, quum tremorem terræ, & caſum lapidis, & lucem iſtius Angeli viderunt, [3] obſtupefacti ceciderunt. & quum ad ſe rediiſſent, atq; ad ſepulchrum

[1] *vel* promiſſus.

Chriſtus reviviſcit.

[2] *legitur* برداشت *in præter. pro quo legendum videtur* بردارد *niſi ſenſus ſit,* donec lapidem illum ſuſtulit.

[3] *quaſi* ſine ſe facti, extra ſe rapti.

venissent videndi gratia, quumque hunc non invenissent, in urbem iverunt, & quod contigerat, principibus Sacerdotum & Scribis annunciarunt. Hi instanter petierunt ut hoc[1] mysterium occultarent, & summam auri dederunt, ut communitati hominum dicerent, nos dormiebamus, & discipuli ejus venientes eum abstulerunt. atque ipsis promiserunt dicentes, Si Pilatus vos interrogat, nos pro vobis respondebimus. Illi sic fecerunt, & hominibus dixerunt, nos dormiebamus & discipuli ejus eum abstulerunt. Sed Sapientes intellexerunt, hæc verba non quadrare. Nam si dormiverunt, de ablatoribus ejus quomodo cognoverunt? Si experrecti fuerunt, quare non impediverunt? Eodem tempore quo Dominus Iesus è mortuis resurrexit, multi sanctorum & prophetarum resurrexerunt, & populo familiæque suæ manifestati resurrectionem ejus annunciarunt. Modus autem quo ille manifestatus fuit, hic erat. Quum prædictæ illæ mulieres appropinquassent, lapidem collapsum repererunt. & quum in sepulchrum intrarunt, Angelum viderunt, cujus vultus instar solis splendebat, & vestis ejus instar nivis alba. illæ videntes eum timuerunt, & præ timore vultum suum in terram posuerunt. Angelus dixit, scio vos Iesum crucifixum velle. viventem inter mortuos quid quæritis? hîc non est. recordemini quod vobis in Galilæa dixit, nempe, oportet filium hominis in manus peccatorum tradi & crucifigi, & tertio die resurgere. venite & videte locum ubi positus fuerat. ocius ite,

&

[1] *fortasse pro* رازءا *legendū* رازرا *ut* را *notet accus. casum.*

رفتند که ببینند وجون این را نیافتند بشهر آمدند واز آنچه
کذشته بود ببزرکان کاهنان وکاتبان خبر دادند ایشان الحاح
کردند که این رازءا بپوشند ومبلغي از زر دادند تا بعام
مردم بکویند که ما خفته بودیم وشاکردان او آمده اورا بردند
وبایشان وعده کردند که اکر فیلاطس شمارا پرسش کند
ما از جانب شما جواب کوییم ایشان اینچنین کردند وبمردم
کفتند که ما خفته بودیم وشاکردان او اورا بردند اما دانایان
پي میبردند که این سخن بجایي نمیرسد که اکر در خواب
بودند از بردکان او چکونه خبر یافتند اکر بیدار بودند
چرا مانع نیامدند ، همان زمان که حضرت ایشوع از
مردکان برخاست بسیاري از اولیا وانبیا برخاستند
بقوم وقبیله خود ظاهر شده از برخاستن او خبر دادند
وطور ظاهر شدن او آن بود که جون آن زنان مذکور
نزدیک شدند سنک را افتاده یافتند وجون بدرون مقبره
در آمدند فرشته دیدند که روي او همجون آفتاب
تابان بوده ولباس او همجون برف سفید ایشان اورا دیده
ترسیدند واز ترس روي خود بر زمین نهادند فرشته
کفت میدانم که عیسي مصلوب را میخواهید زنده را
در مردکان چه میجویید اینجا نیست یاد کنید آنچه
بشما در جلیل کفته بود که باید که آدمي زاده بدست کنه
کاران سپرده شود ومصلوب کرده وسیوم روز برخیزد
بیایید وبینید جایي که نهاده شده بود زودتر بروید

وبشاکردان وبه بیدرو خبر دهید که برخاسته است اورا در
جلیل خواهید دید همچنانکه شمارا کفته بود ونام بیدرو را
بجهت آن خاص تا از کناهها که کرده بود نا امید
نشود وبداند که توبه وکریه او بپش خدا مقبول شده است ایشان
ترسان وحیران بي انکه بکس سخن کنند خودرا رسانیدند
در جاي که رسولان بودند واز آنچه دیده وشنیده بودند
بایشان خبر دادند رسولان حمل بر جنون ایشان کردند باري
بیدرو ویوحنا از بسیاري خواهش بسرعت سوي قبر
شتافتند وهر دو دویده رفتند یوحنا بیش رسید اما
بقبر نه در آمد بیدرو رسید وبقبره در آمد وکتان وعمامه
را که بر سر او بوده دید که جدا پیچیده افتاده است
انکاه یوحنا در آمد وآن نشان را مغرق شد واعتقاد
براسي کرد که از مردکان برخاست پس بخانه خود باز
کردیدند که مردم را خبر دهند هنکامي که از قبر
برخاست نخستین کسي که اورا دید مریم مقدس بود
تفصیل آنکه خجسته مریم در عبادت خدا بود منتظر آنکه
پسر خودرا کي از مردکان برخاسته بیند چنانچه او وعده
کرده است بپش از بامداد نوري عظیم یکبایک در حجره پدید
آمد ومقارن این حضرت ایشوع ظاهر شد بتمام بزرکواري اما
نه تنها بلکه پیغمبران بزرک با خود آورد وخجسته مریم
همه را دید جون مادر پسر خود را بچنان بزرکواري در
یافت پاي او کرفت وهمچون خداي خود اورا پرستید

(ظهور مسیح بخجسته مریم،)

حضرت

& discipulis ac Petro annunciate, eum resurrexisse. in Galilæa eum videbitis, quemadmodum vobis dixit. & nomen Petri propterea speciatim [1] dixit, ut ob peccata quæ commiserat non desperaret, & sciret, resipiscentiam & fletum suum coram Deo acceptum fuisse. Illæ timentes & attonitæ, absque ut quempiam alloquerentur, se contulerunt in locum ubi Apostoli erant, quodque viderant & audiverant ipsis annunciarunt. Apostoli id insaniæ ipsarum tribuerunt. Petrus & Iohannes præ ingenti desiderio summa cum festinantia ad sepulchrum [2] semel accelerarunt, & ambo currentes venerunt. Joannes prior venit, sed in sepulchrum non intravit. Petrus venit & in sepulchrum intravit, & linteum, & fasciam quæ super caput ejus fuerat vidit separatim involuta jacentia. Tunc Johannes intravit, & isti signo [3] inhæsit, & revera credidit, eum ex mortuis resurrexisse. deinde domum suam sunt reversi, ut hominibus id annunciarent. Quum ex sepulchro resurrexisset, prima persona quæ eum vidit, sancta Maria fuit, speciatim tum quum benedicta Maria in cultu Dei esset, exspectans quando filium suum è mortuis suscitatum videret, quemadmodum ille promiserat. ante diluculum lux magna repente in conclavi apparuit, & cum hac Dominus Iesus visus fuit summa cum gloria, verum non solus, sed maximos Prophetas secum adduxit. & benedicta Maria omnes vidit. quum mater filium suum in tanta gloria invenit, pedes ejus prehendit, & tanquam Deum suum eum adoravit.

[1] *omissum videtur verbum* کفت،

[2] باري semel, *quod in Persico primum locum tenet, in interpretatione verbo junximus, ut minus latinas aures offenderet. diximus supra, in Persismo, ut in Belgismo, elegantiam habere.*

[3] *propr.* immersus fuit.

Manifestatur Christus benedictæ Mariæ.

Dominus Ieſus quoad humanam naturam cum ea filialiter ſe geſſit, & honorem exhibuit, & bene ei precatus eſt. Impoſſibile eſt declarare, quæ hilaritas, in corde matris & filii eo tempore [1] contigerit. & multo minus poſſibile eſt dicere verba quæ inter ſe dixerunt. Tempus latum & cogitationem longam poſtulat, ut cognoſcatur, in corde benedictæ Mariæ quid evenerit, quum videret tot Prophetas, qui ſumma cum gloria [2] eum venerabantur. Tunc [3] diſparuit. Poſt, quum Petrus & Iohannes domum ſuam reverſi eſſent, ut ſociis ſuis annunciarent, Maria Magdalena ibidem loci ad oſtium ſepulchri ſedit, quia à ſepulchro ejus ſeparari non potuit. & quaquaverſum reſpiciebat & flebat. tum temporis duos Angelos vidit, in ſummè lucida & admiranda forma ſedentes in loco ubi Chriſtum poſuerant, unum ad latus capitis, alterum ad latus pedum. & Mariæ Magdalenæ dixerunt, mulier, fletus tuus unde eſt? dixit, ex eo quod dominum meum ceperunt, & neſcio ubi eum poſuerint. Dum in hoc colloquio eſſet, contigit unum ex duobus illis Angelis deflectere, & ſpeculari, quippe qui videret quendam. nam viderunt Dominum Ieſum eſſe. fœmina illa vultum in eum convertit, & perſonam in iſto horto prope illud ſepulchrum vidit, & non cognovit Dominum Ieſum eſſe. Ille ex Maria quæſivit, mulier, ob quid fles? quem quæris? eum hortulanum arbitrata dixit, Domine, ſi tu eum cepiſti, dic mihi quo eum tuleris, & ego eum capiam. & quum reſponſum

non

[1] *ad verb.* vultum dederit.

[2] *vel eam, communis enim generis eſt. & poſterius fortaſſe voluit author.*

[3] *ad verb.* à viſu abſens factus fuit.

حضرت عیسی از جانب آدمیت باو پسرانه سلوک کرد وحرمت
داشت وبرکت برو خواند نتوان بیان کرد انچه در دل مادر
وپسر دران وقت از خوشحالی بروی داد وکمتر توان گفت
سخنانی که بایکدیگر گفتند وقت فراخ وفکر دراز می
خواهد تا دانسته آید که در دل خجسته مریم چه گذشت
از دیدن چندان پیغمبران که بتمام بزرگواری اورا گرامی
داشتند انگاه از نظر غایب شد پس چون پیدرو ویوحنا
بخانه خود باز گردیدند تا بیاران خود خبر دهند مریم
مزدلانیه هانجا در مقبره نشست که از گور او جدا شدن
نتوانست وهر سو می نگریست وگریه می کرد درین
هنگام دو فرشته دید بغایت نورانی وعجیب شکل نشسته
در جای که مسیح را نهاده بودند یکی بجانب سر ویکی
بسوی پا ومریم مزدلانیه نام گفتند ای زن گریه تو
از چیست گفت ازین که خداوند مرا گرفتند ونمیدانم
که اورا کجا نهادند درین گفت وگو بود که واقف شد
که یکی از آن دو فرشته انحراف کرد وملاحظه نمود از
دیدن کسی که ایشان دیدند که حضرت ایشوع بود آن زن
روی بسوی او گردانید وشخص را در آن باغ نزد آن
مزار دید ونشناخت که حضرت ایشوع است او از مریم
پرسید ای زن برای چه گریه میکنی کرا میخواهی اورا
باغبان پنداشته گفت ای خداوند اگر تو اورا گرفتهٔ
بمن بگو که اورا کجا بردی ومن اورا بگیرم وچون جواب

نیافت

نیافت روي بسوي دیگر کرد دریںولا که روي گردانید
حضرت ایشوع باو فرمود اي مریم او همانډم شناخت ودرحال
گفت اي آموزگار من این گفت وبر هر دو قدم او افتاد
حضرت ایشوع مانع شد وسر انگشت بر پیشاني او نهاده گفت
باش نزد من میا که هنوز بالا نرفته ام واین ازان گفت تا اورا
از کم اعتقادي او آگاه سازد وهم فرمود سوي برادران من
برو وبا ایشان بگو بالا میروم سوي پدر خود وپدر شما
خداي خود وخداي شما مریم بغایت خوشدلي رفت تا این
خبر برسولان دهد وبایشان گفت دیدم خداوند خودرا
ومن این سخنها گفت واین دو زن که با او از شهر آمده
در جست وجوي مسیح نزدیک مزار مقدس بودند حضرت
ایشوع بر ایشان ظاهر شد وشناساي خویش داد وگفت
سلام بر شما ایشان بوي رسیدند وپاي مبارک او
گرفتند واورا پرستیدند وبایشان فرمود مترسید سوي
برادران من روید وبگویید که بجلیل روند آنجا مرا
خواهند دید ، درین زمان پیدرو متامل ومتفکر بود که ما
بواسطه بزرگي گناه خود از دیدن او نا امید شدیم ناگاه
حضرت عیسي ببزرگواري ومحفوف رحمت بروي آشکارا شد
پیدرو خودرا گریه کنان در پاي او انداخت واز شرم
وشادي سخن نتوانست گفت اما آنحضرت بتمام مهرباني
اورا دلاسا فرمود ودلدهي کرد وبشارت داد که توبه تو
مقبول شده است وآمرزیده شدي ، درهمین ولا یعقوب

non acciperet, faciem in alium convertit. eo tempore quum faciem vertisset, Dom. Iesus dixit ipsi, Maria. illa statim agnovit, & protinus dixit, Magister mi. idque dicens, ad pedes ejus concidit. Dominus Iesus prohibuit, & extremitatem digiti fronti ejus imponens dixit, mane, prope me ne veni, quia adhuc non ascendi. hoc propterea dixit, ut eam de incredulitate suæ moneret. dixit porro, Ad fratres meos abi, atque eis dic, ascendo ad patrem meum & patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Maria summa cum lætitia abiit, ut hoc Apostolis annunciaret, atque illis dixit, vidi Dominum nostrum, mihique hæc verba dixit. & duæ hæ mulieres, quæ cum ipsa ex urbe venerant, ut investigarent Christum, prope sepulchrum sanctum erant. Dominus Iesus manifestatus est ipsis, & cognitionem sui dedit, ac dixit: Pax vobis. illæ ad eum accesserunt, & pedes benedictos ejus prehenderunt, eumque adorarunt. Dixit ipsis, ne timete, ad fratres meos ite, & dicite, ut in Galilæam eant, ibi me videbunt. Eo tempore Petrus meditabatur & cogitabat, [1] Ego propter magnitudinem peccati mei de videndo ipso despero. Tunc Dominus Iesus cum gloriâ & rara misericordia se ei patefecit. Petrus se flens ad pedes ejus dejecit, & ex pudore ac gaudio verbum non potuit fari. sed ille Dominus summa cum misericordia ei cordis quietem præcepit atque animum addidit, & lætum nuncium dedit, dicens, Resipiscentia tua accepta est, & condonatum tibi est. Eodem hoc tempore Iacobus

[1] *propriè*, nos desperamus.

minor eum quoque vidit. Ille, quum inimici illum Dominum captivum redderent, juramentum ediderat,[1] vel buccellam non edam & unam guttam non bibam nisi eum viventem videam, quemadmodum dixit. & à tempore captivitatis Christi circiter usque ad meridiem primæ diei septimanæ sine aqua & cibo mansit. Dominus Iesus ipsi est manifestatus & per clementiam ac misericordiam dixit ei, ede & bibe, & de hoc mysterio quod tibi manifestatum est ne dubita. Eo tempore duo ex discipulis qui Hierosolymis in pagum Emmaus ibant, qui à Ierusalem, secundum communes opiniones, una parasanga terræ dum communes opiniones, una parasanga terræ dum communes opiniones, una parasanga terræ distabat, de iis quæ Christo evenerant colloquebantur. Christus viatoris specie se ipsis junxit. verum eum non agnoverunt. cum ipsis ibat, & ex ipsis quærebat, quid una sermocinamini, & quare tristes apparetis? Vnus ipsorum, cujus nomen Cleophas erat, respondit ipsi, an tu solus in Ierusalem hospes & peregrinus es, neque tibi innotuit, hisce diebus in hac urbe quid usu venerit? ille dixit, quid contigit? dixerunt Iesum Nazarenum, qui vir quidam erat Propheta & potens in factis & dictis coram Deo & coram hominibus, principes sacerdotum & proceres Iudæorum morti tradiderunt, & crucifixus fuit. nobis spes fuerat ut Israëlem liberaret. & nunc tres dies sunt quod hoc factum[2] funestum contigit. Verum quædam ex mulieribus nostrorum virorum nos obstupefecerunt his verbis, mane ad sepulchrum ejus venimus & corpus ejus non invenimus,

&

[1] *pro* يا *legendum puto* تا, usque ad buccellam. *nisi forte pro* يا *legendum sit* يك unam.

[2] *propr.* animam dejiciens.

خورده اورا نبز ديد او وقتي كه دشمنان آن حضرت را دستكير
كردند سوكند خورده بود كه يا لقمه نخورم ويك قطره ننوشم
تا اورا زنده نه بينم چنانچه او كفته است واز هنكام كرفتن
مسيح كويا تا نيم روز يك شنبه بي آب وطعام ماند
حضرت ايشوع برو پيدا شد واز روي لطف ومهرباني
باو فرمود كه بخور وبنوش ودرين سري كه بر تو ظاهر
كرديده است شك مياردرين هنكام دو تن از شاكردان
كه از اوريشليم بقريه اماوس ميرفتند كه از اوريشليم
تخمينها يك فرسنك زمين باشد در ماجراي مسيح
كفت كوي داشتند مسيح مسافر آسا بايشان پيوست
اما اورا نشناختند همراه ايشان ميرفت واز ايشان
پرسيد باهم چه كفت وكو داريد وچرا غمكين مينماييد
يكي ازيشان كه نام او كليوفا بود باو جواب داد ايا
تو تنها در اوريشليم مسافر وبيكانه وترا خبر نشد كه درين
روزها درين شهر چه رو داده است او فرمود چه واقع
شد ايشان كفتند ايشوع ناصري را كه مردي بود پيغمبر
وقويي در كردار وكفتار پيش خدا وپيش مردم اورا
بزركان كاهنان وسرداران يهودان بمرك سپردند وبر دار
كرده شد مارا اميد بود كه اسراييل را خلاص كند واكنون
سه روزست كه اين حادثه جان فرسا كذاشته است
اما چندي از زنان مردم ما مارا حيران ساخته اند باين
سخن كه بامداد بقبره او رفتيم وتن اورا نيافتيم

وفرشتكانرا

وفرشتكانرا ديديم كه كفتند كه زنده است وچندي از مايان
نيز بمقبره رفتند وهمچنان يافتند كه ايشان مي كفتند امـــا
اورا نديدند ، حضرت عيسي بايشان فرمود اي كم خردان
وسنك دلان براي ايمان آوردن براي چيزها كه پيغمبران كفته
بودند نه چنين مي بايد كه مسيح محنتهـــا كشد واينچنين
در بزركواري خود آيد وشروع از حضرت موسي وديكر
پيغمبران كرده از همه كتابهـــا نقل آورد وچون نزديك شدند
بجاي كه مطلب ايشان بود او خودرا وانمود بطوري كه
ازين منزل بيشتر ميكذرد ايشان زور آوردند وباو كفتند بـــا
مـــا باش چرا كه روز باخر رسيده ومايل بتاريكي است
پس در آمدند وچون بر سر طعام بـــايشان نشست نان
برداشت وبركت كفت وشكست وبايشان داد همانم چشم
ايشان كشاده شد واورا شناختند واو در حالـــ نا پديد
كشت ايشان بهمديكر ميكفتند نه دلـــ ميطلبيد وقتي
كه او بـــا مـــا بود ودر راه بمـــا سخن ميكرد ونوشتهـــا
را بيان ميداد ، سوي اوريشليم آمدند واپوستلس را
يكجـــا يافتند وهمديكر مردم هجوم داشتند ودانستند كه
بانك ديكر سخن دارند كه خداوند براستي بر خاست
وبشمعون ظاهر شد وايشان نيز ماجراي خود بيان كردند
همان روز يكشنبه آخر روزينه يـــازده رسولـــ جمع شده
از ترس يهودان در بسته بودند ودرين كفت وكو داشتند
ناكاه حضرت عيسي در آمد ودر ميان ايشان ايستاد

& Angelos vidimus qui dixerunt eum vivere. & quidam ex nobis etiam ad ſepulchrum iverunt, & ſic invenerunt ut illæ dixerant, ſed ipſum non viderunt. Dominus Ieſus dixit ipſis, ô dementes & lapidei cordis homines ad credendum ea quæ Prophetæ dixerunt! Nonne ſic oportebat Chriſtum pati, atque ita in gloriam ſuam ire? & initium à Patriarcha Moſe & aliis Prophetis faciens, ex omnibus ſcripturis allegationes adduxit. & quum appropinquaſſent loco qui ab ipſis petebatur, geſſit ſe tanquam qui ex ea ſtatione longius tranſiret. illi vim intulerunt, & dixerunt ipſi, nobiſcum mane, quia dies ad finem venit & ad tenebras declinat. intrarunt itaque. & cum ad cibum capiendum cum ipſis ſediſſet, panem cepit & benedixit & fregit, ipſiſque dedit. ſtatim oculi ipſorum adaperti fuerunt eumque agnoverunt. ipſe autem ſtatim diſparuit. Illi inter ſe dicebant, nonne cor deſiderio ardebat, quum is nobiſcum eſſet, & in via nobiſcum loquebatur, & ſcripturas declarabat? Hieroſolymam iverunt, & Apoſtolos ſimul repererunt, atque inter ſe viri conventum habuerunt, & cognoverunt, quod, præterquam quod aliorum verba haberent, dicentium Dominum verè reſurrexiſſe, etiam Simeoni apparuerit, atque ipſi etiam quod ſibi evenerat declararunt. Eodem die primo ſeptimanæ in fine ejuſdem diei undecim Apoſtoli congregati, ob metum Iudæorum januam clauſerant, & de hac re colloquebantur. De improviſo Dominus Ieſus intravit, atque in medio ipſorum ſtetit,

& dixit, pax vobis, ego ſum, ne timete. Eos timor occupavit, & expaverunt, & putarunt deſertum ſpiritum eſſe. quumque eos attonitos videret, dixit, quidnam vos ſollicitos reddit, & cogitationes in cor veſtrum invehit? videte manus meas & pedes meos, nam ego ipſe ſum. contrectate & cognoſcite, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut videtis me habere. hoc dixit, & vulnera manuum & pedum ipſis oſtendit. Quamvis ſupra dictum fuerit, quum anima Chriſti in corpus reverſa eſt & vivus reſurrexit, eum abſolute integro corpore fuiſſe, & ſigna illorum vulnerum in eo non manſiſſe, tamen hæc quinque vulnera, quæ in duabus volis manuum & pedum & pectore ejus fuerunt, noluit recedere, & ſine ſignis manere. manſerunt talia, abſque ut dolorem facerent, & fœda viderentur, ſed ſumma cum pulchritudine & luce. & noluit hæc ſigna abire, ut teſtimonio eſſent, ipſum eundem eſſe qui in cruce mortuus erat. item, ut oſtenderet, miſeriarum quas in cruce paſſus eſſet ſe pœnitentem non eſſe. etiam, ut propter interceſſionem peccatorum iſta vulnera coram Deo oſtenderet. & ob alias cauſas. Hæc itaque vulnera ipſis oſtendit, ut ſcirent ipſum eundem eſſe. Bene non crediderunt adhuc. propter extremam lætitiam in ſtupore erant. ille ut eos conſolaretur, dixit, Habetis aliquid quod edam? attulerunt de piſce aſſo, & de melle. ſumſit & coram ipſis edit, & reliquum ipſis diſtribuit, & dixit, Hi ſunt ſermones quos vobis dixi, quum vobiſcum eſſem,

oportere

وفرمود سلام بر شما منم مترسید، ایشانرا ترس فرو کرفت ومدهوش شدند وپنداشتند که روح خالیست وایشانرا حیران دیده کفت چه چیز شمارا درهم میسازد وفکرها بردل شما می آرد نظر کنید دستهای مرا وپایهای مرا که من همانم بساوید ودر یابید زیرا که روح تن واستخوان ندارد چنانچه می بینید که من دارم این کفت وزخمهای دست وپا بایشان نمود، اکرچه در بالا کفته شد که وقتی که جان مسیح سوی تن بازکردید وزنده برخاست او مطلق تندرست شد ونشانه ازان زخمها باوی نماند اما این پنج زخم که در هر دوکف دست وپا وسینه او بود نخواست که دور شود وبی نشان ماند همچنان ماندند بی انکه درد کنند وزشت نمایند بلکه بتمام زینت ونور وخواست که این نشان نرود تا کواهی باشد برین که همانست که در صلیب مرد وهم تا وانماید که از جفایی که در صلیب کشید پشیمان نیست ونیز تا جهت شفاعت کناهکاران آن زخمها بپیش خدا نماید وبرای دیکر چیزها پس این زخمها بایشان نمود تا بدانند که او همانست خوب باور نکردند هنوز ایشان از غایت خوشی درحیرت بودند او تا ایشانرا تسلی کند کفت چیزی دارید که بخورم ایشان آوردند از ماهی کباب کرده واز انکبین کرفت ودر نظر ایشان خورد وبقیه را بایشان قسمت کرد وفرمود اینست کفتارها که بشما کفتم وقتی که با شما بودم

که

که واجبست که بجا آید همه آنچه از من نوشته شده است ودر
دین موسی ودر کتب پیغمبران ودر زبور ، آن زمان خرد ایشان
را کشاده کرد تا نوشتها بفهمند وگفت اینچنین نوشته شد
وچنین در کار بود که مسیح جفاها کشد وروز سیوم از
مرگ برخیزد ومنادی کرده شود بنام او توبه وآمرزش گناهان
برای همه مردم وشروع از اوریشلیم شود وشمایان همه گواهید
ومن بشما میفرستم موعود پدر خود وشمایان در شهر مقام
گیرید تا آمدن او وباز بایشان گفت سلام بشما همچنانکه
پدر من مرا فرستاد ومن شمارا میفرستم بگیرید روح القدس
را بانانکه ببخشید بخشیده شود وآنانرا که باز دارید باز
داشته شوند درین بایشان تمام قدرت داد بر حکومت جانها
وغایب شد وایشان بسیار خوشحال گشتند ، درین زمان یکی
از دوازده که نام او تمی بود وبنام دیگر دیدمو خوانده می
شود حاضر نبود هنگامی که آمد اصحاب بوی گفتند خداوند
را دیدیم ونشانهای زخمهای او ودیگر چیزها بوی بیان کردند
اما او نخواست که اعتقاد کند هر چند باو می گفتند اصلا
قبول نمیکرد ومیگفت تا خود نه بینم دستهای اورا وجایگاه
میخها را وانگشتان خودرا در نیارم ودست بر پهلوی او نهم
هرگز باور نکنم ، تا هشت روز در انکار بود پس روز هشتم
با دیگر شاگردان بود ودر خانه بر بسته بودند حضرت ایشوع
در آمد ودر ایشان ایستاد وگفت سلام بشما انگاه بتمی فرمود
بیا انگشت خود اینجا بنه ودستهای مرا به بین بیار دست

oportere ut omnia impleantur quæ de me ſcripta ſunt, & in lege Moſis, & in libris prophetarum, & in Pſalmis. Tunc mentem ipſorum aperuit, ut ſcripturas intelligerent, & dixit, ſic ſcriptum fuit, & ſic neceſſe fuit Chriſtum pati, & tertio die reſurgere à morte, & prædicari in nomine ejus reſipiſcentiam & remiſſionem peccatorum omnibus hominibus, & initium à Ieruſalem fieri. & vos omnes teſtes eſtis, & ego vobis mittam promiſſionem Patris mei. & vos in urbe manete uſque ad adventum ejus. Rurſus dixit ipſis, pax vobis. quemadmodum Pater meus me miſit, & ego vos mitto. accipite ſpiritum ſanctum. quibus remittetis, remiſſum erit, &[1] quos retinebitis, retenti erunt. Per hoc ipſis ſummam potentiam dedit judicandi animas. & diſparuit, ipſique admodum læti redditi ſunt. Hoc tempore unus ex duodecim, cujus nomen Thomas erat, & alio nomine Didymus vocabatur, præſens non fuit. quum veniſſet, ſocii dixerunt ipſi, Dominum vidimus. & ſigna vulnerum ejus & alia declararunt ei. verum noluit credere. quicquid ei dicerent, omnino non admittebat, & dicebat, donec ipſe non video manus ejus, & locum clavorum, & digitos meos non immitto, & manum ſuper latus ejus non pono, nunquam credam. ad octo dies in negatione fuit. deinde die octavo cum cæteris diſcipulis erat, & januam domus clauſerant. Dominus Ieſus intravit, atque inter ipſos ſtetit & dixit, pax vobis. tunc Thomæ dixit, veni, digitum tuum hic pone, & manus meas vide. fer manum

[1] *vel*, quibus retinebitis, retenta erunt, *ſuppl. peccata.*

tuam, & infer in latus meum, & infidelis ne mane, sed fidelis. ille omni cum observantia & humanitate accessit, & vulnera manu sua contrectavit. tunc cor ejus luce repletum fuit, & in terram concidens adoravit eum & dixit, Domine mi, Deus mi. Dominus Iesus dixit, Ex eo quod vidisti me, credidisti. beati qui me non viderunt & crediderunt. dixit illis, in Galilæam ite. quia plurimi discipulorum ejus isthic erant, atque ibi volebat se omnibus iis manifestare. Discipuli eo iverunt. Die quodam Petrus & Thomas & Nathanael & quidam alii in littore maris Tiberiadis convenerant. Petrus dixit, vado ut capturam piscium faciam. alii dixerunt ipsi, nos etiam te sequimur. In mare intrarunt, & tota nocte circumiverunt, verum unius piscis captura non fuit facta. quum dies lucidus ascendisset, de improviso Dominus Iesus in littore maris apparuit. illi nesciebant quis esset. dixit ipsis, Adolescentes, aliquidne edulii habetis? dixerunt, non habemus. dixit, rete vestrum in latus dextrum navis dejicite, & invenietis. fecerunt ita, & tot pisces ceperunt, ut præ multitudine & gravitate rete illud trahere difficile fuerit. Iohannes, qui dilectus Domini Iesu erat, Petro dixit, Dominus noster est. Petrus quum hoc verbum ex eo audivisset, nempe Dominus noster est, tunicam suam lumbis accinxit, quia nudus erat, seque in mare injecit. reliqui autem discipuli similiter rete trahentes, navi venerunt, quia procul à littore[1] non erant. quum in portum ascendissent,

Apparet Christus discipulis in Galilæa.

[1] *In Autograp. scriptum erat* نبودند non erant. *quidam scalpro delevit negativam, ut restaret* بودند erant. *nos restituimus, quia in textu Græco extat, neq; à Vulgato est omissa.*

ignis

خود ودر آر بپهلوي من وبي ايمان مباش بلكه مومن او بتمام
ملاحظه وادب نزديك شد وزخمهــا را بدست خود ساويد
دارن هنكام دلش از نور بر كرديد ودر زمين افتاده
اورا پرستيد وكفت خداوند من خداي من حضرت ايشوع
فرمود تمي ازانكه مرا ديدي باور كردي خنك اذانكه مرا
نه ديدند وكرويدند بــايشان فرمود كه بجاليل رويد چرا كه
بيشتري از شاكردان او آنجــا بودند وآنجــا خواست كه
خودرا بهمه ايشان ظاهر كند شاكردان آنجا رفتند روزي
بيدرو وتمي ونتانايل وچند ديكر بر كناره درياي تباريوس جمع
شده بودند بيدرو كفت ميروم تــا شكار ماهي كنم ديكران
باو كفتند ما نيز در پاي تو ميرويم بدريــا در امدند وتمام
شب كرديدند امــا يك ماهي صيد نشد جون روز روشن بر آمد
ناكاه حضرت عيسي بر كنار دريــا پيدا شد ايشان ندانستند
كه كيست او بايشان كفت اي جوانان هيچ خوردني داريد
ايشان كفتند نداريم فرمود دام خودرا بجانب راست كشتي فرو
اندازيد وخواهيد يافت ايشان اينچنين كردند وچندان ماهي
كرفتند كه از فراواني وكراني آن دام كشيدن دشوار شد يوحنا
كه محبوب حضرت عيسي بود به بيدرو كفت خداوند ماست
بيدرو جون اين سخن ازوي شنيد كه خداوند ماست
پيراهن خود بر ميان بست كه برهنـــه بود وخودرا
بدريــا انداخت وديكر شاكردان همچنان دام كشان
بكشتي آمدند كه دور از كنار نبودند جون بساحل بر آمدند

ظهور مسيح بشاكردان در جليل

آتش

آتش اخكر ديدند وبران ماهي نهاده ونان حضرت عيسي بايشان
فرمود ازين ماهيان كه اكنون شكار كرده ايد بياريد بيدرو
بكشتي در رفت ودام خود را سوي خشكي كشيد صد و پنجاه
وسه ماهي دام شكسته نشد همه حيران ومضطرب بر زمين آوردند
حضرت ايشوع فرمود بياييد وبخوريد همكنان مدهوش بودند
وهيچكس را زهره نبود كه ازو پرسد كه تو كيستي كه هر كدام
ميدانست كه اين خداوند است پس حضرت ايشوع نان بر
داشت ودر همه بخش كرد وهچنين ماهي را ان هنكام بايشان تمام
معرفت داد ، بعد ازانكه خوردند حضرت عيسي به بيدرو فرمود
شمعون پسر يوحنا مرا از همه اينها بيشتر دوست مي داري او
جواب داد بلي اي خداوند تو خود ميداني كه ترا دوست
ميدارم باو فرمود بچران بره كان مرا بار ديكر بوي فرمود شمعون
پسر يوحنا دوست ميداري مرا او كفت بلي اي خداوند تو خود
ميداني كه ترا دوست ميدارم باز فرمود بچران بره كان مرا سيوم
بار باو فرمود شمعون پسر يوحنا دوست ميداري مرا اين بار
بر بيدرو دشوار آمد جون سيوم نوبت ازو پرسيد كه مرا دوست
ميداري او كفت اي خداوند من ترا همه روشنست خود ميداني
كه ترا دوست ميدارم باو فرمود بچران كوسفندان مرا ، سه مرتبه
اورا از دوستي پرسيد بياد آن سه مرتبه كه در هنكام جفاي مرك
بوي انكار آورده بود وتا اورا آكاه سازد كه درين چراندن كوسفندان
كه باو فرمود باو محنتها خواهند رسيد وبيان كند كه زندكي خود
خواهد داد باو كفت راست راست ميكويم ترا وقتي كه جوان بودي
ميان خود را ميبستي وهر جا كه ميخواستي ميرفتي اما زماني كه

بير

ignis prunam viderunt, & super eam piscem positum & panem. Dominus Iesus dixit ipsis, de hisce piscibus quos nunc cepistis adferte. Petrus in navem intravit, & rete suum in aridam traxit, centum & quinquaginta trium piscium. rete fractum non fuit. omnes attoniti & perculsi super terram[1] tulerunt. Dominus Iesus dixit, venite & edite. omnes pavidi fuerunt, & nemini ea fortitudo fuit ut ex ipso quæreret, tu quis es? quia quisque sciebat hunc Dominum esse. Dominus itaque Iesus panem cepit, & inter omnes partitus est, & similiter pisces. tunc ipsis plenam cognitionem dedit. Postquam edissent, Dominus Iesus Petro dixit, Simon fili Ioannis, an me magis quam hi omnes amas? respondit, ita Domine, tu ipse scis me te amare. dixit ipsi, pasce agnos meos. Secundo dixit ipsi, Simon fili Ioannis, amas me? dixit, ita Domine, tu ipse scis me te amare. rursus dixit, pasce agnos meos. Tertio dixit ipsi, Simon fili Ioannis, amas me? Hanc vicem Petrus molestè tulit, quoniam tertia vice ex ipso quæsierat, an me amas? dixit, Domine mi, tibi omnia clara sunt, ipse scis me te amare. dixit ipsi, pasce oves meas. ter eum de amore interrogavit, in recordationem trium vicum quibus tempore passionis mortis[2] eum abnegaverat. & ut moneret eum, in illa pastione ovium quam[3] ipsi præceperat, miserias ipsi eventuras esse, ac declararet fore ut vitam suam daret, dixit ipsi, Verè verè dico tibi, quum juvenis eras, lumbos tuos accingebas, & quocunque velles ibas. sed quum

[1] *quidam inductus literis pro* آوردند *legi voluit* آمدند venerunt, *malè.*

[2] *pro* بود *dedimus* بوي

[3] *pro* با *dedimus* باو

 senex

ſenex eris, manus tuas extendes, & alius lumbos tuos accinget, & [1] ducet te in locum quem non voles. hoc dixit, ut oſtenderet, Deum qua morte eſſet glorificaturus. Et ut modum paſcendi oves eum edoceret, dixit, ſequere me, id eſt, quod ego feci, fac. Petrus eum ſequebatur. Faciem ſuam convertens vidit illum diſcipulum qui dilectus Chriſti erat, eratque ille qui in pectus Ieſu caput poſuerat quum paſcha ederent, & pro Petro ex Ieſu quæſierat, quis eſt qui te tradet? Et qûum Petrus hunc vidiſſet, dixit Domino Ieſu, Domine mi, hic quid erit? Dominus Ieſus dixit ipſi, ſi voluntas mea hæc eſt, ut in tempus adventus mei ſic maneat, [2] quid hoc ad te? tu me ſequere. Ex hoc ſermone in linguas diſcipulorum cecidit, Iohannem non moriturum. At Dominus Ieſus non dixerat, non moriturum, ſed hoc, ſi ego volo ut ſic [3] maneat donec redeam, quid ad te? In terra Galilææ ſæpe à ſectatoribus ſuis clare cum proprietatibus ſuis [4] viſus eſt, & inter eos miranda multa fecit, ut conſtaret eum eſſe. Die quodam juſſit, ut in montem Thabor omnes convenirent. & plus quam quingenti cum his undecim Apoſtolis convenerunt. atque his ſe manifeſtavit, quemadmodum dixerat, in Galilæam ite, ibi enim me videbitis. quidam in principio dubitarunt: ſed tandem omnes eum agnoverunt & crediderunt, & pro Deo adorarunt. Et dixit omnibus, præſertim Apoſtolis, id eſt miſſis, & reliquis majoribus diſcipulis, Nunc innotuit, mihi datam eſſe omnem poteſtatem in cælo &

in

[1] ببرد *quidã in Autogr. induxerat, tanquam inutile. peſſimè.*

[2] *ad verb.* tibi in hoc quid?

[3] *pro* ماند *dedi* ماند

[4] *pro* دیدند viderunt, *legendũ videtur* دیده شد. *alioqui pro* از تابعان خویش دیدند *legendum* تابعان او اورا دیدند Sectatores ejus ipſũ viderunt. *nihiltamen hic auſi fuimus mutare.*

پیر شده باشي هر دو دست خود بکستراني ودیکري میان تو
بندد وببرد ترا در جاي که نخواهي این کفت تا وانماید که خدارا
بچه مرک تسبیح خواهد کرد، وتا روش چرانیدن کوسفندان باو
تعلیم کرده باشد فرمود بي روي من کن یعني انچه من کردم بکن
پیدرو در پاي او میرفت روي خود کردانیده نکریست آن شاکرد
راکه دوست داشته حضرت ایشوع بود وآن بود که بر سینهٔ حضرت
سر نهاد هنکام فصح خوردن وبخاطر پیدرو از حضرت پرسید
که کدام است آنکه ترا خواهد سپرد وچون پیدرو اورا دید
بحضرت ایشوع کفت اي خداوند من این چه باشد حضرت ایشوع
باو فرمود اکر خواست من اینست که تا زمان آمدن من
اینچنین ماند ترا درین چه تو در پاي من بیا، ازین سخن بر
زبان شاکردان افتاد که یوحنا نمي میرد وحضرت ایشوع نفرمود
که نمیرد لیکن اینک اکر من خواهم که چنین ماند تا باز آیم
ترا چه، در زمین جلیل بسیار بار از تابعان خویش بطور روشن
بخصوصیاة دیدند ودر ایشان عجایبات بسیار کرد تا یقین
شود که اوست، روزي فرمود که در کوه تبور همه جمع شوند
وبیش از پانصد نفر با این یازده رسول جمع شدند وبر
ایشان ظاهر شد همچنانکه کفته بود که در جلیل روید که
انجا مرا خواهید دید بعضي در آغاز شک آوردند لیکن آخر
همه اورا شناختند واعتقاد کردند وبخدایي پرستیدند، وهمکنان
را فرمود خاصه با پستلس یعني رسولان وبدیکر شاکردان بزرک
اکنون معلوم کرده شد که بمن داده است همکي قدرت در آسمان

ودر

ودر زمین پس بروید وهمه مردم را بیاموزید وایشانرا عمادا
کنید بنام پدر وپسر وروح القدس وآموزید که محافظت
کنند همه چیزهارا که بشما فرموده‌م ، واینک من با شما هستم همه
روزها تا سری شدن عالم، منقولست که تا بیست روز در جلیل
با شاکردان خود بوده است انکاه رسولان بحکم او به بیت
المقدس رفتند روزی در بیت المقدس ایشان که بر سر طعام
بودند ناکاه حضرت ایشوع بر ایشان ظاهر شد در میان نصف
اول روز بایشان خوردنی خورد تا ایشان را اطمینان بیشتر
شود انکاه بسخنان سخت ترس انکیز بایشان ملامت کرد
وبواسطه شکی که در برخاستن او آورده بودند واز سنکین
دلی که نخواستند که اعتقاد کنند بر آنانکه اورا زنده از
مردکان دیده بودند بعد ازان بلطف آمده بنرمی فرمود
از اوریشلیم دور نشوید بلکه همین جا نشینید ومنتظر باشید
بوعده پدر من که از دهان من شنیده اید چرا که یوحنا
عمادا میکرد [بآب] اما شما عمادا کرده خواهید شد بروح القدس
نبسیار مدت بعد این روزها ، ونیز فرموده بکوه زیتون روید
نزدیک بیت عنیا ایشان رفتند وحضرت بی بی مریم ودیکر زنان
وبسیاری از شاکردان درانجا جمع شدند ناکاه پیدا شد وظاهر
ساخت که اکنون وقت آن شد که باسمان روم باین تقریب انانکه
حاضر بودند ازو پرسیدند خداوند درین هنکام ملک اسراییل
را بار بحال خواهی آورد بایشان فرمود نه از شماست دانستن
زمانها ونکتها که پدر در قدرت خود بنهاد ولیکن خواهید کرفت

in terra. Quamobrem ite, & omnes homines docete, eosque baptizate in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & docete ut servent omnia quæ præcepi vobis. Atque ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem mundi. Ajunt eum ad viginti dies in Galilæa cum discipulis suis fuisse. Tunc Apostoli mandato ejus Hierosolymam iverunt. Die quodam Hierosolymæ, quum illi in cibo sumendo essent, de improviso Dominus Iesus apparuit ipsis,[1] in medio meridiei primæ diei. cum ipsis cibum sumpsit, ut ipsis securitas major esset. deinde verbis duris timorem incutientibus objurgavit eos, & ob dubitationem quam de resurrectione ejus habuerant, & ob cordis duritiem qua noluerant credere iis qui eum vivum è mortuis viderant. Postea ad clementiam veniens, cum lenitate dixit: à Ierusalem ne recedite, sed ibidem loci sedete, & exspectate promissionem Patris mei, quam ex ore meo audivistis. Iohannes enim baptizabat[2] [aqua,] sed vos baptizabimini Spiritu Sancto,[3] non multo spatio post hos dies. Quumque etiam dixisset, in montem Olivarum ite, prope Bethaniam venerunt. & Majestas Dominæ Mariæ, & aliæ fœminæ & multi ex discipulis ibi convenerunt. De improviso apparuit, & manifestavit, dicens, nunc tempus est, ut in cœlum abeam. hac occasione qui præsentes erant ex eo quæsiverunt, Domine, an hoc tempore regnum Israelis restituturus es? dixit ipsis, vestrum non est scire tempora & puncta, quæ Pater in potestate sua posuit. sed accipietis

[1] *fortasse pro* در میان نصف *legendum* در میان نصف in ipsissimo meridie.

[2] *restituimus* بآب, *omissum in autogr.*

[3] *pro* ببسیار multo, *dedimus* نبسیار non multo. *postulante id sacro textu.*

virtutem Spiritus Sancti, qui super vos veniet, & testes mei eritis in Jerusalem & in tota terra Judææ & Samariæ, & usque ad extremum terræ. & dixit, ite ad homines, & prædicate Euangelium meum omnibus creaturis. qui credit, & baptizat, & baptizatur, salutem consequetur, sed qui non credit, in supplicio æterno erit. Et signa eorum qui credent hæc erunt, dæmonia in nomine meo ejicient, linguis novis loquentur, serpentes capient, & si venenum lethale bibant, non nocebit ipsis. &[1] [super] ægros manum ponent, sanabuntur. Post multa verba dixit ipsis, Ego vado. edictum vobis imposui, ut vitam instituatis eo modo quo dixi vobis, & doceatis quod [2] à me edocti fuistis. & quosdam ex præstantioribus in quibusdam rebus peculiares reddidit, ac blanditiis excepit, & supra omnes benedictam matrem. Postea manus elevavit, & super ipsos vota benedictionis nuncupavit, & aspicientibus ipsis incepit sursum ascendere, ac pedetentim pedetentim ascensionem ostendit, donec è conspectu disparere cepit. Eo tempore nubes quædam lucida velamen fuit, & Christus in cælum ivit, usque ad summam altitudinem. non is solus ivit, sed omnes animas justorum, qui à [3] tempore [4] Adami usque ad illud tempus mortui fuerant, secum duxit. Angeli ipsi obviam venerunt. summa cum lætitia intravit in cælum, & ad manum dextram Patris sedit, id est, in gloriosissimis mansionibus locum nactus est, quæ sedere in eo rem incomparabilem faciunt: primum, in dignitate, quia sedere

quam

[1] *deest in autograp.* بر super.

[2] *fortasse pro* من *legendum* از من

[3] *pro* زنان mulieribus *dedimus* زمان

[4] *ad verb.* patris hominum.

قوت روح القدس که بر شما خواهد آمد وگواهان من
خواهید بود در اوریشلیم ودر تمام ملک یهودا وسمریه وتا
آخر زمین وفرمود بروید سوي عالمیان ودعوت کنید بانجیل
من بتمام مخلوقات آنکه ایمان آرد وعمادا آرد وعمادا کیرد سلامتي
یابد اما انکه ایمان نیارد در عذاب ابدي باشد وعلامات
انانکه ایمان آورده باشند این خواهد بود دیوانرا بنام من
بیرون کنند بزبانهاي نو بکویند مارانرا بکیرند واکر زهر
قاتل بیاشامند ایشان را زیان نکند وبر رنجوران دست نهند
شفا یابند ، پس از سخن بسیار بایشان فرمود من میروم
بر شما فرض ساختم که زندکاني کنید بطوري که بشما
کفتم وبیاموزید آنچه من آموخته شدید وچندي از بزرکان
را ببعضي چیزها مخصوص کردانید ولطفها نمود وبیش از
همه خجسته مادر را وبعد از ان دستها برداشت وبر
ایشان دعاي برکت خواند ودر نظر ایشان آغاز کرد ببالا بر
آمدن وآهسته آهسته صعود مي نمود تا انکه از نظر غایب
شدن کرفت ، آن هنکام ابري روشن حجاب شد ومسیح بر
آسمان رفت تا نهایت بلندي نه او تنها رفت بلکه
همه جانهاي نیکان را که از زمان ابو البشر تا آن
زمان مرده بودند با خود برد ، ملایکه اورا استقبال
کردند بتمام شادماني در امده باسمان وبدست راست پدر
نشست یعني در بزرکترین منازل جاي یافت که
نشستن را بدو چیز بیغمبر مي کنند یک بعزت که نشستن

از

از ایستادن عزیزترست دوم بقرار وارام دران بزرکي ، درین
هنکام که شاکردان چشمها بر آسمان دوخته بودند دو
فرشته بلباس سفید آمدند وبایشان کفتند اي مردم جلیل چه
مي ایستید نظر کنان بر آسمان این ایشوع که از شما باسمان
رفته است اینچنین آید چنانچه اورا دیدید که بالا بر آمد این
را باین معني کفته اند که همچنانکه مقصود خویش بجا آورده
بقدرت خود باسمان باز کردید اینچنین در آخرة بتوانایي
خود مراجعت خواهد فرمود تا داوري کند جنانچه خود
ازین خبر داده بود ایشان حیران ودلکیر وخرم باوریشلیم رفتند
وهمانجا کوشه کرفتند در خانه که با خداوند فصح خورده
بودند ، حضرت ایشوع بایشان فرموده بود که از اوریشلیم
بیرون نروید تا موعود پدر من که از من شنیده اید بشما نیاید
یازده رسول ومریم مقدس وچندي از شاکردان که همکي
صد وبیست نفر باشند ده روز درین خانه بنماز وروزه
کذرانیدند روز یک شنبه عید یهودان بود این را پنتکوستس
مي کویند وآن روزیست که خدا درین روز بپیغمبر موسي توریت
داده است واین عید از جمله آن سه عید است که یهودانرا
واجبست که از هر جانب به بیت المقدس بیایند شاکردان
مسیح درین روز در پرستش خدا بودند ونزدیک یک
سهر روز شده بود ناکاه آوازي مهیب در آسمان شد وباد
شد حمله آورد چنانکه درهاي خانه کشاده شدند وتمام خانه
را آموده ساخت خاصه آن جارا که ایشان بودند وآتشي

quam stare dignius est: secundo in firmitate & [1] tranquillitate in illa gloria. Hoc tempore, quum discipuli oculos in cælum fixissent, duo Angeli veste alba venerunt, atque ipsis dixerunt, Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus, qui à vobis in cælum ivit, sic veniet, quemadmodum eum vidistis sursum ascendentem. hoc eo sensu dixerunt, sicut instituto suo peracto potentia sua in cælum rediit, sic ultimo die potentia sua reditum instituet, ut judicium exerceat, [2] quemadmodum ipse de hoc prænunciavit. Illi attoniti, & turbati animo, & hilares Hierosolymam venerunt, atque ibi [3] abdiderunt se in domo ubi cum Domino Pascha ederant. Dominus Iesus ipsis dixerat, è Jerusalem ne exite, dum promissio Patris mei, quam ex mê audivistis, vobis non evenit. Vndecim Apostoli & sancta Maria, & quidam discipulorum, qui omnes centum & viginti personæ erant, decem dies in hac domo precibus & jejunio transegerunt. Die primo septimanæ festum Judæorum erat. hoc Pentecosten vocant. atque ille dies est, [4] in quo Deus per Patriarcham Mosem legem dederat. atq; hoc festum ex numero illorum trium festorum est, quibus Judæos oportebat undequaque Hierosolymam venire. Discipuli Christi hoc die in cultu Dei erant, & prima vigilia diei appropinquabat. De improviso sonitus terrificus in cœlo ortus est, & ventus factus est. impetum fecit, sic ut fores domus apertæ fuerint. & totam domum implevit, præsertim eum locū [5] ubi illi erant. & ignis quidam

[1] *pro* ازام *dedimus* ارام

[2] *duæ hic interseruntur in autograp. voces* جنانچه کند *quæ vitio amanuensis repetitæ ex proximè præcedentibus & sequentibus, manifestum mendū habent.*

[3] *propriè* angulum ceperunt.

[4] *legitur* که خدا درین روز *ubi* روز *videtur redundare.*

[5] *pro* بایشان *dedimus* که ایشان.

è cælo deſcendit, & linguæ tanquam linguæ ignis apparuerunt, & ſuper caput uniuſcujuſque una lingua ignea ſedit, & omnes Spiritu Sancto repleti ſunt, & ceperunt laudare Deum linguis variis, pro modo qui à Spiritu Sancto ipſis eveniebat. Hæc eſt illa promiſſio Patris, quod Spiritus Sanctus forma venti & ignis in ipſos deſcendit, & præcordiis ipſorum virtutem indidit, quâ mandata Chriſti præſtarent. Hoc momento unicuique variæ gratiæ contigerunt. Prima, quod omnigenam ſcientiam, tum librorum Dei tum aliorum librorum perfectè ipſis dedit: & mentibus ipſorum adapertionem eſt largitus, ut res quas à Domino Ieſu viderant & audiverant intelligerent. Secunda, quod ipſis potentiam dedit, ut omnis generis miracula ederent, & inuſitata facerent. Tertia, quod in præcordiis ipſorum faces amoris divini, & deſiderii ſalutis hominum accendit. Quarta, quod potentiam dedit ad perferendum adverſitates quas pro doctrina eſſent perpeſſuri. Quum homines hunc ignem vidiſſent, & ſonitum iſtum terrificum audiviſſent, arbitrati ſunt ſuper hanc domum fulgur cecidiſſe, & homines interfeciſſe. quocirca magno numero confluxerunt. hoc enim tempore Hieroſolymis fere ex maxima mundi parte Judæi erant, & quia viderant rem adeo mirandam, attoniti fuerunt: quia quiſque intelligebat eos lingua ſua loquentes. & ſumma cum perculſione dicebant, Hi qui linguis variis loquuntur, nonne viri ex Galilæa ſunt? quæ cauſa eſt, quod quiſque noſtrum

audiat

از آسمان نزول کرد وزبانهـا بسان زبانهای آتش پدید آمدند وبر سر هر کدام یک زبان آتشین نشست وهمکنان بروح القدس پر شدند وشروع در ستایش خدا بزبانهای مختلف کردند باندازه آنچه از روح القدس بایشان میرسید اینست آن موعود پدر که روح القدس بصورت باد وآتش بر ایشان نزول کرد ودر باطن ایشان قدرت نهاد که فرمودهاي مسیح رابجـا آرند درین دم بهر کدام عنایتها شد اول آنکه هر کونه دانش چه از کتب الاهي وچه از دیکر کتابهـا ایشانرا بر کمالـ داد وعقلهاي ایشان را کشایش بخشید تا چیزهارا که از حضرت ایشوع دیده وشنیده بودند در یابند دوم آنکه بایشان قدرت داد که هر قسم معجزه نمایند وخارق عادت کنند ، سیوم آنکه در باطن ایشان شعلهای محبت الاهي وارزوي سلامتي مردم افروخت ، چهارم انکه قدرت داد براي برداشتن جفاهـا که بواسطه تعلیم خواهند کشید ، جون مردم این آتش دیدند وآن آواز مهیب شنیدند پنداشتند که برین خانه صـاعقه افتاد ومردم را کشت بنابرین هجوم آوردند که درین زمان در اوریشلیم کویـا از اکثر عالم یهودان بوده اند واز دیدن چیزي چندان عجیب حیران شدند زیرا که هرکدام مي فهمید که ایشان بزبان او سخن مي کنند وبغایت مدهوشي مي کفتند اینهـا که بزبانهای مختلف سخن میکویند کمر از جلیل نیستند سبب چیست که هر یک از مـا

میشنود

میشنود که ایشان بزباني میکویند که ما دران زاده شدیم
عراقیان وشروانیان وتورانیان ومصریان وساکنان دیار بکر
وافریکیان وررومیان وتازیان همه مي فهمیم که خداي را
بزبان ما مي ستایند وحیرت زده مي کفتند این چه باشد
وجمعي میخندیدند ومي کفتند اینها مستند پیدرو وده نفر
از رسولان بر خاستند انکاه پیدرو آواز خود بلند کرد وکفت
اي یهودان ودیکر ساکنان اوریشلیم بدانید وکوش برین
سخنان من نهید ایشان مست نیستند جنانچه شما مي
پندارید که هنوز یک سهر روز نکدشته بلکه اینست آنچه
زوییل پیغمبر کفته که اینست وباشد در روزهاي آخرت بریزم
از روح خویش بالاي هر کوشت وپسران شما در خواب بینند
هر اینه بر غلامان خود وبر کنیزان خود بریزم از روح خویش
وپیغمبري کنند وچنان باشد که هر که نام خداوند کیرد
[سلامتي] یابد اي بني اسراییل بشنوید این سخنهاي ایشوع
ناصري آمد از پیش خدا وبر شما ظاهر شد آموده
چیزها ومعجزها ونشانها که در میان شمایان کرد چنانچه
شما خود مي دانید وشما بمصلحت مقرر خویش وحکمت بالغه
خدا که اورا بدست بدان سپرده بودید ومصلوب کرده کشتید
خدا از دردهاي مرک اورا خلاص داده زنده کردانید چنانچه
داود ودیکر پیغمبران ازو کفته بودند وازین واقعه همه ما کواهیم
وبقدرت خداي بزرکوار شده واز پدر وعده روح القدس کرفته
این عنایت که میبینید ومي شنوید ریخته است پس تمام خانه

audiat eos lingua loquentes, in qua nos nati ſumus? Aſſyrii, & Medi, &[1] Turcæ, & Ægyptii, & habitatores Meſopotamiæ, & Africani, & Romani, & Arabes, omnes [2] intelligimus quod Deum lingua noſtra laudant. & ſtupore perculſi dixerunt, hoc quid erit? quidam autem ridebant, & dicebant, hi ebrii ſunt. Petrus &[3] decem ex Apoſtolis ſurrexerunt. tunc Petrus vocem ſuam elevavit & dixit, Judæi & alii habitatores Hieroſolymæ, ſcitote, & aures ad hæc verba mea adhibete. illi ebrii non ſunt, ut vos putatis, quia adhuc prima vigilia diei non tranſiit. ſed illud eſt quod Joel Propheta dixit, [4] nempe, & erit in diebus ultimis, effundam de ſpiritu meo ſuper omnem carnem, & filii veſtri inſomnia videbunt. utique ſuper ſervos meos & ſuper ancillas meas effundam de ſpiritu meo, & prophetabunt: & [5] fiet ut quicunq; nomen Domini capit, [6] [ſalutem] inveniat. Filii Iſrael, audite hæc verba. Ieſus Nazarenus venit à Deo & manifeſtatus fuit vobis plenus rebus & miraculis & ſignis quæ in medio veſtrum fecit, quemadmodum vos ipſi noſtis. & vos conſpiratione pertinaci veſtra, & ſapientia determinata Dei quem in manus improborum tradidiſtis, & crucifixum occidiſtis, Deus ex doloribus mortis eum liberatum vivificavit. quemadmodum David & alii Prophetæ de eo dixerant. & de hoc facto omnes nos teſtes ſumus. & potentia Dei glorificatus, & à Patre promiſſionem Spiritus Sancti nactus, hoc donum quod videtis & auditis effudit. tota itaque domus

[1] *ſic vertimus, quia per totum Orientem celeberrima nomina ſunt* توران *pro Turcico, &* ايران *pro Perſico imperio. Noſter author videtur ſumpſiſſe pro Parthis.*

[2] *pro* فهیم *dedimus* فهمیم ،

[3] *Actor. 2. eſt undecim.*

[4] *ad verb.* quod hoc eſt.

[5] *ad verbum, &* tale fiet.

[6] *deeſt* سلامتي *in autogr.*

Iſraël, pro certo ſcitote, Deum feciſſe dominum & Chriſtum hunc Ieſum quem vos crucifixiſtis. & ſuper hac re ex Prophetis antiquis allegationes adduxit, adeo [1] validas & efficaces, ut ex Petro & reliquis Apoſtolis [2] quæſierint, Fratres quid faciemus? Petrus dixit, convertite vos, & quiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti baptizetur in remiſſionem peccatorum ſuorum, & donum ſpiritus ſancti [3] veniet. promiſſio enim facta eſt vobis & filiis veſtris & iis qui procul ſunt, quemcunque Deus ad ſe advocaverit. atque eo die prope tria millia perſonarum crediderunt. Poſt duos treſve dies alios in templo quinquies mille per eum Chriſtiani facti ſunt. & quotidie Hieroſolymis doctrina ipſorum promovebatur. & reliqui Apoſtoli in fines mundi diſperſi fuerunt, & Euangelium Chriſti annunciarunt, & multos ad religionem ſuam adduxerunt, per auxilium Dei, & virtutem miraculorum quæ edebant. Volente Deo, hæc omnia in libro alio diſtinctè declarabuntur. Gratia Deo, quod hiſtoria ſanctarum rerum Ieſu Domini noſtri ad finem perducta eſt, & liber venerandus, qui pro clypeo atque animarum directorio eſſe poterit, perfectionem adeptus eſt. Iam conveniens & dignum videtur, ut duæ epiſtolæ, quas Pilatus judex Hieroſolymæ, & alius judex iſtius terræ, agentes de forma benedicta illius Domini, ad Tiberium Cæſarem & Senatum Romanum ſcripſerunt, coronis venerandi hujus libri ſint, & acceptionem æternam largiantur. Moris erat, ut quicquid in univerſo regno

fieret,

[1] *propriè*, impreſſionem facientes.

[2] *pro* پرسیدند *dedimus* پرسیدند

[3] *pro* بیاید veniet, *legendum fortaſſe* بیابید invenietis, *id eſt*, accipietis, λήψεσθε, *Act.* 2.38.

Forma Chriſti.

اسرایيل به یقین بدانید که خدا ساخته است خداوند
ومسیح این ایشوع را که شما مصلوب کردید وبرین از
بیغمبران قدیم نقلها آورد چندان مایر وکارکر که از
بیدرو ودیکر رسولان پرسیدند که ای برادران چکنیم
بیدرو کفت توبه کنید وهر کدام از شما بنام ایشوع
کریستس عمادا کیرد برای آمرزش کناهان خویش وعنایت
روح القدس بیاید که وعده کرده شد برای شمایان
وپسران شمایان وبانانکه دورند هر که اورا خداوند سوی
خود طلبید ودران روز نزدیک سه هزار نفر ایمان آوردند
وبعد از دو سه روز دیکر در عبادت خانه پنجهزار کس
بدست او کریستان شدند وهر روز در اوریشلیم تعلیم ایشان
در ترقی بود ودیکر رسولان باطراف عالم پراکنده شدند واز
انجیل مسیح خبر دادند ومردم بسیار بدین خود آوردند
بعنایت خدا وقوت معجزها که نمودند انشاء الله این همه
در کتاب دیکر بتفصیل بیان کرده خواهد شد ، المنة الله
که داستان احوال مقدس ایشوع خداوند ما تمام شد
وکتاب کرامی که بدرقه وجانهای راستان تواند بود اختتام
یافت اکنون شایسته ولایق نمود که دو نامه که بیلاتس
حاکم بیت المقدس ودیکر حاکم آن سر زمین مشتمل
بر حلیه مبارک الحضرت بجانب قیصر طیباریوس وسناد
رومه نوشته بودند خاتمه این کتاب کرامی شود
وقبول جاوید بخشد رسم بود که هرچه در تمام مملکت

حلیه مسیح

سالح

سانح شود بقيصر وسيناد بنويسد تا هرچه در عالم رو دهد
ايشان ازان آكاه باشند بنابرين فيلاتس بقيصر نوشت وآن
اينست درين هنكام درين سر زمين مردي بوده كه اورا
شاكردانش خدا ميخواندند وعجايبات فراوان ميكرد كه اورا
بسيار مردم ديدند وبر آسمان زنده بر آمد وشاكردان او
اكنون بزرك جيزها مي كنند بنام او وكواهي مي ارند برين
كه او خدا بوده است ومعلم راه سلامتي بحقيقت طيباريوس
بدين خبر بغايت خوش شد واين خبر بسيناد كفت يعني
بجماعت پيران وحاكمان شهر ومقصد اين بود كه اورا نيز
در حساب اله كيرند جون رسم بود كه هيجكس را بخدايي
پرستش نكنند تا سيناد تصديق نكنند سيناد وس ازين
كه اين خبر بايشان پيش از قيصر درسيد كينه كرفتند
وخواهش قيصر را روايي ندادند وخدا خواست كه اين جيز
واقع نشود تا اورا بقوت مردم پرستش نكرده باشند باري
قيصر حكم كرد كه هر كه بي روي مسيح كند اورا كسي مزاحم
نشود ، وآن ديكر لنتل نام كه پيش از فيلاتس ايالت آن
شهر داشته بسيناد نوشت درين زمان كسي ظاهر شد
وهنوز زنده است مردي خداوند قدرت بزرك نامش ايشوع
مسيح مردم اورا پيغمبر صاحب قدرت مي كويند شاكردانش
پسر خدا ميخوانند مردكانرا زنده ميكند ورنجوران را از
هر كونه رنج وبيماري تندرست مي سازد مرديست بلند بالا
باندازه وديدني روش بشكوه وپر تمكين كه بينندكان

توانند

fieret, Cæsari & Senatui scriberetur, ut quicquid in mundo contingeret, illi ejus cognitionem haberent. Pilatus itaque Cæsari scripsit, idque tale est. Hoc tempore in hoc territorio vir quidam fuit, quem discipuli ejus Deum vocabant, & miracula varia faciebat. quem multi homines viderunt, & in cælum vivus ascendit. & discipuli ejus nunc magna faciunt in nomine ejus, & testantur eum Deum esse, & doctorem viæ salutis in veritate. Tiberius ob hoc nuncium extreme lætatus est, idemque nuncium Senatui dixit, id est cætui seniorum & judicum urbis. scopus hujus erat, ut eum quoque [1] pro Deo haberent, quoniam moris erat, ut neminem pro Deo colerent, nisi Senatus confirmasset. Senatus, propterea quod hoc nuncium ad ipsos prius quam ad Cæsarem [2] non venisset, iram conceperunt, & postulatum Cæsaris non permiserunt. Et voluit Deus hoc non fieri, ne eum per potentiam hominum colerent. Vice quadam Cæsar jussit, ut quicunque Christum sequeretur, ei nemo molestus esset. Alius ille, Lentulus nomine, qui ante Pilatum administrationem istius urbis habuit, Senatui scripsit. Hoc tempore vir apparuit, & adhuc vivit, vir præditus potentia magna, nomen ejus Iesus Christus. Homines eum Prophetam potentem dicunt. discipuli ejus Filium Dei vocant. mortuos vivificat, & [3] ægros ab omnis generis ægritudinibus & morbis sanat. Vir est altæ staturæ proportionatè, & conspectus vultus ejus cum severitate, & plenus efficacia, ut spectatores

[1] *propr.* in censum Dei caperent.

[2] *pro* ترسيد timuit *dedimus* نرسيد non venit.

[3] *pro* رنجوران *dedimus* رنجوران ،

Xxx 3 amare

amare eum poſſint, & rurſus timere. Pili capitis ejus vinei coloris uſque ad [1] fundamentum aurium, ſine radiatione, & erecti. & à fundamento aurium uſque ad [2] humeros contorti ac lucidi, & ab humeris [3] deorſum pendentes, bifido vertice diſpoſiti, in morem Nazaræorum. Frons plana, & pura, facies ejus ſine macula, quam rubor quidam temperatus ornat. aſpectus ejus ingenuus & [4] gratus. Naſus & os ejus nullo modo reprehenſibilia. Barba ejus multa, & colore pilorum capitis, bifurcata. oculi ejus cærulei & extremè lucidi. in reprehendendo & objurgando formidabilis. in docendo & exhortando, blandæ linguæ, & amabilis. Gratia miranda vultus, cum gravitate. vel ſemel eum ridentem nemo vidit, ſed flentem, imo. protracta ſtatura corporis. manus ejus, rectæ & erectæ. brachia ejus delectabilia. in loquendo, ponderans & gravis & parcus loquela. pulcherrimus vultu inter homine ſatos.

[1] *denotatur cavitas poſt aures.*

[2] *pro* كوش *quod malè repetitum, dedimus* دوش،

[3] *Belgicè propriè exprimimus* neder-gelaten.

[4] *propr.* coctus.

FINIS.

HVNC

توانند که اورا دوست دارند وهم هراس کیرند موي سرش
میکون تا بناکوش بي تاب ودرست واز بناکوش
تا دوش مسلسل وروشن واز دوش فرو کذاشته فرق تارك
نهاده بروش ناصریان بیشاني هموار وصاف رویش بي عیب که
انرا سرخي باعتدال مزین مي دارد نظرش خالص وپخته
بیني ودهان او بهیچ وجه مذموم نه ریشش انبوه وبرنک موي
سر دو شاخه چشمان او کبود وبغایت روشن در ملامت
کردن وسر زنش نمودن حیرت انکیز در تعلیم وترغیب
نرم زبان ودوستدار آشتي شکفته روي بوقار باري
هیچکس اورا خندان ندید اما کریان بلي کشیده
قد دستهاي او راست ودرست بازوش خوشها در
کفتن سنجیده وکران وکم کوي خوش روي در
آدمي زادکان ۞

* * *

این

HVNC librum venerandum & ſyntagma felicitatis,[1] ſervus Pater Ieronymus Xavier, Europæus, è cœtu ſocietatis D. Ieſu, mandato ejus qui eſt Imperator ſeculorum, Princeps benignus, ſplendidus animo, Darius ſui ævi,[2] Gielaleddin,[3] maximus Regum, cujus regnũ & dominium perpetuet Deus, è ſancto Euangelio & aliis libris Prophetarum in ſede Chalifatus Agra quum collegiſſem,[4] Magiſter noſter Abdel Senarin Kaſem Lahoræus, conſenſu[5] hujus ſervi, in eadem ſede Chalifatus Agra, interpretationẽ fecit. & ann. milleſimo ſexcenteſimo[6] ſecundo à nativitate D. Ieſu, atq; quadrageſimo ſeptimo ſublimitatis ſeſſionis Sancti Imperatoris finem accepit.

[7] *Scriptus fuit accuratè, Epocha octavi menſis Ramadan benedicti, quarto die ſeptimanæ, anno*[8] cIↄ XXVII.

این نامه گرامی ودیباجه
سعادت بنده پادری ژیرونیمو
شویر فرنگی از طایفه صحبت
حضرت عیسی بحکم شاهنشاه
دوران خدیو روشنجان دارای
روزگار جلال الدین اکبر
پادشاهان خلد الله ملکه
وسلطانه از انجیل مقدس
ودیگر کتب پیغمبران در دار
الخلافه اکره فراهم آورده
مولانا عبد الستارین قاسم
لاهوری باتفاق این بنده
در همان دار الخلافه اکره
ترجمه کرد ودر سنه هزار
وششصد ودو از ولادت حضرت
ایشوع وچهل وهفت آلهی از
جلوس مقدس شاهنشاهی
انجام یافت ۞

تحریرن فی تاریخ هشتم ماه
رمضان المبارک در روز
چهار شنبه سنه هزار
بیست هفت ،

تم تم تم تم تم

[1] *id eſt*, ego.
[2] *prop.* ſplendor religionis. *ſed fuit agnomen regis Acabari.*
[3] *id dicitur, Agbar padſchahan. unde ſpeciali nomine Rex ille vocatus fuit Agbar, vel Acabar, id eſt* maximus.
[4] *vel Doctor. Sophos enim ſuos* مولا *vocant.*
[5] *id eſt* meo.
[6] *rectè* دواز *legitur. confer cum fine præfationis libri.*
[7] *Tempus indicatur, quo hic codex fuit exaratus. forte* تحریرن *eſt pro* تحریر آن accurata ſcriptio ejus.
[8] *ſecundum æram Muhămedicam. at ſecundum Christianã, anno* 1617.

ANIMADVERSIONES IN NONnulla, ex Hiſtoriâ Chriſti, à Ier. Xaverio contaminatâ, excerpta.

PAG. 14. *Patrem Virginis Mariæ* aſſerit fuiſſe *Ioachimum, matrem Annam.* quod non tantum non eſt Euangelicum, ſed & tam dubiæ fidei, ut B. Auguſtinus lib. 23. contra Fauſtum cap. 8. teſtetur, *Apocrypham eſſe Scripturam, ubi Ioachim pater Mariæ legitur, cujus authoritate non detineatur.* Addo Nyſſenum, cujus in oratione de natali die Chriſti hæc ſunt verba: *Virginis pater (ut ex hiſtoria quadam incerti authoris accepi) fuit inſignis quidam civis, obſervantia legis & vitæ probitate inprimis nobilis, qui ſine filiis ad ſenectutem pervenerat quum minus idoneam ad gignendum uxorem haberet. &c.* Exiguæne audaciæ eſt, hæc tam incerta hiſtoriæ Sacræ veluti certiſſima agglutinare? *Illum ait ex Nazareth, hanc ex Bethlehem oriundam.* Vnde verò hoc habet? Ex Breviario, credo, Romano, ubi in Sanctorum Hiſtoriis ad 26. Iulii legitur, *Anna Virginis Dei genitricis mater, Gaziri filia, ex tribu Iuda, in Bethlehem oppido Iudææ nata, Ioachimi fuit uxor, qui & ipſe ex eadem tribu Galilæus erat ex Nazareth, ambo ex ſtirpe regia, &c.* Laudat

hæc Barradius. fatetur tamen dissentire, quoad locum nativitatis, Adrichomium, qui de tribu Zabulon scribens, ait, Zephorum, totius Galilææ urbem maximam, natalem putari Ioachimi & Annæ. Affirmat quidem & Nicephorus lib. 2. cap. 3. Annam fuisse Bethleemiticam. Sed hîc dissentit à Breviario, quod filiam eam facit Mathanis Sacerdotis, & Mariæ conjugis ejus. atque ita ex tribu Levi fuerit, quum Breviarium eam faciat ex tribu Judæ, ex stirpe regia.

Audiamus porro Authorem nostrum. *Vixerunt*, inquit, *Nazarethæ divites. Sed tristes viginti annis ob defectum filii. quem si à Deo impetrarent, templo voverunt. Erat tum summus Pontifex Isachar, qui festi tempore eos sacrificia sua Hierosolymis offerentes removit & ignominiose ejecit, quod occulta quædam turpitudo orbitatis esset causa. Hinc ille ad pastores rus concedit tristis, hæc Hierosolymis manet mærens. Illum ruri Angelus solatur, filiam promittens Mariam, quæ ab utero spiritu S. plena, & separatim ab hominibus in templo educanda, magna futura esset & celebris. quippe quæ, ut Isaac, Iacob, Ioseph, Simson & Samuel, in senectute ipsorum nasceretur, quum spes prolis defecisset. Fidem signo firmat, quod ad urbem contendenti obvia fieret in portâ Aureâ uxor, læta ac hilaris, maritum quærens & investigans. Protinus disparens Angelus, ad Annam ejusdem nuncii lator venit. dictisque addidit, fore ut ex ejus filia Christus nasceretur. Occurrunt sibi in dicta porta conjuges, lætique Nazaretham revertuntur. ibi die Iovis mensis Decembris, qui decimus sextus erat Persici mensis Deima, concepit Anna, & exactis novem mensibus, octavo Septembris, qui dies erat veneris, filiam peperit, Mariamque*

que nominarunt. Similia, benevole Lector, in dicto Breviario reperies. Petita sunt & hæc & præcedentia ex Epistola de Nativitate S. Mariæ ad Chromatium & Heliodorum Episcopos, B. Hieronymo attributa, quæ in ejus extat operibus, Tomo 4. editionis Basileensis. ubi rectè Erasmus lectorem monet, *nihil hîc esse in quo bonarum horarum ullam partem collocet, nec egere D. Hieronymum hujusmodi fucis, nec dignari à tam insulso pingi artifice.* Adde quod ipse ille fictus Hieronymus, quum de libello quodam, qui de nativitate S. Mariæ agit, quemque ex Hebræo verbum ex verbo transferendum promittit curaturum, verba fecisset, seque ejus narrationes, ut non liquido falsas affirmare, ita dubias tamen pronunciare dixisset, fatetur se iisdem vestigiis insistentem, non alia quam quæ aut scripta sunt ibi, aut consequenter scribi potuerunt, hac epistola comprehendisse. quamobrem Baronius in Apparatu, & alii hoc scriptum merito repudiarunt. Iudicet ergo quivis pius, an hæc mereantur, quæ tanquam Euangelica gentibus obtrudantur. Addidit tamen noster Author, quod Hieronymus ille ignoravit, quo die conceperit Anna, & quo pepererit. posterius Breviarium quoque exprimit: prius celat. quis spiritus Authori nostro revelaverit, Deus novit. neque horum meminit Proto-Euangelium Iacobi. ubi etiam Ruben vocatur summus ille sacerdos, quem Breviarium & Author noster ex præfata Epistola Issachar nuncupant. Vtrumque nomen nescit Iosephus, apud quem ab initio regni Herodis usque ad natum Christum Pontifices Hebræorum fuere, Ananeus, Aristobulus, Ananeus, iterum, Iesus Phabetis

filius, Simon Boëthi filius, Mathias Theophili filius, Ioazarus Simonis Boëthi filius, ſub quo natus Chriſtus. Quod ſi verum eſt, quod hic noſter vult, Chriſtum anno ætatis Virginis decimo quinto eſſe natum, de quo infra, neceſſe eſt hæc de Ioachimo & Anna contigiſſe 16 circiter ante Chriſtum natum annis, à condito mundo anno 3931, quum 3947 naſceretur Chriſtus, quod tempus in Simonis Boëthi pontificatum incidit. quis vates hunc alio Rubenem, tertio iterùm nomine Iſſacharem dictum fuiſſe revelavit? quare Baronius illud de Iſachare apertum mendacium eſſe ait.

Intererat Regis Acabari, & omnium Indorum Perſarumque, ut quid Mariæ nomen ſibi velit, cognoſcerent. Pag. 18, *Varias*, inquit noſter, *habet ſignificationes, Alta, Maris amaritudo, magiſtra* ſeu *Domina maris.* Libet mentem Authoris explicare. מִרְיָם *Maria* derivari poteſt vel à מָרוֹם *altitudo:* vel à מַר יָם *amaritudo maris.* vel à מְרָא יָם *dominus maris.* Quanto ſatius erat Euangeliſtarum veſtigia premere, ejuſmodique etyma non attingere, quam Gentes in ancipiti relinquere, quam harum ſignificationum eligere debeant? præſertim quum & aliæ præter has excogitari queant. quidni enim ſit מַר יָם *ſtilla maris.* aut מֹר יָם *myrra maris?*

Quod autem ſequitur, egregiè eſt Euangelicum, ſi quicquam. Pag. 18. 21. *Quo die*, inquit, *nata eſt Maria, feſtum celebrant Chriſtiani. cujus origo eſt, quod vir quidam religioſus ruri Deum colens, quotannis octavo Septembris mirandam in cælis audiret melodiam. Cauſam interroganti reſpondit Angelus, hoc die natam eſſe Mariam matrem Chriſti. Hinc Innocentius quartus Papa, anno à nativitate*

Chriſti

Chriſti milleſimo ducenteſimo quinquageſimo feſtum indixit. Quum enim poſt Cæleſtini quarti Papæ mortem, ob ſuffragiorum diſcrepantiam anno integro menſibuſque octo ſedes vacaret, ſuggeſſit Cardinalium quidam, ut qui Papa eligeretur, diem nativitatis Virginis feſto honoraret. non defuit conſilio ſucceſſus. protinus enim vota in Innocentium quartum conſenſerunt, qui feſtum ilicò ſancivit. Siccine, profani, Chriſtianam fidem Ethnicis commendatis? quum nullus unquam Prophetarum, Euangeliſtarum aut Apoſtolorum ulli, præterquam ſoli Deo feſtum ullum deſtinatum ſcripſerint, vos Mariæ indicitis? quo authore? non Deo, ſed Innocentio quarto. cujus ut major apud Ethnicos eſſet authoritas, ſcire ſcilicet eorum intererat, diuturnis ante ejus electionem diſſidiis ac litibus, ſummo cum fidelium dolore Eccleſiæque detrimento, dilaceratum fuiſſe Sacro-ſanctum illud Cardinalium collegium, totoque anno menſibuſque octo defuiſſe Papam, id eſt, fuiſſe Eccleſiam ſine judice, ſine capite, ſine Deo in terris. Cur autem nativitatis Mariæ dies feſto meruit decorari? quia eo quotannis die melodiâ Angelicâ reſonare aërem quidam audivit. Refert Euangeliſta Lucas, Nativitatis Chriſti ſervatoris diem cæleſtibus hymnis honoraſſe Angelos. firma fide amplectimur id Chriſtiani omnes, & ſemel factum nobis ſufficit. unquamne autem Pontificii Servatoris gloriam ita auxerunt, ut quotannis iſto die Angelicos audiri cantus finxerint? tanto debuit major mater eſſe filio, illiuſque natæ dies charior Angelis & celebrior quam hujus. Quis autem auditæ hujus melodiæ teſtis? Eremita quidam. cujus nominis? ὁ δεῖνα, פְּלֹנִי אַלְמֹנִי. Vbi vero audivit & quando? in

deſerto, quum precaretur. regionem & annum Ethnicis ſomniare licebit. Pontificiorum enim fabulis, nullis etiam adhibitis circumſtantiis, habenda fides. quamvis fatear, ne expreſſis quidem nomine, regione & anno dignam fide futuram fuiſſe narrationem. quid ſi ſomniaverit id Eremita? quid ſi mentitus ſit? quid ſi rem totam nimii Virginis cultores finxerint? miſeros nos, ſi non alia eſſet in Euangelio ἀπόδειξις τοῦ πνεύματος καὶ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Pergit noſter. Pag. 21. 22. *Maria tres annos nata, viceſimo primo Novembris, qui dies erat Veneris, in templum à parentibus eſt delata, ut ibi in loco ſancto* (ſic enim potius خاص vertendum, quam ut vertimus *peculiari*) *cum cæteris filiabus nobilibus educaretur, & ab honeſtis fœminis, huic negocio deſtinatis, inſtitueretur, donec adoleſceret.* Tertio anno delatam fuiſſe Mariam à parentibus in templum, tradunt etiam Hieronymus ille, & Proto-Euangelium Iacobi, ambo ſpurii: fatente id de poſteriori Sixto Senenſe Bibliothecæ ſuæ Pag. 71. At viceſimo primo Novembris id factum, fuiſſeque iſtum Veneris diem, tacent ambo. cælitus fortaſſis id reſcivit noſter Xaverius, aut quiſquis ſit ex quo habet. Quid vero illud, quod Maria & aliæ filiæ nobiles in templo fuerint educatæ? Itane templum filiabus educandis impenſum fuit? & honeſtæ fœminæ ad id deputatæ? quando id conſuetudinem cepit? aut qua id Hebræorum authoritate nititur? ſcio diſtinctum fuiſſe atrium in עֶזְרַת יִשְׂרָאֵל *atrium Iſraelis* quod virorum erat, & עֶזְרַת הַנָּשִׁים *atrium mulierum.* Sed locus is publicus erat, mulieribus omnibus ad cultum Dei convenientibus deſtinatus. ſcio quoque in מִקְצֹעוֹת id eſt *Angulis*

gulis

gulis iſtius atrii mulierum fuiſſe quatuor לְשָׁכוֹת *conclavia*, ſed quorum nullum filiabus educandis occupabatur. Primum erat לִשְׁכַּת הַנְּזִירִים *conclave Nazaræorum*, ubi capillos ſuos radebant, & שְׁלָמִים *pacifica* ſua coquebant. Secundum לִשְׁכַּת הָעֵצִים *conclave lignorum*, ubi ſacerdotes viſitabant ligna an apta eſſent. Tertium לִשְׁכַּת הַמְּצוֹרָעִים *conclave leproſorum.* Quartum לִשְׁכַּת שֶׁמֶן וָיַיִן *Conclave olei & vini.* Nuſquam conclave filiarum reperimus. ait Pſeudo-Hieronymus, *Virginem intra ſepta templi educandam dimiſerunt.* Noſter, *in loco ſancto*, ſeu præcipuo. Sanctum Sanctorum videtur innuere, qui præcipuus erat templi locus. Sic ſentit Nicephorus l. 1. c. 7. ubi Mariam *in ſacrario, in ſanctiore templi loco, in ipſis adytis* vixiſſe affirmat: idque ex Euodio, quem citat lib. 2. c. 3. At commentum hoc ita ſolide refutat magnus Caſaubonus Exerc. 1. ad Appar. Annalium, num. 47. ut nihil addere opus ſit.

Audiamus porro noſtrum. Pag. 22. *Habebat*, inquit, *templum portam quindecim gradus altam. ac moris erat, ut quum infans in templum portaretur, Pontifex & cum eo cæteri Sacerdotes in faſtigium portæ aſcenderent, ac in ſingulo gradu conſiſtentes Pſalmum unum decantarent. Maria autem ubi primum gradum attigiſſet, diducta viri manu à quo tenebatur, non conſiſtens nec ad latus reſpiciens, uno tenore in ſummitatem, ſummo cum ſtupore omnium, aſcendit.* Ficta partim, partim incerta hæc ſunt omnia. Quin indicat, quænam illa fuerit porta 15 gradus alta? multas enim portas habuit templum. In Miſnah tractatu Middoth cap. 4. legitur פתחו של היכל גבהו עשרים אמה *Porta templi alta eſt 20 cubitos*, id eſt quadraginta gradus. ſiquidem quiſque cubitus duos gradus continebat.

bat.

bat. nam ut est in eodem tract.cap.2. sect.3. כל המעלות שהיו שם רום מעלה חצי אמה *omnium graduum qui erant ibi altitudo erat dimidii cubiti.* Iosephus lib.2. contra Appionem ait, Ianuas templi habuisse altitudinem 60 cubitorum, qui, ex supputatione Talmudica, facerent centum & viginti gradus. Iosephus quidem de Bel. Iud. l. 6. c.6. Editionis Latinæ Gelenii, at l. 5. cap. 14. Editionis Græcæ Frobenianæ, tradit, *Gradus 15 à muro qui segregabat mulieres, ad majorem portam duxisse.* at ille altitudinem viæ ad portam, noster ipsius portæ altitudinem tradit. Vnde vero morem illum excerpsit Sacerdotum, in portæ summitatem ascendentium, quum infans templo traderetur, & in singulo 15 graduum singulum Psalmum canentium? Nihil tale habet Proto-Euangelium Iacobi. neque convenit Epistola istius Hieronymi, quæ hac de re sic scribit: *Erant autem circa templum, juxta 15 graduum Psalmos, 15 ascensionis gradus. Nam quia templum erat in monte constitutum, altare holocausti quod forinsecus erat, adiri nisi gradibus non valebat.* Habes hic 15 ascensionis gradus, sed non qui portæ altitudinem constituerent. habes & graduum istorum numerum juxta numerum Psalmorum graduum, sed non quod in singulo gradu singulus istorum Psalmorum caneretur. Visum authori nostro fuit, id ita interpretari. Neque nego, R. Davidem Kimchium in commentariis ad Psal.120, explicaturum, cur 15 illi Psalmi, qui sunt à 120 ad 135, dicantur שִׁירֵי הַמַּעֲלוֹת *cantica graduum*, dicere: *Ajunt, solere Levitas* (noster dicit Sacerdotes, sed perperam) *dicere eos in quindecim gradibus qui in templo fuerunt, inter atrium Israëlis & atrium mulierum, quibus ascendebant*

debant ex atrio mulierum in atrium Israëlis, & in singulo gradu dixisse singulum Psalmum. Legitur id in Thalmud tract. Middoth c.2. sect.5. At certum non est, portam illam, quæ virorum atrium à mulierum distinguebat, gradus totidem habuisse. Misnah tract. Middoth c.2. sect.3. viginti, ut & cæteris portis tribuit. verba sunt כל השערים שהיו שם גבהן כ' אמות *omnium portarum quæ ibi erant altitudo 20 cubitorum.* itaque 40 graduum. Iosephus contra *ἀλώσ. λόγ. ε. κεφ.* 18 plus altero facit altiorem. dicit enim, Πεντήκοντα πηχῶν οὖσα τὴν ἀνάςασιν, τεσσαρακοντα-πήχεις τὰς θύρας εἶχε, 50 *cubitorum habens eminentiam, fores 40 cubitos altas habebat.* id est, 100 graduum erat ipsa porta, 80 graduum ejus fores. Quid attinebat tam incerta historiæ Euangelicæ inserere, & tanquam Euangelica gentibus obtrudere? Et unde authori nostro constitit, solere infantes, etiam puellas, ex atrio mulierum deduci per gradus istos in virorum, atque interea Psalmos istos cantari? Si tam pulchrum ipsi visum fuit, graduum Psalmos atrii gradibus respondere, addidisset & illud quod R. Dav. Kimchi, & R. Sal. Iarchi ad dictum Psalmum ex Thalmud tract. סוכה adferunt. *Quum David fodisset fundamenta templi super abyssum, & metuerent ne inundaret mundum, scripsit Achitophel nomen Dei ineffabile & abysso imposuit. protinus descendit abyssus sexdecim mille cubitis. quumque objiceretur, utilius esse mundo ut non tantopere descendat, quia aquæ mundo sunt necessariæ, & ex abysso virescit terra, cecinit quindecim gradus, iisque ascendere fecit abyssum quindecim millibus cubitorum, & consistere eam fecit ad mille cubitos.* Non ovum ovo similius, quam hæc fabula plurimis nostri Xaverii. Quod autem Mariam in

primo gradu constitutam, sine ullius ductu aut auxilio, gradus omnes sine mora conscendisse jactat, ex spuria illa Hieronymi Epistola, demtis quibusdam, quibusdam additis, excerpsit. ibi enim legitur. *In horum itaque uno beatam Virginem Mariam parvulam parentes constituerunt. quumque ipsi vestimenta, quæ in itinere habuerant, exuerent, & cultioribus ex more vestibus se & mundioribus induerent, Virgo Domini cunctos sigillatim gradus sine ducentis & levantis manu ita ascendit, ut perfectæ ætati in hac duntaxat causa nihil deesse putares.* Non omnino conveniunt. Epistola ait, *in uno graduum*, fortassis tertio aut quarto, noster, qui nihil ignorat, *in primo.* Et si quæras, quomodo Maria parvula tenentis manum evadere potuerit? respondet Epistola, Parentes ubi eam in gradu constituissent, atque adeo è manibus dimisissent, vestibus suis mutandis fuisse occupatos, atque interea Mariam liberam gradus conscendisse. At noster de vestium illa mutatione prorsus silens, respondet, Mariam ipsammet tenentis manum extendisse seu diduxisse. quod utique fabulam illustriorem reddit. viri enim vires puellulæ tribuit. Audiamus nunc de his Proto-Euangelium Iacobi. Καὶ ἐκάθισεν αὐτὴν ἐν τῷ τρίτῳ βαθμῷ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ δέδωκεν αὐτῇ χάριν Κύριος ὁ θεὸς, καὶ κατεχόρευσε τοῖς ποσὶν αὐτῆς, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν πᾶς οἶκος Ἰσραήλ, *Et constituit eam* (nempe Ioachim) *super tertium gradum altaris, & dedit ei gratiam Dominus Deus, & tripudiavit pedibus suis, & dilexit eam tota domus Israël.* Hic tertium dicit gradum, noster primum. hic altaris gradum, noster portæ. Hic tripudiasse eam, noster gradus conscendisse. Vtri credes, Lector? Λῆροι utrobique. & væ profanis istis, qui tantis nugis Christianam fidem conspurcant.

Sacri Euangelistæ paucissimis admodum de virgine Maria agunt, ut non illam sed Christum, & illam non nisi propter Christum fides quærat. Novus noster Euangelista, Mariæ ὑπέρδουλος, aliam insistit viam. Sic enim pergit. *Reversis domum parentibus, filia quamvis tenerrimæ ætatis, Dei se cultui in templo ita dicavit, ut loco patris matrisque rebus Dei habitis, supra quam ætatis modus ferret, satisfacere Deo studuerit, ardentissimisque votis salutem hominum Messiæque adventum efflagitarit. Religiosa erat, humilis, patiens, silens, non nisi postulante occasione loquens, sodalibus ministrans, præ omnibus se contemnens, virginitatis amans, in pretio apud omnes. Ea enim infans proprio motu faciebat opera, quæ si quis senex præstaret, omnes in admirationem raperet. Temporis partem unam cultui Dei, alteram officiis manualibus, veluti sarciendis ac lavandis rebus templi, ac cibo, qui ut plurimum è cœlis adferebatur, capiendo: tertiam, legendis libris sacris impendit. Quum signa adventus Messiæ in mentem venirent, læta dixit, Da Deus ut mihi mulierem eam esse contingat, cujus Messias filius est futurus. Paucissimi erat somni, plurimam noctis partem in mysteriorum Dei meditatione lucubrans. Prima omnium perpetuam Deo virginitatem vovit. Laudes, quibus deprædicabatur, à se in Deum derivabat, hac formula, Gratia Deo. quæ & in salutando formula ejus erat.* Hæc ille, non minori fiducia, quam si θεοπνεύστως proferrentur, quæ audacium hominum mera sunt figmenta. De his Pseudo-Hieronymus illa Epistola sic fatur: *Igitur sacrificio secundum legis consuetudinem celebrato, & voto suo perfecto, Virginem*

nem intra septa templi, cum aliis virginibus ibidem educandam dimiserunt: ipsi vero domum regressi sunt. Virgo autem Domini cum ætatis processu & virtutibus proficiebat, &, juxta Psalmistam, pater & mater dereliquerant eam, Dominus autem assumpsit eam. quotidie namque ab Angelis frequentabatur. quotidie divina visione fruebatur, quæ eam à malis omnibus custodiebat, & bonis omnibus redundare faciebat. Hinc fortasse desumpsit noster, Cibum ei ut plurimum cælitus fuisse allatum. Si enim quotidie ab Angelis frequentabatur, verisimile est ab iisdem fuisse cibatam. Aut ex Proto-Euangelio desumpsit, cujus verba sunt, Ἦν δὲ Μαρία ἐν τῷ ναῷ Κυρίου ὡς περιστερὰ νεμομένη, καὶ ἐλάμβανε τροφὴν ἐκ χειρὸς ἀγγέλου: *Erat autem Maria in templo Domini columbæ instar educata, & accipiebat cibum è manu Angeli.* Vndecunque habeat, ejusdem fidei est cum Proto-Euangelio, quod nullius apud ipsos Pontificios pretii est.

Pergamus. Pag. 26. *Quum ad decimum usque tertium ætatis annum in templo hæsisset, eamque nuptui dare cuperent, renuit, voto indicato.* Epistola Hieronymi dicit ad decimum quartum usque annum. cum quo consentit Euodius apud Nicephorum lib. 2. cap. 3. Proto-Euangelium Iacobi, ad annum duodecimum. quod si horum posteriorum unus verum asserit, falsus fuit noster, qui id tamen tanquam Euangelicum recenset inter ea quæ publicè in cœtu fidelium legi cupit. Verba Proto-Euangelii sunt, Γενομένης δὲ αὐτῆς δώδεκα ἐτῶν, συμβούλιον ἐγένετο τῶν ἱερέων, λεγόντων· ἰδοὺ Μαρία γέγονε δωδεκαετὴς, τί οὖν ποιήσομεν αὐτῇ; *Facta autem illa duodecim annorum, consilium Sacerdotum factum est, dicentium, Ecce Maria facta est annorum duodecim: quid facie-*

mus

mus ei? Latina versio habet, *Ecce Maria facta est annorum decem in templo Domini.* quod nescio unde ortum sit. Græcum enim nostrum Exemplar habet ut diximus. Apud Barradium Abulensis verisimilius arbitratur, fuisse eam annorum 16. Cardinalis Cajetanus, 24. Albertus Magnus, 25. Itaque omnia hic perquam dubia. Interim, ut cum supposititia Epistola Hieronymi convenit noster, dicens, voluisse sacerdotes Mariam nubere, ita repugnat Proto-Euangelium, ubi deliberant, Quid facturi sint, μήπως μιανθῇ τὸ ἁγίασμα τοῦ Κυρίου *ne profanetur sanctitas Domini.* sic Nicephorus lib. 2. c. 7. *Postquam adolevit,* inquit, *consilium Sacerdotes agitarunt, quid de ea statuerent, ne in sacrum ejus corpus statuere quicquam viderentur. Sacrilegium namque prorsus se commissuros putabant, si viro eam conjungerent, atque in servitutem legis conjugalis redigerent, quæ semel Deo dicata esset.* Vides ut sibi contradicant hic authores. Quod autem de voto virginitatis à Maria facto noster narrat, ex supposititia illa Epistola habet. Proto Euangelium hic prorsus silet. At audi successum rei. *Qui tum summus erat Pontifex Zacharias, cæterique sacerdotes, ad insolitum hoc castitatis votum obstupescentes, ac Messiam è Virgine nascendum tenentes, hanc Messiæ matrem fore sunt suspicati. Pontifex, convocatis omnibus Doctoribus, quid agendum foret deliberavit. quumque nihil omnino statui posset, tota res ad Deum delata, ut ejus judicio staretur. Inspiratum uni divinitus, velle Deum, ut servato virginitatis voto, sponsus ei daretur. qui & ipse à Deo est designatus. Iussi enim sunt divinitus omnes è stirpe Davidis, qui patres familias non essent, ut gestatis manu baculis in templum convenirent. & cujus baculus primus efflo-*

 resceret

resceret, is Mariæ sponsus contingeret. Contigit is honos Iosepho, quadragesimo ætatis suæ anno, qui ut nunquam ante fæminam attigerat, ita & jam se perpetuæ virginitatis voto Deo obstrinxit. fraternam vitam egerunt, nulla interveniente uxoris maritique consuetudine. Hinc, non ob grandævitatem, senem eum fingunt pictores, florentemque ei baculum appingunt. Hæc noster. Vbi primum notandum, quod istius temporis summum Pontificem vocet Zachariam. ita & Proto-Euangelium Iacobi. At Epistola Hieronymi tacet nomen. Iosephus nullum circa ista tempora Pontificem facit Zachariam. Ioazarus dicebatur, sub quo desponsata Maria & natus Christus. vide & Nicephorum lib. 2. cap. 4. Zachariam quum dicit noster, Patrem Iohannis Baptistæ intelligere, cum Proto-Euangelio Iacobi, videtur. eum enim Veterum nonnulli summum dixere Pontificem. Sed quos erroris manifesti convincit S. Scriptura. An enim de summo Sacerdote diceret Lucas c. 1. 5. ἐγένετο ἱερεύς τις, *erat Sacerdos quidam*? Vulgarium Sacerdotum aliquem phrasis ea designat. Præsertim autem quod eodem versu dicitur fuisse ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά. *ex classe Abiæ*: & ꝟ. 8. *Sacerdotio functus* ἐν τῇ τάξει *in ordine classis suæ*: & ꝟ. 9. *sortitus vicem suffiendi*, Vulgarem Sacerdotem indicant. Summus enim Sacerdos ad Classes non pertinebat, neque ibi τάξιν suam habebat. Vide 1 Paralip. 24. ubi inter 24. Classium capita sorte electa, Sadoc & Ahimelech summi Sacerdotes, quorum unus primarius, alter vicarius erat, non recensentur. certumque est, octavæ Classis præsidem Abiam, quo refertur Zacharias, non fuisse summum Pontificem. Et quis legit unquam, ad obeunda

eunda templi munia, summum Pontificem sortibus, vulgarium Sacerdotum instar, fuisse obnoxium? Quod autem iidem Veteres Zachariam in Sanctum Sanctorum ingressum putaverint, ut ibi suffitum adoleret, adeoque summum Pontificem esse oportuisse, à Luca cap. 1. ꝟ. 11. apertè convellitur. ingressus tantum enim est ad altare suffitus, quod in Sancto erat extra velum, non in Sancto-Sanctorum intra velum. Clara hæc sunt. noster tamen quidvis, etiam falsissima, Gentibus obtrudit.

Ullamne, obsecro, veri speciem habet, scivisse Sacerdotes ex Virgine nasciturum Messiam, atque inde esse suspicatos, Mariam, quia virginitatem voverat, Messiæ fore matrem? Hactenus certè id strenuè negarunt, & adhuc negant Judæi, suumque Messiam è conjugio nasciturum constanter credunt. Et cur ergo tam impudenter fingit infra, Simeonem justum, legis, ut ait, doctorem, id adeo credere non potuisse, ut etiam Esaiæ locum corrumpere fuerit ausus, ne tenerentur discipuli ejus credere, Virginem parituram? Et si jam tum Mariam fore Messiæ matrem per suspicionem crediderunt, firmiter credidisse necesse est, ubi illustre illud, quod hic narrat, signum accessit, quo divinitus & publicè Mariæ sponsus non maritus designatus est Iosephus. Cur ergo Mariæ filium adeo ignorarunt Sacerdotes, ut non tantum pro Messia non habuerint, sed & oderint & interemerint? Cur neque Simeon neque Anna Prophetis cum Messiam esse scivissent, nisi peculiari oraculo & instinctu de eo fuissent edocti? Longè aliter Iesuita Barradius, qui tom. 1. l. 6. c. 7. *Credendum esse*, ait, *Virginem*

nem Iosepho traditam à Sacerdotibus, mysterium ignorantibus, tanquam conjugi ad liberos procreandos. Consulto super Mariæ matrimonio Deo, ait noster, uni fuisse inspiratum divinitus, &c. Epistola Hieronymi ait, *Cunctis audientibus, de oraculo & de propiciatorii loco vocem esse factam.* Proto-Euangelium Iacobi, *Angelum adstitisse Zachariæ in Sancto-Sanctorum, eumque esse allocutum.* Hæccine satis concordant? noster certè ad Proto-Euangelium accedit magis quam ad Hieronymum. At signum divinitus quale datum, quo sponsus Mariæ designaretur? Epistola Hieronymi duplex profert. primum, cujus virga florem germinaret. Alterum, in cujus virgæ cacumine Spiritus Domini specie columbæ consideret. Rei autem eventum addens, ineptè admodum posterius tantum recenset. Omissa enim Virgæ Iosephi germinatione, ait: *Proditus est itaque Ioseph. Cum enim virgam suam attulisset, & in cacumine ejus columba de cœlo veniens consedisset, liquido omnibus patuit ei Virginem desponsandam fore.* Elegit & posterius tantum Proto-Euangelium, cujus verba sunt, τὴν δὲ ἐσχάτην ῥάβδον ἔλαβεν Ἰωσήφ. καὶ ἰδοὺ περιστερὰ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ῥάβδου, καὶ ἐπετάσθη ἐπάνω τῆς κεφαλῆς Ἰωσήφ. *Vltimam autem Virgam accepit Ioseph. & ecce columba exiit è virga, & volavit in caput Iosephi.* Hieronymi istius columba è cœlo descendit, & in cacumen virgæ consedit. Iacobi hujus è virga exiit, & in caput Iosephi consedit. Ita pulchre concordant fabulæ. Noster solum primum signum probavit, & tacita columbæ mentione, solam virgæ efflorescentiam laudavit. veritus fortassis, quod res est, ne injurius in Servatorem Christum foret, si in ullum alium Spiritum S.

columbæ specie descendisse dixisset. Vtinam vero ubique ita saperet. Sed quomodo hæc omnia concordant cum Epiphanio in libro Ancorato, dicente, *Iosephum sortibus missis in viduos & non habentes uxores, in singulis tribubus in Virgines in templo, accepisse juxta sortem Virginem Mariam?* si sortibus, ergo non istis signis supra allatis. Vides hîc quoque omnia nutare. At qua fidei certitudine asserit, Iosephum nunquam mulierem attigisse? B. Hieronymum pro se habet lib. 2. in Matthæum. at contra se Theophylactum, Eusebium, Euthymium, Oecumenium, Epiphanium, Origenem, Hilarium, Ambrosium, Thomam Cajetanum, quorum loca profert Sixtus Senensis in Bibl. Sanctæ lib. 6. Annotat. 64. qui cum ante Mariam aliam habuisse uxorem affirmant. vide etiam Nicephorum lib. 2. cap. 3. mitto Proto-Euangelium, ubi Angelus jubet Pontificem convocare πάντας τοὺς χηρεύοντας τοῦ λαοῦ, *omnes viduos populi.* Viduus ergo & ipse fuit Iosephus. Hoccine itaque est aut Deum aut antiquos Patres revereri? rem tam incertam, quam in verbo suo Deus tacet, tot autem Patres reclamant, veluti Euangelicam Gentibus credendam tradere?

Nec minoris est audaciæ, quod eum in virili ætate, quadragenarium scilicet, Mariæ desponsatum dicit, & à pictoribus non ob grandævitatem, sed ob perpetuam virginitatem, depingi senem. In Proto-Euangelio introducitur, matrimonium Mariæ detrectans, his verbis, υἱοὺς ἔχω καὶ πρεσβύτης εἰμί, αὐτὴ δὲ νεᾶνις, μήπως ἔσομαι καταγέλως τοῖς Ἰσραήλ, *filios habeo, & Senex sum, illa autem juvencula: cavendum ne Israëlitis ludibrio sim.* Quod si scriptum hoc rejicit (quod summo jure fieri

fatemur) habeat memoratam sæpius epistolam Hieronymi, dicentem, *Erat autem inter cæteros Ioseph homo de domo & familia David grandævus.* Habeat Epiphanium, qui adversus hæreses lib. 3. hæresi 78. ostensurus Mariam Iosepho custodiendam, non in uxorem fuisse traditam, hoc argumento probat, Πῶς γὰρ ἠδύνατο ὁ τοσοῦτος γέρων παρθένον ἔχειν γυναῖκα, *quomodo enim potuisset tantus senex virginem habere uxorem?* paulo infra ait, Iosephum fuisse patrem Iacobi fratris Domini, eumque genuisse quum esset ἐγγύς που περὶ ἔτη τεσσαράκοντα πλείω ἐλάσσω *circiter quadraginta annorum plus minus.* Audi quod sequitur: Λαμβάνει τὴν Μαρίαν χῆρος, κατάγων ἡλικίαν περὶ που ὀγδοήκοντα ἐτῶν καὶ πρόσω ἀνήρ, *Accipit Mariam viduus, ætatem agens circiter 80 annorum & amplius.* Noster, quadraginta, Epiphanius octoginta & amplius. Vides audaciam hominis, qui nihil non, refragante etiam antiquitate, asserere audet. Nicephorus quoque senem eum facit. lib. 2. cap. 7.

Operæ pretium intelligere est, cur Virgini sponsum dari Deus voluerit. aliquot causas adfert noster, Pag. 29. atque inter eas hanc, *ut arcanum Messiæ Diabolum lateret, cui jam ex Scripturis innotuerat, ex Virgine exspectandum esse Messiam. propterea à tempore desponsationis potestas Diabolo in domum Mariæ intrandi non fuit data.* Prima verba ex Origenis quadam homilia in Matthæum petita sunt, quæ extat Tomo 3. pag. 115. editionis Merlini. Verba ejus sunt, *Quæ fuit necessitas, ut desponsata esset Maria Ioseph? nisi propterea quatenus hoc Sacramentum Diabolo celaretur, & ille Malignus fraudis commenta adversus desponsatam Virginem nulla penitus inveniret.* In ea sententia & alii quidam

ex

ex Patribus fuerunt. Ludicra tamen est, quumque eam noster Euangelicæ historiæ inseruit, Gentibus hanc ridendam tradidit. Didicerat ex Esaia Diabolus, Virginem fore Messiæ matrem. At desponsata Iosepho Maria, ne suspicari quidem Diabolus, cum interdictus ipsi esset ad Mariæ ædes adventus, potuit, intactam hanc à Sponso relinqui. atque ita latuit ipsum Messiæ arcanum. Risum teneatis amici. quin recordatur noster supra à se dictorum? Votum perpetuæ Virginitatis fecerat Maria. id Sacerdotibus non tantum innotuerat, sed & suspicionem ipsis injecerat, hanc fore matrem Christi. Oraculum Dei divulgatum fuerat inter Sacerdotes, dandum esse Mariæ sponsum, qui virginitatem ejus tueretur. publico & miraculi pleno prodigio ad id delectus fuit Ioseph. qui & ipse perpetuam virginitatem vovit. nihil ne horum subolevit Diabolo? sed & infra dicet, *Adeo fuisse omnibus laudatam Virginem, ut vulgatus passim esset sermo, hanc, bonitatis & dignitatis suæ gratia, in matrem Messiæ esse electam.* quod adeo palam erat, ut homines id crederent & dicerent, Diabolus ne subodorari quidem potuit? desiit jam sagax esse Spiritus, ignavum pecus & stipes factus. aut bardos ac stupidos credidit noster omnes Indos Persasque quibus etiam insulsissima quæque saperent.

Pergimus. Pag. 30. *Maria edocta à Deo desponsationis causas, consensit, & in domum Iosephi concedens, ejusdem cum eo contubernii diebus aliquot Hierosolymæ fuit. post Nazaretham, quæ patria Iosephi erat, se contulerunt.* Viden' Lector, nihil novi ab Angelo Gabriele allatum iri Mariæ, quum Christum ex ipsa nasciturum indicabit?

 edocta

edocta enim jam ante à Deo erat desponsationis suæ causas, inter quas arcanum quoque erat Messiæ, Diabolo occultandum. Miror, quis Propheta aut Spiritus hoc nostro revelaverit. Vt & alterum, quod ejusdem contubernii cum Iosepho fuerit, tum Hierosolymæ, ubi facta desponsatio, tum Nazarethæ, quæ patria Iosephi erat. Dissentit omnino Epistola Hieronymi, cujus verba sunt: *Igitur nuptiarum jure pro more celebrato, ipse quidem in Bethlehem recedit civitatem: domum suam dispositurus, & nuptiis necessaria procuraturus. Virgo autem Domini Maria cum aliis septem virginibus coævis & collactaneis quas à Sacerdote acceperat, ad domum parentum suorum in Galilæam reversa est.* & paulo inferius tradit, *Iosephum post tres demum menses à Iudæa in Galilæam venisse, ut desponsatam sibi Virginem in uxorem duceret.* Si huic fides est habenda, Maria non in domum Iosephi, sed parentum suorum concessit. & patria Iosephi non Nazareth fuerit, sed Bethlehem. quod & Nicephorus asserit l. 1. cap. 12. dicens, *Christum Bethlehemi fuisse circumcisum in domo Iosephi.* Proto-Euangelium quoque ait, eam domum suam esse reversam. fabulamque de 7 virginibus comitibus plenius exornat. Iosephum autem, derelictâ eâ domi, abiisse fabrilem exerciturum, nec rediisse, donec ab Elizabetha reversam à sex mensibus gravidam reperit. quæ meræ sunt chimæræ. à quibus prudenter noster abstinuit. utinam & à cæteris, ac pro nugis purum Indis Euangelium dedisset.

Nunquam ex Euangelistis (quippe qui solius Christi, non Mariæ, servi ac præcones erant) didicissent Indi cujus staturæ, formæ ac speciei fuerit Virgo. Intererat

tererat tamen, ad salutem credo, scire. Noster ergo sic eam depingit: *Maria fuit mediocris staturæ, tritici coloris, contracta facie, oculis magnis & ad cæruleum vergentibus, capillis aureis, manibus digitisque longis, pulchra forma, in omnibus proportionata. loquela convenienti, prospectu verecundo & eleganti, amabili amictu, pauperculo & mundo. Tanta in vultu ejus Majestas apparebat, ut impio cuidam & formidabili, vultum ejus intuenti, contigerit, colligere se & retrahere & in alium mutari virum.* Miraculum hoc unde habeat, nescio. Cætera, & plura, ex Epiphanio recenset Nicephorus lib. 2. cap. 23. Quæ omnia quum non tantum divinæ non sint veritatis, sed & dubiæ admodum fidei, digna non erant quę divinis & indubitatæ fidei Euangelicis scriptis assuerentur.

Pergit nunc noster ad ipsius Christi historiam. Sed cave exspectes, Lector, ut ex solis eam Euangelistis contexat. Pag. 33. *Confecta*, inquit, *domo*, *Dominum domus adesse oportebat. quum ergo annos 13 & menses sex nata, in conclavi suo Nazarethæ esset Virgo, Angelus Gabriel ad eam venit.* Baronius in Appar. cum iis sentit, qui Mariam desponsatam volunt, quum ætatis annum attigisset decimum quintum. noster supra dixit, decimum tertium. atque ita facta fuerit hæc Gabrielis annunciatio sex mensibus à desponsatione. repugnat Epistola Hieronymi, quæ id *primo adventus sui in Galilæam tempore* factum ait, id est simul ac à Pontifice dimissa cum 7 Virginibus ad ædes paternas esset reversa, quod protinus à desponsatione factum. Vbi vero factum? *quum in conclavi esset*, inquit noster. contra Proto-Euangelium, *quum accepta hydria exiit* haurire

haurire aquam. Suffecisset cum Euangelista dixisse, *Ingressus est ad eam Angelus*, ubicunq; tandem ea fuerit.

Mysterium habet, inquit noster, *quod Nazarethæ tunc temporis fuerit Virgo. Nazareth enim florem denotat, & ex ista Virgine tanquam ex stipite Christus flos omnis bonitatis egressus est. Sic enim habet Esaias, Surculus verus ex radice Iesse exsurget, & ex illo surculo flos nascetur.* An non mireris Lector, Pontificium à vulgato Latino textu, qui Authenticus ipsis habetur, recedere fuisse ausum? Latinus enim secundum Hebraicam veritatem habet, *& egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ejus exsurget.* ubi utriusque propositionis subjectum ad Christum pertinet. at noster sic reddidit, ut prioris propositionis subjectum Mariam designet. Piam scilicet fraudem putavit, in honorem Virginis, apud Gentes Latinè atque Hebraicè nescientes, sacrum textum invertere.

Nec mysterio caret, quod Nazareth in Galilæa fuerit sita. Pag.34. *Galilæa*, inquit, *circuitionem denotat, eoque innuitur, fore ut ab adventu Messiæ homines se ad Deum rursus convertant.* Mirum sanè, tam parum fuisse Ecclesiæ amantes Euangelistas, quod tam præclara nos celaverint. nugandi scilicet ipsis nec animus fuit nec otium.

Quid porro Gabriel? *Solus*, inquit, *è cœlo non descendit, sed multis Angelis stipatus. Solus tamen in conclave Virginis penetravit.* Quem dicti hujus authorem habeat nescio. audacem habet, si quem habet. Et quorsum hæc? nisi ut Majestas Mariæ ostentetur, quæ jam ut Mater Domini salutanda, non vulgares istos Angelos, sed solum eorũ presidem in conspectum sui admittebat.

Quando

Quando autem accessit Angelus? *quum illa in precibus dejecta, mente illud Esaiæ versaret, Ecce Virgo concipiet & pariet filium, quatenus Virgo virgo est, & nomen istius filii erit Immanuel.* Adeone divino Spiritu præditus fuit noster Xaverius, aut quisquis est ex quo hausit, ut quid isto momento cogitaverit, & quem Scripturæ locum animo versaverit Maria, indagare valuerit? Summæ etiam audaciæ est & pessimæ fidei, quod locum Esaiæ Gentibus obtrudat, quasi à Deo dictum esset, *Ecce virgo concipiet & pariet filium, quatenus virgo virgo est.* ut scilicet credant Gentes, Virgineo modo non tantum concepisse, sed & peperisse. de quo plura sequentur. Nunc porro audi, quam pulchre Xaverius arcana Mariæ noverit. *Magno*, inquit, *tenebatur videndæ beatæ hujus Virginis desiderio, cupiens vilissima ejus esse famula, ac corde suo mille ei volvebat laudes: atque emolumenta quæ ex isto filio essent mundo eventura ob oculos habebat. Dum hæc virgo cogitaret, derepente Angelus intrans per ostium, juvenis specie, pulcher ac luce refertus, in genua concidit, oculisque in terram defixis salutavit, Ave Maria, &c.* Dea depingitur, coram qua Angelus in genua concidit, cujusque Majestatem defixis in terram oculis reveretur. Mitto quod ipsam Angeli speciem, quam ipsi fortassis Euangelistę ignorarunt, notam habuerit noster. Majoris est, quod *obstupuisse* ait *Virginem, non quod Angelum vidisset audivissetque: sæpè enim eos videre contigerat: sed quod tanta cum demissione honorisque exhibitione ipsam compellasset.* Cavendum scilicet erat, ne quis Mariæ stuporem derogare quippiam Majestati ejus arbitraretur, quasi eam conspectus Angeli terruerit. familiares enim eos

jam

jam pridem habuerat. sed hactenus divinos istos experta non fuerat honores, quos ὑπερδουλίας titulo insigniunt Pontificii, quibus deinceps assuescendum ipsi erat. jam adhuc insueta, stupet. simile quid habes in Epistola illa Hieronymi. quamvis de honoris exhibitione nihil. noster Virginicola id addidit.

Audi cætera. Pag. 37. *Quod Angelus dixerat de nascituro ex ipsa filio, in cogitationem ipsam conjecit. tanta enim res ea erat, ut nunquam in opinionem ejus venerit.* Mendacem oportet esse memorem. Si, quod dixit ante, Virginitatem perpetuam voverat, & tamen petierat à Deo, sibi dari esse Messiæ matrem, ipsique revelatæ fuerant causæ desponsationis cum Iosepho, inter quas erat arcanum Messiæ, quin &, si vulgatus ille sermo fuit, fore ipsam Messiæ matrem, dubitare non potuit, quin ex se Virgine nasceretur filius. quomodo ergo id nunquam opinata fuerat? Sequitur, *Virgo in attenta eorum, quæ Angelus dixerat, meditatione ad mediam usque noctem hæsit. deinde post aliquot horas in ipso mediæ noctis puncto, Sancta virgo genibus incumbens, capite ad terram inclinato, oculis lacrymarum plenis, manibusque ante pectus junctis, dixit, Ecce Ancilla Domini, &c. protinus Deus ex sanguine mundo Virginis Sanctum corpus efformavit, simulque animam creans ei indidit, & ex corpore & anima natura humana integra exstitit.* Indignum scilicet Mariæ fuisset Majestate, si simulac scrupulus ab Angelo esset exemptus, protinus annuisset. exspectandum patienter erat Angelo per aliquot horas, donec post longam Mariæ meditationem tandem responsum referret. Quantum autem debetis Xaverio omnes Christiani, quod jam & ipsissimum mo-

menti punctum quo conceptus fuit vester Servator, & quomodo se tum genua, caput, oculi, manus Virginis habuerint, pernoscatis? Inviderunt scilicet vobis res tantas Sacri Euangelistæ.

Jam tum sex menses erant, quod Elizabeth concepisset. Pag. 41. *Erat ea*, inquit Noster, *ex matertera Mariæ nata.* Vnde vero hoc habet? lege Nicephorum lib. 2. cap. 3. vbi Mathanem Sacerdotem tres habuisse ex uxore Maria filias videbis, Mariam ex qua nata Salome, Soben ex qua nata Elizabetha, & Annam ex qua nata virgo Maria. nisi forte aliam noster spectaverit genealogiam. nihil enim in his certi. siquidem supra ex Breviario Romano audivimus, patrem Annæ dari Gazirum è tribu Juda.

Addit noster, Pag. 45. *Mariam cum salutatum Elizabetham ire vellet, discedendi veniam à Iosepho postulasse. qui non tantum annuit, sed & comitatus est.* Qua vero fide hoc dicit? Proto-Euangelium narrat, Iosephum post sextum demum à desponsatione mensem ab œcodomiis ad Mariam esse reversum. Epistola vero Hieronymi, *quum tres fluxissent menses & quartus instaret, venisse à Iudæa in Galilæam ut desponsatam sibi Virginem in uxorem duceret.* intra quod tempus procul omni dubio peractum fuit iter Mariæ ad Elizabetham. Secundum hos ergo Iosephus eam non est comitatus. Sed noster quidvis asserit.

Quod sequitur, verissimum est. *Salutavit Virgo Elizabetham tanta cum verborum efficacia, ut & Elizabetha obstupesceret, & fœtus in utero subsiliret.* Sed audi quid Mariæ ὑπέρδουλος inde colligat. Pag. 49. *Hinc liquet*, inquit, *quam potens sit benedicta Virgo in beneficiis*

præstandis, & quantam gratiam Deus iis reservet quos illa invisit, quibusque bene precatur, & quos in protectionem suam per intercessionem capit. hinc tantam Christiani spem in intercessione ejus habent, summoq; studio id agunt, ut devotis intensisque precibus eam protectricem suam habeant. Tibi dico Xaveri, si vel Angelus è cœlo sis, anathema es, qui aliud Gentibus Euangelium prædicas quam Gentium Apostolus Paulus, cæteriq; Apostoli prædicarunt. si uspiam in S. Literis virgo Maria nobis protectrix datur, in qua spem nostram collocemus, quæ nos per intercessionem in tutelam suam capiat, nos invisat ac potentia sua bene faciat, causa ceciderimus, & victas manus demus. si secus, quis orthodoxus tibi non in faciem resistat, qui οὐκ ὀρθοποδεῖς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου *non recto pede incedis juxta veritatem Euangelii*, & τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ῥωμαΐζειν *gentes cogis Romanam idololatriam sequi?*

Nondum mendaciorum & audaciarum finis est. Pag. 50. 53. *Præsente*, inquit, *adhuc Maria, Elizabetha peperit filium, die Veneris, quem octo post diebus circumciderunt. Tum Ioseph & Maria domum sunt reversi.* Negat hoc Nicephorus lib. 1. cap. 8. paulo ante partum discessisse ait, addita causa, *Quum in moribus esset, ut virgines, quum partus gravidæ mulieri & jam parturienti immineret, secederent.* Est quod Pontificii irascantur Xaverio, quod non potius, Nicephorum secutus, castum Virginis animum eo commendaverit, quod parienti fœminæ adesse noluerit. præsertim quum assertionis suæ nec volam nec vestigium apud Euangelistas reperit. Lucas sane cap. 1. ℣s. 57. discessum Mariæ præmittit partui Elizabethæ. Observa, *die Veneris* natum

fuisse Iohannem Baptistam. Nam & supra *die Veneris* nata fuit Virgo Maria, & *die Veneris* in templum delata. placet ipsi vehementer Venus, & hæc extra Scripturam non aliter asserit, quam si בת קול *filia vocis*, ut loquuntur Hebræi de cœlesti oraculo, ipsi detexisset. ut & hoc, Pag. 57. *Ioseph deprehenso Mariæ utero deserere eam, & ad ædes patris concedere statuit. At de tota re à Deo edoctus, ad Mariam venit, eamque non tanquam innocentem ac sanctam, sed tanquam Matrem Majestatis Christi honoravit.* Quis hoc de ædibus paternis revelavit? aut quo authore hoc profert? & unde huic innotuit, quo honore Ioseph Mariam coluerit? Revera hic est εἰκῆ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, *temerè inflatus sensu carnis suæ, in ea quæ non vidit pedem inferens.*

Novum habe documentum. Pag. 61. *Ioseph*, inquit, *& Maria Bethlehem versus iter facientes, incommoda multa à vento, pluvia, frigore, (hyems enim erat) à longitudine viæ, ab inordinatione, hominumque qui in hac causa ibant multitudine, in via passi sunt. præsertim Maria, cui tempus pariendi isto aut postero die aderat. Mulo illa vehebatur. Habebant & bovem comitem qui cum parata pecunia sarcinas portaret, ibidemque divenditus proposito satisfaceret, & impensæ itineris simul obtinerentur. In urbe plus passi sunt. quum enim exigua ea esset, hominesque tanto numero undequaque confluxissent, ut omnibus locus non daretur, summo studio ac sollicitudine extra urbem domicilium quoddam angustum, humile, à latere collapsum & effusum sibi compararunt, quadrupedum refugium adversus ventum & pluviam. Dependebat hæc domuncula à diversorio urbi vicino, ubi homines diverte-*

bant. quumque diverſorium hominibus eſſet refertum, coacti fuere in hoc beſtiarum domicilium deſcendere. Virgo tenuem hunc & deſertum locum intuens, gratias egit Deo, admirata ejus opera, quod iſthic loci naſciturus eſſet altiſſimi Dei filius. Verrunt, mundant, ordinant domunculam, ibique ſubſiſtere ſummo cum gaudio, & concordia ac favore Dei deliberant. Hæccine Euangelica? aut hæc certa? Pro mulo aſina fuiſſe vectam Mariam, habet mendaciſſimum illud Iacobi Proto-Euangelium. De bove nihil. Barradius in medio relinquit, & prudentius ſane, pedibus ne an jumento viam peregerit Virgo. quia author Sermonis de Nativitate, qui Chryſoſtomo aſcribitur tom. 2. Ioſephum & Matrem Domini de Nazareth ſolos veniſſe aſſerit, nec habuiſſe jumentum. Idemque Barradius, quod de bove ut venderetur adducto noſter effutit, non admodum veriſimile eſſe teſtatur. Creditur autem in Eccleſia Romana ex nonnullis Patribus, quibus locum Eſa. 1. 3. ad Chriſtum applicare libuit, jacuiſſe Chriſtum in præſepi inter bovem & aſinum præſepi alligatos. ſi quæras, unde advenerant iſta animalia? facilis jam ex Xaverii fabula eſt reſponſio, Ioſephum & Virginem ea eò adduxiſſe. nam aſinum dicat an mulum, qui ex aſino genus ducit, parum refert. Barradius & bovem & aſinum alienos potius fuiſſe putat. De domuncula repugnat etiam Proto-Euangelium. ait enim Mariam ingreſſam eſſe *εἰς σπήλαιον in ſpeluncam* atque ibi peperiſſe. Sic Barradius, in antro ſub rupe. Epiphanius ſimiliter adverſus hęreſes lib. 1. hęreſi 20. ait, *natum eſſe in Bethlehem, circumciſum in ſpelunca*, nempe in qua fuerat natus. ſic enim tom. 1. lib. 2. hæ-

reſi 51. *Magi*, inquit, *non invenerunt Mariam in ſpelunca ubi peperit.* vacillant hęc omnia, nec fidem merentur.

Proſequamur. Pag. 62. *Quoniam nox erat, beata virgo ſpiritum à labore quieti dedit, & adeſſe cognovit pariendi tempus. At non ad inſtar reliquarum mulierum per præſentiam dolorum id cognovit, quæ ultrix oblectationis congreſſus & coitus eſt. quoniam enim hoc in Virgine locum non habuit, neque illi etiam dolores fuerunt. Sed per peculiarem Dei inſpirationem & fœtus agitationem id cognovit. Quocirca in precibus exiſtens, genibus in terra poſitis, oculis in cœlum directis, ac manibus antrorſum elevatis, Deo infantem tradidit, qui ex ſe naſceretur. ſimulque mille Deo gratias egit, quod ex ſe paupere & inope ſalutem mundi naſci vellet. & deſcendens in profundam juſtitiæ & miſericordiæ Dei meditationem, intenta fuit in nativitatem Domini quem geſtabat. nocte diei ſolis, anno poſt conditam Romam 752. ab Imperio autem Cæſaris Auguſti 42, in puncto mediæ noctis, quum res omnes in ſummo eſſent ſilentio, Virgo meditationibus vacans, & mirabile quoddam gaudium in corde perſentiſcens, oculos in terram demiſit, & Dominum Ieſum ante ſe natum vidit. quumque vocem ejus, vagientibus infantibus ſimilem, audiviſſet, in terram proſtrata, tanquam numen ſuum adoravit, lacrymantibus oculis & corde lætitia referto. Surrexit deinde ac ſedit, eumque ulnis complexa oſcula dedit & honoravit.* Hui! quam accuratè novit noſter temporum momenta. Baronius in Apparatu ſentit, natum eſſe Chriſtum, anno ab urbe condita, ſecundum Varronianam ab antiquis magis probatam ac receptam ſupputationem, 751. noſter 752. Quamvis autem Baronius diem illum quoque referat ad 42 an-

num Auguſti, fatetur tamen alios antiquiorum Patrum referre ad annum 41. alios etiam ad 28. Die ſolis Chriſtum eſſe ortum, ex antiquis Patribus non habetur. Quam exactè autem, ut ipſo puncto mediæ noctis conceptum fuiſſe ſupra Chriſtum dixit, nunc eodem puncto natum novit noſter? credat credulus. quam ſollicitè autem cavet, ne quis obſtetrice eguiſſe Mariam aut uſam credat, aut cum doloribus, aut ullo modo ad inſtar cæterarum fœminarum peperiſſe? Sed de his plura ſequentur infra. Hic tamen non eſt prætereundum, quod oblectationem, quam ex congreſſu cum marito mulier percipit, ſimpliciter peccatum eſſe ſtatuat, cujus pœna ſint ſequentes partus dolores. non id ex Scriptura didicit, quę Proverb. 5. 18. viro dicit שְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ *gaude de uxore adoleſcentiæ tuæ.* cur non viciſſim & mulieri liceat gaudere de marito adoleſcentiæ ſuæ? modo honeſtatis limites non tranſeantur. Dolorum autem partus cauſam in primo peccato ſtatuit Moſes. Geneſ. 3.

Pergamus. Pag. 66. *Eodem tempore*, inquit, *Angeli è cælo deſcendentes cæleſtem Muſicam cecinere, dicentes, Gloria Deo in excelſis, pax in terra, hominibus bonæ cogitationis. additis porro mille gratiarum actionibus. audivit hæc Maria & corde ſuo eſt comitata. Gabriel ab Angelorum choro ſecedens, paſtoribus excubias agentibus nunciavit, &c. Eodem tempore cohors quædam alia Angelorum apparuit, dicentium, Gloria Deo in excelſis, &c.* ut ſupra. *Iverunt paſtores Bethlehemum, & Chriſtum viſum agnoverunt, reverſique mille gratiarum actiones dixerunt. Ex eo rumore alii etiam ejuſdem cœtus paſtores iverunt, ut Chriſtum recens natum viderent.* Vides hic, bis ce-

ciniſſe Angelorum cohortes, *Gloria Deo in Excelſis.* &c. ſemel coram Mariã. iterum coram Paſtoribus. Siccine Euangeliſtæ? Sed pium videbatur aliquid addere, Deo etiam vetante, ne majori honore paſtores affecti viderentur quam Mariã. Vides & duas diverſorum paſtorum diſtinctas Bethlehemum profectiones narrari. quod utique ex Euangeliis non hauſit. Sed pium videbatur mendacium, modo ad amplificandam Chriſti gloriam faceret. Tenue ſcilicet nimium & dilutum erat, quod ſuper hoc negocio à S. Luca narrabatur. ut & jejunum nimis illud, *Angelus Domini ſupervenit ipſis.* nominandus fuerat, ut res fidem mereretur. noſter itaque Gabrielem dicit. etſi fortaſſis Michaël fuerit, aut Raphaël, aut alius quiſpiam. Sed noſter nuſquam hæret. quicquid vel ſomniavit, vel alibi fando audivit, dignum videtur quod tanquam Euangelium Gentibus offeratur.

Audi nunc rurſus ſollicitum admodum immaculati Virginis partus patronum. Pag. 69. *Virgo nullum in hoc partu dolorem ſenſit, ſed multum gaudii & refocillationis ſpiritualis. Et ſicut abſque diſpendio virginitatis in uterum matris intravit, ſic ſumma cum integritate ejus, non adaperta via, exivit. ſicut radius ſolis ex orbe tranſit, abſque ut eum frangat. Voluit enim Filius hic Dominicè naſci, & matri ſuæ, quæ propter ſe multa eſſet paſſura, id gaudii & honoris dare, ut ab omnibus fœminis diſtincta, & virgo eſſet, & mater. Manſit enim & in partu, & ante & poſt partum virgo.* Quid ſibi illa volunt, *ſicut abſque diſpendio virginitatis in uterum matris intravit?* aliunde ne ergo Chriſtus, ſicut radii ſolares per vitri ſoliditatem ſine ulla vitri læſione, ſic per

integra Virginis clauſtra in uterum tranſiit? an in caſtra Anabaptiſtarum noſter abiit, qui ſemen aliquod cœleſte in uterum Virginis delatum volunt, unde natura ejus humana ſit formata? Non tranſiit in uterum, qui ex ſolius Virginis ſemine ac ſanguine intra uterum contento in utero eſt conceptus. Niſi fortaſſis tranſitum dicas, quo per venas & vaſa ſpermatica ſanguis & ſemen muliebre in uterum tranſeunt. quod hic locum non habet, quia & antequam Chriſtus conciperetur, ſacra Virgo in aliarum fœminarum morem naturali iſti fluxui obnoxia fuit. atque ea res ſic ſe habet, ut & temerarius ſit qui matricem Virginis in partu adapertam neget, neq; in virginitatem ejus ullatenus ſit injurius, qui id ſtatuat. Virginitatem ne lędit, quod ſingulis menſibus ſanguini expurgando ſe pandat vulva? cur eam magis lædat, quod fœtui proferendo idem faciat? Si Sixtum Senenſem S. Bibliothecæ l.6. Annotat. 136. & 137. conſulere animus eſt, reperies Origenem, Ambroſium, Tertullianum, vulvæ apertionem Mariæ in partu tribuentes, idque ex loco Luc.2. ℣ſ.23. quibus addo Nicephorum lib.1. cap.12. ideone eam virginem aut negarunt, aut dubitarunt? virgo eſſe deſinit, non cui uterus aperitur, ſed cui ex viri coitu aperitur. ab eo quæ intacta manet, virgo manet. Sed & Origenem ibidem citat Sixtus, qui ex loco Lucæ c.2. 22. purgatione Mariam eguiſſe intrepidè ſtatuit. ideone eam virginem negavit? aut virgo non eſt, quę à menſtruo ſanguine purgari opus habet? Si hæc & ſimilia ad honorem Mariæ Virginis pertinent, mirum ſane tam negligentem Matris ſuæ fuiſſe Chriſtum, ut quæ Xaverius tam magnificè prædicat & iterat,

iterat, in S. Literis ne attingi quidem curaverit, quin & contrarium de ea ſcribi voluerit.

Pergit noſter. Pag.70. *Iſta nativitatis nocte duo miranda contigere. Vnum, quod Romæ fons olei manavit, atque in torrentem evadens ſe mari junxit, & aliquot dies perduravit.* Baronius in Appar. ad Annot. Eccleſ. tradit ex Euſebio, contigiſſe id tertio Triumviratus anno, id eſt, 37. circiter ante nat. Chriſt. annis. Ergo non ipſa nativitatis nocte. vide & IeſuitamBarradiumConcord. Euangel.l.8.c.13. *Alterum, quod fores templi Iani (quod Dominum claudendi & aperiendi negocia, præcipuè belli, ſignificat) hactenus apertas, in ſignum univerſalis pacis clauſerint.* Et hoc negat Baronius ibidem, contigiſſe ipſa nativitatis Chriſti nocte. Merito ſane, nam id Ciceronis, tunc Conſulis, juſſu factum, cum devicto ab Auguſto mortuoque Antonio, deditaque à Cleopatra Ægypto, nuncium Romam eſſet delatum. quod 28. circiter ante natum Chriſtum annis accidit. Secundò clauſum eſt ab Auguſto, Iunio Silano & Auguſto Coſſ. 23 circiter ante Chriſtum annis. Tertio à Senatu decretum, ut clauderetur, ſed orientibus novis bellis impeditum, Iulio Antonio, & Q. Fabio Maximo Coſſ. 8. circiter ante Chriſtum annis. Poſtea demum, diu poſt Chriſtum, ſub Nerone clauſum.

Pergit noſter. *Quum autem Cæſarem Auguſtum pacis hujus & felicitatis authorem arbitrati, adorare eum cuperent, isque, quantumcunque pro ſua modeſtia renueret, cohibere populi impetum nequiret, Sibyllam accerſivit, ex qua num quis ſe in mundo eſſet major quæſivit. Illa tempus cogitandi poſtulans Deum conſuluit. Nono poſt die, coactis in Cæſaris palatium omnibus primoribus, Sibylla*

Cæsarem in angulum deducit, quodque ipsa videbat ostendit, nempe, ipso meridie circumcirca solem circulum aureum, in ejusque medio Virginem incontaminatam & luce plenam, puerulum manibus ad pectus tenentem. ibi Sibylla Cæsari, Hic infans, inquit, te major est. ac protinus ubi convenissent, vox cælitus audita, Hoc est altare cæli. Illud de oleo Orosius lib. 6. hist. 18. 19. 20. & Paulus Diaconus prodidere. de Jani templo historiæ Romanæ tradidere: sed hæc tum incerta, tum non necessaria, ad veritatem Euangelicam fulciendam adeo non faciunt, ut Spiritus S. tuto omiserit. Illud de Augusto Sibyllam consulente, deque ostenso à Sibylla miraculo, & de altari cœli, petitum est, teste Barradio, ex Anton. prima parte Historiæ, tit. 4. c. 6. §. 10. Sed nec antiquitatem habet, nec speciem veritatis. Baronius in Appar. ad Annal. Eccles. nullum his, aut sane exiguam fidem habens, nullumque authorem citans, *Ajunt,* inquit, *Genitricem Dei Mariam, infantem in ulnis habentem, monente Sibylla, sublimem in aëre ab eodem Augusto illic esse conspectam. Quod tamen ita velim intelligant, qui ei rei majorem fidem adhibendam putant, quam his quæ ex Græcis authoribus recensuimus: non quod Sibylla aliqua Augusti temporibus, quæ illum hæc docuerit, superstes fuerit: siquidem Cumæa, quæ novissima omnium fuisse traditur, quinquagesima Olympiade (auctore Solino) vixit, temporibusque Tarquinii regis Romæ fuit: sed sic accipiendum, ut ea ipsa Augustus à Sibylla, hoc est, Sibyllinis carminibus, quæ Sibyllæ nomine citari à majoribus consueverunt, acceperit, non à Sibylla, quasi adhuc vivente vate, quæ diximus, ei ostensa fuerint.* Hactenus ille. quæ sanè cum Xaverio conciliari nequeunt, quippe qui

Sibyllam ab Augusto accersitam, compellatam, novemque respondendi dies postulasse fingit. Quæ Suidas habet in voce Αὔγουστος, multum sunt dissimilia. Verba ejus referre libet. Αὔγουστος Καῖσαρ θυσιάσας, ἤρετο τὴν πυθίαν, τίς μετ' αὐτὸν βασιλεύσει. καὶ εἶπε

Παῖς Ἑβραῖος κέλεταί με θεοῖς μακάρεσσιν ἀνάσσων
Τόνδε δόμον προλιπεῖν, καὶ ἀΐδην αὖθις ἱκέσθαι.
Λοιπὸν ἄπιθι σιγῶν ἐκ βωμῶν ἡμετέρων.

καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ μαντείου ὁ Αὔγουστος, ἔστησεν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπέγραψε ῥωμαϊκοῖς γράμμασιν, ὁ βωμὸς οὗτός ἐστι τοῦ πρωτογόνου θεοῦ. *Augustus peracto sacrificio Pythiam consuluit, quis post se esset regnaturus. respondet, Ebræus puer, beatorum Deorum rex, jussit me hanc ædem derelinquere, & in infernum redire. Abi itaque tacitus à nostris aris. Egressus ergo è templo Oraculi Augustus, altare in Capitolio construxit, cui verbis Latinis inscripsit, Hoc altare est primogeniti Dei.* Apud Suidam consulitur Pythia in ipso oraculi templo. apud nostrum Sibylla, in ædem Augusti accersita. Ibi quærit, quis sibi sit successurus: hic, num se quis major. Ibi Christi oraculum, ejicientis Pythiam & in infernum relegantis, profertur: hic, Christus infans cum matre in Sole ostenditur. Ibi altare Primogeniti Dei ab ipso Augusto erigitur: hic altare cœli divino oraculo revelatur. Vtrumque fabulosum videtur. indignum certe quod Euangelicis Scriptis attexatur. At fac, contigisse quod noster asserit, quemnam putas oraculum verbis istis designasse, *Hoc est altare cæli?* aliumne ab isto infante, quem Sibylla Cæsare majorem dixerat? At is honos non infanti sed matri debebatur. Itaque noster addit, *Hic loci, ubi hæc Cæsari ostensa fuere, progressu temporis Ecclesia ex-*

structa fuit. & in eadem domo nunc Patres ordinis S. Francisci habitant, illamque Ecclesiam hoc tempore vocant, Sancta Maria altare cœli. Altare vocatur, quia sicut in altari offeruntur Deo sacrificia, sic per intercessionem Mariæ cultus nostros Deo offerimus, ut acceptiores habeat. Attende Lector Christiane. Solebas esse ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας, εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, *Sacerdotium sanctum, ad offerendum spirituales hostias, acceptas Deo per Iesum Christum,* 1 Petr.2. vſ.5. nunc dicendum, *per Sanctam Virginem Mariam.* Olim Christus nobis factus fuit à Patre ἁγιασμὸς *sanctificatio,* 1 Cor.1.30. Nunc id Mariæ debetur. si enim illa est altare nostrum, illa est quæ Deo oblatos à nobis cultus sanctificat. nam τὸ θυσιαστήριόν ἐστι τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον, *altare est quod sanctificat munus,* Matth.23.19. Nunc vides, quomodo interpretari illud debeas Apoc.8.3.5. *Et alius Angelus venit & stetit ante altare, habens thuribulum aureum, & dati sunt ei suffitus multi, ut adderet precibus Sanctorum omnium super altare aureum quod erat ante thronum. & implevit angelus thuribulum ex igne altaris.* Sensus est, secundum Xaverium, stetisse Angelum ante Mariam, & obtulisse preces Sanctorum super auream Mariam, thuribulumq; suum implevisse ex igne Mariæ. Nulla hic amplius Christi ratio, quippe qui officium suum in Matrem resignavit. in terra etenim locum tantum habuit illud Iohan.2.4. Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι, *quid mihi tecum mulier?* in cœlis aliter se res habet, ubi & Porta cœli, & Regina cœli, & Altare cœli, & Mater misericordiarum, & fons gratiæ, & omnia facta est Maria. ut verum esse desinat quod ait Paulus Col.2.10. ἐν αὐτῷ ἐστε πεπληρωμένοι *in ipso estis*

completi.

completi. Pergite ita, servi Anti-Christi, τὸν ἀγοράσαντα ὑμᾶς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν, *Dominum qui vos mercatus est abnegantes, accersentes vobis ipsis celerem interitum.*

Accipe porro alia tria ingentia miracula. Pag.74. *Eodem die,* inquit, *media nocte, aliud etiam Romæ mirandum contigit. Quum enim magnificum Deo pacis templum exstruxissent, & ex Apolline quæsiissent, quousque templum illud superstes foret, responderat, donec Virgo, servata virginitate, pariat. quod quum fieri non posse arbitrarentur, æternum fore crediderunt. quamobrem tabulæ lapideæ in frontispicio templi insculpserunt, Templum pacis & æternitatis. At eâdem qua Servator noster natus est nocte, prorsus corruit.*

Eodem die in Hispania tres soles visi sunt, admodum lucidi, qui paulo post coaluerunt, & trinū illud unum devenit.

Et in alia Hispaniæ parte, eadem nocte visa fuit nubes admodum lucida, quæ noctem diei similem reddidit. Prius Petrus Comestor prodidit. Sed Baronius in initio Annalium, se illud tanquam à veritate alienum rejicere ait. ut & Iesuita Barradius Concord. Euang. l.8. c.13. parum id veritatis habere videri asserit. Alterum habet Hermannus Contractus monachus, qui anno Christi 1040 floruit. Sed tres soles nihil habent novi. sæpe enim id contigisse, testatur Plinius Nat. Hist. l.2. c.31. Quod autem hic autor noster respicit, Baronius in Appar. ad Ann. Eccles. docet ex Plinio & Dione, contigisse ipso primo anno Triumviratus, Lepido & Planco Coss. id est, 40. circiter annis ante natum Christum. Barradius quoque dicto loco, id nec ea nocte, nec illo anno contigisse ait, quo natus est Chri-

 stus.

ſtus. Noſter tamen id tanquam Euangelicum affirmat. Tertium Damaſcenus habet, qui, ut fabulas multas habet, ita & hîc lucem iſtam, terra dehiſcente, ad ipſum limbum immiſſam fuiſſe ait. Barradius citato loco parum id certitudinis habere aſſerit. Quam tu malè didiciſti, Xaveri, ſaluberrimum illud Pauli Apoſt. monitum 1 Tim. 4. 7. τοὺς βεβήλους ϗ γραώδεις μύθους παραιτοῦ, *profanas & aniles fabulas averſare*. Quid hoc eſt niſi ſanam doctrinam intricare, & exoſam Gentibus reddere? credit Eccleſia Chriſtiana, & docet Vnitatem divinæ eſſentiæ in tribus diſtinctis perſonis ſubſiſtentem. hoc tu neſcio qua fabula trium ſolium, qui deinde coaluerint, & ubi trinum factum fuerit unum, explanare & perſuadere Gentibus ſatagis. At antequam coaluiſſent, trinum nondum erat unum, & poſt coalitionem unum non erat trinum. ſiccine ſe habet, aut habuit unquam Deus noſter? fuit ne unquam ibi trinum ſine unitate? aut unquam ſic coaluit trinum, ut ſit unitas ſine trinitate? Nunquam tu Gentibus perſuadebis, neque ipſe, opinor, credis, tres iſtos Soles fuiſſe omnes reales ac veros, ſed unum verum, alteros duos apparentes, aut omnes forte tres apparentes, per refractionem radiorum ſolarium in nubibus effictos. Quod ſi hinc colligerent Gentes, ſicut unus tantum eſt Sol, non trinus, ſic unum tantum eſſe Deum, non trinum. Sed ſicut unus ſol trinus apparuit trina virtutum ſuarum reflexione, quæ poſtea rurſus in unum coaluerunt, ſic unum Deum interdum trinum apparere, pro trina virtutum ſuarum diſpenſatione, quæ deinde rurſus in unum redeant, an non egregiè fabulis tuis de fide Chriſtiana meritus eſſes?

Sequi-

Sequitur hiſtoria Magorum. Pag. 81. *Die quinto à circumciſione Chriſti, tres Reges ex oriente veniunt. res ſic habet. Eodem momento quo Chriſtus naſceretur, nova quædam ſtella orta eſt, quæ multos in cogitationem conjecit in Arabia, quæ ab Hieroſolymis orientem verſus eſt. A temporibus Moſis, ex prophetia Bileami fama fuit, Meſſiam in Iudæa naſciturum, ejuſque ſignum fore ſtellam quæ ſuper terram Iſraël ſuſpenderetur. Ipſi quoque Iſraëlitæ in ea erant exſpectatione, & in nocturnis excubiis obſervabant, quando ſtella illa mirabilis appareret. Quum itaque jam apparuiſſet, ex illa indicatione, & per peculiarem inſpirationem Dei, tres Reges ſapientes in Arabum regione cognoverunt, natum eſſe Chriſtum. Sapientes ut plurimum vocabantur. Sic enim amabant vocari, potius quam reges, quia tunc temporis ad dignitatem regni ſapientia evehebat. Singulus eorum eſt profectus. de improviſo concurrentes, propoſitum ſuum alii aliis indicarunt, & camelis velocibus una ſunt profecti. Dux ſtella erat, quæ noctu dieque præibat. tanta enim ejus erat lux, ut præſente ſole eam viderent.* Hæc noſter. At quis Euangeliſtarum hos reges dixit? quis tres? quis quinto à circumciſionis, id eſt decimo tertio à nativitatis Chriſti die adveniſſe? hîc oculos ab aliis ſcriptis, quod in præfatione jactavit, non avertit, ſed totos eo convertit. quamvis & hîc non omnes idem ſenſerint. Epiphanius adverſus Hæreſes tom. 1. lib. 1. hæreſi 20. ſuſtinet, Chriſtum ſecundo demum nativitatis ſuæ anno conſpectum fuiſſe & viſitatum Bethlehemi à Magis. quod procul abeſt à decimo tertio die. atque idem magis urget lib. 2. hæreſi 51. idem habet Nicephorus lib. 1. cap. 13. ubi tamen alios tradere ait, non duobus poſt, ſed duobus ante divinam

nativi-

nativitatem annis Magos ſe in viam dediſſe, & dum in præſepi eſſet Chriſtus, in Bethlehem adveniſſe. quam ſententiam certiorem ait, ſibique magis probari. quomodo & Auguſtinus, fatente Baronio ad annum primum Chriſti, biennio ante natum Chriſtum Magis apparuiſſe ſtellam autumavit. cur ergo in tanta incertitudine Noſter tam temere ſtatuit? Cuinam Deus, aut Magi indicarunt, eodem momento ortam fuiſſe novam ſtellam, quo natus eſt Servator? & unde reſcivit, non hos Magos tantum, ſed & alios multos ſtellam iſtam deprehendiſſe? Vnde, ex Arabia veniſſe hos Magos? cur non ex Perſia? Nicephorus ſane eos Perſicos Magos vocat l.1. cap.13. Chryſoſtomus, in Magorum hiſtoriam commentans, idem apertè & indubitatè dicit. conſtat ſiquidem vel ex Platone in Alcibiade priore, Magos fuiſſe Perſarum ſapientes. & vulgata eſt Perſarum ſecta Ignem colentium, qui Arabibus المجوس *Magi* vocantur. De quibus apud Elmacinum in hiſtor. Saracenica, ubi inter cæteros qui Muhammedem, pacturi cum eo, adierunt, dicuntur fuiſſe اليهود والمجوس والصابه *Iudæi, Magi, & Sabæi.* Hi Indi, ſtellas colentes, iſti Perſæ, ignem. Adde, quod ad Orientem Hieroſolymæ, unde Magi venerunt, Perſia magis quam Arabia ſita eſt. hæc enim ad meridiem magis deflectit. Quid tandem? alii ex Perſide, alii ex Arabia, alii ex Chaldæa, alii ab extrema Æthiopiæ parte, alii ex India adveniſſe autumant. ad quæ omnia rectè Ieſuita Barradius, Nihil certi hac de re ſtatui poſſe. rationes enim quæcunque reddi poſſunt, non perſuadere. etſi ipſe cum Abulenſi, ex Me-

ſopotamia

ſopotamia potius Orientali veniſſe eos conjectet. At noſter quidvis, à quocunque habeat, quotquot tandem contradicant, intrepidè aſſerit. Ex quibus, obſecro, Hebræis habet, Iſraëlitas tempore Chriſti fuiſſe in exſpectatione ſtellæ quæ ſuper terram Iſraël ſuſpenſa videretur, & in nocturnis excubiis obſervaſſe, quando mirabilis illa ſtella eſſet apparitura? ſi id verum, cur eam jam præſentem, & Magos deducentem non agnoverunt, ne quidem à Magis moniti? Si id ex loco Num. 24. ỳſ.17. crediderunt, debebant etiamnum in eadem eſſe exſpectatione. At legat qui vult Buxtorfii Synagogam Judaicam, decem ibi miracula reperiet, quæ ex ſententia Judæorum circa adventum Meſſiæ evenient. at de ſtella iſta nihil. ſtellam enim illam Bileami non de propriè dicta ſtella, ſed metaphoricè de ipſo Meſſia intelligunt. Vnde anno poſt templi deſtructionem 52. Seductor iſte qui ſe Meſſiam dictitabat, juxta vaticinium Bileami בן כוכב *filium ſtellæ* ſe nuncupavit. Diſplicet autem Xaverio Euangeliſtæ Matthæi ſimplicitas, qua Magos ex Oriente adveniſſe Hieroſolymam narrat. Ornanda erat miraculoſis circumſtantiis narratio, exiviſſe ſigillatim quemque non conſcium alterius. inexpectatò autem in ſe mutuo incidentes, narraſſe propoſitum ſuum aliis alios, & camelis velocibus vectos iter ſimul promoviſſe. quæ non minus confidenter recenſet, quam ſi ipſemet itineris ſocius fuiſſet.

Audi ſucceſſum. Pag. 86. *Bethlehemum quum veniſſent ad locum ubi infans erat, Ioſeph ad eos exivit, atque interrogatus reſpondit, ibi eſſe. Venerunt, ubi Sancta erat Maria. Filium poſtremo invenerunt. Attonitos eos reddidit anguſtia loci, deſolatio, & ſolitudo & defectus*

Dddd *mini-*

ministrorum. ornamentum domus esse nidos aranearum, cunas regis præsepe quadrupedum. Virgo erat tum annorum quindecim. Institerunt apud eam, dicentes, Filium istum benedictum ostende, ad quem videndum & adorandum, ductu stellæ, longa via venimus. quod factum. An non miraris Lector, tam accuratè nostro innotuisse, primò Iosephum ipsis obviam prodiisse, secundò Mariam ipsis visam, ultimò Filium? & quos sermones cum Iosepho, deinde cum Maria seruerint? quodque scandalum ex domunculæ tenuitate, solitudine & araneis passi sint? Postremum hoc negabit nostro Nicephorus lib.1.cap.12. ubi quidem Mariam, quum Bethlehemum iret, neq; dum ad domum pervenisset, in agrum quendam, qui Salomæ erat, divertisse, & in humili tugurio peperisse fatetur, at postmodum in ipsam urbem, in domum Iosephi delatum fuisse infantem, ibique octavo die circumcisum. ex hac sententia invenerint eum potius Magi quinto die post Circumcisionem, ut dixit Noster, in domo Iosephi, ubi tanti scandali occasio non fuerit. Epiphanius certe nostro non assentitur, quem supra asserentem adduximus, Magos secundo demum anno ad Christum pervenisse, eumque non in spelunca ubi natus fuerat, sed in alia domo reperisse. Cur in rebus tam dubiis non tacet noster, & in vestigiis Matthæi consistere tutò amat? Expende & illud, Lector, quod Virginem tum annorum fuisse quindecim dicat. Supra asseruit, fuisse eam annorum 13 & mensium sex, quum Angelus Gabriel conceptionem Christi annunciaret, atq; eadem nocte, postquam assentiens dixisset, Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum, protinus concepisse. addantur inde usque ad

partum menses novem, à partu usque ad adventum Magorum dies 13, colligetur fuisse jam annorum 14, mensium 3, & dierum 13. adeoque octo menses cum dimidio deficere ab anno decimo quinto. Justissima hæc est temerariorum merces, qui supra Scripturam audacter sapientes, quævis effutiunt, & sibimet contradicunt.

Quid porro Magi? Pag. 89. *Quisque tria apportaverat, aurum, thus & myrrham, & quisque illa obtulit. Atque eo veluti Sapientes indicarunt, quid de eo cognovissent. per Thus divinitatem ejus professi sunt: quia thus non nisi in sacrificiis Dei adhibebatur. per Myrrham, esse eum hominem mortalem. per Aurum, esse eum Regem suum & dominum. Deinde virgini sunt gratulati talem Filium, quæque de eo per inspirationem Dei cognoverant, prædicarunt. ut & vicissim Maria & Ioseph mysteria adventus Christi ipsis aperuerunt. atque ita, postulata à Maria discedendi venia, & à Filio comprecatione benedictionis, dataq; promissione se eum culturos, & quæ viderant omnibus annunciaturos, discesserunt. Nomina eorum sunt Melchior, Caspar & Balthasar. Post ascensionem Christi Apostolus Thomas in terras eorum venit, Euangelioque Christi prædicato, tres illos baptizavit, eosque cæteris qui ibidem magno numero Christum profitebantur, Episcopos præfecit. cum regnis enim sua relinquentes, paupertati se addixerunt, ut in statu paupertatis Regi regum melius servirent, quem in tanta viderant paupertate. Post mortem corpora ipsorum Constantinopolin fuere deportata. inde Mediolanum. hinc Coloniam, ubi ad hunc usque diem sepulchra ipsorum honorificè custodiuntur.* Audaciam hominis! Matthæus tria obtulisse eos dicit, an singuli tria

an singulus singula, non dicit. noster prius tanquam compertum asserit. Contra Beda, aliique Melchiorem aurum, Casparem thus, Balthazarem myrrham obtulisse ajunt. Et Hilarius Arelatensis de Epiphania: *In eo quod à Magis tria offeruntur, Trinitas intelligitur. in eo vero quod tres uni, & singuli singula offerunt, in Trinitate unitas declaratur.* quæ tamen & ipsa frivola. Et quorsum, quod Patres quidam curiosa nimis anagoge de mystico auri, myrrhæ & thuris sensu conjectarunt, tanquam divinum Gentibus obtrudit? Thus, inquit, divinitatem innuebat, quia non nisi in sacrificiis Dei offerebatur. offerebatur sane in suffitu, & in oblatione Minhæ, Levit. 2. 1. præterquam, quum esset expiatoria pro peccato, sive ad commemorationem peccati. tum enim thus interdictum erat, Levit. 5. 11. Num. 5. 15. Cur non ergo potius hinc colligit, thus designasse spiritualem Christi suffitum, quo tanquam sacro odore preces nostræ Deo acceptæ redderentur? nec quicquam certius, quam ad usus etiam politicos adhiberi solitum fuisse thus. Solebant utique Iudæi capitis supplicio afficiendis vinum præbere בקרט לבנה כדי שתטרף דעתם *cum grano thuris, ut abripiatur mens eorum.* quæ hîc divinitatis significatio? Myrrha, inquit, mortalem eum hominem esse designabat. quia scilicet condiendis cadaveribus myrrha adhibebatur. At longe alio sensu Psal. 45. 9. omnes vestes Christi dicuntur esse myrrha, aloë & cassia. cur non ergo & Magi myrrhæ oblatione spiritualem Christi fragrantiam denotarint? Per aurum, inquit, Regem eum & dominum agnoverunt. at inquam, per omnia tria id agnoverunt. regibus enim non auri tantum sed & aliarum rerum munera

dari solent. cur non vero speciatim aurum obtulerint, ut inopiæ ipsius consulerent, in ipsoque omnes nostras divitias sitas esse docerent? Quis non & alias plures ejusmodi anagogas comminisci posset, quas tanquam Dei verbum Ecclesiæ obtrudere, profani animi esset? unde autem novit noster, quos sermones Magi, Ioseph & Maria inter se reciprocarint? & nomina eorum quis Angelus aut spiritus revelavit? & Episcopos eos ab Apost. Thoma fuisse designatos, deinde post mortem in hæc vel illa loca delatos, quis dignus author tradidit, ut fides his divina, aut sane cum ratione aliqua habeatur? Hoc vere deturpare est Euangelicam doctrinam. adeo ut Baronius ac Barradius, quibus alias fabulæ satis sæpe allubescunt, hasce nugas ne recensere quidem sint dignati.

Perge, benevole Lector, patientem nugis præbere oculum. *Quidam*, inquit, *ex Sacerdotibus, nomine Simeon, Legisperitus erat & Iudæorum doctor, qui in Schola Hierosolymitana Sacros libros interpretabatur. quumque ad illa Esaiæ verba venisset, Ecce* עלמה *concipiet & pariet, & ex voce illa* עלמה *post attentam considerationem modi Scripturæ Hebraicæ cognovisset, fore ut virgo in statu virginitatis pareret, errorem Scribæ esse affirmavit, & ne discipulis error cresceret, delevit* Vau, *ne ex his literis tenerentur credere, virginem manente virginitate parituram. At postridie in Scholam reversus, erasam literam restitutam reperit. erasit denuo. denuo restitutam invenit. id tertio factum. quum autem timens Dei esset, summis ab eo votis contendit, arcanum illud sibi ut detegeretur. Angelus præmissa gravi increpatione, quod Scripturas interpolare fuisset ausus, annunciat fore ut vere virgo in statu*

virginitatis pariat, utque eam & Messiam oculis intueatur ante mortem. Ita contigit. Quum enim Christus in templum esset deportatus, instinctu Spiritus eo venit, & Mariam filiumque videns, humanissimè & cum lacrymis ipsi filium istum est gratulatus. Nescio an Christianus sit, cui animus ad tam turpe commentum non horret. Tantamne impietatem in Sacrum Dei verbum commiserit probissima illa anima? & tertium repetiverit? Laudo Iesuitam Barradium, cui hæc displicent. refert Concord. Euangel. tom. I. lib. 10. c. 2. Beauxamen ex Egesippo isthæc narrare. at se ea apud Egesippum non reperisse, & certe esse apocrypha. At Xaverio sunt Euangelica. qui porro ineptè narrat literam Vau fuisse erasam, quum Beauxames referat id de he Emphatico dictionis התלכה. Vnde vero tu, ex Sacerdotibus, & Doctorem legis eum fuisse certus es? sic quidem opinati sunt Cyrillus, Epiphanius, paucique alii. At negant Euthymius, Theophylactus, & alii. quibus assentitur Barradius Concord. Euang. l. 10. c. 2. Et cum Lucas κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἁγίου *divinitus indicatum ipsi à Spiritu S. fuisse* narret, cur tu Angelum ad eum missum dicis? ex Nicephoro id habes. Sed tanquam apocryphum & falsum Barradius id merito rejicit. & unde lacrymæ ejus tibi innotuerunt, Xaveri? Baronius & Barradius eas ignorarunt.

Paris temeritatis est quod sequitur. Pag. 98. *Anna Prophetis creditur docuisse filias quæ in templo educabantur, & speciatim Virginem Mariam educasse, ac cum ea sermones multos conseruisse, quoniam per gratiam Dei compererat fore ut ex ea Messias nasceretur. Hæc quoque in templum venit, Deumque laudavit. In hujus memoriam,*

sub

sub Iustiniano Cæsare anno circiter quingentesimo septuagesimo à nativitate Christi, festum fuit in urbe Constantinopoli celebratum. Cum enim ibi innumeri, frustra medelam facientibus Medicis, morerentur, humiles Virginem interpellatricem implorarunt, addita promissione, si ab hac mortalitate liberarentur, istum se diem festum habituros. cessavit ilico pestis. actum itaque festum. quod & in aliis quibusdam urbibus obtinuit. postea anno octingentesimo octuagesimo octavo mandato Papæ Siricii in toto Christianismo invaluit. Mos hujus festi talis est: Coactis Christianis, cereum quisque ardentem manu tenet, quem Magnus Pater (id est Pater Provincialis, prout ipse hic autor noster in Epistola sua Leodii edita explicat) *comprecatione benedictionis super eum nuncupata manu sua dat. & summo cum decore ab una Ecclesia ad aliam ambulatur, aut ambitus Ecclesiæ circuitur, in memoriam istius motus, quo Virgo, Ioseph, Anna, Simeon & alii se ad Sanctum locum moverunt, ubi secundum religionem suam Deum colerent. Cerei ardentes quos manu tenent, signum sunt fidei vivæ in Christum.* Nihil magis frivolum, nihil magis religioni templi Hierosolymitani adversum, quam filias in eo fuisse educatas. Fateor Epiphanium quoque ita sensisse, quum in libro Ancorato dicit, *Virgines fuisse in templo, eo quod consecrati essent in templo primogeniti filii masculi ac fœminæ.* At de fœminis primogenitis magnus error est. solos enim masculos primogenitos Deus sibi sacros exceperat, non ex hominibus tantum, sed & ex bestiis, ut disertè liquet ex Exod. 13. 12. 13. At nec masculi primogeniti, etsi Deo essent sacri, templo erant omnes consecrati. Solis id Levitis erat peculiare, prout & Samuelem, peculiari modo templo

devo-

devotum, fuisse Levitam constat ex 1 Paral. 6.28. ideoque nullum legimus in templo fuisse locum educandis filiis destinatum, multo minus filiabus. Nihil quoque ergo falsius, quam Annam educationi puellarum in templo fuisse præfectam. Quis Mariam ab Anna educatam fuisse ullis vel verisimilibus rationibus edocuit? Plane illud in hac historia prætereunt Baronius, & Barradius. qui l. 10. c. 8. sub finem encomia Annæ profert ex Ambrosio, Fulgentio, Origene, & Hieronymo, sed in quibus nihil horum est, quæ noster effutit. Et quis credet, nisi ineptissimus, compertum ei jam fuisse fore ut ex Maria Messias nasceretur, antequam id Angelus Gabriel detexerit, adeoque super ea re sermones inter Annam & Mariam jam ante fuisse satos? Summæ autem est impudentiæ, eum qui historiam Iesu Christi, & quidem ex Euangeliis, scribere profitetur, inserere de festo quod primum quingentis, deinde nongentis fere post natum Christum annis à Papis est institutum, præsertim ob pestem non per Christi, sed per Mariæ intercessionem curatam. adeo ægre est his Antichristi mancipiis, soli Christo illibatam relinqui suam gloriam, nisi Mater ejus magnam & Sacræ Historiæ & Christi gloriæ partem occupet. Porrò noster anno à nato Christo 570, Baronius Annal. tom. 7. ann. Christi 544, ortam hanc sub Iustiniano pestem tradit. Et quamvis historiam illam tradiderint Procopius & Euagrius, quorum ille eodem illo tempore vixit, hic paulo post, fatetur tamen Baronius, neutrum vel miraculi, quo intercessione Virginis pestis desierit, vel festi ea occasione instituti mentionem facere. recentiorum ergo hoc est commentum. Cum autem noster

dicat, anno deinde 888, Papæ Siricii mandato festum hoc in toto Christianismo invaluisse, Baronius ait, hujus festi diei in Occidente Gelasium Papam fundamenta jecisse. & fuisse hypapanti ὑπαπάντη vocatum, nempe humilem occursum Simeonis, cum Deipara Iesum Christum in templum intulit. Hujus festi ὑπαπάντης institutionem Imperatori Iustiniano tribuit Nicephorus l. 17. c. 28. Quod autem illud deinde à Papa Syricio omnibus Christianis mandatum noster asserit, consistere non potest. Siricius enim plusquam toto seculo Iustinianum antecessit, quippe qui vixit anno 385. Iustinianus vero ann. 527. & deinceps. At ann. 888. Papa fuit Stephanus VI. Adeone etiam Mogolensium intererat de cereis audire, quos vivæ in Christum fidei signum esse prædicat? Quid est, si non hoc est, διαστρέφειν τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; *pervertere vias Domini rectas?* S. Cœnæ institutionem, quam ipse Servator, ut vivæ nostræ in se fidei signum esset & fomentum, instituit, in hoc libro penitus omnino, ne minima quidem ejus facta mentione omisit, inutiles autem cereos, de quibus ne hiscere quidem Spiritus S. in verbo suo est dignatus, tanquam vivæ fidei signum Gentibus commendat. at quomodo signum? vivâ, credo, flammâ quam edunt. at edere hanc possunt sine Patris Provincialis benedictione. quorsum ergo ea hîc additur? & quorsum processiones istæ ab Ecclesia ad Ecclesiam, aut per Ecclesiarum ambitus? egregius hic est dolus, præclara ῥᾳδιουργία, has rerum inanimatarum consecrationes, & superstitiosas processiones Euangelicæ Christi historiæ inserere, ut Euangelicam apud Gentes fidem, tanquam à Christo institutæ, repe-

 riant.

riant. Diſce hîc autem Lector, proceſſionum originem. à Maria, Ioſepho, Simeone & Anna eam traxerunt, qui ſe ad templum colendi Dei gratia moverunt. Ridiculum. an templi ambitum circumambularunt? aut à templo ad templum, quum unum tantum eſſet, ſunt progreſſi? aut etiam cum pompa & cereis?

Pergit author. Pag. 101. *Ioſeph & Maria Nazaretham revertuntur. Sed dudum domi quieſcere non licuit. juſſit enim Angelus in Ægyptum fugere. quod factum. & ſeptem ibi hæſerunt annos.* Dubium eſſe fatetur Barradius Concord. Euang. l. 10. c. 8. an à diſceſſu Magorum & purificatione Mariæ, Ioſephus cum Maria & Infante primum Nazaretham, deinde Ægyptum petierit, quod ex Euang. Luca conjicitur c. 2. ℣ſ. 39. habetq; multos ex Veteribus & Recentioribus aſſertores. an vero rectà in Ægyptum fugerit, inde Nazaretham ſit reverſus, quod Matthæus ſatis clarè docere videtur cap. 2. ℣ſ. 13. 14. 22. 23. laudatumque eſt ab Auguſtino, Beda, Cajetano, Ianſenio & aliis. Poſterior hæc ſententia magis veriſimilis videtur Barradio. Noſter autem, nihil hæſitans, priorem tanquam indubitatam aſſerit. Rurſus noſter Ioſephum ſeptem in Ægypto manſiſſe annos aſſerit. Epiphanius, duos tantum. vide tom. 1. lib. 1. hæreſi 20. Nicephorus ait, *Triennii exilium apud Ægyptios toleraſſe.* lib. 1. c. 14. de ſeptem annis legitur in Meditationibus Landulphi Carthuſiani in Matth. c. 2. quæ citantur apud Sixtum Sen. Bibl. l. 3. pag. 185. alios etiam ſententiæ hujus authores profert Barradius lib. 10. c. 9. qui tamen quinq; tantum aut ſex annos peregrinationi huic tribuit. Elegit Xaverius quod libuit, & tanquam planum aſſeruit.

Audi nunc Lector, quo Scripturæ loco Noſter fugam Chriſti in Ægyptum probet. *Prædixit*, inquit, *fugam illam propheta Ieremias, quum de Chriſto verba faciens dixit, Quare Domine peregrinaris in terris peregrinis?* Nota Lector, peſſimè locum citari & detorqueri. Verba ſunt Ier. 14. 8. & apud Vulgatum ſic habent, *Quare Domine quaſi colonus futurus es in terra?* ubi terra non Ægypti intelligitur, ſed Iſraëlis, & conqueritur Eccleſia, Deum non in aliena ſed in ſua terra in modum coloni ac peregrini ſe gerere.

Jejuni porro videntur hîc Xaverio Euangeliſtæ, qui nec ubi in Ægypto commoratus fuerit Chriſtus, nec ullum miraculum narrant. Noſter melius exſatiat Gentilium animas. *Commorati ſunt*, inquit, *juxta urbem Memphis. Fons ibi eſt, in quo Virgo involucra infantis abluebat. ex eo fonte irrigua redditur terra, ex qua naſcitur balſamum, quod totus mundus admiratur. Scriptum exſtat, quum terræ iſtius incolæ voluerunt hortum iſtum augere, atque in eo arbores balſami multas plantarunt, nullos arbores iſtas dediſſe fructus, donec excogitarunt, Si aquæ in quibus Dominus Ieſus ejusque involucra abluta fuere, arbores iſtas attingerent, frugiferas fore. Cum itaque rivum horti in rivum ex fonte Chriſti aſcendentem ita derivaſſent, ut ex ambobus unus factus eſſet rivus, univerſa illa terra, aquas iſtas experta, abundantiſſimos fructus tulit.* Commoratos eos vult Noſter ad urbem Memphis. at Landulphus loco citato, *ad quandam civitatem Ægypti quæ vocatur Heliopolis.* quæ non fuit Memphis, ſed inter Alexandriam & Coptum ſita, Soli dicata. unde Eſa. 19. ℣ſ. 18. עִיר חֶרֶס *urbs Solis*, & Ierem. 43. 13. בֵּית שֶׁמֶשׁ *domus Solis* dicitur, quum Memphis dicatur מֹף Hoſ. 9. 6.

& נף Esa.19.13. ex utroque fit Memphis. Abulensis, & Heliopoli & Babylone Ægypti, quæ Memphis est, vult habitasse. Borchardus, inter Heliopolin & Memphim, medio ferè loco, qui Mataræa dicitur. Sozomenus, Hermopoli oppido Thebaidis. de quibus vide Barradium lib.10. c.9. Nostrum puduit, aut locum, quod fecerunt Euangelistæ, tacere, aut dubitanter quid proferre. itaque audacter asserit, quod maximè arridet. Suavis enimverò fabula est de fonte Christi. Si enim sordida ejus involucra fontem tanta imprægnarunt fœcunditate, ut vicinos agros fertiles redderet, quid non ab ipso Christo exspectandum foret? At nos Pontificiis miraculum hoc relinquimus. Nos verbo Dei inhærentes, primum Christi miraculum in Cana Galilææ factum credimus, asserente id Euangel. Iohanne c.2. vers.11. & virtute verbi ac Spiritus Christi fœcundari animas nostras, quam virtute sordium ejus fœcundari aquas, malumus. Autores fabulę qui cupit, videat Barradium lib.10. c.9. recentes esse videbit, nec aliunde illam quam ex superstitione haustam. allegat quoque eam Baronius ad Christi annum 1. Sed notandum quod fatetur ipse Sect. 46. *Sunt & alia*, inquit, *multa de his, quæ tum in itinere, tum etiam cum manerent in Ægypto, contigisse dicuntur, quæ quoniam firma carent authoritate, libentius silentio præterimus, &c. Accepta putamus ab Apocrypho illo de infantia Salvatoris libello, qui leg. Eccles. est interdictus.* Hui! quantum ab hac Baronii modestia (quæ tamen non ubique eadem) abest noster Xaverius, qui quę firma carent authoritate, quin & Ecclesiasticis legibus sunt interdicta, intrepidè Mogolensibus affirmare audet!

Sequitur de Herode. *Herodes*, inquit, *reditu Regum Orientalium frustra exspectato, cogitavit, non reperisse eos quem quærebant, ideoque præ pudore aliam cepisse viam. Eo tempore ipsi cum filiis suis lis erat. quumque à Cæsare vocatus Romam pace facta rediret, in via nunciatum ipsi, Reges istos, navi vectos, & prædicantes quæ viderant, in terras suas rediisse. Iratus præcepit ut naves istas incenderent. ac Hierosolymam vadens infantem istum quæsivit. quum enim ex nuncio cognovisset, fuisse eum in templum adductum, & quorundam testimonio Messiam haberi, committendum non putavit ut grandesceret. misit itaque qui Bethlehemi & in circumjacente territorio infantulos interimerent. Hinc contigit, ut & filius ipsius, qui prope Bethlehem educabatur, imprudenter interficeretur. quamobrem Cæsar Octavius, cædis hujus famâ audita dixit, Domi Herodis porcum tutiorem esse. Istos infantes, qui Christi causa interempti fuere, in censu martyrum habemus, & Christianismus eos magno habet in honore.* Quid non audet Xaverius? unde novit, Herodem initio fugam Magorum in bonam partem fuisse interpretatum? unde, navi vectos, & quę viderant prædicantes fugisse? allegat Iesuita Barradius l.10. c.10. qui id asseruerunt. Sed parum verisimilitudinis habere fatetur, & rationibus refellit. Quodque noster, Herodi id fuisse nunciatum, ait, quum ob litem cum filiis Romam ivisset vocatus à Cæsare, & incendi naves jussisse, Baronius ad ann.1. Christi, commentum, confictum, falsum esse asserit, & ex Iosepho probat, iter Herodis Romam in tempus nativitatis Christi non incidisse. assentitur ei Barradius. & ambo negant vocatum à Cæsare ivisse, sed sponte, accusaturum suos filios, testante id Iosepho.

unde etiam ſcivit, Herodem primò Hieroſolymæ quę-ſiiſſe Chriſtum? otioſorum hominum hæc ſunt figmenta. Nec fidem meretur quod de educato in terra Bethlehemitica Herodis filio, ibidemque imprudenter cum cæteris interfecto, refert. Narrat quidem author Ethnicus Macrobius Saturn.l.2.c.4. *Auguſtum, cum audiſſet, inter eos, quos in Syria Herodes rex Iudæorum inter bimatum juſſit interfici, filium quoque ejus occiſum, dixiſſe, Melius eſt Herodis porcum eſſe quam filium.* Sed prope Bethlehem educatum fuiſſe, finxit Xaverius, aut quiſquis ſit ex quo habet. Neque imprudenter fuiſſe occiſum dicit Macrobius, ſed ſatis clarè innuit, conſcio & jubente Herode id factum, atque inde Auguſti dicterium eſſe profectum. ubi obiter addere viſum eſt, Perſica, quæ vertimus, *Neſcio illo, filium ſuum eſſe,* verti oportere, *abſque ut ſciretur, filium ejus eſſe.* liquet ex Ioſepho, etiam alios ſuorum filiorum jam ante neci tradidiſſe Herodem, etſi de hoc infante taceat. Quod autem Eccleſia Romana infantes iſtos Martyres fecerit, & annuo feſto honoraverit, ſuperſtitioſum eſt, neque verbo Dei nititur. eſt ergo & Herodis filius martyr, quippe qui, ut cæteri, Chriſti cauſa quoque periit.

Pergamus. Pag. 109. *Solebant,* inquit, *Ioſeph & Maria tribus feſtis majoribus Hieroſolymam ex lege proficiſci. Feſta illa ſunt, Paſchatis, Pentecoſtes, & Encæniorum. quod poſtremum inde ortum, quod altare ab Antiocho Epiphane profanatum & deſtructum, denuo exſtruxit Machabæus.* Turpe hoc eſt Authoris noſtri ſphalma. Trium enim magnorum feſtorum, de quibus Exod. 23.14. & Exod.34.18. tertium dicebatur, חַג הָאָסִף *feſtum collectionis frugum,* alias חַג הַסֻּכּוֹת *feſtum tabernaculorum,*

non

non ſub Epiphane, ſed diu ante à Moſe inſtitutum, & 15. menſis Tisri celebratum. Encęniorum autem, ut rectè ait noſter, menſe qui Perſis dicitur Adur, & reſpondet Hebræorum Kiſleu, ejuſque 25. celebrabatur. Si itaque non ſtudioſâ malitiâ hoc eſt allatum, ut Encęniis Pontificiorum ex ipſo Dei verbo patrocinium eſſe Indi putarent, inſignis eſt rerum divinarum imperitia.

Audiamus rurſus Noſtrum. Pag. 110. *Quum 12 annorum eſſet Chriſtus, parenteſque ſuos Hieroſolymam ad feſtum eſſet comitatus, reverſis illis ac neſciis, manſit Hieroſolymæ. Cauſa, cur neſciverint, hæc fuit. Iudæi feſta adeuntes, quum ad deſtinatum templi locum venirent, mulieres à viris ſejungebantur, & quæque turba ſuâ ibat viâ. Parvuli autem ad annum uſque decimum quartum eligebant, cum matribus ne an cum patribus ire cuperent. quum itaq. Ioſeph & Maria conjuncti non incederent, putavit quiſque puerum alteri adeſſe. Non invento, reverſi ſunt Hieroſolymam, nec ante tertium diem repererunt. Illis duobus aut tribus diebus quibus à matre abfuit, conſilio & alimento opus habuit. noctu in pauperum ædibus degebat, interdiu mendicando, quod neceſſarium erat, comparabat.* Quis non, his lectis, tantam exhorreſcat audaciam? Separatæ utique erant mulieres à viris in templo, dum Sacra fierent. illæ enim in atrio mulierum, hi in atrio Iſraëlis conveniebant. at extra templum in ipſo itinere ſejunctas à maritis fuiſſe uxores, ſolaſque fœminas diſtinctis à viris gregibus inceſſiſſe, ut inſulſum eſt & iniquum, ita obtinuiſſe apud Judęos non credimus. ut nec alterum illud, liberum fuiſſe parvulis ad annum uſque 14 eligere, patrum ne an matrum ductui

ſubeſſe

ſubeſſe vellent. nihil magis rectæ rationi adverſum dici poſſet. Quid, quod ipſi S. hiſtoriæ adverſari noſter non erubeſcit? Lucas enim cap. 2. 44. ait, *Ioſephum & Mariam exiſtimantes eum eſſe in comitatu, iviſſe viam diei, & requiſiviſſe eum inter cognatos & inter notos.* ſimul ergo erant Ioſeph & Maria, non ſejuncti ab invicem. neque putavit alter adeſſe eum alteri, ſed ambo putarunt adeſſe eum comitatui cognatorum & notorum, à quo ambo procul erant. Quocirca Baronius ad ann. Chriſti 12. Bedam, fabulę iſtius authorem, ex Euangelio jure refellit. Sed magis horreo, quum hîc in magnam fidei Chriſtianæ ignominiam Servator noſter Gentibus mendicus depingitur. Barradius Concord. Euangel. l. 10. c. 15. allegat quidem nonnullos Pontificios, qui Chriſtum hoc triduo oſtiatim mendicaſſe aſſeruerint, ſed & alios opponit, qui id ſtrenuè negarunt. Ipſi quoque veroſimilius videtur, aliquo alio modo naturę feciſſe ſatis. Noſter vero, impudentioribus potius adhęreſcens, quid vero ſimilius ſit, non ſpectat. Tanti ſcilicet intererat, Mendicantium fratrum Ordines & inſtitutum, turpe licet & Chriſtiano nomini ignominioſum, ſtabilire, ut propterea Chriſtus ipſe probroſus Gentibus eſſet reddendus.

Vide nunc, ut Iohannem Baptiſtam nobis depingat. Pag. 117. *Aſcendit,* inquit, *cum veſte pœnitentiali camelorum, barba longa, capillis magnis & corpori incumbentibus, admodum debilis & macilentus, ambabus maxillis depreſſis, zonâ pelliceâ ſuper lumbos, capite & pedibus nudus. licet 30 annorum juvenis, præ macilentia tamen annoſum ſenem referebat.* Videbatur ſcilicet Iohannes

nes Xaverio ab Euangeliſtis adeò leviter, tenuiter, & inconcinnè depictus, ut ni alios ei colores induxiſſet, ſorduiſſet apud Indos.

Explicaturus autem verba Iohannis, *Hic eſt agnus Dei,* &c. Pag. 122. ait, *Peccatorem in V. T. pro expiatione peccati agnum unius coloris & immaculatum offerre, ſanguineque ejus ſe ipſum ungere eſſe ſolitum.* Sua fide hoc aſſerit, non S. Scripturæ. ubi immaculatam beſtiam, id eſt, defectu carentem, non unicolorem poſtulat Deus. Nec unquam permiſit, ut ipſe peccator offerens, ſanguine hoſtiæ ſe ipſum ungeret. neque etiam ut à Sacerdote ungeretur. Ipſo die anniverſariæ expiationis propitiatorium, & altare holocauſti ungebatur ſanguine, non populus. multo minus in ordinariis ſacrificiis. Semel tantum Moſes univerſum populum ſanguine aſperſit, ad fœdus cum Deo ſanciendum. Exod. 24.

Cur vero à Iohanne baptizatus fuit Chriſtus? Pag. 125. *Vt,* inquit, *baptiſmus quem Iohannes adminiſtrabat, clarus redderetur, & ad baptiſmi adminiſtrationem, quæ quaſi janua ſit ad ſalutem, aditus fieret. atque aquæ, ex attactu Chriſti, ad admirandam iſtam quæ in baptiſmo eſt impreſſionem, vires adipiſcerentur.* Sua dicit, non Dei. Nuſquam baptiſmus Iohannis à baptiſmo Chriſti ſic diſtinguitur, ut non illius, ſed hujus tantum janua ad ſalutem fuerit. quomodo enim inſtrumentum pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum non ſit janua ad ſalutem? Et ſi baptiſato Chriſto aquæ ex attactu virtutem ſalutiferę impreſſionis nactæ ſunt, quoſcunque exinde baptizavit Iohannes, eâdem virtutis impreſſione baptizaſſe neceſſe eſt. at purum putum

est figmentum, quod de viribus, ex attactu Christi, aquæ inditis nugatur. Admirandam fateor impressionem habet baptismus. sigillum enim Dei est, quo mentibus suorum virtutem mortis Christi expiatricem & sanctificatricem imprimit. Sed quod virtutis impressionem facit, non est aqua, sed Spiritus Sanctus, applicans in baptismo fidelium cordibus vim istam mortis Christi, & per aquæ ablutionem obsignans. somnium sibi fingit & idolum fabricat, qui ex attactu corporis Christi baptizati, aquam vim spiritualem concepisse arbitratur, quam illa transfundat, & baptizandorum animabus imprimat. omnes ne aquæ virtutem istam habent, an solæ Iordanis quæ corpus Christi contigerunt? si omnes, & si ex attactu corporis Christi, cur denuo bis in anno benedicuntur baptismi fontes in Papatu, & adhibito oleo ac chrismate, additoque presbyteri attactu & consecratione arcetur inde omnis spiritus immundus, & sanctificatur aqua, ut sit fons vivus, aqua regenerans, unda purificans? Videatur quoq; Abulensis, non vulgaris inter Pontificios Scriptor, ad cap. 3. Matth. quæst. 74. ubi vim regenerativam à contactu carnis Christi aquis collatam, solidis argumentis confutat.

Quomodo autem Iohannes Christum baptizavit? Pag. 125. *abluit eum,* inquit, *manu sua, injiciendo aquam in caput ejus.* Extra Scripturam hoc est, quæ simpliciter testatur baptizatum fuisse à Iohanne, ac deinde ascendisse ex aqua. intraverat ergo in aquam, adeoq; immersum potius videtur corpus in aquam, quam aqua capiti aspersa. Dubia certe res est. noster tamen antiquum audaciæ morem obtinens, quodlibet asserit.

Venia-

Veniamus ad tentationes Christi. Pag. 126. & 129. *Dum Christus esset in deserto, Diabolus,* inquit, *exploravit negocia Christi, suspicatus an forte hic esset promissus Messias. quædam enim fidem faciebant: alia negare videbantur. Forma itaque viri devoti & religiosi Christum adiit, præmissaque salutatione blanda & amica, laudavit eum super jejunii exercitio duraque vita. utilius tamen facturum, si relictis jejuniis inter homines versaretur. Et apertè agens, si tu es, inquit, Filius Dei, ut videtur, consentaneum non est, ut temet ipsum egestate perdas, sed appetitum tuum sedes. neque est quod ad excusandum te dicas, panem non habeo, nec scio quis habeat. si filius Dei es, jube ut hi lapides panes fiant.*

Deinde in extremitatem turris templi eum transtulit. erat autem turris illa altissima, ac sub ea confluxus hominum. Dixit Christo, non rectè facis quod te occultes. necesse omnino est, ut te homines cognoscant, ut ex doctrina & moribus tuis emolumentum capiant. si itaque filius Dei es, te ipsum dejice. Cui Christus sic respondit, ut Diabolus obstupuerit, ac pudore suffusus magis sitiverit scopum suum assequi.

Reportavit itaque Christum in idem desertum unde abstulerat, & in montem sublato mundi regna ostendit, indicatis cujusque regni terminis & situ, ac dixit, omnia hæc regna mea sunt, hæc omnia tibi do, si, &c. Id est, tu mihi dicere renuis quis sis, Ego tibi dico quis sim. Ego Lucifer sum, id est Lator lucis Domini totius mundi, atque omnia mihi parent. Te quidem Filium Dei esse arbitrabar, sed secus cognovi. dixisse enim oportuisset, & quod necessitas ferebat fecisse. Veruntamen te virum maximum habeo, summoque honore dignum. quamobrem quæ penes me pro

hujusmodi hominibus sunt, tibi omnia dare cupio & actu do, ea lege ut me adores. Christus sic respondit, ut Diabolus retrocesserit, Angelique descenderint, ac cibum ipsi attulerint, quem comedit. Parum abest ab impietate hæc S. Scripturæ interpolatio. dum enim succinctam Euangelistarum narrationem, tanquam exsuccum quid & exangue, verbotenus referre nostrum puduit, ludicre amplificavit, & verè risui exposuit. Dubius adhuc hæret Diabolus, sitne hic Messias an non, & tentare eum parat, ne fluctuet amplius. Specie viri religiosi & devoti Christum adoritur. quod non ab Euangelistis, sed à pictoribus noster didicit, quibus ut quidlibet audendi semper fuit æqua potestas cum Poëtis, ita Diabolum, Christum tentantem, Monachi cucullati specie insignire solent. id jam Indis per Xaverium Euangelicum fit. Carthusianum citat Barradius Concord. Euangel. tom. 2. c. 3. qui, *accessit*, inquit, *in forma visibili & humana, & forte in forma hominis religiosi, ut simulata sanctitate circundatus, citius falleret.* hæsitantis est illud *forte.* at noster nusquam hæret. Barradio displicet fabula, qui eum potius personam gessisse opinatur, quæ vel Dæmonis, vel Angeli naturam indicaret. Et unde habes Xaveri, Diabolum colloquendi exordium à laudibus jejuniorum atque austeræ Christi in deserto vitæ fecisse? Et quis te docuit, habuisse templum turrim altissimam, sub qua magnus fuerit hominum confluxus? an πτερύγιον *ala* seu *pinna* templi, cujus in hac historia apud Euangelistas mentio fit, altę turris fastigium tibi est? Disce itaque à nobis, fuisse peribolum sive ambitum, מַעֲקֶה Hebræis dictum, quo ex lege Deut. 22. ỷ f. 8. planum domus tectum circundabatur, ne in eo ambulantes deciderent. Planum quidem, fateor, non erat templi tectum, sed utrinque non nihil devexum, ut pluviam demitteret. habuisse tamen peribolum sive loricam, liquet ex Misnah in Middoth cap. 4. sect. 6. quę lorica trium tantum cubitorum altitudine à tecti imo assurgebat. fastigium autem, tecti fastigium adæquabat. adeo ut tecti elevatio trium tantum fuerit cubitorum. turris nulla in templo fuit. Ophel enim, quę ingentis altitudinis turris erat, extra templi murum erat sita. Quod si altius aliquod templi fastigium cupis, habe כלח ערב *arcens corvum*, id est tæniam quæ corvos aliasque aves à templi tecto arcebat, eratque, ut ex eodem loco Middoth apparet, unius tantum cubiti, adeoque tecti loricæque fastigium non nisi uno cubito superans. quam tu ergo hic turrim somnias? Et quum Matthæus ac Lucas simpliciter dicant, fuisse Christum translatum à Diabolo in montem altum, unde nosti fuisse montem istum in eodem deserto unde eum abstulerat? Barradius Conc. Euang. t. 2. l. 2. c. 5. varias sententias adfert, statuentibus Pontificiorum aliis, in eundem montem fuisse translatum, ex quo Deus Mosi terram promissionis demonstraverat. Aliis in montem prope Jericho, duobus milliaribus distantem à deserto Quarantana, in quo 40. diebus ac noctibus jejunaverat. Aliis rursus in ipsissimum illum montem in quo jejunaverat. ac fatetur rem esse dubiam, ac incertam, nec magni momenti. At nostro nihil dubium. Adeone vero familiaris es Diabolo illi qui tentavit Dominum, ut ex eo resciveris, Luciferum fuisse dictum? eo nomine Princeps vobis diabolorum venit. non utique S. docente Scriptura, ubi Lucifer est vel aurora, sive stella

stella auroræ nuncia, Iob. 11. 17. & 38. 32. vel Rex Babyloniæ veluti stella matutina elucens, Esa. 14. 12. vel doctrina Euangelii, 2 Pet. 1. 19. Princeps diabolorum Beelzebub in verbo Dei vocatur, non Lucifer. Et sicut nihil verbum Dei moratus, quo libet nomine Diabolum insignis, ita & quod libet dicentem introducis. inter quæ præclarum illud, quod cum Christum Filium Dei esse negaret, præclarum tamen, summoque honore dignum virum fateretur. Si ulla penes te fuisset verbi Dei reverentia, puduisset illud ineptis hisce commentis dehonestare. An parum tibi aptè locutus videtur Spiritus Sanctus? verba ejus sunt apud Euangelistam, *Venerunt Angeli & ministrarunt ipsi;* tua autem, *& cibum ipsi attulerunt, quem comedit.* Miror, non dixisse te, quod est apud Bonaventuram de vita Christi cap. 14. *Cibum nunc è domo Virginis Deiparæ, jussu Christi, ab Angelis allatum.* Opinatus es nempe, id fuisse ministerii genus ipsi præstitum. at liberum ne tibi, opinionem tuam pro verbo Dei Gentibus obtrudere? quid si transtulerint eum, ut solito loco cibum inveniret? nonne tutius erat & certius, vestigia Spiritus Sancti premere?

Non minor est audacia in sequenti. Pag. 138. *In Cana*, inquit, *Galilææ inter consanguineos Virginis nuptiæ fiebant. Sponsus erat Iohannes, qui miraculo mutatæ in vinum aquæ cognito, sponsam suam non attigit, sed virgine relictâ, consensu ejus Christo se discipulum addixit, atque in perpetua castitate persistens, unus ex 12 Apostolis evasit, Christo carissimus.* Historia harum nuptiarum extat Iohan. 2. 1. &c. ubi nec Consanguineorum Virginis Mariæ, nec Iohannis, nec derelictæ virginis sponsę

ulla

ulla mentio. Impudentissimum itaque est commentum, non ob aliam causam Mogoranis propositum, quam ut turpissimus Ecclesiasticorum cælibatus sacro aliquo exemplo niti videretur. Deseruisse Iohannem navigium, retia & patrem Zebedæum vocante Christo, legimus Matth. 4. 21. 22. at non vocante, sponsam suam deseruisse, sua sponte, nuptiis jam celebratis, fabula est, fidei Christianæ probrosa, & divinæ conjugii sanctioni adversa. Quas autem Xaverius Iohannis, eas Nicephorus lib. 8. cap. 30. Simonis Cananæi nuptias fuisse affirmat. pari uterque audacia. Videat de hac re, qui vult, Barradium tom. 2. l. 3. c. 1. ubi expensis variorum sententiis, fueritne harum nuptiarum sponsus Iohannes, an non, ipse secus quam Xaverius in negativam fertur. Sed & Baronius ad Ann. Christi 31. num. 30. affirmativam certis argumentis refutat. ut & Toletus ad cap. 2. Iohann. Annotat. 13. Miror utique, ut ausus fuerit pro Euangelio venditare Xaverius Iesuita, quod alii Iesuitarum doctissimi falsitatis arguunt.

Pag. 145. dicit noster, *Festum Paschatis 14 mensis lunaris fuisse celebratum.* Error est. decimo quinto debuit dicere. decimus quartus enim erat parasceve, sub cujus finem בֵּין הָעַרְבַּיִם *inter duas vesperas* mactabatur agnus. at non edebatur, adeoque ipsum festum paschatis non inibat, nisi ipsa vespera, quæ initium erat diei decimæ quintæ. Hinc apud Hebræos quatuor hæ Paschatis leges Vulgatæ sunt הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי : *Pascha non editur nisi nocte, & non nisi usque ad medium noctis, & non nisi à certo numero, & non nisi assum.* Nox

hæc

hæc diei erat decimę quintę, non decimæ quartę, ex ritu Judęorum qui menses habebant lunares. Verum ex ritu Romanorum, quibus menses sunt solares, quique à noctis meridie naturalem diem inchoant, poterat vespera illa manducationis agni ad decimumquartum diem referri. At noster expressit mensem Lunarem. quod non mirum, quum Sixtus Senensis Biblioth. Sac. l.6. Annot.110. testetur, *Decretum Ecclesiæ Latinæ asserere, Christum luna decimaquarta agnum edisse paschalem, ut & cæteros Iudæos.* fallitur ibi Ecclesia Latina. si enim decima quarta luna mactandus erat agnus, ut est Exod. 12. 6. sequenti autem nocte edendus, ibid. ℣s.8. decima quinta luna edendus erat.

Pag. 154. *Christus solum Petrum baptizavit. Petrus reliquos Apostolos. hi omnes alios qui in Christum credebant.* Nihil solidi habet hæc assertio. S. Iohannes 4.1. asserit, Christum ipsum non baptizasse. unde ergo Petrum baptizasse scitur? & quidem solum? fictum id ab iis qui primatum Petri fulcire ambierunt. Fateor apud Nicephorum lib. 2. cap.3 legi, *Divinus Euodius, qui & ipse Apostolorum successor fuit, in commentariis suis, præcipuè autem in Epistola quam Lumen inscripsit, hæc quoque posuit: Christus, inquiens, manibus ipse suis Petrum tantummodo baptizavit. Petrus porro Andream & filios Zebedæi. ii deinceps reliquos Apostolos. Septuaginta autem illos Petrus & Ioannes Theologus dictus baptizarunt.* Sed quæ ex Euodii illa Epistola, nulli veterum visâ, Nicephorus recens, & nugacissimus scriptor refert, in acta Euangelica referre velle, est verbum Dei turpissimè conspurcare. Si vera narrat Euodius, cur ab eo dissentit noster? à Petro

enim

enim reliquos Apostolos baptizatos ait, quum Euodius Andream tantum & filios Zebedæi, & ab his cęteros. A cæteris Apostolis noster omnes alios qui in Christum credebant, quum Euodius septuaginta discipulos à solis Petro & Iohanne Theologo baptizatos velit. ita nullus audaciarum & repugnantiarum finis, quum à verbo Dei abitur. Porro qui plura de Petro à Christo baptizato cupit, videat Baronium ad ann. Chr. 31. Num. 40. Et contra eum Casaubonum Exerc. 13. sect. 24.

Pag. 158. ait, *Vrbem Samariam, quæ regni decem tribuum sedes fuit, & præstantia ac religione cedere Hierosolymæ noluit, dictam fuisse olim Sichar.* Adeo nugis aliorum scriptorum intentus fuit Xaverii animus, ut ad S. Scripturam diligenter attendere non vacaverit. Iohannes enim cap. 4. ℣s.5. dixit, *Venisse Christum ad urbem Samariæ* (id est Samaritani territorii) *quæ dicebatur* (nempe tum temporis, non quæ olim dicta fuit) *Sichar.* dicta olim fuerat Sichem, habebatque in vicinia Fontem Iacobi, ipsa distans ab urbe Samaria duabus circiter leucis. *παροράσια* itaque hîc est & imperitia.

Pag. 177. ait, *Naamanem petiisse duodecim bubalorum onus de terra Israëlis.* quum in sacris legatur tantum *duorum.*

Pag. 186. *Quum grex porcorum in mare esset deturbatus, timuisse,* ait, *pastores, eo quod porci ad principes istius territorii pertinerent.* Audaciæ est id asserere, quum de hac historia non nisi ex Euangelistis constet, qui circumstantiam istam silent.

Pag. 190. ait, *Matthæum fuisse Architelonam.* deinde pag. 193. *conversum omnia dedisse pauperibus.*

 Vtrum-

Vtrumque audacter præter Scripturam dicitur. neque tale quicquam proferunt Baronius, aut Barradius.

Pag. 193. ait, *hæmorrhoussam fuisse fœminam nobilem.* Et hîc tacet Scriptura.

Pag. 194. *Vbi servi Iairi hero nunciassent exspirasse filiam, Iairum* ait *gratias Christo ob sumtos labores egisse, ac veniam discedendi postulasse, quo mortuam sepeliret.* Figmentum est Xaverii.

Pag. 198. ait, *Hierosolymæ locum fuisse, qui lingua Hebræa piscina dicebatur.* Quis nescit Latinam vocem esse Piscina? Iohannes κολυμβήθραν vocat, & Hebraicè Bethesda dici ait.

At unde Piscina ista tam salutaris fuit ægris? *Fertur,* inquit, *hanc sanandi virtutem in ista aqua fuisse Crucem Christi. hanc enim ex ligno, quod Magnus Salomo in hac piscina abdiderat, quodque tempore Christi supernatabat, effecerunt, atque in ea Christum suspenderunt. à quo tempore virtutem sanatricem aqua ista amisit.* Spurcum hoc est mendacium, à ligni crucis idololatris confictum, adeoque Christianæ fidei ignominiosissimum, quæ non in corruptibili crucis signi substantia, sed in incorruptibili ipsius crucifixi virtute, quippe cujus vibicibus curati sumus, sanitatem quærit. Fabulam istam ex Comestore Magistro refert Barradius tom. 2. l. 6. c. 2. sed addit, *Parum vel nihil autoritatis habet hæc narratio, apocrypha est, & ut ipse Magister ait, non est authentica.* Adde Toletum, qui in cap. 5. Iohan. Annot. 4. *Illud,* inquit, *de ligno, est sine ulla authoritate dictum, imo vanum ac falsum est.* Xaveriano tamen palato ita sapuit, ut sanctissimæ Euangelistarum historiæ intexi mereretur.

Pag. 206. asserit, *Davidem & Socios in domum Dei intrasse, ac panes propositionis edisse.* Non id asserunt Euangelistæ. & repugnat historia 1 Sam. 21. 1. Solus David intravit. at acceptis panibus adiit itineris socios ubi delitescebant, atque eos participes reddidit.

Pag. 213. *Pauperem Spiritu esse, tres gradus,* inquit, *habet. quorum postremus est, ut quicquid habet pauperibus det, seque prorsus evacuet, quo se totum bono applicare queat.* Expositio hæc in usum Monasteriorum est & Fratrum mendicantium. nec habet authorem Spiritum Dei, qui suos, si pauperes sint, solatur, at sponte pauperes esse non jubet. Et quis credat, posse eum qui nihil habet melius se bono applicare, quam qui habet unde perpetuo aliis faciat bene? *Pauperes,* inquit Servator, *semper habebitis vobiscum.* Ergo reliquis, quantum fieri potest, danda est opera ut non sint pauperes, sed habeant unde semper pauperes alant. &, *beatius est dare quam accipere.*

Pag. 245. *Hæc verba Christi, si vultis accipere, ille Elias est qui venturus erat,* ait, *ipsum Christum postea sic declarasse, ut sensus sit: Sicut scriptum est fore, ut antequam Christus ad judicium mundi veniat, Elias veniat, & adversus Antichristum doceat: sic Iohannes eadem potentia jejuniorum venit ante Christum, qui nunc vobiscum est.* Potest ne major excogitari audacia, quam Christo tribuere quæ nunquam dixit, & S. Scripturæ, quæ nusquam extant? ubinam illa Christi declaratio legitur? ubinam scriptum est, venturum Eliam antequam Christus ad judicium mundi veniat, & adversus Antichristum docturum? Extat vaticinium Mal. 3. ỳs. 23. *Ecce ego mitto vobis Eliam prophetam, antequam veniat*

dies Domini magnus & terribilis. ſed non alium hunc eſſe à Iohanne Baptiſta liquet, non tantum ex verbis Angeli Luc. 1. 17. verum & ex his ipſis Chriſti verbis, *Si vultis accipere, hic eſt Elias qui venturus erat.* qui itaque ex Malachiæ vaticinio alium à Iohanne Eliam adhuc fingunt, qui circa ultimi judicii diem adverſus Anti-Chriſtum diſputet, vani ſunt, & apertis Chriſti verbis adverſantur.

Pag. 249. Hiſtoriam peccatricis Luc. 7. ſic enarrat. *Venit Ieſus Hieroſolymam, in qua urbe erat mulier è civitate Bethania, nomine Maria Magdalena, ſoror Marthæ. Divites erant ambæ. Pater earum Sirus, mater Eucheria vocabatur. frater ipſis Lazarus. Maria hæc Magdalena juvenis erat, pulchræ formæ. quumque ſine patre educata eſſet, vaga vixit & pro arbitrio. conſpici amabat & diligi, eòque omnia dirigebat. Splendidè ſe atque ornatè amiciebat, adeo ut improba in urbe audiret. Soror ejus Martha, à quo tempore à ſeptennali ſanguinis profluvio ſanata fuerat, in Chriſtum crediderat, ſemperque annixa fuerat ut Mariam ad frugem adduceret. quumque nihil proficeret, efficere tandem cogitavit, doctrinam Chriſti ſemel ut audiret. fieri poſſe, ut in corde ejus doctrina cæleſtis operaretur. Et ut eam moribus Chriſti pelliceret, Totus, inquit, mundus audiendi gratia eum adit, pulcherrima facie eſt, & in dicendo ſuaviſſimus. Quum jam monenti paruiſſet, Chriſtus volens eam ab oblectamentis mundi avertere, ſermonem ſuum ſtatui ejus accommodavit, & de mundi inconſtantia, de peccatorum turpitudine, deque pœnis inferni verba fecit: additoque prolixo ſermone de magnitudine miſericordiæ divinæ erga peccatores, animum ejus adeo preſſit, ut aliam plane mentem induerit. opportunè*

tunè tum contigit, quod iſthoc die à Phariſæo quodam ad convivium invitaretur Chriſtus. qui quum locum hunc domui iſtius peccatricis vicinum eſſe noſſet, addixit, &c. Quid non audet Xaverius? Hieroſolymæ contigiſſe unctionem iſtam vult, cum ex Luc. 7. ℣ſ. 11. collato cum ℣ſ. 37. ſatis appareat, in urbe Galilęæ Naim contigiſſe. Barradius Concord. Euang. tom. 4 l. 8. c. 12. varias de loco ſententias referens, ait, alios velle Nazarethæ, alios Bethaniæ, alios in civitate Naim rem geſtam. de Hieroſolyma nemo ſomniavit. Barradius fatetur, veriſimilius eſſe, rem in Galilæa eſſe geſtam. Baronius ad ann. Chr. 32. num. 23. & 24. ne quidem de hoc ambigit, ſed penitus aſſerit. Noſter etiam Simonem hunc Phariſęum Hieroſolymæ juxta domum Peccatricis habitaſſe vult, cum pleriq; Pontificiorum velint, eundem hunc eſſe cum Simone Leproſo, qui Bethaniæ habitabat, Matth. 26. 6. Porro, peccatricem hanc quæ unxit pedes Chriſti, vocatam fuiſſe Mariam, non dicit Lucas, multo minus Mariam Magdalenam. Vnxit pedes Chriſti Ioann. 12. Maria ſoror Marthæ. ſed unxit Bethanię, hęc autem peccatrix in Galilęa. eandem utrobique fuiſſe mulierem non eſt veriſimile. ut nec Mariam Marthę ſororem cognominatam fuiſſe Magdalenam, ex qua narrant Euangeliſtę ſeptem ejecta fuiſſe Dæmonia. Et fatetur ipſum Breviarium Romanum ad 22 diem Iulii, *De Maria Magdalena non parvam eſſe doctiſſimorum & graviſſimorum virorum controverſiam, quibuſdam res quaſdam geſtas de quibus eſt in Euangelio, ad unam mulierem referentibus, aliis ad plures.* de quo videat, qui vult, Sixtum Senenſem S. Biblioth. lib. 6. Annot. 109. Baronium ad ann. Chr. 32.

num. 17. & ſequent. At noſter nuſquam hæret, & in rebus maximè dubiis tanquam ex tripode quidvis dictat Mogolenſibus. Quod ſi alia ab hac peccatrice fuit Maria ſoror Marthę, nonne improbus in optimam & piiſſimam fœminam Xaverius eſt, qui eam velut impurum ſcortum traducit apud Gentes? aliam fuiſſe, Nicephorus diſertè dicit lib. 1. cap. 27. ubi quoque patrem Lazari fuiſſe Simonem Leproſum, in libris Apocryphis apertè tradi aſſerit. ex quo ergo noſter habet, patrem ejus & ſororum fuiſſe Sirum, matrem Eucheriam? Hauſta hæc ſunt ex Legenda, quam ſcripſit homo ferrei oris & plumbei cordis (ut loquitur Vives) Iacobus de Voragine, qui patrem etiam Syrum & matrem Euchariam nominat, & reliqua habet quæ Ieſuita pro Euangelio miſeris infidelibus obtrudit, ut eos fabulis detineat. Porro, Mariam nobis juvenculam depingit, quum Ianſenius ex aliis referat (quem ſequitur Barradius tom. 2. l. 8. c. 13.) nupſiſſe eam viro Magdali incolę, poſt mortem autem viri corpus impudicitiæ dediſſe. Vnde vero habet, Martham à ſeptennali ſanguinis profluvio fuiſſe beneficio Chriſti ſervatam? Eſt quidem apud D. Ambroſium in lib. de Salomone cap. 5. *Dum largum in ſanguine fluxum Chriſtus ſiccat in Martha, dum dæmones pellit ex Maria, &c.* Verum Barradius Conc. Euang. tom. 2. l. 5. c. 24. & Baronius ad ann. Chr. 31. num. 74. Ambroſium ajunt agere de hęmorrhoüſa illa, quæ duodecennali profluvio laboraverat, Matth. 9. verſ. 20. Quam tamen ipſam fuiſſe Martham, negat Baronius. Vnde autem ſermones Chriſti novit, quibus peccatricem, antequam in domum Phariſęi intraſſet, inſtituit? unde, Chriſtum ſe Phariſæo convivam addixiſſe, quia domus ejus domui peccatricis vicina eſſet? Placent Xaverio hęc commenta. miror, ſi perinde aliis.

Pag. 314. Duobus in locis aſſerit, *Chriſtum 72 diſcipulos ſegregaſſe.* Secutus nempe in eo Vulgatum Interpretem Latinum, quum Græca exemplaria ſequi oportuiſſet, quę uno conſenſu 70 dicunt. vide Eraſmum ad Luc. 10. 1. Addo Syrum, Arabem, Æthiopicum Interpretes, qui non aliter quam 70 legerunt.

Pag. 318. aſſerit, *Non Mariam tantum ſed & Martham ad pedes Chriſti ſediſſe, ut verba ejus audiret. tandem ſurrexiſſe, convivii apparandi cauſa.* quę utique apud Lucam non ſunt, ſed afficta. vide Luc. 10. 39.

Pag. 325. *Credi* ait, *dum Chriſtus Iohan. 8. in pulvere ſcriberet, unumquemque adſtantium peccata ſua in iſtis lineis legiſſe.* Haimonis hæc eſt ſententia. quam ſequi noſter maluit, quam vel Euthymii, vel Bedę, vel Ambroſii, quorum varias ſententias habes apud Sixtum Senenſ. S. Biblioth. lib. 2. in titulo *Ieſu Chriſti Digitea Scriptura.* Sed magis nobis probatur ipſe Sixtus, qui, quid Chriſtus ſcripſerit, neque Euangeliſtam ait aperire, neque promtum eſſe cuiquam definire. Modeſtiæ itaque laudem inveniſſet Xaverius, ſi Euangeliſtę veſtigiis inhęrens, nihil definiviſſet.

Pag. 342. aſſerit, *Galilæos fuiſſe qui Chriſto nunciarunt, Pilatum Galilæorum ſanguinem miſcuiſſe ſacrificiis.* Lucas ſimpliciter dicit, *quoſdam fuiſſe.* unde noſter novit Galilęos fuiſſe? & cur non potius Judęos, qui id Chriſto contemptim nunciarint, ut Galilęos, quos dedignabantur, majores ſe peccatores eſſe inde arguerent?

Pag. 354. Pertractata parabola filii prodigi, sic prosequitur noster. *Hoc tempore fama Christi per universam terram divulgata est. & ad Abgarum Edessæ regem, quæ nunc Horphæ nomine clara est, & à Ierusalem 20 dierum itinere abest, miracula ejus pervenerunt. Hic Leprosus cum esset, misit qui Epistolam suam ad Christum deferrent, quæ hujus erat argumenti: Audivi de vitæ tuæ sanctimonia, & miraculis quæ edis. Iudæos autem tibi internecionem moliri. nihil mihi felicius continget, quam si in hanc terram concedere digneris. regni mei dimidium tibi polliceor, meque te dignam acturum vitam, si tuo adventu regionem nostram nobilitas. Misit una pictorem peritum nomine Ananiam, qui effigiem ejus extractam adferret, si ipsum Christum venire non contingeret. Venientibus occurrit Christus, ex cujus conspectu multo magis quam ex fama ejus obstupuerunt, multumque institerunt, secum ire ut dignaretur. Ille renuens, scripto Regis in hunc modum respondit: Gratias ago, quod me tantopere videre desideres. discedere hinc non convenit. ob perditas enim Israëlis oves veni. illis me adesse oportet, illas docere, & complere quod de me scripserunt Prophetæ. ubi autem in cælos ascendero, ex discipulis meis unum mittam, qui te viam salutis doceat, & à morbo quo teneris sanet. Deus te custodiat. Ibi tum Pictor omni studio figuræ exprimendæ incubuit. Sed quum sæpius expressisset, opusque absolutum crederet, multum dissimile reperit, seque maceravit, quia id aliquoties evenit. Misertus ejus Christus, acceptumque ab eo linteum per faciem transferens, veram vultus sui effigiem ei impressit, ac per pictorem Regi donavit. qui eam summo cum gaudio accepit, & cum honore servavit. Postea Apostolorum unus in regnum ejus profectus,*

Christianum eum reddidit, maximamque regni partem in fidem Christi traduxit. Hanc effigiem supra urbis portam collocavit. & quoties in angustias redactus, hostium in urbem impressionem reprimere amplius non valeret, ostentavit hanc effigiem, quæ protinus furorem hostium retudit, & retrocedere coëgit. sic se aliquamdiu res habuit. Deinde longo intercedente tempore Constantinopolin delata est illa effigies, hinc in Italiam in urbem Genua, ubi etiamnum exstat. Monemus Lectorem, eandem hanc historiam in limine præfationis, etsi non tam prolixè, recensitam quoque ab authore fuisse. Hanc Abgari, vel Abagari, vel Augari (his enim modis legitur) sive historiam sive fabulam, primus, ni fallor, Eusebius lib. 1. Histor. Eccles. cap. 14. in lucem protulit. Et si cui hîc habenda fides, Eusebio esset, qui se hasce Epistolas ex ipsis Edessæ archivis depromptas, è lingua Syriaca in Græcam transtulisse ait. Ne quis tamen Catholicus fidem adhibeat, vetat Gelasius I. Papa, qui non universam modo Eusebii Pamphili historiam, sed nominatim duas hasce Epistolas, Abagari ad Christum, & Christi ad Abagarum, apocryphas, Catholicis vitandas, & ab omni Romana Ecclesia eliminatas pronunciat, ut in primo tomo Conciliorum, & in Decretorum libro Distinct. 15. videre est. quî ergo ausus est Xaverius hæc tanquam Euangelica historiæ infarcire? Si enim fide tenentur Mogorani historias hasce amplecti, in fide errasse Papam & concilium necesse est, & impium esse Pontificis hoc Decretum. quod qui fatetur, Ecclesiam Romanam & Pontificium subvertit regnum. Sin rectè decrevit Papa, spuriis Xaverius contaminat Sacra, Mogoranis imponit, & Pa-

pam ſpernit. Adeo eſt propagandę veritatis Euangelicæ ſtudioſus, ut mendaciis etiam, publico Capitis Eccleſiæ, ut ipſe tenet, judicio damnatis, rectè id fieri arbitretur. Improbarunt quoque has Epiſtolas Bellarminus de Script. Eccleſ. ad ann. 34. Coſterus Enchir. cap. 1. & Canus Loc. Theol. lib. 11. c. 6. Nemo autem, quod ſciam, Veterum tempus præciſum definire auſus fuit, quo hæc contigerint. At noſter, quem nihil latet, exactè contigiſſe novit, poſt allatam à Chriſto parabolam filii prodigi. Ita & Leproſum Abgarum fuiſſe novit, quum Euſebius, Nicephorus, Cedrenus aliique generatim incurabili morbo laboraſſe dicant. Novit & Pictori nomen fuiſſe Ananiam. in quo tamen aut noſter fallitur, aut Nicephorus lib. 2. cap. 7. & Cedrenus pag. 142. qui id Curſoris nomen fuiſſe ajunt, cui deferendas literas Rex dedit, & pictorem comitem addidit: ſed quid moratur Xaverius, verum dicat, an falſum, modo credant Mogorani? Alias hîc dat Epiſtolas, quam quæ ſunt apud Euſebium. confer Lector, & videbis. Quaſi melius norit noſter quid Abgarus & Chriſtus ſcripſerint, quam ipſa Edeſſæ Archiva. Citat eaſdem Cedrenus dicto loco, ſed ad amuſſim Euſebium ſequens. niſi quod in reſponſoria Chriſti ad Regem addat, *Thaddæum mittam, qui vitam æternam & pacem tibi tuisque præbebit, & urbs tua ab omnibus hoſtibus tuta ac invicta fiet.* quæ non ſunt apud Euſebium, nec apud noſtrum. Sed poſtrema promiſſio de tutela urbis extat in M. S. Epiſtola Arabica, tractatulo cuidam præmiſſa, in quo Origenis, Regiorum ſive Orthodoxorum, Neſtorianorum, Iacobitarum, Arrianorum, Armenorum, aliarumque multarum ſectarum opinio-

nes de Trinitate & perſona Chriſti paucis conferuntur, eſtq; ex Bibliotheca amici noſtri D. Ioh. Eligmanni mihi commodata. quam, quia immenſum à cæteris variat, hîc addere non gravabor. Sic habet.

رسالة سيدنا المسيح الي ابجر ملك الرها بعث يقول له
انا ايشوع المسيح ابن الله الحي الازلي الي ابجر الملك بمدينة
الرها السلام لك انا قايل لك طوباك انت وخير يكون
لك وطوبانية في مدينتك الذي يقال لها الرها اذ لم تراني
امنت بي طوباك انت وشعبك الي الدهر السلام والحب
يكثر في مدينتك والايمان بي النقي يشرق فيها والعلم في
ازقتها انا ايشوع المسيح ملك السما اتيت الي الارض
لكي اخلص ادم وحوا ونسلهما وبعث له سبعة حرف
يونانية * الاول اني باختياري اتقدم الي الالم والصليب *
الثاني اني ليس بانسان لطيف بل الاه تام وانسان تام *
الثالث اني رفعت الي الشارفيم * الرابع انا الازلي وليس
الاه غيري * الخامس اني صرت مخلص لبني البشر *
السادس من اجل حبي لادم * السابع انا حي في كل
حين دايم الي الابد * وبعثها له وكتبها سيدنا المسيح
بيده بعث يقول له انا امرت بامراضك واوجاعك واسقامك
تبرا وتشفي وخطاياك فتغفر لك وحيث ما وضعت رسالتي
عليه ولا يقدر قوة العدوا المعانده المخالفه تدنوا اليك
وتكون مدينتك مباركه عليك الي الابد وهذا السبع
الاحرف الذي بعتها سيدنا المسيح الي ابجر ملك الرها عن
الاهوتية والناسوتية وانه الاه تام وانسان تام له المجد دايما ،

Quæ ſic interpretamur. *Epiſtola Domini noſtri Chriſti ad Abgarum regem Edeſſæ. Miſit, dicens ei; Ego Ieſus Chriſtus, Filius Dei vivi æterni, Abgaro regi in urbe Edeſſa, pax tibi. Ego dico tibi, Beatus es, & bene eſt tibi, & beata eſt civitas tua, quæ dicitur Edeſſa. quum non videris me, credidiſti in me. beatus es, & populus tuus in æternum. Pax & charitas multiplicetur in civitate tua, & fides in me ſincera illuſtris fiat in ea, & ſcientia in plateis ejus. Ego Ieſus Chriſtus Rex cæli veni in terram, ut ſervem Adamum & Evam & progeniem eorum. Et miſit ipſi ſeptem dicta Græcè. Primum, Ego voluntarie adeo paſſiones & crucem. Secundum: Ego non ſum homo ſimplex, ſed Deus perfectus & homo perfectus. Tertium, Ego evectus ſum ad Seraphim. Quartum, Ego æternus, & non eſt Deus præter me. Quintum: Ego factus ſum Servator hominum. Sextum: propter amorem meum erga hominem. Septimum: Ego vivo in omne tempus, ſemper, in æternum. Miſit illam, eamque ſcripſit Dominus noſter manu ſua. & miſit, dicens ei, Ego præcepi de ægritudinibus tuis, & doloribus tuis, & morbis tuis, ſanator & curator. & peccata tua remittantur tibi. Et ubicunque collocaveris hanc epiſtolam meam, non valebit poteſtas hoſtium adverſantium & oppugnantium accedere ad te, & erit civitas tua benedicta propter te in æternum. Hæ ſunt ſeptem ſententiæ, quas miſit Dominus noſter Chriſtus Abgaro Regi Edeſſæ de divinitate & humanitate, & quod ille ſit Deus perfectus & homo perfectus. Ei laus ſit in æternum.* Vides novam plane Epiſtolam, ineptam, & nullius fidei. Eò labitur ſuperſtitio, ubi ſemel extra Verbi Dei pomœria vagari auſa eſt, ut quidvis ſibi fingere permittat, quo rem Chriſtianam juvari autumet. Inter quos

nulli cedit Xaverius. Quam quæſo fidem meretur fabula de pictore, & Chriſti effigie? Euſebius, πολυΐστωρ ille, & curioſus Eccleſiaſticarum rerum indagator, trecentis & circiter triginta à nato Chriſto annis, nihil de hoc inaudiverat, nihil tale in Edeſſæ archivis, quæ aut ipſe viſitaverat, aut viſitari curaverat, repererat. ſequioribus ſeculis, quibus imaginum cultus vigere cepit, excogitatam fabulam omnino eſt veriſimile. Beatam autem Genuam, quæ tam præclaræ imaginis eſt νεωκόρος! Infelices hoſtes, qui unquam Genuam ſunt oppugnaturi! continget iis credo, quod Coſroæ Edeſſam oppugnanti, ut ad conſpectum iſtius imaginis terga vertant. Hoc certè modo veneranda Mogoranis fit Italia, quæ tantum ſola theſaurum gerit: modo dicenti Xaverio credere illi velint. Non enim adeo ſunt ſtupidi, ut hoc Euangelicum non eſſe neſciant, & magnis, in re tot fraudibus obnoxia, opus eſſe argumentis, quibus genuinam non ſpuriam eſſe Genuenſem illam imaginem probetur. Sed hæc fortaſſis in altero ſuo libro prolixè deducit Xaverius. Infallibiliter tamen Genuæ eſſe aſſerere non poteſt, quum Baronius Ann. 944. Romam perlatam dicat, ibique hactenus coli titulo S. Sylveſtri.

Pag. 370. Pro, *Dic Eccleſiæ*, habet noſter, *Dic primario Eccleſiæ. & ſi eum etiam non audit, ſit tibi velut Ethnicus & publicanus.* An non hîc ſacrilegus audiat Xaverius? an falſarii crimen effugere poteſt? Excuſationem mereretur, ſi Commentatoris vice fungens, verba Chriſti, *dic Eccleſiæ*, de Eccleſiæ primario intelligenda dixiſſet. Error Xaverii, malè Scripturam interpretantis, is dici potuiſſet. At nunc hiſtoricum

agens narrat, Christum dixisse, *dic primario Ecclesiæ.* quæ pura falsitas est, & mendacium contra conscientiam. quid est, si non hoc est κυριεύειν τῆς πίστεως, *dominari fidei?* κατακυριεύειν τῶν κλήρων, *dominari sortibus Domini?* Christum enim τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν, *fidei ducem ac consummatorem*, non quæ ipsius sed quæ sua sunt loquentem facit. Tanti scilicet erat Pontifex Romanus, ille Ecclesiæ, si credere fas est, primarius, ut in ejus gratiam Christus ipse falsandus esset. Cor Xaverii non hic rectum fuit coram Domino. resipiscere debuit ab illa malitia sua, & rogare Deum, si forte remitteretur ipsi imaginatio cordis sui.

Pag. 369. Pro, *& in sinum Abrahæ detulerunt*, quod legitur Luc.16.22. dixit, *in domicilium Abrahami & reliquorum quiescentium.* Verebatur enim, ne per *Sinum Abrahæ* intelligerent Indi locum quietis & felicitatis, in quo omnes pii, & Abrahæ per fidem filii, patri suo Abrahæ juncti, tanquam in sinu quodam quiescerent & refocillarentur, vi fœderis cum Abrahamo & veris ejus per fidem posteris initi. quod quoniam limbo fictitio Patrum parum conveniebat, qui Inferno junctus nihil refocillationis præbet, substituit, *domicilium Abrahami & reliquorum quiescentium.* ex quibus verbis, neque Abraham ut Pater Lazari, neque Abrahę consortium ut locus refocillationis intelligi potest. quæ improba est perfidia.

Pag. 385. Quod Marcus simpliciter dixit, Bartimęum cœcum, à Christo vocatum, surrexisse, & ad Christum venisse, Noster ait, *cadentem ac surgentem, quippe qui inter currendum impingeret, ad Christum venisse.* quia vilis nimium videbatur futura Euangelistę narratio,

narratio, nisi isto Xaverii pigmento fuisset exornata. quasi currere cœcus nemo posset, nisi subinde caderet.

Pag. 385. *Christus*, inquit, *sex ante Pascha diebus Bethaniam venit, ubi Lazarum è mortuis suscitaverat. Apud Martham & Mariam divertit. at in vicinia habitabat Simon quidam Leprosus, qui eum domum suam deduxit, & convivium fecit.* Confer. cum Matth.26.6. Iohan.12.2. videbis quid de suo audacter addiderit. Vide etiam Barradium tom.3. l.7. c.2. num.6. ubi ad verba Euangelistæ, *Fecerunt autem ei cœnam ibi*, invenies Toletum & Lyranum statuentes, Incolas Bethanię fecisse hoc convivium communi consensu. Euthymium, Chrysostomum & Theophylactum, à Maria & Martha factum. alios, à Maria, Martha, & Simone Leproso. noster soli Simoni tribuit, quod Euangelista pluribus.

Pag. 389. *Asina*, inquit, *ejusque pullus*, de quibus Matth.21.2. *hunc usum habebant, ut pauperes atque impotentes iis vecti, Hierosolymam ascenderent, deinde reducerent.* Quod quidam fortassis est opinatus, noster tanquam compertum Euangelicę historiæ attexit. paris audaciæ est & illud, *Christus primum asinam, tum pullum conscendit.* ut & illud

Pag. 429. *Signum filii hominis in nubibus appariturum est Sancta Crux.* At Marcus cap.13. ỷs.26. & Luc. cap.21.27. Matthęum sic interpretantur, ut signum Filii hominis futurum sit, *ipse Filius hominis veniens in nube cum potentia & gloria multa.* In his acquiescere debebat, qui non vult φθείρεσθαι ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστὸν, *corrumpi & degenerare à simplicitate quæ est in Christo.*

Pag.

Pag. 442. *Christus*, inquit, *ad Apostolos venit, & voluit pedes ipsorum lavare ac linteo abstergere, initio facto à Petro.* At Iohan. 13. 5. 6. legitur, *Cœpit lavare pedes discipulorum & extergere linteo. venit ergo ad Simonem Petrum, &c.* quæ hunc potius habent sensum: Quum jam cœpisset pedes discipulorum lavare, & ad Petrum ventum esset, &c. Quod & Iesuita Toletus in Comment. ad hunc locum Iohannis benè animadvertit, dicens, *Particulam* ergo *probare atque indicare, Petrum non fuisse primum, cujus lavare pedes incepit.* Vbi vero legit, quod paulo post addit, *Christum flentem Petri pedes lavisse?* Et quid impulit, ut historiam lotionis pedum postponeret intinctæ? Secus quam facit Iohannes cap. 13. Item ut diceret, *Iudam exivisse post lotionem pedum*, quum Iohannes ℣ſ. 30. afferat, statim post acceptam intinctam id factum? Noster καπηλεύει τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, *cauponatur verbum Dei.* quid autem caupones non audent? Præsertim nescio quid hominem impulerit, ut Sacræ Cœnæ institutionem omnino præteriret. In cujus locum hæc substituit, initio pag. 442. *Scitote quod caro mea pro vobis tradetur, & sanguis meus effundetur pro remissione vestra & multorum aliorum.* Quod non nisi consulto factum dici potest, quoniam omissis Sacramenti signis, solam rem significatam tradidit.

Pag. 446. Quum verba Christi ad Petrum recensuisset, *Ego pro te oravi, ne fides tua deficeret. & tu conversus confirma fratres:* addit, *Ipse Christus Sermonem hunc illustravit & dixit, Nunquam fides Petri, qui primus Successor est, deficiet, & opus ejus est confirmare alios. Atque ita factum est. nam usque ad hodiernum diem nullus*

Papa, qui emanatio est ex vicario Petro, in fide defecit. Vbi frons tua, Xaveri? Si impudentissimum hoc mendacium nec Indis nec nobis detegendum unquam credidisti, oculos certe & tribunal Christi fuisses veritus, quem tu loquentem facis, quæ non tantum non dixit, sed nec cogitavit. Petrum primum successorem suum dixit Christus? ubi? quando? & quomodo successorem habet, qui ipse vivit in æternum, neque munere suo unquam desistit? At fac Petrum dictum fuisse Successorem, non propterea cæteri Papæ. neque verum est Papam esse emanationem ex Petro. multo minus, nunquam defecisse in fide. Papa Zepherinus Montani hæresin approbavit, teste Tertulliano contra Marcionem. Marcellinus, metu mortis adactus, idolis sacrificavit, teste Eusebio. Liberius & Felix secundus fuere Arriani, teste Hieronymo in Chronico, & in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum. Vigilius fuit Eutychianus. Honorius primus fuit Monotheleta, fatente Melchiore Cano in locis Comm. lib. 6. Stephanus Sextus damnavit omnia Acta Formosi antecessoris sui. contra Iohannes nonus damnavit acta Stephani: & rursus, Sergius tertius acta Iohannis noni & Formosi, teste Platina. Item Sylvester secundus fuit Necromanticus, & tandem à Diabolo turpiter occisus, teste Martino Polono. Sic Gregorius Septimus, teste Cardinale Bennone, omnium scelestissimus, & prorsus Atheus fuit. Iohannes vigesimus Secundus à Schola Parisiensi hæreseos convictus est, quod negaret animarum immortalitatem. Denique Iohannes vigesimus tertius, in Concilio Constantiensi Sess. 11. palam dicitur futuram vitam abnegasse. Jam mihi os

illud impudens vide, quod neminem Paparum erraſſe unquam in fide, aſſerere, & hiſtoriæ Euangelicæ inſerere audet.

Pag. 450. & 453. Bis aſſerit, cauſam cur Iudas oſculo Chriſtum deſignarit Iudæis fuiſſe, *quia Iacobus Alphæi filius ipſum adeo referebat, ut inter ſe confundi & unus pro altero capi potuiſſent.* non minus aſſeveranter quam ſi vidiſſet. & tamen fumos vendit Indis. ignoravit hoc Baronius Anni 34. num. 67.

Pag. 454. Alapam Chriſto tam validè impactam ait, *ut ſanguis è naſo effluxerit.* Auxit paſſionem Chriſti, fortaſſis mendacio.

Quater facit Petrum abnegantem. bis apud Annam pag. 454. ubi etiam contra fidem hiſtorię ignem in aula Annæ accenſum fingit, cum teſtibus omnibus Euangeliſtis, præſertim Iohanne c. 18. in aula Caiphę accenſus fuerit. Bis deinde apud Caipham, & quidem utramque abnegationem extorquente cognato Malchi, pag. 457. Satis profecto probroſa fuit Petro trina abnegatio. non opus erat neque æquum, quartâ augere ejus ignominiam. quod certe Pontificium hominem minime decebat, qui Petrum Pontificiæ ſedis præſidem jactat.

Pag. 457. Parum noſtro eſt pœnitentiam Petri ex Euangelio narraſſe. Addit, *exhinc uſque ad tempus mortis continuo in fletu fuit, ac lamentatus eſt. adeo ut ex calore lacrymarum ex oculis perpetuo manantium, facies ejus aduſta apparuerit.* Noli mirari Lector, auxiſſe Xaverium præter fidem Euangelicæ hiſtoriæ Petri pœnitentiam, quum præter ejuſdem fidem auxiſſet ejus peccatum.

Pag.

Pag. 461. *Iudam facti pœnituit. Cogitaverat enim: Dominus Ieſus ſe ipſum ab illis liberabit, quia valet viribus. & ego hos nummos gratis auferam.* Quid ſi cogitaverit, non poſſe Chriſto, integerrimæ vitæ viro, mortis crimen impingi: adeoque aut in carcere detenturos, aut loris cæſum dimiſſuros. quumque jam præter opinionem capitis damnatum videret, pœnituiſſe? Non erat Xaverii hîc quicquam definire.

Pag. 461. *Iudas, projectis in templum argenteis, quia Sacerdotes recuſabant recipere, aſcendit in ſummitatem arboris, ſeque ſuſpendit &c.* Laudandus hîc Xaverius, quod à fabulis, quas ſuper mortis Judæ modo varias adfert ex antiquis Baronius, prudenter abſtinuerit. Debuiſſet eadem prudentia ab arboris ſummitate abſtinuiſſe. Incertum enim, intra an extra urbem, ad arborem an ad domus trabem ſe ſuſpenderit. Et unde novit, projeciſſe Judam argenteos in templum, quia Sacerdotes recuſabant recipere, potius quam ut urgentis ſuæ pœnitentiæ vim oſtenderet? vehementer αὐθάδης eſt Xaverius, qui quicquid ſibi viſum eſt, ab Eccleſiis Gentilibus credi cupit.

Pag. 469. Flagellationem Chriſti ſic exornat. *Comprehenſum Chriſtum, in peculiarem locum abductum, denudatum, ac columnæ alligatum, è ſex viris flagellationi deſtinatis duo alternatim pelliceis ſcuticis ſic ceciderunt, ut ſanguis in terram defluxerit, caro corporis fruſtatim avulſa deciderit, & oſſa alba conſpicua fuerint. unum vulnus atque una plaga totus erat. & cognitum fuit, quinquies mille, ſeptingenta, octoginta & aliquot flagra fuiſſe inflicta.* Deinde pag. 469. *Coronam ſpineam capiti impoſuerunt. & cognitum fuit, ſeptuaginta duas ſpinas caput*

Iiii 2 vulne-

vulnerasse. & arundinem fractam in manus ejus dederunt. Quid non fingit & assuit S. Historiæ Xaverius ? quia scilicet Euangelistę passionibus Christi satisfecisse non videbantur.

Pag. 473. *Christo è domo Pilati egresso, ante eum ibant Regii Ministri. juxta eum Præco prædicabat, Hoc est mandatum Pilati nomine Tiberii Cæsaris, ut hic Iesus Nazarenus capitis supplicio afficiatur, quia homines seduxit, seque Regem & Filium Dei vocavit.* Humani cerebri hęc sunt, non Spiritus Dei.

Pag. 474. *Ibat Christus pedibus & capite nudus, nisi quod spineam coronam gestaret. Et dum isthoc pacto transiret, nobilis quædam fœmina Veronica dicta, è fenestra prospiciens, eumque agnoscens descendit, ac mæsta, misericordiæque plena accedens, linteum triplicatum capiti Christi applicuit, veniaque ab ipso impetrata benedictam ejus faciem mundavit. Aperto autem linteo, tres Christi effigies impressæ hæserunt, quarum una in Hispania in urbe Iahen in regno Portugalliæ reperitur, & multis eò confluentibus quotannis bis ostentatur, parique modo eminus & cominus videtur. Altera est Mediolani. Tertia Romæ.* Fabulam hanc esse, jam pridem viri eruditi, atque inter eos Rainoldus, demonstrarunt. Chiffletius de Linteis sepulchralibus Christi cap. 34. sudarium quoque Veronicæ laudat, sed cum nostro non ubique convenit. Veronica nostro *nobilis* est : illi solummodo *religiosa*. Noster, *eam è fenestra Christum adventantem vidisse*, ait, *ac descendisse* : ille, *stantem eam pro foribus domus suæ*. Noster, *ipsam Veronicam triplicatum linteum capiti Christi applicuisse, & impetrata à Christo venia, faciem ejus mundasse* : ille, *Lineum capitis sui peplum Christo*

Christo porrexisse, quo ipse faciem suam sudore & cruore diffluentem detergeret. Noster confidenter asserit, *aperto linteo tres vultus Christi effigies fuisse in eo conspectas.* Ille, ut dubium narrans, quod credere & non credere liceat, *Sunt*, inquit, *qui credant, Velum illud capitis Veronicæ oblongius, triplicatum fuisse, & imaginem divinitus impressam, triplicem suscepisse.* Addit, *quarum una servetur Romæ, altera Gienensi civitate Hispaniæ, tertia Ierosolymis.* Noster pro *Ierosolymis*, dicit *Mediolani*. Si rectè ille, noster Mogoranos fefellit. Sin uterque locus habet, quatuor jam effigies peplum susceperit. Barradius tom. 4. lib. 7. c. 10. triplicatum linteum plane ignorat, & unius tantum impressę ei imaginis meminit, quę Romæ asservetur.

Pag. 477. *Iohannes Mariam adiit, filiique casus enarravit. Illa cum aliis quibusdam mulieribus abiit, & stetit qua transiturus erat Christus. perculerunt eam confluxus hominum, splendor armorum virorum regiorum & vox præconis. Præcipuè autem filium in isto statu videns, & ab ipso visa obstupuit. nec ullo verbo facto, sed lacrymarum fluxu cordis statum prodens, ulnis eum complexa est, ac tantopere eum commovit, ut una cum matre, ex deliquio collapsâ, ipse quoque in terram ruerit. Iudæi eum truserunt ut surgeret. sed quoniam crucem gravem esse scirent, & sanguinis multum ex eo profluere, timuerunt ne forte in via moreretur, &c.* Mirum est nullum Euangelistarum horum quicquam aut oculis vidisse, aut à Spiritu S. didicisse. quid non comminiscitur audacia ?

Pag. 477. *In Golgotha*, inquit, *ajunt cranium Adami sepultum esse.* Æquumne erat, indubitatæ Euangelistarum historiæ inserere, quæ ipse fatetur solo niti rumore ?

more? & verisimile ne est, hîc Cranium, alibi autem reliquum Adami corpus sepultum fuisse? Hebronæ enim id conditum, sed perperam, volunt, ex malè à Vulgato interprete accepto versu ultimo capitis 14. Josuæ.

Pag. 478. *Crucifixuri Christum, pro ratione manuum ac pedum foramina, quibus claves infigerent, in cruce fecerunt. Manu itaque dextra ligno crucis imposita, ferreum clavum per volam adegerunt. unde effluens sanguis effecit, ut arefactis & contractis venis, quum per aliam etiam manum adigere vellent, foramen suum ea non attingeret. Summa itaque vi trahentes effecere, ut foramini suo aptari, & clavo figi posset. similiter pedem pedi imponentes clavum impegerunt. Tum crucem sursum elevantes, è manu dimiserunt, per quam crucis concussionem acres passus est dolores, ac vulnera fuere dilatata.* Parum abest, Lector humanissime, quin Euangelistas negligentiæ, invidię & injurię in Christum atque Ecclesiam Xaverius incuset, quod hęc tam illustria passionis Christi monumenta ne attigerint quidem.

Pag. 481. *Duo cum ipso crucifixi sunt latrones. unus conviciator ad sinistram, nomine Iustinus. alter pœnitens ad dextram, nomine Vicimus.* Credidit, opinor, Xaverius, fidem apud Indos non inventuram narrationem, si nomina latronum, & quis ubi pependisset, non exprimeretur. Fingere itaque maluit, quam tantę cum Euangelistis culpę reus esse, ut hęc indicata non extarent.

Pag. 482. Asserit, *Christum decimo quarto mensis die fuisse crucifixum.* Eodem scilicet errore quo supra de paschate. sed hîc minus ipsi condonando, quod ibi

cum

cum Ecclesia Romana sentiebat, hîc adversus eam. Sixtus enim Senensis S. Biblioth. lib. 6. Annot. 110. adversus Euthymium, qui idem quod hic noster sentit, urget, *Ecclesiam Latinam & fidem Romanam asserere, Christum luna decima quarta Agnum paschalem edisse, passum vero luna decima quinta.* Nos utrumque eodem die factum statuimus. prius quidem die initium capiente, alterum vero protinus à cœna peracta usque ad diei finem. Diem vero intelligimus naturalem, non civilem. Xaverius ergo & rei veritati, & Ecclesię Romanæ hic repugnat. dignus revera qui Indis Euangelium scribat.

Pag. 482. *Hoc tempore Athenis erat Dionysius Philosophus. hic & alii sapientes, quum has tenebras contra naturam esse scirent, attoniti fuerunt. Et is quidem dixit, Aut Dominus naturæ patitur, aut structura mundi interit. causa autem cognita credidit, & inter Doctores Euangelii præclarus fuit.* Historiam hanc non credidit Origenes, qui tractatu in Matthęum 35. gravibus argumentis urget, non excessisse has tenebras ipsam Judæam. & habet plurimos doctos ac graves viros sibi hic adstipulantes. Mirum sane, nullis astrologorum monumentis miraculum hoc celebratum, si ubique locorum conspectum fuit. Solus Dionysius in Epistola ad Polycarpum testatur, se in Heliopoli, urbe Ægypti, una cum Apollophane philosopho conspexisse in meridie dominicæ passionis horribiles tenebras Solis globo circumfusas. Mitto efficacissima argumenta, quibus multi eruditi, atque inter eos Robertus Cocus, libros qui sub Dionysii Areopagitæ nomine feruntur, spurios demonstrant. non sufficiebat sane unius

viri

viri testimonium, ut tale quid inter Euangelica Acta referretur. Quod si omnino dignum videbatur Xaverio quod non taceretur, ab ipso Dionysio, quisquis ille fuit, non discrepasset. non dixisset, Athenis eum tunc temporis fuisse, quum ipse affirmet, se Heliopoli in Ægypto fuisse. mendax solet esse audacia.

Pag. 485. Ad hæc Christi verba, *Mulier ecce filius tuus*, & *Iohannes ecce Mater tua*, Noster sic commentatur. *Mens horum duorum dictorum est, ut Majestas Dominæ omnes Christi discipulos filiorum loco habeat: iiq; omnes eam matrem suam, non aliter quam Christus ipse, agnoscant. Postea Iohannes eandem hanc rem declaravit, quando Dominam, veluti beatitudinis suæ originem, ad se accepit. & omnes Christiani eam in omnibus operibus suis matrem capiunt.* Quam est εἰδωλομανὴς noster Xaverius! Non sufficit fidelibus Dominus Christus, nisi & Dominam habeant Mariam. non sufficiunt Deus Pater, & Ecclesia Mater, nisi Mariam quoque habeant Matrem. duas ergo nunc fideles habent spirituales matres, Ecclesiam & Mariam. quin & ipsa Ecclesia, singulorum fidelium mater, matrem debet agnoscere Mariam. Quid autem amplius restat Christo, si Maria est beatitudinis nostræ origo? nisi forte sensus sit, Mariam esse originem Christi, qui beatitudinis nostræ fons est, & author, & consummator. Mentiris etiam Xaveri, quum omnes Christianos Mariam in omnibus operibus suis matrem capere affirmas. non adeo degeneres sumus à fide Christiana, neque tam fœdam à verbo Dei apostasiam fecimus, ut vel in uno opere id faciamus. Vobis id idololatris relinquimus. Nos veri Christiani Deum in omnibus nostris ope-

ribus patrem, Christum patronum, Spiritum S. ductorem capimus. Egregiè tu verò, quæ de corpore dixit Christus, ad animam transfers. Monet Christus matrem, ut quam à se expectaret corporis curam, à Iohanne deinceps petat. Iohanni imperat, ut eam deinceps Mariæ habeat rationem, quam proprię matris esset habiturus. quid ad hęc Iohannes? adoravitne Mariam, utpote jam spiritualis gratię matrem, & beatitudinis originem sibi factam? sub præsidium tecti sui eam recepit, ut tanquam matrem aleret & tutaretur. Non hîc Maria Iohanni patrona, sed Iohannes Mariæ patronus datur. Habuit scilicet Rex Acabar, cur ob hunc Xaverii librum superbiret, qui tam pręclaros in verba Christi commentarios facit. Exemplo rursus sit quod sequitur.

Pag. 485. *Dixit Christus, sitio. & propinatum acetum sumsit.* Quid ad hæc Xaverius? *Quum è sepulchro*, inquit, *resurrexisset, hoc suum dictum explicuit & dixit, Mens sitis dolorum erat. quoniam enim pro Dei gloria hominumque salute dolores istos patiebar, etsi gravissimi viderentur, nondum tamen satur eram.* Mentiris Xaveri. nunquam hæc à resurrectione sua dixit Christus. nullum vel vestigium est horum in Dei verbo. Nec dixit Christus, nec dicere voluit. Suffecerunt ipsi dolores quos patiebatur, quos etiam, si fieri posset, est deprecatus. Patienter tulit & prorsus voluntariè quos ferre debuit: sed plures majoresve non sitiit. Adeone tu suaves Christo dolores fuisse opinaris, ut plures etiam optarit? quum desertum se à Patre quereretur, an majorem sitiebat iram? quum consolaturus eum Angelus advenit, negavit ne consolatore sibi

opus esse, quod plures etiam angores expeteret? Impietas hæc est, & petulantia, quam non possunt pii non execrari.

Pag. 489. *Vnus ex militibus, Longinus nomine, experiendi gratia, lanceam in latus Christi dextrum jecit, unde aqua & sanguis effluentes, per lanceam in manum ejus manarunt. à manu, non tamen mediante manu, sanctus ille sanguis in oculum est derivatus, & præ visus defectu propemodum cæco visum protinus restituit. Statim divitiis fidei nobilitatus, ipsum pro Deo adoravit, & ex præcipuis fidei Antistitibus factus est.* Militem lancea latus Christi fodisse, narrat S. Iohannes. Sed experiendi gratia id fecisse, non malevolo potius & virulento animo, unde id rescivit Xaverius? & nomen ejus unde innotuit? Antiquorum patrum nemo id prodidit. Indoctus quidam Monachus à λόγχη *hasta*, qua latus Christi fuit confossum, Longinum vocavit militem. atque eo nomine per aliquot secula clarus fuit in Ecclesia Romana. Hæremus autem in M. S. Autographo, quo nomine hunc militem Xaverius insigniverit, prout in margine ipsius textus annotavimus. aliud hîc & alibi exemplar desiderabamus, ex cujus collatione scrupulus tolleretur. Baronius certè ad ann. Chr. 34. num. 131. Longinum dictum vult ipsum illum Centurionem, qui Matth. 27. 54. Christum Dei filium esse agnovit. & redarguit eos, *qui ex Apocryphis quibusdam scriptis tradiderunt, Longinum nomine, eundemque cæcum, fuisse militem illum qui lanceâ latus Domini aperuit.* Redarguitur ergo à Baronio & noster Xaverius. At rectè scripturam Persicam intuenti apparebit, nomen militis in M. S. optimè legi

legi Inagius, id est Ignatius. Fortasse opportunum maximè videbatur, præclarum hunc militem, tanto miraculo decoratum, ipsius Iesu sanguine à cæcitate liberatum, & è milite præcipuum fidei Antistitem factum, Jesuiticæ sectæ Authori ac patrono, Ignatio Lojolæ, olim etiam militi, cognominem facere, ut vel inde Sectæ Ignatianæ decor aliquis & splendor accederet. Ipsum vero miraculum, neque priscis Patribus memoratum, & per se adeo futile est & putidum, ut non magis Euangelicis rebus quadret, quam stercora aromatibus.

Pag. 490. *Ioseph Arimatheensis & Nicodemus, corpus Christi de cruce dempturi, & sepulturi, prius à virgine Maria veniam postularunt. Deinde Ioseph, sepulchro suo Mariæ donato, Christum ibi condit.* Viden' Christiane Lector, quanti tibi Mariam Xaverius esse velit? Dominus tuus Iesus Christus, triginta jam & quatuor annos natus, crucifixus jam & mortuus, quique sanguinis sui pretio te jam redemerat, & de inferni potestatibus in cruce triumphaverat, nondum tamen potestate materna emancipatus erat. corpus ejus loco movere Iosepho & Nicodemo non licuit, nisi venia primum à matre, quæ in corpus filii jus habebat, impetrata. neque debuit is honos Christo dari, ut Iosephus, iure sepulchri sui abdicato, id Christo traderet, adeoque tanquam in suum sepulchrum conderetur. æquum est, sepulchra primum parentum esse, tum per parentes liberorum. ut itaque & hîc præcederet Mater, Iosephus primum Mariæ donat sepulchrum, ut Christus in Matris suæ sepulchro inhumetur. Quid hinc inferet Lojolita? Etiamnum in cœlis matrem pote-

poteſtatem habere in Filium. ſi quid itaque ſalutare impetrare vis à Filio Chriſtiane Mogorane, tutiſſimum eſſe matrem adeas, quæ filio quod volet imperabit. Siccine Gentes ad Chriſtum convertitis, nefarii? Οὐαὶ ὑμῖν, ὑποκριταὶ, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. *Væ vobis Hypocritæ, quoniam circumitis mare & terram ut faciatis unum proſelytum; & ubi fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo plus quam vos eſtis.* Mariam prædicatis potius quam Chriſtum. & hoc eſt filios gehennæ gignere.

Pag. 490. *Celari,* inquit, *non debet, ante annos ſeptingentos & quod excurrit, quum Roma conderetur, Sibyllam fuiſſe nomine Erythræam, &c.* Sequitur enim ibi oraculum Sibyllinum de Chriſto. ubi omnes mortis ejus circumſtantiæ, deinde reſurrectio, & aſcenſio ita deſcribuntur, ut cœcum & contumacem eſſe neceſſe ſit, qui hæc poſt conſcriptum Euangelium ex ipſo Euangelio deprompta eſſe neget. Quod autem noſter Sibyllam Erythræam ſeptingentis circiter ante Chriſtum annis, quum Roma conderetur, vixiſſe velit, alii eam longe antiquiorem faciunt, qui eam Graiis Ilium petentibus vaticinatam, & perituram eſſe Trojam, & Homerum mendacia ſcripturum prædixiſſe contendunt. quod plus quam quadringentis ante conditam urbem annis contigit. Sed noſter quidvis Indis perſuadet. Glorioſum erat Romę, cum tam præclaro de Chriſto vaticinio natam eſſe.

Pag. 493. *Corpore Chriſti ſepulto, anima ejus in locum quendam conceſſit, ubi animæ venerandorum Patrum & Prophetarum & juſtorum, qui ex hoc mundo exceſſerant,*

eum expectabant. Sciendum enim, Infernum quatuor habere gradus. Infimus, eſt locus ſupplicii Diabolorum, & peccatorum qui ſine pænitentia obierunt. atque eum locum Infernum vocant, ſcilicet, locum iræ Dei. Secundus, ſuperior iſto eſt, quem Purgatorium vocant, id eſt, Mundationis locum. hic ſoli boni ſunt, qui pænitentes deceſſerunt, nondum tamen quicquid oportebat omnino præſtiterunt, ſed exiguorum peccatorum immunditie ſunt inquinati, quorum hic pænam paſſi, digni redduntur Paradiſo. Tertium, Limbum vocant, id eſt, locum tenebroſum. hic Infantes ſunt, qui abſque ſigno Chriſtianitatis, id eſt abſque baptiſmo mortui ſunt. hic nulla omnino pœna eſt, niſi quod prohibentur à viſione Dei. Quartus eſt, quem ſinum Abrahæ vocant, id eſt locum Abrahæ, ubi omnes juſti, qui ſanctè mortui ſunt, fuerunt, adventum Chriſti expectantes. Fidem hæc merentur, ſi penes Romanum Pontificem eſt Infernum ſtruere. nullam autem, ſi cujus fuit cœli terræque ſtructura, ejuſdem quoque eſt Inferni. Deus enim præter infimum locum nihil revelavit. tria ſuperiora ad Infernum non pertinent, ſed ad aulam pecuniariam Pontificis. Secundus locus à condito mundo uſque ad Chriſti aſcenſionem fuit vacuus. Inde uſque ad hæc tempora vacuus manet quartus, & manebit omni ſeculo. otioſi ſtructores, qui otioſa parant domicilia.

Pag. 497. *Cum Maria Magdalena* vult *alias duas Marias iviſſe ad ſepulchrum, quæ ambæ fuerint Mariæ virginis ſorores. una Iacobi Minoris, altera Iacobi Majoris mater.* Audiamus Hieronymum tomo 3. in Epiſtola ad Hedibiam: *Quatuor,* inquit, *fuiſſe Marias, in Euangeliis legimus: unam matrem Domini Salvatoris,*

alteram materteram ejus, quæ appellata eſt Maria Cleopæ: tertiam Mariam matrem Iacobi & Ioſe: quartam, Mariam Magdalenam. Licet alii Matrem Iacobi & Ioſe materteram ejus fuiſſe contendant. Vbi ſenſus non eſt, duas eſſe ex quorundam mente Chriſti materteras, ſed quoſdam ſentire, Mariam, Iacobi & Joſe matrem, eſſe Chriſti materteram, adeoque eandem cum Maria Cleopę. quæ ipſius Hieronymi ſententia eſt in diſputatione adverſus Helvidium, tom. 2. ex qua ſententia tres tantum legerentur in Euangeliis Mariæ, non, ut dixerat, quatuor. Ab omni utique veriſimilitudine abeſt quod ait noſter, habuiſſe Mariam Virginem duas ſorores ejuſdem ſecum nominis. cum enim nomina perſonas diſtinguant, conſentaneum non eſt, & fortaſſe exemplo caret, tres ſorores eſſe cognomines. Jam vero, quænam Maria fuerit Iacobi Majoris, quęnam Minoris mater? fatebitur mihi, credo, Iacobum Majorem, fratrem Iohannis Apoſtoli, fuiſſe filium Zebedæi, Minorem, filium Alphæi. utrumque enim ex Scriptura liquet. ut & illud, Mariam matrem Iacobi & Joſe non fuiſſe uxorem Zebedæi, quandoquidem à matre filiorum Zebedæi diſtinguitur Matt. c. 27. ỳſ. 56. Mariam ergo iſtam neceſſe eſt fuiſſe matrem Iacobi Minoris, adeoque Alphæi uxorem. quod libenter noſtro largiemur. ſed unde fuiſſe eam ſororem Mariæ Virginis probabit? Si eandem hanc fatetur cum Maria Cleophæ, quę Iohan. 19. ỳſ. 25. ſoror matris Domini vocatur, non repugnabimus. Sic ſentit Hieronymus adverſus Helvidium, fuiſſe eam Cleophæ filiam, Alphęi uxorem, Iacobi Minoris matrem, & Virginis ſororem. Sed quę Maria jam erit Iacobi

Majoris

Majoris mater? Non reſtat noſtro alia in Euangeliis, quam Maria Magdalena. hanc enim voluit ſupra eſſe Mariam Marthæ ſororem. At unde jam probabit, Mariam Magdalenam fuiſſe & Zebedæi uxorem, & virginis ſororem? Eſt & alia difficultas. Commemoravit ſupra virginem Mariam in ſenectute parentum ſuorum fuiſſe natam, quum jam ſpes prolis defeciſſet, atque illo tanquam miraculo illuſtratam Mariam jactavit. at nunc palmam pręripiunt duæ aliæ ſorores, quę poſt ſecutæ, in graviori parentum ætate ſunt natæ. Vnicam filiam Joachimo & Annę ſenio confectis, ſi modo verum narravit noſter, Angelus promiſerat, jam pręter promiſſionem, & pręter ipſum naturæ ordinem duę alię ſuperadditę. Commentum hoc Xaverio placeat.

Pag. 501. *Primam perſonam quæ Chriſtum è mortuis ſuſcitatum vidit*, ait *fuiſſe Mariam Virginem.* At apud Marcum c. 16. ỳſ. 9. teſtatur Spiritus S. *Chriſtum, quum mane reſurrexiſſet, apparuiſſe primum Mariæ Magdalenæ.* Credit ne ergo Xaverius Spiritui Sancto? an vero tanti habenda eſt virgo Maria, ut mendacii arguendus ſit Spiritus Dei, ne ſupra eam Mariæ Magdalenę honos iſte conceſſus videatur? Auſus eſt & Baronius id aſſerere, idque ex antiqua, ut ait, traditione. ea tamen adeo fide non eſt digna, ut Ianſenius neget, *apparuiſſe Chriſtum B. Mariæ primæ: quia firmior illi fides erat, quam ut eo opus haberet.* Audi porro fabulam apparitionis. *Quum ante diluculum lux ingens derepente in conclavi virginis apparuiſſet, viſus fuit Chriſtus ſumma cum gloria, non ſolus, ſed maximis Prophetis comitantibus. Vidit omnes Maria. filiique pedes prehendens,*

tanquam

tanquam Deum suum adoravit. ut & vicissim Iesus, quoad humanam naturam filiale ei officium faciens, honorem exhibuit, eique bene est precatus. Quis ferat hanc audaciam? quum sollicitè caverit Deus, ne in tota resurrectionis Christi historia nomen B. Marię apud Euangelistas vel audiretur, hic tanto eam à Christo honore affectam fingit, ut non modo ingenti Prophetarum comitatu stipatus ad eam venerit, sed & ex filiali officio honorem exhibuerit. ut quivis inde colligat, si Christus jam mundo mortuus, & in cœlestem æternamque vitam resuscitatus, matrem, adhuc mortalem, coluit: quanto magis nos in mundo adhuc degentes & Christo infinitis modis inferiores, illam nunc immortalem ac beatam colere teneamur. sint hęc figmenta idololatris εἰς ἀπώλειαν. nos eum colemus, qui solus est via, veritas, & vita.

Pag. 505. *Christus contactu sui Mariam Magdalenam interdicens, digiti extremitatem fronti Mariæ imposuit.* Euagatur & hîc extra Scripturę limites. ut & in sequenti.

Pag. 506. *Vidit Christum quoque Iacobus Minor. qui, quemadmodum, quum Christus caperetur, juraverat se nihil quicquam esurum bibiturumve, donec eum viventem videret, sic à tempore captivitatis circiter usque ad meridiem primæ diei septimanæ nec edit nec bibit.* Desumta est hęc fabula ex Euangelio Nazaræorum, citante Hieronymo de Script. Eccles. in voce Iacobus. Quod Nazaræorum dicebatur, quia Nazarei eo utebantur. seque ab ipsis describendi ejus facultatem accepisse, testatur Hieronymus ibidem in voce Mattheus. quia à Matthæo Hebraicè conscriptum dicebatur,

batur, unde & Euangelium secundum Hebræos vocabatur. Quantæ autem authoritatis sit, inde constare potest, quod apud Nazaræos in usu fuerit, quos ipse Hieronymus appellat *Hæreticos, qui veteris legis observantiam Euangelicæ gratiæ aptare conabantur*, lib. 4. in Ezechielem, c. 16. Itaque non majorem fidem meretur quod ibi de Iacobo narratur, quam quod ex eodem Euangelio narrat Hieronymus lib. 3. adversus Pelagianos: *Et ecce, Mater Domini & fratres ejus dicebant ei, Ioannes Baptista baptizat in remissionem peccatorum, eamus, & baptizemur ab eo. Dixit autem eis, quid peccavi, ut vadam & baptizer ab eo?* Quo nihil insulsius de Christo dici potest. nisi forte quod ab Origene in 2. tomo in Iohannem ex eodem Euangelio allegatur, *Dixit Christus, Modo accepit me mater mea Spiritus Sanctus, uno capillorum, & me in montem magnum Thabor transportavit.* quæ ipsissimorum Gnosticorum & Valentinianorum est hęresis, asserentium, Spiritum Sanct. esse matrem Christi. Humani cerebri hæc sunt. ut & quod sequitur,

Pag. 518. *Christus in montem Thabor jussit suos ascendere.* illud Thabor non est Euangelistarum. rursus,

Pag. 521. *Christus 20. diebus versatur cum suis in Galilæa. deinde discipuli mandato Christi eunt Hierosolymam.* unde habet 20 illos dies? & ubinam cæteris 20 diebus adfuit suis? Lucas enim testatur Actor. 1. 2. *eum se præbuisse vivum ipsis, per 40 dies apparentem eis?* rursus,

Ibidem, *Virgo Maria adfuit quoque in Bethania ad Montem Oliveti, quum Christus ascenderet.* non id narrant Euangelistæ. rursus,

Pag. 522. *Christus in cælum ascensurus, quosdam ex præstantioribus in quibusdam rebus speciales reddidit. supra omnes autem benedictam Mariam.* Quin exprimit illos quosdam, & quasdam illas res? Apostolis certe specialem Euangelii & Ecclesiæ curam injunxit. Matri nullum jus in Ecclesiam, nec quicquam in ea curandum dedit. quam multus hîc est in evehenda virgine Xaverius, quum Spiritus S. ibi nullus sit!

Pag. 522. *Christus non ascendit solus. sed omnes justorum animas, qui à tempore Adami ad illud usque tempus occubuerant, secum duxit.* Non loquitur Scripturas. Audi rursus,

Pag. 525. *Discipuli post Christi ascensionem in idem domicilium Hierosolymæ convenerunt, ubi cum Christo Pascha ederant.* Mirum quod non addiderit & illud, quod ex spurio quodam Euodio narrat Nicephorus lib. 2. c. 3. *in ipsa domo Iohannis Christum primum Pascha mysticum cum discipulis instituisse.* Confer cum Luc. cap. 22. ℣ſ. 8. 9. 10. 11. videbis nugas, & hominum audaciam.

Pag. 525. &c. Descensum Spiritus S. in Apostolos describens, *factum eum* ait, *quum prima diei vigilia appropinquaret. Vi venti apertas fuisse fores domus. Vnam ignis linguam capiti uniuscujusque insedisse. Spiritum S. non sacrorum modo, sed & omnium aliorum librorum scientiam ipsis dedisse. Qui ignem istum viderunt & sonitum audiverunt, putasse fulmen cecidisse, atque eos qui intra domum erant interemisse. quocirca magno numero confluxisse.* Videtur sedulo cavisse Xaverius, ne idem diceret quod Spiritus S. neque satis ipsi accuratus historiographus fuit Lucas. vide Act. cap. 2.

Pag. 529. ait, *Petrum stetisse cum decem Apostolis.* Non placuit ipsi fortasse Lucas, qui Actor. 2. ℣ſ. 14. dixerat *cum undecim.* nec suspicione caret, quod capitis primi Actorum summam supra recensens, Matthiæ electionem, qui in Judæ proditoris locum suffectus undecimum, præter Petrum, Apostolum constituebat, summo silentio prætererit. Indignus ipsi fortasse visus fuit Matthias, qui pro Apostolo ab Indis habebetur.

FINIT Author librum duabus Epistolis ad Tiberium Cæsarem datis, una à Pilato, altera à Lentulo. in quibus virtus, miracula, divinitas, mors, resurrectio, ascensio, ipsa forma ac corporis Christi proportio describuntur. Pilati epistolæ meminit Tertullianus in Apogol. c. 5. & ex eo Eusebius hist. Eccles. l. 2. cap. 2. Sed neuter Epistolæ exemplar recenset. Extat illud apud Egesippum in Anacephalæosi. sed longè diversissima forma, quam à Nostro est expressum. qui unde exemplar suum habeat, nescio. Etsi autem Egesippus sit antiquissimus, quippe qui anno Christi 177 claruit, Baronius tamen ad ann. Christi 34. num. 128. dicit, *Si ei aliqua sit adhibenda fides, in titulo tamen certus est error, qui aliunde fortasse irrepsit, dum Claudium loco Tiberii positum habet.* Deinde recitatâ Epistolâ, addit: *An eadem ipsa sit, quam à Pilato ad Tiberium tum temporis scriptam esse constat, relinquimus lectoris prudentis judicio.* Multo magis ergo prudens Lector dubitet, an hęc Xaveriana sit Pilati. Epistolæ Lentuli Baronius ne meminisse quidem est dignatus. Judicavit enim proculdubio ut Valla Declamat. contra Donationem Constantini, *Epistolam nomine Lentuli* improbè

improbè esse ementitam. Insulsum revera est, & Monachum sub Cucullo Lentuli latere indicat, quod in ea Epistola Christus volitantes ab humeris capillos, & bifido vertice dispositos, in morem Nazaræorum, habuisse dicitur. quandoquidem vinum non detrectavit, à quo, qui Nazaræatus voto obstricti erant, religiosè abstinebant. Sed voluit Xaverius hanc suam de Christo historiam à fabulis ac nugis & exordiri & claudere. ut multa esse pateret quæ ab initio usque ad finem in Euangelistis desideret.

Emendanda in editione Historiæ Christi.

PAG. 4. lin. 16. pro اين scribatur امين. P. 5. l. 21. 22. pro, *unicam duntaxat effigiem ejus extrahens, in hunc finem apportaret*. verte, *certè hanc singularem incomparabilem effigiem ejus trahens, propter securitatem afferret*. Pag. 20. l. 19. pro اواج lege براج. p. 30. in margine, pro *orma*, lege *forma*. p. 65. l. 12. inter *septingentesimo* & *secundo* deest *quinquagesimo*. pro fol. 178. malè est 174. pro fol. 182. malè est 178.

FINIS.

INDEX CAPITUM

HISTORIÆ CHRISTI.

PARS PRIMA,
De Infantia CHRISTI.

Nativitas Mariæ & educatio ejus. Pag. 14
Conceptio Christi in utero. 33
Nativitas Iohannis. 50
Nativitas Christi. 58
Circumcisio Christi. 78
Adventus trium Regum. Adoratio Christi. 81
Introductio Christi in templum. 92
Iter Christi in Ægyptum. 101
Disputatio Christi cum Doctoribus Iudæorum in templo. 109

PARS SECUNDA,
De Miraculis & Doctrina Christi.

Ascensio Iohannis è deserto, & prædicatio ejus de Christo. pag. 114
Iejunium Christi, Satanæq; adventus ad eum. 126
Exitus Christi è deserto. 134
Iter Christi in Galilæam, & quod aggressus sit docere homines. 138
Adventus Christi Hierosolymam. 145

Adventus Christi in urbem Samariam. 158
Adventus Christi in Galilæam. 166
Adventus Christi in Nazareth. 169
Adventus Christi in Capernaum. 178
Adventus Christi in Genezar. 182
Adventus Christi in Capernaum. 186
Vocat Christus Matthæum ad sequelam sui. 190
Vivificatio puellæ. 193
Adventus Christi in Ierusalem. 198
Disputatio de honorando Sabbatho. 205
Electio Apostolorum. 209
Declaratio perfectionis Iustitiæ. 213
Vivificatio Iuvenis mortui. 238
Incarceratio Iohannis. 241
Adventus Christi in Ierusalem. 249
Exitus Christi è Ierusalem. 262
Profert parabolas alias. 266
Mittit Christus Apostolos suos. 270
Occisio Iohannis. 277
Profectio Christi in Desertum. 281
Profectio Christi ad Genezaram. 282
Reperitur Christus Capernaumi. 285
Lotio Manuum. 290
Iter Christi Tyrum & Sidonem. 293
Iter Christi in Galilæam. 294
Exaltatio Petri. 301

Glorifi-

Glorificatio Christi. 302
Descensus Christi è monte. 305
Iter Christi per pagos Galilææ. 309
Profectio Christi Hierosolymam. 313
Designatio Discipulorum. 314
Præcepta Dei. 316
Introitus Christi in Ierusalem. 337
Misericordia Dei inexplicabilis. 350
Effigies Domini Iesu. 354
Vivificat Christus Lazarum. 358
Iter Christi in Ephrem. 365
Iter Christi Hierosolymam. 373
Introitus Christi in Ierusalem. 386.

PARS TERTIA,

De Passionibus & Molestiis & Morte Christi.

Non habet Capita, nisi Marginalia, quæ hæc sunt.

IEsus voluntate propria moritur. 430
Annunciatio Esaiæ de passionibus Christi. 434
Sermo Apostolorum de præeminentia. 442
Lotio pedum Apostolorum. ibid.
Doctrina humilitatis. 445
Corroboratio fidei Petri. 446
Anxietas Christi & precatio ejus in horto. 449
Captivitas Christi. 450

Chri-

Christum ad Annam deducunt. 453
Alapa in Christum. 454
Christus seipsum Filium Dei dicit. 458
Illusio & ignominia Christi. ibid.
Strangulatio Iudæ. 461
Interrogat Pilatus Christum. 462
Regnum Christi non ex hoc mundo. ibid.
Flagella Christi. 466
Corona Christi ex spinis. 469
Rursus interrogat Pilatus Christum. 470
Mandatum de occidendo Christo. 473
Maria Christum videt. 477
Convitia in Christum. 481
Quinque vulnera Christi. 489.

PARS QVARTA.

De Resurrect. Christi, & Ascensu ejus in cœlum.

Neque hæc habet capita præter marginalia, eaq; hæc sunt.

CHristus reviviscit. 497
Manifestatur Christus benedictæ Mariæ. 501
Apparet Christus discipulis in Galilæa. 515
Forma Christi. 530.

FINIS.

داستان سن پیدرو

HISTORIA S. PETRI

PERSICE

Conscripta, simulque multis modis contaminata.

LATINE

Reddita, & brevibus Animadversionibus notata,

A

LUDOVICO DE DIEU.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officina Elseviriana, A° CIↃ IↃ CXXXIX.

Amplissimo, Consultissimo, summæ eruditionis ac dignitatis Viro,

D. DAVIDI DE WILLEM,

I. V. Doctori, Celsissimo Principi Auriaco à Consiliis, & Curiæ Brabantiæ Senatori.

S. P.

MULTA sunt, Vir Amplissime, quæ me, ut amarem te ac suspicerem, coëgerunt. Præterquam enim quod à Doctissimo atque integerrimo Viro D. Daniele Colonio, Avunculo meo venerando, quem & venerari ipse solebas, laudari mihi commendarique probum ac candidum tuum animum lubens recordor, affecit me vehementer politum tuum ingenium, quod jam bonarum literarum, & rerum Theologicarum peritia in Academia bene excultum,

in Orientem profectus, ibique diu commoratus, Orientalium linguarum cognitione exornasti magis & perfecisti. Et simul, ne quid eorum, quæ ad vitam humanam sunt utilia, neglexisse aut ignorare videreris, juri Romano ita incubuisti, ut ex Oriente in patriam reversus, Juris utriusque Doctor sis creatus. Quæ quidem dotes, cum latere te diu non sinerent, sed utilem Reipublicæ operam publice promitterent, ad egregias dignitates evexerunt. quippe Celsissimi Principis Auriaci Consiliarium primo, deinde in Curia Brabantię Senatorem factum. Quę ut nos reverentes tui effecerunt, sic ne, quod cœperas, permaneres amans nostri, haud obstiterunt. Gratulatus mihi sæpe sum istum diem, quo redux ex Oriente in patriam factus, apud communem amicum nostrum, D. Iacobum Golium, qui tum ob variam eruditionem, tum ob candidissimum animum ac suavissimos mores, merito nobis in pretio habetur, in amicitiam tuam admittere me es dignatus. ubi protinus animi nostri sic coaluerunt, ut, quod inter probos, quique non dissimilium sunt morum ac studiorum, fieri facile solet, suavis ac jucunda consuetudo oriretur. quæ deinceps utrimque

gratam sive præsentiam sive memoriam effecit. Cujus rei luculenti testes fuere munera literaria, libros dico varios ac præclaros, Hebræo idiomate alios, alios Arabico, alios Persico, quibus non modo Bibliothecam meam exornare ac locupletare, sed &, quem in linguas Orientales fervere videbas animum, incendere magis voluisti. Sic solent præclara ingenia, & magnæ animæ, dum alii opes sine modo congerunt, atque in immensum absque usu cumulant, literis prodesse ac disciplinas juvare, sine quibus otium mors est, & vivi hominis sepultura, ipsæque divitiæ mendicitate non carent. Nosti enim illud Imperatoris Ali, لَا غِنَــــي لِمَنْ لَا فَضْلَ لَهُ *Non habet divitias, qui virtutem non habet.* Vt contra, لِلْعَاقِلِ لَا فَقْرَ *Intelligenti*, inquit idem, *non est paupertas.* quod & benè alius, أَغْنَي ٱلْغِنَي ٱلْعَقْلُ *ditissimæ divitiæ intelligentia.* Miror, si benè mentem tuam novi, ni hîc mecum sentias, desipere admodum qui mundum colunt, sapere præ cæteris qui animum excolunt. Cœpi jam tecum Arabizare. literas enim istas, & qui eas amant, jam pridem amas. habe iterum præcla-

rum illud Abu Vbeid, ألدُّنْيَا جِيفَةٌ وَطَالِبُوهَا كِلَابٌ *Mundus cadaver* eſt, *& qui quærunt eum, canes* ſunt. Et ſi in hoſte etiam, quod virtutem ſapit, laudandum, quod ſummus ille veritatis hoſtis, & nefandus impoſtor, in Alcorano Surata Amram dixit, non aſpernaberis, مَا حَيوٰةُ ٱلدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ ٱلْغُرُورِ *non eſt vita hujus mundi, niſi ſupellex fallaciarum.* ſunt tamen fallaci huic mundi ſupellectili adeo plerique dediti, ut veriſſimè idem dixerit Surata Niſa, أُحْضِرَتِ ٱلْأَنْفُسُ ٱلشُّحَّ *Propè adductæ ſunt animæ ad avaritiam*, id eſt, vehementer in eam propendent, eiq; quaſi incumbunt animæ hominum. A qua ut procul te abeſſe, contraque virtutis atque eruditionis amantem comperimus, ſic effecit tua, quam dixi ante, liberalitas, ut de exſolvendo gratitudinis debito, quo nos obſtrictos ſenſimus, jam dudum ſerio cogitemus. Neque enim in nos competere debuit illud Ali, فَسَدَتْ نِعْمَةٌ مَنْ كَفَرَهَا *periit beneficium datum ei qui negat illud*, id eſt, qui ingratus eſt. Eleganter namque Ingratus أَلْكَافِرُ *abnegator* ipſis dicitur, quia non aliter ſe gerit, quam

ſi datum beneficium negaret. Quod ne de nobis ſuſpiceris, etiam atque etiam rogamus. Palam nunc quæ dediſti agnoſcimus & prædicamus. non quod munera dederis, ſed quod ea quibus ſtudia noſtra juviſti & promoviſti. Quorum jam fructus aliquos proferimus, & inter eos hunc etiam quem nomini tuo conſecramus. Literarium munus literario compenſamus. tenui quidem, ſed grati animi pleno. Perſicam, ut vides, linguam tentavimus. quam feliciter, judicabunt alii. quin variæ deprehendendæ ſint hallucinationes, non dubitamus. primi enim fere ſumus, qui hoc agimus. Exſpectamus ut paucos intra annos multi, laboribus noſtris adjuti, perfectiora proferant. Gratum tamen, quantulumcunque eſt quod offero, non dubito, quin ſis habiturus. memor illius Ali, جَهْدُ ٱلْفَقِيرِ كَثِيرٌ *conatus pauperis multum quid.* Amplectere amici tui animum, qui ut te ſibi & Reipublicæ ſoſpitem diu atq; incolumem exoptat, ita ut ſe priſtino amore proſequi deinceps digneris magnis votis efflagitat. Datum Lugd. Bat. 16 Mart. cIↃ IↃ C XXXIX.

Amplitudinis tuæ obſervantiſſimus
LVDOVICVS de DIEV.

Supplendæ paginæ hæc addimus.

I.

אל תבטח בתודות מי שתתן לו עד שתמנע ממנו כי הסובל הוא המודה והחרד הוא הכופר: *Ne fide gratiarum actionibus ejus cui das, donec deneges ei. Nam si patitur, is gratus est. si indignatur, is ingratus est.*

II.

لِكُلِّ عَدَاوَةٍ مَصْلَحَةٌ إِلَّا لِعَدَاوَةِ ٱلْحَسُودِ *Omni inimicitiæ pax est, præterquam inimicitiæ invidi.* ſenſus eſt, hanc conciliari non poſſe.

III.

ذَنْبٌ وَاحِدٌ كَثِيرٌ وَذِكْرٌ وَأَلْفُ طَاعَةٍ قَلِيلٌ *Peccatum unum multum est. At cultus Dei, & mille obedientiæ parum.* Si id ipſum cum Arabum Imperatore Ali ſentirent Pontificii, mirum ſi merita ſua ſomniarent.

IV.

أَلْوَزْنُ ٱلْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولٰئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ. *Pondus est veritas. itaque quorum libræ sunt graves, illi sunt beati.* Benè dictum à peſſimo homine, in Alcorano Surata 7.

داستان ســــــن بيدرو
امــا آلوده *

HISTORIA S. PETRI,

ſed contaminata.

Commonefactio
Translatoris ad Lectores.

O Amici mei, quod monui de historia Christi, idem nunc moneo de hac historia S. Petri. nempe; authori ejus non sufficeisse, ex Actis Sanctorum Apostolorum adferre, quod de S. Petro ibi scriptum fuit, sed varia allegasse, quæ veritati non consentiunt, & ex scriptoribus indignis fide desumta fuerunt. Scopus ejus fuit ostendere, S. Petro supra omnes Apostolos principatum obtigisse, & in urbe Roma vicarium Christi egisse. quod neque ex Euangeliis, neque ex Epistolis Apostolorum testimonium, confirmationemque invenit, neque ipse S. Petrus unquam id sibi attribuit. Atque ecce hoc est, quod nos impulit, ut in summitate cujusque paginæ, hanc historiam contaminatam dixerimus. Quocirca, isthoc pacto hanc historiam legite, ne vos author ejus fallat. Nam quicquid ille secundum Euangelia narrat, & secundum librum Actorum Apostolicorum, quem Benedictus Lucas scripsit, id omne simpliciter certum & verum est. At omnia reliqua, aut insincera, aut falsa, aut infirmæ fidei sunt. Commendati Deo estote.

هدايت صاحب ترجمه براي خوانندكان *

اي دوستان من آنچه پند كردم بر سبب داستان مسيح همان اكنون پند ميكنم بر سبب اين داستان سن بيدرو يعني كه صاحبش قنوع نداشت كــه از حوادث مقدس حواريان بيارد آنچه در سن بيدرو آنجـا نوشته شد ليكن فراوان نقلهـا آورد آنانچه براسي موافقت ندارند واز كاتبان ناسزاوار اعتقاد كرفته شدند مقصود او آنست كه وانمايد آنكه سن بيدرو بر همـه حواريان سرداري يافت ودر شهر رومه خلافت حضرت عيسي كرد آنچه يـا از كتب انجيل يـا از رسالات حواريان كواهي واثبات نيابد وهمان ســن بيدرو هر كز آنرا بخود خاص نكرد وهر اينه اينست آنچه مارا باعث شد تـا در اعلي هر روي كاغذ اين داستانرا آلوده كفتيم بنابرين بانطور اين داستانرا بخوانيد كه شمارا صاحبش بازي ندهد چراكه هر چه او چون كتب انجيل ميخواند وچون كتاب احوال رسولان كه آنرا خجسته لوقـا نوشت اين همـه البته يقين وراستست اما همه ساير يـا ناسره يـا دروغ يـا از ناپايدار ايمان است ودر حفظ خدا باشيد *

داستان سن بیدرو

اما آلوده *

سن بیدرو از تخمهٔ یهوداست از قریهٔ بت سایده بکسر
با وسکون تا فوقانی وسین والف ویا وفتح دال
ماهی گیر بود وخدا ترس وآرزوی سلامی خود
داشت روزی اندروس نام برادر بزرگ او حضرت عیسی را
بهدایت یحیی پیغامبر شناخته پیش او آمد وبتمام شوق
وشادی باو گفت من یافتم حضرت عیسی را که از دیر گاه
ارزوی بنی اسراییل بوده است سن بیدرو ازین مژده او نیز
شاد شد وهردو از سعادتمندی در ساعت آن بزرگوار را
ملازمت کردند وپس از گفت وگوی بسیار حضرت عیسی
توجه به سن بیدرو وانموده فرمود که توپی شمعون پسر یونان
که صفا خوانده خواهی شد یعنی پطرس ومعنی او سنگ است
روزی هردو برادر اندروس وشمعون دامهای خویش
بدریا انداخته بودند ودل در صید ماهیان بسته ناگاه
گذر حضرت عیسی بر ایشان افتاد هر دو برادر را نزد
خود طلبید وفرمود که پیروی من کنید که شمارا صیاد مردم سازم
ایشانرا سعادة یاوری کرد ودر ساعت در پی او شدند وقرار

دادند

HISTORIA S. PETRI,

Sed contaminata.

SANCTUS PETRUS è finibus Judææ est, è vico Bitsaidah, (cujus dictionis b notatur vocali i, t quiescit duobus punctis supra notatis: sequuntur literę s, a, i. d notatur vocali a.) Piscator fuit, Deiq; timens, & desiderio salutis suę tenebatur. Die quodam Andreas frater ejus major, quum Dominũ Iesum, ductu Iohannis Prophetæ, cognovisset, ad eum venit, summaque aviditate & gaudio ipsi dixit, Inveni ego Dominum Iesum, quem à longo tempore filii Israël desiderarunt. Sanctus Petrus hoc nuncio ejus gavisus est, amboque fratres felici auspicio protinus gloriosum illum secuti sunt, & post sermones multos D. Iesus ad S. Petrum conversus dixit, Tu es Simon filius Jonan, qui Cepha vocaberis, id est Petrus. significatio ejus est, lapis. Die quodam ambo fratres Andreas & Simon retia sua in mare jecerant. quumque animum capturæ piscium alligassent, tunc transire D. Iesum juxta eos accidit. ambos fratres ad se vocavit, ac dixit: sequimini me, nam vos piscatores hominum efficiam. ipsis felicitas auxilium tulit, & protinus eum sunt secuti, ac statue-

 runt,

runt, deinceps in obſequio Glorioſi illius eſſe. Sed animum ſuum ab artificio ſuo, quæ piſcatio eſt, prout oportebat, non abſtraxerunt. adeo ut ſubinde ob victum tum domeſticorum, tum alimentum ſuum ad piſcationem abierint. Die quodam rete ſuum projecerant. forte fortuna tranſire Majeſtatem Ieſu Domini noſtri juxta eos accidit, & multitudo hominum ſequebatur, & exſpectabant ex [1] ore iſtius Glorioſi verbum Dei audire. Itaq; D. Ieſus in navem Petri intravit, & ſermonem ad S. Petrum faciens dixit: Navem altius ſuper littora maris deduc. Is ita fecit. tunc os ſuum aperuit, & multis admonitionibus admirandis ac novis prolatis, homines obſtupefecit. Poſtea S. Petro dixit, rete tuum in mare dejice, & piſces capta. S. Petrus dixit, Domine, totam noctem laboravimus, neque quicquam reperimus. tamen obediam tibi, & ſemel adhuc in nomine tuo projiciam. projecit itaque rete, & tot piſces in rete inciderunt, ut facultatem trahendi illud non habuerit, ac prope fuerit ut rumperetur. Sociis ſuis, qui in aliis navibus erant, de gravitate retis & multitudine piſcium certioribus factis, auxilium quæſivit, & ope illorum rete ſuper littus adduxit. & tanta piſcium captura fuit, ut duo receptacula navium repleta fuerint: adeo ut præ gravitate, metus ſubmerſionis fuerit. Quamobrem S. Petrus, reliquique piſcatores, qui in navibus erant, quum ejuſmodi rem ab illo Glorioſo vidiſſent, timuerunt ac formidarunt. Ex iſto numero S. Petrus ad pedes benedictæ Majeſtatis Ieſu Domini noſtri [2] cecidit, & dixit, ô Domine, à me procul ſis, quia vir peccator ſum, & rebel-

lis

[1] *ad verb. lingua.*

[2] *ad verb. ceciderunt, pl. pro ſing. honoris gratia.*

دادند که بعد ازين در فرمان آن بزرگوار باشند اما هنوز دل
خودرا از پيشه خود که ماهي گيريست چنانچه بايد بر نداشتند
چنانچه گاه گاه بجهت معيشت وعيال وروزي خود بشکار
ماهي ميرفتند روزي دام خود انداخته بودند قضارا گذر حضرت
عيسي خداوند ما بر ايشان افتاد وانبوه مردم در دنبال بودند
وانتظار اين داشتند که از زبان ان بزرگوار کلام خدا بشنوند
پس حضرت عيسي بکشتي سن پيدرو در آمد وخطاب به سن
پيدرو کرده فرمود کشتي را بالاتر بر زرفابي دريـــا ببر واو
همچنان کرد آنگاه زبان خود بگشاد وبســـا از پندهـــا عجيب
وغريب خوانده مردم را مدهوش گردانيد بعد ازان به سن
پيدرو فرمود که دام خود بدريـــا فرود انداز وشکار ماهي کن
سن پيدرو گفت اي خداوند همه شب رنج برديم وهيچ نيافتيم اما
فرمان تو مي برم ويکبار ديگر بنام تو مي اندازم پس دام
انداخت وچندان ماهي بدام افتاد که ياراي کشيدن آن نداشت
ونزديک بود که شکافته شود ياران خودرا که در ديگر سفينه‌ها
بودند از گراني دام وفراواني ماهيان آگاه ساخته مدد جست
وبياوري ايشان دام را بر کنار آورد آن قدر ماهي شکار شد که
دو منزل کشتي پر شدند آنچنانکه از گراني بيم فرو شدن بود
پس سن پيدرو وديگر صيادان که در سفينه ها بودند چون
اينطور چيزي ازان بزرگوار مشاهده کردند ترسيدند وهيبت
خوردند از آنجمله سن پيدرو در پائي مبارک حضرت عيسي خداوند
ما افتادند وگفت اي خداوند از من دور شو که مردي گناه کارم

وعاصي

وعاصي ام وآن خطايي که رفته بر من مکير حضرت عيسي به او
فرمود مترس که از اکنون صياد مردم خواهي بود ازان روز دل
از صيد ماهي وديکر تعلقات دنيا بر داشت تا بود در فرمان
او بود هرکز ازو جدا نشد وظاهر وباطن خودرا باخلاص اعتقاد
آنحضرت آراسته داشت وبدولت واخلاص کار او بسيار بلند
کرديد چنانچه اورا از همه اپستلس اصحاب خويش عزيزتر وارجمند
تر ساخت روزي با حواريان خويش مجلس ميداشت درين
هنکام بر زبان مبارك آن بزرکوار کذشت که در حق من چه
ميکوييد سن پيدرو پيش کرده کمال عقيده خودرا نمود حضرت
عيسي باو فرمود خنك مر ترا که اين سخن ترا کوشت وخون
نياموخت بلك پدر من که در آسمانهاست وتويي پطرش يعني
سنك که برو عمارت کليساء من محکم باشد وشيطانرا بران دست
قدرت نخواهد بود وهم فرمود کليدهاء ملکوت آسمان بدست
تو دهم بر هر که بر زمين بندي بسته شود برو در آسمان
وبر هر که در زمين کشادي کني کشاده شود برو در آسمان
روز پنجشنبه پيش ازان که بدست يهودان کرفتار کردد بعد
ازان که از خوردن قربان فارغ شدند حضرت عيسي از مجلس
برخاست وجامهاء خود بيرون کرد وبر زمين نهاد وچادر بر ميان
بست آنکاه آب در مشربه کرد وپيش اپستلس آمد وخواست
که پاي ايشان بشويد وبدان چادر خشك سازد آغاز از سن
پيدرو کرد وسن پيدرو باو کفت اي خداوند تو من پاي مي شويي
حضرت عيسي جواب داد آنچه من ميکنم تو اکنون نمي فهمي

بعد

lis sum, & illud peccatum quod incumbit mihi ne arripe. D. Iesus dixit ipsi, ne time, quia ab hoc tempore Piscator hominum eris. ab eo die animum à piscatione & cæteris dependentiis mundi abstraxit. quamdiu fuit, in obsequio ejus fuit, nunquam ab eo separatus fuit, & externè atque internè seipsum integritate fidei istius Domini ornatum tenuit, & in præstantia ac sinceritate operis ejus admodum sublimis evasit, adeò ut omnibus Apostolis ministris suis digniorem & eximiorem reddiderit. Die quodam cum Apostolis suis consessum habebat. eo tempore [3] aggressus est dicere: De eo quod mihi debetur quid dicitis? S. Petrus, primarius factus, perfectionem confessionis suæ edidit. D. Iesus dixit ipsi, Beatitudo tibi, quia illud verbum te caro & sanguis non docuit, sed Pater meus qui in cœlis est. & tu es Petrus, id est lapis, super quem structura Ecclesiæ meæ firma erit, & Diabolo adversus eam manus potens non erit. Dixit porro, claves regni cœlorum in manus tuas do. super quemcunque in terra ligaveris, ligatum erit super eum in cœlo, & super quemcunque solveris in terra, solutum erit super eum in cœlo. Die quinto septimanæ, antequam manibus Judæorum captivus redderetur, postquam ab esu sacrificii cessassent, D. Iesus è convivio surrexit, vestesque suas exuit, & in terram posuit, ac linteum lumbis accinxit. tum aquam pelvi imposuit, atque ad Apostolos venit, pedesque eorum lavare voluit, atque illo linteo siccare. Initium à S. Petro fecit. At S. Petrus dixit ipsi, Domine, tu mihi pedes lavas? D. Iesus respondit, Quod facio, tu nunc non intelligis, post-

[3] *ad verb. super linguam benedictam istius Gloriosi transivit.*

B hac

hac cognoſces. S. Petrus dixit, Nunquam pedes meos loturus es. D. Ieſus quum vidiſſet, eum conſentire nolle, dixit ipſi, Si te non lavo, participationem mei non invenies. Tunc temporis S. Petrus dixit, Domine, non tantum pedes meos lava, ſed manus & caput etiam. D. Ieſus dixit ipſi, qui lotus eſt, opus non habet ut præter pedes quid aliud lavet, & tu totus purus es, & vos puri eſtis, ſed non omnes. hoc dixit, quia ſciebat, quis eum traditurus eſſet. Itaque pedes S. Petri lavit, ſumma cum humilitate & lenitate animi, & flens, & ſummo cum amore ac dilectione. ſimiliter pedes cæterorum lavit, & quum à lavando ceſſaſſet, veſtes ſuas ſumpſit, ac induit, ſeditque, ac dixit: Vos me Dominum ac Magiſtrum vocatis, & bene dicitis, quia ſum. itaque ſi ego qui dominus & præceptor ſum, pedes veſtros lavi, vos quoq; decet, ut pedes invicem lavetis. Et ut oſtenderet, in omnibus deliberationibus, præſertim in negocio fidei, etſi conſtantes & firmi ſimus, cuſtodiam operis noſtri à Deo oportere petere, & de ſinceritate ac fide noſtra metuentes, in auxilio poſtulando ab ipſo unquam ſegnes eſſe non oportere, finem converſationis ipſorum ipſis oſtendit, & modo quodam admirando ipſos de hoc inſtruxit, adeo ut alloquens dixerit: Nunc ſermonem meum vobiſcum longum non faciam. omnes vos hac nocte in me offendemini, quemadmodum ſcriptum eſt, Percutiam paſtorem, & diſpergentur oves gregis: ſed poſtquam reſurrexero, in Galilæa ad vos veniam. & Simoni dixit, Simon Simon, ecce Satan voluit te cribrare in modum tritici, at ego pro te oravi, ut fides tua non deficiat, & tu converſus fratres tuos

بعد ازین خواهی دانست پس پیدرو گفت هرگز پای مرا نخواهی
شست حضرت عیسی چون دید که راضی نمیشود به او فرمود اگر
ترا نشویم نصیبه از من نمی یابی آنزمان سن پیدرو گفت خداوند
نه تنها پای من بشویی بلکه دست وسر هم حضرت عیسی به او
فرمود آنکه شسته شده است ضرور ندارد که بجز پا چیزی دیگر
بشوید وتو تمام پاکی وشمایان پاکید اما نه همه این گفت چرا
که میدانست که اورا خواهد سپرد پس پای سن پیدرو شست
بتمام فروتنی ونرمی دل وگریان وبتمام محبت ودوستی وهمچنین پای
همگنان شست وچون از شستن فارغ شد جامهاء خود گرفت
وپوشید ونشست وگفت شمایان مرا خداوند واستاد می خوانید
وخوب میگویید چرا که هستم پس هرگاه من که خداوند وآموز
گارم پای شما شستم شمایانرا نیز باید که پای یکدیگر بشویید
وتا وانماید که در جمیع عزیمت ها خصوصا در کار عقیده باوجود
استقامت ورسوخ حفظ کار خویش از خدا باید خواست وتکیه بر
اخلاص وعقیدهء خود کرده در استعانت خواستن ازو هیچ گاه
غافل نباید بود انجام معامله ایشان به ایشان وانمود وبطوری عجیب
ایشانرا درین هدایت نمود چنانچه خطاب کرده فرمود اکنون گفتار
خودرا بشما دراز نمیکنم همه شمایان امشب در من شک خواهید آورد
چنانکه نوشته شده است زنم شبانرا وپراکنده شوند گوسفندهاء
رما اما بعد از آنکه برخیزم در جلیل نزد شما آیم وبه شمعون گفت
شمعون شمعون اینک شیطان خواست که ترا بغربال کند بسان گندم ومن
بجهت تو نماز کردم که ایمان تو بریان نشود وتو باز گشته برادران خودرا

محکم سن بیدرو جواب داد هرچند که همکنان در شک افتند اما من هرکز نیارم ای خداوند من آماده ام که بزندان وبمرک روم وجان خودرا فدای تو سازم حضرت عیسی جواب داد توجان خودرا فدای من کنی راست راست کویم بتو که امشب بیش از آنکه خروس بانک دو بار کند وتو سه بار از من منکر شوی او کفت اکر بتو بمرک رسم منکر نشوم وچون در همان شب حضرت عیسی بدست یهودان کرفتار شد همه شاکردان اورا کذاشتند اما از دوازده شاکردان یوحنا بس او میرفت که از احوال او با خبر باشد وعقب او شمعون وچون یوحنا بسردار کاهنان معرفت داشت اورا درون کذاشتند وسن بیدرو بیرون بود یوحنا بیرون آمد وبان زن که دربان خانه بود کفته شمعون رانیز درون خانه برد این زن به بیدرو کفت تو از شاکردان او نیستی او کفت نیستم ودر آمد واندرون خانه آتش افروخته بودند ومردم کرد او نشسته چون سرما بود وسن بیدرو نیز در میان ایشان نشست زنی اورا دیده کفت این مرد دایم با او می بود پس بیدرو منکر شد وکفت ای زن هرکز اورا ندیدم بعد ازان چون حضرت عیسی را نزد قیافا بزرک کاهنان بسته فرستاد یکی از سپاهیان که وقت کرفتن حضرت عیسی حاضر بود اورا شناخت وکفت هر آینه این شخص با او بود چرا که او هم جلیلیست سن بیدرو در حضور همکنان منکر شد وکفت ای مرد آدمی من نمیدانم آنچه تو میکویی او کفت مکر من ترا در باغ با او ندیدم بیدرو کفت ولعنت بر خود کرد سوکندها خورد وکفت نمیدانم واین مرد را که تو میکویی درین

[4]confirma. S. Petrus respondit, Etsi omnes in scandalũ incidant, tamen ego nunquam [scandalum] feram. Domine, ego paratus sum in carcerem & mortem ire, & animam meam [5] pro te ponere. D. Iesus respondit, Tu animam tuam pro me pones? verè verè dico tibi, hac nocte, antequam gallus bis clamet, tu etiam ter me abnegabis. Ille dixit, Si tecum in mortem eam, non abnegabo. Et quum eadem nocte Dominus Iesus manibus Judæorum captus fuit, omnes discipuli eum deseruerunt. sed ex duodecim discipulis Iohannes post eum ivit, ut de rebus ejus cognosceret, & post eum Petrus. Et quoniam Iohannes cum summo Sacerdote notitiam haberet, eum intromiserunt. at S. Petrus foris erat. Iohannes foras ivit, & eam mulierem, quæ janitrix domus erat, allocutus, Simonem quoque in domum introduxit. Hæc mulier dixit Petro, Tu ex discipulis ejus nonne es? dixit ille, non sum. & intravit. intra domum autem ignem accenderant, & homines circum eum considebant, quoniam frigus erat. & Petrus etiam in medio eorum sedit. Mulier quædam viso eo dixit, Hic vir semper cum eo erat. Tum Petrus abnegavit, & dixit, Mulier, nunquam eum vidi. Postea, quum D. Iesum ad Caipham summum sacerdotem ligatum misisset, unus ex [6] servis, qui tempore captivitatis D. Iesu præsens fuerat, eum agnovit, ac dixit, Ecce hæc persona cum ipso fuit, quia ille etiam Galilæus est. S. Petrus in præsentia omnium abnegavit, & dixit, ô Homo, Ego nescio id quod tu dicis. Is dixit, an ego te in horto cum ipso non vidi? Petrus [7] imprecatus est sibi, & juramenta edidit ac dixit, non novi etiam hunc virum quem tu dicis. hoc

[4] *videtur in Persico deesse* کن

[5] *ad verb. redemtionem tui facere.*

[6] *propriè nigritis. erant enim nigrita servi.*

[7] *ad verb. sermonẽ & maledictionem super se fecit, i. pro prio sermone sibi maledixit.*

tempore Gallus cecinit. D. Iesus ad eum respexit. Petrus ex hoc intuitu ejus recordatus est ejus quod ipsi dictum fuerat, antequam gallus ter clamet, ter me abnegabis. & peccati sui conscius factus est, atque intus flevit, indeque exivit in locum qui ab hominibus semotus erat, atque ibi flebat. hoc tempore se ad Dominam Mariam contulit, atque intercessionem sui postulavit. Hæc ipsum consolata plurimum, jussit ipsi ut omnes Apostolos simul congregans cum ipsis maneret, donec D. Iesus manifestaretur. Eodem tempore quo D. Iesus è mortuis surrexit, mulieres quædam religiosæ ad sepulchrum iverunt. appropinquantes sepulchrum apertum invenerunt, atque intrarunt. Angelum viderunt, cujus vultus instar solis splendebat, & vestis ejus instar albæ nivis. illæ viso eo timuerunt. præ timore faciem suam super terram posuerunt. Angelus dixit: Novi vos Iesum crucifixum velle: vivum inter mortuos quid quæritis? hîc non est, surrexit: recordamini ejus quod vobis in Galilæa dixit, oportere ut filius hominis in manus peccatorum tradatur, & crucifigatur, & tertio die resurgat. venite & videte locum ubi posuerant, & ocius ite, & discipulis ejus ac Petro annunciate, dicentes, surrexit, eum in Galilæa videbitis, quemadmodum vobis dixit. Nomen autem S. Petri propterea speciatim expressit, ut de peccatis quæ commiserat non desperaret, & sciret resipiscentiam suam & fletum suum coram Deo acceptum esse. Illæ timentes & attonitæ, neminem alloquentes, contulerunt se in locum ubi Apostoli erant, & quod viderant ac audiverant ipsis annunciarunt. Apostoli id insaniæ ipsarum adscripserunt.

Verum

هنکام خروس آواز کرد حضرت عیسي بسوي او دید پیدرو ازین نکریستن او یاد کرد آنچه بوي کفته شده بود که پیش از انکه خروس سه نوبت بانك کند سه بار از من انکار کني واز کناه خود آکاه شد وپیدرو کریست واز انجا بیرون رفت در جایکایي که از مردم خالي بود انجا میکریست ودرین هنکام خود را بملازمت حضرت مریم رسانید وشفاعت خود خواست واورا دلاساي بسیار کرده باو فرمود که تمام حواریان را بهم فراهم آورده با ایشان باشد تا وقتي که حضرت عیسي ظاهر شود همان زمان که حضرت عیسي از مردکان برخاست بعضي زنان عابده بقبر او رفتند چون نزدیك شدند قبر را کشاده یافتند ودرون درآمدند فرشته دیدند که روي همچو آفتاب تابان بود ولباس او همچو سفید برف ایشان اورا دیده ترسیدند از ترس روي خود بر زمین نهادند فرشته کفت میدانم که عیسي مصلوب را میخواهید زنده را در مردکان چه میجویید اینجا نیست بر خاست یاد کنید آنچه بشما در جلیل کفته بود که باید که آدمي زاده بدست کناه کاران سپرده شود ومصلوب کردد وسیوم روز بر خیزد بیایید وبه بینید جایي که نهاده شده بودند وزود تر بروید وبشاکردان او وبپیدرو خبر دهید که بر خاسته است اورا در جلیل خواهید دید همچنانکه شمارا کفته بود ونام سن پیدرو را بجهت آن خاص کرد تا از کناهها که کرده بود نا امید نشود وبداند که توبه او وکریه او پیش خدا مقبول شده است ایشان ترسان وحیران بي آنکه بکس سخن کنند خود را رسانیدند درجایي که رسولان بودند واز انچه دیده وشنیده بودند با ایشان خبر دادند رسولان حمل بر جنون ایشان کردند

باري

باري سن پیدرو ویوحنا از بسیاري خواهش بسرعت سوي قبر شتافتند وهر دو دویده رفتند یوحنا پیش رسید اما به قبر نه در امد وسن پیدرو رسید وبقبر در آمد وکتانرا وعمامه را که بر سر او بوده دید که جدا پیچیده وافتاده است آنگاه یوحنا در آمد وآن نشانرا معترف شده واعتقاد براستي کرد که از مردکان بر خاست پس به خانه خود باز گردیدند که مردم را خبر دهند هنکامي که از قبر بر خاست درین زمان سن پیدرو متامل ومتفکر بود کویا بواسطه بزرکي کناه خود از دیدن او نا امید شد تا کاه حضرت عیسي به بزرکواري ومخصوص رحمت بروي اشکارا شد سن پیدرو خود را کریه کنان در پاي او انداخت واز شرم وشادي سخن نتوانست کرد اما آنحضرت بتمام مهرباني اورا دلاسا فرمود ودل دهي کرد وبشارة داد که توبه تو مقبول شده است وامرزیده شدي وهنکامي عزیمت آسمان نمود اورا بجاي خود در زمین نصب کرد وبا او فرمود کلید ها بدست تو دادم بر هر که تو بر زمین بندي بسته شود برو در آسمان وبر هر که در زمین کشایي در آسمان بروکشاده شود ونیز فرمود بچران کوسفند مرا یعني غمکسار پیروان من باش وقت که بر آسمان میرفت به او وساير حواریان را خطاب کرد وفرمود که شما بیرون نروید تا وقتي که فارقلیطا که موعود پدرست بر شما بیاید وآن قدرت الهي که باز شمانرا ازان آکاه ساختم بر شما جلوه کند پس چون آن بزرکوار اهنک آسمان نمود پیدرو ودیکر حواریان در صومعه در آمده مشغول پرستش شدند انتظار ان قدرت

Verum S. Petrus & Iohannes præ ſumma aviditate celeriter ad ſepulchrum feſtinarunt, & ambo currentes iverunt. Iohannes prævertit, ſed in ſepulchrum non intravit. at S. Petrus venit, & in ſepulchrum intravit, & linteum ac ſudarium quod ſuper caput ejus fuerat vidit, ſeparatim involutum ac jacens. tunc Iohannes intravit, & illo ſigno agnito, etiam firmiter credidit, eum ex mortuis reſurrexiſſe. Deinde domum ſuam reverſi ſunt, ut hominibus annunciarent. Quum è ſepulchro ſurrexiſſet, eo tempore S. Petrus meditabundus & cogitabundus erat. ſcilicet ob magnitudinem peccati ſui de videndo eo deſperabat. tunc D. Ieſus cum gloria & ſingulari miſericordia ipſi apparuit. S. Petrus ſe flens ad pedes ejus conjecit, & præ pudore & gaudio verbum facere nequivit. Sed Dominus ille ſumma cum miſericordia eum eſt conſolatus & animum addidit, & annunciavit dicens, Converſio tua accepta eſt, & condonatum tibi eſt. Et quum cœlum verſus iturus eſſet, eum in locum ſuum in terra conſtituit, ipſique dixit, Claves in manus tuas dedi. Super quemcunque tu in [1] terra ligas, ligatum erit ſuper eum in cœlo, & ſuper quemcunque in terra ſolvis, in cœlo ſuper eum ſolutum erit. Addidit, Paſce oves meas, id eſt, Curator aſſeclarum meorum ſis. Quum in cœlum abiret, ipſum ac cæteros Apoſtolos allocutus eſt, & dixit: vos ne exite, donec Paracletus qui à Patre promiſſus eſt ſuper vos veniat, & illa virtus Dei, de qua iterum vos certiores feci, ſuper vos reveletur. Quum itaque Glorioſus ille in cœlum eſſet profectus, Petrus & reliqui Apoſtoli in templum ingreſſi, in cultu Dei occupati fuerunt, & virtutem

[1] *male in Autogr. eſt* آسمان

admirandam, quam dixerat, exſpectarunt. Et tale quid contigit, quod nempe decimo die ab abitu D. Ieſu in cœlum, tum turbo venti ortus fuit, & cum vehementia in iſtam domum irruit, & fragor tonitrui factus eſt, & benedictio cecidit, & ignis quidam ſuper caput uniuscujuſque illorum, inſtar linguæ ignis, locum cepit. Atque hoc indicium fuit, quod ab eo interiora eorum plena lucis fuerunt, atque unicuique loquendi & dicendi quavis lingua facultas data fuit, & productores mirandarum rerum futuri eſſent. Iudæi qui ob feſtum oblationis ex finibus & terminis in urbem Ieruſalem convenerant, illi quum eum ventum intenſum & vocem tonitrui vidiſſent, exiſtimarunt, homines iſtius templi omnes interiiſſe. quocirca undequaque confluxerunt, ut ſtatum eorum detegerent. quum in templum intraſſent, omnes ſalvos & ſanos repererunt, & quiſque laudem Dei quavis lingua nuncupabat, & unusquiſque ex præſentibus putabat, eos laudem Dei lingua ipſius dicere. omnes attoniti erant, & mirati dicebant, Hi viri nonne ex Galilæa ſunt? quomodo fit quod quivis noſtrum intelligit eos lingua ipſius loqui? quidam dixerunt, illi ſcilicet vini potores ſunt, & hæc omnia ex ebrietate & mentis alienatione dicunt. S. Petrus, cum ſermonem eorum audiviſſet, ſurrexit & ſuper pedes ſtetit ac dixit, Fratres, illi ebrii non ſunt. ipſimet conſiderate, nondum primum quadrantem diei tranſiiſſe. Verumtamen verè ebrii ſunt, ſed non ex potu uvarum, verum ex eo potu quem Ioël prædixit. eſtque interpretatio verborum ejus hæc, Quum Chriſtus veniet, Viri veſtri & Filii veſtri è Spiritu Dei ebrii erunt, &

prophe-

عجیب که فرموده بود میبردند وچنان شد که روز دهم از رفتن حضرت ایشوع بر آسمان ناگاه طوفان باد شد وبشدت بر آن خانه حمله آورد وصاعقه شد وبرکه افتاد وآتشي بر سر هر کدام از ایشان چون زبانه آتش جاي کرفت واین ایشارة بود بدانکه از ان روز درونهاي ایشان پر نور شدند وهر کدام را بکفتن وسخن کردن بهر زبان قدرة داده شد ومورد کرامات خواهند کشت جهودان که جهت عید قربان از اطراف وجوانب در شهر اریشلیم جمع آمده بودند ایشان چون آن باد تند وآواز رعده مشاهده کردند دانستند که مردم این صومعه هلاك شدند پس از هر سو هجوم آوردند تا استکشاف حال ایشان کنند چون درون صومعه شدند همه را سلامت وتندرست یافتند وهر کدام ستایش الاهي بهر زبان میخواند وهر کدام از تماشایان مي انکاشت که سپاس الاهي بر زبان اومیکویند همه حیران شدند وعجب نموده میکفتند این مردم از جلیل نیستند چکونه است که هر یك از ما مي فهمد که سخن بر زبان اومیکنند بعضي میکفتند که ایشان کویا شراب خورده اند واین همه جیزها از مستي ومدهوشي میکویند سن بیدرو چون کفت وکوي ایشان شنید بر خاست وبر پا استاد وکفت اي برادران ایشان مست نیستند خود ملاحظه کنید که هنوز یك بهر روز نکذشته است اما بحقیقت مستند لیکن نه از شراب انکور بلکه ازان شراب که شویل ازان خبر داده بود وترجمه سخن او اینست هنکامي که مسیح آید مردم شما وفرزندان شما از روح خدا مست شوند

ونبوة

ونبوة کنند وکرامتها نمایند واین همه کرامات ها از برکت وقدرة
مسیح است که شما اورا بظلم کشتید واو باز زنده شد وما اورا
دیدیم وبا صحبتها داشتیم ودر نظر ما بر آسمان رفت ودر اثبات
این مطلب از توریت ودیکر کتب پیغمبران نقلها آورد وهمه
را حیران ساخت ودر ان مجلس سه هزار کس از همان مردم
یهود بدین انجیل آمدند وعمادا کرفتند بعد از چند روز سن
پیدرو ویوحنا که او نیز یکی از حواریان حضرت عیسی است
بعبادتخانه رفتند ودرین هنکام سه پهر روز کذشته بود حاصل
که در دروازه آن عبادة خانه مردی که همه تنه او پایین شل بود
مادر زاد نشسته می بود واز ان مردم که بعبادة خانه می آمدند
بکدایی قوة خورش پیدا کردی پس پیدرو ویوحنا را دید از
ایشان برحم وتصدق خواست پیدرو سوی او نکریست وکفت بجانب
ما ببین او باین امید که باو چیزی بدهد متوجه شد پیدرو
باو کفت سیم وزر ندارم اما آنچه دارم بتو میدهم بنام ایشوع
خداوند ما بر خیز وروان شو در ساعت درست بر خاست
وروان شد وهمراه ایشان بعبادتخانه در رفت واز شادی
جست زنان وسپاس کویان پیش از پیش میرفت وهرکه در آن
پرستش خانه بود اورا شناخت وباهم میکفتند این آن شل مادر
زادست که بر در نشسته بود وکدایی می کرد وحیران شدند
وترسیدند وبر ایشان هجوم کردند اما هیچکس را یارای حرف زدن
وبا ایشان پرسیدن نبود درین هنکام سن پیدرو بانک زد وکفت
ای بنی اسراییل درین واقعه چندان عجب چیست وبر ما بحیرت

prophetabunt, & miranda facient. atque hæc omnia miranda à benedictione & virtute Christi sunt, quem vos injustè occidistis, atque is revixit, & nos eum vidimus, unaq; communionem habuimus, & in conspectu nostrum in cœlum ivit. & ad confirmationem hujus propositi, ex lege aliisque libris Prophetarum allegationes protulit, omnesque attonitos reddidit, atq; in eo consessu tria millia virorum ex ipsis Iudęis ad fidem Euangelii venerunt, & baptismum susceperunt. Post aliquot dies, S. Petrus & Iohannes, qui etiam unus ex Apostolis D. Iesu est, in templum iverunt, atque eo tempore tres quadrantes diei transierant. contigit, quod in porta istius templi vir quidam, qui totus pedibus impeditus erat ab utero matris, sederet, & ab iis qui in templum veniebant mendicando facultatem victus eliceret. Itaq; S. Petrum & Iohannem vidit. ab ipsis misericordiam & eleemosynam postulavit. Petrus eum est intuitus, & dixit: ad nos respice. ille sperans fore ut sibi aliquid daret, eò vultum vertit. S. Petrus dixit ipsi, argentum & aurum non habeo, sed quod habeo, tibi do, In nomine Iesu D. nostri surge, & ambula. Protinus rectus surrexit & ambulavit, & cum ipsis in templum intravit, & præ gaudio saltans & laudem dicens, ulterius ibat. Omnes qui in illo templo erant eum cognoverunt, atque inter se dicebant, Hic ille mancus ab utero matris est, qui in porta sedebat & mendicabat. Et attoniti fuerunt ac timuerunt, & ad eos confluxerunt. at nemini facultas loquendi eosque interrogandi erat. tum temporis S. Petrus exclamavit & dixit, Filii Israel, in hoc facto quid tantopere admirandum est, & nos cum stupore

quid intuemini? quaſi opinionem haberetis, nos cum virtute noſtra ſanum reddidiſſe. [2] hoc nobis ne aſſcribite: quia Deus Abrahami, & Deus Iſaaci, & Deus Iacobi, & Deus patrum noſtrorum glorificavit Filium ſuum Ieſum Dominum, quem vos abnegaſtis, cumque Iudici Pilato tradidiſtis, qui eum abſolvebat, at vos Sanctum & Iuſtum abnegaſtis, adeo ut illum virum ſanguinolentum abſolvens, vobis tradiderit: & Dominum vitæ occidiſtis, & Deus virtute ſua eum ex mortuis ſuſcitavit, & nos de hoc teſtes ſumus, & hic vir, quem videtis & auditis, ex benedictione fidei quam in nomen ſanctum ejus habuit, ſtat, & hæc ſanitas, quam in conſpectu veſtrum nactus eſt, ex efficacia illius eſt. Et nunc fratres mei, novi vos ex inſcitia hoc negocium feciſſe, quemadmodum magnates veſtros, & forma paſſionum Chriſti, quam Deus ore omnium Prophetarum antiquorum prædixerat, nunc adimpleta eſt. Et poſtquam protuliſſet dicta multa Prophetarum, dixit, Reſipiſcite & ad Deum revertimini, ut peccata veſtra remittat. & de hoc negocio multa dixit, & ex plurimis Prophetis allegationes protulit, & ex benedictione atque efficacia verborum ejus eodem die quinque millia virorum crediderunt, & Chriſtiani facti ſunt. Fortè fortuna magnates Iudæorum eo tempore adfuerunt, atq; hæc viderunt & audiverunt, vehementerque indignati ſunt, quod Petrus D. Ieſum ſemper in linguam produceret & celebrem redderet, & in nomine ejus inſolita faceret. itaque eum & Iohannem comprehenderunt, & in carcerem conjecerunt, dicentes, Cras inquiſitionem hujus negocii faciemus. Aurora orta, magnates legis, &

[2] ad verb. huic pro nobis viam ne date.

Seniores

چه می بینید گویا گمان دارید که او را بقدرت خویش تندرست ساخته ایم این را بخاطر خود راه ندهید زیرا که خدای ابراهیم وخدای اسحاق وخدای یعقوب وخدای پدران ما بزرگوار داشت پسر خود ایشوع خداوند را که شمایان انکار او داشتید واورا بحاکم پیلاتس نام سپردید که اوآنرا خلاص میکرد اما شمایان پاک را ونیک را منکر شدید چنانکه او آن مرد خونی را خلاص کرده بشما سپرد وصاحب حیات را کشتید وخدا بقدرت خویش از مردگان او را خیزانید وما برین گواهیم واین مرد را که می بینید ومی شناسید از برکت ایمان که بر نام پاک او آورده است بر پاست واین صحتش که در نظر شمایان یافته از اثار آنست واکنون برادران من میدانم که از نا دانی این کار کردید چنانکه بزرگان شما واثر جفاهای مسیح که خدا بر زبان همه پیغمبران پیشین خبر داده بود اکنون بجا آورده وپس از آوردن سخنان بسیار از پیغمبران گفت توبه کنید وسوی خدا باز گردید تا گناهان شما بخشد ودرین باب بسیار گفت واز اکثر پیغمبران نقلها آورد واز برکت وتاثیر سخنان او در همان روز پنجهزار کس گرویدند عیسوی شدند قضارا بزرگان اهل توریت درین زمان حاضر شدند واین چیزها دیدند وشنودند وخشم بسیار خوردند ازین که پیدرو نام حضرت ایشوع هر زمان بزبان می آورد واورا شهرت میداد وبنام او خوارق میکرد پس اورا ویوحنا را گرفتند ودر زندان کردند که فردا پرسش این معامله خواهیم کرد وچون صبح شد بزرگان دین

وپیران

وپیران ودانایان همه جمع شدند ونزد بزرکان رفتند وهردو را
حاضر ساختند وپرسیدند شما این کرامات را بقدرت وبزرکی
نام که کردید پیدرو با ایشان جواب داد وکفت این بزرکان کروه
وپیران امت اکر میخواهید که از ما شنوید که این کار را
بنام که کرده ایم پس همه شما بدانید که ما را این را بعظمت نام
ایشوع ناصری کرده ایم واورا این خوبی از نام او رسیده است
آنکه شما اورا مصلوب ساختید وخدا اورا باز زنده کردانید واز
مردکان بر خیزانید وزنده جاوید ساخت ودرین باب بسی از
پیغمبران نقلها کرد وچون ثبات پایی وچندین استحضار
ودانش را از ایشان مشاهده کردند وبه یقین میدانستند که
این مردم هیچ خوانده اند واز علم بهره ندارند بغایت حیران
شدند وچون آن شل مادر زاد در همان مجلس تندرست بر
پا استاده میدیدند ودر مجادله ایشان دلیری نمی توانستند
کرد ومنکر بزرکی وکرامت ایشان نیارستند شد پس کفتند
بیرون روید وچون ایشان بیرون رفتند با هم در سخن شدند
ومی کفتند چکنیم این طور چیزی عجب از ایشان ظاهر
شده واین استقامت وقدرت ایشان در تمام اریشلیم شهرت کرفته
انکار نمی توانیم کرد اما ایشانرا ترسانیم وکوییم که بعد ازین
هیچ کار بنام ایشوع نکنند بنابرین ایشانرا طلبیدند وکفتند
که نام او پیش هیچکس نکیرید ورنه شمارا آزارها سخت
خواهیم کرد پیدرو کفت این انصاف نیست که ما سخن
شما شنویم وآنرا بر حکم خدا ترجیح دهیم خود بدانید وتمیز

Seniores, & Doctores omnes convenerunt, & ad magnates venerunt, & duos illos coram stiterunt, atque interrogarunt, Cujus nominis potestate ac gloria vos hæc miranda fecistis? Petrus respondit ipsis ac dixit, [1] ô Magnates plebis, & Seniores populi, si vultis ex nobis audire, in cujus nomine hoc opus fecerimus, omnes ergo vos scitote, nos hoc virtute nominis Jesu Nazareni fecisse, atque ipsi hoc bonum à nomine ejus evenisse, quem vos crucifixistis, & Deus eum in vitam reduxit, & ex mortuis suscitavit, ac viventem in æternum reddidit. Ac de hoc negotio abunde ex Prophetis allegationes protulit. Et quoniam [2] constantiam, tantamque animi præsentiam ac scientiam eorum viderunt, & certo cognoverunt, hos homines nihil legisse, neque doctrinæ usum habere, vehementer attoniti fuere. & quoniam ille à matris utero mancus in eodem consessu sanus consistebat, videbant eum, & disputare adversus eos non audebant, neque negare gloriam & miranda ipsorum poterant. Dixerunt itaque, Exite. quumque exivissent, [3] contulerunt sermones & dixerunt, Quid facimus? Ejusmodi miraculum ab ipsis prodiit, & hæc constantia & potentia ipsorum in tota Hierosolyma innotuit. negare non possumus. Sed ipsis metum incutiamus, & dicamus ut posthac ullum opus in nomine Jesu non faciant. Quamobrem vocar unteos & dixerunt, Nomen ejus coram quopiam ne assumite, alioqui vos cruciatibus duris afficiemus. Petrus dixit, Hoc justum non est, ut nos verbum vestrum audiamus, atque id supra mandatum Dei [4] præponderare faciamus. ipsimet cognoscite

[1] *pro* این *lege* ای

[2] *ad verb. firmitatem pedum.*

[3] *ad verb. simul in sermone fuerunt.*

[4] *legimus* ترجیح

& dijudicate. & quomodo poſſemus id quod vidimus & audivimus non dicere ? ob hunc ſermonem ipſorum omnes ſurrexerunt, ut eos punirent. Sed ab hominibus puduit eos, & reliquerunt. Tunc Petrus & Iohannes ambo fratres ad ſodales reliquos ſuos venerunt, atque hanc hiſtoriam narrarunt. illi omnes gratias egerunt, & à Deo auxilium ac conſtantiam poſtularunt, ne minæ cujuſpiam ipſis doctrinam fidei Euangelicæ, & commemorationem Ieſu impediret. atque hoc modo allocuti ſunt : Summe Deus, Tu cælum & terram & quicquid in iis eſt creaſti, & per os patris noſtri Davidis, qui ſervus tuus eſt, dixiſti, Quare populi tumultuati ſunt, & conſilium inane inierunt ? & Reges & Magnates Religionis ſteterunt, & adverſus Dominum, & contra Chriſtum conſpirarunt ? Atque ita factum eſt : nam revera in hac urbe contra Ieſum Sanctum tuum Herodes & Pilatus cum aliis populis conſpirarunt, & fecerunt id quod tu noſti. Nunc ô Deus, in minas ipſorum oculos conjice, & ſervis tuis opem fer, ut omni cum conſtantia & audacia verba tua loquantur : præterea & manum tuam extende in ſanitatem & miranda in nomine Ieſu filii Sancti tui. Simulac ita compellaſſent, in eo domicilio terræ motus ortus eſt, & virtute Dei repleti fuerunt, ac cor ipſorum confirmatum fuit, & ſine timore ac metu in docendis iis, qui in doctrinam eorum intrarant, occupati fuere. Petrus tantam gloriam fidei ſuæ oſtendit, & tantam excellentiam ſignorum inter omnes exhibuit, ut omnes [5] huc adduxerit, ut plurimum temporis ſui in cultu Dei occupaverint, & omnes unanimiter & concorditer vixerint,

[5] *Ad verb. in hoc habuerit.*

&

کنید وما چکونه مي توانیم که آنچه دیدیم وشنیدیم نکوییم ازین سخن ایشان همه بر خاستند تا آزارش کنند ولیکن از مردم شرم کردند وکذاشتند آنکاه بیدرو ویوحنا هر دو برادر نزد یاران دیکر خود آمدند واین داستان خواندند ایشان همه شکر کردند واز خدا توفیق واستقامت خواستند که تهدید هیچکس ایشانرا تعلیم دین انجیل وذکر ایشوع باز ندارد واین مناجات کردند که بار خدایا تو اسمان وزمین را وهر چه در اینهاست افریدي وبزبان پدر ما داود که بنده تست فرمودي که چرا کروه شورش نمودند فکر بیهوده کردند وپادشاهان وبزرکان دین ایستادند وبضد خداوند ومخالفت مسیح یکدل شدند واینچنین شد زیرا که براستي درین شهر بدشمن ایشوع پاك تو هردوس وبیلاتس با دیکر امتها متفق شدند وکردند آنچه تو میداني اکنون اي خداي بر تهدیدهاي ایشان نظر کن وبندهاي خود را توفیق ده تا بتمام استقامت ودلیري سخنان تو کویند باین که دست خود را دراز کن براي صحت وکرامتها بنام ایشوع پسر پاك خویش همین که این مناجات را کردند در آن جایکاه جنبش شد وبقدرة خدا لبالب شدند ودل ایشان استقامت شد وبي ترس وبیم به تعلیم مردم که بدین ایشان در آمده بودند مشغول کشتند بیدرو چندان بزرکي دین خود را نمود وآنچنان خاطر نشان بهمکنان کرد که همه را برین داشت که بیشتري از وقت خویش بعبادة خدا مصروف میکردند وهمه یکدل ویکروي میزیستند

وهیچکس

وهیچکس نمیکفت که این ملك منست بلکه همه اشیا
واموال وقف همدیکر کرده بودند وهیچکس در میان ایشان
محتاج نبود وهر چه از نقد وجنس در ملکهای ایشان بود
فروخته مبلغ آنرا پیش آن بزرکوار می آوردند که بدانش
وبینش خود قسمت کند وبهر کس در خورد او کفاف رساند
روزی عجیب چیزی واقع شد که انني نام مردی با
کوج خود سفیره نام بدین انجیل در آمد واین مرد قطعه
زمین در ملك خود داشت که درین کشت کردی وروزی
خوردی پس رفت وزمین را فروخت واز بهاء آن پارهٔ زر
باتفاق همخانه خویش برای خود نکاه داشت وباقی را در
نظر سن پیدرو آورد کفت اینست مبلغ بهاء زمین که
در نظر مبارك تو آوردم پیدرو باو کفت انني چرا شیطان راه
تو زد وبر تو غالب آمد وترا برین داشت که با خدای
خود دروغ کویی وپاره از آن مبلغ زر پنهان داری مکر آن
زمین پیش از فروختن در ملك تو نبود وپس از انکه فروختی
بر آن زر اختیار نداشتی ترا در دل چه افتاد وباعث چه
شد که این نوع دروغ کفتی وهر کز این دروغ بمردم
نکفتهٔ لیکن بخدا همین که این سخن بکوش انني رسید در
ساعت افتاد وجان داد مردم ازین اکاهی پند کرفتند
وترسیدند وچند تن اورا بر داشته بردند وکور کردند وپس
از زمانی کوج او غافل ازین واقعه از در در آمد وپیدرو
باو کفت ای راست کوی که ازین زمین بچندین

& nemo dixerit, Hæc possessio mea est: sed omnes res & bona immobilia communia fecerint. neque quisquam in medio ipsorum egenus erat, & quicquid notabile & præclarum in possessionibus ipsorum erat vendentes, summam ejus ad illum Gloriosum apportabant, ut pro scientia & providentia sua distribueret, & unicuique in tenuitate ejus quantum sufficeret porrigeret. Die quodam mirandum quid contigit. Ananias quidam cum uxore sua Sapphira in doctrinam Euangelii intraverat. & vir hic portionem terræ in possessione sua habuit, in qua seminaverat, & alimentum sumserat. venit itaq; & terram vendidit, & de pretio ejus partem pecuniæ, consentiente uxore sua, pro se servavit: reliquum autem in conspectum S. Petri tulit, & dixit: Hæc est summa pretii terræ, quam in conspectum tuum benedictum tuli. Petrus dixit ei, Quare Satan [6] te ut latro invasit, teque superavit, & [7] huc adegit, ut Deo tuo mentireris, & partem de illa summa pecuniæ occultares? an illa terra ante venditionem in possessione tua non fuit? & postquam vendidisses, super illam pecuniam liberam voluntatem non habuisti? quid tibi in animum incidit, & quid movit, quod isthoc modo mentitus sis? nequaquam hoc mendacium in homines dixisti, sed in Deum. Simulac hoc dictum ad aures Ananiæ venit, protinus concidit & animam dedit. Homines, hoc cognito, monitionem inde ceperunt, & timuerunt. aliqui autem eum sublatum abstulerunt, & sepeliverunt. Post temporis aliquid uxor ejus, nescia ejus quod contigerat, per ostium intravit, dixitque ei Petrus, Heus, verum dic, nempe de hac terra, tantane

[6] *ad verb. viam tuam cecidit.*
[7] *prop. in hoc habuit.*

ſumma vendita eſt hæc? Mulier illa dixit, Ita domine. Dixit ei Petrus, Ambo vos in hoc conſenſum quæſiviſtis, ut potentiam Dei altiſſimi tentaretis? Ecce viri illi, qui maritum tuum ſuſtulerunt & abſtulerunt, in porta ſtant, te etiam iiſdem pedibus in ſepulchrum portabunt. Simulac S. Petrus hoc verbum dixiſſet, protinus ad pedes ejus extra ſe cecidit, & animam dedit. iidem itaque viri eam etiam ſublatam abſtulerunt, & pulveri tradiderunt. Qui hanc hiſtoriam reſciverunt, obſtupefacti ſunt, & promiſerunt ſe non amplius in comitatu iſtius Glorioſi mentituros. atque hinc nomen ſibi peperit, hominesque eum obſervantia proſecuti ſunt, & crediderunt. & ubicunque æger quis eſſet, ad eum adduxerunt, & ſanationem quæſiverunt. & brevi ſpatio negocium ejus eò venit, ut in foris & plateis ægros collocaverint, ea ſpe ut forte Glorioſum iſtum iſthac tranſire contingeret, & ab umbra ejus ſanitatem conſecuturi eſſent. atq; ita factum. nam in quemcunq; ægrum ac vulneratum umbra ejus incidebat, eodem momento ſanus ſurgebat & domum ibat. hominibus hinc fides creſcebat. multis cauſa fidei erat. [1] ei Doctores legis inviderunt, atque indignatio incrementum cepit, quoniam ſciebant, multos à doctrina legis receſſiſſe, & in droctinam Euangelii intraſſe. Tandem congregati ad Iudicem iverunt, & ab eo mandatum acceperunt ut Petrum & Sodales ejus comprehenderent. itaque comprehenderunt eos. At quum nox facta eſſet, Angelus è cœlo deſcendit, & fores carceris aperuit eoſque eduxit, ac dixit: In templum ite, atque ibi manete, & arcana fidei explicate, & homines

[1] pro با legendum videtur باو

[1] avo-

مبلغ فروخته این آن زن گفت بلي اي خداوند بیدرو باو گفت
هر دو شما براي این موافقت جستید تا قدرة خدایتعالي
را بیازمایید آن مردم که شوي ترا بر داشته اند وبردند در
دروازه ایستاده اند ترا نیز بهمان قدمها بگور خواهند برد
همین سن بیدرو این سخن گفت در ساعت در پاي او
بیخود افتاد وجان داد پس همان مردم اورا نیز بر داشته
بردند وبخاک سپردند ایشان که برین قصه آگاه شدند دهشت
خوردند وعهد کردند که دیگر در ملازمت آن بزرگوار دروغ
نگویند وازین نامور شد ومردم اورا اعتبار گرفتند ومعتقد
شدند وهر جا بیماري بود پیش او مي آوردند وشفا مي
جستند ودر اندک مدت کار او بجایي رسید که در کوچه
وبازار بیمارانرا مي نهادند به امید انکه شاید که آن بزرگوار را
برین گذر افتد واز سایه او صحت خواهند یافت وهمچنان بود
که بر هر بیماري وخسته که سایه او مي افتاد همان ساعت
تندرست بر میخاست وبخانه میرفت مردم را ازین اعتقاد
مي افزود بسیاران را سبب ایمان میشد با بزرگان توریت حسد
بردند وکینه افزوني گرفت چون دانستند که بسیاري از دین
توریت بر گشتند وبدین انجیل درآمدند آخر جمع شده نزد
حاکم رفتند وازو حکم گرفتند که بیدرو وياران اورا بند
کنند پس ایشانرا بند کردند وچون شب شد فرشته از آسمان
نزول کرد ودرهاي زندان گشاد وایشانرا بیرون کرد وفرمود
که بعبادة روید وهمانجا باشید واسرار دین بیان کنید ومردم را

جدا

جدا خوانيد پس بامدادان بعبادة خانه رفتند وچنانچه فرشته
با ايشان كفته بود به پند وبهدايت مردم مشغول شدند
بزرك كاهنان تمام بزركان دين را جمع كرده كنكاش خواست
كه چه بايد كرد كه اين فتنه فرو نشيند ورخنه دين بسته كردد
كس فرستاد كه بيدرو را وياران اورا از زندان بر آورد ودرين
مجلس حاضر سازد وغافل ازين كه عنايت ايزدي اين چنين
نيرنك نموده است حاصل كه ايشان اثري ازان مردم در آنجا
نيافتند وچندانكه غور ميكنند وخوب مي بينند درهارا همان
طور محكم وبسته مي يابند وپاسبانان زندان بر درها
ايستاده ديدند بر كشتند وهر چه مشاهده كرده بودند همه را به
بزرك كاهنان بتفصيل كفتند بزركان ازين سخن در عجب ماندند
وحيران وپريشان باهم ميكفتند كه چه چكنيم از ايشان بجان
آمده ايم درين كفت وكو بودند كه آكاهي شد كه آن مردرا
كه شما دي روز در بند كرده بوديد امروز از بامداد
بتعليم مردم در عبادة خانه مشغول اند ايشان يك مرد بزرك
را كه خالي از سرهنكي نبود فرستادند كه بيارد وليكن بملايمت
نه بزور واز جهت آن كردند كه شايد مردم هجوم آرند واين
مردرا سنكسار كنند حاصل كه همه را آوردند وبزرك كاهنان
سخن كرد كه شما نكفتم كه ديكر بنام ايشوع تعليم ندهيد
اينك تمام مردم را اريشليم كمراه ساختيد وهمه را از دين خود
آموخته كرديد هر آينه ميخواهيد كه خون ايشوع بر كردن ما
ثابت كنيد بيدرو جواب داد وكفت بلي اطاعت خدا بايد كه

بيش

[1] avocate. Mane itaque in templum iverunt, & sicut Angelus ipsis dixerat, in admonitione & instructione hominum occupati fuerunt. Summus Sacerdos, omnibus Doctoribus Legis congregatis, consultationem petiit, quid facere oporteret, ut hæc seditio sedaretur, & ruptura legis [2] clauderetur. Virum misit, qui Petrum & sodales ejus è carcere educeret, & in hunc consessum sisteret. Quumque nescirent, gratiam Dei tantum miraculũ edidisse, contigit ut illi ne vestigium quidem istorum virorum isthîc repererint, & quantumcunq; explorarent, & bene attenderent, fores eodem modo firmatas & clausas inveniunt, & custodes carceris ad fores stantes viderunt. reversi sunt, & quæcunque viderant, omnia summo Sacerdoti particulatim dixerunt. Magnates ex hoc verbo in admiratione manserunt, & obstupefacti atq; attoniti inter se dicebant, Quicquid facimus de illis, [3] voti compotes non sumus. Dum in hoc sermone essent, indicatum fuit, Illi [4] viri, quos vos heri in carcerem conjecistis, hodie à matutino tempore in docendis hominibus in templo occupati sunt. Illi virum quendam primarium, qui destitutus militibus non erat, miserunt, ut adduceret, sed convenienter, non per vim. idq; propterea fecerunt, quia fortasse homines concursuri essent, illumq; virum lapidaturi. Accidit, ut omnes adduxerint, & summus Sacerdos verba fecerit, dicens: Nonne vobis dixi, ut amplius in nomine Iesu non doceretis? Ecce omnes Ierosolymitanos seduxistis, & omnes de religione vestra edocuistis. ecce vultis sanguinem Iesu super collum nostrum permanentem reddere. Petrus respondit & dixit, Omnino obediamus Deo oportet

c potius

[1] *ad verb. hominibus separationẽ clamate.*

[2] *id est, sarciretur, ac restauraretur.*

[3] *pro* بجان *legendũ puto* بجا نه

[4] *pro* مردرا *legendũ puto* مردان *vel* مردم

potius quam obediamus hominibus. Deus Patrum nostrorum vivificavit Iesum, qui Servator hominum est, & glorificavit, & vos eum crucifixistis. & ille istam mortem in se admisit, ut filii Israël resipiscerent, & remissionem acciperent. Summus Sacerdos & reliqui Iudæi, quum hæc verba è S. Petro audiverunt, in eo fuerunt ut ipsos in eodem hoc consessu perderent. Tum quidam nomine Gamaliel, qui doctor & honoratissimus eorum erat, surrexit & dixit: Paululum eos foras mittite. Quum exivissent, sodalibus suis dixit, Filii Israël, ad hoc negocium probè attendite, quid facere oporteat: & in perdendis illis audaces ne estote. Vos probè nostis, quod antehac Theudas quidam se Prophetam venditabat, & ad quadringentos homines ipsi credebant, ritusque ejus accipiebant. sed quum radicem non haberet, interfectus est, & asseclæ ejus omnes excîsi sunt. Post illud tempus Iudas è terra Galilææ rebellavit, & multos è populo in ritus suos traxit. ille etiam cum populo suo concidit, & nunc vestigium illorum non apparet. Dico itaque vobis, manus ab afflictione hujus multitudinis abstinete, eosque in modo suo relinquite. nam si prædicatio ipsorum falsa est & radicem non habet, brevi tempore [5] per seipsos in nihilum redigentur. Sed si virtus veritatis laudandæ adjutrix hujus multitudinis est, & hæc prædicatio ipsorum radicem habet, vos nunquam poteritis eos è mundo ejicere. & animadvertite ne contingat, ut per oppugnationem & ultionem illorum inter hostes Dei numeremini. Hic sermo ejus, quoniam prudens erat, omnibus placuit, eumq; receperunt. Tamen Petrum & alios sodales ejus accersitos

[5] *ad verb. per ipseitatem suam.*

بیش از اطاعت ادمیان کنیم خداي پدران ما زنده کردانید ایشوع
را که سلامتي دهنده مردم است وبزرکوار ساخت وشمایان اورا
مصلوب کردید واو آن مرک را بر خود روا داشت تا بني اسرایل توبه
کنند وامرزیده شوند بزرک کاهنان ودیکر یهودان چون این سخنها
از سن پیدرو شنودند بران شدند که ایشانرا در همان مجلس
هلاک سازند درین هنکام کملییل نام مردي که دانـــا وعزیزترین
ایشان بود بر خاست وکفت زماني ایشانرا بیرون فرستید چون
بیرون شدند با یاران خود کفت اي بني اسرایل درین باب خوب
ملاحظه کنید که چه باید کردن وبر هلاک ایشان دلیر نباشید
شما خوب میدانید که پیش ازین تیودس نام مردي دعوي
پیغمبري کرد وتـــا چهار صد کس اورا کرویدند وروش اورا قبول
کردند امـــا چون اصل نداشت کشته شد وتابعان او همه خراب
شدند پس از آن کاه جهود از جلیل زمین خروج کرد وبسیاري
از امت را بروش خود آورد او نیز با کروه خود بر افتاد واکنون
اثري از ایشان پیدا نیست پس بشما میکویم دست از جفاي
این کروه باز دارید وایشانرا بطور خود کذارید که اکر دعوي
ایشان باطل است واصل ندارد در اندک زمان بخودي خود نا بود
میشوند واکر قدرت حق سبحانه یاور این کروه است واین دعوي
ایشان اصلي دارد شما هرکز نمیتوانید که ایشانرا از عالم بر اندازید
واندیشه کنید که نباشد که بعداوة وکینه ایشان از دشمنان
خدا شمرده شوید این سخن او چون دانایانه بود همه را خوش
افتاد وقبول کردند امـــا پیدرو ودیکر یاران اورا طلب داشته

آزارهای سخت کردند وگفتند که دیگر بنام ایشوع هیچ
نگویید ونکنید گذاشتند که بروند پیدرو با یاران خویش دل
شادان وخرم بر آمد بشکر آنکه لایق آن شدیم که بواسطه
ایشوع جفاها میکشیم وبجهت او بیحرمت شدیم پیدرو
ویاران او یک چندی بخدمت سفرهٔ فقرا مشغول بودند وبیشتری
از وقت باین کار مصروف بود روزی سن پیدرو وبزرگان
گروه خودرا جمع کرد وگفت لایق ما نیست که از دعوت
وهدایت مردم کناره گیریم ودر چنین عبادة گیری درما
تقصیر رود چند تن را که از امانت ودیانت شایسته این منصب
باشند پیدا باید کرد وخدمت سفره بایشان سپریم وخود
برهبری مشغول شویم این سخن همه را پسند افتاد واینچنین
کردند آنگاه بیش از پیش بدعوت مشغول متوجه شدند
لیکن بزرگان توریت پیروان ایشانرا از شهر اریشلیم اخراج
کردند بنابرین بیشتر که از عیسویان بیرون رفتند وراه
غربت گرفتند مگر پیدرو ودیگر حواریان استقامت ورزیدند
وازین مردم که از شهر بیرون شدند فیلفوس نام مردی
بشهر سمری آمد ودر آن شهر از دین مسیح خبر داد
وخوارق بسیار نموده حقیقت دین خویش وانمود واکثر مردم
آن شهر باو گرویدند وچندان بزرگ شد وکار او بلند گردید
که شمعون نام مردی که در آن شهر بغایت عزیز بود
آمده نیز باو گروید عیسوی شد این شمعون جادو کار
بود ومردم آن شهر را بجادو وسحر فریفته خود داشت

duris plagis affecerunt, & dixerunt: Amplius in nomine Iesu quicquam ne dicite, neque facite. Siverunt abire. Petrus cum sodalibus suis lætis animo & exultantibus exivit, cum gratiarum actione, quod digni fuerimus qui propter Iesum afflictiones pateremur, & ejus causa ignominia afficeremur. Petrus & sodales ejus aliquamdiu in ministerio mensæ pauperum occupati fuere, & maxima temporis pars huic operi impendebatur. Die quodam Petrus & primores populum suum convocarunt & dixerunt, non decet nos, ut à prædicatione & institutione hominum recedamus, & per ejusmodi ministerii arreptionem culpa nos invadat. Aliquot personas, quæ ob fidelitatem & religiositatem digni hoc munere sint, producere oportet, & ministerium mensę ipsis trademus, ipsimet autem in [6] institutione occupabimur. Hic sermo omnibus placuit, atque ita fecerunt. tunc magis magisq; ad prædicationis officium se converterunt. Sed Doctores legis asseclas eorum ex urbe Ierusalem ejecerunt. quocirca plerique Christianorum exiverunt, & viam peregrinationis arripuerunt. At Petrus & reliqui Apostoli [7] permanserunt. Ex his viris qui ex urbe exiverant, quidam nomine Philippus in urbem Samariam venit, atq; in ea urbe doctrinam Christi prædicavit, & insolita multa præstans, doctrinam suam confirmavit. Plerique istius urbis ei crediderunt, ac tantopere magnus evasit, ejusque opus adeo celebre, ut Simon quidam, qui in ea urbe summè honoratus erat, veniens etiam ei crediderit, & Christianus factus sit. Hic Simon prestigiator erat, & homines istius urbis præstigiis & incantatione [8] sub deceptione sua tenuit.

[6] *prop. via ductione.*

[7] *ad verb. permansionem continuarunt.*

[8] *ad verb. deceptos suos habuit.*

Eum prædìtum potentia eſſe credebant, atq; ejus obſequium Dei cultum eſſe putabant. Contigit, hunc Simonem baptizari, & manu Philippi Chriſtianum fieri, & ob miranda quæ Philippus faciebat admirabundum atque attonitum hærere. Quum Hieroſolymam fama veniſſet, in urbe Samaria tot homines doctrinæ Euangelii credidiſſe, S. Petrus conſenſu cæterorum Apoſtolorum, Iohannem comitem aſſumens, Samariam ivit, & in inſtitutione hominum occupatus fuit, & magnalia miranda & nova edens, multos ad ſe traxit, & ſuper cujuſcunq; caput manum poneret, eum Spiritus S. adjuvans & movens erat, ac præditus virtute & verbo Dei fiebat. Simon itaque quum vidit, ſuper quemcunque S. Petrus manum poneret, eum editorem miraculorum & productorem magnalium fieri, ſummam pecuniæ productam ante Petrum poſuit, & dixit, Hanc pecuniam cape, & me præditum potentia effice, adeo ut ego etiam ſuper cujuſcunque caput manum ponam, ille & glorioſus & præditus virtute efficiatur. S. Petrus in faciem ejus intuitus eſt, & dixit, Hæc pecunia evanida tua ſit tibi in excidium & diſperſionem, quia exiſtimaſti, gratiam Dei per interventum pecuniæ contingere. in hoc quæſtus negociatio non quadrat. [8] tu harum divitiarum neque portionem neque uſum habes: quia cor tuum cum Deo rectum non eſt. ab hoc peccato converte te ad Deum, precare ut tibi condonet. Simon reſpondit & dixit, Vos precamini, ut de his quæ dixiſtis, à Deo mihi [9] nihil eveniat. Ab eo die ſocietatem Petri deſeruit, & cingulum inimicitiarum in [10] ipſum accinxit, & ad præſtigiarum ſuarum exercitium reverſus eſt.

[8] *ad verb. Te harum divitiarum inparticipē & infruentem fecerunt.*

[9] *id eſt,* هیچ نیاید *quod deeſt in autogr.*

[10] *ipſos. plur. pro ſingul. honoris gratia.*

S. Pe-

اورا خداوند قدرة اعتقاد میکردند وفرمان برداري او عبادات خدا
میدانستند حاصل که این شمعون عمادا کرفت وبدست فیلفوس
عیسوي کردید واز کرامتهاي که فیلفوس میکرد متعجب
وحیرت زده بود چون در اریشلیم خبر رسید که در شهر
سمري چندان مردم بدین انجیل کرویده اند سن بیدرو به
مصلحت دیکر حواریان یوحنا را همراه کرفته بشهر سمري رفت
وبهدایت مردم مشغول شد وکرامتهاء عجیب وغریب نموده
بسیار مردم را بخود آورد وبر سر هر که دست مي نهاد اورا
روح القدس مدد کار ومايد میشد وصاحب قدرة وکلام الاهي
میکردید پس شمعون چون دید که سن بیدرو بر هر که
دست مي نهاد او مظهر عجایبات ومورد کرامات مي شود مبلغ
از زر آورده پیش بیدرو نهاد وکفت این زر را بستان ومرا
خداوند قدرة کن چنانکه من نیز بر سر هر که دست نهم
وبزرکوار وخداوند قدرة کرده سن بیدرو بر روي او
نکریست وکفت این زر فاني تو ترا باشد براي خرابي
وپریشاني چرا که پنداشتهء که عنایت الاهي بوسیلهء زر مي
شود درین سودا بازرکاني نمي کنجد ترا ازین دولت بي
نصیب وبي بهره کرده اند زیرا که دل تو با خدا درست
نیست ازین کناه تایب شو پیش خدا زاري کن تا ترا بیامرزد
وشمعون جواب داد وکفت که شما دعا کنید تا ازین چیزها
که فرمودید از خدا بر من از آن روز ترک صحبت بیدرو کرد
وکمر عداوت بنایشان بست وبجادو کري خود باز کردید

سن

سن بیدرو بهر شهري كه جمعي كه از عيسويان كه از اريشليم بيرون كرده شده بودند مي شنيد البته خود را بايشان رسانيدي وساكنان شهر را تعليم دادي ويكش مسيح خواندي وچنان شد كه بشهر ليده رسيد كه آنجا مردي بود ايني نام كه تن اورا حركت مانده بود واكنون اورا سالها هشتم بوده است بيدرو با او نزديك شد وگفت كه اي ايني ترا صحت دهد خدا ايشوع مسيح بر خيز وروان شو در ساعت بر خاست وروان شد مردم شهر را حيرت شد وآنانكه در دين مسيح كرويده بودند ايمان ايشان قوي شد در شهر شوپ پارسا زني بود تبيته نام اين زن بپوسته در عبادة خدا كذرانيدي وهر آنچه پيدا كردي بفقرا دادي حاصل كه اين پارسا بيمار كرديد وجان داد ودرين هنكام كه اورا غسل داده بودند وكفن پوشانيده خبر رسيد كه بيدرو در شهر ليده كه بشهر شوپ قريب است فرود آمده است در ساعت ايشان دو كس را از برادران پيش آن بزركوار فرستادند وبالحاح وزاري بسيار قدوم او خواستند پس بيدرو بان شهر رفت واورا استقبال كردند وخانه خود بردند بيوه زنان وديكر مسكينان كه بر او جمع آمده بودند هجوم آوردند وهر كس را از پراهن وجامه كه از آن زن يافته بود به بيدرو نمودند وبعجز وزاري حيات او ميخواستند سن بيدرو بر سر زانو شد وبخدا ناليد وروي بان مرده آورد وگفت اي تبيته بيدار باش در ساعت او چشم بكشاد ونشست

S. Petrus in quacunque urbe quosdam Christianorum, qui è Ierusalem ejecti fuerant, esse audivit, continuò se ad eos contulit, & habitatores urbis docuit, & unicum Christum prædicavit. Contigit ut in urbem Lyddam venerit, ubi vir quidam erat Æneas nomine, cui corpus immobile erat, & jam ipsi anni octo transierant. Petrus ad eum accessit & dixit, Ænea, tibi sanitatem dat Deus Iesus Christus, surge & ambula. statim surrexit & ambulavit. Homines civitatis attoniti fuerunt, & qui doctrinæ Christi crediderant, fides eorum confirmata fuit. In urbe Ioppe sancta quædam fœmina erat, Tabitha nomine. Hæc mulier perpetuo in cultu Dei vixerat, & quicquid acquisiverat, pauperibus dederat. Contigit, Sanctam hanc in morbum incidisse, & animam dedisse. Et dum eam lavabant & linteis sepulchralibus induebant, fama venit, Petrum in urbem Lyddam, quæ urbi Ioppæ propinqua est, descendisse. Protinus illi duos viros ex fratribus ad Gloriosum illum miserunt, atque instanter ac precibus multis adventum ejus postularunt. Petrus itaque ad urbem eam ivit, ipsique obviam venerunt, & domum suam deduxerunt. Viduæ & cæteri pauperes, qui ad eam convenerant, confluxerunt, & unamquamque tunicarum & vestimentorum, quæ ab ista vidua acceperant, Petro ostenderunt, & cum submissione ac precibus vitam ejus postularunt. S. Petrus in genua procidit, & ad Deum clamavit, vultumque ad istam mortuam vertit, ac dixit, Tabitha, evigila. protinus illa oculos aperuit, & sedit.

S. Petrus manum ejus prehendit, & erexit: hominesque advocavit, & ostendit. Multi ex infidelibus crediderunt. & factum est, ut aliquot diebus in urbe Ioppe in domo Simonis manserit. In urbe Cæsarea, quæ non est de terra filiorum Israël, vir quidam erat nomine Cornelius, ex primoribus Italiæ. Dei timens erat, & ipse ac cæteri domestici ejus dies noctesque in cultu ac precibus transigebant, & studium adhibebant. Quum potissima diei pars transacta esset, Angelus Dei forma humana in conclave ejus intravit, seque ipsi manifestavit & dixit, Corneli. ille expavit, & vehementer timens respondit, Domine, tu quis es? dixit is, clamor & petitio tua apud Deum exaudita est, & eleemosynæ tuæ Majestati ejus acceptæ accidere. Deus dicit, hoc ipso tempore viros tuos ad urbem Ioppe mitte, & Simonem, qui Petrus etiam vocatur, accerse, ille in domo viri cujusdam, qui Simon nomen habet, prope mare divertit, ille te instituet, & ad statum quæsitum deducet. Hoc dixit, & disparuit. Cornelius itaque quendam equitem, qui ipse etiam ex investigatoribus veritatis erat, & duos pedites misit, ut ei [1] supplicarent, & quocunque modo possent Gloriosum illum adducerent. quum illi ad urbem istam appropinquassent, secunda vigilia diei erat, quum Petrus pro more suo supra domum precandi gratia ascendisset. fuit finitis precibus, appetitus ejus venit. quocirca ministri ejus in termino cibi coquendi fuerunt. ipse autem, capite in gremio, meditatus & contemplatus est. Tunc temporis fores cœli apertæ fuerunt, & linteum magnum è cœlo descendit, ac in terram venit, & quatuor viri ad

[1] *videtur in Persico deesse* کند

quatuor

سن بیدرو دست اورا کرفت وبرخیزانید ومردم را بیش طلبید
ونمود بسیاری از منکران ایمان آوردند وچنان شد که روزی چند
در شهر شوپ در خانهء شمعون نام اقامت نمود در شهر قیصریه
که نه از ملک بنی اسراییل است مردی بود کرنیلیو نام از
بزرکان ایطالیه خدا ترس بود او ودیکر مردم از خانه او شبانه
روز در بندکی وعبادة میکذرانیدند وسعی میداشتند هنکامی
که به بهتر روز بسر آمده بود فرشته خدا بصورت ادمی در
خلوة خانه اودر آمد وخودرا بروی ظاهر ساخت وکفت ای
کرنیلیو او بیم خورد وترسان ترسان جواب داد وکفت ای خداوند
تو کیستی او کفت نالش وزاری تو بیش خدا مستجاب شد
وصدقهاء تو در حضرت او مقبول افتاد خدا می فرماید که همین
زمان کسان خود در شهر شوپ بفرست وشمعون را که بیدرو نیز
خوانده می شود طلب کن او در خانه کسی که او شمعون نام دارد
نزدیک بدریا منزل کرفته است او ترا هدایت میکند وبسر منزل
مطلوب میرساند این کفت وغایب شد پس کرنیلیو یکنفر سوار
که او نیز از طالبان حق بود ودو پیاده در ساعت روانه ساخت
تا اورا نیاز وبهر طوری که دانند آن بزرکوار را بیارد ودر آن هنکام
که ایشان بان شهر نزدیک شدند دو بهر روز بود که بیدرو برسم
خود بالاء خانه بجهت عبادة بر آمد بود بعد از فراغ نماز اشتهایش
رسیده بنابرین خادمانش در سامان خوردنی پختن بودند واو سر
بجیب تفکر ومراقبه داشت درین هنکام درهای آسمان کشاده
شدند وچادر بزرک از آسمان فرود آمد وتا زمین رسید وچهار کس از

چهار

چهار کنج کرفته بودند ودران هر نوع جانداران واز چهار بایه
وچرندکان ودرندکان زمین وپرندکان آسمان بودند واز آسمان ندا
شد اي بیدرو بر خیز واینها را بکش وبخور بیدرو سر باز زد
وکفت خدا این چنین نخواسته باشد که این چیزها بخورم بلکه خدا
اینهارا از من دور دارد ومرا بخوردن این چیزها آلوده نسازد که
تا درین مدت هر کز حرام وپلید نخورده ام باز آواز شد که این
چیزها را خدا پاک وحلال ساخته است تو انرا حرام ونا پاک
نخواني وچادر بسوي آسمان بر کردید وپس از زمان بار پیدا شد
وهمان کفت وشنود درمیان بود واین چنین سه بار واقع شد بیدرو
اندیشه مند شد ودر فکر افتاد که این چه معني دارد واشارة بچه
چیز باشد ودرین فکر واندیشه بود که فرستادکان کرنیلیو فرا
رسیدند ودر کوفتند وپرسیدند که شمعون که بیدرو خوانده مي شود
کجا است وخدا در دل سن بیدرو انداخت که سه تن در جست
وجوي تو آمده اند بر خیز وبي ترس وبیم نزد ایشان برو که ایشان
از فرستادکان منند سن بیدرو آکاه شد وفرود امده ایشانرا در
یافت وکفت منم آنکه شما در طلب او آمده اید سبب آمدن بیان
کنید ایشان کفتند کرنیلیو نام مردي است میر صدا دادکر وخدا
ترس است وهمه بر خوبي او کواهي میدهند اورا سروش ندا داده
است که شمعون بیدرو را طلب کن وازو آموخته شو هر آنچه ترا در
کار است او ترا تعلیم میکند سن بیدرو ایشانرا درون خانه برد
وبقدر وسعت خود مهماني کرد وبجا آورد وفرداي آن همراه ایشان شد
ومتوجه آن سو شد وچند از شاکردان نیز همراه کرفت چون بقیصریه

quatuor angulos tenebant. In eo omne genus animalia, & ex quadrupedibus, & [2] reptilibus & feris terræ, & volucribus cœli erant, & è cœlo clamor ortus, Petre, ſurge & hæc macta & ede. Petrus [3] renuit, & dixit, Deus, tale quid ne volitum ſit, ut hæc edam, ſed Deus hæc à me procul habeat, meque edere hæc polluta ne faciat, nam huc uſque unquam illicitum & pollutum non edi. Rurſus vox facta fuit, Quæ Deus munda & licita reddidit, tu ea illicita & immunda ne voca. & linteum in cœlum receptum eſt. at paulo poſt rurſus apparuit, atque eadem locutio & auditio intervenit. atque ita ter contigit. S. Petrus ſollicitus fuit & in cogitationem incidit, hoc quem ſenſum haberet, & quid innueret. dum in hac cogitatione & ſollicitudine fuit, legati Cornelii advenerunt, & oſtium pulſarunt & interrogarunt, an Simon, qui Petrus vocatur, hîc eſt? & Deus in cor S. Petri injecit, Tres perſonæ quæſitum te venerunt, ſurge, & ſine metu aut timore ad eos ito, nam illi [4] à me miſſi ſunt. S. Petrus cognovit rem, & quum deſcendiſſet, agnovit eos & dixit, Ego ſum quem vos quæſitum veniſtis: cauſam adventus explicate. dixerunt, Vir quidam nomine Cornelius eſt, centurio juſtus & Dei timens eſt; & omnes de bonitate ejus teſtimonium dant. Illum Angelus Gabriël oraculo monuit, Simonem Petrum accerſe, & ab eo docetor quicquid tibi neceſſarium eſt, ille te docebit. S. Petrus eos in domum introduxit, & pro modo ac facultate ſua convivium fecit, ac complevit. poſtridie cum ipſis ivit, ſeque eò verſus contulit, & quoſdam ex diſcipulis etiam ſecum ſumpſit. Quum Cæſaræam

[2] *propriè tamen altilia ſignificat, quæ paſcuntur.*

[3] *ad verb. caput repercuſſit.*

[4] *propriè, ex miſſis meis ſunt.*

venit, Cornelius cum omnibus conſanguineis & amicis ſuis obviam venit, & ad pedes ejus in faciem cecidit. S. Petrus eum arripuit & dixit, ſurge, nam ego etiam ſicut tu vir homine ſatus ſum. tum in domum ejus intravit, & multitudine hominum conſpecta dixit, Vos rectè ſcitis, quam ſit abominandum, à Judæis & abrumpi, & peregrinis hominibus adjungi. Verum Deus indicavit mihi, ne quenquam pollutum & immundum vocem. Hinc eſt quod ſine ſcrupulo advocatus à vobis venerim. Hoc innuebatur deſcenſu iſtius lintei animalibus pleni. tunc Cornelio dixit, Nunc à me quid poſtulatis? Cornelius dixit, Quatuor dies ſunt, quod ego in cultu Dei occupatus fui, & à Deo directionem mei petebam. Tunc quidam alba & munda veſte apparuit ac dixit, Corneli, preces tuæ exauditæ ſunt, & eleemoſynæ tuæ obſervatæ à Deo fuerunt. Viros tuos in urbem Ioppe, accerſitum Simonem Petrum, mitte, qui in ora maris in domo Simonis cujuſdam divertit. itaque mandato ejus virum quæſitum te miſi. Nunc adventus tuus benedictæ beatitatis eſt. Ecce convenimus ad audiendum verbum, quod à Deo ad te venit. S. Petrus dixit, Bene novi, & compertum habeo, Deum vultum hominis non accipere, & nemini gratiam ſuam denegare. quicunque eum timet, & bonum operatur, ex quacunque familia ſit, eum acceptum habet. tunc quod à D. Ieſu ad eum venerat, & præcepta fidei ipſi annunciavit. & illi omnes crediderunt & baptizati ſunt, & Chriſtiani facti ſunt. Aliquot dies ibi fuit. poſtea in urbem Antiochiam ivit, atque ibi D. Ieſum annunciavit, & Euangelium prædicavit.

رسید کرنیلیو بشادي تمام با جمع خویشان وندان ودوستان خود استقبال کرد ودر پاي او بر روي افتاد سن پیدرو اورا بر گرفت وگفت بر خیز که من نیز چون تو مرد آدمي زاده ام پس بخانه او در آمد وانبوه مردم دیده گفت شما نیک میدانید که چه قدر مرموم است از یهودان وگسیختن وبا مردم بیگانه پیوستن اما خدا اشارة بمن فرمود که هیچکس را پلید ونا پاک نخوانم ازین است که بي ملاحظه بطلب شما آمده ام این اشارت از نزول آن چادر پر جانوران بود آنگاه بکرنیلیو گفت اکنون از من چه میخواهید کرنیلیو گفت که چهار روز باشد که من در عبادة خدا مشغول بودم واز خدا هدایت خود میخواستم ناگاه مردي سفید وپاکیزه لباس پیدا شد وگفت کرنیلیو دعاي تو مستجاب شد وصدقهاء تو منظور خدا شدند کسان خودرا درشهر شوپ در طلب شمعون پیدرو تعین کن که او در کنار دریا در خانه شمعون نام مردي منزل دارد پس بحکم او کس در جستن وجوي تو فرستادم اکنون آمدن تو مبارک باد اینک هجوم داریم براي شنودن کلام که از خدا بتو رسیده است سن پیدرو گفت خوب دانستم ویقین من شد که خدا روي کسي نمیگیرد واز هیچکس کرم خود دریغ نمیدارد هر که ازو میترسید ونیک کردار است از هر طایفه که بوده باشد اورا قبول میکند آنگاه از آنچه از حضرت عیسي باو رسیده بود واز احکام دین بدو خبر داد وایشان همه گرویدند وعمادا گرفتند وعیسوي شدند چند روز بود بعد از آن بشهر انطاکیه رفت ودر آنجا از حضرت عیسي خبر داد ودعوت انجیل آورد

وحاكم تيوفيلو نام نيز عيسوي شد وخانه خود را كليسيا ساخت
وتختي در آن خانه نهاد كه سن پيدرو بر آن تخت نشسته مردم
را تعليم دهد واز هدايت وكوشش آن بزركوار آنانكه عيسوي
شده بودند در پرستش خدا مي افزودند دراين هنكام كه سن
پيدرو در انطاكيه بسر مي برد تقدير الاهي نيرنكي نمود وعجيب
چيزها ظاهر شد وچنان بود كه در شهر رومية مردي بود
فاوستينو بسيار بزرك بود ودولتمند وهمخانه داشت متي ديانه نام
كه در حسن وصورة وخوبي بي نظير بود اين مرد را ايزد جان
آفرين ازين پارسا زن سه پسر كرامت كرد فاوستو وفاوستينوه
وكليمينته قضارا برادر او شيرمان نام ربوده حسن متي ديانه كرديد
حيلها كرد وبرو ظفر نيافت وبمقصود نرسيد وچون شهوة نفساني
چشم او بسته بود بهيچ ازين بيهوده خويش پشيمان نميشد وپس
نميكرد ومتي ديانه چون خردمند بود در شرم داشت وملاحظه
آن انكه البته پايه عداوت ودشمني برادران نشود اين راز را
پوشيده مي داشت وبا شوهر خود نميكفت پس انديشه مند شد
وقرار داد كه بشهر ديكر رود تا از شر او رهاي يابد ودر عصمت
او رخنه نشود روزي بشوي خود كفت اي خداوند من امشب
بمن چنان ندا شده است كه پسران خود را كرفته ازين شهر
بدر شو بجايي دور دست رفته اقامت كن وكر نه تو با
پسران خود هلاك مي شوي او بهانه اورا راست پنداشت
واز هلاك پسران خود بيم خورده راضي شد واو را با دو پسر
بزرك خود بشهر اثينه فرستاد تا همانجا باشند وعلوم آموزند

چون

Præſes, nomine Theophilus, etiam Chriſtianus factus eſt, & domum ſuam Eccleſiam fecit, ac cathedram in ea domo collocavit, ut Petrus ſuper illam cathedram ſedens homines doceret. & ex inſtitutione & diligentia iſtius Glorioſi, illi qui Chriſtiani facti fuerant, in cultu Dei creſcebant. Dum Petrus Antiochiæ degebat, providentia Dei novum quid fecit, & res mirandæ evenerunt. & tale quid contigit. In urbe Roma quidam erat Fauſtinus. magnus admodum erat & dives, & uxorem habebat nomine Mathidianam, quæ pulchritudine & forma & bonitate incomparabilis erat. Huic viro Deus [1] mundi creator ex hac ſancta muliere tres filios largitus eſt, Fauſtum, Fauſtinum, & Clementem. forte fortuna frater ejus nomine Germanus raptus pulchritudine Mathidianæ fuit. artes adhibuit: at potiri ea non potuit, neque ad propoſitum pervenit. Et quoniam concupiſcentia carnalis oculos ejus ligaverat, nullius harum vanitatum ſuarum pœnitens erat, neq; ceſſabat. Mathidiana, quoniam ſapiens erat, pudore ſuffuſa fuit, & metuens fore ut hoc omnino radix inimicitiarum & odii inter fratres fieret, hoc arcanum occultavit, neq; marito ſuo dixit. quamobrem ſollicita fuit, & decrevit in urbem aliam abire, ut à malitia ejus liberaretur, & in pudicitia ejus læſio non contingeret. Die quodam marito ſuo dixit: Domine mi, hac nocte mihi tale oraculum contigit: Filiis tuis ſumptis ex hac urbe egredere, in locum longinquum profecta ſedem fige: & ſi non, tu cum filiis tuis peribis. ille prætextum ejus verum putavit, & interitum filiorum ſuorum metuens conſenſit, illamq; cum duob[9] filiis ſuis majorib[9] Athenas miſit, ut ibi manerent, & ſcientias diſcerent.

[1] جان *pro animæ, legendum putamus* جهان *mundi.*

g quum

quum in navem intraſſent, forte fortuna in mari tempeſtas eſt orta, fractaque eſt navis, & Mathidiana ſuper ſedile quoddam in littus inſulę incidit, & filii ejus, poſt multum laborem, per ictum maris in manus latronum inciderunt. Mater ex triſtitia & mœrore ſeparationis filiorum quotidie ad quærendum exibat, & in littore maris diem tranſigebat, ſi forte contingat, ut corpora filiorum meorum fluctus in littus ejiciat. & quum aliquamdiu in hac inveſtigatione perduraſſet, nec quicquam inveniſſet, deſperabunda in aliam inſulam abiit, & manum brachiumq; ſuum dentibus præ ingenti dolore morſum inutile reddidit, & quantacunque conſolatio ipſi daretur, nihil profuit. tandem mulier quædam eam centum artibus aliquantulum conſolata eſt, & domum ſuam deductæ locum dedit. in ea ergo domo erat, & ex operatione ac labore ſuo cibum edebat. at forte intra paucos dies manus exaruit, atque iſta mulier etiam in morbum incidit, ac paralytica eſt facta. Mathidiana ex neceſſitate mendicitatem exercuit, atq; ita victum ſuum comparavit. Duos autem filios ejus, qui in manus latronum inciderant, viduæ cuidam Iuſtinæ nomine vendiderunt. Illa vidua eos tanquam filios ſuos nutriens educavit, & nomina illorum immutavit. majorem, Aquilam vocauit: minorem, Niciam appellavit, atque hi ambo aliquamdiu diſcipuli Simonis Magi fuerunt. Sed quoniam à fortuna adjuti fuerunt, cito fraude ac fallacia ejus cognita, conſortium ejus deſeruerunt, & S. Petro adhæſerunt, ac ſervati ab ipſo fuerunt. Pater ipſorum, quum de uxore & filiis ſuis nihil reſciviſſet, & ſic ſat multum temporis ſuper hoc tranſiiſſet, aliquoties

viros

چون بکشتي در آمدند قضا را در دريا طوفان شد وکشتي شکست ومي ديانه بر يک تخته بر کنار جزيرة افتاد وپسرانش بعد از محنت در شلاق دريا بدست راه زنان افتادند مادر از اندوه وغم جدايي فرزندان هر روز بجست وجوي مي بر آمد وبر کنار دريا روز ميکذرانيد تا باشد که تنهايي پسران مارا موج بکنار اندازد وچون مدتي درين طلب بسر برد هيچ نيافت مايوس شده بجزيرهٔ ديکر رفت ودست وبازوي خود بدندان تاسف کزيده بيکار کردانيد وچندانکه دلاسا کرده ميشد سود نداشت آخر زني اورا بصد حيله پاره تسليه کرد وبخانه خود برده جا داد پس در ان خانه مي بود واز رنج ومحنت خود روزي ميخورد قضارا در اندک روز دست او خشک شد وان زن نيز بيمار کرديد وشل شد مي ديانه بحکم ضرورة کدايي کردي وقوة خود پيدا مي ساختي وهر دو پسران اورا که بدست راه زنان افتاده بودند به بيوه زني شستينه نام فروختند آن بيوه زن ايشانرا همچو فرزندان خود تربيت کرده کلان کرد ونامهاء ايشانرا تغير ساخت بزرک را آکيلـه نام کرد وخورد را نيستيه خواند واين هر دو يک چندي شاکردي شمعون ساحر کردند وچون از سعادة بهره داشتند زود بر فريب ومکر او آکاهي برده ترک صحبت او نمودند وبه سن پيدرو پيوستند ومخلص او شدند پدر ايشان چون از کوچ وپسران خود هيچ خبر نيافت ومدة برين بسر آمد چند بار

کسان

کسان خودرا به اثینه فرستاد وچون تا کزیر شد پسر خورد
کلمینته نام را بیکی مردی بزرگ سپرده وخود در جست وجوی
فرزندان خویش بر امد چون در کشتی شد قضارا کشتی او نیز
تباهی شد وشکست وهر چه از نقد وجنس با خود برداشته
بود همه را سیل فنا برد مگر خود بهزار دشواری وحیله برهنه
برامد ازین شرمساری بولایت خود نرفت وچنان شد که در همان
جزیره که کوچش سر می برد افتاد ودر انجا می گذرانید
وهیچکدام از یکدیگر آگاهی نداشت ودرین هنگام کلمینته
بسر حد بلاغت رسید ودرنبه نام یکی از شاگردان حضرت
عیسی بود بتارکی بشهر روما رسیده بموعظه مردم مشغول بود
کلمینته باو بیشتری روزگار بسر می بردی واز سخنان عجیب
وغریب او ذوق داشت روزی آگاهی یافت که سن پیدرو
در انطاکیه خوارق عادات وکرامتها می نماید بنابرین متوجه
ملازمت شد واز سخنان انجیل شنیده آرام گرفت وبدین او در
آمد روزی سن پیدرو ازو می پرسید که مادر وپدر تو
کیستند وشمایان از کدام قبیله اید ودرین مدة چگونه گذرانیده
اید کلمینته تمام ماجرای خود گفت وتلف شدن مادر وپدر
وبرادران خود روشن گفت سن پیدرو بی اختیار گریست
وچندانکه خواست که ضبط آن کند نتوانست تا آنکه روزی
با شاگردان خویش در کشتی در آمده بجزیره مذکور
رفت وکلمینته نیز با سعادة همراهی آن بزرگوار داشت روزی
سن پیدرو تنها سیر میکرد دران جزیره درین هنگام

viros ſuos Athenas miſit. & quum ſine remedio eſſet, filio minimo Clemente viro cuidam præclaro tradito, etiam ipſemet quæſitum filios ſuos exivit. Quum in navi eſſet, forte fortuna navis ejus etiam diſrupta eſt & fracta, & quicquid paratæ pecuniæ & promiſcuæ ſuppellectilis ſecum ſuſtulerat, omne illud torrens abſumpſit. Verum ille mille difficultatibus & artibus nudus evaſit. præ hoc pudore in regionem ſuam non ivit. & contigit ut in eandem inſulam, ubi uxor ejus degebat, inciderit, atque ibi vixerit. neque quiſquam de altero quicquam ſciebat. Hoc tempore Clemens ad terminum adultæ ætatis pervenit. Erat autem quidam nomine Barnabas ex diſcipulis D. Ieſu, qui in encæniis Romam veniens in inſtituendis hominibus occupatus erat. Clemens cum eo maximam temporis partem tranſigebat, & verbis ſtupendis atque admirandis ejus delectabatur. Die quodam intellexit, S. Petrum Antiochiæ inſolita & præclara præſtare. quamobrem contulit ſe ut ei adeſſet, & ex illo verbis Euangelii auditis, tranquillitatem nactus eſt, atque in doctrinam ejus intravit. Die quodam Petrus ex eo quæſivit, Mater & Pater tuus quinam ſunt, & vos ex qua gente eſtis, & per hoc temporis intervallum quomodo vixiſtis? Clemens omnes eventus ſuos dixit, & amiſſionem matris & patris & fratrum ſuorum declaravit. S. Petrus invitus flevit, & quantumcunque vellet id cohibere, non potuit. donec aliquando cum diſcipulis ſuis navem ingreſſus, in inſulam prædictam ivit, & Clemens etiam bonis auſpiciis Glorioſum illum eſt comitatus. Die quodam S. Petrus ſolus ambulabat in illa inſula. tunc temporis

Mathidiana, quæ ad mendicandũ egreſſa fuerat, S. Petrum tranſibat. S. Petrus ſe ei junxit, & dixit, Quare otioſa circumis, & è labore tuo cibum non edis? Mathidiana deſolatum ſuum ſtatum oſtendit, & partem eorum quæ evenerant ſibi declaravit, ac dixit, Manum meam in ſeparatione filiorum poſtquam momordiſſem, & dolores multos paſſa eſſet, [2] exaruit. S. Petrus dixit, mecum juvenis nomine Clemens eſt, is dixit, Matri & patri & fratribus meis tale infortunium evenit. & hæc omnia, naufragium & ſubmerſionem eorum mihi particulatim narravit. Mathidiana quum ejuſmodi rem audiviſſet, oravit & dixit: me domum veſtram deducite, fiat ut iſtum juvenem videam. Nam Clemens eo tempore cum S. Petro non erat. Itaque cum S. Petro domum ejus ivit, quumque ſe mutuo vidiſſent, agnovit. Tum [3] in mutuum complexum ruerunt, & gaviſi ſunt. Hoc tempore Fauſtus & Fauſtinus meditandi gratia exiverant. quumque domum ſuam eſſent reverſi, Mathidianam videntes quæſiverunt, Hæc mulier quænam eſt, & quid agit? Clemens dixit, Mater mea eſt, quam Magiſter meus S. Petrus palam fecit. Quum S. Petrus totam rem geſtam Mathidianæ declaraſſet, & de caſibus qui ipſis evenerant, omnia ſigillatim dixiſſet, & Clemens etiam quædam de domo ſua narraſſet, exclamarunt illi & dixerunt, illa mater noſtra eſt, & Clemens frater noſter. Poſt admirationem magnam & ſtuporem multum ſummo cum gaudio ſe mutuo agnoverunt, & gratias egerunt. Die quodam in eadem inſula S. Petrus precandi gratia ab hominibus ſeceſſum fecit, atque iidem tres fratres in miniſterio ejus erant. Tum

ſenex

[2] *ad verb. aridam reddiderunt.*

[3] *ad verb. ſuper invicem moti ſunt.*

متي ديانه كه بكداي بر آمده بود بر سن بيدرو كذر افتاد سن بيدرو اورا ملازمت كرد وكفت چرا بيكار ميكردي واز رنج خود روزي نمي خوري متي ديانه مهجوري خويش وانمود لختي از سر كذشت خود بيان كرد وكفت دست خودرا در فراق فرزندان از بس كه كزيده ام ودرد بسيار كشيده خشك كرديدند سن بيدرو كفت همراه من جوان كلمينته نام هست اوكفت كه بر مادر وپدر وبرادران من چنين مصيبت پيش آمده است واين همه شكست شدن كشتي وغرق شدن ايشان بمن بتفصيل كفته بود متي ديانه چون اينطور چيزي شنيد زاري كرد وكفت مرا بخانه خود رهنمون كنيد باشد كه آن جوانرا به بينم چه كلمينته در ان زمان همراه سن بيدرو نبوده است پس همراه سن بيدرو بخانه او آمد ويكديكر را ديده شناخت پس بر هم جنبيدند وشادي نمودند درين هنكام فاوستو وفاوستينو بجهت مهمي بيرون رفته بودند وچون بخانه خود باز كرديدند متي ديانه را ديده پرسيدند كه اين زن كيست وچه كاره است كلمينته كفت مادر منست كه استاد من سن بيدرو پيدا كرده است چون سن بيدرو تمام سر كذشت متي ديانه را بيان كرد واز حوادث كه مصيبت ها بر ايشان آمده بودند همه يك بيك كفت وكلمينته نيز بعضي چيزهاء از خانه خود كفت ايشان بانك زدند وكفتند كه او مادر ماست وكلمينته برادر ما پس از تعجب بسيار وحيرت فراوان بتمام شادي يكديكر را در يافتند وشكرانه كردند روزي در همان جزيره بيدرو براي عبادة از مردم كناره كرفت وهمين سه برادر به خدمت او بودند آنكاه

پير

پیر مردی که شکوه وتمکین از روی ظاهر بود پیدا شد اما
فقیرانه نزدیک ایشان آمد ودر سخن شد وگفت ای برادران مرا
بر شمایان دل می سوزد وبرین ریاضت وجفا کشیدن شما
رحم آمد که چندین محنت می کشید غلط می خورید که خدا نمی
باشد ونه عالم را هیچ مدبری وهر چه در جهان روی می دهد
همه از تاثیر کواکبست ودلیل چند بر مدعار خود گزرانید
ونیز گفت من درین علم دانا ام وبتجربه دریافته که این همه از
گردش فلک است پس خواه نماز کنید یا نکنید موافق طالع
خواهد شد کلیمنته وبرادرانش با او در بحث آویختند وثابت
کردند که هر چه می شود از تقدیر خدای مختار است وکواکب
را درین هیچ دخل نیست پیر مرد گفت مرا پیش ازین عقیده بود
که خدا قادر است وهر آنچه او میخواهد می شود اما چیزی
چند بر من واقع شدند که مرا برین اعتقاد نماند زیرا که من آنچه
در زایچه طالع خود وطالع کوچ خود دیده بودم همان شد چه
روزی چنان یافتم که درین زمان مردم بزنا کوشیدند وغلامان
بر کوچ صاحب خود چشم بدکاری کشاینده وعاقبت درد یا
غرق شوند ودر خانه من چنین واقع شود که همخانه امین مرد بر
غلام خود عاشق گردید واز هم وانفعال خود را به بهانه ازین شهر
بیرون برد وبکشتی در آمد وچنان شد که طلاطم امواج کشتیرا
شکست واو غرق شد واین سرگذشت پوشیده ان برادر
من گفت اما اول همان برادر را میخواست وچون او
راضی نشد شنعته غلام گردید واین تقصیر او نبود لیکن

طالع

ſenex quidam, qui majeſtatem & gravitatem ex vultu prodebat, apparuit, ſed paupere habitu. ad eos venit, allocutuſq; eſt & dixit, Fratres, mihi ſuper vos cor uritur, & ob hęc jejuniorum exercitia & miſeriarum perpeſſiones veſtras miſericordia tangor. quod tantum laborem perpetiamini, erratis. nam Deus non eſt, neq; mundo ullum regimen, & quicquid in mundo evenit, omne id ab impreſſione ſtellarũ eſt: & indicia aliquot in extenſione opprobrii mei ſe obtulerunt. Dixit etiam, Ego in hac ſcientia doctor ſum, atq; experientia comperi, omnia hæc à circumvolutione ſphæræ eſſe, itaq; nuncupationem precum faciatis, an non faciatis, ſecundum horoſcopum futurum eſt. Clemens & fratres ejus cum ipſo in diſputatione hæſerunt, & confirmarunt, Quicquid fit, à providentia Dei electũ eſſe, & ſtellis in hoc nullũ eſſe ingreſſum. Senex dixit, Mihi antehac fides fuit, Deum potentem eſſe, & quicquid ille vult, fieri: ſed res aliquot mihi evenere, quæ mihi de hoc fidem non reliquerunt. nam quod ego in tranſitu horoſcopi mei & horoſcopi uxoris meæ vidi, idem illud eſt, quod aliquando tale comperi. nam hoc tempore homines fornicationi ſtuduerunt, & ſervi in uxorẽ heri ſui oculos improbitatis aperiunt, & pœna morb⁹ aut ſubmerſio ſunt. & in domo mea tale contigit: uxor fidelis viri ſervum ſuum deperiit, & præ ſollicitudine ac paſſione cum prætextu ex hac urbe ſe ſubduxit, & in navẽ intravit, factumq; eſt ut ictus fluctuum navem fregerint, atq; illa ſubmerſa ſit. & hoc factum occultũ erat. illud frater mihi dixit. Sed & prius illum ipſum fratrẽ cupiverat. & quum ille non conſentiret, infamia ſervi eſt facta. ſed hęc culpa ejus non fuit, verũ

h horoſcopus

horoſcopus eam in hoc impulit. Tum S. Petrus loqui cœpit & dixit, ut ſcias hoc opinionem & nefarium quid eſſe, & quod qui deceptus eſt arbitrio ſtellarum ſubjectus fuerit, ab inſcitia proficiſci, ecce uxorem tuam Mathidianam quæ caſta & ſancta eſt, & ecce filios tuos Fauſtum, Fauſtinum & Clementem. omnes oculos in faciem alii aliorum fixerunt, & ſummo cum gaudio ſe mutuo agnoverunt. qui præſentes aderant in admiratione fuerunt, & attoniti Deum laudarunt. Exinde ſenex iſte quoque Chriſtianus factus eſt, & Euangelio credidit. S. Petrus Mathidianæ ſanitatem reſtituit, & illam mulierem, cui contubernalis erat, illam quoque ab iſta paralyſi liberavit. atq; illi omnes reliquam vitam in cultu Dei tranſegerunt. Poſtea S. Petrus Hieroſolymam eſt reverſus, & omnia quæ geſta fuerant ſigillatim ſociis ſuis declaravit. illi quoq; gaviſi ſunt, de eo quod doctrina Euangelii inter Ethnicos etiam obtinuiſſet. Hoc tempore Herodes Princeps Iudæorum erat. atq; ille, ut eos ſibi faventes haberet, perpetuo Chriſtianos affligebat. S. Petrum captum in carcerem miſit, & dixit ut eum in duabus catenis cuſtodirent. aliquotq; viros in cuſtodiam ejus reliquit, ac decrevit ut poſtquam tranſiiſſet tale feſtum, eum occiderent. Quamobrem ubicunq; Chriſtiani erant, mœrentes ac triſtes vivebant, ac precabantur, & à Deo liberationem ejus poſtulabant. nocte quadam, quum poſtridie tempus interficiendi S. Petri decretum eſſet, S. Petrus dormivit. & in medio duorum virorum, qui capiti ejus cuſtodiæ gratia aſtabant, & per medium turbæ, quæ portam carceris, ad cuſtodiendam eam, cingebat, Angelus Dei forma

طالع اورا برین داشت سن بیدرو درین هنکام بسخن درامد وکفت تا بدانی که این کمان وفاسد است وغلط کرده محکوم ستاره بودن از بی دانشی است اینک کوج تو میدیانه نام که پاك وپارسا است واینك پسران تو فاوستو وفاوستینو وکلمینته همه نظر بر روی یکدکر دوختند وبشادی بزرك همدیکر را در یافتند آنانکه حاضر بودند در عجب شدند وحیرت نموده سپاس خدا کفتند پس آن مرد پیر نیز عیسوی شد وبر انجیل ایمان آورد وسن بیدرو میدیانه را صحت داد وان زن را که باو همخانه بود اورا نیز ازان شلی نجات بخشید وایشان همه باقی عمر را در بندکی خدا کذرانیدند بعد از ان سن بیدرو بشهر اریشلیم باز کردید وهر آنچه کذشته بود یکبیك بیاران خود بیان کرد ایشان هم شادی کردند ازین که دین انجیل در مردم غیر کتابی نیز رواج کرفت درین هنکام هردوس سلطان یهودان بود واو تا ایشانرا از خود راضی دارد ودایم آزار عیسویان کردی سن بیدرو را کرفته بزندان فرستاد وکفت مر اورا در دو زنجیر نکاهدارند وچند کس را به پاسبانی او کذاشت وقرار داد که بعد از کذشتن فلان عید اورا بکشند بنابرین هرجا عیسوی بود اندوهناك وغمکین میزیست وعبادة میکرد واز خدا خلاصی او خواستی شبی که فردا عوان کشتن سن بیدرو مقرر بود سن بیدرو را خواب برد ودر میان دو کس که بر سر او برای پاسبانی ایستاده بودند واز میان جماعه که بر دروازه زندان در حفظ او احتیاط مـــی داشتند فرشته خدا بصورة

یکمرد جوان فرود آمد وتمام زندان از نور او تابان شد ودر پهلوی
سن پیدرو سقلمه زد واورا بیدار کرد وگفت بشارة است بشتاب
وبر خیز و پیراهن خود بپوش وچادر خود بر بند وکمر خود محکم
کن وعقب من روان شو درین هنگام هر دو زنجیر از دستهای او
جدا کرد سن پیدرو بر خاست ودر پی او روانه شد واز میان
پاسبانان گذشتند ودرها را گشاده یافتند چون بیرون شد فرشته
پاره با او همراهی کرد آنگاه غایب شد عیسویان ازین آگاهی یافتند
که سن پیدرو خلاص شده است شادیها کردند وشکرها بجا
آوردند اما چون بامداد شد هیرودوس غافل ازین که عنایت ایزدی
شب چنین نیرنگ نموده است کسان خود را فرستاد که اورا بیرون
کرده بکشند وچون دانست که او خود بیرون رفته است بپاسبانان
در غضب شد وبعد ازانکه دریافت که حقیقت کار چه بود حیران
ومتعجب گردید اما او بمجازای خدا نماند زیرا که روزی از روزهای
بزرگ جامهاء فاخر ومرصع بجواهر تابان وگران بها پوشیده بر
جای عظیم بزرگ بر آمد وسخنان بلند وبغایت متکبرانه میگفت
ومردم اورا همچون خدای خود می پرستیدند واو غرور گرفته
شکر وسپاس خدا چنانچه شایسته بندهای خدا شاکرست
بجا نیاورد فرشته خدا از آسمان فرود آمد واورا از دور زخمی
گردانید بطور یک آن فاسد شد وکرم دران افتاد وبد بو گردید
بهمان درد مرد سن پیدرو را خدا بضد او در چشم همگنان
عزیز گردانید ومکرم تر ساخت وان زنجیر را که باو بسته شده
بود مظهر عجایبات کرامات کرد چنانچه مردم آنرا بجست وجوی

فراوان

viri cujuſdam juvenis deſcendit, & totus carcer à luce ejus ſplenduit, & latus S. Petri percuſſit, eumq; expergefecit & dixit: Lætum nuncium eſt, feſtina & ſurge, & induſium tuum indue, & pallium tuum accinge, & cingulum tuum firma, & me ſequere. tum ambas catenas à manibus ejus ſeparavit. S. Petrus ſurrexit, eumque ſecutus eſt, & per medios cuſtodes tranſiverunt, foreſque apertas invenerunt. Quum exiviſſet, Angelus paululum eum eſt comitatus. tum diſparuit. Chriſtiani cognoverunt, S. Petrum liberatum eſſe, gaviſi ſunt, & gratiarum actiones celebrarunt. Sed quum aurora orta eſſet, Herodes neſcius gratiam Dei de nocte rem tam novam effeciſſe, viros miſit, ut eum eductum interficerent. & quum cognovit, eum ipſum exiviſſe, cuſtodibus ſuccenſuit, & poſtquam cognovit quænam eſſet rei veritas, attonitus & mirabundus factus eſt. Sed ille impunitus à Deo non manſit. Nam die quodam ex diebus magnis, veſtes ſuperbas & plumatas, gemmis ſplendentes & precioſas indutus in locum ampliſſimum aſcendit, & verba ſublimia ac vehementer gloriantia dixit, Homineſque eum tanquam Deum ſuum adorabant, atque ipſe deceptus gratiarum actionem & laudem Dei, quemadmodum decet Servos Dei gratos, non præſtitit. itaque Angelus Dei è cœlo deſcendit, eumque è longinquo vulneravit, protinus ille computruit, & calor in eum incidit, & mali odoris factus eſt. hoc ipſo morbo obiit. S. Petrum Deus, contra quam illum, in oculis omnium honoratum reddidit, & magis venerandum effecit: & illi catenæ qua ligatus fuerat, productionem miraculorum largitus eſt: adeo ut homines eam, indagatione

multa

multa ſibi comparatam, ante ſe tenuerint. E numero miraculorum catenæ ipſius hoc eſt: Tempore Theodoſii Cæſaris, qui trecentis octoginta octo annis à nativitate Chriſti fuit, uxor ejuſdem Cæſaris nomine Eudoxia, ad luſtrandum ſepulchra & videndum Præſules Hieroſolymam ivit. In hac luſtratione & itinere quum ad iſtam catenam veniſſet, eam oſculata eſt, & oculis inunxit, & à Præſulibus Malthę veniam adepta, catenam Romam tulit, & Papæ Gelaſio oſtendit. Papa catenam aliam, qua Petrum etiam in hac urbe Roma conſtrinxerant, in conſeſſum produxit. ambæ catenæ ex oppoſito collocatæ fuerunt. ſingula è loco ſuo procedente, ambæ ſe conjunxerunt, adeo ut ullibi ſignum conjunctionis & unionis in medio non apparuerit: & uſque ad hodiernum diem ita eſt. Et in hoc celebris facta eſt, quod hominibus fides per eam crevit, atque etiam quicunque eam gutturi ſuo alligavit, à quovis morbo ſanatus fuit, & dæmoniacis liberatio facta. S. Petrus, poſtquam è manu Herodis liberatus fuit, in vocatione hominum occupatus fuit. Quum cognovit, Simonem Magum, de cujus rebus pars ſupra dicta fuit, Antiochiam veniſſe, & multos à via Euangelii ad præſtigias & Magiam abduxiſſe, & mirandas res virtute Magiæ facere, eaſque miracula vocare, & S. Petro firmitatem doctrinæ comprimere, protinus ad eos fines ſe contulit, atque eos qui ſeducti fuerant in ſtatum ſuum reſtituit, & ii qui Simoni crediderant, nudis pedibus & ſaccis induti cum ſubmiſſione & ſupplicatione in comitatum ejus venerunt, & pœnitentiam egerunt: atque ipſe ex miſericordia eos recepit, & peccatum eorum præteriit, & ubicunq;

in

فراوان بدست آورده پیش خود داشتند از جمله کرامتهای او زنجیر آنست که در زمان تیودوسیو قیصر که سیصد وهشتاد وهشت سال از ولادة مسیح بود کوچ همان قیصر ایودوکسیا نام برای طواف مقابر ومشاهده بزرگان در شهر اریشلیم آمد دربین طواف وسیر چون بدان سلسله رسید انرا ببوسید وبر چشم مالید واز بزرگان ملت رخصت گرفته زنجیر رابرومه آورد وبپاپه سیلاسیو نام نمود پاپه زنجیر دیگر که پیدرو را نیز درین شهر رومه مقید ساخته بودند در مجلس آورد هر دو زنجیر مقابله شدند هر کدام از جاء خود پیش آمده هر دو پیوستند آنچنان که هیچ جا نشان پیوند ووصل در میان پیدا نبود وتا امروز اینچنین است وباین نامور گردید که مردم را اعتقاد بدان افزود ونیز هر که آنرا در گلوی خود بستی از هر بیماری خلاص شدی ودیو گرفته را رهایی میشد سن پیدرو بعد از انکه از دست هیرودوس خلاص گردید بدعوت مردم مشغول بود وچون آگاهی شد که شمعون جادو گر که لختی از احوال او بالا گفته شده است بشهر انطاکیه آمده است وبسیار مردم را از راه انجیل بجادو گری وسحر برده است وعجیب چیزها بقوة سحر میکند وآنرا معجزه نام می نهد وسن پیدرو را تعصب دین افشرد ودر ساعت روانه آن حدود شد وآن مردم را که گمراه شده بودند باز بحالت خود آورد وآنانکه اعتقاد بشمعون آورده بودند برهنه پا وپلاس پوش بعجز وزاری درملازمت او آمدند وتوبه کردند واو از مهربانی ایشانرا قبول کرد واز گناه ایشان بگذشت وهر جا

در

در ان شهر بیمار بود اورا بیش او می آوردند او همین که بر ایشان
نام حضرت ایشوع خواند نوری بزرك از آسمان فرود آمد ودر
ساعت تندرست شدند وبرخاستند وبپای سن بیدرو کرفتند
وسپاس خدا کفتند ودر یك هفته بیش از ده هزار کس بدین
او در آمدند وعمادا کرفتند وسن بیدرو در انطاکیه بود که باو
الهام شد که بشهر رومه که تختکاه قیصر بوده برود ودر ان جا بوده
تعلیم انجیل دهد پس رفت وبدعوت مردم مشغول شد وعجیب
چیزها نموده بسیاری از یهود ودیکر مردم را عیسوی ساخت
تا آنکه هفت سال درین شهر بزرك بر پیروان مسیح سرداری
کرد ودرین هنکام کلاودیو نام قیصر چون شنید که یهودان
مردم را بدین نو می خوانند بر اشفت وفرمان داد که همه را از
شهر اخراج کنند پس بحکم ضرورت این بزرکوار نیز بیرون شد
وتعلیم دهان ودعوت کنان باز باوریشلیم آمد واز پای وقدم او
شورشها که عیسویانرا بهم شده بود فرو نشست تا آنکه
کلاودیو رخت هستی بر بست ونیرو نام داماد او جانشین او
کشت وبسیاری از یهودان وعیسویان لطف ومهربانی ازو دیده
برومه بر کشتند درین هنکام چون سن بیدرو شنید که شمعون
ساحر در رومه نامور شده است ومردم بسیار در پای او رفته
اند پس عزیمت کرد که خودرا بدان جایکاه باز رساند ومردم را
از قلابی وحیله ودروغ او آکاه سازد وهدایت کند پس برومه
آمد ودرین زمان سن باول نام نیز از شاکردان حضرت عیسی
را درین شهر کذر افتاد پس سن بیدرو وسن باول هردو باتفاق

در

in ista civitate æger esset, eum ad ipsum adducebant. Simulac ipse super eos nomen D. Iesu nuncupasset, lux magna è cœlo descendit, & protinus sanati fuerunt, ac surrexerunt, & pedes S. Petri prehenderunt, Deumque laudarunt. una septimana plus quam decem millia virorum in doctrinam ejus intrarunt, & baptizati fuerunt. Dum S. Petrus Antiochiæ esset, divinitus admonitus est, ut Romam, quæ sedes imperii Cæsaris erat, iret, atque ibi existens Euangelium doceret. Ivit itaque, & in vocatione hominum occupatus fuit, & res mirandas faciens, multos ex Judæis & aliis Christianos reddidit, donec septem annos in magna ista urbe in asseclas Christi primatum exercuit. Tunc temporis Claudius Cæsar, quum audivisset, Judæos homines in religionem novam vocare, indignatus est, & jussit ut omnes ex urbe ejicerent. Quocirca ex necessitate Gloriosus hic quoque exiit, ac docens & prædicans Hierosolymam rediit, & [1] per adventum ejus, motus, quos Christiani inter se habebant, sedati fuerunt. donec Claudius [2] vitam finiit, & Nero gener ejus successor ejus factus est, & multi Judæorum ac Christianorum clementiam ac misericordiam ejus videntes Romam sunt reversi. Hoc tempore quum S. Petrus audivisset, Simonem Magum Romæ celebrem esse factum, & multos eum sectari, tum deliberavit se isthuc loci referre, & homines de conversatione ac fraudibus mendaciisque ejus edocere, atque instruere. Romam itaque venit, eodemque tempore S. Paulum etiam ex discipulis D. Iesu in eandem urbem transire contigit. quocirca S. Petrus & S. Paulus ambo pariter

[1] *ad verb. ex pede & gressu ejus.*

[2] *ad verb. su pellectilem molestiarum colligavit.*

i in

in confutatione Simonis Magi & custodia hominum versati sunt, quia sciebant Simonem miranda & nova facientem, animum Cæsaris occupasse, & adeo credulum sui reddidisse, ut eum numen suum putarit, existimaritque quod conservatio terræ in eo consisteret: atque homines à Dei adoratione ad adorationem sui perduxisse. Ille ut verba sua super thronum collocaret, [3] & Cæsari persuaderet, mori & vivere in potestate arbitrii sui esse, dixit Cæsari, Ego veniam dedi, ut caput meum à corpore amputes, & post tres dies ego reviviscam, & te accedam. Mandato itaque Cæsaris illi collum cæciderunt. At quum carnifex se ad occidendum, & laminam in ipsum impellendam componeret, ille qui in præstigiarum exercitio promtus erat, incantamenta nuncupare aggressus est, ac tantum effecit, ut ovis adfuerit, & homines istam ovem Simonem esse putarint. Carnifex itaque laminam in istam ovem impulit, & caput ejus amputavit. tum & effigies ovis & Simon è medio disparuerunt, & post tres dies se palam fecit, & Cæsarem adiit. Cæsar attonitus fuit, & firmitati ac veritati prædicationis ejus credidit. Alio die cum Cæsare in conclavi erat, atque eodem tempore in foris variis hominum agminibus se manifestavit & allocutus est. factumque est ut Diabolus loquente ipso, se ad similitudinem ejus expressum, in oculis hominum revelaverit. plurimos homines præstigiis & incantamentis ægros reddidit, & rursus eorundem incantamentorum nuncupatione sanitatem dedit. adeo ut ejusmodi multa fecerit, & homines eo adduxerit, ut effigiem ejus exornatam in domicilio suo servarint, & ad latus istius effigiei

[3] *ad verb. & cordi Cæsaris insidens faceret.*

در مدافعه شمعون ساحر وحفظ مردم شدند چرا كه دانستند كه
شمعون چيزهــا عجيب وغريب نموده در دل قيصر جاي كرده
وچند ان معتقد خود ساخته كه اورا معبود خود ميدانست ومي
انكاشت كه حفظ ملك وابسته بدوست ومردم را از خدا پرسي
به پرستش خود آورده واو تــا سخن خودرا بر كرسي نشاند
ودل نشين قيصر سازد كه مردن وزيستن در قبضه تصرف او
است بقيصر كفت كه من رخصت دادم كه سر مرا از تن جدا
كني وپس از سه روز من باز زنده خواهم شد وپيش تو خواهم
امد پس بحكم قيصر اورا كردن زدند در آن هنكام كه سر
هنك متوجه كشتن وتيغ انداختن برو شد او كه در جادكري
دستكارا بود بافسون خواندن در آمد وآنچنان كرد كه كوسفند
حاضر شد ومردم آن كوسفند را شمعون پنداشتند پس سر
هنك تيغ بران كوسفند انداخت وسرش جدا كرد وهم قــالب
كوسفند وهم شمعون از ميان غايب شدند بعد از سه روز خودرا
ظاهر كرد ونزد قيصر آمد قيصر حيران شد وبر حقيقت ودرستي
دعوي او ايمان آورد روز ديكر بــا قيصر در خلوت بود ودر
همين وقت در بازارهــا فوج فوج مردم خودرا ظاهر ساخت
وسخن كرد وچنان بود كه شيطان بكفته او خودرا بشكل او ساخته
در نظر مردم اشكارا ميكرد بيشتري مردم را بسحر وافسون
بيمار كردي وباز بهمان افسون خواندن تندرستي دادي حاصل
كه اينطور چيزهــا بسيار كرد ومردم را بران آورد كه صورة او
نكاشته در جاي خويش نكاه داشتند ودر پهلوي آن صورة

نوشته که شمعون معبود پاک وچون سن پیدرو واین طور چیزها
ازو دید واعتقاد قیصر ومردم برو مشاهده کرد رنج زده شد
وچندانکه مخالفت نمود وبکفتار وکردار وي ظاهر کردن بطلان او
کوشید هیچ سود نکرد اما رفته رفته دل قیصر اندک ازو سرد
شد چون کارهاي عجیب سن پیدرو از مردم بي هم شنید تا آنکه
سن پیدرو روزي به قیصر کفت که شمعون دروغ کوست وهرچه
میکند از سحر وجادوست که مردم را فریب میدهد درین زمان
شمعون کفت بیش ازین تاب ندارم ودیکر از پیدرو که دشمن
جانمن است نخواهم برداشت وملایک خودرا خواهم فرمود که ازو
انتقام کیرند سن پیدرو کفت من از فرشتکان تو بیم ندارم بلکه
ایشان از من مي ترسند قیصر پیدرو را کفت از شمعون نمي ترسي که
دعوي خودرا بچندین کارها بزرک وغریب ثابت میکند سن پیدرو
کفت اکر او خدا است همه چیز داند وبر اسرار نهان چنانچه باید
مطلع است پس بداند که در اندیشه من چیست وچه خواهم کرد
تا من نیز باو بکروم ومن اندیشه خودرا نخستین در کوش قیصر
میکویم تا مرا دروغ زن نکرداند از مکر وحیله او رهاي باشد
قیصر قبول کرد پس سن پیدرو کفت مرا یک ته نان عنایت کن قیصر
فرمود که بدهند پس سن پیدرو به شمعون کفت تو که خودرا خدا
میخواني بکو که من چه کردم وچه کفتم شمعون کفت تو بکو که در
اندیشه من چیست سن پیدرو کفت من آنرا بکفتار وکردار خواهم وانمود
شمعون خشمکین شد وبانک زد وکفت سکان بزرک من بیرون شوند
پیدرو را فرو برند در ساعت دیو چند صورة سکان کرفته ظاهر شدند

scripserint, Simon numen Sanctũ. Quum ergo S. Petrus & talia ab ipso vidisset, & Cæsaris hominumque fidem in eum conspexisset, ægrè tulit. & quantumcunq; adversatus sit, & in dictis factisque ejus manifestare vanitatem ejus studuerit, nihil profecit. Tamen paulatim cor Cæsaris aliquantum ab eo refrixit, quoniam opera admiranda S. Petri ab hominibus unà audivit. donec S. Petrus die quodam Cæsari dixit, Simon falsiloquus est, & quicquid facit, ex magia & præstigiis est, ut hominibus fraudem faciat. tum temporis dixit Simon, Diutius splendorem non habeo, & amplius à Petro qui hostis animæ meæ est, non patiar, sed Angelis meis imperabo, ut de ipso vindictam capiant. S. Petrus dixit, ego ab Angelis tuis nil metuo, sed illi à me timent. Cæsar dixit Petro, à Simone non times, qui prædicationem suam tot operibus magnis & peregrinis confirmat? S. Petrus dixit: si is Deus est, omnia novit, & arcana occulta, quemadmodum oportet, intuetur. Sciat itaque, in cogitatione mea quid sit, & quid facturus sim, ut ego etiam in eum credam. ego autem cogitationem meam primum in aurem Cæsaris dicam, ne me mendacem agat, & ex fraude & artibus ejus liberatio contingat. Cæsar acquievit. S. Petrus itaque dixit, Mihi unum panem indulge. Cæsar jussit, darent. tum S. Petrus Simoni dixit: Tu qui te Deum vocas, dic quid fecerim & quid dixerim. Simon dixit, tu dic quid in mea cogitatione sit. S. Petrus dixit, Ego id verbis & facto ostendam. Simon indignatus est, & clamavit, ac dixit, Canes magni mei prodeant, Petrum prosternant. Protinus dæmones aliquot, forma canum arrepta, apparuerunt,

&in S. Petrum irruerunt. Tum S. Petrus panem illum suum occultum, quem à Cæsare acceperat, ut memoratum fuit, produxit, & preces super eum nuncupavit, & canibus objecit. Canes inde timuerunt, & disparuerunt. Tunc Cęsari dixit, Ecce, facto ostendi id quod in mente ejus fuit. manifestatum est, canes ejus, quos ad oppugnandum me prodire fecit, Angelos non fuisse sed canes. Simon pudibundus factus est, & erubuit, & dixit: Audite Petre ac Paule, si mihi hodie de vobis non potui satisfacere, die quodam veniam ut in vos judicium exerceam. Sed nunc vobis gratificatus sum. Post quinque dies alios cœtus multitudinis hominum convenit, & Simon ibi præsens fuit. prædicavit dicens, Ego mortuum vivificabo. Asseclæ ejus fervebant, ut hoc opus in oculis hominum in actum deduceretur, ut fides hominum à S. Petro deficeret, eumque in hoc miraculo excelso victum exponerent. Forte fortuna contigit, juvenem quendam famosum & notum tunc temporis obiisse. Certiorem S. Petrum fecerunt, Simonem velle eum vivum reddere, ut doctrina ejus confirmaretur. S. Petrus de hoc certior factus, cum aliquot ex suis asseclis profectus est, atque eo ivit. quumque advenisset, dixit hominibus, Simon impostor & præstigiator est. Homines conspirarunt, dicentes, Quisquis ex his duobus vivificare hunc virum non poterit, ecce is interficietur. & ambo hanc conditionem acceperunt. mortuum itaque attulerunt. Simon in nuncupandis incantamentis suis occupatus fuit. post temporis paululum conspectum fuit, caput mortui agitari & moveri. Homines ob hunc motum * veritati Simonis adstipulantes

* *ad verb. vestigium in veritatem Simonis ferentes.*

clamorem

وبر سن بیدرو حمله آوردند درین هنکام سن بیدرو آن نان نهفته
خود را که از قیصر کرفته بود چنانچه مذکور شد بیرون کرد
ودعا برو خواند وسوي سکان انداخت سکان ازوي ترسیدند
وغایب شدند آنکاه بقیصر کفت اینك بکردار وانمودم آنچه در
ضمیر او بود ظاهر شد که سکان او بعداوة من بیدا کرده بود
فرشتکان نبودند بلك سکان شمعون شرمنده شد وخجالت کشید
وکفت بشنوید اي بیدرو وپاول اکر مرا امروز باشما نتوانستم
پس آمد روزي خواهم آمد که بر شما داوري کنم اما اکنون
شمارا بخشیدم وپس از پنج روز دیکر جماعتي انبوه از مردم کرد
آمده بودند وشمعون در انجا حاضر شد دعوي کرد که من مرده
رازنده کنم وپیروان او بجد شدند که این کار در نظر مردم
بفعل آید تا عقیده مردم از سن بیدرو زایل کردد واورا بدین
کرامت عالي مغلوب سازند قضارا چنین واقع شد که جواني نامور
وشناس درین هنکام در کذشت واین خبر به سن بیدرو آوردند
که شمعون میخواهد که اورا زنده کرداند تا هدایت او ثابت شود
سن بیدرو ازین آکاهي با چندین از پیروان خود روان شد وآنجا
رفت وچون پیوسته بمردم میکفت که شمعون دغا باز وجادوکر
است مردم اتفاق کردند که هر که ازین دوتن از زنده ساختن
این مرد عاجز کردد هر آینه او کشته شود وهر دو این شرط را
قبول کردند پس مرده را آوردند شمعون بخواندن افسون خود
مشغول کردید بعد از زماني نمودار شد که سر مرده در حرکت
وجنبش است مردم ازین حرکت پي بر صدق شمعون برده

فریاد

فرياد كردند ونزديك بود كه سن بيدرو را سنكسار كنند سن بيدرو كفت خاموش باشيد وزمان بياساييد واز من شنويد آنكاه كفت اكر اين مرده زنده شده است پس بر خيزد وروان شود وسخن كند وكر نه بتحقيق بدانيد كه آنچه حركت ميدهد خياليست وشمعون را لختي از نعش او دور كنيد ودانيد كه اين مرد دروغ كوست وچون اورا دور كردند درو ودر ان نعش قدري فاصله شد آن قالب از حركت وجنبش خود باز استاد آنكاه سن بيدرو از ان نعش دورتر رفته دعا كرد وبانك زد وكفت اي جوان بنام ايشوع مصلوب بر خيز در ساعت بر خاست وروان شد مردم از ديدن اين كرامت بزرك در عجب شدند وخواستند كه شمعون را سنك سار كنند امـــا سن بيدرو مانع شد وكفت جزاي او همين است بس كه اين خجالت برد ومرا استاد من ايشوع تعليم كرده است كه هر كرا نسبت خود بد بيني باو نكويي كن شمعون ازين شرمساري بدر رفت وبر در يك از شاكردان سن بيدرو وسيليو دام ديوي بصورة سك درنده ساخته بست وهمكي مقصود آن كه سن بيدرو بخانه او آيد واين سك اورا خواهد دريد چون سن بيدرو آنجـــا رسيد سك برو حمله كرد اما همين كه او نشان صليب برو كشيد آن شورش او فرو نشست وسن بيدرو اورا خلاص كرد وكفت خانه شمعون برو ودر راه هيچكس را نرنجاني بس آن سك بيش شمعون رفت وبرو حمله آورد وجامهاي او پارة كرد نزديك بود كه تن او نيز بدرد سن بيدرو بنور باطن در يافت وبسرعت خود را نزد او رسانيد

وسك

clamorem ediderunt, & prope fuit ut S. Petrum lapidarent. S. Petrus dixit, tacete & paululum quiescite, meque audite. tunc dixit: Si hic mortuus vivificatus est, surgat ergo & ambulet, & loquatur. Et si non, revera cognoscite, id quod movetur phantasma esse. Simonem paululum à loculo removete, & cognoscetis hunc virum falsiloquum esse. quum eum removissent, in ipso & in loculo virtutis separatio facta est. illa forma ab agitatione & motu suo cessavit. Tunc S. Petrus ab illo loculo longius digressus, precatus est, & exclamavit, & dixit, Adolescens, in nomine Iesu crucifixi surge. protinus surrexit & ambulavit. Homines ex conspectu hujus miraculi magni in admiratione fuerunt, & voluerunt Simonem lapidare. Sed S. Petrus prohibuit & dixit: Pœna ejus hoc ipsum est. Sufficit eum hanc ignominiam retulisse. & me præceptor meus Iesus docuit, Cuicunque imputari suum malum vides, ei bene fac. Simon ob hanc ignominiam foras se proripuit, & in ostio cujusdam ex discipulis S. Petri, nomine Vigilii, dæmonem forma canis rapacis expressum ligavit, totumque propositum fuit, ut S. Petrus in domum ejus veniret, atque hic canis eum discerperet. Quum S. Petrus eo venit, canis in eum irruit. Sed simulac ille signum crucis super eum traxit, hæc commotio ejus subsedit. & Petrus eum solvit ac dixit, Domum Simonis abi, & in via nemini molestiam infer. tum canis ille Simonem adiit, & in eum irruit, vestesque ejus dilaceravit. prope erat ut corpus ejus quoque discerperet. S. Petrus luce interna id cognovit, & propere se ad eum contulit,

k canemque

canemque objurgavit & cohibuit. Tandem homines ex minimis & maximis confluxerunt, eumque ex urbe expulerunt. ille ob has ignominias anno uno in urbem non introiit. Postea rursus in urbem venit, & rebus aliquot patratis, per gratiam Cæsaris magnus & clarus evasit. Die quodam homines congregavit & dixit: me Galilæorum tædet. nunc hanc urbem, quam in tutela mea habui, deseram. dixit quoque, Ego tali die videntibus vobis in cœlum, quod habitaculum meum est, transibo, & hunc mundum deseram: nam hoc conveniens mihi non video, ut diutius in terra maneam. Quum itaque dies condictus advenisset, homines ex primariis & plebeiis convenerunt. S. quoque Petrus & Paulus præsentes fuerunt, ut fallaciam & vanitatem ejus patefacerent. Simon itaque in turrem excelsam ascendit, & loqui cepit. Nunc iracundiam ostendebat, alimentoque suo accenso circumibat. Nunc os latè aperiebat & dicebat, quare permisistis ut me afflixerint? Nunc dicebat, doleo vos à peregrinis quibusdam adeo decipi. tamen non obstante hoc si de peccatis vestris pœnitentiam ostenditis, ecce vobis opem feram. Homines oculis apertis expectabant & mirabantur, finis hujus quis futurus esset, & quid eventurum esset: donec corona acupicta capiti suo imposita, ab illa turri excelsa avolans, in modum volucrium sublime petiit. Quum homines illum in hoc statu vidissent, clamor ex [1] positione eorum ascendit, & laudare eum cœperunt. tum S. Paulus S. Petro dixit: tuum est præcipere, at meum est preces elevare. S. Petrus dixit, oculos tuos attolle & vide. quum vidissent, eum altius ire,

[1] *vel constitutione.*

&

وسک را سر زنش کرد وباز داشت اخر مردم از خورد وبزرک
هجوم آوردند واورا از شهر راندند او ازین شرمندکیها یکسال
بشهر در نیامد بعد از ان باز بشهر آمد وچیزي چند کرده بعنایت
قیصر بزرک ومعتبر کردید روزي مردم را جمع کرده وکفت که
من از جلیلیان رنجیده شده ام اکنون این شهر را که در حفظ
خود میداشتم خواهم کذاشت ونیز کفت که من در فلان روز در
نظر شمایان بر آسمان که ماواي منست خواهم کذاشت واین
جهانرا خواهم ماند که این لایق بخود نمي بینم که بیش ازین بر
زمین باشم پس چون روز موعود رسید مردم از خاص وعام جمع
شدند وسن پیدرو وپاول نیز حاضر شدند تا بازي وبطلان
او پیدا سازند پس شمعون بر مناره بلند بر آمد ودر سخن شد
کاهي غضب مینمود روزي خویش افروخته میکردد وکاهي زبان
اعتراض میکشاد ومیکفت چرا روا داشتید که مرا رنجانیدند
وکاهي میکفت افسوس که شمایان از بیکانه چند چنین بازي
مي خورید اما با وجود این اکر از کناهان خود پشماني مي
نمایید هر آینه شما را مدد میرسانم مردم چشم کشاده منتظر وحیران
بودند که غایت این چه باشد وچه روي دهد تا آنکه تاج مرصع بر
سر خود نهاده از ان مناره بلند پرواز نموده مانند پرندکان اوج
کرفت چون مردم اورا باین حال دیدند غریو از نهاد ایشان بر آمد
وستایش او آغاز کردند درین هنکام سن پاول به سن پیدرو کفت
از تو اشارة کردن است واز من دست دعا برداشتن است سن پیدرو
کفت چشمان خود بلند کن وبه بین وچون دیدند که بلند تر میروند

وشور

وشور وغوغـــا بیش از بیش می شود سن پاول بـه سن بیدرو
کفت ای بیدرو اکنون چه کار تاخیر وتوقف است انچه آغاز
کرده بانجام رسان سن بیدرو سوی شمعون نکریست وکفت
ای دیوان ملعون شمارا سوکند میدهم بنام ایشوع خداوند خود
که دیکر این شمعون را به پرواز مکذارید بلک اورا بکذارید
که سرنکون بیفتد در ساعت اورا فرو کذاشتند ودر نظر همه
مردم افتاد وکردنش بشکست آنکه پیش ازین بر آسمان می
پرید اورا بر زمین رفتن دشوار شد بسیار مردم بران شدند که
به سن بیدرو جنک کنند وچون این خبر بقیصر رسید آزرده
شد وافسوس خورد که این چنین کسی از دست مـا رفت
وبه سن بیدرو وسن پاول کفت که شمارا لخصی عذاب خواهم
کشت که مارا باین کار بدنام کردید پس هر دو را بزندان
فرستاد ودر عذاب وسختی اهتمام کرد وایشان بتمام شادی روان
شدند ودر زندان عقوبتهـــا سخت کشیدند امـا خودرا
با وجود این از هدایت وتعلیم انجیل معاف نداشتند وبسیاری
از زندانیان را بدین خود آوردند بلک پاسبانان زندان نیز
عیسوی شدند وچون بر عمادا آب نبود دعـــا کرد از خدا یاری
خواست در ساعت چشمه از آب در زندان پیدا شد ومردم را عمادا
وپس موکلان زندان درهـــا کشادند وزنجیرهـــا از دست واز
کردن بندیان بیرو کردند ورخصت دادند ایشان بسرعت بدر
شدند وچون این خبر بقیصر رسید آن موکل را طلبید واحوال
را معلوم کرده حکم کشتن ایشان کرد وسن بیدرو دران وقت

& motum ac tumultũ magis magisq; progredi, S. Paulus S. Petro dixit, Petre, quid nunc opus mora & cunctatione est? id quod incepisti, ad finem perduc. S. Petrus ad Simonem respexit, & dixit, Dæmones maledicti, vos adjuro in nomine Iesu Domini nostri, amplius hunc Simonem in volatu ne relinquite, sed eum deserite, ut retrorsum cadat. protinus eum demiserunt, & conspicientibus omnibus cecidit, & collum ejus fractum est. qui antehac in cœlum volabat, ei super terram ire difficile factum. Multi in eo fuerunt, ut S. Petro bellum facerent. quum hic rumor ad Cæsarem venit, contristatus est & mœstitiam concepit, dicens, Talis vir [2] è manibus nostris abiit. Et Sanct. Petro ac Sanct. Paulo dixit, Vos particulari supplicio interficiam, quia nos in hoc negocio [3] infames reddidistis. quocirca ambos in carcerem misit, ac de supplicio & duriter tractandis sollicitè cogitavit. illi autem summo cum gaudio iverunt, & in carcere pœnas graves perpessi sunt. attamen se, non obstante hoc, ab institutione & docendo Euangelio non abstinuerunt, & multos ex captivis in doctrinam suam pertraxerunt: imo custodes carceris etiam Christiani facti sunt. Et quoniam ad baptizandum aqua deerat, precatus est, & à Deo auxilium postulavit. protinus fons aquæ in carcere apparuit, & homines [4] baptizavit. tum administratores carceris fores aperuerunt, & catenas à manibus & à collo vinctorum removerunt, ac veniam dederunt. illi statim exiverunt. Quum hæc fama ad Cæsarem venisset, administratores accersivit, & rebus cognitis, mandatum occidendi eos dedit. S. Petrus tunc temporis

[2] *id est periit nobis.*

[3] *propr. mali nominis.*

[4] *deest in Persico* کرد

noluit exire, ne homines metum mortis in hoc imaginarentur. Sed diſcipuli ejus non permiſerunt, & dixerunt, Propter ſalutem & inſtitutionem hominum exi. ac tantopere orarunt, ut ille quoque exiverit, & ex urbe egreſſus ſit. At nondum terminos urbis egreſſus fuerat, quum D. Ieſus ipſi apparuit, crucem ſuper humeros, pergens ad urbem. [5] S. Petrus [6] eum agnovit & dixit: Domine noſter, quo cogitas? reſpondit ei & dixit, Romam eo, ut vice alia crucifigar. hoc dixit, & ex oculis ejus delituit. S. Petrus ex hoc dicto iſtius Glorioſi cognovit & intellexit, ſcilicet, voluntas Domini eſt, ut in hac urbe Roma crucifigar. ac ſtatim in urbem profectus hunc eventum diſcipulis ac ſectatoribus ſuis diſtinctè renarravit, atque omnes acquieſcere fecit, tempuſque exſpectavit, quo propter doctrinam Euangelii & D. Ieſum occideretur. Tunc temporis ad vocandos homines magis magiſq; ſe convertit, & multi doctrinam Euangelii arripuerunt. In eadem urbe Roma vir quidam erat, nomine Romanus, qui duos filios habebat. forte fortuna unum dæmon occupaverat, alter morbo gravi detentus erat, & medici à curatione utriuſque manum abſtraxerant. Illi quum de operibus mirandis & novis S. Petri audiviſſent, ad eum venit, & ſumma cum perculſione res filiorum ſuorum dixit, & cum ſubmiſſione & ſupplicatione petiit, dicens, Propter Deum filios meos ſana, & promitto me, poſtquam ſanati fuerint, cum filiis meis doctrinæ Euangelii crediturum. S. Petrus ſubmiſſionem & ſupplicationem ejus acceptavit, & diſcipulum ſuum nomine Romulum miſit, dicens, Domum ejus vade,

[5] mendoſè hic ex lin. quarta repetitur بیرون نشده بود *egreſſus non fuerat. quocirca omiſimus in interpretatione.*
[6] propr. eos pl. pro ſing. honoris gratia.

نمي خواست كه بيرون رود تا مردم هراس مرك در ان خيال
نكنند اما شاكردانش نكذاشتند وميكفتند از جهت سلامتي
وهدايت مردم بيرون آيي وچندان زاري كردند كه او نيز بر
آمد واز شهر بيرون رفت وهنوز از حدود شهر بيرون نشده بود
كه حضرت عيسي برو ظاهر شد صليب بر دوش متوجه بشهر
بيرون نشده بود سن بيدرو ايشانرا شناخت وكفت خداوند ما
عزيمت كجا داري جوابش داد وفرمود بشهر رومه ميروم تا بار
ديكر مصلوب كردم اين كفت واز نظر او بنهان كرديد وسن
بيدرو ازين كلمه آن بزركوار آكاه شد دريافت كه رضاي خداوند
آنست كه درين شهر رومه مصلوب شوم وهماندم بشهر شده اين
ماجرا بشاكردان وبيروان خود مفصل باز خواند وهمه را
تسكين داد ومنتظر وقت شد كه بجهت دين انجيل وحضرت
عيسي كشته شود ودرين وقت بدعوة مردم بيش از بيش متوجه
شد وبسياري دين انجيل كرفتند ودر همين شهر رومه مردي
بود روما نام اورا دو بسر بود قضا يكي را ديو كرفت
وديكري به بيماري سخت كرفتار كرديد وطبيبان از علاج
هر دو دست باز داشتند ايشان از كارهاي عجيب وغريب
سن بيدرو شنيده بيش او آمد وباضطراب تمام احوال بسران خود
كفت وبعجز وزاري التماس نمود كه از براي خدا بسران مرا
صحت ده وعهد مي كنم كه بعد از انكه ايشان صحت مي
يابند با فرزندان خود بدين انجيل بكروم سن بيدرو عجز وزاري
او قبول كرد وشاكرد خود رومولو نام را فرستاد كه بخانه او رو

بنام حضرت ایشوع وبنام استاد خود صحت دهد او رفت وهر
دو پسر اورا صحت داد وآن مرد عهد خود را پاس داشته با
تمام عیال خود عیسوی شد آنگاه شاگردان خود را باطراف
فرستاد که از دین انجیل خبر دهند ومردم را هدایت کنند
درین هنگام غریب چیزی بدید آمد که مرسیال نام را از
شاگردان خویش با دیگر شاگردان تعین کرد که بملك فرانسه
برود وچنان شد که پاره راه رفته بودند که یکی از یاران در
گذشت مرسیال اورا بخاك سپرد وبر گشت وسن بیدرو
را ازین قصه آگاه ساخت وبسیار گریست ولختی مصیبت خود
وانمود زیرا که در تمام کارها وکار او بوده سن بیدرو اورا دل
داد وعصاء خود بدو سپرد وگفت برو واین عصارا بر گور او
بنه وقدرت خدا را مشاهده کن مرسیال باعتقاد تمام رفت وآن عصا
را بر مزار او نهاد ودر ساعت آن مرد از گور بیرون شد وباو
همراهی کرد بنابرین آن عصا را تا هنوز ارجمند میدارند ودر حفظ
او میکوشند دیگر از تلامیذه خویش مینیو نام ودیومیسیان نام
را بملك گالیه فرستاد وچون مسافت چند گروه راه از رومه رفتند
دیومیسیان بیمار شد وجان داد مینیو اورا بخاك سپرد خود
گریه کنان پیش سن بیدرو آمد ماجرا گفت سن بیدرو پاره از
جامه خود جدا کرد وباو داد وگفت اینرا بر گور او بنه وبه آواز
بلند بگو که میفرماید خداوند من ایشوع واستاد من بیدرو
که همچنانکه ترا حکم کردم که همراه مینیو شوی برای هدایت
امت وتعلیم انجیل برو اینچنین اکنون امر مرا شنوده بی توقف

in nomine D. Iesu, & in nomine Magistri tui sanitatem dabit. Ivit ille, & ambos filios ejus sanavit. Vir ille promissum suum servans, cum omnibus domesticis suis Christianus factus est. tunc discipulos suos in extremas oras misit, ut doctrinam Euangelii annunciarent, & homines erudirent. Tunc temporis mirum quid contigit. Martialem quendam ex discipulis suis cum aliis discipulis misit, ut in regnum Franciæ iret. factum est autem, quum partem viç ivissent, ut unus ex sociis obierit. Martialis eum sepeliit & reversus est, ac S. Petro hanc historiam indicavit, multumq; flevit, & partem infortunii sui esse declaravit, quia in omnibus operibus [1] opus illo habebat. S. Petrus ipsi animum addidit, ac baculum suum ipsi tradidit ac dixit, Vade atque hunc baculum sepulchro ejus impone, & potentiam Dei intuere. Martialis summa cum fide abiit, atque illum baculum sepulchro ejus imposuit, & statim vir ille è sepulchro egressus est, eumque comitatus est. Quapropter illum baculum usque huc in pretio habent, & custodiæ ejus student. Præterea ex discipulis suis, Minium & Domitianum in terram Galliæ misit. & quum itinere aliquot milliarium viæ Roma abiissent, Domitianus in morbum incidit, & animam dedit. Minius eum sepeliit, atq; ipse flens ad S. Petrum venit. quod evenerat dixit. S. Petrus partem vestimenti sui dilaceravit, ipsique dedit ac dixit, Hoc sepulchro ejus impone, & voce alta dic: Præcipit Dominus meus Iesus & Magister meus Petrus, quemadmodum mandavi tibi dicens, comitare Minium, & ad erudiendos populos, ac docendum Euangelium vade, ita nunc mandatum meum audiens sine cunctatione

[1] prop. etiam opus illius erat.

in viam te da, moram ne admitte. Minius mandatum obſervans, nuncium detulit, & protinus mortuus è ſepulchro exiit, & cum eo profectus eſt. uſque ad regionem Hiſpaniæ ipſi ſocius itineris fuit, & miniſteria convenientia præſtitit. S. Petrus, antequam doctrinam D. Ieſu capeſſeret, pater familias exiſtens habebat filiam nomine Petronellam. illa juvenis & pulchræ formæ erat. cum patre ſuo Romam veniens, ex manuductione & inſtitutione patris ſui noctes dieſque in cultu Dei degebat. Forte fortuna hæc filia in morbum incidit, & morbus ejus gravis fuit, ac in longum traxit. Qui illi Glorioſo familiares erant, bene noverant, quemcunque manus ejus, imo umbra ejus attingebat, ab omni genere morbi quod habet, protinus ſanari. Itaq; cor eorum ſuper iſtam ſanctam filiam urebatur, & ob morbũ ejus animo angebantur. Die quodam in comitatu iſtius Glorioſi menſæ accumbentes, quum morbum difficilem iſtius filiæ, & interdictum ipſi eſſe cibum viderent, omnes ægrè tulerunt. Conſpiratione facta, Glorioſo illi dixerunt, Domine, ſi alii ex clementia & miſericordia tua à doloribus ſanantur, & ſanitatis externæ atque internæ participes fiunt, quomodo permittis, fœtum ventris tui perpetuo in hoc gravi & longo morbo manere? S. Petrus reſpondit & dixit, Illa hunc morbum & dolorem pro religioſo exercitio reputat, & neceſſarium eſt ei, ut ita ſit. Sed ne putetis me tempus trudere, ipſique ſanitatem & convaleſcentiam denegare, voluntatem veſtram faciam. tunc dixit ei, Filia ſurge, & officium menſæ præſta. illa ſtatim ſana ſurrexit, & miniſtravit. quumque ceſſaſſet, rurſus ei

dixit,

راهِ شو تاخیر را جایز مدار مینیو فرموده را پاس داشته پیام رسانید ودر ساعت مرده از کور بر امد وهمراه او روان شد تـــا ملك اسپانیه باو رفاقت کرد وخدمتهـــا شایسته بجـــا آورد سن پیدرو پیش از انکه دین حضرت عیسي کیرد کدخدا بوده اورا دختري بود پیترونیله نام او جوان وخوش صورة بود به پدر خود بشهر رومه رفته از رهنمون وهدایت پدر خود شبانه روز در عبادة خدا بسر بردي قضارا این دختر بیمار کردید ومرض او سخت شد وبدیري کشید آنانکه بـــا آن بزرکوار آشنـــا بودند نیك میدانستند که بهر که دست او بلك سایه او میرسد از هر کونه بیماري که دارد در ساعت صحت یابد بنابرین دل ایشان بران دختر پارســـا مي سوخت واز بیماري او دل تنك بودند روزي در ملازمت آن بزرکوار بر سر سفره بودند چون بیماري صعب آن دختر ومحرومي او ازان خورش مشاهده کردند همه حیف خوردند اتفاق کرده بان بزرکوار کفتند که اي خداوند هرکاه دیکران از عطوفت ومهرباني تو از رنجهـــا به میکردند صحت ظاهر وباطن نصیب ایشان مي شود چون روا میداري که جکر کوشه تو پیوسته درین سخت ودراز مانده سن پیدرو جواب داد کفت او این بیماري ورنج را ریاضت میشمارد ودر کار است اورا که اینچنین باشد اما تـــا ندانید که دفع الوقت میکنم وازو تندرسي وشفا را دریغ میدارم رضاي شمـــا کنم آنکاه باو فرمود که دختر بر خیز وخدمت سفره بجـــا آر او در ساعت تندرست بر خاست وخدمتهـــا کرد وچون فارغ کردید بارش

فرمود

فرمود که برو بجای خود باش او رفت وهمان زمان بیماری او
باز کردید وتبش کرفت اما چون در یافت که دختر از
ریاضت وعبادة صاحب کمال شده است آن هنکام اورا صیحت
داد این دختر چون بحسن صورة وسیرت در ان سو نامور بود
مردی بزرک آرزو کرد که اورا در نکاح خود کیرد ودرین
کوشش سعی بسیار میکرد این دختر جواب داد وکفت اکر
خواهش من داری بفرما که چند تن از دختران روزی چند
خدمت من کنند آن مرد چنین کرد وچند تن از دختران در
خدمت او فرستاد دختر همه را بدین خویش آورد آنکاه تا
سه روز بعبادة خدا مشغول بود وزاری کردی وکفتی الاهی پیش
از آنکه تن من آلوده کردد جان من بستان وهمچنین شد که
در همین نماز بود که جان بحال بخشش سپرد واز دست او
رهای یافت سن بیدرو تعلیم مردم مبالغه داشت تا بجدی
که رشوتهای جسمانی که طبیعی آدمیست مردم را ملامت می
کرد ومیکفت که مردان بر همان یک زن که دارند خورسند
باشند وبدیکر زن چشم شهوه نکشایند وهمچنین زنان شوهر
دار بهمین شوهر که دارند قانع شوند ودر حیات او طمع شوهر
دیکر نکنند وسخنان او در مردم چندان اثر کرد که دوشیزکان
قرار دادند که مردان نه رسند ومرتاض باشند وخدا را
پرستش کنند وبسیار از دیکر زنان از معصیتها استغفار کردند وترک
آرزوها کفتند اران جمله چهار تن از زنان حاکم شهر اکریبه
بودند وهر چهار در حسن وصورت وسیرت یکتا ایشان نیز

dixit, abi, in ſtatu tuo mane. illa abiit, atque eo ipſo tempore morbus ejus rediit, & febris eam corripuit. Sed quum cognoviſſet, filiam per jejunia & preces perfectionem jam eſſe adeptam, tunc ei ſanitatem dedit. Hæc filia quoniam de præſtantia formæ & vitæ in illo tractu celebris eſſet, vir quidam magnus deſideravit eam in conjugem ſibi capere, & in hoc conatu ſtudium magnum adhibuit. Filia hæc reſpondit & dixit: Si me cupis, jube ut aliquot filiæ aliquot diebus mihi miniſtrent. Vir ille ita fecit, & filias aliquot in miniſterium ejus miſit. filia omnes in religionem ſuam pertraxit. tum ad tres dies in cultu Dei occupata fuit, & petiit ac dixit, Deus, potius quam corpus meum polluatur, animam meam cape. atque ita factum. Nam dum in ipſis precibus eſſet, animam in modum doni tradidit, & à manu ejus liberata fuit. S. Petrus, in docendis hominibus vehementer inſtitit, eo etiam cum fervore, ut munera carnalia, quæ naturalis hominis ſunt, hominibus culparet, & diceret: viri illa ipſa una uxore quam habent contenti ſint, & in aliam mulierem oculum concupiſcentiæ ne aperiant. Similiter fœminæ maritatæ eodem illo marito quem habent contentæ ſint, & vivente eo maritum alium ne concupiſcant. & verba ejus in hominibus tantam impreſſionem fecerunt, ut Virgines decreverint viros[2] non attingere, ſed religioſæ manere, & Deo ſervire: & multæ aliæ fœminæ improbitatum veniam ſint precatæ, & deſideriis valedixerint. Ex hoc numero quatuor fœminæ Præſidis civitatis Agripæ fuerunt. omnes quatuor bonitate, & forma, & vita ſingulares erant. illæ etiam

[2] *deerat* نه *non, quod addidimus.*

admonitiones & conciones S. Petri audiverunt, & decreverunt non amplius coitu pollui. Agsipa quantumcunque colludere, & conversari, & coire cum illis studens imperarit & minatus fuerit, nihil profecit. tandem intellexit, hanc corruptelam à familiaritate Petri evenisse. quocirca iram concepit, & deliberavit Petrum perdere, virosque Cæsaris misit, qui Petrum captum adduxerunt. Hoc tempore vultus S. Petri luce magna resplendebat. Agsipa dixit, Tu es Petrus, qui fœminas ab opere naturali suo prohibes, & inter uxores ac maritos causa contentionis & calamitatis es, & jactas me antistitem doctrinæ Euangelicæ esse? S. Petrus respondit, & de impudicitia atque impuritate ejus reprehendit, ac dixit, Nunquam ego mulieribus ut separentur à viris iisque adversentur author sum, sed ut obediant, & morigeræ sint, & diligant, & debitum persolvant: sed quæ maritum non habent, castitati studeant, & in cultu Creatoris sui occupatæ sint. atque hæc species cultus & Religionis inter vos etiam laudatur. Has vero quæ in virum peregrinum propendent, & quarum phantasia hac cogitatione polluta est, graviter carpo, ut ab hac pollutione digressæ, doctrinæ sanctæ se dedant, & mandato Dei obtemperent. obedientia enim omnes creaturas decet, quemadmodum D. Iesus Magister noster dixit. & in hoc negocio Præsidi aspera verba fecit. tandem sermo ad D. Iesum venit, & quo de operibus mirabilibus & gloria ejus plus dixit, eo Præses istius loci magis indignatus est, ac S. Petrum in carcerem conjecit, ac curavit bene asservari. ipse ad Cæsarem ivit, & mandatum accepit,

ut,

نصایح ومواعظ سن بیدرو را شنودند قرار دادند که دیکر صحبت آلوده نشوند واکریبه چندانکه در ملاعبت وملازمت ومباشرة ایشان کوشیده ولابه کرد وترسانید سودمند نشد آخر در یافت که این فساد از آشنایي بیدرو بهم رسیده است پس کینه کرفت وعزیمت کرد که بیدرو را هلاك سازد وکسان قیصر فرستاد که بیدرو را کرفته آوردند درین هنکام روي سن بیدرو از نور بزرکي تابان بود اکریبه کفت توبي بیدرو که زنانرا از کار طبیعي خود محروم میکرداني ودر زنان وشوهران سبب نزاع وفساد مي شوي ومي لافي که من امام دین انجیل ام سن بیدرو بجواب داد وبر بي عفتي وناپارسایي او ملامت کرد وکفت هرکز من زنانرا بر جدایي ومخالفت مردان رهنموني نمیکنم بلك باطاعت وفرمان برداري ومحبت ووفا وآنانکه شوهر ندارند بعصمت کوشند ودر بندکي کردکار خود مشغول کردند واین نوع بندکي وعبادات در شمایان نیز محمود بوده است وآنانرا که بمرد بیکانه مایل باشند وخیال ایشان باین تفکر آلوده باشد بشدة میکیرم تا ازین آلودکي بر آمده بدین پاك در آیند وبه امر خدا مطیع باشند که اطاعت بر همه مخلوقات واجبست چنانچه حضرت ایشوع استاد ما فرموده است ودرین باب بحاکم درشت سخن کرد آخر سخن بحضرت عیسي رسید وهر چند از کارهاي عجیب وبزرکواري او بیشتر کفت حاکم انجا خشمناك تر شد وسن بیدرو را بزندان سپرد واهتمام در حفظ او کرده خود نزد قیصر رفت وفرمان کرفت

که

که اگر از روش خود بر نگردد در ساعت او را مصلوب سازد چون بنام عیسی مصلوب مردم را از پرستش معبودان باز داشته است چون روز معین رسید اگریپه اورا نزد خود طلبید وگفت اگر از گناهان خود تایب می شوی وازان پند که مردم را دادی باز میگردی ترا خلاص می سازم وقیصر ترا بمرتبه بلند میرساند وگرنه بتمام بیحرمتی کشته می شوی وبهمان صلیبی که هدایت میکنی ترا بر صلیب خواهند کرد سن پیدرو بعد از تامل بسیار سر بلند کرد وگفت نمی توانم که از عنایتهاء خدایتعالی پوشیده دارم وظاهر نسازم این مزدهاء عنایت قیصر ترا باشند ومن شرف وعزت خود دران میدانم که بر راهی که خدا امر بر ان رهنمونی کرده است تا دم آخرین استقامت نمایم پس تو هر چه قرار داده بکن واز من نمی آید که راه حق گذاشته طریق ضلالت پیش گیرم پس اورا بکشتن گاه بردند ویهودان وسر هنگان اورا در راه جفاها میکردند وبی حرمتی ها رسانیدند او هیچ متغیر نمی شد وآن چنان شاد وخرم میرفت که گویا بعروسی میرود وچون نظر او بران صلیب افتاد که برای او ساخته کرده بودند آب در دیده کرد ورویش از غایت شادی منور گردید وخدا را سپاس گفت انگاه دست برداشت وگفت ای خداوند من ایشوع واستاد من مسیح بکدام زبان شکر ترا بجا آرم وکرمهاء تو وا گویم که مرا توفیق آن دادی که همچنانکه خود برای ما جان دادی ومصلوب شدی من نیز بهمان روش جان خودرا فدای تو میکنم این تحفه مرا قبول کن واین کینه را

ut, si à consuetudine sua non recedit, statim eum crucifigant, quoniam in nomine Iesu crucifixi homines à cultu nimium abstrahit. Quum dies destinatus venisset, Agripa eum ad se advocavit & dixit, si à peccatis tuis te convertis, & ab ea doctrina, quam hominibus dedisti, resilis, te liberum dimitto, & Cæsar te in dignitatem sublimem transfert. & si non, summa cum ignominia interficieris, & eadem cruce, quam doces, te crucifigent. S. Petrus post considerationem multam caput elevavit & dixit: non possum gratias Dei altissimi occultare, & non patefacere. Hæc præmia benevolentiæ Cæsaris tibi sint. at ego nobilitatem & dignitatem meam in eo agnosco, ut in via, de qua Dei præceptum me erudivit, usque ad spiritum ultimum persistam. Tu itaque quicquid decrevisti fac: à me non veniet, ut viam veritatis deserens, viam erroris capessam. Quocirca eum in occisionis locum deduxerunt, & Judæi ac milites eum in via plagis affecerunt, & ignominias intulerunt. ille nihil alteratus fuit. at adeo lætus & exultans ibat, ut tanquam ad nuptias iret. & cum visus ejus in istam crucem incidit, quam pro ipso fecerant, flevit ob conspectam, & vultus ejus præ extremitate gaudii lucidus est redditus, ac Deum laudavit. tum manus elevavit & dixit, Domine mi Iesu, & Magister mi Christe, qua lingua gratias tibi persolvam, & benignitates tuas proloquar, quod tantum mihi auxilium dederis, ut quemadmodum tu pro me animam dedisti & crucifixus fuisti, ego etiam eodem modo animam meam pro te ponam? Hoc munus meum accepta, & hanc iram

vide, & gratiam tuam appone. Lictores & curatores oravit, dicens, Crucem inverso situ ponite, ut caput meum versus terram sit, & pedes versus cœlum. Quidam ex ipso quæsiverunt, quid causæ est, & quid te ad hoc movet? Respondit & dixit, Dominus meus è cœlo in terram venerat, ideoque capite versus cœlum & pedibus versus terram crucifixus fuit, sed hic pauper, qui à terra in cœlum it, crucem ejus oportet inverso situ esse, caputque meum versus terram, & pedes versus cœlum esse. & prætereà, dignus non sum, ut in crucifixionis ratione ipsum referam. Hinc dico, ut mecum contrario modo agatis. Quamobrem prout ille postulavit, fecerunt. Verum eo die homines confluxerunt, & voluerunt congregati Agripam adire, & vi eum ex manibus ejus liberare. Sed S. Petrus prohibuit & dixit: ne in hoc intrate, neque me ab hac beatitate, ut propter doctrinam Domini crucifigar, prohibete. Itaque quo postulaverat modo crucifixus fuit. Tunc temporis multi ex discipulis ejus viderunt, Angelos eum undequaque circumambulare, & unumquemque coronam florum & torquem lucis in manu habere, & cum illo crucifixo sermocinari. Viderunt etiam, D. Iesum librum quendam manu sua aperuisse, & in manus ejus dedisse, atque ipsum legisse. S. Petrus animadvertit, discipulos suos in id prospicere. os ad admonendos eos aperuit, & altè quædam dicens, eos tranquillos reddidit, atque animam veritati tradidit. deinde à cruce demissum sepeliverunt. Triginta & septem annorum erat, quum felicitate consortii D. Iesu nobilitaretur, & in eum crederet.

به بين كرم خود ساز وسر هنكان وموكلان را زاري كرد كه صليب
را وازكون سازيد تا سر من سوي زمين باشد وپا بسوي آسمان
چندي ازو پرسيدند كه سبب چيست وترا باعث اين چه شده
است او جواب داد وكفت خداوند من از آسمان بر زمين آمده بود
بنابرين سر بسوي آسمان وپا بسوي زمين مصلوب كرديد امـــا
اين حقير كه از زمين بر آسمان ميرود صليب او بايد كه وازكون
باشد وسر من بر زمين وپـــا بسوي آسمان باشند وديكر لايق
آن هم نيستم كه در صليب شدن چون او باشم ازين ميكويم
كه بـــا من معامله بر عكس كنيد پس همچنانكه او خواهش
نموده بـــود كردند ليكن در ان روز مردم هجوم كردند
خواستند كه جمع شده نزد اكريبه روند وبشدة اورا از دست
او خلاص كردانند امـــا سن بيدرو مانع آمد وكفت دخل درين
نكنيد ومرا ازين سعادتمندي كه بجهت دين خداوند مصلوب
مي شوم محروم نسازيد پس بطوري كه خواهش نموده بود مصلوب
شد درين هنكام بسياري از شاكردان او مشاهده كردند كه
فرشتكان برو كرد آمده اند وهر كدام تاج كل وطبق نور در دست
دارد وبان مصلوب در كفت كو است ونيز مشاهده كردند كه حضرت
عيسي كتابي بدست خود بكشاد وبدست او داد واو ميخواند سن
بيدرو دريافت كه شاكردان او برين مطلع شده اند زبان به پند
ايشان كشاد وبلند چيزها كفته ايشانرا آرام داد وجان بحق سپرد
پس از صليب فرود آورده بخاك سپردند سي وهفت سال بود كه
بسعادة ملازمت حضرت عيسي مشرف كشت وبرو ايمان آورد

که تا سه سال در خدمت ایشان بود وبسعادة کمال اندوخت
وبعد ازانکه آن بزرکوار بر آسمان رفت دوازده سال در اوریشلیم
وانطاکیه بهدایت وارشاد مردم بسر برد آنکاه در شهر رومه تا
بیست وپنج سال معزز ومکرم بود ومظهر عجایبات وکرامات
کردید ودرین هنکام که برحمت ایزدی بپیوست از هشتاد
متجاوز بوده است حلیه آن بزرکوار اینست بلند بالا وجسیم
نبود از واسطه اندک متجاوز بلی رویش زردفام ورنکش
سفید اما بسرخی مایل موی سر وریش مجعد ودرشت
وموی سر دراز نداشت چشمانش بغایت سیاه کم ابرو
کویا موی چندی را کنده دارد وبینش دراز اندک از
میان بر آمده اما نوکدار وخورش او نان خشک بود کاهی
با روغن زیتون وکاهی بسبزی میل می نمود وپوشش او
یکجامه ویا یک پیراهن بود پس دایم رومال در جیب
خود میداشت که بدان اشک از رخسار خود میچید وپیوسته
میکریست وکریه او بحدی رسیده بود که بر هر دو
رخسارهاء او ازحرارت وحدت روانی اشک خطهاء جدول
آسا پیدا بود زیرا که هر کاه سلوک خوش حضرت عیسی
ومهربانی وشفقت وشیرین زبانی او یاد آمد بی اختیار بکریه
در می شد روزها را بهدایت مردم بشب می آورد
وشبها بعبادة وریاضت میکرد ودر بیم بیقرار وبی
آرام می بود وبر خود می لرزید بیاد آن تقصیر که
ازو در نیم شب شده بود بر خود سخت ودشوار

Nam per tres annos in ministerio [1] ejus fuit, & feliciter perfectionem acquisivit. & postquam Gloriosus ille in cœlum ivit, duodecim annis Hierosolymæ & Antiochiæ in institutione & directione hominum degit. tum Romæ per viginti quinque annos honoratus & venerandus fuit, ac mirabilia & præclara edidit. Hoc tempore quo [2] misericordiæ Dei adjunctus est, octuagesimum annum superaverat. Forma istius Gloriosi hæc erat. Altus statura & corpore non fuit, mediocritatem paululum excedens. Sed facies ejus subflava, & color ejus albus, sed ad rubedinem vergens. pili capitis & barbæ crispi & asperi. at pilos capitis longos non habuit. oculi ejus extremè nigri, sine superciliis, quasi pilos quosdam evulsos haberet. nasus ejus longus, paululum mediocritatem excedens, sed acuminatus. cibus ejus panis siccus erat. interdum ad oleum olivarum, interdum ad olera propendebat. indumentum ejus una vestis, aut una tunica erat. Deinde perpetuo faciem inclinatam in gremium suum habebat, in quod lachrymas ex genis suis colligebat, & perpetuo flebat, & fletus ejus eò venerat, ut in utraque gena ejus ex calore & acrimonia fluxus lachrymarum lineæ rivi instar apparuerint. Nam quotiescunque conversationis bonæ D. Iesu, & misericordiæ ac clementiæ, dulcissimæque linguæ ejus recordatus est, vel invitus in fletum incidit. [3] Dies in institutione hominum in noctem deducebat. noctibus autem in precibus & jejuniis versabatur. in metu sine firmitate & sine tranquillitate erat, & super se horrebat, memor istius culpæ quæ ab ipso media nocte commissa fuit. in se durus fuit, & difficilis

[1] *ad verb. eorum. pl. honoris gratia.*

[2] *id est piè obiit.*

[3] *id est, totos dies impendebat.*

ut sibi satisfaceret: at in discipulos misericors, & miserentis animi, & [a] omnia in meliorem partem accipiebat, & in omnibus sollicitudinem exercebat, & de nocte iteratò surgebat, & de ipsis resciscebat, quomodo se haberent, & quo pacto dormivissent. & si per inconsiderationem somni injectum tegumentum ipsorum disjectum esset, summa cum misericordia, & paternè eos tegebat. & sicut mater & pater parvulos suos adhortantur ad quietem, sic discipulos suos ad somnum hortabatur. adeo ut sic magistrum egerit, ut ad modum matris patrisque se gesserit, quapropter discipuli eum loco patris habebant. Viginti quinque annis Romæ vicariatum D. Iesu gessit. postquam autem crucifixus fuit, alii vicariatum ejus gesserunt, usque ad hodiernum diem qui annus millesimus sexcentesimus à nativitate D. Iesu, & quadragesimus nonus sublimitatis Epochæ sessionis Majestatis Imperatoriæ est. Ducenti triginta & quinque viri vicariatum gesserunt, at nemo viginti quinque annis gessit, quibus S. Petrus gessit. neque ulli etiam ex illis nomen Petrus fuit. Interea dum Romæ fuit, sollicitus de Christianis qui Hierosolymæ erant, pariter atque in hac urbe, in doctrina atq; institutione ipsorum occupatus fuit. Duas epistolas scripsit, comprehendentes quasvis hortationes & monitiones. Ex earum numero dicta quædam in hoc libro proferuntur. Dilecti, à vobis petendum hoc habeo, ut abstineatis, scilicet, tanquam hospites ac peregrinatores, à cupiditatibus carnalibus, quæ adversus spiritum belligerantur. conversationem bonam habete in medio hominum, ut in quo vobis

culpam

[a] *ad verb. in omnibus rebus facile capiebat.*

پهنی بود اما بر شاکردان مهربان ورحیم دل ودر همه چیزها
آسان میکرفت وبجمیع غمکساري میکرد وشبها مکرر بر میخاست
وازیشان خبر میکرفت که چونند وچه سان خواب کرده اند واکر
در بیخودي خواب بالا پوش ایشان جدا شده بود بتمام مهرباني
وپدرانه ایشانرا مي پوشید وهمچنانکه مادر وپدر کودکان خود
را ترغیب اسایش میکنند اینچنین شاکردان خود را بخواب
ترغیب کردي حاصل که آنچنان استادي کردي که
سلوك مادر وپدر نمودي بنابرین شاکردان اورا بجاي
پدر میدانستند وبیست وپنج سال در شهر رومه خلافت
حضرت عیسي کرد وبعد از انکه او مصلوب شد دیکران خلافت
او کردند تا امروز که هزار شصد از ولادة حضرت عیسي
وچهل ونه الاهي از تاریخ جلوس حضرت شاهنشاهي است دویست
سي وپنج کس خلافت کردند وهیچکس بیست وپنج سال
که سن پیدرو کرد نکرده است ونه هیچ کسرا ازینها هم
نام پیدرو بود درین هنکام که در رومه بود یکروي از
عیسویان که در اوریشلیم مي بودند یکچندي درین
شهر بتعلیم وهدایت ایشان مشغول بوده است دو نامه
نوشت که مشتمل هر وعظ وپند بود از آن جمله سخن
چند درین کتاب ایراد مي یابد اي عزیزان از
شما التماس آندارم که پرهیز کنید که چون
مسافران وراه رواني از آرزوهاي جسماني که بروح در
جنك اند سلوك نیك دارید در میان مردم تا در آنچه شمارا

ملامت

ملامت می کنند وعیب می نهند همچنانکه به بدکاران بعد از
انکه در کارهای نیک شمایان تامل کنند خدا را بزرکواری دهند
فروتن باشید وتواضع کنید هر آدمی وآفریده را چه بپادشاه که
سردارست وچه با دیکر بزرکان که از حضرت او بر شمایان کماشته
شده اند برای جوابی بزرکان ونواختن نیکان زیرا که رضای خدا
اینست که دادانی جهال را به نیکو کاری خود کنک سازید عزت
دهید همه را دوست دارید اخوت را از خدا بترسید وپادشاه را عزت
دهید ای پرستاران محکوم صاحبان خود باشید بتمام ترس نه همین
به نیکان وآسان پسندان بلك که ببدان ودشوار کیران که خوبی
وکمال در آنست که یکی بظلم تاب آرد وآنچه بنا حق بدو رسیده
است برای خدا بر دارد زیرا که چه بزرکی باشد مر شمارا اکر کناه
کنان وسیلی خوران بر میدارید اما اکر با وجود نیک کردن محنتها
بر دارید وصبر آرید اینست نیکی باین دعوة خوانده شدید واین
از شمایان مطلوب است چرا که مسیح نیز بخاطر مایان این چنین
محنت ها کشیده وجفاها برده است تا برای شما نمونه بکذارد
وبرای پیروی خویش آنکه کناه نکرده بود ونه دغـا در دهان
خود داشت آنکه بد کوی خویش را بد نمیکفت وقتی که جفاها
می کشید نمی ترسانید بلك خود را می سپرد بکسی که حکم نا حق
برو میکرد پس هر کاه مسیح در تن خود این کشید شمایان نیز بهمین
فکر مسلح شوید آنکه کناهان ما را در تن خویش بالای چوب برد
تا ما برای کناه مرده باشیم برای طاعت زنده که بزخمهای او
صحت یافتید می بودید همچو کوسفندان پریشان وبی قید امـا

اکنون

culpam attribuunt & vitium imponunt tanquam maleficis, postquam opera bona vestra considerarint, Deum glorificent. Humiles estote, & submittite vos omni homini & creaturæ, sive Regi qui superemi-net, sive aliis Magnatibus qui à Majestate ejus vobis præpositi sunt, ad ultionem [1] maleficorum & laudem justorum, quia voluntas Dei est, ut inscitiam stultorum justitia vestra mutam reddatis. Honorate omnes. diligite fraternitatem. Deum timete. & regem honorate. Servi, obedite dominis vestris in omni timore, non tantum bonis & quibus facile satisfiat, sed etiam malis & difficilibus. Nam bonitas & perfectio in eo est, ut quis per injuriam dolores patiatur, & id quod præter veritatem ipsi impingitur, propter Deum ferat. nam quid gloriæ est vobis, si peccantes & alapis cæsi toleretis? Sed si, etiam quum bene facitis, molestias perfertis, & patientes estis, hæc est bonitas. ad hanc vocationem vocati fuistis, & hoc à vobis requiritur. quia Christus etiam pro nobis ejusmodi molestias passus est, & afflictiones pertulit, ut vobis exemplum relinqueret, & ad imitationem sui. qui peccatum non fecit, neque fraudem in ore suo habuit. qui maledicenti sibi non maledicebat: quum afflictiones pateretur, non minabatur, sed se tradebat [2] viro, qui injustè de ipso judicabat. Itaque si Christus in corpore suo hoc passus est, vos etiam eadem cogitatione armati estote. qui peccata nostra in corpore suo super lignum tulit, ut nos peccatis mortui, essemus obedientiæ viventes. per cujus vulnera sanati estis. Eratis sicut oves dispersæ & ductore carentes. sed

[1] *legendum videtur in Persic.* بزكاران

[2] *Latinum Vulgatum est secutus. quum in Græco sit, ei qui justè judicat. Deus intelligitur, quod Syrus quoque & Arabs interpretes sequuntur.*

n nunc

nunc vos ad paſtorem animarum [3] reverſi eſtis. Mulieres, obedite maritis veſtris, ut, ſi quidam verbo non credant, ex converſatione bona mulierum ſine verbo rectam viam inſiſtant, conſiderantes converſationem bonam veſtram in timore. quarum non ſit [4] maceratio capillorum, & curvos molleſque facere, ſive annuli circumpoſitio, aurum ſive ornatus veſtimentorum : ſed perſona cordis, quæ occulta eſt, ornata [5] ſit incorruptione, & tranquilla anima, leni & continente. nam talis anima in oculis Dei præſtans eſt. quia quibuſdam temporibus fœminæ ſanctæ ſperantes in Deo, ſe obedientia maritorum ſuorum ornabant. Quemadmodum Sara Abrahamo obediebat, eumque dominum ſuum vocabat. Et vos filiæ ejus eſtis, ſi juſtitiam & conſtantiam in [6] neceſſitatibus & in periculis qualitatem veſtram faciatis. Viri etiam, prudentes & ejuſdem animi apparete, honorem ipſis largimini, & converſamini, tanquam cum utre tenero & infirmo, & tanquam cum hæredibus gloriæ vitæ, id eſt, paradiſi, ne preces veſtræ impediantur. Omnes unanimes, & ejuſdem fidei eſtote, compatientes, [7] fratres, miſericordes, [8] graves onere, humiles. Pro malo malum ne reddite, neque maledictionem pro maledictione, ſed è contrario hujus, benedicite. nam ad hoc vocati fuiſtis, ut benedictionem hæreditate accipiatis. nam qui amat vitam, & videre dies bonos, avertat linguam ſuam à malo, & os ejus fraudem ne loquatur, à malo ſibi caveat, & in actum deducat bonum juſtitiæ, quærat pacem & ſectetur eam. quia oculi Domini ſuper juſtos ſunt, & aures

[3] *ad verb. vobis reverſionem feciſtis.*

[4] *Macerabant capillos* بالحنا والكتم *atq; ita tincturâ inducebant, quam Arabes* خضب *vocant.*

[5] *male in autograph.* نباشد *non ſit.*

[6] *pro* كاررا *legendum putamus* كارها

[7] *legendum puto* برادر دوست *fratrum amantes.*

[8] *i.e. modeſti. ut habet Vulgatus.*

ejus

اکنون شما بشبان جانهاء خودرا رجوع کردید زنان محکوم
شوهران خود باشید تا اگر بعضی مردم ایمان بسخن نیارند از
سلوك نیک زنان بی سخن راه راست یابند فکر کنان سلوك
پاك شما را بترس که از ایشان مشاطلی مو وخم ورخم ساختن
یا مهر کرد آوری نباشد طلا یا ارایش پوشش بلك آن شخص
دل که پنهان است آراسته بباشد به بی فسادی وارام جان
آرمیده وپرهیز کار که این چنین جان در نظر خدا دولتمند
است زیرا که در بعضی زمانها زنان پارسا امیدوار بخدای
خودرا بفرمان برداری شوهران خود آراسته میکردند چنانچه
ساره بابراهیم اطاعت میکرد واورا خداوند میخواند وشمایان
دختران اویید اگر نیکوکار را واستقامت را در کارها در مهلکه
ها خوی خود سازید مردان نیز دانایانه وار یکجهی نمایید عزت
را بر ایشان بخش کنید وسلوك کنید همچنانکه بظرف نازك
وضعیف وهمچنانکه بوارثان بزرگواری حیات یعنی بهشت
تا مانع دعاهای شما پیدا نباید همه یکجان ویك
اعتقاد باشید وهمدرد برادر رحیم گران بار فروتن به
بدی بدی نکنید ونه نفرین بنفرین بلك بر عکس این
افرین کویید چراکه برای این خوانده شدید تا برکت را
میراث ستانید که آنکه دوست میدارد حیات را ودیدن
روزهاء خوش باز دارد زبان خودرا از بد ودهان او دغا نکوید
از بد احتراز کند وبفعل آرد به نیکی بجوید صلح را وپیروی
او کند زیرا که چشمان خداوند بر دادکران است وکوشهاء

او

او بر زاري ايشان وغضب او بر بدكاران اكر شما نيك ونافع
مردم شويد كيست كه با شما تواند زيان رسانيد بلكه خنك مر
شما را اكر بواسطه نيكوكاري رنج كشيد واز بدكاران بيم نخوريد
واز ترس ايشان از جاي خود نرويد وجان خودرا از كناهان
وبديها محض بترس خدا پاكيزه داريد وانچنان بايشان سلوك
كنيد كه هرچه از شما دشمنان شما در ترغيب كويند چون
سلوك نيك شما را بينند شرمسار كردند واكر رضاء خدا چنين
است كه شمايان محنت كشيد پس بهتر است مر شمارا كه
به نيكوكاري جفا كشيد ازين كه به بدكاري پس است
كه چندين عمر در عصيان ومستي وشهوة وخوردن حلال وحرام
كذشت واز هيچ چيز پرهيز نكرديد اكنون ماتم روزكار
كذشته خويش داشته پشيمان باشيد وبقيه زندكاني در رضاء
خدا بسر بريد واز بديها موافقت هوا احتراز كنيد اكاه
باشيد بخواندن دعاها بيداري نماييد وپيش از ديكر چيزها
پيوسته با هم محبت واخلاص داريد زيرا كه بسياري محبت
كناهان خورد وبزرك ميشد مسافر دوست باشيد بي انكه
عنبت كسي با هم نكنيد وهمچنين كه شمارا از خدا نعمتها
ميرسند اينچنينها يكديكر را برسانيد همچو كسانكه نعمتهاي
كوناكون خدارا خوب قسمت ميكنيد واكر كسي سخن پند
همچون كوياي سخنان خدا باشد بكوييد واكر كسي نيكوي
كند همچون كسي باشد كه توفيق اين كار از خدا يافته است تا از
كفتار وكردار شما خدا خشنود وراضي باشد اي عزيزان آنچه بشما

رسد

ejus ſuper petitionem ipſorum: at ira ejus ſuper maleficos. Si vos boni & utiles hominibus eſtis, quis eſt qui vobis poſſit noxam inferre? ſed beati vos, ſi propter juſtitiam adverſa patiamini. & à maleficis ne metuite, neque ob metum eorum à loco veſtro abite, & animam veſtram à peccatis & malitiis ſimpliciter in timore Dei mundam habete, atque ita cum ipſis converſamini, ut quicquid de vobis inimici veſtri ad irritandum dicunt, cum bonam converſationem veſtram videbunt, pudefiant. & ſi voluntas Dei talis eſt, ut vos ærumnas patiamini, tum melius eſt vobis, ut ob juſtitiam afflictiones patiamini, quam ob maleficium. Sufficit tantum vitæ tempus in rebellione, & ebrietate & cupiditatibus & comeſtione licitorum ac illicitorum præteriiſſe, neque ab ulla re vos abſtinuiſſe. Nunc mœrorem de tempore præterito veſtro habentes, pœnitentes eſtote, & reliquum vitæ in voluntate Dei tranſigite, & à malitiis ſecundum concupiſcentiam cavete. Moniti eſtote de nuncupandis precibus. vigilate. & ante alias res, perpetuo inter vos charitatem & amicitiam habete. nam multum charitatis peccata parva & magna aufert. Hoſpitum amantes eſtote, abſque ut moleſtia alii alios afficiatis. & quemadmodum vobis à Deo beneficia contingunt, ſimilia alii aliis cōferte, tanquam viri qui beneficia varia Dei bene diſtribuitis. Et ſi quis verbo hortetur, quaſi prolocutio verborum Dei ſit, loquimini. & ſi quis bonitatem exercet, tanquam vir ſit qui auxilium hujus rei à Deo nactus eſt, ut dictis ac factis veſtris Deus[9] gaudeat & acquieſcat. Dilecti, quod vobis

[9] *ad verb. contentus ſit.*

 evenit

evenit boni vel mali, quæſtus vel damni, aliunde quam à Deo provenire ne putate, & de eo acquieſcentes & grati eſtote, ut in futura vita remunerationem ejus lætitiam & exultationem accipiatis. Et ſi vos, propterea quod Chriſtiani eſtis, probris afficiunt, beati eſtis, quia honor & quies per gratiam Dei vobis obtinget. Moniti eſtote, ut ærumnæ vobis ex operibus veſtris, veluti homicidio & adulterio non contingant, ſed omnes afflictiones & moleſtiæ vobis inde contingant, quod Chriſtum ſequimini. Hujuſmodi pro ærumna & ignominia ne habe, ſed gloria apud Deum eſt. Itaque qui moleſtias propter voluntatem Dei patiuntur, animam ſuam cum juſtitia tradant illi Domino, qui compenſatio per ſe ipſum eſt. Seniores, ego qui etiam Senior ſum, atque etiam perſpectas habeo ærumnas Chriſti quas paſſus eſt, à vobis cum ſubmiſſione & precibus poſtulo, paſcite gregem Dei qui mandatus vobis eſt, atque eos regite, verum non coactè, ſed voluntariè, ſecundum voluntatem Dei, & non ex reſpectu lucri turpis, ſed ex animo. non tanquam viri, qui in ſubditos ſuos dominium exercent: Sed exemplum eſtote gregi veſtro in juſtitia & abſtinentia, ut quum princeps paſtorum, nempe Chriſtus, die judicii manifeſtabitur, coronam gloriæ capitibus veſtris imponant, quæ non veteraſcet, neque marceſcet. Adoleſcentes, obedite ſenibus annoſis. & omnes alii aliis ſubjicite vos, & humilitatem oſtendite. quia Deus contra ſuperbos eſt, humilibus autem gratiam dat. itaque humiles eſtote, & ſubjecti potenti Deo, ut vos in die judicii extollat & evehat.

رسد از خیر وشر وسود وزیان از غیر خدا ندانید وازان راضي
وشاکر باشید تا در آخرت جزاي ان بهجت وخورمي یابید
واکر شما را ازین که عیسوي اید رسوایي کنند خنک شما
را زیرا که عزت وآسایش بعنایت خدا بشما خواهد رسید آکاه
باشید تا رنجها شمارا از کردار شمایان همچون قتل وفسق
نباشد بلک همه جفاها ومحنتها شما را از جهته پیروي
مسیح باشد این چنین رنج وخواري ندار بلک بزرکواري بخدا
است پس آنانکه محنتها بواسطه رضاء خدا میکشند جان
خود را به نیکو کاري بسپارند بان خداوند که وفاداري
از ذات اوست اي پیران من که هم پیرم وهم آکاه از
رنجهاء مسیح که کشید از شما بعجز وزاري مي خواهم که
بچرانید رمه خدا را که در حکم شما ست وبر ایشان مدبري
کنید اما نه بزور ولیکن باختیار موافق رضا خدا ونه از
جهت فایده زشت بلک بجان نه همچو کساني که بر زیر دستان
خود خداوندي میکنند بلکه نمونه باشید براي رمه
خویش به نیکو کاري وپرهیزکاري که چون بزرک شبانان
یعني مسیح روز داوري ظاهر کردد تاج بزرکواري بر سر
شمایان بنهند که آن کهنه وپژمرده نخواهد شد اي جوانان
مطیع باشید به پیران سال خورده وهم کسان باهم تواضع
کنید وفروتني نمایید زیرا که خدا بضد متکبرانست وفروتنانرا
نعمت میدهد پس فروتن باشید وزیر دست قادر
خدا تا شما را در روز داوري سر بلند وسر فراز دارد

همه كارهاء خود را بكرم او وا كذاريد چرا كه اورا ست فكر
كار سازيهاء شما پرهيز كار وبيدار باشيد زيرا كه شيطان
كه دشمن شماست در كمين است وچون شير شرزه كرد شمايان
ميكردد ودايم اين انديشه دارد كه كدام يك را از شمايان
مغلوب سازد وبدندان دشمي خاييده فرو برد پس باو مقابله
كنيد وپنجه در پنجه او زنيد بقوت موافقت آنچه در دين
خويش آموخته ايد بكريزيد از فسادهاء دنيا وكوشش كنيد
وتمام فكر وانديشه شما درين باشد كه با صفت ايمان
خويش خير را بجا آريد وبخير دانش را بدانش عفت را
به عفت تحمل را به تحمل رحمت را وبرحمت محبت برادري را
محبت برادري محبت الاهي را اكر اين چيزها در شمايان هستند
وبفراخي يافته مي شوند هر كز خالي وبي ثمره در معرفت
خداوند ما ايشوع مسيح نخواهيد بود آنكه اين چيزها آماده
ندارد كوراست وجويان وجوينده بدست وفراموش كار از
مغفرت كناهان قديم بنابرين اي برادران بكوشيد كه بواسطهء
نيك خويش در دعوت وبه كزكي خودرا مستقيم سازيد چه
اكر كسي اين چنين مي كند هر كز پيرامون عصان نخواهد
كرديد بفراغ ودر ملك قديم صاحب ما وسلامتي دهنده
ايشوع مسيح بفراغ دل مي درايد وكر از پليديهاء دنيا
بواسطهء دين مسيح ميكريزد وتاب خورده باز مغلوب آنها
مي شود هر آينه آخرت او بدتر از اول شد بهتر بود اورا
كه راه داد كري نمي شناخت چون بعد از معرفت آن از

Omnia opera veſtra gratiæ ejus committite, quia ille habet curam occupationum veſtrarum. abſtinentes & vigilantes eſtote, quia Diabolus, qui hoſtis veſter eſt, inſidiatur, & tanquam leo rugiens circum vos obambulat, & ſemper hanc cogitationem habet, quem ex vobis vincat, & dentibus inimicitiæ morſum deglutiat. itaque ei reſiſtite, & ungues in ungues ejus injicite fortiter, ſecundum id quod in religione veſtra didiciſtis. Fugite à corruptionibus mundi, atque operam date, & omnis cogitatio & ſollicitudo veſtra in hoc ſit; ut in proprietate fidei veſtræ virtutem præſtetis, in virtute ſcientiam, in ſcientia abſtinentiam, in abſtinentia patientiam, in patientia miſericordiam, in miſericordia charitatem fraternam, in charitate fraterna amorem Dei. ſi hæc in vobis ſunt, & abunde inveniuntur, nunquam vacui & ſine fructu in cognitione Domini noſtri Ieſu Chriſti eritis. qui hæc parata non habet, cœcus eſt & palpans, & tentans manu, & oblitus remiſſionis peccatorum antiquorum. Quocirca fratres, ſtudete ut mediantibus operibus bonis in vocatione & in [1] electione veſtra vos confirmetis. nam ſi quis ita facit, nunquam circumcirca peccatum circuibit abundanter, ſed in regnum æternum Domini noſtri & Servatoris Ieſu Chriſti [2] lato corde intrabit. Sed ſi à pollutionibus mundi per doctrinam Chriſti refugit, & dolore concepto rurſus ab iis vincitur, utique poſteriora ejus pejora prioribus facta ſunt. melius fuiſſet ei, ut viam juſtitiæ non cognoviſſet, quoniam poſt cognitionem ejus à

[1] *legendum putamus* كزيدكي *& fortaſſis pro* به كزيدكي *vel* بر كزيدكي *quæ ſimul juncta electionem ſignificant.*

[2] *pro* بفراغ *hic & paulo ſupra legendum puto* بفراخ

mandatis sanctis recessit. hoc proverbium ipsi recte quadrat, canis ad vomitum suum reversus est, & porcus lotus se in cœno volutavit. Fratres singulares ne vos lateat, unum diem apud Dominum veluti mille annos esse, & mille annos veluti unum diem. moram non facit Dominus promissioni suæ, quemadmodum quidam arbitrantur, sed patientiam exercet erga vos, quia non vult quosdam perire, sed vult omnes ad resipiscentiam reverti. & dies Domini venturus est sicut fur. Itaque firmitatem promissionum exspectemus, quas summa tum justitia accipiemus. Quocirca hæc exspectantes, studete ut inveniamini innocentes, & impolluti, & in pace tranquilla. & longanimitatem Domini Iesu Christi lucrum putate: quemadmodum Paulus frater noster singularis vobis scripsit, secundum scientiam à Deo sibi datam. Crescite & in gratia & cognitione Domini nostri & Servatoris Iesu Christi. Ipsi est gloria nunc & in æternum.

AMEN.

Quicunque legit, preces ejus cupio.
Propterea quod ego [1] servus peccator sum.

[1] *servus per humilitatē hominem dicit. Distichon est in Persico.*

احکام مقدس باز گشت این مثل باو درست شد که سگ بقی کرده خویش باز گردید وخوک شسته خودرا در لای غلطانید ای برادران عزیز بر شما پوشیده نماند که یکروز نزد خداوند همچون هزار سال است وهزار سال همچو یکروز دیر نمی کند خداوند بوعده خود چنانکه بعضی می پندارند بلکه تحمل میکند بخاطر شمایان که نمی خواهد که بعضی گم شوند بلکه می خواهد که همکنان به توبه باز گردند وروزی صاحب خواهد آمد همچون دزد پس بحکم وعدهای انتظار کشیم که اینهارا بتمام دادگری خواهیم یافت بنابرین انتظار این چیزها داشته بکوشید که یافته شوید معصوم ونا آلوده وباشید آرام وحلم خداوند ایشوع مسیح غنیمت دانید چنانچه پاولو برادر عزیز ما بشمایان نوشت موافق دانش خدا داد خویش افزوده شوید ودر خشنودی ومعرفت خداوند ما وسلامی دهنده ایشوع مسیح اورا ست بزرگواری اکنون ودر ازل آمین ،

هر که خواند دعا طمع دارم ه
زانکه من بنده گنهکارم ه

ANIMADVERSIONES IN HISTORIAM PETRI.

AUTHORIS nomen Historia hæc præ ſe non fert. dubitari tamen nequit, quin ſit idem ille Hieronymus Xavier, qui Chriſti Servatoris hiſtoriam contexuit. Chriſti enim conſcripta fuit anno à nato Servatore 1602. Petri verò biennio ante, ut ſub finem hujus hiſtoriæ docetur. quo tempore noſter Xaverius in regno Mogorenſi degit, & propagando Euangelio operam dedit. Adde ſtyli, & tractandi modi convenientiam, quodque eadem quæ illic, & iiſdem verbis, hîc affingat. quale eſt illud, Pag. 9. 10. *Chriſtum Petri pedes primum, & quidem ſumma cum humilitate & lenitate animi, nec non flentem, & ſummo cum amore ac dilectione laviſſe.* Non ovum ovo ſimilius, quam hîc ſibi Xaverius. Nec minus hîc quam ibi impudens, in attexendis, quæ ſacra pagina penitus ignorat. Pag. 9. *Chriſtus*, inquit, *Petrum omnibus Apoſtolis, miniſtris ſuis, digniorem & eximiorem reddidit.* ubinam, Xaveri? apud quem Euangeliſtarum, & quibus verbis? ſubjicit protinus hiſtoriam, quæ eſt Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Verba reddidi Euangeliſtæ, non Xaverii, qui id impetrare à ſe non po-

tuit, Spiritus Sancti verbis ſua ut poſtponeret. Xaverii enim hæc ſunt, *Tu es Petrus, id eſt lapis ſuper quem ſtructura Eccleſiæ meæ firma erit.* ex qua verborum conſtructione idem eſt Petrus, & lapis cui Eccleſia inædificatur: at ex priori, non idem. neque enim Servator dixit, Tu es Petrus, & ſuper hunc Petrum, &c. Sed, & ſuper hanc Petram, diſtinguens inter Petrum, & petram: ad indicandum, ſicut Petrus non poterat in Eccleſia nominari Petrus, id eſt lapis, niſi ratione confeſſionis à ſe de Chriſto editę, ita confeſſionem iſtam eſſe veram petram, cui Eccleſia eſſet ſuperſtruenda. Sed fac ſenſum Chriſti eſſe, ipſum Petrum eſſe petram, cui Eccleſia ſit inædificanda, ſequitur ne inde, Petrum à Chriſto digniorem cæteris Apoſtolis, & eximiorem eſſe redditum? fatebitur mihi credo omnis Chriſtianus, Petrum non qua hominem, ſed qua Apoſtolum & præconem doctrinæ Chriſti eſſe fundamentalem Eccleſię petram. quid vero hîc habet, quod non cum cæteris coapoſtolis commune ſit? Eſt enim Eccleſia Dei *inædificata fundamento Prophetarum & Apoſtolorum*, Epheſ. 2. 20. non prophetæ dixit, & Apoſtoli, v. gr. Moſis & Petri, ſed Prophetarum & Apoſtolorum, id eſt metonymicè doctrinę Prophetarum, & Apoſtolorum. ſicut Luc. 16. 29. *habent Moſen & Prophetas*, id eſt, doctrinam Moſis & Prophetarum. quum igitur doctrina Euangelica non magis ſit Petri quam cæterorum Apoſtolorum, nulla cauſa eſt, cur Petrus magis petra dicatur Eccleſiæ, quam cæteri Apoſtoli. quamobrem *cæleſtis Ieruſalem duodecim dicitur habere fundamenta, quibus inſcripta erant 12 nomina Apoſtolorum Agni*, ut ſciamus, pares hîc eſſe partes Apoſtolorum omnium. Apocal. 21. 14.

Pag. 13. Facit hîc rursus, ut in historia Christi, Petrum quater abnegantem: bis apud Annam, & bis apud Caipham. Confer cum isto loco, & videbis rursus Xaverium. Vnde vero didicit, obsecro, Pag. 14. Petrum, desertâ Caiphæ aulâ, Dominam Mariam, aut ut propriè sonat, Majestatem Mariæ adiisse, nec ab ea tantum intercessionem postulasse, sed & mandatum accepisse, ut cæteris Apostolis congregatis, resurrectionem Christi cum ipsis exspectaret? oportuit scilicet, quum ex S. pagina Interpellatrix apud Deum, & præses Apostolorum haberi S. Virgo non posset, mendaciis id conficeretur.

Vt & mendaciis, Petrum esse Christi vicarium in terra. sic enim sunt verba Xaverii, Pag. 17. *Quum cœlum versus iturus esset Christus, Petrum in locum suum in terrâ constituit, ipsique dixit, Claves in manus tuas dedi. super quemcunque tu in terra ligas, ligatum erit super eum in cælo, & super quemcunque in terra solvis, in cælo super eum solutum erit.* Hæc Petro Christum dixisse jam ante ex Matth. 16. narravit Xaverius. at à resurrexione, quum se ad iter in cœlum accingeret, Petro soli repetivisse, splendidum est mendacium. pessima fide in solum Petrum transtulit, quod omnibus Apostolis attribuitur apud Iohan. 20. 21. 22. 23. Verba apud Latinum Interpretem sic habent: *Dixit ergo eis Iesus iterum, Pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflavit, & dixit ipsis, Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* ubi non tantum de vicariatu Petri nulla mentio, sed & potestas clavium, Matth. 16. ipsi data, & per illam peccata ligandi & solvendi, omnibus Apostolis communiter traditur.

Actor. 2. 6. Verba hæc, Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, Latinus Interpres ad verbum vertit, *Facta autem hac voce, convenit multitudo.* Temere admodum noster Xaverius per *vocem* intelligit sonitum venti & tonitrui, ac fingit, Pag. 18. *Hierosolymitanos, percepto vento intenso & fragore tonitrui, existimasse, Apostolos qui in templo erant omnes interiisse. quocirca undequaque confluxisse, ut statum eorum detegerent.* Somnium est, quum *vox* hîc potius rumor sit, qui de miraculosa Spirit. S. in Apostolis operatione per urbem spargebatur. Agnosce hîc rursus Xaverium. eadem enim dixit in Hist. Christi, pag. 526. Quomodo autem impactum Apostolis ebrietatis crimen repulit Petrus? dixisse eum ait: pag. 18. *Verè ebrii sunt, sed non ex potu uvarum; verum ex eo potu quem Ioël prædixit. cujus verba hanc habent interpretationem: Quum Christus veniet, viri vestri & filii vestri è Spiritu Dei ebrii erunt, & prophetabunt, & miranda facient.* Nonne audaciæ est & petulantiæ, tantopere à Petri & Ioëlis verbis recedere? Notandum quoque, hîc apud Nostrum, ad hanc apologiam Petrum surgere, nullâ factâ mentione cæterorum Apostolorum. cum Lucas dicat Act. 2. 14. σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα. Sed Petrus hîc ubiq; prævalet. Audi rursus.

Summa, inquit Pag. 29. *venditorum agrorum ad illum gloriosum* (Petrum dicit) *apportabatur, ut pro scientia & providentia distribueret, & unicuique quantum egestati ejus sufficeret, erogaret.* Rursus: *Ananias partem pecuniæ pro se servavit, reliquum autem in conspectum S. Petri tulit, & dixit: Hæc est summa pretii terræ, quam in conspectum tuum benedictum tuli.* Quis non videt, cur tam audacter Petro soli asscribat, quod S. Lucas Act. 4. 35. & 5. 2. Apo-

ſtolis in genere? niſi ut Indi hæc in ipſis Euangeliis tradi arbitrantes, ex Euangeliis de primatu Petri perſuaderentur. & ne primatum iſtum everſum irent, quæ Actor. 8. 14. leguntur, *Quum audiſſent Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Iohannem:* Noſter intrepidè hæc hoc modo interpolavit, Pag. 38. *S. Petrus, conſenſu cæterorũ Apoſtolorum, Iohannem comitem aſſumens, Samariam ivit.* hîc Petrus ſponte it, conſentientibus tantum cæteris Apoſtolis: illic ab Apoſtolis mittitur. Hîc Petrus ipſe Iohannem aſſumit; illic Iohannes etiam ab Apoſtolis mittitur, & Petro comes datur. Quorſum autem aſſumtum à Petro Iohannem dixit? ut hunc illius miniſtrum crederent Indi, adeoque præemineret ubique Petrus. quocirca probè ſibi cavit, ne, quod ait S. Lucas Actor. 8. 15, 17, 18. *impoſitione manuum Apoſtolorum datum fuiſſe Samaritanis Spiritum S.* idem ipſe diceret. Soli Petro, tanquam hero, id aſſcribendum fuit. neque alium hîc agnoſcit Noſter. vide pag. 38. lin. 14. Nuſquam non audax eſt Xaverius. Act. 10. 7. dicitur Cornelius Centurio miſiſſe *duos famulos ſuos, & militem religioſum.* noſter ait, *Vnum equitem & duos pedites.* poſt ỳ ſ. 11. dicitur linteum, è cœlo demiſſum, fuiſſe τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον *quatuor extremis devinctum.* noſter ait, pag. 42. *quatuor viri ad quatuor angulos tenebant.* adde ỳ. 22. ubi Cornelius dicitur monitus fuiſſe *ab Angelo Sancto.* noſter, *ab Angelo Gabriel.* ſic enim Perſicum سروش exponitur in Gloſſario Cl. Golii, *Angelus Gabriel.*

Quæ ſequuntur, ex indigno fide authore ſunt deſumta, nempe ex Clementis Romani Recognitionũ libris, de quibus quid ipſi Pontificii ſentiant, præmonendus

eſt Lector. Sixtus Senenſis Bibl. l. 2. in voce Clemens, *Recognitionum volumina, ut libere pronuntiem quid ſentiam, ſuſpicor,* inquit, *non eſſe Clementis. Nam præterquam quod multa in ipſis ſub perſona Petri Apoſtoli, ex intima Platonis & Ariſtotelis philoſophia referuntur, duo quoque integra folia recitantur ex perſona Petri in nono libro hujus operis, ad verbum tranſcripta ex libro de fato adverſus Abydam aſtronomum Bardeſanis Syri, qui teſte Epiphanio claruit ſub Marco Imperatore annis 70 poſt mortem Clementis: quam etiam Bardeſanis ſcripturam Euſebius iiſdem plane verbis recitat, ne una quidem immutata dictione. Sunt quoque in his libris pleraque incerta, multa fabuloſa, nonnulla inſuper Catholicis dogmatibus adverſantia, ex quibus Iacobus Archiepiſcopus Genuenſis nonnulla annotavit in vita Clementis.* Hæc Sixtus, qui paulo poſt, hoc Recognitionum opus, idem eſſe vult cum *Itinerario Clementis*, damnato ab Eccleſia. Sed paulo etiam gravius de his libris Baronius Ann. tom. 1. ad an. 51. num. 53. *Ex his libris,* inquit, *tanquam ex cœnoſo gurgite ejuſmodi portentoſa mendacia, & inſana deliria deducta ſunt, quæ non tantum ab eruditis viris improbanda, ſed ab omnibus qui vel leviſſimè Eccleſiaſticarum rerum peritia tincti ſunt, eſſe procul rejicienda non dubitamus.* Nec diſſimile eſt judicium Bellarmini in lib. de Script. Eccleſ. & de Rom. Pontif. lib. 2. c. 2. Et Pererii, Comment. in Gen. lib. 2. 4. 1. Ex his tamen fontibus hiſtoria Petri, quæ deinceps ſequitur, potiſſimum manavit. Quod enim de Cathedra Petri, Antiochiæ à Theophilo urbis præſide erectâ narratur, pag. 49. depromptum eſt ex decimo Recognitionum libro, ſub ipſum libri finem. Quæ ſequitur ibidem hiſtoria, de Fauſtino, ejuſque uxore Mathi-

diana, ac tribus eorum filiis, Fausto, Faustino & Clemente, per omnes decem Recognitionum libros sparsa est, nisi quod ibi pater Faustinianus, mater Mathidia dicitur. estque Clemens idem iste, cui hi Recognitionum libri asscribuntur, quique in iis admiranda, quæ sibi familiæque paternæ evenerunt, recenset: ut dubium nullum esse queat, quin quæcunque à Xaverio de hoc negocio narrantur, non aliunde fluxerint. Fratrem Faustiniani fratriam suam Mathidiam deperisse, habes lib. 7. at Germanum eum dictum fuisse, quod non ignorat Noster, ibi tacetur. Iter Mathidiæ cum filiis duobus Fausto & Faustino Athenas, eorumque naufragium, & ut in insulam quandam appulerit Mathidia, ibi à vidua paupercula hospitio sit excepta, & ob filiorum amissionem, quos mersos putabat, brachium sibi momorderit, ibidem loci habes. ubi & Insulam istam Aradum, vel Antharadum dictam fuisse docetur. Similiter Faustinum & Faustum à piratis fuisse naufragio ereptos, Cæsaream Stratonis deductos, viduæ, Justæ nomine (noster Justinæ dicit) divenditos, & mutatis nominibus, priorem Nicetam, alterum Aquilam fuisse dictum, & Simonis magi factos esse discipulos, in eodem libro extat. ut & naufragium patris ipsorum Faustiniani. At quomodo Clemens per Barnabam ad Petrum devenerit, ex lib. 1. Recogn. disces. quomodo per Petrum primo Clemens, deinde Faustinus & Faustus matri Mathidiæ innotuerint, ex lib. 7. quomodo rursus per eundem Petrum Faustinianus senex & uxorem repererit & filios, ex lib. partim 8. partim 9. Quomodo Mathidiæ simul, & hospitæ ejus paralyticæ sanitas à Petro sit restituta, ex lib. 7. Universam

versam hanc fabulam recenset quoque Abdias Babylonius, Apostol. histor. lib. 1. sed quod scriptum Apocryphum, prorsus rejectum, nullius fidei & supposititium esse, ipsi Pontificii clamitant. vide Salmeronem, Comment. in 2. Tim. 2. disput. 2. p. 585. Baronium, Ann. tom. 1. ad an. 51. num. 51. Possevinum Apparat. Sac. verbo Severus Sulpitius. Bellarminum, lib. 2. de bonis oper. c. 24.

Pag. 62. Fabula de Catenis Petri extat in Lombardica Historia, sive Aurea Legenda, id est, in nugarum & mendaciorum cloaca. sed noster ait, Theodosium regnasse anno 388. Legenda, cœpisse eum regnare anno 426. Noster, Eudoxiam fuisse uxorem Theodosii. Legenda, ejus filiam. Noster unius catenæ meminit, quam Eudoxia Hierosolymis Romam attulerit permissu Præsidũ Malthæ. Legenda, duas catenas, quibus Petrus sub Herode vinctus fuerat, Judæum quendam Eudoxiæ obtulisse pro magno munere, quibus se cum catena à Pelagio Papa (noster Gelasio) producta sociantibus, & tam arctè jungentibus, ut cum ea in unam coalescerent, inde Festum Petri ad vincula esse ortum. Quod autẽ noster addit, catenam hanc miraculis claruisse, & *quicunque eam gutturi suo alligavit, à quocunque morbo sanatum fuisse, ac dæmoniacis liberationem contigisse*, Aurea Legenda plenius narrat, his verbis: *Comitem quendam, Imperatoris Ottonis propinquum, Diabolus ante oculos omnium tam crudeliter arripuit, ut seipsum dentibus laceraret. Tunc jussu Imperatoris ad Iohannem Papam ducitur, ut catena S. Petri ejus collo circumdaretur. Sed cum quædam alia catena, furentis collo fuisset imposita, & nihil ex hac provenisset salutis, nimirum ubi nihil latebat virtutis, tandem*

vera Petri catena producitur, & furentis collo imponitur. tantæ autem virtutis pondus Diabolus ferre non potuit, sed mox coram omnibus exclamans abscessit. Tunc Theodoricus Metensis Episcopus ipsam catenam arripuit, & eam se nullatenus dimissurum, nisi manus sibi præscinderetur, asseruit. Cum igitur super hoc inter Episcopum & Papam aliosque Clericos gravis oriretur contentio, Imperator tandem ipsum litigium sedavit, & Episcopo ex ipsa catena à Papa annulum impetravit. Ignosce, benevole Lector, quod hisce næniis obtundaris. nugari libuit in gratiam Xaverii, ut, quam præclara spectarit, intelligatur.

Pag. 65. Nuncupato super ægros à S. Petro Iesu Christi nomine, ingentem lucem è cœlo apparuisse, qua sanatis protinus omnibus, plus quam decem hominum millia una septimana fidem Christi amplexa fuerint, petitum est ex lib. 10. Recognitionum sub finem.

Pag. 65. Petrum ac Paulum adfuisse simul Romæ, seque pariter Simoni Mago opposuisse, ex Abdia Babylonio petitum, Apostol. Histor. l. 1.

Simonem Magum caput sibi obtulisse amputandum, specie vero ovis imposuisse Cæsari, ex Legenda S. Petri in Lombar. hist. haustum est, ubi Leo Papa fabulę istius author dicitur; in cujus tamen epistolis nihil tale quærenti occurrit. nec, si occurrat, fide dignus sit, nisi de antiquioris authoritatis testimonio constet. quum is demum 550 circiter annis à nato Christo vixerit.

Paris authoritatis est, quod de Angelis Simonis, canum rapacium formâ in S. Petrum immissis, ab illo autem pane coercitis: Item de mortuo, quem Simon suscitare se posse jactabat, suscitavit autem Petrus, narratur. Vtrumque ex Abdiæ Babylonii Apostol. Histor. l. 1.

fluxit. nisi quod apud hunc posterius miraculum priori præmittatur, tanquam ejus causa seu occasio. Noster Lombardicæ historiæ seriem sequi maluit.

Sed unde fabulam habet de cane, foribus cujusdam discipulorum Petri, Vigilii nempe, ad dilacerandum Petrum alligato? Totam eam habet Lombardica Historia. Sed pro Vigilio, Marcellum dixit. Alium Simonis canem habes apud Cedrenum pag. 170. *Quo tempore*, inquit, *magnus ille Apostolus Petrus Romam venit, statuit Simonem adire. Erat ad fores Simonis canis prægrandis, catenâ vinctus, cujus operâ Simon arcebat quoscunque ad se accedere nollet: idque primum miraculum occurrebat ad Simonem intraturis. Petrus canem ita magnum & efferatum cernens, cognito multos ab eo fuisse interfectos, quod ante jussum Simonis ingredi conati essent: apprehendit eum, solutumque intrare ad Simonem jussit, eique humana voce dicere, Petrum servum Christi cupere ipsum conventum. Cum canis statim intro accurrisset, itaque esset locutus, obstupuerunt qui cum Simone erant: percontatique sunt, Quisnam iste Petrus, & quæ ejus tanta potestas esset. Simon respondit, non debere hoc eos mirari. nam se idem præstiturum. simul cani mandat, ut humana voce Petrum intro venire jubeat. quod quum canis fecisset, ad Simonem intravit Petrus.* Idem narrat Nicephorus, hist. Eccles. lib. 2. c. 27. Mirum id à nostro fuisse omissum. puduit eum forte commenti. utinam & similium puduisset.

Volatus Simonis in aërem, ejusque mandante Petro in terram lapsus ac mors, antiquiores authores non habet quam Abdiam Babylonium, lib. 1. & Clementem Romanum Constit. Apostol. lib. 6. c. 9. ubi ipse Apostolus Petrus Simonis hoc ludibrium & tristem casum nar-

rat. Sed ut ſupra Clementis hujus Recognitionũ libros ab ipſis Pontificiis repudiari diximus, idem de Conſtitutionum Apoſtolicarum libris dicendum. vide cenſuram Scriptorum quorundam veterum Rob. Coci, ubi non tantum indubitatis argumentis, ſed & Baronii, Bellarmini, atque Bovii Epiſcopi Oſtunenſis authoritate, libri hi incerti, apocryphi, & cum ſana doctrina ſubinde pugnantes arguuntur.

Pag. 77. De cuſtodibus carceris à Petro in carcere converſis, deque fonte ibidem producto, quo baptizarentur, ſcripſit Linus Epiſcopus in Paſſione Petri Apoſtoli, qui cuſtodes iſtos Proceſſum & Martinianum vocat, ac fontem admirabili ſigno crucis & precibus de rupe fuiſſe productum ait. *At Lini hiſtoria verè conficta eſt, & quia conficta, nullius eſt authoritatis*, inquit Bellarmin. de Rom. Pontif. l. 2. c. 9. ſimiliter Baronius, Poſſevinus, & alii Pontificii judicarunt, ut videre eſt in Cenſura Coci.

Pag. 78. Petrum à piis rogatum ut Româ diſcederet, renuiſſe, deinde precibus ceſſiſſe: exeunti Chriſtũ cum cruce occurriſſe, ſeque Romam tendere ut crucifigatur dixiſſe, hinc Petrum pedem retuliſſe, Abdiam Babylonium & Linum autores habet, apocryphos, ut diximus.

Ibid. De duobus Romani filiis, dæmoniaco uno, altero incurabili morbo detento, à Petro autem ſanatis, in nullo citatorum hactenus à nobis authorum quicquam legimus. de filia autem à dæmone per Petrum liberata in inſula Antharado, hiſtoria eſt, aut fabula potius apud Clementem Recogn. l. 9. ſub finem.

Pag. 81. Martialem à Petro in Galliam fuiſſe miſſum, cum aliis ſociis, quorum unus paulo poſt defunctus Petri

tri baculo ſit reſuſcitatus, Abdiam Babylonium authorem habet. qui in hiſtoria S. Martialis Epiſcopi fabulam hanc enarrans, Auſtriclinianum vocat defunctum hunc Martialis ſocium, & in loco qui Elſe vocatur, è ſæculo migraſſe ait. In hiſtoria Lombardica diverſimodè hæc fabula narratur.

Ibid. At de Minio & Domitiano in Galliam quoque miſſis, Domitiano autem in itinere defuncto, ac veſtis S. Petri lacinia vitæ reſtituto, nihil rurſus in prædictis authoribus legimus. pag. 82. de Petri filia Petronella, ex Marcello refert Aurea (ſtercorea) Legenda Iacobi de Voragine, ſed non prorſus cum noſtro conſentientia.

Pag. 85. De Agrippa & quatuor ejus ſive uxoribus ſive concubinis fabulam apud Linum habes, apocryphum ſcriptorem.

Pag. 90. Petrum inverſis veſtigiis fuiſſe crucifixum, quod ipſe id poſtulaſſet, authores ſunt Abdias Babylonius, & Linus. poſt illos alii.

Ibid. Angelos crucem Petri circumvolitaſſe, coronas florum geſtantes, Petrumq; è manu Chriſti librum accepiſſe; author rurſus eſt Apocryphus ille Linus.

Pag. 93. Petrum 37 ætatis anno cœpiſſe in Chriſtum credere, tres annos viventi Chriſto inſerviiſſe: 12 annis Hieroſolymæ & Antiochiæ degiſſe: 25 annis Romæ prefuiſſe, adeoque octogenarium fuiſſe mortuum, nullis certis teſtimoniis nititur.

Ibid. Statura ac forma S. Petri ex Nicephori Eccl. hiſtor. l. 2. c. 37. deſumta eſt. qui Author ut Græculus eſt credulus & fabuloſus, ita recens eſt, quippe qui anno demum milleſimo & centeſimo à nato Chriſto vixit. Capillos capitis & barbæ ait fuiſſe criſpos & denſos. At Hiero-

Hieronymus tom. 9. in Comment. in epist. ad Galatas tradit, Clementem in periodis Petri referre, *Calvitiem habuisse in capite.*

Cibum ejus panem fuisse siccum, ita tamen ut nunc ad oleum, nunc ad olera interdum ferretur, ex Clem. Recognit. lib. 7. petitum.

Faciem Petri perpetuis lacrymis adustam fuisse, in Lombardicâ histor. legimus.

Pag. 94. Curam, quam dormientium suorum discipulorum habuisse S. Petrum noster narrat, nusquam legimus. estque sanè ineptissima.

Reddet aliquando rationem Xaverius magno ovium pastori, ac summo animarum inspectori Christo, quod pro salutari Prophetarum atq; Apostolorum doctrina, nugas has & fabulas, quarum primi Authores doctioribus ac prudentioribus Ecclesiæ Rom. Antistitibus spurii atque apocryphi habentur, supponere, adeoque doctrinam Apostolicam conspurcare, Ecclesiam Christi ludibrio exponere, & spes hominum fallere ausus fuerit.

SVffecit nobis breviter præcipua Historiæ S. Petri capita perstrinxisse. Cætera aliis relinquimus, quibus plus est otii. Ne quis autem de fide nostra sinistri quid hîc suspicetur, monemus, Autographum M.S. esse libellum in quarto, cujus volumine alii etiam duo Persici tractatuli continentur, nempe Mors Huseini filii Ali Chaliphæ. Deinde fragmentum vitæ Acabari Imperatoris Mogol. Allatus fuit ex regno Mogolensi, cum aliis octo aut novem libellis Persicis, quorum unus inscripta habet quæ sequuntur, *Emptus in Agra, 16. Stuferis,*

feris, 20. Octobris 1626. Ioannes Romanus Roterodamo-Batavus. Emtor ergo, possessorque istorum librorum fuit hic Ioannes Romanus Roterodamensis, idemque Medicus, qui Orientalium Linguarum cognitione flagrans, Indiam petiit, ibique hosce libros coëmit. Sed cum in reditu ad patriam, vitam cum morte commutasset, in aliorum manus libri hi inciderunt. quorum duo volumina sunt penes amicum nostrum Ioannem Eligmannum, nunquam sine honore ob variam ejus eruditionem nominandum. ex quibus est hic quem ex parte vertimus libellus. Hunc adeat, qui de fide nostra certus esse cupit. Vt autem curiosus, & rerum in orbe Barbaro à Christianis gestarum studiosus Lector, studia nostri Xaverii apud Mogoranos penitius intelligat, visum fuit, ex Libello Leodii anno 1601. impresso, cui titulus, *Iaponica, Sinensia, Mogorana, à P. Ioanne Orano in Latinam linguam versa*, duas Epistolas, unam ipsius Xaverii, alteram Emmanuelis Pigneiro, ambas anno 1598. ex India sive regno Mogorano datas, subnectere. ut liqueat, quanto molimine, quibus artibus, & quo successu, non tam Euangelium, quam Romana superstitio atque idololatria, promota ab ipsis sit inter Indos, ac protrusa. Vtere, fruere, Lector humanissime, ac studiis nostris fave.

NARRATIO BREVIS RERVM à Societate in Regno magni Mogor gestarum, transcripta ex Literis P. Hieronymi Xavier Societatis IESV, Anni 1598. & P. Emmanuelis Pigneiro, Anni 1598.

HIs, res nostræ missionis persequar, & quæ in Cascimirano Regno Frater noster Benedictus Gois, mecum Regem comitatus, effecerit, breviter comprehendam. Regio hæc perfrigida est, eamque algidam magis reddunt altissimi, quibus cingitur, montes: sed cum Regno Tebat (quod illi ab Oriente adjacet versus Scetaium, vel Cataium, ubi est ille insolens, & nominatissimus trecentorum millium murus, qui Tartariam à Sina dividit, & separat) collata, temperatior, ita ut à gelidis montibus Regni Tebat mense Majo gregatim, & per acies infinita prope anserum sylvestrium agmina advolent, & in flumina, quæ juxta Vrbem Cascimirum tanquam calidam magis manant, & fluunt, se immittant. Octo ab ea Civitate milliaribus, est locus aquæ dulcis, tam vastus, ut majora, & altiora navigia ferat, & ambitu suo quinque, latitudine verò semi alterum miliare complectatur. In Insula, arte, in lacu medio excitata, palatium est Regis, in quod se confert, cum ad anserum, quæ magno ibidem sunt numero, venationem proficiscitur. Ad fluminis ripam, quod per lacum Occidentem versus decurrit, visuntur immensæ magnitudinis arbores, trunco foliis castaneæ simillimæ, tamen plurimum differente, qui exsiccatus vagas, & volubiles undas refert, estque cistis, &

scriniis fabricandis aptissimus. Terra, oriza, frumento, herbis esui aptis est fertilis, & à multis fluminibus irrigatur, adeoque fontibus abundat, ut in colliculo centum & plures fontes inveniantur. Ad mori radices vites plantant, quæ arboris stipitem supergressæ claviculorum adminiculo ita se ramis inserunt, ut ex eadem arbore uvæ, & mori dependentes videantur. Non procul à Civitate, Palatium antiquum cernitur nigro lapide, summo artificio extructum, cujus columnæ, & porticus, saxis constant justam mensuram excedentibus. Vulgo dicunt, cum Civitas ethnicos ritus sequeretur (nam ante 300. annos incolæ Mahometum Maurorúmque superstitiones admiserunt) ad usque eum locum protendebatur.

Hoc in Regno extrema fuit fames, sic ut in dies multi inedia absumerentur, & ne pueri infantes deserti, & omni humana ope destituti morerentur, matres è domibus ejectos in plateis exponebant, quorum plurimos colligebamus, qui salutari aqua abluti creatori suo animam reddebant. Cum igitur ex Mauris quidam abjectos infantes tam pie, & humaniter a nobis tractari vidisset, obtulit ex filiolis suis unum, quem matri restitui, data in alimentum, & nutritionem certa summa. Sed dilato baptismo multo mane, & primo velut diluculo exauditus est ad domus januam clamor. accurrens igitur ad ostium, ut viderem quid sibi vellet hæc vociferatio, inveni matrem esse infantis, evocantem me, ut in ædes suas me conferrem, puerulum morti proximum baptizaturus: Parui, comitantibus me Lusitanis quibusdam, &, consentiente Patre, ablui. Volebat Pater mortuum circumcidere, sed non passi sumus tantum sacrilegium, sepelivimusque Christiano ritu. Benedictus Dominus, qui ab hominibus abjectos in vitam

æternam colligit. Idem pusioni trimo accidit, qui ad nos a Maura quadam delatus, statim a baptismo mortuus, in cælum conscendit.

Cum Rex Laborum regredi vellet, petii, ut bona ejus cum facultate, nobis præire liceret: In iter parantibus supervenit mulier filiolum deferens, quem nobis venderet, & ne adulterinus, aut furto sublatus putaretur, secum testes adducens, qui proprium confirmarent: sed cum negarem mihi eam in rem commoditatem, neque eum adesse, qui commode puellum portaret; obtulit se ad montes usque, iter sat longum, filii bajulam, quod, & fecit, exigua mercede, & pretio.

Recedentes ex Ethnicis plurimi valedicturi accesserunt, quasi multis annis amicitia fuissemus conjuncti: magnam enim de nostro candore, & integritate opinionem conceperant; quare qui in comitatu Lusitanorum nos sequebantur, pecuniam suam servandam nobis committebant. Eo in regressu, famis, & frigoris incommoda, itinerumque multas difficultates passi sumus, viis montibus interseptis, adeo vero arctis, & asperis, ut solum equitem admitterent, & lento hoc, ac tardiori frequenterque interrupto incessu, patientiam nostram exercerent, elephanto, qui sarcinas portabat, novam afferente molestiam, qui in transcendendis montibus, pedibus diffidens ne oneri succumberet, proboscide, tanquam scipione quodam, utebatur. Hoc in itinere interrogatus ab Ethnicis, Frater noster Benedictus, quis esset, Religiosum se esse, respondit, qui cum sociis semitam veram in cælum conscendendi. homines doceret, & cælibem, ac castam vitam duceret, quo audito ad pedes se abjiciebant, ejus instituti viros plurimum laudando.

Post

Post multos anfractus, & labores tandem ad decimum tertium Novembris Laborum pervenimus, unde 13. Maij discesseramus, fuimusque à Gubernatore, qui vices Regis absentis obibat, & civibus, qui primo olim accessu, nos lapidibus impetebant, sereniori vultu, & cum aliqua gratulatione excepti. Paucos post dies sequutus est Rex cum Principe, equis, elephantis, multisque ex suis in via amissis. Iuerat ad leonum venatum Princeps, elephanto fæmina nullis dentibus armato vectus, occurrentesque leones necdum adultos, aut viribus confirmatos, facilè confecerat, quibus tamen succurrens valentissima leæna, magna ferocitate Principem versus dilapsa, priusquam proximè accessisset, ab eodem sagitta, non tamen mortifero ictu confixa est, qua plaga accepta, rabida, & furens aggreditur, ferientem ut eum unguibus, & dentibus discerperet, sed fistulæ sulphureæ, quam gestabat, glande non inani, aut irrito conatu rursus trajecit, nec hoc quidem vulnere, tametsi graviori, audaciores spiritus, ferociamque remisit: verum irritata magis, impetu magno in elephantum insiliit, tam vicina hosti, ut oris spuma, quam rabies excitabat, Principem inficeret, qui tamen periculo audacior factus, arrepto sclopo tanto impetu feræ caput pulsavit, ut attonita, & stupens in terram rueret, quam miles quidam adorsus, gladio percussit, quo ex vulnere mortua est, prius tamen se ipsam ulta, miserrime dilacerato, & dilaniato percussore. Videtur Dominus noster, hoc ex periculo liberare voluisse Principem, quod cum sit rebus nostris addictissimus, eo, forte ut instrumento, uti velit, ad multorum salutem, & ab errore conversionem.

Natalitiis Christi festis, Frater noster Benedictus Gois

q 3 *præ-*

præsepe, & incunabula tam pia curiositate excitavit, nullus ut Goanorum cederet, ad quæ visenda, Christianis immixti Ethnici, & Mauri, accurrerunt. Nocte multa religione dictæ sunt missæ, exhibita etiam à quibusdam adolescentibus pastoralis ecloga, quæ, Persica lingua, de Christi Domini Natali agebat, adjunctis aliquot Industanis sententiis: sicque placuit ut ex duobus Mauris, qui actioni intererant, alter socio diceret: Nos Christianos Cafaros, hoc est, gentem quæ nec Deum, nec Prophetas noverit, vocamus: nos certe illi ipsi sumus, cum ea, quam ipsi de Deo, rebusque divinis notitiam habent, adeo, ut audis, in vatibus, & prophetis versati, careamus. Refecti sunt igitur, & hac pia exercitatione recreati plurimum, & quæ viderant læti ad suos perscripserunt. Idem fecerunt ex Ethnicis quidam. Finito sacro officio, apertæ sunt omnibus portæ, eaque fuit Maurorum, & Ethnicorum accurrentium pietas, & religio, ut conspecto puero Iesu in cunis jacente, venerabundi se in terram prosternerent. Varia sacræ scripturæ mysteria, quæ coram exhibebantur occasionem dabant de rebus fidei nostræ sermocinandi. Tantus vero iis diebus extitit spectantium concursus, ut ad Octavam Epiphaniæ incunabula permanserint: Fama hujus per Civitatem sparsa, etiam exteros ad visendum hoc spectaculum impulit. Et ut omnia constringam, adeo quibusdam centurionibus, & belli ductoribus placuit, ut etiam Regi denunciare vellent, dignum esse existimantes, ut vel ab ipso Rege, videretur. Nihilominus tamen majora signa approbationis rerum nostrarum ostendebant Ethnici, quam Mauri, qui votis Dei matri se obligabant, offerendo illi, quæ cujusque facultas permittebat: Attulit illi quædam mulier, certum quod-

dam

dam donum, cumque doni caussa ab ea requireretur, respondit, postulasse se à Bibi Mariam, hoc est, a Domina Maria (ita enim Beatissimam Virginem nominant) filiolum, quem etiam impetraverit: In hujus igitur rei memoriam, & aliquam compensationem, hoc munus offerre.

Neque solum plebs, & infima multitudo, ad Mariam, misericordiæ matrem, ut gratiam aliquam impetret, sed, & ipsi Principes, recurrunt. Quos inter unus, nescio quid postulaturus duos cereos obtulit, quatuor palmas longos, ea crassitudine, ut duabus manibus vix stringi, vel comprimi possent, acceptumque ex his unum clausis, & obseratis oculis in modum orantis, & meditantis Patri consignavit accendendum, & in honorem Domini Iesu (ut ipsi loquuntur) absumendum. Eodem ritu, & ceremonia, alterum dedit, ut in cultum & gloriam Dominæ Mariæ arderet. Deinde in eleemosynam triginta aureos contribuit, quos in Christianos pauperiores distribuimus.

Amor, & studium, quo Princeps Christianæ fidei afficitur, facit, ut offerente sese occasione eam defendat, & tueatur. Hinc accidit, ut cum Maurus quidam coram diceret, Patres Societatis porcinas carnes edere, neque se satis intelligere, quam vitæ rationem tenerent Christiani; responderit Princeps, nullam illi justam esse caussam cur de iis male loqueretur aut sentiret, quod legem Euangelicam possiderent, prophetas, & scripturam sacram, ad cujus normam omnes suas actiones definirent.

Profitetur publice devotionem suam, & Domino Iesu, ac Dominæ Mariæ (utor verbis gentis) debitam reverentiam, eamque ob caussam in cubiculo utriusque pictas habet imagines, quas quodam die in hujus rei confirmationem, ex fenestra spectandas multis exhibuit.

Obtu-

Obtulerat illi Christianus quidam Servatoris nostri cruci suffixi, pendente utrimque latrone, fictam, formatamque imaginem: Cum ergo astantibus multis plenam hujus significationem deposceret, campum mihi aperuit, ut bonam temporis partem in explicandis tormentis, & Christi perpessione, consumerem. Idem à me factum est, alio quodam tempore, in media hominum corona, occasione accepta, ab Iaponica sica in cujus capulo crux, & clavi visebantur, Principe etiam ex fenestra attentè me audiente.

Quodam die cum eum inviserem, inveni cum duobus pictoribus, qui inductis coloribus, & pigmentis parvas quasdam imagines illustrabant, quarum altera, erat Angeli Pastoribus apparentis: altera, Servatoris nostri de cruce depositi: Interroganti igitur, quid hæc sibi vellent, & quorumnam essent similitudines: sacræ perpessionis Christi Domini habitos olim ad ipsum sermones innovavi: Disputavi etiam cum ejus magistro de mysterio Sanctissimæ Trinitatis, & assumpta à Filio Dei in salutem generis humani, carne; ostenditque se in meis responsionibus conquiescere. Cum ex me scire vellet modum, quo Christiani precationes suas instituunt, lapsus sum in difficultatem, quam experirentur, qui extentis brachiis, & corpore in crucis modum conformato, ad Deum orarent: Quod cum audisset quidam Principi familiarior; & quænam, inquit, hac in re pœna? mihi animus & vires, ut etiam horam unam in eam formam productis, & sparsis sim brachiis: Iussit igitur Princeps, ut experiretur, qui composito in crucem corpore jocabatur, laborem eum elevans: sed post aliquam moram rogatus, qui haberet, confessus est, nonnihil se fatigari; Modico rursus tempore interjecto, dixit, gravem esse, quam sentiret corporis molestiam, quodque languentia, & fessa

brachia diutius tenere non posset, dabatque ea doloris signa, ut Principi, & astantibus risum moveret. Curavit etiam, ut duo alii idem probarent, qui primo quoque tempore doloris impatientes, misericordia implorata, circumstantibus cachinnum excitarunt. Tandem secedens, & in locum secretiorem se recipiens Princeps, voluit in se ipso molestiam hanc experiri, ac in quartam, & eo amplius horæ partem eam corporis constitutionem produxit, tanto dolore, ut stupentibus, & quasi emortuis membris brachia movere non posset, pœnæque acerbitatem professus, dixit se tamdiu perdurasse, quoad temporis, quo Christus Dominus noster in cruce pependit, recordaretur. Cœpit postea de pœnis, & corporis afflictationibus, quas voluntarie, & ultro Christiani suscipiunt, multo eorum qui præsentes aderant sensu, fusius loqui; & hujus confirmationem narravit de Patre Rodolpho Aquaviva (cui fuerat amicus intimus) quod cum in cubiculo non procul à suo ageret, nocte quadam hujusmodi strepitum audiverit, ut in parte remotiori eum excitari putaret; cessante igitur sonitu, conclave Patris ingressum & flagello forte invento sic sanguine infecto, ut cruoris guttæ in terram deciderent, Patrem rogasse, quid sibi strepitus auditus voluisset. Sanctum vero Patrem risu tegere voluisse, quod vultus rubor, & verecundi oculi manifeste indicabant. Permoti sunt omnes hujus facti narratione, fidemque Principis verbis tribuerunt.

Alio quodam die de continentia, & castitate, & his qui se integros, castosque juxta legem Christianis præscriptam servant, nobis fuit disputatio. qui punctus est totius difficultatis, & caussæ, cur Christianorum sacris Mauri, libidinis, & incontinentiæ sordibus immersi, non initientur. affirmavitque Princeps, si Euangelium plures uxores permitte-

ret, à multis recipiendum, quod in cæteris, quæ docet, sanctum sit, & conforme rationi. Neque mirum si in temperantia servanda, moderandaque libidine, tantum inveniat difficultatis, cum triginta sex vitæ annos non excesserit, & viginti mulieres, tanquam legitimas uxores sibi adjunxerit.

Adeo cupidus est, & appetens rerum earum, quæ è Lusitania, & India huc afferuntur, speciatim vero imaginis Servatoris nostri, & beatæ Virginis Angelorum Reginæ (quibus ut ait se commendat) ut admirationem moveat. Hinc accidit ut aliquando à Cambaia ad hanc Aulam advectas sarcinas in suum palatium curaverit transferri, quibus præsente se dissolutis & explicatis, quæcumque adlubebant usurpavit, persoluto tamen earum Dominis justo pretio. Eadem ex caussa ob magnam quæ illi nobiscum intercessit amicitiam, non ignarus antiquæ sententiæ: Amicorum omnia sunt communia, ex iis quæ ad nos Goa mittuntur, quæ probantur, & placent, accipit. Retinuit olim sibi imagines quasdam, quarum unam P. Provincialis ad eum destinarat, cumque ex iis aliquam quæ arridebat commonstraret, suspicatus illam esse, qua Pater illum donabat, dixi à magno Patre (sic enim P. Provincialem vocant) ad S. C. missam: quo verbo recreatus est plurimum, quod ejus memoria etiam Goæ in honore esset. utque declararet quam gratum, acceptumque munus esset, peristromata duo, ornando Domini Iesu altari, dono dedit, adjecto etiam tertio elegantiori.

Atque hæc de Principe sint satis, nunc aliquid de Rege dicamus. Cum mihi esset deferenda ad Regem à P. Provinciali missa epistola, quoniam in Oriente moris non est, ut quis se det in conspectum Regis vacuis manibus, ejusdem P. nomine duas affabre in Iaponia fictas imagines largitus sum: Alteram Christi Domini: B. Patris Ignatii alteram, quæ fue-

runt

runt gratissimæ; singulariter verò B. P. Ignatii imago, & similitudo placuit, quod nova esset, nec alias illi visa, petiitque quemnam referret. quod cum fusius explicuissem, rogavit ut vitam ipsius lingua Persica in bonum totius Regni scriberem. Interea advenit Princeps, visaque imagine, postulavit eam tantisper sibi concedi, dum similem pictoris manu fingi sibi curasset. Alio quodam die ad salutandum accedenti, in manus dedit P. Provincialis ad se datam epistolam, ut publicè eam legerem, quod & feci Lusitanicè primum, deinde Persicè: Quam cum percurrerem, signa dedit hilaris, & prompti animi, quod P. scriberet se obligatum, & obstrictum S. C. ob beneficia, & favores nostris impensos: quodque Goæ curaret Domino Iesu commendari. Ad quod Iesu sanctissimum nomen summa reverentia caput detexi, & priusquam honoris sacro nomini exhibiti rationem redderem, apprehensa manu mea, chiliarchis, & centurionibus suis explicatè declaravit, Christianos summo in honore, & veneratione sanctissimum nomen Iesu habere, quæ fuerit causa cur caput detexerim; atque ad me conversus, petiit Itane esset: cui respondi, vera loquutum. Finita P. Provincialis Epistola, lecta deinde P. Monserrati, causam rescire voluit, cur hic à Turcis captus, comprehensusque fuisset, ut ab aliis acceperat. dixi: Mauros, & Turcas Christianis inimicissimos, quos etiam cum possunt pessime excipiunt, eo quod Mahometanæ legi, & sectæ adversentur, cum tamen amare, & in charis habere deberent, a quibus, ut fratribus, & salutis cupidis demonstrata veritatis via; pro qua vitam ponerent, amarentur maxime: neque multos dies intercessisse cum B. P. Abrahamus ad Prestem Ioannem tendens, a Georgio Maronita ob fidei Christianæ professionem cæsus, martyrii palmam reportarit. Hic meus sermo in apertam concionem transiit,

nec

nec defuerunt auditores, Mauris ipsis invitis, qui turbato vultu, accensisque ira oculis, illustrari, & efferri gloriam veri Dei, deprimi vero ac proteri, vitiis, & sceleribus contaminatum, Mahometum audiebant. Neque enim parum permoventur Mauri, cum vident tanta libertate, infamem eorum prophetam nos convincere, & detestari. atque ex iis non nemo ob amicitiam, qua nobis est conjunctissimus monuit, ut caute, & prudenter res Christianas pertractarem, nullum enim Maurum ibi præsentem, qui cupide sanguinem nostrum non sitiret: atque ego, inquit, qui vobis non fictus, sed integer sum amicus, quotiescunque adversus Mahometum loquentem audio, sic accendor, & indignatione ardeo, ut frequens mihi sit voluntas adacto in pectus pugione, te ipsum transfigendi.

Rex a natura rara quadam, & fœlicissima memoria donatus est, quo fit, ut tametsi legere, & scribere nesciat, nihilominus quod prudentiores, & doctiores quosdam disserentes, vel aliorum libros legentes audiverit, nulla sit res, cujus aliquam non habeat notitiam. Pauci est, & levis somni, bonamque noctis partem in audienda historiarum lectione impendit. Si quis extraneus ad Aulam accedit, subito ad se venire imperat, præsentem minutatim interrogat, quæ, & quanta viderit: qua transierit. Circa noctis medium, horæ dimidiatæ spatio alio se ad orandum recipit, interim conferunt, & disputant inter se, quos apud se habet doctiores, in quos cum aliquando incidissem, inveni examinantes quæstionem Mauris novam, atque insolentem, & ad credendum perdifficilem: Num Deus filium habeat. Curavit mecum disputaret, quem habet temporum notatorem, & observatorem: Chronicum quidam nominant. quem cum paucis convictum, repressissem, jussit adesse doctiorem, qui hærentem adjuvaret.

Ad quartum Lunæ importata sunt Musica instrumenta, quibus plurimum delectatur, & diversa simulachra, quorum unum Solis erat, quod diebus singulis primo diluculo veneratur. sed secum reputans, me posse objicere, Solem non Deum esse, sed rem creatam Deique opus: curavit auferri, confestimque ex oculis evanuit idolum. Allata est postea Salvatoris nostri ad columnam alligati imago, quam vertici (quod Solis simulachro non fecerat) imposuit in signum quoddam reverentiæ, & cultus. Grati illi fuerunt de S. Paulo, & Constantino Magno ad Christi fidem conversis sermones. Narravit viginti prope annos fluxisse, cum 30. infantes, priusquam voces primas formarent, certo loco concludi fecerit, adhibitis custodibus, ne nutrices in earum gremio lactentes ad loquendum pusiones provocantes propriam & nativam linguam edocerent: ut hoc experimento disceret, quo idiomate jam adultiores facti uterentur: quod illius gentis ritus, & leges sequi vellet, cujus lingua loquerentur: sed vanas has fuisse suas cogitationes & studia, quod nullus eorum distincte, & intelligenter verba formaverit: quare eo tempore nullam aliam à sua legem admisisse. Post multam tergiversationem, & contradicentium conatus potestatem nobis fecit Cambaiæ templum erigendi: Idem pro Sindo tentatum, impetrari non potuit, ob acres & vehementes, quas experti sumus adversantium reclamationes.

Nunquam desunt turbines, & effervescentes undæ, quantumcumque mare sedatum sit, & tranquillum. Nuper admodum excitata est turbida & plena periculi tempestas, parumque abfuit ne secta pestilens, & pernitiosa nove à Rege instituta vires majores accipiens victoriam reportaret. Res autem sic accidit. Armenus quidam Christianus (Si tamen ea mente homo Christianus) mortua Christiana uxore, ex ea

neptem volebat ſacrilegis nuptiis ſibi copulare, cumque inceſtui conſentire nollem, tentavit Regis interceſſione, aut imperio hoc à me impetrare, aut ſaltem facti diſſimulationem. Curavit igitur Rex nos advocari, cumque hujus tam ſubitæ evocationis cauſam ſuſpicaremur, precibus, & votis Deo factis, prout brevitas temporis permittebat, Domino nos commendavimus, certi, & parati potius vitam ponere, quam inceſtui, & flagitio conſentire. Itaque P. Emmanueli Pigneiro adjunctus ad palatium iter inivi, relicto domi Fratre noſtro Benedicto, qui tametſi Regiam fugiat, nihilominus cupide deſideravit ea nocte nobis eſſe ſocius, ut ſupplicii, & coronæ ob aſſertam veritatem eſſet conſors. Quo animo ſubſtitit in Aula diutius, dum certior factus tormentorum, & cruciatuum nobis intentatorum, tam fælicis ſortis, & gloriæ & ipſe eſſet particeps. Verum negotii alium, quam crediderat, exitum videns, convocatis, & in unum coactis pueris Chriſtianis, & catechumenis, factaque ad eos exhortatione, qua ad fortiter pro fide Chriſtiana occumbendum accendebat, voluntariæ verberationi longam, & piam precationem adjunxit, ut Dominus noſter animos, & vires ſubminiſtraret ad obſiſtendum iniquiſſimæ adverſariorum machinationi, quod Rex vehementer urgeret, ut Armeni inceſto flagitio conſentiremus. Qua in crimine aſperſa poſtulatione, rogavit Rex: Ecquodnam malum eſſet, ſorores duas in uxores accipere, & ſectam ſuam ſequi, quam amplexatus fuerat Armenus, ut quod Chriſtiano prohibeatur, Maurus conſequeretur. Reſpondi id eſſe, relicta via, quæ ad cælum ducit, inſequi eam quæ ad inferos protruderet, quare ipſum Armenum, & quemcumque alium, qui legem ejuſmodi complecteretur, indubie inferis devotos. Diſplicuit Regi tam audax, & intrepida reſponſio, quod hac, coram tota ſua Aula,

legem, quam adinvenerat, elevari videret. nihilominus moleſtiam, ac offenſionem conatus eſt diſſimulare, & vultus compoſitione, quem ſentiebat, occulere dolorem, atque animi acerbitatem. Quod ſi magna fuit, quam hæc loquendi libertas in animis circumſtantium excitavit admiratio, non minor certe apud eos ipſos fuit Euangelii authoritas, cum promptos, & paratos viderent, ad fundendum pro ejus aſſertione, & approbatione ſanguinem, longe alia quam quæ Mauris eſt conſtantia, qui ne leviſſimum incommodum pro legum ſuarum tuitione, & cuſtodia ſuſtinent. Res tota ad Principem delata fuit, qui Armeno ob fidem abnegatam ſuccenſuit, oſtenſo non obſcuris ſignis deſiderio caſtigandi hominem, prout ejus à Chriſto defectio promerebatur.

Die D. Iacobo ſacro adiens principem, Apoſtoli in Hiſpaniam adventum narravi, & B. Virginis Cæſarauguſtæ celebris miracula; quo etiam pacto idem Apoſtolus ſplendentibus armis apparens, territis ejus conſpectu, & in fugam verſis Mauris pauci Chriſtiani infinitam multitudinem cæciderint, ſingulari victoria de eis reportata. Cui narrationi ſubjunxit Princeps. Poſſumne hunc ſanctum videre? Ad quem ego: Facile C. T. videbit ſi Chriſto det nomen, & baptiſmi undis abluatur. Recreatus eſt etiam non parum, auditis ex me Sancti Chriſtophori moribus, & vita, & ut verbum unum alterum trahit, de arreptis, aut à dæmone obſeſſis incidit ſermo. Atqui, ait Princeps, horum inter Chriſtianos, quam Mauros major eſt numerus. Hujus (inquam) hæc cauſſa, quod cum Dæmon Mauros in ſuis manibus, & poteſtate habeat, non item Chriſtianos, his tanquam capitalibus inimicis, quidquid poteſt mali inferat, amicos, & ſibi devotos negligens. Ad urbanam hanc reſponſionem, qui præſentes aderant, ridere cæperunt, facete ac jocoſe dictum comprobantes.

Agit in hac Aula Adolescens annorum octodecim, Regis Badasciani filius, Principi, nuptiis filiæ, gener futurus: Hic mihi significavit, Principe sacris initiato, se eandem fidem (quam plurimum probat) complexurum. Neque absque causa, cum clarissime appareat, quam naturæ, & rationi sit conformis. Magnam præterea occasionem eam approbandi præbet cæcitas, cui hæc misera & infælix gens immersa est, quæ ut melius intelligatur, pauca quædam gentilis superstitionis huc referam, quæ varia est, & multiplex: nam quæ uni probatur, displicet, & improbatur alteri. Non procul ab hac urbe Taboro idolum, & simulachrum visitur, muliebri specie, quod Nazar Coto nominant: finguntque capitibus duobus, & sex, aut septem brachiis: una ex duodecim, aut quatuordecim, manibus hastam vibrat, alia clavam tenet. Hoc spectrum summe admirantur, eique supremum cultum exhibent, ad id longe lateque peregrinantur, & portentosa, ac prodigiosa quædam narrant, quorum tamen hæc summa; Plurimos linguam sibi præscindere, eamque sanam, & integram illis restitui, mutos tamen, & elingues, vocem, & loquentiam non recuperare, cujus hanc causam reddunt, quod malefici sint, & peccatores. Multi, (inepte, & admodum insulse) flatum, & spiritum, quem ducimus, animam putant. Alii affirmant res omnes eandem esse rem; Quidam solum Deum vere esse, & existere: cætera quæ videntur, & apparent, umbras tantum, & somniantium visa, ac oculorum ludificationes. Sunt qui quæcumque oculis subjiciuntur: sunt, qui cœlum, & totam hanc rotundam machinam, Deum putent; atque eo usque crevit aliquorum amentia, ut seipsos pro Deo habeant. Omnes prope animarum in diversa corpora, etiam ferarum, transitum, & commigrationem concedunt. Dicunt mundum ad quatuor sæcula duraturum, quorum

rum jam tria præterierint. Primum duravit septemdecim, ut ipsi loquuntur, Laches, & duo detriginta annorum millia (Laches centum millium annorum multitudinem explet.)

Homines ea ætate decem annorum millia vixisse, magna & præalta statura, nulla fraude, & fuco, sed summa virtute, & integritate. Eo sæculo ter Deum (ut cæci fabulantur) in terras venisse. Primum piscis figura, ut librum legis Bramæ, quem Causacar quidam in mare abjecerat, eductum mundo redderet. Deinde testudinis lutariæ forma, ut fluctuantem terram siccaret, & firmam ac solidam comprimeret. Vltimo porci specie ad reprimendam, adempta etiam vita, cujusdam superbiam, qui se Deum faciebat, tametsi alii eadem stultitia dicant, ut terram, quæ à mari absorbebatur, ex fundo educeret. Secundum sæculum permansit decem Laches, nonaginta duobus annorum millibus, & sex amplius annis. Qua ætate, homines eadem erant proceritate, & mille annis vivebant, venitque Deus quater in mundum. Primum omnium, animalis, aut monstri cujusdam forma: umbilico tenus leo, reliquo corpore fœmina. Venit autem vindicaturus se, de injuria, quam inferebat quidam Deum se mentiens, & divinos cultus, honoresque sibi usurpans. Præterea, ut, eo morte sublato, filium in libertatem assereret, qui ob negatum, quem ambitiose urgebat Deo debitum cultum de vita periclitabatur. Secundo in terras descendit pauperis, & abjecti Brachmannis vultu, pusillus, & pumilioni non absimilis, ad evertendum Regis cujusdam fastum, & insolentes conatus, qui ingeniose adinventa quadam industria, contra Dei voluntatem in cœlum salire volebat. Tertio mundum revisit indutus hominem Parcaram nomine, ut de Rege supplicium sumeret, qui pauperem religiosum interemerat, quod illi vaccam occidisset, quam Deus ad cœlum, cœlitesque transmisisset.

Tandem vero hominis vultu, & forma, cui Ram nomen Giocarat filii, qui Parcaram è medio sustulit, ducta in uxorem Cita, quam à Dascar, hoc est, decem capitum Rege Ceilano raptam, simiarum auxilio recepit, & vita Regem Dascar privavit.

Tertium sæculum stetit octo Laches, & quatuor annorum millibus, qua ætate, hominis vita quingentis annis definiebatur, Deusque bis mortalibus visus est. Primum ut homo Chisiu dictus, qui, Canec, & Chec potentes, & crudeles tyrannos, ac fratres interfecit, & mille sexcentas habuit uxores, ex quibus infinitæ proles natæ. tandem à piscatore noctu sagitta confixus fuit. Nam cum in arborem conscendisset, eminente, & nudata planta, cui affixa, vel inserta erat gemma lucidissima, piscator suspicatus avem esse, emisso jaculo trajecit, usus perlucidæ Petræ splendore tanquam scopo, in quem collimaret. Deinde comparuit homini alteri similis, Buthantar nomine, capite cineribus asperso, ut Ioghui assolent nigris vestitus; quo tempore fuerunt quinque fratres, armorum, & belli fama victoriaque gloria celebres, qui cum viderent tertium sæculum finiri, & quartum exurgere hominum nequissimorum, mori optarunt, quo in desiderio apparuit illis Deus, relictisque, & spretis Regnis in altissimum montem se receperunt, ubi dicuntur hodie vivere. Buthantar postea evanuit.

Quarta ætas durabit quatuor Laches, hoc est, quadraginta annorum millia, ex quibus fluxerunt quatuor millia sexcenti nonaginta duo anni. Ajunt hac etiam ætate venturum Deum: Volunt alii jam venisse, eumque esse Regem Acabar (quo nomine vocatur Rex Mogor hoc tempore regnans.) Has decem figuras, Deique apparentis formas quas Comu Autar nominant, præcipui eorum sapientes, vel, ut verius

dicam, totius hujus gentilitatis ignorantissimi, affirmant, ipsum Deum esse, rerum harum inferiorum formis vestitum: Alii, quos tanti erroris pudet, dicunt, non Deum, sed res creatas fuisse, quæ authoritatem, & potentiam à Deo acceperant. His fictionibus, & chimæris mille fabulas addunt, quarum pars maxima, Ethnicorum Salsetanorum delirationibus est persimilis. Facile animadvertunt miseri, & infælices, quot se erroribus, & contradictionibus involvant, sed ne fortunas, aut temporaria bona perdant, non possunt, aut non volunt se extricare.

Lahori hoc anno 98, desperata jam vita, morteque imminente, neque enim cum gens sit varia plane, & inconstans, aliter ad baptismum accedunt, aliquot, aquis piacularibus tincti sunt. Infirmi duo, qui de vita longiore despondebant obnixe petierunt hoc sacramentum sibi conferri, placuitque Domino nostro ablutis sanitatem restituere. Mauri aliunde huc filios suos salutariter mergendos apportarunt, qui recepto Sacramento, vita paulo post functi, in cœlum commigrarunt.

Christianos odio habent, & persequuntur Mauri, quod existiment tres Deos colere; sed ii quibus veritas, & sanctissimæ Triadis mysterium explicatur, satisfactum sibi credentes, cultum probant. Pænitentias, & quas à se Christiani pœnas exigunt, laudant, & Confessionem sacram admirantur. Quædam ex iis persona matura, & gravis, audiens hujus Sacramenti vi condonari peccata, ad pedes meos se abjecit, lachrymantibus oculis, vultu ad dolorem composito, adjurans me, ut confessionem exciperem, quod cuperet à gravi quodam crimine, quod juvenis admiserat, & cujus conscientia constricta tenebatur, absolvi. Cui respondi, huic malo baptismo occurri posse, quamobrem ablueretur, ut crimen simul elueret. sed consilium neglexit. Reverentur etiam & su-

ſpiciunt Mauri Euangeliorum librum, quare ex primis quidam, filium ægrum detulit, ut Euangelium legerem, quod Eccleſiæ inſtituto ſuper capita Chriſtianorum infirmorum legi ſolet, & quemadmodum olim urgente morbo acciderat, ſanitatem aſſequeretur, quod etiam, Domino propitio factum eſt.

Finem epiſtolæ huic faciet narratio, gratiſſima illis, qui omni ſtudio & induſtria proximi ſalutem quærunt. Aperitur magna porta ad infinitas animas Deo acquirendas, in remotiſſima totius Orientis parte, vaſtiſſimo videlicet, & ampliſſimo Cataiæ Regno, quod eſt in Tartaria. Sanctus Antoninus in hiſtoria ſua meminit quorundam religioſorum, quos Summus Pontifex Romanus, tanquam Oratores, & Legatos, in id Regnum miſit; Theatrum etiam mundi ejuſdem Regni mentionem facit: ad cujus Regiam urbem Lahor anno medio perveniri poteſt. Rex, & ſubditi prope omnes, ſunt Chriſtiani. Sunt & ibi Mauri, ac Iudæi illis immixti, ſed pauci. Ajunt plures eſſe Civitates, in quibus baptiſmi ritus celebrantur: nec deeſſe clericos, aut ſacerdotes, qui tamen pileis utantur paulo noſtris laxioribus. Salutant ſe manibus in crucem actis, & vertici impoſitis. Habent in ſuis templis, quæ in qualibet Civitate plura ſunt, & duodenarium, aut eo amplius numerum explent, Divorum imagines. Nec deſunt, qui Epiſcopi videntur, quos omnes Rex alit, & ſuſtentat. Patres filios ſuos Sacerdotibus in diſciplinam tradunt. Viſuntur ibi utriuſque ſexus homines, qui caſtam vitam agunt, & ab aliis ſejuncti vivunt, qui poſtquam matrimonii ſtatum adlegerunt, cum nuptiarum, & matrimonii dies inſtat, in cæmiteriis, & locis ſepeliendis corporibus deſignatis, juxta tumulos, & ſepulchra ritus, ac cerimonias celebrant, ſepulchrorum aditus, & clauſtra reſerantes, ut mortis recordentur,

quæ nulli parcit ne iis quidem, qui poſteris vitæ dant initia. Quæ omnia Principi recenſuit Maurus aliquis, qui tredecim annis in ea habitavit ditione, & Mecha revertebatur: ubi falſi, & impii Mahometæ monumento ducenta millia rupias, hoc eſt centum aureorum millia, in donum, & eleemoſynam reliquerat. Scripſi ad ea loca Luſitanice, & Perſice tribus diverſis viis, ut de veritate ſiam certior, magnoque animo reſponſionem exſpecto. Rogamus Dominum, ut in hanc ſuam vineam multos, & induſtrios laboratores mittere dignetur, ad laudem, & gloriam nominis ſui.

POſt abitum P. Hieronymi Xavier, qui Regem Agram verſus eſt ſequutus, quæ Civitas Lahoro trecentis milliaribus abeſt, in hac Regia Vrbe, Dei gratia, fructum aliquem fecimus, baptizatis 38. ex quibus tres fuerunt incolæ hujus Civitatis, profeſſione, & ritu Ethnici, qui, tametſi proximi, & amici obſiſterent, & ne Chriſtiani fierent, pugnarent, eamque ob cauſam frequentius conſilia, & clancularios conventus cogerent, veriti ne hæc profeſſio ſectæ detraheret, & magno eorum pudore contemptum, deſpicientiamque pareret: nihilominus conſtantes perſtiterunt, reportata de eorum conatibus, & dæmonis machinationibus victoria, & triumpho. Itaque ipſo Pentecoſtes anni hujus 99. cum pluribus aliis ſalutaribus undis eos publice ablui, ſolemni cerimonia, & feſto, ſtrata, & obtecta, qua huic ſacro agmini incedendum erat ramis, frondibus, & herbeſcente viriditate, via, plantatis utrimque arboribus, hac ut ratione viridicata, denſam opacamque ſylvam referret.

Egreſſi ſunt ex domo noſtra compoſito ordine, ſupplicantiumque in modum palmas manibus geſtantes, Chriſtianis

utrimque latera claudentibus. Præibant varii generis musica instrumenta, tympana, tubæ, buccinæ, tibiæ, factoque gyro quodam, & ambitu per stratum, & floribus consitum vicum, ad templum progressi sunt, quibus cum occurrissem injecto humeris amictu, & sacro pallio, eos excepi. Ad hanc pompam, apparatumque solemnem, huic Civitati novum, & insolitum, tam magna Ethnicorum multitudo occurrit, ut nescirem, quam in partem me converterem, tantusque erat strepitus, & murmurantis, ac acclamantis populi fremitus, ut sacro officio perfungi non possem: Tandem præmissis ante valvas consuetis cerimoniis in templum induxi, & magna alacritate, ac candidati hujus agminis consolatione, baptismo ablui. Varia, & observanda in hac sacratiori actione contigerunt, sed ne longius abeam, adolescentulæ cujusdam decimum sextum annum necdum supergressæ unicum afferam exemplum. Hæc igitur cum reliqua multitudine ad hos sacros, & solemnes ritus advolans, vidensque aliorum capita aquis aspergi, iis se inserens, publice petiit, eodem Sacramento expiari, sed cum de eorum numero non esset, quos ego in sacris fidei nostræ mysteriis, & doctrina Christiana instruxeram, judicaremque necdum satis institutam, respondi alio tempore ubi plus profecisset, &, quod instructioni deerat, obtinuisset, quod petebat, non difficulter impetraturam. Ad hæc illa voluntate ardens; Et quid mihi deest? Catechismum audivi, & quæ ad fidem spectant sum edocta, quare volo Christianis adjungi, neque ex hoc templo recedam nisi baptismum impetrem. Nec me fallebat, aut doctrinam mentiebatur: Cum enim cæteros Catechismo imbuerem explicata Christiana disciplina, aderat & ipsa non otiosa huic explicationi. Parui igitur contestationi, & precibus, ac sacra importunitate victus, data etiam, ut cæteris, in manibus

palma, baptizavi. Gratiæ nomine illi imposito. Verum domum reversa, clamoribus, contumeliis, omnique injuriarum genere, ob hoc factum, à suis excepta est: eoque furor, & rabies parentum progressa est, ut domo ejicerent, necessario victu privarent, templi accessu interdicerent, pœnam, acpulsationem gravem comminarentur si quid horum ad nos referret. Quibus visis Maurus quidam occasioni subserviens, eam voluit in uxorem ducere, sed Christiana adolescentula sacrilegis nuptiis obstitit, dicens se baptismo tinctam, & lege sanctiori prohiberi. Cum hæc ad aures meas pervenissent, curavi illam ad me vocari, quæ, repugnantibus etiam suis, confestim accurrit, breviter, & libere professa, etiamsi exuenda esset vita, futuram se constantem, neque unquam à fide Catholica recessuram. Certus itaque de ejus constantia ad ædes cujusdam Christiani matrimonio juncti dimisi. Interim Maurus, qui nuptias ambibat, magnos clamores, & turbas concitavit, adjutus in ea parte parentum puellæ variis molitionibus, eoque excrevit furentis audacia ut qui Industanorum ingenia, & naturam non cognovisset, non parum timore perculsus, & afflictus fuisset. Sed cum animadverterent parum prodesse denunciationes, & minas, quas objecto Regis imperio, & infamis Mahometi numine spargebant, ad hujus Vrbis Gubernatorem appellarunt, deposita apud eum plena stomachi & querelarum accusatione. Misit ergo ad me, qui de facto, & veritate informaret, voluitque ad se adolescentulam venire; prout casus ferebat examinandam. Audita Præsidis voluntate domum venit Maurus, multis stipatus, existimans se jam manibus tenere, quam ambiverat uxorem: Sed cautione quadam, & provisione declinatis insidiatoribus, fido comitatu, alia via ad Gubernatorem amandavi, dolente, & multum contristato Mauro.

Verum cum postmodum intelligerem varia esse quæ obtenderent argumenta, Iudicum fidem obtestantibus adversariis, quod factum Alcorano, Regiis legibus, contradiceret, adductis etiam in suam sententiam variis rationibus, præcisa omni mora ad eos accessi, visumque est Deo, ut tum appellerem, cum Gubernator multis quæstionibus adolescentulam probaret. Cui illa viriliter, & plusquam animo fœmineo: Christiana sum, nec hunc hominem pro marito agnosco: apprehensoque meo pallio: istum, inquit, pro Patre meo habeo. Rogata, cur Mahometi legem abjecisset; quod falsam, & plenam erroris, ait intelligerem, solumque Iesum Christum, verum esse Deum scirem. Vidisses ad hæc responsa stupentes, & attonitos cum Mauris Ethnicos, conspecta adolescentula infirmæ adhuc ætatis tam constante, tam in fide Euangelica firma, quasi cum lacte religionem imbibisset: neque tamen plures erant quam quadraginta dies, cum eam in disciplinam meam suscepissem. Itaque eo die de impio Mahometo, oppugnante & vincente sceleratum impostorem tenerrimâ juvenculâ, triumphavit Christus, perturbatis, & confusis adversariis. Eam igitur ad templum regressam cum viro Christiano matrimonio junxi. Neque quidquam ad has nuptias impediendas valuerunt lachrymæ aut Mauri voces, quibus jactabat se prius in mille partes discerpendum, quam debitam sibi uxorem dimitteret.

F I N I S.

عنصرهاي زبان فارسی

RVDIMENTA LINGVÆ PERSICÆ.

Authore

LUDOVICO DE DIEU.

ACCEDVNT

Duo priora capita Geneseos, ex Persica Translatione

IAC. TAWUSI.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officina Elseviriana, A° cIↄ Iↄ cxxxix.

Nobilissimis, Consultissimis, Amplissimisque
VIRIS,

Academiæ Lugduno-Batavæ

CVRATORIBVS

IOHANNI à MATHENESSE, Domino de Mathenes, Reviere, Op-meer, Soute-veen, &c. Equestris Ordinis ad Comitia Hollandiæ Delegato.

IACOBO CATS, Equiti, Præpotentum Hollandiæ West-Frisiæq; Ordinum Syndico.

IOHANNI CAMERLING, Equiti, Civitatis Delphensis Syndico.

GVILIELMO PAETS, J. U. D.
IOHANNI à GROENENDYCK,
ROBERTO à ROSSEM,
SIMONI à BAERSDORP, J.U.D.
} *Reip. Leydensis Coss.*

ET

IOHANNI à WEVELICHOVEN, J. C. Reip. Leyd. Syndico prudentissimo, & D. D. Curatoribus Academiæ à Secretis.

S. P.

Nobilissimi ac Amplissimi Viri,

EX quo me Lugduno-Batava Ecclesia ad Sacrum vocavit Ministerium, committendum non putavi, ut præsentem habens celeberrimam vestram Academiam, frustra in ea vixisse viderer. Revixit protinus, qui multum antea languebat, in linguas Orientales ardor. ubi grata mente adhuc recordor magni viri Thomæ Erpenii, qui studia mea Syriaca non parum juvit. præsertim debeo plurimum doctissimo viro Iacobo Golio, quem in Arabicis præceptorem habui, & adhuc habeo. His adjutus, tentare aliquid sum ausus, de progressu nihil desperans, quum nihil tam arduum esse scirem, quo non labore improbo assurgat mens cœlestis. Itaque temporis parcus, (nihil enim dedit nobis tempore melius mundi Creator, quumq; omnia aliena sint, tempus tantum nostrum est) quicquid à curis ac negociis Ecclesiastici muneris dabatur otii, hisce literis dedi. sic enim ani-

mo mecum reputabam, Neminem Ignaviâ immortalem fieri. quoniam Deus otiantes non adjuvat, nec ſidera ſegnibus offert. rectè cavent ipſi ignavi, ſibi ne invideatur. Eſt enim Otium vitæ caries, animi rubigo, mater nugarum, & virtutum omnium noverca. verbo: Amens fit mens, cum quieſcit. Cauſam qui vult, audiat Ennium:

Otioſo in otio, animus neſcit quid velit.
Imus huc, hinc illuc: cum illuc ventum eſt, ire illuc lubet.
Incertè errat animus, præter propter vitam vivitur.

Quamobrem, qui me à prima juventute Eccleſię ac ſacris conſecravi, agendũ mihi ſedulo judicavi, ne ab iis eſſem imparatus, quibus profuturum me Eccleſiæ ac ſacro-ſanctæ veritati arbitrabar. Hinc nati fuere nonnulli laborum meorum fœtus, quos ab aliquot annis Academia veſtra vidit. atq; hinc factum, ut à quinquennio, quum duo libri M.S. Perſici, quorum unus Hiſtoriam Chriſti, alter Apoſtoli Petri contineret, à Ieſuita apud Indos Mogolenſes conſcripti, in manus meas incidiſſent, non quieverit animus, donec in peregrinæ iſtius linguæ cognitionem magna aſſiduitate ac labore penetrans, intelligere libros iſtos, ac judicium de iis ferre poſſem. In quibus cum

Hiſtoriam Euangelicam, atque ipſam veritatem conſpurcari mirum in modum deprehenderem, utilem Eccleſiæ operam, neque à munere meo alienam facturum me cenſui, ſi in Latinam linguam converterem, & animadverſionibus notarem. Ad quæ ita me accinxi, ut, antequam Collegii Gallo-belgici regimen, præter Eccleſiaſticum munus, mihi injungeretur, omnia pertexta, & editioni adaptata eſſent. Percommodè equidem. duorum enim illorum difficilium munerum curis onuſto, nec otium fuiſſet, nec animus de altero illo labore, certe graviſſimo, vel cogitare. ſed quum jam eo uſque perductum eſſet opus, neque committendum ducerem, ut mihi aliiſque tantus periret labor, operam dedi, ut, quantum per utrumque munus licebat, ſubciſivis horis, datas Typographo ſcedas reviderem ac corrigerem, quodque nuper factum, publici juris atque uſus facerem. Neque enim nobis, ſed Reipublicæ atque Eccleſiæ nati ſumus. Neque viri boni & liberalis ſed impoſtoris officio fungitur, qui ſe occultat, ne hominibus proſit. Non enim, ut pecuniæ, ſic & ſcientiæ conſervatrix eſt avaritia. ſed qui literas ſuas magis abſcondit, is magis eas diſperdit. Etſi autem à rebus verba, &

ab Historiis Grammaticæ multum differant, neque si illæ nobis, etiam hæ conveniant, facile tamen ab iis, quorum maximè intererat, (Typographos dico) persuasum nobis fuit, paucis utiles fore nostros, quos diximus, labores, nisi ad linguam hanc peregrinam, cujus nulli hactenus, quod sciamus, extitere genuinis suis typis excusi libri, nulla dictionaria, nulla præcepta, aliquis saltem aditus per Grammaticam detur institutionem. Quocirca impetravit à nobis, & tantum non coëgit publica utilitas, ut quamvis plurimis jam & gravissimis occupationibus distenti, hæc tamen Grammaticæ Persicæ præcepta breviter adornaremus. Quæ cum, ut in aliis linguis, ita & in hac, ad Academiam proprie, quæ literarum seminarium est, pertineant, vobis, Nobilissimi, spectatissimiq; viri, quibus & Academiæ, & Collegii nostri, non contemnendi Academiæ vestræ membri, cura est commissa, dedicanda esse judicavi. tum ut vestra me adversus lividos malevolosque obtrectatores tueatur authoritas, tum ut, quanta mihi sit ad Academiam exornandam, studiaque juvanda promtitudo ac alacritas, penitus intelligatis. Plura, quibus nostro huic munusculo favorem vestrum conciliemus, non addi-

mus.

mus. nam & perexiguum est quod damus, & tamen, quantulumcunque est, non potest non esse gratum, cujus authorem jam dudum & adhuc gratum habere non dedignamini. Hoc unum spectamus, multis ut prosimus. prȩsertim, cui nati sumus, Ecclesiȩ Christi. Quamobrem, si quod, Viri Amplissimi, postulare à vobis laborum nostrorum premium licet, unum exposcimus, ut Ecclesiarum Gallo-Belgicarum Collegium, cui præsumus, cujusq; cura ab Illustriss. Præpotentibusq; Hollandiȩ ac Westfrisiæ Ordinibus vobis est commissa, quantum potestis, foveatis, juvetis ac promoveatis. meque deinceps amore vestro sic complectamini, ut quos sub vestro præsidio suscepi labores, alacriter lubenterque sustineam ac perficiam. Adsit regimini vestro Clementissimus Deus, vosque diu Academiæ sospites atque incolumes servet. Id vovet, qui est

Datum Lugd.-Batav.
XVI Aprilis, anno
cIↄ Iↄ c XXXIX.

N. N. & A. A. vestrarum

humillimus cliens

LVDOVICVS de DIEV.

Præ-

Præfatio ad Lectorem.

PRæmonendus es, Benevole Lector, Rudimenta nos hic dare, non plenam Grammaticam. Cum enim vertendis ex Perſico Chriſti ac Petri Hiſtoriis occuparemur, præcepta linguæ concinnare, ne in mentem quidem nobis venit, adeoq; de materia ad id congerenda neutiquam eramus ſolliciti. donec ad finem jam properante prelo, queſtus eſt Typographus, inacceſſam pleriſq; futuram hanc linguam, ac in ſuum damnum à librorum illorũ lectione atq; emtione abſtenturos, niſi per Grammaticam aditus pateret, ac via ſterneretur. quod ut facile fidem apud nos invenit, ita animum induxit, ut inter maximas plurimaſque quibus premimur, occupationes, obvia quæq; & maxime nobis perſpecta, prout temporis otiiq; ratio ferebat, comportaremus, & τοῖς φιλομαθέσιν *offerremus. quæ tamen talia ſunt, ut ſi cui pruriat animus, non tantum linguam à foribus ſalutandi, ſed & adyta ejus ingrediendi, habiturus hic ſit quæ manu eum ducant, efficiantq; ut ſponte ſua deinde inveniat, quæ à nobis ſunt prætermiſſa. Noli autem ſuccenſere, operamve noſtram ſugillare, ſi alicubi falſos nos aut hallucinatos deprehendas. qui enim hoc non ſit, quum primi hanc calcemus viam? naſcitur demum jam inter Europæos hæc lingua. patere, ut in nativitate ſua ſit tenella ac fragilis. fac tu, ut per te adoleſcat ac perficiatur. gratulabimur nobis, ſi noſtra opera ſic proficias, ut nævos noſtros deprehendas, carpas ac corrigas. Malè compenſatos nobis labores queremur, ſi quos docere jam aggredimur, paucos intra annos doctores ipſimet non habemus ac Magiſtros. Ita te Deus amet, ut nos ſtudiis tuis prodeſſe voluimus, & volumus.*

RVDI-

RVDIMENTORVM PERSICORVM,

Liber Primus.

De Elementis Linguæ Perſicæ.

EX quo Mahometiſmus Perſiam invaſit, Arabes ut religionem, ita characteres ſuos Perſis dedêre. Sic ut proprius antiquuſque ipſorum character nunc vulgo ignoretur.

Eſt ergo & conſonantium & vocalium eadem hîc ratio, quæ apud Arabes. ubi tamen hæc notanda.

1.

Literæ ث ح ص ض ط ظ ع غ ق in dictionibus verè Perſicis raro adhibentur. adeo ut, quæ harũ literarum aliquam habere deprehenduntur, Arabicæ dictiones fere omnes ſint habendæ. صَدْ *centum*, Perſicum eſt, etſi per ص ſcribatur. ſic & paucula alia, ſed paucula.

2.

ض & ظ eodem fere modo Perſis pronunciantur,

nempe ambæ ut s, ſeu ut Arabum ص. ut رِضْوَان riſwan *beneplacitum*. نَظْر neſr *intuitus*. cum apud Arabes ambæ pronuncientur ut D.

3.

د & ذ facile Perſis confunduntur. ut كُذَشْتَن & كُزَشْتَن *tranſire*. كُزَارِنيدَن & كُذَارِنيدَن *tranſire facere, offerre*. ut & ذ & د. ut كُذَشْتَن & كُدَشْتَن *tranſire*.

4.

Quatuor ſunt literæ, nempe ب ج ز & ك quæ in quibuſdam dictionibus pronunciantur ut apud Arabes, in aliis peculiari Perſis modo. nempe ب ut *P* Latinorum. ج ut دج. ز ut دز. ك ut غ. Tum autem diſcriminis cauſa pinguntur, پ چ ژ گ. Ex. grat. پَدَر pader *pater*. پا pa *pes*. چه dgih *quid?* pronunciato g more Gallico. چون djun *quum*, pronunciato rurſus j more Gallico, ſic ut valeat Arabum ج. مُزْد modſd *merces*. گُفْت gopht *dixit*. اَگَر agher *ſi*. سَوْدَاگَر Saudagher *Mercator*. In libris tamen M.S.

puncta illa diacritica interdum omitti videbis, & ſcribi بَدَر *pater*. جه *quid*. مُزْد *merces*. اَكَر *ſi*. Quia quibus lingua hæc eſt vernacula, norunt ipſo uſu, quomodo quæque vox ſonet. Quamobrem, perfectam hujus linguæ cognitionem adipiſci nemo noſtrum poteſt, niſi aut à Perſa inſtitutus, aut perfectum Lexicum nactus, verum literarum iſtarum ſonum in quaq; dictione aſſequatur. quod maxime in litera ك eſt neceſſarium.

Vt كَر ſi legatur Ker eſt *ſurdus*. ſi gher eſt *ſi*.

5.

Magnam quoque in libris M. S. parit difficultatem abſentia vocalium. Multæ enim dictiones, conſonantibus eædem, ſolis vocalibus diverſę, diverſa ſignificant. ut گِل ghil *lutum*. گُل ghul *roſa, flos quivis*. كَشْتَن Keſchten *vertere*. كِشْتَن kiſchten *ſeminare*. كُشْتَن koſchten *occidere*, &c.

6.

Quum vocales per literas اوي producuntur, nempe phatah per ا. keſra per ي. damma per و, promiſcuè eædē paſſim corripiuntur, abjectis literis اوي. Vt دَهَان & دَهَن *os, oris*. رَاه & رَه *via*. دِيه & دِه *pagus, ager*. بِگِيرَد & بِگِرَد *capiet*. بِيرُون & بِرُون

extra. دِیگَرْ & دِیکَرْ *alius.* بُودَنْ & بُدَنْ *fieri.* بِیَرُونْتو

& بِدَرَتْ *pater tuus.*

7.

Dictiones multæ consonantes quasdam promiscuè vel habent, vel amittunt. Idque tum in Fine, ut کُنَا & کُنَانْ *quum.* چو & چُونْ *infra.* فُرُو & فُرُودْ *faciens.*

Tum in principio: Vt اَبَرْ & بَرْ *supra.* اَگَرْ & گَرْ *si.* unde وَگَرْ *& si,* quod & abjecto گ dicitur وَرْ, unde وَرْنَه *& si non, alioqui.* sic pro اَزْ *ex, de,* sæpe est simplex زْ, ut زَانْ pro اَزَانْ *ex illo.* زِیَکْ کُوهَرْ اَنَدْ *ex una materia sunt*, pro اَزْ یَکْ.

8.

ب Præposita particula ب, sæpe in د mutatur Euphoniæ gratia. ut بَدُو *in illo.* بَدِینْ *in hoc.* pro بَاوُ & بَاینْ, quæ tamen quoque passim reperiuntur. Aut relicto ا inseritur د, ut بَدَانْ *in isto*, pro بَانْ.

9.

Prima dictionis vocalis, sequente immediatè vocali altera, plerumque ita leviter pronunciatur, ut quasi absorbeatur, & fere valeat scheva mobile Hebræorum.

ut گِرِیسْتَنْ cristen *flere.* گِرِفْتَنْ griphten *capere.* خْوَاسْتَنْ chwasten *velle.* خْوَانْدَنْ chwanden *vocare, legere.*

Porro, ut characteres Arabum sumpsisse sibi Persas diximus, sic & infinita vocabula Arabica sua fecerunt, præsertim Nomina, Participia, Infinitivos pro nominibus, & Adverbia. Verborum præteritis, Futuris & Imperativis Arabicis rarissimè utuntur.

Qui ergo linguam hanc addiscere cupit, præceptis linguæ Arabicæ imbutus sit, necesse habet. nemo enim hîc à nobis exspectet, quæ ex Grammatica Arabica sunt petenda. ver. gr. رُجُوعْ کَرْدَنْ *reversionem facere, reverti.* تَرْتِیبْ دَادَنْ *ordinem dare, ordinare.* اِقْرَارْ کَرْدَنْ *confessionem facere, confiteri.* اِنْتِظَارْ سَاخْتَنْ *exspectationem facere, exspectare.* مُنْتَظِرْ شُدْ *exspectans fuit,* &c. In his & similibus, رُجُوعْ esse Infinitivum primæ Conjugationis Arabum: تَرْتِیبْ secundæ. اِقْرَارْ quartæ. اِنْتِظَارْ octavæ. مُنْتَظِرْ participium octavæ conjugationis, nostrum non est hîc docere.

Monemus autem, Persas non solum Arabica vocabula separatim usurpare, & Persicis casibus, ac pluralium terminationibus notare, sed & cum suis nominibus

componere. ut خُوشْحَال *qui eſt boni ſtatus, lætus.* prima vox eſt Perſica, altera Arabica.

Notis Orthographicis Arabum utuntur quoque, excepto Weſla, quia ا unionis non habent. Gieſma & Teſdid, eodem modo hîc adhibentur, quo ibi. Niſi quod in vocabulis, quæ duas conſequentes conſonas vocalibus deſtitutas habent, ſolam ſecundam Gieſma notare ſolent. ut دَسْتْ deſt *manus.* شَرمْسَارْ *pudibundus.* Sed Hamza & Medda paulo aliter hîc habent. Hamza enim literæ ا mobili hîc non inſervit, ſed in fine vocum uſurpatur, præcipuè terminantium in ة, & fere valet ي. Medda, quæ apud Arabes tantum apponitur ا quieſcenti ante ء, idque producit, ut سَمَآء *cælum*, hîc etiam ا apponitur frequenter in principiis dictionum loco vocalis, quæ alia non apponitur, valetque duplex phatah ſive camets Hebrȩorum, *a* longum. Vt contra, quæcunque ab ا incipientia carent Medda, efferuntur per phatah, ſive *a* breve. ut אָמַדָן آمَدَنْ *venire.* אַחְכַּר اَخْگَرْ *pruna ignis.* Apponitur quoque in medio cuivis dictioni, ubi indicanda eſt eliſio quieſcentis ا. ut إِلّهْ pro إِلَاهْ *Deus.* آگهِي pro آگَاهِي *notitia.* نِگّهْ pro نِگَاهْ *obſervatio.*

LIBER SECVNDVS.

DE VERBO.

VERBO accidunt, Numerus, Perſona, Tempus, Genus, Conjugatio, Species, & Figura.

CAPVT I.

De Numero, & Perſona.

NVMERVS.

NVmerus duplex, Singularis & Pluralis. Duali carent, ſecus quam Arabes.

PERSONA.

Perſonæ tres, in utroque numero.

Genere non variat hîc perſona, ſed eadem flexione de mare dicitur & de fœmina, ut & apud Latinos ac Græcos, ſecus quam apud Hebræos, Syros atque Arabes.

Perſonæ diſtinguuntur terminationibus, deſumptis è verbo ſubſtantivo اَسْتْ, cujus hæc eſt flexio.

Pluraliter.			Singulariter.		
ſumus	*eſtis*	*ſunt.*	*ſum*	*es*	*eſt*
ايمْ	اِيدْ	اَندْ	اَمْ	اِي	اَسْت

Ālia tempora non habet.

Jungitur autem etiam nominibus, ſive ſeorſim integrè, ut پَاكْ اَسْتْ *purus eſt, &c.* ſive ſuffixum amiſſo ا. ut,

Plural.		Singul.	
puri sunt	پاکند	*purus est*	پاکست
puri estis	پاکید	*purus es*	پاکی
puri sumus	پاکیم	*purus sum*	پاکم

Eodem hoc modo, amiſſo nempe ا, ſuffigitur perſonis verborum per omnia tempora perſonalia, exemtâ tertia perſona ſingularis numeri, quæ flexionem ſuam hinc non deſumit, ſed in Præterito deſinit in ت vel in د. in reliquis temporibus ſemper in د.

Exempla terminationum perſonalium ſint nobis verba ſubſtantiva شدن ، بودن *eſſe, fieri.*

Plural.		Singul.	
fuerunt	بودند	*fuit*	بود
fuiſtis	بودید	*fuiſti*	بودی
fuimus	بودیم	*fui.*	بودم

Plural.		Singul.	
facti ſunt	شدند	*factus eſt*	شد
facti eſtis	شدید	*factus es*	شدی
facti ſumus	شدیم	*factus ſum.*	شدم

CAP.

CAP. II.

De Tempore.

TEmpora Perſis ſunt octo. Infinitivus. Præteritum perfectum. Præteritum imperfectum. Aoriſtus. Præſens. Imperativus. Futurum. Participium.

1. Infinitivus ſemper hîc deſinit in ن præcedente phatah, quod ut *e* pronuntiatur. ut & apud Belgas. ut بودن ، شدن *eſſe, fieri.* گفتن *dicere.* آمدن *venire.*

2. Præteritum perfectum incipit à tertia perſona ſingul. numeri, quæ formatur ab Infinitivo, abjecto ن cum præcedente phatah, in cujus locum ſuccedit Gieſma. ut بود ، شد *fuit, factum eſt.* گفت *dixit.* آمد *venit.* Non raro aſſumit præfixum ب in morem Imperativi ac futuri. ut, بمرد *mortuus eſt.* بگفت *dixit.* Vide in Imperat. & Futuro.

Tertia Præteriti ſingularis aſſumit aliquando ſuffixum ه, ſic ut nihil differat à partic. prçterito. reperies فرستاده pro فرستاد *miſit.* حکم کرده pro کرد *mandavit.* در هنکام که در دار بوده *tempore quo in patibulo fuit.* pro بود & alia multa. Reperies quoq; in eadem perſona, loco ه، ی. vide Hiſt. Chriſt. p. 23. lin. 18. 19. 20. & paſſim. adeo ut tum nihil differat ab

ejuſdem temporis perſona ſecunda. Sæpe id contingit, ubi pluſquamperfectum ſubjunctivi eſt enunciandum. ut بِهْ بُودِي اُورا *bonum fuiſſet ipſi.*

3. Præteritum imperfectum nihil differt à perfecto, niſi quod præfixam habeat particulam مِي, ſive ſejunctam, ſive copulatam. ut مِي بُودْ, vel مِيبُودْ *erat.* مِي شُدْ vel مِيشُدْ *erat, fiebat.* Pro مِي autem interdum eſt هَمِي.

4. Aoriſtus derivatur à præterito, ſed varia, inconſtanti, ac ſæpe peregrina flexione. ut mox videbitur. valet fere ſubjunctivum modum. ut à بُودْ *fuit*, بَاشَدْ *ſit.* à شُدْ *factum eſt*, شَوَدْ *fiat, ſit.*

5. Præſens, valet præſens Indicativi. nihil differt ab Aoriſto, niſi quod eodem modo, quo ſupra Imperfectum, aſſumit ſibi in initio مِي vel هَمِي. ut مِي بَاشَدْ *eſt*, مِي بَاشِي *es*, مِي بَاشَمْ *ſum.* مِي شَوَدْ *eſt.* مِي شَوِي *es.* مِي شَوَمْ *ſum.* aut conjunctim مِيشَوَمْ. & ſic de cæteris. Non raro tamen hoc ipſum tempus pro Futuro uſurpatur. quale eſt illud in Hiſtoria Chriſti, اگر بما فرزند مي دهي بعبادت خانه مي بريم وبه بندكي تو مي سپاريم. *ſi nobis filium daturus es, in*

cultus domum (id eſt, in templum) *portabimus, & ſervitio tuo trademus.*

6. Imperativus habet in ſingulari perſonas ſecundam & tertiam, in plurali omnes. Nihil differt ab Aoriſto, niſi in ſecunda ſingulari, quę à ſecunda Aoriſti formatur, abjecta ي formativa ſecundæ perſonæ, cum præcedente vocali, quæ in Gieſma mutatur. ut à بَاشِي & شَوِي, بَاشْ, شَوْ *eſto tu, fias.* ſic ab آيِي fit آيْ *veni.* à كُنِي fit كُنْ *fac.*

Quę vero, præter ي formativum ſecundæ perſonę, habent in Aoriſto aliud ي radicale, utrumque ſolent abjicere in ſecunda ſingulari Imperativi. ut ab آيِي fit etiam آ *veni.* à گُويِي fit گُو *dic.* ſic جُو *quære,* à جُويِي. شُو *lava.* à شُويِي. رُو *creſce.* à رُويِي. Cæteræ perſonæ eædem hîc ſunt quæ in Aoriſto.

Eſt autem Imperativus vel Jubens, vel Prohibens.

Jubens aſſumit plerumque in initio particulam بَه, eamque vel ſejunctam, ut بَه نِهْ *pone.* بَه رَوْ *ito tu*, vel conjunctam, ſed abjecto ه, & mutato phatah in Keſra. ut بِنِهْ *pone*, بِرَوْ *ito tu.* Excipe ſi prima radicalis ſit ب aut م, aut poſſideat damma. tum enim præfixum ب quoque habet damma. ut بُبَاشْ *ſis.* بُمِيرْ *morere.* بُكُنْ *fac.* quod ſi prima verbi radicalis

ſit ا, loco ه eſt ي. ut بِيَا *veni*, pro آ بَه ſæpe tamen particula illa omittitur.

Prohibens, loco به aſſumit particulas نَه vel مَه *non*. interdum quidem ſeparatim, ſed potiſſimum conjunctim. ut نَكُنْ *ne fac.* مَكُش *ne occide*. Quod ſi prima radicalis fuerit ا, mutatur, ut ſupra, ه in ي. ut مَيَا *ne veni*. Contingit id & alibi. ex. grat. in præterito. ut نَيَامَدْ *non venit*, pro نَه آمَدْ. Quin & in اَسْتْ abſorbetur ا. ut نِيَسْتْ *non eſt*, pro نَه اَسْتْ. چِيَسْتْ *quid eſt?* pro چِه اَسْتْ.

7. Futurum effertur dupliciter.

1. Per Aoriſtum, præpoſito به vel بِ ut in Imperativo. ut بَه شَوَدْ *erit*. بِبِينَمْ *videbo*. بِبَرَمْ *feram*. بِسَازِيمْ *faciemus*. بِكُنَدْ *faciet*, litera ب jam cum keſra, jam cum damma. ut in Imperativo. Contigit autem, omiſſo بِ, ſolum Aoriſtum pro futuro ſumi.

Vertitur quidem hoc tempus non raro Latinè per præſens vel Imperfectum ſubjunctivi, præcedente كَه vel تَا *ut*. ut مِي فَرْمَايَمْ كَه بِگُويَدْ *jubeo ut dicat*. فِرِسْتَادْ تَا بَه بِبِينَدْ *miſit ut videret*. re-

vera tamen futurum eſt, quia finis, qui intenditur, rem futuram dicit.

2. Per tertiam ſingularem præteriti, præmiſſo ſervili خُوَاهَدْ, qui eſt aoriſtus verbi خُوَاسْتَنْ *velle*. ſic ut præteritum maneat invariabile, varietur autem per perſonas خُوَاهَدْ. hoc modo:

Pluraliter.		Singulariter.	
erunt	خُوَاهَنْدْ بُودْ	*erit*	خُوَاهَدْ بُودْ
eritis	خُوَاهِيدْ بُودْ	*eris*	خُوَاهِي بُودْ
erimus	خُوَاهِيمْ بُودْ	*ero*	خُوَاهَمْ بُودْ

Sic in omnibus omnino verbis. ut خُوَاهَمْ گُفْتْ *dicam*. خُوَاهِيدْ آمَدْ *venietis, &c.*

8. Participium duplex, Præſens & Præteritum.

Præſens fit ab Aoriſto, idque duplici forma.

Prima Forma deſinit in ان, & derivatur à tertia ſingulari Aoriſti, mutata ultima conſona in ان. ut à رَفْتَنْ *ire*, aoriſt. رَوَدْ, partic. رَوَانْ *iens, ambulans*. quod & رَوَانَه aſſumto ه. ab اُفْتَادَنْ *cadere*, part. اُفْتَانْ *cadens, jacens*. à دَادَنْ *dare*. aor. دَهَدْ. partic. دَهَانْ *dans*. à تَابِيدَنْ *ſplendere*. aoriſt. تَابَدْ. partic. تَابَانْ

ſplendens. à تَرْسِيدَنْ *timere.* Aoriſt. تَرْسَنْد. particip. تَرْسَانْ *timens.* à پَرَسْتِيدَنْ *ſervire.* aoriſt. پَرَسْتَنْد part. پَرَسْتَانْ *ſerviens.* à كَرْدَنْ *facere.* aoriſt. كُنَنْد. particip. كُنَانْ *faciens, &c.*

Sæpe autem ن omittitur. ut أُفْتَا *cadens.* كُنَا *faciens.* دَهَا *dans, &c.* Paſſim illa in Pentateucho Perſico Tawuſi occurrunt. ſic شِنَاسَا *intelligens,* pro شِنَاسَانْ, à شِنَاسَنْد, qui aor. eſt à شِنَاخْتَنْ *intelligere.*

Secunda Forma deſinit in نْدَه ac derivatur à tertia plurali Aor. addito ه quieſcente in phatah. ut à كَرْدَنْ *facere,* كُنَنْد *faciunt,* كُنَنْدَه *faciens, factor.* à دَادَنْ *dare,* دَهَنْد *dant,* دَهَنْدَه *dans, dator.* à دَرِيدَنْ *diſcerpere,* دَرَنْد *diſcerpunt,* دَرَنْدَه *diſcerpens, fera.* à دِرَوِيدَنْ *metere,* دِرَوَنْد *metunt,* دِرَوَنْدَه *metens, meſſor.* à پَايِيدَنْ *firmiter tenere,* پَايَنْد *firmiter tenent,* پَايَنْدَه *firmiter tenens, conſtans, permanens.*

Præteritum Participium formatur à tertia perſona ſingulari Præteriti, addito in fine ه quieſcente in phatah. ut à بُودْ, بُودَه. à شُدْ, شُدَه.

Derivatur autem hoc Participium, vel à verbo Tranſitivo, vel ab Intranſitivo, ſive paſſivæ ſignificationis.

A verbo tranſitivo derivatum, promiſcuam habet ſignificationem, Activam vel paſſivam, quod verba ſubſtantiva, quibus jungitur, diſcernunt. Nam بُودْ & اَسْتْ ſignificationem ei dant activam. شُدْ paſſivam. ut كُشَادَه اَسْتْ vel بُودْ *aperiens fuit, aperuit.* كُشَادَه شُدْ *apertus fuit,* à كُشَادْ *aperuit.* نِهَادَه اَسْتْ vel بُودْ *poſuit.* نِهَادَه شُدْ *poſitus fuit,* à نِهَادْ *poſuit.* دَادَه اَسْتْ *dedit.* دَادَه شُدْ *datum fuit,* à دَادْ *dedit.* دَانِسْتَه بُودْ *cognovit.* دَانِسْتَه شُدْ *cognitum fuit,* à دَانِسْتْ *cognovit, ſcivit.*

Ab Intranſitivo, vel paſſivæ ſignificationis verbo derivatum, ſignificationem non variat. ut أُفْتَادَه *lapſus,* ab اُفْتَادْ *cecidit.* خَسْتَه *vulneratus,* à خَسْتَنْ *vulnerari, findi.* ita leges in Hiſt. Chr. خَسْتَه اَسْتْ *vulneratus eſt.*

CAP. III.

De Genere Verborum.

A Genere, verba sunt, vel

Transitiva. ut آوردن *adferre.* بردن *portare.* ديدن *videre.* vel

Intransitiva. ut آمدن *venire.* رفتن *ire.* مردن *mori.* vel

Passiva. ut كرديدن *fieri.* شدن idem. vel

Communia, id est, Transitiva, & Intransitiva seu Passiva simul. ut خستن *vulnerare* & *vulnerari.* آمادن vel آمودن *parare* & *parari.* كشادن *aperire* & *aperiri.* نمودن *ostendere* & *apparere.* آموختن *docere* & *discere.* آميختن *miscere* & *misceri.* Et alia multa. cujusmodi & nos Belgæ plurima habemus. ut sunt, **leeren/ hanghen/ menghelen / etc.**

Duo autem hîc sunt notanda.

1. Verba Transitiva ab Intransitivis & Passivis nec terminatione, nec conjugatione, nec conjugandi modo differre. adeoque solum usum hîc valere.

2. Persas uti frequenter verbis quibusdam servilibus, quæ participiis aut nominibus juncta, actionem & passionem circumscribunt. Ex plurimis quædam dabimus.

Verba servientia actionibus.

أست *est.*

أست sequens Participium Præteritum verbi activi, actionem præteritam denotat. Et hoc modo flectitur.

Plural.		Singul.	
fecerunt	كرده اند	*fecit*	كرده أست
fecistis	كرده ايد	*fecisti*	كرده اي
fecimus	كرده ايم	*feci*	كرده ام

Sæpe tamen hoc verbum substantivum mutat hîc suum ا in ي, ut sit

Plural.	Singul.
يند	يست
ييد	يي
ييم	يم

Est & ubi in secunda singulari pro يي reperies solum ء. Sic in Hist. Christ. reperies, چه كردهء *quid fecisti?* اكر تو اورا كرفتهء *si tu eum cepisti.* نهء *non es.* quæ legenda sunt per Kesra sub Hamza.

بودن *esse.*

Et hoc verbum, subjunctum præterito Participii verbi

verbi Trans. & Intranſ. actionem denotat, vel præteritam, vel præſentem, vel futuram, pro vario tempore verbi ſervilis. ut كرده بود *fecit.* آمده بود *vênit.* تا شك نداشته باشي *ut dubitationem non habeas.* شمارا اين داده ميباشم *vobis hoc do.* خواسته بباشيد *petetis.*

كردن *facere.*

Format verba activa, junctum

1. Participio præterito paſſivæ ſignificationis, ut خسته كردن *vulnerare.* آماده كردن *parare.*

2. Nomini. ut باور كردن *credere.* نگاه كردن *obſervare.* رجوع كردن *reverti.*

آوردن *adferre, potare.*

Vt هجوم آوردن *confluere, concurrere, cum impetu.* ياد آوردن *recordari.*

داشتن *habere.*

Vt پر داشتن *implere.* عجب داشتن *admirari.* دوست داشتن *amare.*

facere.

ساختن *facere.*

Vt تر ساختن *humectare.* روشن ساختن *illuminare.*

فرمودن *jubere.*

Vt بارش فرمودن *ſuperbire.* معلوم فرمودن *edocere.* كرامت فرمودن *largiri.* latiſſimè patet hæc phraſis.

خوردن *edere.*

Vt بازي خوردن *fallere.* تيمار خوردن *curare.* سوگند خوردن *jurare.* برهم خوردن *expaveſcere.* حيف خوردن *indignari.* Hinc & participia, سال خورده *annoſus.* تاب خورده *dolore affectus.*

زدن *verberare.*

Vt بانگ زدن *clamare.* جاروب زدن *verrere.* چاك زدن *findere.* جست زدن *ſaltare.* حرف زدن *loqui.*

بردن *ferre.*

Vt حسد بردن *invidere.* اعتقاد بردن *credere.* فرمان بردن *obedire.*

C 2 *Verba*

Verba servientia passionibus.

شدن *esse, fieri.*

Verbum hoc passionem format, subjunctum

1. Participio præterito cujusque verbi activi. Vt خوانده شد *lectum fuit.* خوانده مي شد *legebatur.* تا خوانده شود *ut legatur.* خوانده مي شود *legitur.* خوانده خواهد شد vel بشود *legetur.* خوانده شدن *legi.*

Observetur, pro شد sæpe dici شده است. sic شده اند pro شدند. & شده ايد pro شديد. & sic in cæteris præteriti personis. ut زاده شده است, *natus fuit.* متولد شده اند *nati fuerunt.*

2. Nominibus adjectivis. ut شرمسار شد *pudefactus est.* سنكسار شد *lapidatus fuit.*

3. Nominibus substantivis, tanquam adjectivis. ut اين نكاه شد *hoc observatum fuit.* او خجل شد *ille pudefactus fuit.* اين باور شد *hoc creditum est.* زمين بخش شد *terra divisa est.* propriè, *observatio, pudor, fides, pars facta est.*

كرديدن *fieri.*

Adjectivis & participiis subjunctum passiva facit. ut غمناك كرديد *contristatus est.* پر كرديدند *impleti sunt.* In Aoristo, تا شناخته كردد *ut agnosceretur.*

كشتن *fieri.*

Habet se eodem modo quo كرديدن. ut مدهوش كشتن *percelli.* نمودار كشتن *manifestari.* پوشيده كشتن *obtegi, obvelari.* نا پديد كشتن *disparere.*

يافتن *invenire.*

Junctum nominibus substantivis format passivum. ut پرورش يافتن *educationem invenire, educari.* قرار يافت *statutum, conclusum est.*

كرفتن *capere.*

Habet se ut يافتن. ut قرار كرفتن *stabiliri.* پيداي كرفتن *manifestari.*

آمدن *venire.*

Junctum nominibus Adjectivis format passivum. ut شاد آمد *lætatus est.* پدید آمدن *manifestari.* بشمار آمدن *numerari.*

CAP. IV.

De Conjugatione prima.

Conjugatio æstimatur ex Infinitivo. ubi omnibus verbis commune esse diximus terminari in ن.

Litera characteristica qua distinguantur est quæ ن antecedit. Estque vel ت vel د. quæ literæ, una cum subjuncto ن non sunt radicales, sed characteristicæ Infinitivi.

Hinc duplex existit Conjugatio.

Prima Conjugatio est, quæ facit Infinitivum in تن præcedente litera quiescente, seu habente Giesma.

Huc pertinent omnia verba, quorum ultima radicalis est una literarum خ س ش ف. ut ساختن *facere.* زیستن *vivere.* کشتن *occidere.* گفتن *dicere.*

Paradigma primæ Conjugationis sit

Infinitivus

ساختن *facere, ponere.*

Præteritum Perfect.

Plural. Num.		Singul. Num.	
fecerunt	ساختند	*fecit*	ساخت
fecistis	ساختید	*fecisti*	ساختی
fecimus	ساختیم	*feci*	ساختم

Observandum hîc, literam ت, & eam sequentes, per omnes personas, non esse radicales, sed characteristicas præteriti, tum Perfecti, tum Imperfecti.

Imperfectum.

Plural.		Singul.	
faciebant	می ساختند	*faciebat.*	می ساخت
faciebatis	می ساختید	*faciebas*	می ساختی
faciebamus	می ساختیم	*faciebam*	می ساختم

Aoristus.

faciant	سازند	*faciat*	سازد
faciatis	سازید	*facias*	سازی
faciamus	سازیم	*faciam*	سازم

Pluraliter.		Singulariter.	
	Præsens.		
faciunt	می سازند	*facit*	می سازد
facitis	می سازید	*facis*	می سازی
facimus	می سازیم	*facio*	می سازم
	Imperativus.		
faciamus	بسازیم		
facite	بسازید	*fac*	بساز
faciant	بسازند	*faciat*	بسازد
	Futurum.		
facient	بسازند	*faciet*	بسازد
facietis	بسازید	*facies*	بسازی
faciemus	بسازیم	*faciam*	بسازم

Participium,

Præteritum.

factus, vel *qui fecit.* ساخته

Præsens.

faciens. سازنده

Hanc flexionem ſequuntur omnia hujus Conjugationis verba. Niſi quod in Aoriſtis formandis magna ſit diverſitas. imo tanta varietas & incertitudo, ut uſu hîc potius quam præceptis ac regulis ſit ſtandum.

Juvabit tamen præcipua, quantum quidem obſervari à nobis potuit, regulis comprehendere.

Aoriſtorum primæ Conjugationis,

REGVLA I.

Quorum ultima radicalis eſt خ mutant illud in Aoriſto, vel

1. In ز. ut

ساختن	*facere.*	سازد
انگیختن	*extrahere, ſuſcitare.*	انگیزد
انداختن	*projicere.*	اندازد
تاختن	*perſequi.*	تازد
آمیختن	*miſcere.*	آمیزد
گریختن	*fugere.*	گریزد
ریختن	*fundere.*	ریزد
آویختن	*ſuſpendere.*	آویزد
پختن	*coquere.*	پزد
آموختن	*docere.*	آموزد

2. Vel in س . ut

شناختن	*cognoſcere.*	شناسد

3. Vel in ش . ut

فروختن	*vendere.*	فروشد

REGVLA II.

Quorum ultima radicalis eſt س varie illud mutant.

1. Quæ ante س habent damma, mutant س in ي, & damma producunt, aſſumto و quieſcente. ut

جستن	*quærere.*	جويد
شستن	*lavare.*	شويد
رستن	*creſcere.*	رويد

2. Quæ ante س habent Keſra, etiam mutant س in ي. ut

كريستن	*flere.*	كريد
زيستن	*vivere.*	زيد

3. Mutatur س in ن . ut

نشستن	*ſedere.*	نشيند & نشند
شكستن	*frangere.*	شكند

4. Mutatur in ز. ut

خاستن	*ſurgere.*	خيزد

5. In ه. ut

خواستن	*velle.*	خواهد
جستن	*ſaltare.*	جهد

REGVLA III.

Quorum ultima radicalis eſt ش ,

1. Retinent ش . ut

كشتن	*occidere.*	كشد

2. Mutant ش in ر. ut

داشتن	*habere.*	دارد
كاشتن	*ſerere.*	كارد
انكاشتن	*putare.*	انكارد
كذاشتن	*ſinere, relinquere.*	كذارد
كذشتن	*tranſire.*	كذرد

3. Mutatur ش in س . ut

نوشتن	*ſcribere.*	نويسد

REGVLA IV.

Quorum ultima radicalis eſt ف,

1. Mutant ف in affine ب . ut

يافتن	*invenire.*	يابد

2. In affine و. ut

رَفْتَنْ	*ire.*	رَوَدْ
بَافْتَنْ	*texere.*	بَاوَدْ
كَافْتَنْ	*fodere.*	كَاوَدْ

3. Abjicitur ف. ut

كِرِفْتَنْ	*capere.*	كِيرَدْ

4. Mutatur ف in ي. ut

كُفْتَنْ	*dicere.*	كُويَدْ

CAP. V.

De ſecunda Conjugatione.

SECVNDA Conjugatio eſt quæ facit Infinitivum in دَنْ.

Huc pertinent omnia verba, quorum ultima radicalis non eſt خ س ش ف Gieſmatæ.

Tempora & Perſonarum flexiones, eodem modo hîc ſe habent, quo in prima Conjugatione.

Niſi quod, ut in Infinitivo, ſic in Præterito, ultimam radicalem non excipiat ت ſed د.

Obſervandum itaque, in ſecunda Conjugatione, tertiam ſingularem Præteriti convenire terminatione literæ د cum tertia ſingulari Aoriſti, Præſentis & Futuri.

turi. Hoc tamen diſcrimine, quod in Præterito litera د maneat per omnes perſonas, tanquam Characteriſtica temporis, in cæteris autem, ſolam formet tertiam ſingularem, tanquam characteriſtica perſonæ, plane ut in prima Conjugatione. quod monitum volumus, quia ſingularem poſthac habebit uſum.

De Aoriſtis ſecundæ Conjugationis.

Ut in prima, ita & hîc in Secunda Conjugatione, magna eſt Aoriſtorum varietas & incertitudo. Ad regulas tamen quaſdam, quantum poſſumus, ſi non omnia, præcipua ſaltem redigere conabimur.

REGVLA I.

Infinitivi diſſyllabi, unam tantum habentes radicalem, loco ſecundæ aſſumunt in Aoriſto,

1. و, Si radicalis habeat damma. ut شُدَنْ *eſſe.* شُوَدْ

2. ن, ut زَدَنْ *verberare.* زَنَدْ.

REGVLA II.

Infinitivi diſſyllabi habentes pro ſecunda radicali ا quieſcens, mutant illud in Aoriſto,

In ه. ut دَادَنْ *dare.* دَهَدْ.

Plures hujus ordinis mutationes jam non obſervavimus, neque otium fuit diligenter inquirendi. facile erit cuivis diligenti, quæ occurrent, annotare.

REGVLA III.

Infinitivi diſſyllabi habentes pro ſecunda radicali ي quieſcens,
Aſciſcunt ن poſt ي. ut

چیدن	*colligere.*	چیند
دیدن	*videre.*	بیند

ubi illud eſt anomalum, quod etiam prima radicalis د mutetur in ب.

REGVLA IV.

Infinitivi duarum aut plurium Syllabarum, ultimam radicalem habentes Gieſmatam, mutant Gieſma in vocalem phatah, idque vel

1. Sine ulla alia mutatione. adeo ut tertia ſingularis Aoriſti à tertia ſingulari præteriti nihil differat, niſi ſola illa vocali. ut à

خوردن	*edere.*	præt.	خورد	Aor.	خورد
بردن	*ferre.*	præt.	برد	Aor.	برد
ماندن	*manere.*	præt.	ماند	Aor.	ماند
خواندن	*vocare,*	præt.	خواند	Aor.	خواند

unde regulariter eſt Imperat. خوان *voca.* Sed accedente ب fit irregularis بخواه *voca.*

dejicere.

افکندن *dejicere.* præt. افکند Aor. افکند.

2. Cum aliqua conſonantium mutatione. ut

آمدن *venire.* آید . unde regulariter fit Imperat. آی *veni.* ſed præfixo ب vel م fit irregularis, بیا *veni.* میا *ne veni.*

کردن	*facere.*	کند
مردن	*mori.*	میرد
سپردن	*tradere.*	سپارد
آوردن	*adferre.*	آرد.

pro quo & آورد ſed eadem pronunciatione: vau quieſcente in Medda. ut & Imperat. آر & آور *ad fer,* eadem ſimiliter pronunciatione.

REGVLA V.

Infinitivi trium aut plurium Syllabarum, habentes ante دن aliquam ex literis اوی quieſcentibus, regulariores cæteris habent aoriſtos.

I quieſ-

ا

ا quiescens Infinitivi, adeoq; & Præteriti, abjicitur in Aoristo, ut

افتادن	*cadere.*	افتد
ایستادن	*stare.*	ایستد
نهادن	*ponere.*	نهد
فرستادن	*mittere.*	فرستد

و

و quiescens Infinitivi, adeoque & Præteriti, mutatur in Aoristo in ا quiescens sequente ي mobili. ut

نمودن	*ostendere.*	نماید
آزمودن	*tentare.*	آزماید
آسودن	*quiescere.*	آساید
فرمودن	*præcipere.*	فرماید
افزودن	*crescere.*	افزاید
ستودن	*laudare.*	ستاید
کشودن	*aperire.*	کشاید

ي

ي quiescens Infinitivi, adeoq; & Præteriti, abjicitur in Aoristo. ut

fieri.

کردیدن	*fieri.*	کردد
کرویدن	*credere.*	کرود
بخشیدن	*donare.*	بخشد
نوشیدن	*bibere.*	نوشد
ترسیدن	*timere.*	ترسد
برکزیدن	*eligere.*	برکزد
بالیدن	*crescere.*	بالد
طلبیدن	*postulare.*	طلبد
زاییدن	*parere.*	زاید
پرستیدن	*servire.*	پرستد
پرسیدن	*interrogare.*	پرسد
پوشیدن	*tegere.*	پوشد
فهمیدن	*intelligere.*	فهمد
باریدن	*pluere.*	بارد
انکیزانیدن	*erigere.*	انکیزاند
رسیدن	*venire.*	رسد

رسانیدن	*venire facere.*	رساند
سوزانیدن	*incendere.*	سوزاند

Excipitur ab hac regula,

آفریدن *creare.* quod non facit آفرن ſed آفریند aſcito ن.

Notandum autem, in poſtremo hoc verborum ordine, ſecundam pluralem Aoriſti nihil omnino differre à tertia ſingulari præteriti. ut

گروید	*credidit*, & *credatis.*
ترسید	*timuit*, & *timeatis.*
رسید	*venit*, & *veniatis.*
پرسید	*interrogavit* & *interrogetis.*

& ſic de cæteris omnibus.

Notandum quoque, eſſe quædam poſtremi hujus ordinis verba, quæ ex participio, nomineve, & verbo ſubſtantivo آستن compoſita, ad primam etiam conjugationem pertinent, & tamen in utraque conjugatione, ut eandem ſignificationem, ſic eundem habent, & quidem hujus ordinis, Aoriſtum. ut

دانستن & دانیدن	*ſcire.*	داند

poſſe.

توانستن & توانیدن	*poſſe.*	تواند
بایستن & بایدن	*oportere.*	باید

CAP. VI.

De ſpecie Verborum.

EX ſpecie verbum eſt Primitivum, vel Derivativum, quod à primitivo derivatur.

Derivativa multa ſunt ac varia. quæ his regulis comprehendimus.

REGVLA I.

Ab Aoriſtis, & quidem ſecunda eorum ſingulari, oriuntur multa verba facientia Infinitivum in یدن, ejuſdem ſignificationis cum primitivis. ut

آمیختن	Aor. آمیزی	آمیزیدن	*miſcere.*
آموختن	آموزی	آموزیدن	*diſcere.*
انکاشتن	انکاری	انکاریدن	*putare.*
جستن	جهی	جهیدن	*ſaltare.*
نمودن	نمایی	نماییدن	*oſtendere.*
آمدن	آیی	آییدن	*venire.*
افتادن	افتی	افتیدن	*cadere.*

Obſer-

Obſervandum autem, hæc derivativa non habere proprios Aoriſtos, ſed eoſdem cum ſuis Primitivis. adeoque

آميزد eſſe Aoriſtum, tam verbi آميختن quam verbi آميزيدن. & ſic in cæteris.

REGVLA II.

Ab Infinitivis verborum in يدن deſinentium, ſive ea ſint primitiva, ſive præcedentis generis derivativa, derivantur alia in انيدن deſinentia. Atq; hæc,

Si ex Intranſitivis deriventur, ſunt ſimpliciter Tranſitiva. ut

تابيدن *ſplendere.* تابانيدن *facere ſplendere.*

چريدن *paſci.* چرانيدن *paſcere.*

جنبيدن *moveri.* جنبانيدن *movere.*

افتيدن *cadere.* افتانيدن *proſternere.*

آموزيدن *diſcere.* آموزانيدن *docere.*

آييدن *venire.* آيانيدن *facere venire.*

Si à Tranſitivis derivantur, fiunt dupliciter tranſitiva. ut

پوشيدن *induere.* پوشانيدن *facere induere.*

چشيدن *guſtare.* چشانيدن *guſtandum dare.*

Obſervandum autem, hæc Tranſitiva abjicere interdum in Infinitivo & Præterito, ſuum ي cum præcedente Keſra, & antecedentem conſonam facere Gieſmatam. ut

افشاندن & افشانيدن *ſpargere.*

افشاند & افشانيد *ſparſit.* quorum poſterius præteritum à tertia ſingulari Aoriſti ſola vocali differt. ibi enim eſt افشاند *ſpargat.*

REGVLA III.

Ab Infinitivis verborum Tranſitivorum, in انيدن deſinentium, derivantur rurſus alia in ايانيدن deſinentia, ſcilicet, inſerto يا poſt ا ſed ejuſdem cum illis ſignificationis, niſi forte intenſione quadam auctæ. ut

افتايانيدن · افتانيدن *proſternere.*

تابايانيدن · تابانيدن *facere ſplendere.*

REGVLA IV.

Verbum ex verbo ſæpe derivatur, ſola literarum اوي

permutatione, fine ulla fignificationis variatione, ut nefcias, utrum fit primitivum. ut

بَخْشِيدَنْ & بَخْشُودَنْ *mifereri, condonare.*

شِنِيدَنْ & شُنُودَنْ *audire.*

دِرِيدَنْ & دُرُودَنْ *metere, refcindere.*

كُشَادَنْ & كُشُودَنْ *aperire.*

آمَادَنْ & آمُودَنْ *parari.*

REGULA V.

Verbum ex verbo fæpe derivatur, affumendo tantum و mobile, fine ulla fignificationis variatione. ut

شِنِيدَنْ & شِنَوِيدَنْ *audire.*

دِيدَنْ & دُوِيدَنْ *videre.*

دِرِيدَنْ & دِرَوِيدَنْ *abfcindere, metere.*

CAP. VII.

De Figura Verborum.

Ex Figura Verbum eft Simplex vel Compofitum.

Compofitioni verborum ferviunt.

1. Nomina præfixa. ut بَارْ دَاشْتَنْ *gravidam effe.*

effe. پِنْدَاشْتَنْ *opinari.* ex دَاشْتَنْ *habere*, & nominibus بَارْ *onus.* پِنْدْ *mens.* Hæc funt infinita.

2. Particulæ quædam, eæque variæ. ut

دَرْ.

Quod propriè fignificat *in*, & verbo fæpè fignificationem iftam addit. ut

دَرْ آمَدَنْ vel دَرْ شُدَنْ *intrare.* دَرْ كَرْدَنْ *intro impellere.* دَرْ آوَرْدَنْ *intus portare.*

Sæpe ornatus tantum, aut certe emphrafeos alicujus gratia præponitur. ut

خُوَاسْتَنْ *velle, poftulare.* دَرْ خُوَاسْتَنْ idem.

يَافْتَنْ *invenire, confequi.* دَرْ يَافْتَنْ idem. item *intelligere, mente confequi.* Belg. **bevinden.**

بَرْ.

Propriè fignificat fupra.

Interdum hanc fignificationem quodammodo retinet in Compofitione. ut

بَرْ اَنْگِيزَانِيدَنْ *erigere, excitare.*

بَرْ آمَدَنْ *afcendere, exire.*

بَرْ كَرْدَنْ *attollere, auferre.*

Inter-

Interdum valet quod *re* in compoſitione apud Latinos. ut

بَرْ كَرْدِيدَنْ *reverti.*

بَرْ كَشْتَنْ *retrocedere, recedere, reverti.*

Interdum ornatus gratia præponitur. ut

بَرْ كُزِيدَنْ *eligere.* بَرْ آسُودَنْ *quieſcere.*

بَرْ آشُفْتَنْ *indignari, conturbari.*

بَرْ آنْدَاخْتَنْ *evellere, tollere.*

بَرْ نِشَسْتَنْ *conſidere.* & ſimilia, quæ etiam ſine بَرْ idem fere ſignificant.

بَازْ.

Propriè ſignificat *rurſus.* In compoſitione vim averſionis habere videtur. ut

بَازْ دَاشْتَنْ *retrahere, cohibere, impedire,* quaſi, *retro habere.*

بَازْ كِرِفْتَنْ *celare,* quaſi, *retro capere,* **achter-houden.**

بَازْ اِسْتَادَنْ *ceſſare, abſtinere,* quaſi, *retro ſtare,* **af-ſtaen.**

سَرْ.

سَرْ آمَدَنْ *advenire.*

سَرْ دَادَنْ *relegare.*

وَا.

Ornatus gratia præfigitur. ut

وَانُمُودَنْ *declarare, oſtendere,* i. q. نُمُودَنْ

وَاپَسْ كَرْدَنْ *ſatisfacere, ſolvere.* i. q. پَسْ كَرْدَنْ *ſufficiens facere.*

LIBER TERTIVS.

De Nomine & Pronomine.

CAP. I.

De Genere Nominum.

VT in verbis diximus, perſonas genere non diſtingui, ita nec in nominibus, ſive ſubſtantivis ſive adjectivis, generis habetur ratio. Sexus hîc terminatione, notave ulla haud diſtinguitur.

Quæ apud Arabes deſinunt in ة, & fœminina iſthic ſunt, hîc mutantur in ت. ut خِدْمَتْ *miniſterium.*

صُورَت *forma*. suntque omnia istius terminationis Arabica. Exceptis paucis Persicis. ut پَادِشَاهَت *regnum*. quod aliàs ex propria terminatione پَادِشَاهِي ipsis dicitur. Arabismum quoque imitantur, خُدَايِيَت *divinitas*. آدَمِيَت *humanitas*. مَادَرِيَت *maternitas*.

Sed hæc ipsa generis discrimen hîc amittunt, quia sive cum adjectivis, sive cum verbis construantur, non reperiunt discretum sexus genus.

CAP. II.

De Numero.

NUmerus duplex, Singularis, & Pluralis.

Pluralis Numeri sunt duæ terminationes ان & هَا.

ان.

Sic terminantur & substantiva & adjectiva. ut سُخُن *verbum*, سُخُنَان *verba*. مَرد *vir*, مَردَان *viri*. زَن *fœmina*, زَنَان *fœminæ*. دِيكَر *alius*. دِيكَرَان *alii*. پَسِين *postremus*, پَسِينَان *postremi*. پَيشِين *pri-*

mus, پَيشِينَان *primi*. نِيرُومَند *fortis*, نِيرُومَندَان *fortes*. فُرُوتَن *humilis*. فُرُوتَنَان *humiles*.

Hac terminatione nomina etiam Arabica fiunt Persis pluralia. præsertim Participia. ut مُسَافِر *peregrinans*, مُسَافِرَان *peregrinatores*. خَادِم *ministrans*, خَادِمَان *ministri*.

Terminata in ا quiescens, asciscunt ante ان literam ي, ut desinant in يَان. ut, دَانَا *sapiens*, دَانَايَان *sapientes*. كَدخُدَا *pater familias*, كَدخُدَايَان *patres familiarum*. تُوَانَا *potens*, تُوَانَايَان *potentes*.

Terminata in ه otiosum, sive quiescens immediatè in phata, asciscunt ante ان literam گ, ut desinant in گَان. Idque vel manente ه. ut بَرَه *agnus*, بَرَه گَان *agni*. فِرِشتَه *angelus*, فِرِشتَه گَان *angeli*. & similia. in quibus گَان tanquam peculiaris dictio sejungi solet à suo nomine.

Vel ه absorpto, & گَان cum suo nomine in unam

dictionem coalescente. ut بَنْدَهْ *servus*, بَنْدَكَانْ *servi*. بِيكَانَهْ *novus*, بِيكَانَكَانْ *novi*. بَچَهْ *infans*, بَچَكَانْ *infantes*.

Huc pertinent omnia participia, tum Præsentia in نْدَهْ, tum Præterita. ut فِرِسْتَنْدَهْ *qui mittit*. فِرِسْتَنْدَكَانْ *qui mittunt*. فِرِسْتَادَهْ *missus*, فِرِسْتَادَكَانْ *missi*.

Diximus autem, quæ in ه otiosum terminantur, habens immediatè phatah. Si enim interveniat quid, terminatio pluralis est tantum ان. ut كُنَاهْ *peccatum*, كُنَاهَانْ *peccata*. پَادِشَاهْ *rex*, پَادِشَاهَانْ *reges*. هَمْرَاهْ *comes viæ*, هَمْرَاهَانْ *comites viæ*.

هَا.

Hæc est secunda pluralium terminatio, quæ substantivis præcipuè competit, sive abstractis sive concretis, sive animatis sive inanimatis. ut,

بَازَارْ	*forum*,	بَازَارْهَا	*fora*.
بَالْ	*ala*,	بَالْهَا	*alæ*.

بِيدَارِي	*vigilia*,	بِيدَارِيهَا	*vigiliæ*.
دِيهْ	*pagus*,	دِيهْهَا	*pagi*.

Arabica quoque hanc terminationem sumunt,

Sive Masculina, ut تَقْصِيرْهَا *defectus, nævi*. كِتَابْهَا *libri*.

Sive fœminina. ut, مِحْنَتْهَا *molestiæ*. آلَتْهَا *vasa*.

Quæ in ه, præcedente immediatè phatah, desinunt, abjicere solent ه in plurali, etsi non semper, ut ante quoque in كَانْ. ut, مُعْجِزَهْ *miraculum*. مُعْجِزَهَا *miracula*. تَازِيَانَهْ *lorum*, تَازِيَانَهَا *lora*. خَانَهْ *domus*, plur. خَانَهَا *domus*.

Non pauca autem nomina utramq; terminationem pluralem admittunt. ut,

فِرِشْتَكَانْ	&	فِرِشْتَهَا	*angeli*.
اِسْتَخَانْ	&	اِسْتَخْهَا	*hirci*.
شُتُرَانْ	&	شُتُرْهَا	*cameli*.
كُنَاهَانْ	&	كُنَاهْهَا	*peccata*.

بَرِه هَا & بَرِه گَانْ agni.

بَچَّهَا & بَچَّگَانْ infantes, parvuli.

Notandum autem, nomina composita, cum fiunt pluralia, terminationem pluralem affigere ultimæ dictioni. ut

شِكَسْتَه دِلَانْ *fracti corde.* à singulari شِكَسْتَه دِلْ *fractus corde.* Hæc enim Persis pro una dictione habentur, etsi duabus sæpe scribantur.

Cap. III.
De Casu.

NOmina apud Persas non declinantur, adeoque casus non habent, qui ex terminationum discrimine dignoscantur. Tamen Genitivus, Dativus & Accusativus notis quibusdam indicantur.

De Genitivo.

Cum duo substantiva se mutuo regunt, Interdum particula از *de, è, ex,* interveniens Genitivum format. ut كِتَابْ از پَدَرْ مَنْ *liber patris mei.* ut & Belgicè usurpatur **van.**

Interdum ي suffixum substantivo priori, indicat posterius in Genitivo accipiendum. ut,

خُدَا خُدَايِ مُرْدِگَانْ نِيَسْتْ *Deus Deus mortuorum non est.* سَلَامَتِي مَرْدُمْ *salus hominum.* مُعْجِزَهَاي اوُ *miracula ejus.*

Pro ي interdum est ء. ut مِيْوَهٔ شِكَمْ تو *fructus ventris tui.* خَانَهٔ ذَكَرِيَا *domus Zachariæ.*

Quia autem de ي nomini suffixo agere hîc incepimus, monendum duximus, quatuor esse diversos ejus usus.

Primo, Genitivum indicat sequentis substantivi. ut jam diximus.

Secundo, est ي unitatis. ut چِيزِي *res aliqua.* مَرْدِي *vir aliquis.* Belgicè, **een saecke. een Man.**

Tertio, distinguit abstractum à concreto. ut à خُدَا *Deus.* خُدَايِي *Deitas.* de quo postea pluribus.

Quarto, Determinat substantivum, ut ὁ apud Græcos, ה Emphaticum apud Hebræos, & articulus ال apud Arabes. ut, اَسْرَارِ اِلَاهِي بِيَانْ كَرْدَنْ چِيزِي اَسْتْ سَتُودَه *Arcana Dei (τοῦ Θεοῦ) declarare, res quædam est laudabilis.* طِفْلِي كه دَرْ شِكَمْ او بُودْ *infans*

(τὸ βρέφος) *qui in ventre ejus erat*. Vbi طفلي & الأمي voces Arabicæ habent ي determinativum. Perſæ enim, ne quidem cum Arabica faciunt ſua, articulum ال præfigunt, niſi in peculiaribus & obviis admodum dictionibus aut phraſibus. quales ſunt, انشاء الله *ſi voluerit Deus*. در دار الخلافت *in ſede chalifatus*.

De Dativo.

Dativus dupliciter formatur.

Primo, præfixo به, ſive ſeparato. ut به او گفت *ipſi dixit*. ſive conjuncto. ut بمن داد *mihi dedit*.

Pro utroque autem ſæpe eſt ſeparatum با. ut با شما ميگويم *vobis dico*.

Secundo, ſuffixa particula را. ut اورا دادم *ipſi dedi*. مرا گفت *mihi dixit*.

De Accuſativo.

Particula را quæ Dativum, eadem Accuſativum format. ut, اورا ديدم *ipſum vidi*. كسيرا كشت *quendam occidit*. vel ſeparatim كسي را. promiſcuè

enim

enim ſcribitur. ſic ايشانرا vel ايشان را *illos*, & *illis*.

Notandum autem, ubi ſubſtantivum accuſativi caſus conſtruitur cum adjectivo, را ſubjungi adjectivo. ut احكام مقدس را ارجمند داشت *mandata ſancta in pretio habuit*.

Si conſtruatur cum altero ſubſtantivo Genitivi caſus, ſubjungi Genitivo. ut ريشهاي اورا ليسيدند *ulcera ejus lingebant*. كتاب پدر خودرا آورد *librum patris ſui attulit*. تا ساقهاي اين سه كسرا بشكنند *ut crura horum trium virorum frangerent*. ubi را pertinet ad ساقهاي tanquam ad ſuum Accuſativum.

CAP. IV.
De Qualitate Nominum.

EX Qualitate, nomen eſt Subſtantivum vel Adjectivum.

Subſtantivum eſt Abſtractum vel Concretum. Abſolutum vel Diminutivum.

Abſtracta has habent regulas.

REGVLA I.

A tertia ſingulari Aoriſti, fiunt Abſtracta, mutato د in ش. ut

 tentatio.

آزمایش *tentatio.* ab آزماید ab آزمودن *tentare.*

آسایش *quies.* ab آساید ab آسودن *quiescere.*

آمیزش *mixtio.* ab آمیزد ab آمیختن *miscere.*

بینش *visus.* à بیند à دیدن *videre.*

ستایش *laus.* à ستاید à ستودن *laudare.*

REGVLA II.

A Concretis, & Adjectivis fiunt Abstracta, assumendo in fine ی. ut

شادی *lætitia.* à شاد *lætus.*

خوشی *bonitas.* à خوش *bonus.*

بازارگانی *mercatura.* à بازارگان *mercator.*

بردباری *patientia.* à بردبار *patiens.*

بیداری *vigilia.* à بیدار *vigil.*

Quod si Concretum vel Adjectivum desinat in ه præcedente immediate phatah, assumitur Syllaba گی ut fiat Abstractum. Idque vel

Manente ه, ut

بیوهگی *viduitas.* à بیوه *vidua.*

Vel potius, ه abjecto. ut

بندگی *servitium.* à بنده *servus.*

بیگانگی *novitas.* à بیگانه *novus.*

تشنگی *sitis.* à تشنه *sitiens.*

گرسنگی *fames.* à گرسنه *famelicus.*

Huc pertinent omnia Participia præterita, quæ assumto گی fiunt Abstracta. ut

آلودگی *pollutio.* ab آلوده *pollutus.*

ستودگی *laus.* à ستوده *laudatus.*

ubi observandũ discrimen inter ستودگی *laus*, quod est à Partic. Præt. & ستایش *laus*, quod diximus esse ab Aoristo. quod hoc significet laudem qua laudat quis alium, illud qua laudatur ab alio.

REGVLA III.

Tertia Persona singularis Præt. Perf. cujuscunq; verbi nominascit, & sumitur pro substantivo abstracto, nulla facta mutatione. ut در بایست *necesse fuit.* & *necessitas.*

در خواست *postulavit.* & *postulatio.*

خرید وفروخت *emit & vendidit. emtio & venditio.*

REGVLA IV.

Infinitivi nominaſcunt, & ſine ulla mutatione ſumuntur pro ſubſtantivis abſtractis. Ac tum aſſumunt terminationem pluralem, inſtar nominum. ut

پَیدَا شُدَن *publicum fieri, naſci.* & Generatio.

پَیْدَا شُدَنْهَا *generationes,* paſſivè ſumtæ.

Hinc ab Infinitivo Arab. تَخْمِین *opinari,* reperies in Hiſtor. Chriſti duplex plurale, تَخْمِینَان & تَخْمِینْهَا *opiniones.*

Aſſumunt quoque ي unitatis. ut

خُورْدَنِي خُورد *eſionem aliquam edit.* id eſt, ſimpliciter, cibum ſumpſit. Ita reperies in Hiſt. Chriſti, Chriſtum eſſe natum بِي پَدَر شُدَنِي *ſine patris exiſtentia ulla.* id eſt, abſque ut ullus pater intervenerit.

REGVLA V.

A præteritis verborum fiunt interdum Abſtracta, aſſumendo in fine آر. ut

گُفْتَار *dictio.* à گُفْت *dixit.*

کَرْدَار *actio.* à کَرْد *fecit.*

دِیدَار *viſus.* à دِید *vidit.*

RE-

REGVLA VI.

Ab Adjectivis fiunt interdum Abſtracta, aſſumendo in fine ـنَای. ut

فِرَاخْنَای *latitudo.* à فِرَاخ *latus.*

تَنْگْنَای *anguſtia.* à تَنْگ *anguſtus.*

Concreta ſubſtantiva has habent regulas.

REGVLA I.

Secunda ſingularis Imperativi non raro fit nomen concretum, nulla facta mutatione, niſi quod aſſumatur in principio nomen, cum quo fiat quaſi una dictio. ut

آفْرِین *crea.* جِهَان آفْرِین *mundi creator.*

گِیر *cape.* دِلْگِیر *triſtis,* q. qui cor ſuum aufert.

مَاهِیگِیر *qui piſces capit, piſcator.* unde aſſumto ي fit Abſtractum مَاهِیگِیرِي *piſcatio.*

دَار *habe.* پَایِدَار *conſtans, quod pedem habet.*

بَارْدَار *gravida, quæ onus habet.*

یَادْ دَار *celebris, qui memoriam vel famam habet.*

دَه *da.* رَهَایِي دَه *liberationis dator, liberator, ſervator.*

 RE-

REGVLA II.

Participium præſens in نَنْدَه uſurpatur frequenter pro ſubſtantivo Concreto, & eſt nomen Actoris. ut

آفْرِينَنْدَه *creator.* پَرَنْدَه *volucris.*

آموزَانَنْدَه *doctor.* دَهَنْدَه رَسْتَكارِي *ſalutis dator, Salvator.*

بَخْشَنْدَه *gratioſus, condonator.*

De Diminutivis.

Diminutiva fiunt ab Abſolutis, aſſumendo in fine ك Gieſmatum, præcedente phatah. ut

پِسَرَكْ *filiolus.* à پِسَرْ *filius.*

پِدَرَكْ *paterculus.* à پِدَرْ *pater.*

مَادَرَكْ *matercula* à مَادَرْ *mater.*

Plane ut nos Belgæ dicimus, **Vaderke/ Moederke/ Manneke/** &c.

De Adjectivis.

I.

Ab Infinitivis addito in fine ي fiunt Adjectiva in ndus. ut à كُشْتَنْ *interficere,* كُشْتَنِي *interficiendus.*

à مُرْدَنْ *mori,* مُرْدَنِي *cui eſt moriendum, mortalis.* ab آمَدَنْ *venire,* آمَدَنِي *cui eſt veniendum, venturus.*

II.

Subſtantiva quædam, compoſita cum numero cardinali, fiunt adjectiva, aſſumendo in fine ه cum phatah immediatè præcedente, quod poſſeſſorem ſignificet. ut

چَهَارْ پَا *quatuor pedes.* چَهَارْ پَايَه *quadrupes.*

يَكْ تَنْ *unum corpus, una perſona.* يَكْ تَنَه *qui eſt unius perſonæ aut corporis, unicus.*

هَمه تَنْ *totum corpus* هَمه تَنَه *qui eſt totius corporis, totus.*

دُو سَالْ *duo anni.* دُو سَالَه *bimulus.*

سِه سَالْ *tres anni.* سِه سَالَه *triennis.*

شَشْ مَاهْ *ſex menſes.* شَشْ مَاهَه *ſemeſtris.*

چَهَلْ سَالْ *quadraginta anni.* چَهَلْ سَالَه *quadragenarius.* Atque hinc rurſus fiunt abſtracta, aſſumendo Syllabam گي. ut

چَهَلْ سَالَگِي *ætas quadraginta annorum.*

III.

Adjectiva poſitiva faciunt,

Comparativum in تَر, Superlativum in تَرِينْ. ut,

بِهْ *bonus.* بِهْتَرْ *melior.* بِهْتَرِينْ *optimus.*

بَدْ *malus.* بَدْتَرْ *pejor.* بَدْتَرِينْ *pessimus.*

مِهْ *magnus.* مِهْتَرْ *major.* مِهْتَرِينْ *maximus.*

كِهْ *parvus.* كِهْتَرْ *minor.* كِهْتَرِينْ *minimus.*

Sæpe tamen Comparativa valent Superlativum. ut, اَزْ اَنْچِه يَارَاىِ اُوْ بُودْ بِهْتَرْ وَخُوبْتَرْ *ex eo quod potestas ejus fuit* (i. e. quam potuit) *optimè ac præstantissimè.*

IV.

Adjectiva quædam fiunt à substantivis, assumendo in fine يِنْ. ut

بَالَايِنْ *superior.* à بَالَا *supra.*

جُوِينْ *hordeacus.* à جُو *hordeum.*

زَخْمِينْ *vulneratus.* à زَخْمْ *vulnus.*

آتَشِينْ *igneus.* ab آتَشْ *ignis.*

شِيرِينْ *dulcis.* à شِيرْ *lac.*

نَمَكِينْ *salsus.* à نَمَكْ *sal.*

پِيشِينْ *primus.* à پِيشْ *ante.*

پَسِينْ *postremus.* à پَسْ *post.*

V.

Adjectiva quædam fiunt à Substantivis, assumendo in fine انَه & significant ∵ qualiter quis sit affectus. possuntque adverbialiter exponi. ut

پِدَرَانَه *qui instar patris agit. paternè.*

بِرَادَرَانَه *qui instar fratris agit. fraternè.*

بِيخُودَانَه *sic ut quis sit extra se. ecstaticè,*

خُدَاوَنْدَانَه *dominicè.*

دَانَايَانَه *prudenter.*

نِيَازْمَنْدَانَه *suppliciter.*

CAP. V.

De Figura Nominum.

NOmen est Simplex vel Compositum.

Compositiones nominum infinitæ hîc sunt & elegantissimæ. quas usus docere debet. Quasdam tamen ex frequentioribus assignare visum est.

Compoſitio fit, vel à Principio, vel à Fine.

De Compoſitis à Principio.

I.

هَمْ *etiam, ſimul*, junctum ſubſtantivo abſtracto, facit concretum. ut هَمْرَاهْ *comes*, qui eſt ejuſdem viæ.

هَمْخَانَه *conjux*, quæ eſt ejuſdem domus.

II.

نَا & بِي & كَمْ faciunt nomina negantia, ut apud Latinos *in*, & apud Græcos *α* privativum.

1. نَا junctum ſive Adjectivo affirmanti, ſive Subſtantivo non deſinenti in ي, facit Adjectivũ negans, ut

نَا دِيدَهْ vel نَدِيدَهْ *inviſibilis*.

نَا اُمِيدْ *deſperatus*.

نَا رَسَا *impotens*, qui non poteſt pervenire.

Inde fiunt Subſtantiva negantia, aſſumendo ي. ut نَا اُمِيدِي *deſperatio*. نَا رَسَايِي *impotentia*.

2. بِي junctum Subſtantivo affirmanti, facit Adjectivum negans. ut

بِي شَرْمْ *impudens*. بِي خَبَرْ *ignarus*.

بِي حُرْمَتْ *ignominioſus*. بِي عِزَّتْ *vilipenſus*.

بِي حَدْ *infinitus*. بِي اِيمَانْ *infidelis*.

Inde quoque fiunt ſubſtantiva negantia, aſſumendo ي. ut بِي حُرْمَتِي *ignominia*. بِي عِزَّتِي *dedecus*. بِي اِيمَانِي *infidelitas*.

3. كَمْ junctum quoque ſubſtantivo affirmanti, facit Adjectivum negans. ut

كَمْ خَرَدْ *inſipiens*.

كَمْ مَايَه *infirmus*.

Hinc quoque fiunt ſubſtantia negantia, aſſumendo ي, vel گِي ſi adjectivum terminetur in ه. ut كَمْ خَرَدِي *inſipientia*. كَمْ مَايَگِي *infirmitas*.

III.

سَرْ *caput, & quævis extremitas*, emphaticè videtur & ornatus gratia nominibus ſubſtantivis præponi. ut رَفْتَنْ اُو بَدَانْ سَرْ زَمِينْ دُشْوَارَسْتْ *adventus ejus in hanc terram difficilis eſt*.

سَرْ بُزُرْگِي *magnitudo, gloria*.

اَزْ سَرْ سُفْرَه بَرْخَاسْتْ *à menſa ſurrexit*.

بَسَرْ حَدّ مَرْگْ رَسِيدْ *ad terminum mortis venit.*

بَرْ سَرْ زَانُو شُدَنْ *ingenua procidere.*

De Compoſitis à Fine.

I.

Abſtracta quædam verbalia, quæ nihil aliud ſunt quam ipſa tertia ſingularis præteriti nominaſcens (de quibus ſupr. pag. 51. egimus) fiunt emphatica, aſſumēdo ejuſdem verbi Imperativum nominaſcentem (de quo etiam ſupra pag. 53. actum) cum vau copula. ut

گُفْتْ وَگُو *dictio & dictio*, i. *ſermocinatio.*

جُسْتْ وَجُو *quæſitio & quæſitio. perquiſitio.*

گِرِفْتْ وَگِيرْ *captio & captio. captura.*

Sæpe و copulâ omiſſâ, dicitur گُفْتْ گُو.

Sæpe etiam ي in fine vocis ſecundæ aſſumitur, گُفْتْ وَگُويِ.

II.

Nomina quædam abſtracta, itemque præpoſitiones, geminatæ cum inſertione literæ ا, formant eleganter adjectiva. ut

à بَرْ *ſupra*, بَرَابَرْ *æqualis.* بَرَابَرِي *æqualitas.*

à لَبْ *labium*, لَبَالَبْ *quod ad ſupremum marginem eſt.*

à پَسْ *poſt*, پَسَاپَسْ *qui retrorſum vadit.*

à گُونْ *modus, color.* گُونَاگُونْ *varius, diverſi coloris.*

à رَنْگْ *color.* رَنْگَارَنْگْ *verſicolor.*

III.

Syllabæ quædam ſerviles, junctæ ſubſtantivis abſtractis, eundem habent uſum, quem ذُو apud Arabes, formantque concreta & adjectiva, poſſeſſorem denotantia. Tales ſunt, præter دَارْ, de quo ſupra pag. 53. actum, ſequentes.

گِينْ.

غَمْگِينْ *triſtis, melancholicus.*

نَمْگِينْ *humidus, roſcidus.*

وَرْ vel وَارْ.

اُمِيدْوَارْ *ſperans.* بُزُرْگْوَارْ *glorioſus.*

بَالْوَرْ *alatum.* جَانْوَرْ *animal.*

مَانْ.

شَادْ *lætus.* inde ſubſtant. شَادْمَانِي *lætitia.* شَادْمَانْ

سَارْ.

سَنْكِسَارْ *qui lapidatur.*

شَرْمْسَارْ *qui pudore suffunditur.*

مَنْد.

اَنْدِيشَه مَنْد vel اَنْدِيشَمَنْد *cogitabundus.*

خِرَدْمَنْد *sapiens.* نِيرُومَنْد *fortis.*

آرْزُومَنْد *desiderio præditus, cupidus.*

آرْجَمَنْد *honorabilis.* رِضَامَنْد *acquiescens.*

نَاك.

غَمْنَاك *tristis.* اَنْدُوهْ نَاك *melancholicus.*

زَهْرْنَاك *venenatus.*

بَان.

بَاغْبَان *hortulanus.* دَرْبَان *janitor.*

مَهْرْبَان *misericors.* پَاسْبَان *custos.*

IV.

Aliæ syllabæ serviles, suam quæque significationem habentes, nominibus abstractis junctæ, suam cuique significationem tribuunt. ut

vel

كَرْ vel كَارْ.

Abstracto junctum format nomen actoris. nam à كَرْدَنْ *facere* derivatur. ut

آمُوزْكَارْ *doctor.* پَرْهِيزْكَارْ *abstinens.*

پَرْوَرْدِكَارْ nomen Dei, q. *altor* sive *educator.*

بَدْكَارْ *peccator, maleficus.*

دَادْكَرْ *justus.* hinc substant. دَادْكَرِي *justitia,* activa nempe, vel activè sumpta.

جَا.

Locum significat, & abstractis junctum format quodammodo concretũ, designando istarum rerum loca. ut

چِرَاغْ جَا *candelæ locus, candelabrum.*

خَوابْ جَا *somni locus, lectus.*

خْوَارْ.

A خُورْدَنْ *deglutire,* adeoque *edere* & *bibere,* abstractis junctum format concreta, & actorẽ designat. ut

شِيرْخْوَارْ *lactens.* de infante lac deglutiente.

شَرَابْ خْوَارْ *vini potor, ebriosus.*

publi-

سود خوار *publicanus*, q. *lucri esor*. Tale est apud Syros ܐܟܠܩܪܨܐ *Diabolus*, q. *esor calumniæ*.

ستان.

In compositione locum & regionem notat. ut

گورستان *sepulchrorum regio*, *sepulchretum*.

کوهستان *montana regio*.

تابستان *æstus regio*, *æstas*.

عربستان *Arabum regio*.

هندستان *Indorum regio*, *India*.

CAP. VI.

De Numeralibus.

Cardinalia,

یک *unus*.

دو *duo*.

سه *tres*.

چهار *quatuor*.

پنج *quinque*.

شش *sex*.

هفت ἑπτὰ *septem*.

هشت *octo*.

نه *novem*.

ده *decem*.

یانزده & یازده *undecim*.

دوازده *duodecim*.

سیزده *tredecim*.

چهارده *quatuordecim*.

پانزده *quindecim*.

شانزده *sexdecim*.

هفده *septemdecim*.

هژده *octodecim*.

نوزده *novemdecim*.

بیست *viginti*.

سي	*triginta.*
چهل	*quadraginta.*
پنجاه	*quinquaginta.*
شست vel شصت	*sexaginta.*
هفتاد	*septuaginta.*
هشتاد	*octoginta.*
نوّد	*nonaginta.*
صد	*centum.*
دوصد & دويست	*ducenti.*
سيصد	*trecenti.*
چهارصد	*quadringenti.*
پانصد	*quingenti.*
شصد	*sexcenti.*
هفتصد	*septingenti.*
هشتصد	*octingenti.*
نهصد	*nongenti.*

هزار	*mille.*
لك	*centum millia.*

Ordinalia.

Desinunt omnia in م præcedente damma. ut

يكم	*primus.* quod & نخستين.
دوم	*secundus.*
سيم & سيوم	*tertius.*
چهارم	*quartus.*
پنجم	*quintus.*
ششم	*sextus.*
هفتم	*septimus.*
هشتم	*octavus.*
نهم	*nonus.*
دهم	*decimus.*
يازدهم	*undecimus.*
دوازدهم	*duodecimus.*

سیزدهم *decimustertius.*

چهاردهم *decimusquartus.*

پانزدهم *decimusquintus.*

شانزدهم *decimussextus.*

هفدهم *decimusseptimus.*

هژدهم *decimusoctavus.*

نوزدهم *decimusnonus.*

Cætera usque ad centum & supra, sunt eadem cum Cardinalibus.

In Pentateucho ي additur. دويومي *secundus.* سيومي *tertius.* هفتمي *septimus.* aliquando etiam ين ut چهارمين *quartus.* پنجمين *quintus.* ششمين *sextus.*

CAP. VII.

De Pronomine.

PRonomina sunt Personalia, Demonstrativa, Relativa, Interrogativa, Possessiva.

Per-

Personalia sunt communis generis. ut

I. PERS.

Sing. من *ego.* از من *mei.* بمن vel مرا *mihi.* مرا *me.*

Plur. ما & مايان *nos.* از ما *nostrum.* بما vel مارا *nobis.* مارا *nos.*

II. PERS.

Singul. تو *tu.* از تو *tui.* بتو vel ترا *tibi.* ترا *te.*

Plural. شما vel شمايان *vos.* از شما *vestrum.* بشما vel شمارا *vobis.* شمارا *vos.*

III. PERS.

Sing. او *ille, illa.* از او *illius.* با او vel بدو vel اورا *illi.* اورا *illum, illam.*

Plur. ايشان *illi, illæ.* از ايشان *illorum, illarum.* بايشان vel ايشانرا *illis.* ايشانرا *illos, illas.*

Pro او dicitur etiam وي *ille, illa.* inde in Dativo بوي *illi.* quod à بوي *odor*, diligenter est distinguendum.

Pronomina personalia hîc pro verbis substantivis non usurpantur. Secus quam apud Hebræos, Syros atq; Arabes. sed ipsamet, ut nomina, participiaque cum

 verbo

verbo أَسْتْ conjugantur. ut مَنَمْ *ego ſum.* تُويِي *tu es.* اُوَسْتْ *ille eſt.* مَايِيمْ *nos ſumus.* شُمَايِيدْ *vos eſtis.* اِيشَانَنْدْ *illi ſunt.*

خُودْ *ipſemet*, omnibus perſonis ſervit. ut, مَنْ خُودْ *egomet.* تُو خُودْ *tutemet.* اُو خُودْ *illemet.* مَا خُودْ *noſmet.* شُمَايَانْ خُودْ *voſmet.* اِيشَانْ خُودْ *illimet.*

Sed & eodem ſenſu ſine pronominibus perſonalibus uſurpatur, at per perſonam verbi diſtinguitur. ut

خُودْ گُفْتْ	*ipſemet dixit.*
خُودْ گُفْتِي	*ipſemet dixiſti.*
خُودْ گُفْتَمْ	*ipſemet dixi.* & ſic in plurali.

Aſſumit quoq; interdum ش. ſic reperies اَزْ خُودِشْ *à te ipſo.*

Quum tertiæ perſonæ eſt, ſæpe valet relativum *ſui, ſibi, ſe.* ut بَا خُودْ *ſecum.* خُودْرَا *ſibi, ſe.* Hoc ſenſu & خِوِي dicitur. ut سُويْ خِوِي *ad ſe, verſus ſe.*

Demonſtrativa.

Demonſtrativum propinqui,

Sing.

Sing. { اِينْ *hic, hæc, hoc.* اَزِينْ *hujus.* بَايِنْ vel بَدِينْ
vel اِينْ رَا *huic.* اِينْ رَا *hunc, hanc, hoc.*

Plural. { اِينَانْ vel اِينْهَا *hi, hæ, hæc.* اَزِينْهَا *ab his, horum.* pro اَزْ اِينْهَا,

Sæpe autem اِينْ cum nomine ſuo coaleſcit. ut اِينْزَمَانْ *hoc tempore.* Non raro autem tum pro اِينْ dicitur اِمْ ut اِمْرُوزْ *hoc die, hodie.* اِمْشَبْ *hac nocte.* اِمْسَالْ *hoc anno.* اِمْحَالْ *hoc ſtatu, jam.*

Demonſtrativum Remoti.

Singul. آنْ *ille, illa, illud.* اَزَانْ *illius.* بَدَانْ vel آنْرَا *illi.* آنْرَا *illum, illam, illud.*

Plural. آنَانْ vel آنْهَا *illi, illæ, illa.*

Relativa.

Perſonæ, كِه *qui, quæ.* utriuſque numeri.

Rei, چِه *quod.*

Quum autem relativa antecedens includunt, dicitur *ille,*

آنکه *ille qui, illa quæ.* pl. آنانکه *illi qui, illæ quæ.* آنچه *id quod.*

هرکه *quisquis, quicunque.* هرکدام *quisque.*

Interrogativa.

Eadem sunt cum relativis. Interrogativum Personæ, که *quis? quæ?* & in plur. *qui? quæ?*

Rei, چه *quid?* plur. *quæ?*

Interrogant etiam per کدام *quis? qualis? quodnam? quale?*

Possessiva.

Possessiva sunt, quæ possessionem significant. suntque eadem cum personalibus, nomini tum singulari tum plurali junctis. ut

Nomen Singul.	پدر من	*pater meus.*
	پدر تو	*pater tuus.*
	پدر او	*pater ejus.*
	پدر ما	*pater noster.*
	پدر شما	*pater vester.*
	پدر ایشان	*pater illorum.*

Nomen Plural.	پدران من	*patres mei.*
	پدران تو	*patres tui.*
	پدران او	*patres ejus.*
	پدران ما	*patres nostri.*
	پدران شما	*patres vestri.*
	پدران ایشان	*patres illorum.*

Pro او sæpe est وی. ut تن وی *corpus ejus.* ازوی *ab illo.*

او Sæpe etiam amittit suum ا, & solum و affixi instar subnectitur. ut گفتارو *sermo ejus.* برو *super illum.* درو *in illo.*

Pro او genitivi sæpe est affixum ش giesmatum præcedente Kesra. ut گفتارش *sermo ejus.* پدرش *pater ejus.* شاگردانش *discipuli ejus.*

Pluralia autem in ها terminata, Kesram ante ش non habent. ut گناههاش *peccata ejus.*

Vbi tamen notandum, illud ipsum ش Dativum quoq; & Accusativum denotare. ut, عذابش میکنم *supplicium illi faciam,* id est, *puniam illum.* بگیرش بگیرش

*cape illum, cape illum*ـــ. verba ſunt populi ad Pilatumـ.

خُوْدْ poſſeſſivum eſt omnium perſonarum, & utriuſque numeri, plane ut pronomina perſonalia, niſi quod in tertiis perſonis ſignificationem habeat relativam, ut *ſuus* apud Latinos, atque ita differt ab أُو & اِيشَانْ, quod hæc ad ſe ipſa non referantur. ut

پِسَرْ خُوْدْ *filius meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, ſuus* de pluribus.

پِسَرَانْ خُوْدْ *filii mei, tui, ſui* de uno poſſeſſore, *noſtri, veſtri, ſui* de pluribus.

Quam autem perſonam in Oratione velit, facile eſt diſcernere ex adjuncti verbi perſona. ut أَزْ كَارْ خُوْدْ خَجَلْ يَافْتَمْ *operis mei puduit me.* يَافْتَمْ indicat خُوْدْ eſſe primę perſonę. ut contra أَزْ كَارْ خُوْدْ سُتُودَكِيرَا يَافْتْ *operis ſui laudem invenit, de opere ſuo laudatus fuit.* يَافْتْ indicat خُوْدْ eſſe tertiæ perſonæ. & ſic deinceps.

خِوِيشْ eodem ſenſu & modo uſurpatur, quo خُوْدْ.

Similiter abjecto ش, خِوِي. ut رُويْ خِوِي بِشُوِي *faciem tuam lava.*

LIBER QVARTVS.

De Particulis.

PArticulæ ſunt, Adverbia, Præpoſitiones, Conjunctiones, Interjectiones.

CAP. I.

De Adverbiis.

Adverbia,

Loci,

اِينْجَا *hic, huc.*

آنْجَا *ibi, illuc.*

كُجَا *ubi? quò?* Interrogativè. & *ubi, quo,* Indefinitè. ut نَمِيدَانَدْ كُجَا مِي رَوَدْ *neſcit ubi vadat.*

آنْجَا كِه *ubi,* Indefinitè. ut آنْجَا كِه مَنَمْ خِدْمَتْكَارْ مَنْ هَمَانْجَا خُوَاهَدْ بُودْ *ubi ego ſum, miniſter meus ibidem erit.*

هِيچْ جَا *ullibi.* نَه هِيچْ جَا *nullibi.*

دَرُونْ *intus.* بِيرُونْ *foris, extra.*

فُرُو & فُرُوْدْ *infra, deorſum.*

بَالَا *supra, sursum.*

اَزِينْجَا *hinc.* اَزَانْجَا *illinc.*

اَزْ كُجَا *unde?*

Temporis. ut

حَالِيَا & اَكْنُونْ *nunc.*

آنْگَاهْ & آنْ زَمَانْ *tunc.*

بَامْدَادْ *manè.*

دِيرْ *serò.*

چُونْ *quum, quando.* هَرْ گَاهْ *idem.*

هَمِينْ كِه *simulac.*

هَرْ گَزْ *unquam.* هَرْ گَزْ نَه *nunquam.*

چنْدَانْكِه *dum, quamdiu.*

تَا اَنْكِه *donec.*

هَمِيشَه *perpetuo, continuo.*

اِمْرُوزْ *hodie.*

فَرْدَا *cras, postridie.*

دِيگَرْ *amplius, diutius.*

دِي رُوزْ & دِي *heri.*

دُوشْ *hesterna nocte.*

كَيْ *quando?*

تَا *usque, usque ad.* temporis & loci.

هَمَانْدَمْ *statim, è vestigio.*

بَعْدَ اَزْ آنْ *postea.*

هَنُوزْ *adhuc. modo.*

Numeri.

يَكْ بَارْ *semel. vel* بَارِي.

دُو بَارْ *bis.* سِه بَارْ *ter.* & sic in cæteris numeris, jungendo semper بَارْ quod *vicem* significat.

چِنْدْ بَارْ *quoties?* چِنْدَانْ بَارْ *toties.*

بِسْيَارْ بَارْ *sæpè.*

بَارْهَا *aliquoties.* propr. *vicibus.*

قَلِيلْ بَارْ *raro.*

بَاز & هَم & نِيز *rursus, iterum, porro.*

Similitudinis.

چُون *juxta, secundum, quomodo.*

هَمْچُون & چُنَانْچه *veluti, tanquam, quasi.*

چُنَانْكِه & هَمْچُنَانْكِه *sicut, quemadmodum.* ei respondent, quæ sequuntur,

اِينْچُنِين & هَمْچُنِين & هَمْچُنَان *sic.*

آن طَور *eo modo, sic.* آنْچُنَان idem.

Negandi.

نَه & مَه, utrumque etiam sine ه, *non.* item *ne* prohibendi. ut نَتَرسْ vel مَتَرسْ *ne time.*

هيچگونه نَه *nullo modo, nequaquam.*

Affirmandi.

بَل & بَلي *ita, imo.* quod Arab. est.

آري *ita.*

هَر آيْنَه & بَدُرُستي *profecto, utique.*

Demon-

Demonstrandi.

اِينَكْ *ecce.*

Optandi.

كَاش & كَاشْكي *utinam.*

Interrogandi.

چرا , زيرا & بَراي چه *quare?*

چِسَان & چِگُونَه *quomodo?* quorum prius est ex Persico چه *quid?* & Arab. شَان *indoles, mos, modus.*

آيَا & مَگَر *an? num?*

Dubitandi.

شَايَد & شَايَد كِه & مَگَر *fortassis.*

يَا propriè *aut.* Sed & dubitandi, *an.* ut از مَرْدُم يَا از آسْمَان *ex hominibus an ex cælo?*

مَبَادَا *ne forte.*

Separandi.

تَنْهَا & هَمِين *solum, tantummodo.*

Con-

Congregandi.

بَهَمْ *una, simul.*

CAP. II.
De Præpositionibus.

سُوِيْ *ad, versus.* propriè est nomen, *latus.*

پِيشْ *ante. ad. apud, penes.*

پَسْ *post.*

اَزْ *ex. de. ob. præ* in comparatione.

بَه *in.* & sine ه nomini præfixum, ut بَشَهَرْ *in urbe.*

دَرْ *in. de.*

بَرْ & اَبَرْ *super, supra.*

فُرُودْ *infra.*

پَهْلُوِيْ *juxta.* propriè est nomen, *latus, lateris.*

بَا *cum.* & nomini præfixum sine ا.

مِيَانْ *inter.*

اَزْ جِهَتْ *propter.*

بَوَاسْطَه & بَرَاي & بَجِهَتْ *pro.*

بِي *sine, absque.*

نَزْدْ *apud.*

زِيرْ *sub.*

CAP. III.
De Conjunctionibus.

COpulativæ. وَ *&.* هَمْ & نِيزْ *etiam.*

Disjunctivæ. يَا *aut.*

Adversativæ. لِيكَنْ & بَلْكَه & نَلْ *sed, verum, imo verò.* هَرْ & هَرْ چِنْدْ & بَا آنْكِه & اَكَرْ چِه چِنْدْ كِه *etsi, quamvis.* اَمَّا & لِيكَنْ *tamen, veruntamen.*

Conditionales. اَكَرْ *si.*

Exceptivæ. مَكَرْ *nisi, præterquam.* جُزْ *præter.* بَجُزْ *præterquam.*

Ratiocinativæ. پَسْ & بَنَابَرِينْ *quocirca, itaque.*

Causales. که *quia, quod.* زیرا که vel چرا که *quia.* ازآنجا که *quia, quandoquidem.* semper autem که redundat, quando post narrandi, loquendive verba positum, narrationem inchoat. ut مَنْ بَا شُمَا نَمِي گُويَمْ كِه بِقُدْرَتْ كِه اِينْ مِيكُنَمْ *non dico vobis, potestate cujus hoc faciam.* prius كِه redundat. nisi per *scilicet* vertatur. ita sæpè ὅτι in Nov. Test. & ܕ apud Syros.

هَرْ گَاهْ *siquidem, quandoquidem.*

Finales. تَا vel كِه *ut.*

CAP. IV.
De Interjectionibus.

Vocandi اَيْ *ô.* interdum & يَا sic sumitur.

Comminandi وَاىْ *væ.*

Dolendi. آهْ *ah.*

FINIS.

COMMONEFACTIO
ad LECTOREM.

ANNO 1551. editus est Constantinopoli à Iudæis Pentateuchus cum Commentariis R. Salomonis Iarchi, & triplici versione, Chaldaica Onkeli, Arabica R. Saadiæ, Persica R. Iacobi Tawusi, filii R. Ioseph Tawusi. verum omnia characteribus Hebræis. qui quoniam Persica non satis dextrè interdum exprimunt, & ab iis quæ in Grammatica tradidimus variare videntur, duo prima versionis Persicæ Geneseos capita, Persicis literis ac vocalibus exprimere, & Grammaticæ nostræ subnectere visum fuit, quo facilior deinceps sit totius Pentateuchi Persicæ versionis, quæ contemnenda utique non est, usus, majorque utilitas. In quem finem paucula, quæ sequuntur, (plura enim occupationes non ferebant) præmonenda duximus.

Pro ה Emphatico Interpres adhibet semper demonstrativum pronomen אן .آنْ. ut آنْ زَمِينْ pro הָאָרֶץ. quod ex Hebraismo est, non Persismo.

Pro את nota Accusativi apud Hebræos, habet semper מר .مَرْ. quæ particula Accusativo & Dativo apud Persas inservit. quos tamen casus usitatius efferunt per

Syllabam مرا. Certe in tota Historia Christi & Petri مَرْ Accusativum notans non observabimus. Sed quidem Dativum, verum pleonasticè, sequente مرا. altera notâ Dativi. reperies enim ibi وَايْ مَرْ شُمَارَا *væ vobis.* بِهْتَرَسْتْ مَرْ تُرَا *melius est tibi.* quæ etiam sine مَرْ plenum sensum & constructionem habent.

Confusa hîc passim est & inconstans tum consonantium, tum vocalium scriptura. ut jam פַּרְדֵה leges, jam פַּרְדֵא quia ה ut א quiescit, alibi פָּרְדָהִי per duplex camets, cum Persicè sit duplex phatach, بَرْدَهِي. jam כַּרְד, jam כֶּרְד quia phatah sequente Giesma pronunciatur ut Segol. jam גוּפְת, jam גוֹפְת. jam וְבוּד. jam וּבוּד more Hebræorum.

ף valet interdum Persarum پ. ut פַּרְדֵה پَرْدَه. Interdum Arabum ف.

ג ponitur interdum pro ج Arabum. ut גָּאי جَاي c. 1. ℣s. 9. גָּאן جَانْ ℣s. 20. pro quo alibi est ג̂ cum tribus punctis, ut גָּ̂אן ℣s. 21. גְּמַע جَمْعْ ℣s. 9. Interdum pro Persarum گ. ut גִּיָאה گِيَاهْ. pro quo alibi discriminis gratia est linea super ג. ut בְּזוּרְגָאן بُزُرْكَانْ ℣. 16.

Interdum pro Persarum ژ. ut אַזְדַרְהָאן اَژْدَهَانْ v. 21.

Interdum pro غ. ut מוּרְג مُرْغْ ℣s. 20.

צ ponitur pro Persarum چ. ut אַנְצֵי اَنْچِه ℣s. 7. הַמְצְנִין هَمْچُنِينْ ibid. quod alibi per צ tribus punctis notato exprimitur sæpe.

ך cum virgula supra posita, est Arabũ خ. ut כוּדָא خُدَا.

sine virgula est Arabum ك. ut כֶּה كَه. alibi tamen etiam sine virgula valet خ.

Pro Hebræorum ל Interpres noster usurpat peculiari usu literam ב. ut pro לְהַבְדִּיל dicit בְּגוּדָא כַּרְדַן بِجُدَا كَرْدَن. pro לֵאמוֹר dicit בְּגוּפְתַן بِگُفْتَنْ.

ם ponit pro ן sequente ב, Euphoniæ causa, ut Græci quoque & Latini. ut גּוֹמְבַשׁ pro جُنْبِشْ vers. 20.

Persæ non habent Scheva, quod Hebræis dicitur mobile. hoc est, omnes consonas vocali notant, exceptis quæ per Giesma, id est, Scheva quiescens efferuntur. Attamen omnibus vocalibus commune est & frequentissimum, quum non sequitur litera Giesmata, ut tum in medio, tum præcipuè in initio dictionis, raptissimè efferantur, ut vix à Scheva mobili differant. De quo in Grammatica pag. 4. sectione 9. Hinc apud hunc Interpretem est אַסְמָאן pro آسْمَانْ, שְׁוַנְד pro شَوَنْدْ

Scheva pro damma. זְמִין pro زَمِين . וְזֵיד pro وَزِيد

Scheva pro Phatach. דְרַחְת pro دِرَخْت . מְיָאן pro مِيَان

Scheva pro Kesra. sic بِرَادَر *frater*, Persæ efferunt *brader*.

Vocalem Tsere pro Kesra passim usurpat. ut נֵכו pro نِيكو c.1.v.4. בֵּירָאן pro بِيرَان v.2. גֻנְבֵש pro جُنْبِش.

Quod si post primam radicalem sequatur vau, & post eam Elif quiescens in phatah, vau cum præcedente vocali ita raptim pronunciatur, ut ambo quasi absorbeantur, & protinus audiatur sequens phatah. ut خُوَاسْتَن *velle*. pronunciant quasi châsten. hinc apud Interpretem hunc leges c.1.ẏs.5. כָּאנְד chând *vocavit*, quod Persis scribitur خُوَانْد. & c.2.ẏs.21. כָּאב châb *somnus*, quod Persis خُوَابْ.

Vau copulam insignivimus in Grammatica vocali phatah more Arabum. hîc autem per scheva plerumque effertur, quod fortassis damma valet. sic enim Amplissimus vir Gulielmus Leyel, cujus ante hac facta est mentio in præfatione in Historiam Christi, vau per Damma efferebat, & in Persia efferri affirmabat. quare & hoc in horum duorum capitum punctatione secuti sumus.

DVO CAPITA GENESEOS, ex interpretatione Persica IACOBI TAWVSI.

CAP. I.

1 در اول آفريد خدا مر آن آسمان ومر آن
2 زمين : وآن زمين بود تهي و ويران وتاريكي
ابر روي تهوم وبادي خدايي وزيده شوا ابر
3 روي آن آب : وگفت خدا باشد روشنايي وبود
4 روشنايي : وبديد خدا مر آن روشنايي كه نيكو
وجدا كرد خدا ميان آن روشنايي وميان آن
5 تاريكي : وبخواند خدا بروشنايي روز وبتاريكي
خواند شب وبود ايوار وبود بامداد روز يكـــه :
6 وگفت خدا باشد پرده در ميان آن آب وباشد
7 جدا كنـا ميان آب بآب : وبكرد خدا مر آن
پرده وجدا كرد ميان آن آب آنچه از فرود بپرده

ومیان آن آب آنچه از بالا ببرده وبود همچنین :
8 وبخواند خدای ببرده آسمان وبود ایوار وبود بامداد
9 روز دویومی : وگفت خدا جمع شوند آن آب از
فرود آن آسمان بجای یکه ودیدار شود آن خشکی
10 وبود همچنین : وبخواند خدا بخشکی زمین
وبجمع جای آن آبها خواند دریاها وبدید خدا
11 که نیکوست : وگفت خدا رویش کند آن زمین
رویش گیاه تخم کنای تخم درخت بر کنای
بر بنوع او آنچه تخم او درو ابر آن زمین وبود
12 همچنین : وبیرون آورد آن زمین رویش
گیاه تخم کنا تخم بنوع او ودرخت کنا بر
آنچه تخم او درو بنوع او وبدید خدا که نیکوست :
13
14 وبود ایوار وبود بامداد روز سیومی : وگفت خدا
باشد روشناییها در پردهی آن آسمان بجدا
کردن میان آن روز ومیان آن شب وباشند
15 بنشانها وبواعدیها وبروزها وسالها . وباشند

بروشناییها در پردهیی آن آسمان بروشنایی
16 دادن ابر آن زمین وبود همچنین : بکرد خدا
مر دو آن روشناییهای آن بزرگان مر آن روشنایی
آن بزرگتر بمسلط آن روز ومر آن روشنایی آن
خوردتر بمسلط آن شب ومر آن ستارها :
17 وبداد ایشانرا خدا در پردهیی آن آسمان
18 بروشنایی دادن ابر آن زمین : وبمسلط بودن در
روز ودر شب وبجدا کردن میان آن روشنای
ومیان آن تاریکی وبدید خدا که نیکوست :
19
20 وبود ایوار وبود بامداد روز چهارمین : وگفت
خدا جنبش کنند آن آب جنبش جان زنده
ومرغ بپرد ابر آن زمین ابر روی پردهی آن
21 آسمان : وآفرید خدا مر آن اژدهان آن بزرگان
ومر همه جان آن زنده آن جنبش کنا آنچه جنبش
کردند آن آبها بنوع ایشان ومر همه مرغ بالوار
22 بنوع او بدید خدا که نیکوست : آفرین کرد

ایشانرا خدا بگفتن برومند شوید وبسیار وپر
دارید مر آن آبها در دریاها وآن مرغ بسیار
23 شود در زمین : بود ایوار بود بامداد روز پنجمین :
24 وگفت خدا بیرون آورد آن زمین جان زنده
بنوع آن چهارپا وجنبش وزندهی زمین
25 بنوع آن وبود همچنین : بکرد خدا مر زندهیی
آن زمین بنوع آن ومر همه چهارپا بنوع آن
ومر همه جنبش آن زمین بنوع آن وبدید خدا
26 که نیکوست : گفت خدا بکنیم آدمی در
چهرهیی ما چون مانندی ما ومسلط شوند
در ماهی آن دریا ودر مرغ آن آسمان ودر چهار
پا ودر همه آن زمین ودر همه آن جنبش آن جنبش
27 کنا ابر آن زمین : وآفرید خدا مر آن آدم
در چهرهی او در چهرهی شریف آفرید اویرا نر
28 ومادە آفرید ایشانرا : آفرین کرد ایشانرا خدا
وگفت بایشان برومند شوید وبسیار شوید وپر
دارید

دارید مر آن زمین وفرود گیرید اویرا
ومسلط شوید در ماهی آن دریا ودر مرغ آن آسمان
ودر همه زندهی جنبش کنا ابر آن زمین :
وگفت خدا اینک دادم بشما مر همه گیاه 29
آن دشت آنچه ابر روی همه آن زمین ومر همه
آن درخت آنچه درو بر درخت تخم کنای
تخم بشما باشد بخوردن : وبهمه زندهی آن زمین 30
وبهمه مرغ آن آسمان وبهمه جنبش کنا ابر
آن زمین آنچه درو جان زنده مر همه سبزی
گیاه بخوردن بود همچنین : بدید خدا مر آنچه 31
بکرد واینک نیکو بغایت وبود ایوار وبود
بامداد روزی ششمین :

CAP. II.

1 وتمام شدن آن آسمان وآن زمین وجمله سپه
2 ایشان : وتمام کرد خدا در روز آن
هفتمی کار او آنچه کرد ومعطلی فرمود در روز
3 آن هفتمی از جمله کار او آنچه کرد : وآفرین
کرد خدا مر روز آن هفتمی وخاص کرد اویرا
که درو معطلی فرمود از جمله کار او آنچه
4 آفرید خدا بکردن : اینان پیدا شدنهای آن
آسمان وآن زمین در آفریده شدن ایشان در
5 روز کردن ״ خدا زمین وآسمان : وهمه درخت
آن دشت پیش باشد در زمین وهمه گیاه آن دشت
پیش بروید که نه باراند ״ خدا ابر آن زمین
6 وآدم نبود بکار کردن مر آن زمین : وبخار بر
آید از آن زمین وآب دهد مر همه روی آن زمین :
7 وآفرید ״ خدا مر آن آدم خاک از آن زمین
وبدمید در بینیی او نفس زندگی وبود آن آدم
بجان

8 بجان زنده : بنشاند ״ خدا بستان در بهشت
از پیش بنهاد آنجا مر آن آدم آنچه آفرید :
9 برویاند ״ خدا از زمین همه درخت آرزومند
بدیدار ونیکو بخوردن ودرخت آن زندگی در
میان آن بستان ودرخت آن دانش نیک وبد :
10 ورود برون آیا از بهشت بآب دادن مر بستان
11 واز آنجا جدا شود وباشد بچهار سرها : نام آن
یکه پیشون او آن گرد گردا مر همه زمین آن
12 حویله آنچه آنجا آن طلا : وطلا آن زمین
13 آن نیکو آنجا آن بلور وسنگ آن شهم : ونام
آن رود آن دیومی جیحون او آن گرد گردا مر
14 همه زمین حبش : ونام آن رود آن سیومین
دجله او آن روا پیش موصل وآن رود آن چهارمین
15 او فرات : بستاند ״ خدا مر آن آدم رها
کرد اویرا در بستان بهشت بکار کردن آن
16 وبنگاه داشتن آن : بفرمود ״ خدا ابر آن
آدم

آدم بگفتن از همه درخت آن بستان خوردن
17 بخوری : واز درخت آن دانش نیک وبد نه خوری
ازو که روزی خوردنتو ازو مردن بمیری :
18 گفت ؛ خدا نه نیکوست بودن آن آدم بتنهای
19 او بکنم باو یار چون مقابل او : وآفرید ؛ خدا
از آن زمین همه زندهیی آن دشت وهر همه
مرغ آن آسمان باورد بآن آدم بدیدن چه خواند
باو وهمه آنچه خواند باو آن آدم جان زنده او
20 نام او : بخواند آن آدم نامها بهمه آن چهارپا
وبمرغ آن آسمان وبهمه زندهیی آن دشت
21 وبآدم نه یافت یاری چون مقابل او : بانداخت
؛ خدا گران خوابهیی ابر آن آدم وخواب شد
وبستاند یکه از دندهایی پهلوی او وببست
22 گوشت بجای آن : وآبدان کرد ؛ خدا مر آن
دنده آنچه بستاند از آن آدم بزن وآورد آنرا بآن
23 آدم : گفت آن آدم این اینبار استخوان از استخوان

من

من وگوشت از گوشت من باین خوانده
شود زن که از مرد ستانده شد این : ابر 24
همچنین بگزارد مرد مر پدر او ومر مادر او
وآندوخبسیده شود در زن او وباشند بتن یکه :
بودن هر دو ایشان برهنگان آن آدم وزن او 25
ونه شرم داشتند ::